ACTA
S. ROSALIÆ
VIRGINIS SOLITARIÆ.

ACTA
S. ROSALIÆ
VIRGINIS SOLITARIÆ,
EXIMIÆ CONTRA PESTEM PATRONÆ,
Commentario & notationibus illustrata

A

JOANNE STILTINGO,

E SOCIETATE JESU PRESBYTERO THEOLOGO.

ANTVERPIÆ,

APUD BERNARDUM ALBERTUM VANDER PLASSCHE.

MDCCXLVIII.

Cum privilegio & approbatione.

EXCELLENTISSIMIS DOMINIS

BERNARDO

MONTAPERTO

PRINCIPI RAFFADALIS &c.

JOSEPHO EMMANUELI

DE VIGINTIMILIIS

PRINCIPI PULCHRIMONTIS &c.

Panormitanæ urbis Præto-

ribus ann. 1743 *&* 1748,

A C

TOTI EXCELLENTISSIMO

SENATUI PANORMITANO

Ex Hispaniæ magnatibus primæ Classis

JOANNES STILTINGUS

FELICITATEM.

ACta S. Rosaliæ Virginis, Patronæ Vestræ celeberrimæ, cum aliis Sanctorum Actis inter armorum strepitus digesta & illustrata, indeque nonnihil moræ passa, armis tandem quiescentibus, separato volumine ad Vos properare gestiunt,

ſtiunt, VIRI EXCELLENTISSIMI, aut potiùs redire feſtinant. Equidem Veſtra me magis reddere exiſtimo, quàm mea offerre. Si enim animum advertam ad monumenta, quibus ad Acta Sanctæ illuſtranda uſus ſum; Veſtra ea ſunt. Si cogitem ſcribendi materiam; eam Veſtra pietate mirificè auctam perſpicio. Si conſiderem, cur Acta hæc ſeorſum fuerint edita; id totum Vobis debetur. Singula paucis elucidare placet. Præ ceteris in Actis S. Roſaliæ mihi præluxit Jordanus Caſcinus, vir Societatis noſtræ doctrinâ ac virtute præſtantiſſimus, à Vobis Pater patriæ dictus, & ſtatuâ marmoreâ in prætoriano palatio nuperrimè honoratus. Hic Majorum Veſtrorum conſilio & hortatu excitatus eſt atque impulſus, ut geſta Thaumaturgæ Veſtræ denſis abdita tenebris, perplexiſque involuta difficultatibus, diligenter inveſtigaret, evolveret, elucidaret. Hunc autem ſcriptorem Veſtrum in cultu Sanctæ anti-

quo

quo oſtendendo, in corporis inventione, in miraculis, in tota denique gloria poſthuma tam feliciter verſatum inveni, ut aſſerere non dubitem, eruditiſſimum Caſcinum de Actis S. Roſaliæ optimè meritum eſſe, ceteriſque ſcriptoribus in hiſce facem prætuliſſe. Hujus igitur Caſcini Veſtri lucubrationes, Majorum Veſtrorum pietati debitas, ubique diligenter conſulendas, itáque prævio examine plerumque ſequendas credidi, ut nec cæco quodam modo ductoris, quantumvis præclari, veſtigiis ubique inſiſtere voluerim, nec cum Viro erudito ſine ratione contendere. Hac via ut faciliùs poſſem tutiúſque procedere, fecit Siculorum eruditorum benevola diligentia, Veſtris excitata ſtudiis, Veſtra liberalitate ad ſumptus ferendos adjuta. Hinc tanta nobis liberaliter ſubmiſſa eſt documentorum, cùm vetuſtorum tum recentium, copia, tot libri foliaque impreſſa, tot ſcriptæ diſſer-

tationes,

tationes, tot alia cujuſlibet generis monumenta, ut exiſtimem nos vix umquam de uno Sancto tantam habuiſſe diverſorum inſtrumentorum abundantiam, quantam ad illuſtranda S. Roſaliæ Acta Panormo accepimus. Meritò igitur, VIRI EXCELLENTISSIMI, Vobis accepta refero, quæ in digerendis elucidandiſque Thaumaturgæ Veſtræ geſtis ſubſidia habui. Facilè quoque oſtendam, Veſtra pietate mirum in modum auctam fuiſſe ſcribendi materiam. Quis à tempore inventi corporis ad noſtra uſque tempora præ ceteris allaboravit, ut cultus S. Roſaliæ ſemper creſceret, magiſque ac magis extenderetur? Senatus Panormitanus. Quis apud ſummos Pontifices frequenter inſtitit, & inſtare needum deſinit, ut Officium de Sancta toti Eccleſiæ præſcribatur? Senatus Panormitanus. Quis loca eidem Sanctæ dicata, aliaque ad eam ſpectantia ſplendidiſſimè exornanda, aut ad augendam populi devotionem ex-

ſtruenda vel accommodanda curavit ? Senatus Panormitanus. Teſtis piæ hujuſce in Sanctam munificentiæ, eſt ſpelunca montis Peregrini, viventis Roſaliæ domicilium ac ſepulcrum defunctæ: hanc enim cum adhærente templo poſt corporis inventionem ampliavit ſplendidéque exornavit Senatus, nec umquam exornare deſtitit. Teſtis eſt Sacellum S. Roſaliæ Panormi in æde maxima ſumptibus Senatûs exſtructum, tantaque operis & materiæ præſtantiâ conſpicuum, ut cum præcipuis Italiæ ſacellis de pulchritudinis palma certare olim poſſe quorumdam judicio videretur. Teſtis eſt arca pretioſiſſima elegantiſſimaque, immenſis excellentiſſimi Senatus impenſis compoſita, quâ ſacra ſanctæ Patronæ Veſtræ pignora continentur. Teſtis demum eſt via illa, inter prærupta montis ſaxa ingenti ac diuturno labore exciſa complanataque, quam in commodum peregrinantium ad ſpeluncam S. Roſaliæ,

ſolidis

ſolidis circumductam muris, arcubuſque firmis ſuſtentatam Senatus Panormitanus conſtruxit. Infinitus ſim, ſi omnia enumerare velim, quæ Vos ſinguli aut communi conſilio aut privato ſtudio præſtitiſtis ad cultum Patronæ Veſtræ augendum, ad exornanda loca eidem dicata, ad feſtivitates ejuſdem celeberrimè peragendas, ad populi pietatem in Sanctam ardentiùs inflammandam. Hæc molem Actorum auxerunt, hæc non modicam mihi voluptatem creârunt, hæc in ſcribente ſexcenta excitârunt deſideria, ut Catholici omnes tanta Patronos ſuos pietate venerarentur, quantâ Vos in Thaumaturgam Veſtram incenſos perſpicio. Tam ſingularis Veſtra totiuſque populi Panormitani erga S. Roſaliam pietas omnino mihi perſuaſit, morem gerendum eſſe Amicis & adjutoribus meis diligentiſſimis, qui ſtudiosè poſtulârunt, ut ſeparata editione hæc Acta multiplicarentur: neque enim obſiſtere velim

ingenti

ingenti ardori, quo flagratis ad gloriam Patronæ Veſtræ quibuſcumque modis extollendam. Videtis, opinor, VIRI EXCELLENTISSIMI, quot nominibus hæc Veſtra ſint Acta, quot rationibus tota hæc mea lucubratio ad Vos pertineat, quàm verè dixerim me Veſtra potiùs reddere, quàm mea offerre. Veſtram igitur reddo Virginem, veris ſuis titulis exornatam, veris prærogativis diſtinctam, veris adumbratam coloribus, quantùm in rebus obſcuris per me fieri potuit. Veſtram reddo Patronam, quam non Panormo ſolùm totique Siciliæ venerabilem reperi, ſed in pleriſque etiam Europæ & Americæ provinciis celebratam, nec in Aſia nec in Africa omnino ignotam. Veſtram reddo Thaumaturgam, Vobis primùm innumeris favoribus clariſſimiſque miraculis beneficam; deinde verò & in Italia, Germania, Gallia, Hiſpania, Belgio, aliiſque Europæ provinciis, quin & in America & Africa multorum clien-

tium

tium sospitam benignissimam. Nunc ad Vos nominatim sermonem convertere liceat, EXCELLENTISSIMI PRINCIPES, qui maxima cum laude præturam gessistis difficillimis contagii Messanensis temporibus, singulique suo anno ita gessistis, ut urbs Vestra patrocinio S. Rosaliæ à pestilentia fuerit immunis. Vos, quibus singulariter obstrictum me agnosco, Vos, inquam, rogo, ut mihi pro eximia Vestra humanitate ignoscatis, si totus S. Rosaliæ intentus, eximia decora titulosque plurimos, quibus fulgetis, longa oratione non recensuerim aut recenseam, si generis Vestri nobilitatem antiquitatemque accuratè non exponam, si Majorum Vestrorum præclara facinora aliis prædicanda prætercam. Novi quidem Vos ambos & singulos ea ortos esse stirpe, quæ inter nobilissimas ac vetustissimas Siciliæ numeratur, iis natos esse progenitoribus, qui Vobis non solùm illustres honorum titulos & Principatus Ve-

stros,

ſtros, ſed præclaras quoque virtutes reliquerunt hæreditarias. Compertum habeo, Vos ambos non ſingulis modò principatibus, quos ſuprà memoravi, ſed ſingulos & aliis pluribus gaudere dominiis; ambos quoque Majeſtati Regiæ à cubiculo eſſe & à conſiliis, ambos in publicis regni comitiis inter duodecim-viros Siciliæ curatores eſſe adſcriptos. Hæc, inquam, aliaque plura cùm Majorum Veſtrorum tum propria Vobis decora fideliſſimis teſtimoniis cognita perſpectaque habeo. At benignè ignoſcite, iterum quæſo, ſi oratio mea, honorum titulis deſcribendis minùs aſſueta, ſplendori Veſtro non immoretur. Etenim ſi vel unico obtutu ad antra S. Roſaliæ inflectam oculos, mox animo occurrit, quo peritura omnia mundi bona apud prudentiſſimam Virginem fuerint loco, pudetque ea verbis extollere, quæ fortiſſima Virgo ingenti animo contempſit ac dereliquit. Fidenter ad antra S. Roſa-

liæ

liæ recurro, ejusque de temporariis mundi bonis allego judicium, VIRI EXCELLENTISSIMI, non ut obliqua oratione palatia Vestra accusem: (neque enim is mihi est animus, ut integerrimos principes velim carpere) sed quia existimo hunc Vobis sermonem de antris Sanctæ, quam ardenter amatis, non injucundum accidere, neque Vos in splendidis palatiis aliter judicare de opibus & honoribus hujus mundi, quàm ipsa in antris suis judicavit Rosalia. Non enim dereliquit S. Rosalia divitias, honores, omniaque mundi commoda, quòd mala hæc esse crederet: nec vos ea omnia, quibus divinâ providentiâ cumulati estis, retinere voluistis, quòd veram hominis felicitatem in divitiis, honoribus aut voluptatibus consistere existimetis: nam Sanctam ob harum rerum contemptum laudatis atque extollitis. Quapropter Vos consentitis Patronæ Vestræ, mundana illa omnia non esse vera bona, sicut illa Vobis con-

sentit

ſentit mala non eſſe. Vos igitur cum Roſalia, & Roſalia vobiſcum, amico conſenſu judicatis, indifferentia propriè vocanda, bonaque fieri benè utentibus, malè abutentibus mala. Itaque, etſi ſapienter mundana deſeruit Roſalia, ne contendenti ad Deum Deique amorem ardentiſſimum nocerent, aut certè qualicumque forent impedimento; Vos etiam prudenter data Vobis à Deo conſervâſtis, ut pio honeſtoque illorum uſu perennes divitias, honores numquam perituros, voluptates perpetuas acquiratis, dum pauperum ſublevatis inopiam, dum cultum Dei ac Sanctorum promovetis, dum patriæ præclara adminiſtratione religionem defenditis, impietatem cohibetis, ſcelera exſtirpatis, & miſeros aliaque ope deſtitutos contra improborum molitiones protegitis, quemadmodum fecerunt ſancti Principes, Reges, Imperatores plurimi, quos æquè ac ſanctos anachoretas celebrat & veneratur Eccleſia.

Ecclesia. Vereor, EXCELLENTISSIMI PRINCIPES, ne justo fiam prolixior, si hisce diutiùs velim insistere. Vos igitur precor, elucidata more nostro S. Rosaliæ Acta, Vobisque reverenter oblata, eo accipite animo, quo omnia ad sanctam Patronam Vestram spectantia soletis amplecti. Lætus ego illa offero, quia eximiis cultoribus Sanctæ, cujus gloriam pro tenuitate mea illustrare studui. Lætus illa offero, quia amatoribus veritatis, cujus ubique ratio diligenter habita. Lætus illa offero, quia desiderantibus, ut cultus Sanctæ ad totam extendatur Ecclesiam, quod ipse inter scribendum sæpè repetitis expetii desideriis. Hinc gaudens intellexi Vos eam gratiam ab annis aliquot flagitâsse apud Sanctissimum Dominum Nostrum Benedictum XIV, Maximum non minùs eximia eruditione quàm suprema dignitate Pontificem; nec dubitare possum, quin benè cœpta diligenter sitis prose-

 cuturi.

cuturi. Si quid de cultu vetustissimo & latissimè propagato aut de præclarissimis Sanctæ miraculis ita deduxi, ut in rem Vestram prodesse possit apud æquissimum Judicem, solidè gaudebo me ad extendendum Sanctæ cultum symbolam contulisse. Interim vota mea cum Vestris conjungo, precorque Omnipotentem Dominum & Sanctos omnes, ut laudatissimos conatus Vestros desiderato dignetur exitu coronare.

INDEX

INDEX

Paragraphorum & Capitum.

§ xxxiii.

ERRATA

ERRATA SIC CORRIGENDA.

Paginâ 33, *num.* 33, *lin.* 7 & 8, tabulatorum -*l*- tabulariorum.
Pag. 409, *lin.* 12, Michēalis -*l*- Michaëlis.
Pag. 414, *lin.* 6, anno 1338 -*l*- 1348.
Pag. 446, *lin.* 23 & 24, videtur -*l*- videretur.

APPROBATIO

Acta S. Rosaliæ Virginis, quæ diligenter ac eruditè per R. P. Joannem Stiltingum, Hagiographum Antverpiensem, Societatis Jesu Presbyterum, illustrata sunt in Tomo 2 Septembris de Actis Sanctorum, usui & utilitati plurimorum seorsum quoque imprimi poterunt. Datum Antverpiæ IV *Maii* MDCCXLVIII.

G. A. J. DE BEZERRA

ecclesiæ cathed. Antverp. Presbyt. Can. Grad., Sede vacante Vicarius generalis, Scholast., ejusdem diœcesis Officialis, Judex Synodalis, Decanus Christianitatis, Librorum Censor.

Privilegium Regium, uti & Facultas R. P. Provincialis, ac demum Protestatio auctoris, quâ in hac lucubratione servatas vult Urbani PP. VIII Constitutiones, pro insertis hîc habenda sunt, legique possunt ante tomum 2 de Actis Sanctorum mensis Septembris, cujus hæc S. Rosaliæ Acta partem constituunt.

ACTA

ACTA
S. ROSALIÆ
VIRGINIS SOLITARIÆ,
EXIMIÆ CONTRA PESTEM PATRONÆ

COMMENTARIUS PRÆVIUS.

§ I. Scriptores præcipui, qui de S. Rosalia egerunt.

SEC. XII POST MEDIUM.

Nullus antiquus de S. Rosalia egisse scitur: nonnulli tamen ante inventionem corporis.

QUamquam S. Rosalia *vitam duxit absconditam, & ab hominum commercio maximè segregatam, plurimos tamen nacta est virtutum suarum præcones, sed recentiores dumtaxat, & multis seculis morte sua posteriores: aut certè, si coævus quispiam de gestis Sanctæ hujus nonnulla enarravit, ejus scripta ad posterorum notitiam non pervenerunt. Gesta igitur Sanctæ haurienda fuerunt ex traditione, inscriptionibus & pictis tabulis, quæ sola supererant monumenta: ideoque diligenter examinandum, quàm accuratè quàmque solidè ex dubiis illis, errorisque periculo maximè obnoxiis instrumentis,*

tis, gesta sanctæ Virginis collecta fuerint & enarrata: nam præcipuus Sanctæ laudator monumenta omnia, quibus usus est posteris communicavit. Antonius Ignatius Mancusi Societatis Jesu in Historia S. Rosaliæ *Italico idiomate scripta, editaque duobus tomis in 4°. anno 1721 typis Panormitanis, recenset scriptores præcipuos, qui cùm ante inventum* S. Rosaliæ *corpus, tum post illius inventionem, de gestis Sanctæ disseruerunt. Quinque autem enumerat auctores, qui ante corporis inventionem, id est ante annum 1624, breviter aliqua de Sancta scripserunt; atque inter illos antiquissimum assignat Valerium Rossi, quem ait scripsisse anno 1590. Hujus verò scripturam esse visam à Vincentio Auria, de cujus scriptis agam inferiùs. Alter est Philippus Paruta, Senatus Panormitani scriba, qui anno 1609 nonnulla memoravit de* S. Rosalia. *Tertium recenset Simonem Parisium, baronem Milocha, qui in Descriptione Siciliæ, anno 1610 edita, de eadem Sancta meminit. Quartus numeratur Vincentius la Farina, baro Asperimontis, qui epistolam de* S. Rosalia *scripsit anno 1620, ut vult antè laudatus Auria in Rosa cœlesti pag. 21, ubi illam recitat.*

inter quos præcipuus est Octavianus Caietanus:

2 *Quintus demum & præcipuus auctor ante inventionem corporis est Octavius Caietanus Societatis Jesu in Vitis Sanctorum Siculorum, ubi brevem* S. Rosaliæ *Vitam concinnavit pro monumentorum, quâ laborabat, penuria. Habeo litteras anno 1607, die III Julii Bivonâ ad Caietanum datas à P. Barnaba la Vecchia Societatis Jesu, quæ illam antiquorum monumentorum penuriam abundè ostendunt. Verumtamen, ubi nonnulla dixerat de festivitate & ecclesia Bivonensi suo loco referenda, mentionem facit de Vi-*

ta

ta aliqua antiqua, quam forsan inveniendam sperabat, ita Italicè scribens, prout verba ipsius reddo Latinè: Aiunt Panormi esse nescio quem, qui invenit Vitam hujus Sanctæ in monte Peregrino, ubi spelunca est cum imagine supra portam S. Rosaliæ. *Addit modum, quo credebat hominem illum inveniri posse, eumque asserit nominatum fuisse* Vincentium Traina. *At frustra quæsivit Caietanus, ut colligitur ex altera epistola nobis item communicata, quæ post mortem Octavii Caietani ad fratrem ipsius Alphonsum Caietanum data est ultimo die Julii anni 1624. In hac Bernardinus Lanfranchi inter alia ita scribit:* In rem inquisivi, quodque potui intelligere, id est. Ille Vincentius Traina, qui habebat Vitam, erat miles; nec scitur, ubi sit mortuus, nec habebat domum permanentem. *Utramque epistolam nobis exscripsit Hieronymus Justiniani Societatis Jesu in collectione Ms. de* S. Rosalia *nobis anno 1727 transmissa. Ex utraque antiquus illius Sanctæ cultus clarè colligitur, ut suo loco videbimus; verùm ex utraque item intelligitur, Caietanum frustra laborâsse, ut scriptum aliquod antiquum de* S. Rosalia *nancisceretur.*

Verùm cùm Opus ipsius correctum & editum sit post inventionem,

3 *Porrò monendus est studiosus lector, Opus Caietani de Vitis Sanctorum Siculorum editum esse anno 1657, seu annis triginta & septem post mortem auctoris; nec impressum esse eodem planè modo, quo fuerat ab Octavio Caietano conscriptum. Res clara est ex ipsa præfatione Petri Salerni, qui Opus Caietani edidit: nam ibidem, ubi narraverat Octavium Caietanum defunctum esse, Opere ferè absoluto, ita prosequitur:* Traditum veluti per manum tunc fuit Opus istud nostræ Societatis sacerdotibus, & religiosis viris

Augustino Caietano Octavii consanguineo, & deinceps Alphonso Caietano auctoris fratri; sed cùm vellent ipsi multa perficere & immutare, præsertim verò ad unicum, ut aiebant, stylum omnia conformare, presserunt istud usque ad annum MDCXL. Tum mihi demandatum, ut perspicerem, quid fieri oporteret, ne diutiùs intra scrinia nostra delitesceret liber tam pius, tamque avidè ac diu expetitus. *Hæc aliaque ibidem sequentia satis indicant, editionem istius Operis sic esse factam, ut sciri nequeat, quid Octavii Caietani sit, quid verò aliorum. Porrò, etsi pro aliorum Sanctorum Actis parùm referat, à quo illa fuerint conscripta, cùm correctores ipsius pro iis parem cum eo habere possint auctoritatem; pro Actis tamen* S. Rosaliæ *non eadem est ratio, cùm Octavius Caietanus scripserit ante inventionem corporis; correctores verò ipsius post corpus inventum. Hac de causa operæ pretium fore existimavimus, si impetrare possemus relationem manuscriptam ipsius Octavii Caietani, prout servatur in bibliotheca collegii Panormitani Societatis Jesu; atque illius relationis Ms. sic geminum obtinuimus exemplar.*

ex Ms. eius editur Vita brevis S. Rosaliæ, ex solis traditionibus scripta.

4 *Ex obtento autem manuscripto intelligere licet, quid Caietanus ante inventum corpus de* S. Rosalia *potuerit invenire; atque idcirco solam relationem Ms. deinceps nomine Caietani laudabo. Primò unde ipse sua hauserit, hisce indicat verbis:* Quæ de diva Rosalea scribimus, ex fama & seniorum traditione accepimus. Opere maximo dolemus, nullum de ea monumentum, à majoribus nostris conscriptum, nos comperisse, cùm omnem operam & studium hanc in rem collocaverimus. *Ita Caietanus in animadversione ad Vitam, quam cum ipsius animadversionibus*

versionibus primo loco edam, quia non exigua laude dignus est scriptor ille, etiamsi pauca solùm colligere potuerit, quòd cogeretur quasi in tenebris palpare, quando nomen S. Rosaliæ *minùs erat celebre, & Sancta ipsa parùm cognita. Facem enim prætulit ad inveniendum corpus, cujus inventione non pauca sunt detecta, quæ antè latuerant. Præterea proderit scriptura Caietani ad distinguendum inter antiquas traditiones Siculorum de* S. Rosalia *& opiniones quorumdam post inventionem corporis exortas, quas nonnulli pro antiquis traditionibus habendas contendunt. Hactenus de scriptoribus, qui inventionem corporis præcesserunt: nunc similiter recensendi præcipui ex illis, qui post corpus inventum plura ad scribendum habuerunt subsidia.*

Post corpus inventum præcipuus scriptor Jordanus Cascini,

5 *Inter hosce primo loco recensendus est Jordanus Cascini Societatis Jesu, vir vitæ integritate ac morum sanctitate celebrandus non minùs quàm doctrinâ & solertiâ, gestisque præcipuis in Societate muneribus, prout latiùs videri potest in Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu apud Alegambe & Sotuellum, ubi hæc etiam ad propositum nostrum leguntur:* In inventione corporis S. Rosaliæ tempore pestilentiæ illius potissimùm emicuit sagacitas & industria, ut propterea pater patriæ quodammodo fuerit habitus. *Cascinum non minori elogio celebrat Antoninus Mongitore, doctor & canonicus Panormitanus in Bibliotheca Sicula, ubi posteriora sic exponit:* Anno MDCXXIV, invento divinitus corpore divæ Rosaliæ virginis Panormitanæ, ab eodem Joannettino Doria archiepiscopo (*Cardinali, cui Cascinum gratum dixerat*) tamquam præcipuus theologus fuit electus, ut consultationibus constitutis interesset, ob examen reliquiarum ejusdem

dem Virginis : ac præ ceteris desudavit, ut rei veritas eluceret; & summo ejus studio, sapientiâ, ac singulari prudentia curavit, ut Virginis reliquiæ publicæ adorationi exponerentur : eaque Virginis ope Panormus, ac Sicilia ferè tota à peste liberata est : & Jordanus velut pater patriæ veneratus enituit. *Addit defunctum esse* XXI *Decembris anni 1635; justaque funebria eidem persoluta à Senatu Panormitano.*

edidit varia de Sancta, ex quibus recudenda Vita Latina:

6 *Edidit Cascinus anno 1627* Vitam S. Rosaliæ virginis Panormitanæ è tabulis & parietinis, situ ac vetustate obsitis, è saxis, ex antris, è ruderibus cæca olim oblivione consepultis, & nuper in lucem evocatis, *ait laudatus Mongitorius, exscribens primam partem tituli longioris, quem Opusculo suo indidit auctor. Curaverat nimirum Cascinus antiquas Sanctæ imagines æri incidendas, & novas quasdam ex antris corporeque invento addiderat, singulas brevi inscriptione explicans, atque ita Vitam Sanctæ imaginibus adumbratam edidit. Idem scriptor deinde anno 1631 Vitam & inventionem corporis* S. Rosaliæ, *continua oratione enarratam, in lucem dedit, ac eminentissimo Joannettino Doria Cardinali & archiepiscopo Panormitano dedicavit. Hanc Vitam, cùm quia Latinè scripta, tum quia ab ipso auctore edita, præ ceteris recudendam censui loco secundo. Demum Opus molis majoris aggressus est Cascinus sermone Italico conscribere, illudque in tres partes dividere voluit. Liber primus continet inventionem corporis, cultum Sanctæ antiquum, miracula multa, aliaque prædictis annexa. Liber secundus constat è multis dissertationibus, quibus gesta* S. Rosaliæ *exponuntur ope editarum antè imaginum, quas in hoc libro recudit. Liber tertius*

totus

totus est de honoribus, qui S. Rosaliæ *tribuuntur in variis mundi partibus, additis tamen nonnullis miraculis. Tribus hisce libris seu partibus subjunguntur totidem digressiones, quarum prima est de loco emortuali, altera de stirpe Sanctæ, ac tertia demum de variis in laudem ipsius compositis. Hæc omnia simul implent volumen in folio, quod editum est diu post mortem Cascini, videlicet anno* 1651, *operâ Petri Salerni, quem & Operis Caietani editorem monui.*

nam majus Opus Italicum correctum est à Salerno,

7 *Jam verò an Cascinus laudatum Opus planè perfecerit, meritò dubitari potest, quia tanto tempore latuit post mortem ipsius. Verùm, sive auctor Opus suum ad calcem perduxerit, sive imperfectum reliquerit, certum est, nos illud non habere eo planè modo, quo à Cascino fuit scriptum, cùm interpolationis manifesta habeamus indicia. Accipe nonnulla, lector studiose. Obiit, ut dixi, Cascinus anno* 1635. *At in Opere laudato lib.* 1 *cap.* 7 *pag.* 48 *adducitur decretum sacræ Rituum congregationis anno* 1641 *datum. Id certè sexto post obitum suum anno Cascinus Operi suo non inseruit; sed haud dubiè ab editore additum. Rursum lib.* 2 *cap.* 6 *pag.* 184 *narratur, quòd sententia illa, quæ stirpem S.* Rosaliæ *à Carolo Magno repetit, inserta sit Breviario Romano; cúmque ageretur de illa Breviario eximenda, sic defensa sit, ut in Breviario manserit: at posterius id contigit anno* 1642, *id est, diu post mortem Cascini, quemadmodum narrat Vincentius Auria in Rosa cælesti pag.* 36. *Plura adduci possunt, quæ non videntur scripta à Cascino. At allata sufficiunt, ut intelligamus non omnia Cascini esse, quæ in Opere ipsius nomen præferente impressa leguntur. Hac de causa vehementer suspicor,*

Opus

Opus istud non fuisse perfectum a Cascino, aut certè non ita fuisse correctum & emaculatum ab auctore, ut editor Salernus non habuerit plenam facultatem addendi, demendi, mutandi, corrigendique omnia, quæ pro sua prudentia vellet addita, subtracta, aut mutata, quemadmodum fieri solet in Operibus posthumis, quæ ab auctoribus suis perducta non sunt ad eam perfectionem, ut sine ulla mutatione mereantur lucem aspicere.

& fortasse non pauca ab eodem composita.

8 *Ex dictis sequitur primò, Vitam Latinam, quam ipse edidit Cascinus, utiliorem esse ad sententiam illius intelligendam, quàm sit majus Opus ipsius Italicum, cui opiniones suas inserere potuit Salernus. Sequitur secundò, non omnia, quæ in laudato Opere Italico leguntur, necessariò admittenda esse, uti à Cascino scripta; sed dubitari posse, an ea, quæ in Vita Latina non leguntur, at solùm in Opere Italico, Cascini sint, an Salerni. Imò digressiones tres historicas, in fine Operis positas, Cascini non esse, sed Salerni, docet Bibliotheca scriptorum Societatis Jesu, & Bibliotheca Sicula Mongitorii in elogio Petri Salerni, licèt hîc nullibi id indicaverit, desiderans totam Operis laudem Cascino relinquere. Quis non videat, quantam hæc suspicionem ingerant, non exiguam Operis istius partem Salerni potiùs esse quàm Cascini? Fateor quidem, nihil interesse, hujusne sit major pars Operis, an alterius, cùm uterque egregia pietate & doctrinâ fuerit ornatus, & uterque scripserit post corporis inventionem. At cùm ex variis litteris, ad nos è Sicilia datis, clarè videam, omnem ferè istius Operis laudem uni Cascino attribui à Siculis; nolui ego Salernum parte sua frau-*

fraudare, sed singulis, quantùm fieri potest, sua attribuere.

9 *Porrò Petrus Salernus, de cujus pietate & eruditione præclara videri possunt elogia in Bibliothecis jam laudatis, ex Opere Italico, de quo egimus, Latinè conscripsit Vitam* S. Rosaliæ, *eamque inseruit Operi Caietani à se edito de Vitis Sanctorum Siculorum tom. 2 pag. 147, uti & Inventionem corporis & miracula aliquot, partim ex eodem Opere translata, partim aliunde addita. Cùm autem omnia uberiùs enarrata sint à Salerno, quàm in Vita Latina, compendiosè scripta à Cascino; totum ferè illud Opus Salerni huic Commentario per partes inseram, prout singula ad propositum nostrum conducent. Miracula verò post secundam Vitam recudam debitis annotationibus illustrata. Porrò ex omnibus scriptoribus de* S. Rosalia, *tres modò recensiti, Caietanus nempe, Cascinus & Salernus, præcipuo loco habentur apud eruditos Siculos. Illos ego etiam præ reliquis sequendos existimo; at nequaquam in dicta eorum jurandum; sed singula maturo examine discutienda.*

Opus Latinum Salerni, ex quo multa dabuntur in Commentario, & edentur miracula.

10 *Vitam* S. Rosaliæ *multi alii scripserunt neoterici, ex quibus præcipuos solùm commemorabo. Vincentius Auria, Panormitanus juris utriusque doctor, ac multis aliis scriptis illustris, Italicè composuit Rosam cælestem, in qua de inventione, vita & miraculis* S. Rosaliæ *diligenter disserit. Hoc Opusculum anno* 1668 *Panormi impressum est; ac mox anno sequenti aliud ejusdem scriptoris Opusculum prodiit, inscriptum* Vita S. Rosaliæ, *quod præcedentis est quasi compendium. Utrumque Opusculum habeo & laudabo, ubi videbitur opera pretium. Antonius Ignatius Mancusi Societatis Jesu primò*

Alii scriptores, qui secuti sunt præcedentes:

 edidit

edidit Vitam compendiosam , deinde verò uberiorem sub nomine Historiæ , quæ anno 1721 impressa est , & suis locis adducitur , præsertim pro recentioribus miraculis ; quæ hic auctor post alios colligere potuit. Relati hactenus scriptores , pluresque alii , quos necesse non est commemorare , iisdem ferè insistunt vestigiis. Verùm alia quoque prodiit Vita S. Rosaliæ *à præcedentibus multùm diversa , quæ & laudatores & sectatores suos habuit , etiamsi alii eam Vitam prorsus negligendam existiment.*

Vita alia ex revelationibus, ut fertur, scripta, quæ passim improbatur.

11 *Soror Maria Roccaforte tertii Ordinis S. Benedicti dictavit P. Francisco Sparacino Societatis Jesu confessario suo Vitam quamdam* S. Rosaliæ *ex iis , quæ sibi revelata asserebat. Hanc Vitam Sparacinus ipse non edidit ; at ea anno 1650 prelo subjecta est curâ Francisci Forte sub titulo Italico , quem Latinè sic exprimo :* Vita gloriosæ S. Rosaliæ virginis Panormitanæ. *Vitam mirabilem Mariæ Roccaforte scripsit Josephus Romanus Bivonensis doctor , uti in Bibliotheca Sicula habet Mongitorius ; atque ex illa Vita Mariam à sanctitate morum & mirabilibus post mortem patratis laudat Mancusus pag. 22 & 23 ; sed idcirco majorem auctoritatem isti Vitæ non attribuit. Cascinus quoque aliique scriptores Siculi jam pridem fidem laudatæ Vitæ abrogârunt ; & licèt nonnullos habuerit sectatores , ut dixi ; reliqui passim Siculi illam constanter rejecerunt , ut traditionibus suis contrariam. Et sanè quæ ita dicuntur revelata , non satis firmum videntur habere fundamentum , ut pro veritate historica , aut pro factis indubitatis habeantur , cùm quia de revelatione non satis constat , tum quia dubitari potest , an omnia , quæ revelatione didicit , post revelationem satis exactè sint exposita ,*

sita, & quia non minùs est incertum, an nonnullis, quæ per revelationem cognosci potuerunt, plura alia ex conjecturis non sint adjecta. Quapropter non magnopere deploro jacturam hujus Vitæ, quam Siculi aliàs officiosissimi numquam nobis transmiserunt. Verumtamen satis ex aliis scriptoribus cognoscere potero, in quibus præcipuè capitibus hæc ab aliis dissentiat, præsertim cùm Augustinus Inveges pleraque Annalibus suis Panormitanis inseruerit.

§ II. Ex quibus præcipuè monumentis gesta S. Rosaliæ petenda sint: inscriptio Quisquinensis: Græca alia præterito seculo inventa.

Gesta Sanctæ colligenda ex traditionibus, & inscriptionibus,

Quandoquidem nullum exstat monumentum conscriptum de S. Rosaliæ *gestis, nisi quadringentis aut pluribus annis post mortem Sanctæ, meritò quæret aliquis, unde gesta ipsius hauriri & cognosci potuerint, præsertim cùm obscura admodùm de eadem fuerit traditio tempore Octavii Caietani, ut suprà ostendi. Cascinus in Opere majore Italico, (quod ejus semper nomine laudabo, licèt à Salerno correctum dixerim) lib. 2 cap. 1 fatetur, non multa cognosci posse de hac sancta Anachoretide, rectèque adjungit, melius esse pauca de S.* Rosalia *scire, & ignorantiam plerorumque gestorum ipsius pati, quàm fabulas sequi, aut vera commentitiis depravare.*

 Funda-

Fundamenta verò Historiæ suæ, quæ probata & solida existimat, recenset sequentia. Primo loco statuit antiquas & solidas traditiones, *secundo* scripturas, *& præsertim inscriptionem in specu Quisquinensi repertam, quæ ab ipsa* Rosalia *creditur facta, & his verbis est concepta:* Ego Rosalia Sinibaldi Quisquine & Rosarum Domini filia amore Domini mei Jesu Christi ini * hoc antro habitari * decrevi. *Hujus inscriptionis, prout reperta est in antro Quisquinensi, duplicem delineationem, alteram antiquam, alteram recentiorem, æri incidendam curavi, & lectorum oculis subjicio, ut meliùs intelligantur argumenta, quæ suadent eam Sanctæ omnino attribuendam.*

* *pro* in

* *i. e.* habitare

13 *Utramque delineationem nobis anno* 1744 *transmisit R. P. Ignatius Stanislaus Castiglia, Siculæ provinciæ Societatis Jesu tunc provincialis præpositus, & diligentissimus atque officiosissimus adjutor noster in colligendis* S. Rosaliæ *actis, uti per decursum frequenter declarabitur. Hasce verò inscriptioni delineatæ addidit observationes, sive per se, sive per P. Caietanum Mariam Noto, quem sibi ad plura nobis subministranda & observationibus illustranda elegit laboris socium:* Duplex hujus inscriptionis exemplum mittimus. Alterum minùs accuratè delineatum, quod multis abhinc annis æri incisum fuerat: alterum, quod excellentissimus dominus Joseph Emmanuel Ventimiglia, princeps Pulchri montis & Quisquinæ dominus, à PP. Societatis Jesu proximis diebus rogatus, summa cum diligentia transcribi jussit... Harum litterarum forma consonat litteris veterum comitis Rugerii & regis Rugerii numismatum, quæ à Paruta referuntur, ab Agostini, atque Havercampo, *in Opere*

quarum præcipua hic datur æri incisa,

& variis
rationibus
ostenditur ,

* *pro* in
* *i. e.* habitare

quarum præcipua hic datur æri incisa,

Opere nimirum, quod nuper Lugduni Batavorum impressum est hoc titulo: Thesaurus antiquitatum & Historiarum Siciliæ *tom.* 8, *in quo nonnulla exhibentur utriusque Rogerii numismata cum litteris ejusdem formæ. Observo insuper in iisdem nummis vocem* Domini *ita contractam esse, sicuti hic contracta* Dñi *legitur, & signum crucis eâdem formâ, quâ hic, in variis nummis conspici. De duabus litteris, quæ diu post reliquas inventæ fuut, quæque non absimiles sunt cyfris Arabicis, hæc deinde subdit laudatus Castiglia:* Post notas inscriptionis litteras hæ duæ aliæ ... diligenter rupem inspicientibus, paucis abhinc annis deprehensæ sunt. An autem illæ initium fuerint alterius verbi, quod imperfectum S. Rosalia reliquerit, an notæ Arabicæ sint, numerum duodecimum vel decimum quintum exprimentes, quibus aut Virginis ætas, aut quidquam aliud indicetur, divinare non ausim. *Hactenus observationes memoratæ.*

& variis rationibus ostenditur,

14 *Datam autem inscriptionem ab ipsa* Rosalia *sculptam sine ulla ambiguitate credunt Siculi. Et sanè nec paucæ nec leves adduci possunt rationes, quæ hanc veritatem confirmant. Prima ratio esse potest figura ipsa litterarum jam dicta, cui & signum crucis & contractio vocis* Dni *jungi potest. Si autem litteræ minùs exactè videantur formatæ, ideoque non sint omnino similes litteris Rogeriorum numismatum, id nequaquam mirari possumus; quin potiùs mirari debemus, tam bene duro lapidi insculptas fuisse. Alterum argumentum profert Cascinus pag.* 173 *ex solœcismis, quibus inscriptio laborat, in qua pro* in *legitur* ini, *& pro* habitare *habetur* habitari. *Quippe asserit Siculæ terminationis esse voces istas, ideoque meritò observat, nulli in mentem*

mentem venire potuisse impostori voces ita terminare. Hac de causa de hisce Solœcismis ita loquitur Salernus in Vita: Si non erràsset, minùs muliebrem manum, Siculæque terminationis idiotismum prodidisset. Quare hæc menda crediderim Puellaris manûs non satis Latinam linguam edoctæ sigilla. *Mancusus verò in Historia* § XI *nititur ostendere*, in *fuisse scriptum*, *non* ini, *eamque observationem suæ inventioni attribuit, uti & plura alia, quæ pia potiùs meditatione, quàm accurata crisi de hac inscriptione ratiocinatur. Verùm poterat Cascini observationibus potiùs acquiescere, & vocis errorem cum eruditioribus agnoscere, quàm ubique mysteria & miracula quærere sine verisimilitudine: neque enim prudentis historici est miraculo attribuere, quæ naturali modo fieri potuerunt. Tertium argumentum pro veritate inscriptionis laudatus Cascinus exprimit his verbis:* Scriptura hæc non est neoterica, ac ne quidem vocabula hodierna. Nullus hoc tempore scivisset nomen istud SINIBALDUS, nomen externum, nec horum temporum aut locorum, nec umquam in hisce partibus auditum, sed personæ prorsus incognitæ, quam hujus solùm lapidis indicio quærere hoc tempore cœpimus, & magna difficultate invenimus.

illam ipsi S. Rosaliæ attribuendam esse.

15 *Præterea modus, quo inscriptionem illam inventam suo loco narrabimus, & testes legitimè examinati omnem suppositionis aut imposturæ suspicionem tollere videntur. Nam primò dum inventa est inscriptio, foramen speluncæ tam erat angustum, ut nulli homini præberet ingressum, atque instrumentis idoneis fuerit ampliandum, ut quis posset ingredi in speluncam, quemadmodum narrat Cascinus lib. 2 cap. 2. Hac de causa*

ſa dubitat, an ullus umquam hominum præter Roſaliam *in illa ſpelunca pedem poſuiſſet. Secundò inſcriptio tota erat contecta cruſtâ quâdam ex humiditate ſaxorum natâ, & ſola crux primùm oculis patuit, donec occaſione crucis viſæ cruſta illa ſaxis innata diligenter abraſa eſt, & ſic detecta inſcriptio integra. Signum id erat evidens, inſcriptionem non fuiſſe factam recenter; atque id à duodecim juratis teſtibus fuit confirmatum, ut videbimus ſuo loco. Tertiò qui detexerunt inſcriptionem, nullo modo ſuſpecti eſſe poſſunt impoſtura, tum quia ne legere quidem illam potuerunt, nec certè intelligere, utpote ignari linguæ Latinæ, tum quia multi alii adfuerunt, quando anguſtum ſpeluncæ foramen aperuerunt, & tectam cruſtâ humidâ invenerunt inſcriptionem. Hæc omnia fuſiùs explicabuntur, ubi agemus de inventione ſpeluncæ Quiſquinenſis, quæ contigit quadraginta diebus poſt corpus inventum. Rationes etiam allegabimus, quibus moveri potuit* Roſalia *ad ſimilia ſcribenda, dum agemus de ingreſſu ipſius in antrum Quiſquinenſe.*

Alia ſcriptura Græca, præterito ſeculo inventa cum cruce lignea,

16 *Alia ſcriptura* S. Roſaliæ *à quibuſdam attributa, ſed ab aliis eidem abjudicata, reperta eſt præterito ſeculo in monaſterio Panormitano S. Salvatoris, quod virginum eſt Ordinis S. Baſilii. Scriptura hæc Græca eſt, ſeu Barbaro-Græca, ut ferebant tempora* S. Roſaliæ; *totaque ſine interpunctionibus aut accentibus hoc modo:* Εγω αδελφη Ροσολια Σινηβαλδη βανω ετουτο το ξυλον του εδουκουμου αφεντος εις το μοναςιρι το οπιον παντοτινα το ακουλουθησα: *& Latinè ſic exprimitur:* Ego ſoror Roſolia Sinibalda pono hoc lignum Domini mei in hoc monaſterio, quod ſemper ſecuta ſum. *Hujus ſcripturæ cum cruce lignea inventio, alienatio & reſtitutio refertur in inſtrumento*

mento restitutionis, quod anno 1699 *factum est coram illustrissimo domino Philippo Ignatio de Truxillo y Gutrrero, judice tribunalis regiæ monarchiæ in Sicilia, multisque testibus, per notarium Panormitanum Antonium Terranova, & cujus exemplar alterum Ms., alterum impressum ad manum est. Facti relationem ex eo accipe.* Die quinto mensis Maii, septima Indictione, MDCXCIX: Cùm anno Domini MDCXLIV in venerabili monasterio sanctissimi Salvatoris hujus urbis ædificaretur altare patriarchæ S. Basilii in ecclesia, vetere dicta, ob ipsius novæ erectionem, inventa fuit in maragmatibus sive fabricis ejusdem altaris à fabro murario .... pyxidicula quædam (vulgo dicitur bossoletta) quam illico ablatam abscondit, & inde à monasterio profectus, atque curiositate ductus aperuit. In ea invenit crucem ligneam, & quandam paginam inclusam, litteris & dictionibus Græcis scriptam, prout ad præsens, & de præsenti apparet. *Sequitur scriptura Græca cum interpretatione jam data.*

quæ diu altenata inventoris culpâ,

17 *Deinde sic pergitur:* Quod quidem manuscriptum cum prædicta cruce faber murarius, nullâ datâ notitiâ eidem monasterio, ex causis sibi visis tradidit & consignavit RR. Patribus Ven. conventûs S. Nicolai de Tolentino; qui audientes crucem cum prædicto manuscripto repertam esse in sacrosancto altari, summâ diligentiâ ac veneratione conservârunt &c. Et quamvis, dum in humanis existeret, faber murarius nemini rem manifestaverit: instante verò tempore, quo animam suam summo & immortali Deo reddere debebat, accersito confessario præmissa omnia narravit; & de peccatis suis veniam petendo, in conscientiam ei commisit, totum supe-

ſuperiùs enarratum revelari debere abbatiſſæ & miniſtris dicti monaſterii ; ut ſupradicta crux cum pagina reſtitueretur monaſterio, cujus erat, & in quo repertæ ſunt : prout, mortuo deinde dicto fabro murario, dictus ejus confeſſarius per litteras miſſivas præmiſſa narrando manifeſtavit Rev. ſacerdoti D. Joſeph Bonfiglio tunc confeſſario ordinario & cappellano dicti monaſterii ad effectum, ut prædictus Bonfiglio de toto hoc facto notitiam daret, prout data fuit, abbatiſſæ tunc temporis dicti monaſterii. Quæ abbatiſſa huic manifeſtationi annuens, per Joſeph Ciraulo tunc agentem dicti monaſterii tentata fuit recuperatio dictæ pixidiculæ cum cruce & manuſcripto intus, ut ſuprà, ſervatis. Sed, factis multis inſtantiis, quibus inſiſtentes, & nolentes Patres S. Nicolai de Tolentino illam reſtituere ; tandem annuebant velle reſtituere ſolummodò dictam pixidiculam ſine cruce & abſque manuſcripto intùs repertis : & ſtante morte dicti de Ceraulo agentis prædicti, dicta abbatiſſa, aliæque pariter abbatiſſæ eam ſubſequentes ob difficultates repertas in prædictis recuperandis ab incepto negotio deſtiterunt &c.

& poſt multas difficultates,

18 Et cùm fuerit temporibus præteritis per Rev. Patrem Vincentium à Sanctiſſimo Sacramento, Ordinis & Regulæ dicti conventus ſancti Nicolai de Tolentino hujus urbis, Patrem tam maximæ venerationis & auctoritatis ac exemplaritatis vitæ, ore proprio confeſſum & dictum D. Annæ lo Porto ad præſens moniali, intus dictum monaſterium viventi, nominatæ Sor. Aloyſiæ lo Porto, quæ tunc temporis ingredienda * erat in dictum monaſterium, & reperiebatur in ſeculo intus eccleſiam dicti conventus tempore, quo dicta ſacroſancta reliquia ligni S. Cru-

* ingreſſura

 cis

eis expoſita erat pro adoratione populorum fidelium, per hæc verba videlicet (*Italica erant, quæ Latinè reddo.*) " Hoc lignum, quod vides, „ eſt monaſterii ſanctiſſimi Salvatoris, quod de- „bes ingredi „. Et præmiſſa omnia ſuperiùs expreſſata ei narravit, prout de hujuſmodi dicto & confeſſione per Rev. Patrem Vincentium dictæ lo Porto, ut ſuprà, facta, ſatis plenè conſtitit atque conſtat ex relatione dictæ Sororis Annæ Aloyſiæ lo Porto, monialis in dicto venerabili monaſterio, mihi notoriò cognitæ, exiſtentis cum authoritate infraſcriptæ matris abbatiſſæ, Hippolytæ Lancellottæ Caſtelli, ejuſdem monaſterii abbatiſſæ m. n. &c. præſentis, & eam authorizantis &c.; eadem ipſa de lo Porto vigore præſentis cum auctoritate prædicta ſponte cum duplici juramento dixit & declaravit, ac dicit & declarat, præmiſſa vera fuiſſe & eſſe, ut dixit renuntians &c. *Mox additur prohiſce omnibus teſtimonium quatuor aliarum monialium*, duplici juramento *præmiſſa confirmantium.*

præſente judice tribunalis R. M., multiſque teſtibus,

19. *Tum verò:* Hinc igitur Rev. mater ſoror Hippolyta Lancellotta Caſtelli, ad præſens abbatiſſa dicti venerabilis monaſterii, divino ſpiritu ducta, ſemper maxima cum diligentia curavit, atque curat bona dicti monaſterii, cupiens illud, quod ab ejus prædeceſſoribus quavis ex cauſa minimè curatum fuit, potuiſſet divina favente clementia conſequi & habere. Qua de cauſa recurſum habuit ad illuſtriſſimum ac reverendiſſimum dominum de Truxillo, judicem R. M., præmiſſa humiliter exponendo. Qui dominus judex, attenta tanta bona fide dictæ reverendæ matris abbatiſſæ in recuperando bona dicti monaſterii, & præcipuè reliquiam tam inſignem cum authen-

authentica nostræ protectricis virginis Rosaliæ, suisque manibus propriis positam & characteribus authenticatam, motus rogaminibus prædictis, se diligenter ad hoc tantum bonum opus applicavit. Tandem facta diligenti indagine, illam in posse * dicti conventus invenit. Et facto verbo pro ejus relatione cum R. Patre Priore ejusdem conventus, idem ipse P. Prior eo quia plenam scientiam habebat de toto facto, & plenè ei dicto nomine constabat ex relationibus Patrum & Superiorum antiquorum sui conventus: quapropter pleno animo volens præceptis superiorum obedire, quàm primùm de præmissis scientiam habuit, dicto venerabili monasterio reliquiam prædictam cum dicto manuscripto, invento à Rev. sacerdote D. Antonio Bruno in manuscriptis & authenticis reliquiarum dicti conventus cum præsentia dicti P. Prioris, restituere & consignare: & ob id ad infrascriptum actum consignationis prædictæ devenire, ut in futurum præmissa perpetuò elucescant &c.

* *i. e.* potestate

20 Ideo hodie præsenti die prætitulato præfata Rev. mater Soror Hippolyta Lancellotta Castelli, abbatissa dicti venerabilis monasterii sanctissimi Salvatoris hujus urbis m. n. c. n. existens tamen priùs in præsenti cum authoritate & interventu Rev. abbatis D. Hieronymi Filingeri, & illustrissimi domini Balthassaris Castelli, ejusdem monasterii deputati & protectoris m. n. & c. c. præsentium, dictis nominibus intervenientium, dictamque reverendam matrem abbatissam in his authenticantium &c., nec non cum authoritate, interventu & consensu, & expressa voluntate infrascriptarum monialium dicti monasterii, ad sonum campanellæ vocatarum, & capitulariter congregatarum in loco solito &

monasterio SS. Salvatoris,

 consue-

consueto, ut moris, videlicet sororis Josephæ Drago (*& aliarum quadraginta & octo, quarum nomina recensentur*) præsentium, intervenientium, nemine earum discrepante, sed unanimiter consentientium, necnon cum præsentia præfati illustrissimi & reverendissimi domini de Truxillo, judicis dicti tribunalis R. M., ut infrà, præsentis; dicto nomine cum auctoritate & interventu prædictis ac præsentiâ infrascriptâ vigore præsentis dixit & fatetur habuisse & recepisse, sibique dicto nomine traditam & consignatam fuisse ab admodum Rev. Patre Benedicto à Conceptione Deiparæ, Priore dicti venerabilis conventus S. Nicolai Tolentini hujus urbis m. n. & c. c. præsente, & dicto nomine stipulante, ac restituisse & consignâsse asserente dictam sacrosanctam reliquiam ligni sanctæ Crucis Domini nostri Jesu Christi, scilicet illammet in dicto anno MDCXLIV per dictum fabrum murarium inventam in fabricis altaris dicti patriarchæ sancti Basilii in ecclesia supradicti monasterii (quæ ad præsens vetera * ob ipsius novæ ædificationem) quæ fuit tunc temporis consignata dicto conventui, ut dixerunt renuntiantes &c.

* vetus

21 *Hic additur, particulam exiguam ligni sanctæ Crucis relictam fuisse Priori, consentiente abbatissa, ac deinde sic pergitur:* Nec non dicta reverenda mater abbatissa dicto nomine cum auctoritate & interventu prædictis, ac præsentiâ infrascriptâ, dixit & fatetur habuisse & recepisse, sibique dicto nomine consignatam fuisse à dicto reverendo P. Priore, stipulante & restituisse asserente, dictum manuscriptum, in dicta pagina scriptum, Græcè tamen & non Latinè, scilicet illudmet manuscriptum, ut dicto reverendo patri Priori dicto nomine constat ex relatio-

ubi fuerat inventa sub veteri altari ecclesiæ,

relationibus Patrum & Superiorum antiquorum dicti conventus, olim insimul cum dicta reliquia, superiùs consignata, in dicta pixidicula inventum in dicto monasterio sanctissimi Salvatoris, & traditam dicto conventui; verba cujus scripti sunt infrascripta, videlicet: Εγω αδελφη Ροσολια Σινηβαλδη βανω εtουτο το ξυλον του εδοκουμου αφειτος εις το μοναςιρι το οπιον παντοτινα ακουλουθησα. Quibus ad Latinorum sensum hæc significantibus verba, videlicet: " Ego soror „ Rosolia Sinibalda pono hoc lignum Domini „ mei in monasterio, quod semper secuta sum „. Quod quidem scriptum fuit per dictam abbatissam, ad hoc ut perpetuò conservetur, positum in quodam quadretto intus bina crystalla, & sic eodem modo, ut suprà, dictum manuscriptum existens, cum dictis binis crystallis consignatum & restitutum fuit dictæ abbatissæ dicto nomine stipulanti, & hoc in ejus posse, ut dixit renuntians &c.: præsente ad hæc omnia & singula dicto illustrissimo & reverendissimo domino D. Philippo Ignatio de Truxillo judice R. M. m. n. c., & præsente actui, omnibusque & singulis in præsenti contentis suam, seu veriùs dicti tribunalis, judiciariam auctoritatem pariter & decretum præstante & tribuente omni meliori modo &c.: & similiter præsentibus ad hæc omnia & singula reverendo patre Petro Justiniano Soc. Jesu, & admodùm reverendo patre D. Nuncio Schirò Ordinis S. Basilii Magni m. n. & c. e., præsentibus & cum juramento, tacto pectore more sacerdotali, asserentibus dictum manuscriptum vidisse, revidisse, legisse, & bene consideràsse, & translatum de idiomate Græco ad Latinum supradictum sensum, prout superiùs scriptum fuit, & non aliter &c. Juraverunt tactis pectoribus

ribus dicti reverendi ſacerdotes, &c. Item dictæ mulieres &c. Unde &c.

22 *Sequuntur ſubſcriptiones, quas exprimam eo idiomate, quo ſingula fuerunt expreſſa.*

fuit legitimè reſtituta.

D. Felippe Ignatio de Truxillo y Guerrero &c.
D. Geronimo Filingeri deputato &c.
Soro Ippolita Lancellotta Caſtelli abbatiſſa &c.
D. Baldaſſare Caſtelli, e Lercaro protettore &c.
Pater Petrus Juſtinianus Soc. Jeſu &c.
Pater D. Nuncius Schirò Ordinis S. Baſilii Magni &c.
Pater Benedictus à Conceptione Virginis Prior conventus S. Nicolai &c.
Sacerdote Don Antonio Brnno &c.
Madre ſoro Giovanna Caruſo &c.
Soro Gioſeppa Geronima Sammaniati &c.
Soro Nuncia Percolla &c.
Soro Macrina Maria Reſtivo &c.
Soro Anna Aloyſia lo Porto &c.

Teſtes Rev. Sacerdos D. Ignatius de Palermo, Rev. Sacerdos D. Franciſcus Bilà, & Thomas Magliarditi, & quamplures alii &c.

Ex Actis notarii Antonii Terranova Panormitani &c.

Collatione ſalva &c.

Quid in hoc inſtrumento reprehendi poſſit, exceptis nonnullis ſolœciſmis, qui non obſtant valori, ſanè non video. At lubens agnoſco, ex eo non poſſe certò deduci, iſtud ſcriptum eſſe S. Roſaliæ. *Quapropter examinandum, quam iſtud ſit probabile aut improbabile.*

§ III.

§ III. Quæritur, utrùm probabiliter credi possit, scriptum istud Græcum, de quo mox actum est, à S. Rosalia fuisse exaratum.

Disceptatum est, an scriptura mox data sit S. Rosaliæ:

C*Ontroversia non levis ex scriptura Græca mox memorata apud Siculos enata est, magnisque animis agitata: nimirum quia brevia illa verba, si constiterit per Sanctam esse exarata, clarè decidunt litem aliam, certòque evincunt* Rosaliam *in monasterio sanctissimi Salvatoris monialem fuisse, priusquam solitariam vitam fuit amplexa. Mancusus jam frequenter laudatus in Historia* S. Rosaliæ, *& anonymus quidam in variis Dissertationibus contra monasticam Sanctæ professionem editis, contentiosè pugnant, scripturam illam* Rosaliæ *non esse attribuendam, altúmque clamant, aut esse suppositítiam, aut alterius esse Rosaliæ, quæ præter nomen cum Sancta nostra nihil habeat commune. Contrà Hieronymus Justinianus Societatis Jesu geminam ad majores nostros transmisit Dissertationem manuscriptam, quâ operosè conatur ostendere, laudatam scripturam* S. Rosaliæ *probabiliter attribui posse & debere, nisi exorbitante crisi nodum velimus quærere in scirpo. Uterque scriptor Italico usus est idiomate, uti & fecerunt anonymi, qui hanc controversiam attigerunt. Præterea pluribus usi sunt verbis, argumentisque sæpiùs repetitis,*

petitis, quàm ut omnia huc transferri possint. Quapropter seligam precipua solùm utriusque partis argumenta, eaque ad rei elucidationem sine ullo partium studio, proponam erudito lectori, ut mecum statuere possit, quid de re tota videatur censendum.

forma illius scripti: prima contra illud objectio ex charta vulgari

24 *Scripturam sic describit claritatis gratiâ Justinianus in Examine suo historico (ita Dissertationem illam inscripsit) § 3 num. 10:* Charta est octava pars folii, undique in extremitatibus trita, & partim etiam in medio à tineis corrosa, composita ex vulgari materia, non ex papyro aut membrano, quantùm apparet, crassa potiùs quàm tenuis, coloris flavi aut utcumque fusci ob vetustatem. Conscripta est ab utraque parte sermone Græco, sed barbarè, sive sonus consideretur, sive orthographia. Litteræ æquè ac lineæ inæquales sunt ac distortæ, ita ut ex ductu calami manus muliebris agnosci valeat. *Tota hæc descriptio favet iis, qui scripturam credunt* S. Rosaliæ. *Verumtamen eorum adversarii ex eodem etiam loco argumentum sibi sumere voluerunt; & contenderunt scripturam non esse* Rosaliæ, *quia vulgaris charta, ut volunt, ipsius tempore necdum erat usitata. Quin imò Mancusius in Vita pag. 4 adducit auctoritatem Papebrochii & Janningi, ut id probet. Verba illorum in Epistola anno* 1701 *scripta sunt ista:* Nihilo faciliùs definietur, quando præcisè fieri cœperit charta, quà modò utimur passim ad scribendum. Certum tamen est ab annis 500 ejus usum fuisse &c. *Epistola hæc edita est in Discursu historico scriptoris Siculi, qui se* Jacobum Calafatum *nominavit, pag.* 122, *ubi etiam occasio illius Epistolæ exponitur. Laudatus autem Mancusius ait, usum chartæ non cœpisse, nisi*

sub

ſub finem ſeculi XII, *idque infert ex verbis recitatis*, ab annis quingentis. *Verùm dum Janningus ſcripſit*, certum *eſſe*, ab annis quingentis *fuiſſe uſum chartæ, & initium illius uſus difficulter aſſignari poſſe; adeo non negavit chartam tempore* S. Roſaliæ *ſeu ſeculo* XII *uſitatam fuiſſe, ut meritò conqueri poſſimus, auctoritatem Majorum noſtrorum perperam adhiberi ad eliciendas concluſiones tam frivolas.*

25 *Multis quidem eam objectionem egregiè refellit Juſtinianus; at mihi pauca ſufficiens aliunde petita. Audiamus Mabillonium lib.* 1 *de Re diplomatica cap.* 8 *num.* 16: De charta noſtra ſeu papyro vulgari, quæ ex veterum linteorum reliquiis contritis ac maceratis conficitur, non eſt quòd longum ſermonem inſtituamus: ... tametſi ejus uſus ab annis ampliùs quingentis invaluit, ut ex Petri Venerabilis loco ſuperiùs relato obſervavit eruditiſſimus vir Hadrianus Valeſius, in notis ad Panegyricum Berengarii auguſti. Quo verò tempore inceperit, nemo hactenus definire auſus eſt. *Deinde interjectis quibuſdam, quæ brevitatis causâ prætermitto, dicta ſua ſic probat:* Nam Petrus Venerabilis in tractatu contra Judæos memorat libros ſuo tempore lectos, qui EX RASURIS VETERUM PANNORUM COMPACTI erant. Quod ſine dubio de linea charta intelligendum eſt. Etſi porrò diplomata & inſtrumenta ferè nulla, quæ quanticumque momenti eſſent, ſcripta ſint in charta noſtra vulgari, ejus tamen uſus in epiſtolis aliquando adhibitus eſt, ut docet Joinvillei epiſtola ad ſanctum Ludovicum in ejuſmodi charta exarata, quam Antonius Herovallius mihi cum multis aliis communicavit. *Allatum argumentum probat, vulgarem chartam ſaltem uſitatam fuiſſe*

incepta eſt, cùm charta vulgaris

ſe circa initium ſeculi XII , *id eſt , quando aut nondum nata , aut puella erat* S. Roſalia.

jam uſitata fuerit tempore S. Roſaliæ:

26 *Quippe Petrus Venerabilis anno* 1121 *electus eſt abbas Cluniacenſis , & anno* 1158 *vitam cum morte commutavit , ita ut libri illi haud dubie conſcripti ſint circa initium ſeculi* XII *& veriſimiliter multo citiùs , cùm de iis non loquatur Petrus , ut de re nova , ſed ut de re uſitata. Verba ipſius accipe ex Bibliotheca Cluniacenſi col.* 1069 *&* 1070 , *ubi Judæos ita ridet :* Legit , inquit , Deus in cælis librum Talmuth. Sed cujuſmodi librum ? Si talem , quales quotidie in uſu legendi habemus , utique ex pellibus arietum , hircorum , vel vitulorum , ſive ex biblis vel juncis Orientalium paludum , aut ex raſuris veterum pannorum , ſeu ex qualibet alia fortè viliore materia compactos &c. *Clarum quoque eſt , chartam ex goſſipio vel cottone confectam , quæ à linea parùm differre poteſt , uſitatam fuiſſe ante ſeculum* XII , *ſeu ante natam* S. Roſaliam. *Audi rurſum laudatum Mabillonium :* Potior eſt in diplomatis uſus chartæ ex goſſipio ſeu cottone , ut fidem facit CHARTA CUTTUNEA in pergamenum à Rogerio Siciliæ rege renovata , quam fecerat Simon frater ejus & mater ejus , apud Rochum Pirrum in Sicilia ſacra. *Diploma Rogerii regis , quod hic laudatur , exſtat apud Pirrum lib.* 4 *Sicilia ſacra à pag.* 91, *datumque eſt anno* 1145 ; *& in eo confirmantur varia diplomata , in* carta cuttunea *ſcripta partim ſub finem ſeculi* XI , *partim ſub initium ſeculi* XII , *eaque renovantur* in pergamenum. *Erat igitur charta illa* cuttunea *ſeculo* XI *uſitata apud Siculos ; nec dubitari poteſt , quin illâ ſeculo* XII *ad ſcribendum uti potuerit* S. Roſalia. *Quapropter primum iſtud Mancuſi argumentum*

ita.

ita dissolutum est, ut recurri ad illud deinceps non possit ab eis, qui veritati agnitæ manus dare non recusant.

27 *Contra inventam scripturam secundò objicitur idioma Græcum, quia inscriptio Quisquinensis non Græcè, sed Latinè scripta est. Addunt barbariem idiomatis Græci, quòdque scriptura sit sine ullis accentibus & interpunctionibus. Verum tota hæc objectio parum aut nihil difficultatis habet, cum utraque lingua esset usitata in Sicilia, atque utraque nota esse potuerit Sanctæ. Cascinus lib. 2 cap. 5 scribit tres linguas, nimirum Græcam, Latinam & Arabicam, usitatas fuisse in Sicilia tempore* S. Rosaliæ, *atque id probat ex illius temporis diplomatis, nummis & inscriptionibus, quæ partim Græcè, partim Latinè, & subinde etiam Arabicè leguntur exarata. Itaque nequaquam mirum videri potest, quòd Virgo nobilis, qualis erat* Rosalia, *cum Latina lingua Græcam istius temporis utcumque noverit. Nihilo magis mirandum, scripturam illam Græcè potiùs quàm Latinè fuisse exaratam, cùm exarata sit in monasterio Græcarum monialium, ubi sermo Græcus haud dubiè erat usitatus præ Latino. Quod verò spectat ad barbarismos dictæ scripturæ, ad omissos accentus, aliasque notas & interpunctiones; omnia illa tempori, quo vivebat Sancta, aptè congruunt, præsertim si consideremus scriptum esse Virginis, quæ verisimiliter parùm curavit sermonis elegantiam, & interpunctiones aliasque notas vocibus appingi solitas.*

altera objectio, ex lingua Græcâ petita, præcedenti non est melior.

28 *Porro dubitare vix possumus, quin* S. Rosalia *fuerit usa Græcorum lingua vulgari, non lingua doctorum. De duplice hac lingua recentiorum Græcorum Leo Allatius in Opere de Ec-*

cùm Sancta verisimiliter usa fuerit lingua Græca vulgari:

 clesiæ

clesiæ Occidentalis & Orientalis perpetua consensione lib. 3 cap. 8 num. 7 ita loquitur : Lingua apud eos duplex in uſu eſt ; altera antiqua , quam veteres Græci in conſcribendis libris uſurpârunt; altera recentior & communior & uſitatior. Priore in ſacris celebrandis utuntur ; . . . altera in familiaribus colloquiis , concionibus & epiſtolis. Et nunc demum hâc eâdem hiſtoriolas , tractatus , & varii generis carmina pangunt. Quam tamen , qui ſapientiores & eruditiores haberi cupiunt , in Operibus edendis , antiquam ſectantes , refugiunt. *Notas quoque illas , quæ Græcis litteris adſcribi ſolent , non ſemper uſitatas fuiſſe , idem auctor tradit in Animadverſionibus in antiquitatum Etruſcarum fragmenta num.* 47 *ita ſcribens :* Guilielmus interim Canterus Syntag. de rat. emend. Græcos auctores cap. 6 probat , tum ex vetuſtis codicibus , tum ex ſcholiaſtis , veteres Græcos nudas litteras abſque apicibus ullis pingere ſolitos fuiſſe ; quod etiam ſæpiùs afferit Politianus , ſed potiſſimùm Miſcellan. cap. 58 & 80 , ubi carmina ſine ullis accentiunculis ſcripta veteri more , affirmat. *Plura deinde de interpunctionibus , quas recentiores antiquis ſcriptoribus addiderunt , ibidem diſputat. Verùm hæc ſufficiunt , ut facilè poſſimus credere , totam illam ſcripturam exarari potuiſſe à* S. Roſalia , *ſicuti inventa eſt.*

Tertia objectio prioribus melior facta ,

29 *Objicitur tertiò vox* αδελφη *ſeu* ſoror , *quæ in hac ſcriptura occurrit , præſertim quia in Quiſquinenſi inſcriptione ſe* ſororem *non nominavit* Roſalia. *Additur altera differentia illarum ſcripturarum , nimirum quòd in ſpecu Quiſquinenſi legatur* Roſalia Sinibaldi filia , *in charta verò* Ροσαλια Σινιβαλδη. *Utraque obſervatio eò dirigitur , ut exiſtimemus ſcripturam inventam ,*

ſi.

si suppositiitia non est, attribuendam esse cuidam moniali, à S. Rosalia *distincta, quæ geminum habuerit nomen proprium, & vocata fuerit* Rosalia Sinibalda. *Quin & tertiam differentiam eòdem trahit Mancusus, qui illa objicit in Historia § 12 pag. 109 & 110: nam magis reverenter de Christo dicitur in Latino scripto*, pro amore Domini mei Jesu Christi, *quàm in Græco*, lignum Domini mei, *aut* Heri meì, *ut ille vult. Verùm vox* ἀφέντης *pro* Domino *usurpata dudum fuit à Græcis, ita ut hæc ultima observatio nullius sit momenti. Duæ verò priores ceteris objectionibus mihi apparent meliores, cùm revera scriptum possit esse alterius. Attamen alterius esse Rosaliæ scripturam illam, ex objectionibus ipsis certò inferri nequit; præsertim cùm nulla assignetur Rosalia Sinibalda, quæ in monasterio sanctissimi Salvatoris vitam traduxerit, cùmque conjunctio duorum nominum illo tempore non videatur fuisse tam usitata, quàm facta est nostris temporibus. Præterea, etsi nomen* Sinibaldus *usitatum fuerit eo tempore, nondum inveni nomen* Sinibalda *datum tunc fuisse mulieribus. Imò ipsum nomen* Rosalia *tunc rarum erat, ita ut difficulter credi possit, duo illa nomina* Rosalia Sinibalda *eidem puellæ, ut propria, fuisse imposita.*

30 *Quapropter non satis video litem de illa scriptura satis decidi posse sine altera, quæ huic occasionem præbuit. Nec dubito, quin illi ipsi, qui Græcum id scriptum acriter impugnârunt, quia vitam monasticam* S. Rosaliæ *nullo modo admittere voluerunt, non minori studio pugnâssent pro Græca illa scriptura Sanctæ attribuenda, si hæc sententia de monastica* S. Rosaliæ *professione tantùm repugnaret, quantùm eidem favet. Sane quantùm ex modo scribendi illorum colligere*

ut nihil certi statuatur.

gere poſſum, facilè admitterent Sinibaldam *idem eſſe ac* Sinibaldi filiam *in laudata ſcriptura Græca: facilè quoque intelligerent, vocem* ſoror *omitti potuiſſe in ſpelunca à* Roſalia, *quod ſtatuiſſet ibidem vitam ducere ſolitariam, & ab omni monialium ſocietate ſeparatam. Verùm præcipua ratio ſcripturam illam impugnandi & ferè unica eſt, quod vita monaſtica* S. Roſaliæ, *quam improbabilem eſſe contendunt, negari non poſſit, ſi ſcheda illa Sanctæ attribuatur. Itaque, ſi profeſſio monaſtica hujuſce Sanctæ aliunde probabiliter aſſeri & defendi poſſit, ſcriptura quoque hæc probabili ratione* Roſaliæ *attribui poterit; quin & augebit probabilitatem prædictæ opinionis, uti argumentum probabile ceteris adjunctum. Si vero prorſus improbabile eſt, Sanctam aliquando in monaſterio vixiſſe; neque hæc charta probabiliter* S. Roſaliæ *adſcribi poterit. Mitto igitur objectiones alias, quæ ex dato inſtrumento ſatis refutatæ ſunt: & progredior ad alia geſtorum monumenta.*

§ IV.

§ IV. Multæ tabulæ pictæ de S. Rosalia : examinatur, an Sancta tempore vitæ solitariæ prorsus latuerit incognita, eaque opinio ostenditur improbabilis & antiquæ traditioni contraria : hinc statuitur de auctoritate picturarum.

Antiqua imagines Commentario huic inferenda,

C*Ascinus lib. 2 cap. 1 monumenta, quibus usus est, enumerare pergit, & pictas tabulas recensens, de iis sic loquitur :* Demum (*Vitam colligemus*) ex picturis & memoriis, quæ erant antiquæ, partim jam cognitæ, partim recenter inventæ. Hæ, quantùm hactenus scimus, desumptæ non sunt ex aliqua Vita S. Rosaliæ antiquitus scripta : sunt nihilominus fundamenta Vitæ, quam nunc scribimus ; quandoquidam saltem ex parte conservant, quæ de vita hujus Sanctæ præteritis temporibus in hominum memoria remanserant. Præterea ad consolationem illorum, qui legere non nôrunt, curatum est, ut tabulæ septemdecim Romæ æri inciderentur cum approbatione illorum, quorum erat facultatem illam concedere. *Harum tabularum, uti & inscriptionis Quisquinensis explicationem se pro Vita daturum promittit, idque diligenter præstitit. Cùm autem hæc sint præcipua gestorum* S. Rosaliæ *monumenta, illas ipsas tabulas lecto-*

rum.

rum oculis exhibebo. Quod ut facere possem, multùm me juvit R. P. Ignatius Stanislaus Castiglia jam suprà laudatus, qui mira humanitate & liberalitate omnes laminas æreas, quibus usus est Cascinus, huc direxit: quin & pecuniam in hunc usum apud Siculos collegit, ut modicis aut ferè nullis sumptibus nostris omnes ipsæ Cascini imagines cum aliis adjectis Operi nostro inseri possent.

quæ aucto-ritatem non habeant,

32 *Quæret nunc studiosus lector, quantam illis imaginibus auctoritatem attribuere possimus aut debeamus? Lubens respondeo, hic mihi aquam hærere, præsertim si sequenda sit Cascini aliorumque ipsum secutorum opinio, quâ contenditur,* S. Rosaliam *in antris suis ita latuisse absconditam, ut nulli umquam homini nota fuerit, ne moriens quidem. Etenim non satis capio, quo modo aliquid innotescere potuerit de gestis Sanctæ in speluncis & montibus, si nullus umquam Anachoretidem viderit, nullus de ea vivente aliquid sciverit, nemo cognoverit, viveretne an defuncta foret. Scio quidem recurri posse ad revelationes, quibus Virgo ipsa post mortem docere potuit nonnulla, quæ egerat in vita. Verùm nullum habemus talium revelationum idoneum testimonium; nullus umquam antiquus scriptor de similibus* Rosaliæ *apparitionibus vel verbo meminit. Hac de causa Salernus in Vita sic de Sancta nostra loquitur:* Sed quænam fuerit Rosaliæ vivendi ratio in utroque antro, siquis exquirat, usurpare planè licebit Hieronymi verba de suo Paulo eremitarum principe: " Quo-,, modo in media ætate vixerit, aut quas sata-,, næ pertulerit insidias, nulli compertum habe-,, tur ,,. *Verumtamen idem scriptor postmodùm, ubi agit de cultu* S. Rosaliæ, *nonnihil à priori-bus*

bus istis verbis recedere videtur, ita scribens: Non adeo tamen vitam, mortem, & sepulcrum Rosaliæ occlusit Deus, ut ejus sanctitatis radii non emicârint identidem. Qua ratione id factum in Virgine, quæ ab hominum se consortio vivens sejunxerat, nos latet; sed planè factum scimus, nec miramur, cùm ab admirabilis Dei consilio id profectum esse intelligamus. *Hæc ille, quia antiquum Sanctæ cultum, qui indubitatus est, negare non potest. Verùm quærere liceat, quomodo cultus ille fuerit inchoatus, si nec vita solitaria* Rosaliæ, *nec mors illius ulli innotuerit? Tacet ad hanc interrogationem Salernus, nec audet ad apparitionem recurrere, quòd nullum apud veteres talis apparitionis sit fundamentum.*

33 *Cascinus loco assignato credidit, aut certè suspicatus est, aliquid olim de S.* Rosalia *fuisse litteris consignatum: ait enim sibi ad manus non esse pauca illa, quæ subinde de Sancta fuère scripta. De antiquis scriptis haud dubiè loquitur, cùm paulo inferiùs innuat, jacturam illam contingere potuisse incendiis & conflagrationibus tabulatorum. At, si quid olim de* S. Rosalia *scriptum fuit, redit quæstio jam proposita de picturis, nimirum unde habuerint antiqui illi, quæ enarrarent de gestis* S. Rosaliæ, *si hæc prorsus incognita usque ad obitum permanserit? Idem scriptor varia narrat de* S. Rosalia, *quæ hausta affirmat ex traditione. Quæro rursum, unde oriri potuerit traditio de gestis illis, si nemo mortalium* Rosaliam *noverit, aut umquam viderit, post assumptam vitam solitariam? Imò ne parentes quidem aut consanguinei Virginis eo casu umquam scire potuerunt, quam vitam amplexa esset: ignorare etiam ipsos necesse fuit, fugissetne*

si Sancta Solitaria prorsus fuisset incognita:

ne Rosalia, *an infortunio quodam periisset, aut furto aut raptu esset ablata. Unde igitur enata est traditio, ex qua utcumque didicit Caietanus tempus, quo vixit Sancta, & alia plura? Tacet etiam Cascinus ad omnes hasce interrogationes, contentus, suis traditionibus, picturis, gestis forsan enarratis, & demum cultu indubitato: nam religiosior fuit, quàm ut sine fundamento auderet asserere, hæc omnia ex solis revelationibus ortum habuisse; quamvis ignorare non debuerit aut potuerit, nec traditiones de Sancta prorsus ignota oriri, nec cultum illius inchoari posse. Hæ difficultates tam naturales sunt, ut sponte se offerant, modò quis opinionem illam de ignota prorsus* Rosalia *solùm auribus percipiat.*

verùm ea opinio nata est post corporis inventionem,

34 *Qua de causa, ne in tenebris ambulare cogamur, quærere ulteriùs lubet, unde Siculi cognoverint,* S. Rosaliam *prorsus tam in vita solitaria, quàm in morte fuisse ignotam? An fortasse id Sancta ipsa cuiquam post mortem revelavit? At id nullo fundamento dici potest, & nemo, quod sciam, id asserere sustinuit hactenus. An quisquam in Virginis vita, aut post ipsius mortem, scire potuit* Rosaliam, *sibi ignotam æquè ac ceteris, vitam duxisse soli Deo & angelis cognitam? Ridiculum esset id affirmare, cum contradictionem involvat. Unde igitur, obsecro, nata est illa opinio apud eruditos quosdam? Dicam candidè, oriri non potuisse, nisi defectu rei satis consideratæ. Quippe asseverant aliqui, hanc esse traditionem Panormitanæ ecclesiæ; nec explicant, quàm antiqua sit illa traditio; nec unde ortum habuerit, aut habere potuerit. Verùm prorsus existimo illam traditionem non esse antiquiorem corporis inventione; & facilè probabo opinionem Cascini, quam alii adoptârunt, specioso*

cioso illo traditionis nomine vestiri. Traditiones suo tempore de S. Rosalia *vigentes collegit Caietanus. At ille nullibi asseruit* , Rosaliam *in solitudine sua ita vixisse incognitam , ut nullus de ea quidquam sciverit. Verba ipsa ex manuscripto Caietani accipe :* Rosalia virgo Panormi nata traditur , unaque fuisse ancillarum Margaritæ reginæ , quæ Willelmi Siciliæ regis conjux fuit , à qua proximum urbi Panormo montem , cui Peregrino nomen , dono habens , eò secessit , vitamque ab omni consortio remotam in spelunca transegit : ibi piè sanctéque obiit humataque est.

& Caietano ignota fuit :

35 *Asserit quidem Caietanus sanctam* Rosaliam *in spelunca sua* vitam *duxisse* ab omni consortio remotam ; *sed non dicit omnibus hominibus fuisse incognitam. Vitam autem ab omni consortio remotam ducere poterat ; etiamsi Panormitani omnes novissent , eam ibidem habitare , eamque novissent , & subinde etiam ad speluncam Sancta accessissent , ut eidem necessaria ad victum procurarent , aut pia ipsius audirent monita. Neque hac tantùm consistere possunt cum vita ab omni consortio remota , sed alia etiam plura. Si* S. Rosalia *diebus Dominicis & festis speluncâ suâ fuerit egressa , ut in monasterio aut ecclesia proxima sacrosancto Missa Sacrificio interesset , ut leviusculas noxas sacra confessione expiaret , ut Pane eucharistico reficeretur : aut si pius presbyter statis temporibus ad speluncam ipsius venisset , ut ei memorata præstaret officia ; posset nihilominus dici vitam transegisse in spelunca sua ab omni consortio remotam : neque enim perfectioni vitæ solitariæ obsistere possunt pia illa exercitia ; neque impediunt , quo minùs vita talis rectè dici possit ab omni consortio remota.*

mota. Quare, ficut pro certo affirmare nolim, Rofaliam *fubinde egreffam fuiffe fpeluncâ fuâ, aut aliquem in fpeluncam admififfe, ut facrofanctorum myfteriorum fieret particeps; quia idonea ad id affirmandum monumenta non habeo; ita candide profiteor, me fidem non habiturum illis, qui pia illa exercitia certò Sanctæ Anachoretidi abjudicare contendunt, nifi meliora adducant documenta, quàm hactenus allata vidi, ut opinionem illam ftabiliant: nam relatio Caietani fatis oftendit, ex antiquis traditionibus nihil haberi, quo probetur*, S. Rofaliam *magis fuiffe folitariam, quàm fuerunt multi fancti anachoretæ, qui ftatis temporibus ad divina myfteria accedebant.*

quin & monumentis certis, præfertim antiquiffimo cultui,

36 *Jam verò, quidquid fit de exercitiis illis, de quibus nihil ftatui poteft, nifi ex meris conjecturis, opinio illa de* Rofalia *prorfus incognita, quam præterito feculo natam, traditionibufque antiquis deftitutam jam oftendi, omni etiam caret verifimilitudine. Quippe tam multa perfuadent*, Rofaliam *antiquis Siculis fuiffe cognitam, ut ea de re prudenter nequeat dubitari. Antiqua traditio habet*, Rofaliam *habitâffe in fpecu montis Peregrini, atque idcirco ibidem ante plura fecula, ut fuo loco videbimus, ædes facra fuit erecta cum effigie Sanctæ. Unde, quæfo, nata eft illa traditio, de cujus veritate nullus dubitat? Non aliunde, opinor, quam quòd* Rofalia *faltem uni aut pluribus effet cognita, qui eam poft mortem omnibus notam facere potuerunt. Antiqua item traditio erat de habitatione* S. Rofaliæ *in antro Quifquinenfi, quæ fimilem quoque originem habere debuit. Præterea cultus Sanctæ tam antiquus eft in Sicilia, ut Cafcinus lib. 2 cap. 19 voluerit, jam cultam fuif-*

fe

ſe tempore Guilielmi regis, & Alexandri Papæ III, id eſt, uno aut altero anno poſt mortem Sanctæ, ſicut illam figit Caſcinus. Non quidem certa eſt illa opinio Caſcini, ut ſuo loco videbimus: at certus ſaltem eſt cultus valde antiquus, ac eodem ſeculo cœptus. Intelligere igitur nequeo, quâ conſequentiâ Caſcinus, aliique ipſum ſecuti voluerint, Sanctam tam incognitam fuiſſe tempore vitæ ſolitariæ, ut ne in ſupremo quidem agone ullus ei adſuerit, & cultum tamen cœptum non diu poſt mortem. An igitur cœperunt Siculi Sanctam colere, quam nec mortuam ſciebant, nec viventem noverant? Sanè explicandum imprimis fuerat, quo id demum facto contingere potuerit, aut veriſimiliter contigerit. Quæ de cauſa longè magis eredibilia dicemus, ſi aſſeramus Sanctam aliquibus ſaltem notam fuiſſe, & veriſimiliter etiam pleriſque Pánormitanis, qui, ut minimùm, ſcire poterant Roſaliam *in ſpelunea montis Peregrini degere, & deinde ibidem obiiſſe, licèt vultum ipſius fortaſſe numquam viderent.*

imaginibus ac veriſimilitudini eſt contraria:

37 *Caſcinus imaginibus antiquis* S. Roſaliæ *tantum tribuit, ut non modò geſta ſanctæ Virginis ex earum auctoritate enarret, ſed etiam ex iis de externa ſpecie & veſtitu ſanctæ noſtræ Anachoretidis diſſerat lib. 2 cap. 21. Modum illum diſputandi non improbo, ſi ſupponere velimus Sanctam tempore anachoreſeos ſuæ cognitam & ſubinde viſam fuiſſe, ſaltem ab aliquibus, qui de veſtibus, ſtatura & vultu ipſius pictorem utcumque potuerint inſtruere. Verùm rurſus non capio, quo demum modo Caſcinus ſcribere potuerit, tabulam Marturanenſem, quia ceteris antiquior eſt, exiſtimandam eſſe omnium* maximè ſimilem *Sanctæ, ſi exiſtimaverit Anachoretidem*

tidem nostram à nullo umquam homine fuisse visam aut cognitam, postquam in puellari ætate domum paternam deseruerat. Credit tabulam illam ab anno 1257 fuisse pictam. Supponamus etiam, per me licet, statim fuisse pictam, ubi mors Sanctæ innotuerat. An idcirco pictor vestes numquam visas rectè potuit exprimere? An vultum numquam ab aliquo visum (nisi forsan in puellari ætate, quod ne quidem dici potest satis certò) aptè delineare poterat, aut staturam numquam oculis subjectam exactè repræsentare? Vides, opinor, lector, quàm malè cohæreant collectiones & asserta multa eruditi Caseini cum opinione illa de Rosalia *prorsus ignota, qua in Opere ipsius sic legitur, ut meritò dubitare possimus, an illam ipse asseruerit, aut saltem an firmus in ea opinione perstiterit. At, quidquid sit de mente Cascini, magna copia antiquarum imaginum, plures ecclesiæ per Siciliam sparsæ, cultusque tam antiquus & latè propagatus, qualem infrà videbimus, luculenter insinuant, Sanctam tam in vita, quàm brevì post mortem, satis notam fuisse & celebrem. Plura adduci possunt argumenta, quibus dicta confirmentur. At satis erit unam adjicere observationem.* Panormo, *inquit Salernus in Inventione corporis,* duobus vix passuum millibus distitus mons Peregrinus, *in cujus spelunca vixit & defuncta est* S. Rosalia. *Quis igitur sine idoneis antiquorum testimoniis credat, aut prudenter credere possit, in tanta propinquitate urbis celeberrima sic latuisse* Rosaliam, *ut a nemine fuerit deprehensa agnitaque?*

Rationes pro illa opinione allatæ

38 *Gravia ad credendam rem tam insolitam & inusitatam requiruntur argumenta, & manifesta indicia. At nihil affertur à Cascino & Sa-*

lerno

lerno præter leves quasdam conjecturas: Audiamus Salernum in Vita : Fuerunt anachoretæ, *inquit*, qui aliquem agendi modum cum hominibus admitterent ; ſed alii arctius vitæ genus ſequuti, ita ab humana ſe ſocietate ſecreverunt, ut ſoli viverent Deo, in ſpecus vel ſemper, vel ut plurimùm incluſi. Ad hunc verò perfectionis apicem, qui humanæ mentis obtutum fugit, Roſaliam conſcendiſſe neceſſe fuit : neque enim nobilis Puella in paternis, vel patriæ urbi proximis agris verſari potuiſſet, quin agnoſceretur : nec ſemel agnitæ licuiſſet vitam ibi agreſtem ducere, temporum injuriis, beſtiarum ferocitati, latronum nequiſſimorumque hominum inſidiis expoſitam. Quare prudenter factum arbitror, ut in ſua illa epigraphe non ſcripſerit Roſalia, IN HAC EREMO, aut, IN HOC MONTE ; ſed IN HOC ANTRO ſe habitaturam inſculpſerit. *Hactenus Salernus, qui hoc argumentum mutuatus eſt ex Caſcino lib. 2 cap. 12. Verùm non tam graviter urget hæc ratio, ut in comparationem adduci poſſit cum rationibus pro ſententia oppoſita jam allatis ; & ſi quid omnino probaret, ſolùm evinceret,* Roſaliam *veriſimiliter fuiſſe incognitam initio vitæ ſolitariæ, quamdiu periculum erat, ne retraheretur à parentibus. At cùm illa ratio multa incerta tamquam certa ſupponat ; ne quidem evincit, primam Virginis fugam tam clandeſtinam fuiſſe, ut nulli innotuerit : imò ex illo argumento nequit certò inferri,* Roſaliam *clanculùm & invitis conſanguineis ad vitam ſolitariam abiviſſe.*

39 *Quàm multa ſint incerta, quæ tamquam certa in objectione ſupponuntur, primùm accipe. Supponitur in tenella ætate fuiſſe* Roſalia, *dum aggreſſa eſt vitam anachoreticam. At tenera*

multa incerta ſupponuntur,

ra illa Virginis ætas nullo instrumento antiquo, aut argumento idoneo probari poterit, ideoque planè est incerta. Secundò supponitur, Virginem rectà ex paterna domo aut palatio regio se in desertum contulisse, priusquam exercitata esset in vita monastica. At id rursus incertum est, ut patebit, ubi hæc controversia examinabitur inferius. Tertiò supponitur, vixisse parentes Virginis, aut saltem alios, qui idem jus haberent in Virginem, quando hæc elegit vitam solitariam. Id æquè est incertum, cùm Rosalia *eo tempore potuerit esse orbata parentibus, eaque esse ætate, ut tutorum juri non subesset, aut potiùs tutores non haberet. Quartò supponitur,* Rosaliam *in speluncis suis fuisse obnoxiam multis periculis, tam à bestiarum ferocitate, quàm malorum hominum insidiis. At ne illa quidem pericula satis sunt certa; præsertim si notam fuisse Virginis speluncam existimemus: nam hæc ita potuit occludi, ut bestiis nullus pateret accessus. Cùm autem prior spelunca esset in agro paterno, altera non longè Panormo dissita; satis item occludi poterat contra perversos homines, à quibus minùs erat timendum, quia pauper Anachoretis nihil in antro suo habebat, quod cupiditatem latronum excitare poterat. Itaque omnia ferè, quæ Salernus ut certa assumit, prorsus sunt incerta. Si tamen certa existimarentur; ne sic quidem evincerent aliud, quàm* Rosaliam *fuisse ignotam consanguineis suis, & aliis omnibus, à quibus prodi potuisset; non verò probarent, nulli prorsus mortalium fuisse cognitam.*

& ne vel sic quidem evincunt, quod quæritur,

40 *Supponamus tantisper certum esse (licèt non modo incertum, sed minùs quoque probabile appareat) fugisse* Rosaliam *invitis ac ignorantibus parentibus, consanguineis, omnibusque demum*

mum hominibus, per quos Virginis consilium erumpere poterat, ne agnita domum retraheretur. Cur Virgo nobilis non poterat habere fidam ancillulam, cui consilium suum probaverat, quámque beneficiis suis ad silendum obstrinxerat, ut hæc in antro latenti necessaria ad tenuem victum afferret clanculùm? Sanè, si credamus Rosaliam *in agro paterno latuisse, ejusmodi servitium videtur fuisse utcumque necessarium: neque enim in spelunca invenit, quibus vitam sustentaret; nec speluncâ egredi poterat sine periculo, ne brevì agnosceretur. Deinde, licèt quoque credere vellemus incognitam prorsus fuisse initio vitæ solitariæ, cur latebræ illa tandem erumpere non poterant, sanctaque Anachoretis casu quodam vicinis hominibus innotescere? Profectò si consideremus, Virginem sanctam, quæ in antro Quisquinensi vitam traducere proposuerat, ex hoc deinde in aliud migrâsse; non inveniemus rationem aliam probabiliorem, quàm quòd Sancta magis, quàm vellet, innotuisset in specu priore; ideoque aliam quæsiverit, ubi magis latêret, & securiùs divina contemplaretur. Itaque ex clandestina* Rosaliæ *fuga, licèt certa esset, primò nequit probari, omnino incognitam fuisse, aut nullius admisisse servitium. Secundò, etsi initio fuga planè fuisset ignota omnibus, necdum sequeretur, semper incognitam mansisse. Contrà verò, antri mutatio insinuat, non mansisse incognitam in priore antro: & traditio antiqua de ipsius habitatione in isto antro planè ostendit, non fuisse ibidem omnino incognitam. De antro montis Peregrini res non minus videtur clara, cum antiquorum traditio de habitatione* Rosaliæ *in illo antro ad posteros pervenerit, & Caietanus scripserit, montem Peregri-*

 num

num à Margarita regina donatum fuisse Rosaliæ, *ut eò secederet.*

41 *Fateor quidem aquè incertum, ac multa alia incerta sunt, videri posse, an* Rosalia *montem Peregrinum acceperit à Margarita regina. At non video, cur eruditi Siculi, qui Caietani auctoritatem maximi facere solent, id rejecturi sint tamquam certò falsum. Verùm, etsi id quoque ipsis liberaliter dare vellem, certè agnoscere debebunt, Caietanum id scribere non potuisse, si credidisset* Rosaliam *clandestinâ fugâ aulam deseruisse, & semper latuisse incognitam: neque enim regina locum donare poterat* Rosaliæ, *si ignorabat, ubi lateret: si ne quidem sciebat, viveretne, an mortua esset. Itaque Caietanus existimavit, consilium* Rosaliæ *fuisse notum saltem regina. Imò ex ejusdem sententia nec Panormitanis erat ignotum: nam donatio talis loci, qualis est mons Peregrinus, latère non poterat, præsertim si fieret per reginam. Qua de causa, cùm dicat Caietanus,* Quæ de diva Rosalea scribimus, ex fama & seniorum traditione accepimus; *idque de Caietano profiteantur & sape inculcent Cascinus, Salernus aliique sententia nostra oppositi: necesse est, ut etiam fateantur patroni clandestina fuga* S. Rosaliæ, *non modò auctoritatem Caietani, sed & antiquam traditionem novella opinioni sua esse contrariam; eamque non modò destitutam esse omni testimonio antiquorum; sed omnibus monumentis antiquis, videlicet traditionibus, picturis, & cultu antiquo prorsus reddi improbabilem. Quin imò, si utriusque antri situm maturè expendamus, non improbabile videbitur, sacellum aliquod prope Virginis specum fuisse, in quo divina mysteria in gratiam ipsius celebrarentur, ne egredi spelunca suâ cogeretur.*

ac Caietano & antiquæ traditioni repugnant.

geretur. Poterat id fieri in paterno agro Quisquinensi; poterat etiam in monte Peregrino, si hic Virgini donatus est à regina Quòd autem Sancta sculpserit, In hoc antro, *non verò* in hac eremo *aut* in hoc monte, *se habitare decrevisse; nullo modo favet clandestina fuga; at utcumque insinuat, non fuisse solitam antro suo egredi, sed ibi constanter in vita solitaria permanere.*

Incertum est, an subinde hominibus se ostenderit Virgo:

42 *Hæc, erudite lector, diligenter disputanda censui, nihil de ceteris omnibus certi statuere intendens, nisi illud unicum, quòd sancta Anachoretis non sic omnibus hominibus incognita in specu sua vixerit, ut nullus eam sciret vivere. Verisimile quoque apparet, nomen ipsius, famam, & habitationem in specu passim fuisse nota vicinis, & maximè Panormitanis; at non æquè id certum. Sacrosanctis Ecclesiæ Sacramentis usam fuisse Sanctam, & sacro Missæ sacrificio assistere solitam tempore vitæ solitariæ, mihi prorsus persuadeo; at omnino incertum, an speluncâ suâ in hunc finem soleret egredi; an verò hæc officia ante speluncam in sacello aliquo, aut in parte speluncæ ad eum usum destinata peragerentur. Æquè incertum, an accedentibus pia monita dederit; an verò neminem alloqui voluerit, ut sola cælestia meditaretur. De hisce, quæ incerta dixi, nihil ex antiquis monumentis probari potest, aut improbari. Scriptores non pauci aliter de iis locuti sunt, & contenderunt varia esse certa, quæ ego inter incerta reposui. Non pauci item prioribus scripserunt contraria; eaque similiter pro certis tradiderunt. At nostri instituti est, nihil pro certo habere, nisi idoneis probari possit documentis; nihil item ut certò falsum rejicere, nisi certa appareant falsitatis indicia: atque ab hoc instituto recedere non licet.*

 43 *Por-*

ex dictis statuitur de auctoritate imaginum Sanctæ.

43 *Porrò ex dictis statuendum est de auctoritate imaginibus* S. Rosaliæ *tribuenda. Nullam illis auctoritatem attribuere possem, si assentirer iis, qui volunt* S. Rosaliam *prorsus fuisse incognitam, quia secundum illam opinionem pictores nihil scivissent de Sancta gestis, & consequenter pinxissent meditationes suas, seu ea solùm penicillo expressissent, quæ ipsi fuissent commenti ut sanctæ Anachoretidi congrua. Verùm cùm illa sententia mihi improbabilis appareat, atque omnino existimem nonnulla Sanctæ gesta innotescere potuisse, eam picturis* S. Rosaliæ *negare nolim auctoritatem, quam picturis aliorum Sanctorum attribuimus. Tanta autem auctoritas non solet dari picturis, quanta Vita conscripta à coævo auctore aut suppare, cùm pictores nimiam sumant licentiam, & sæpè, ubi nihil habent certi, incerta audacter penicillo exprimant. Ceterùm tanto major fides imaginibus debetur, quanto vetustiores sunt, & ætati Sanctæ propinquiores, præsertim si repræsentent facta historica. Si verò ea repræsententur, quæ non solent hominum oculis patere, qualia sunt officia angelorum & Sanctorum; non satis firmum illæ imagines præbent fundamentum, quo credamus, omnia peracta esse, sicuti oculis objiciuntur; sed plerumque pro allegoriis haberi debent. Ex antris demum & situ corporis inventi nonnulla collegit Cascinus, eaque suis locis examinabimus. Hactenus de monumentis valde ambiguis, ex quibus gesta* S. Rosaliæ *utcumque colligi possunt.*

§ V.

§ V. Disceptatur inter Siculos, an Sancta professa sit vitam monasticam, priusquam exorsa est vitam anachoreticam.

Alii volunt Sanctam clandestinâ fugâ ad eremum delatam, ibique mansisse ignotam;

Vitam eremiticam seu anachoreticam duxit S. Rosalia, *uti habet antiqua traditio, atque omnes omnino scriptores sine controversia admittunt. Verùm, cùm prorsus obscurum sit & incertum, quo tempore, quoto ætatis anno, qua occasione ac quo demum modo vitam solitariam amplexa sit Virgo: cúmque de gestis ipsius anterioribus nihil satis exploratum habeamus aut certum; de hisce omnibus in varias conjecturas abierunt auctores. Multi contendunt,* Rosaliam *fugâ clandestinâ ex ædibus paternis vel ex aula regia se proripuisse, nullo mortalium conscio, atque ita ad speluncam primam, in qua vitam solitariam ordiretur, fuisse delatam. Volunt iidem Sanctam toto solitariæ vitæ tempore latuisse incognitam, & ductu solius angeli à prima spelunca ad alteram fuisse translatam; ac ne mortis quidem tempore ulli innotuisse. Primus hujusce opinionis auctor videtur esse Cascinus ante laudatus, qui eam ex antiquis picturis hausit per conjecturas varias. Cascini auctoritatem secuti sunt alii scriptores multi, ita ut hæc opinio plures aliis omnibus patronos habere videatur, & passim magis invaluerit. Verùm jam examinavi* ex

ex parte opinionem illam § præcedenti, ac refutavi eatenus saltem, quod ostenderim Sanctam in solitudine sua non fuisse prorsus incognitam.

alii credunt in spelunca sua non fuisse omnino incognitam;

45 *Altera sententia est*, Rosaliam *quidem duxisse vitam solitariam in antris & speluncis; at non ita absconditam omnibus, ut nemini prorsus esset cognita. Dubitare nequeo, quin hæc sententia fuerit Octavii Caietani, qui gesta* S. Rosaliæ *ex traditionibus breviter enarravit, quantùm pro documentorum penuria potuit. Verba ipsius ex Ms. exemplari dedi num.* 34. *Pro eadem sententia citari potest Officium proprium* S. Rosaliæ, *à summo Pontifice Benedicto XIII pro toto Siciliæ regno approbatum. Nam licèt in illo Officio clandestina fuga è domo paterna asseri videatur: nullibi tamen in eo asseritur, fugisse Virginem, nemine conscio; ac deinde semper omnibus incognitam in ipsa etiam morte mansisse. Quin potiùs insinuat, non fuisse omnino ignotam, cum ita habeat:* Callidas dæmonum insidias ... acriter sæviendo in se ferreà catenâ, vigiliis & humi cubatione forti animo superâsse, antiquæ icones significant. *Nam auctor Officii antiquis iconibus auctoritatem tribuere non poterat aut debebat, nisi credidisset pictoribus illarum iconum de gestis* S. Rosaliæ *nonnulla innotuisse. Plures alios patronos habuit hæc sententia jam à tempore Cascini & Caietani, tantoque videtur priori opinione probabilior, quanto est antiquior, & cultui antiquo conformior, ut antea fusiùs probavi.*

alii existimant priùs monialem fuisse, deinde solitariam:

46 *Tertia sententia, quæ etiam videtur Cascino antiquior, est eorum, qui existimant* S. Rosaliam *per vitam monasticam cœpisse, atque ex monastica vita ad anachoreticam esse progressam, sicut fecerunt alii Sancti Sanctæque complures,*

plures, qui legitima superiorum suorum auctoritate è monasterio ad eremum, aut ad cellam aliquam discedebant, ut ibidem vitam ducerent solitariam, & cælestia contemplarentur. Sententiam hanc ipso Cascino antiquiorem esse, probant verba ipsius lib. 2 cap. 7, ubi Italicè scribit, qua reddo Latinè: Unde magis miror aliquem credidisse de nobilissima virgine Rosalia, *eam nimirum bonâ suorum veniâ ad solitudinem abiisse, & ita depictam fuisse, acsi suis valedixisset*, præsentibus rege, regina & archiepiscopo Panormitano, *subditque:* Et, quod pejus est, dictum est, sed sine auctoritate aut probabilitate, eam reliquisse monasterium, & in solitudinem abivisse.. *Reprobat quidem Cascinus, si hoc loco interpolatus non est, opinionem de monastica Sancta vita, uti eadem improbatur aliis locis ejusdem Operis; aitque assertam esse* sine auctoritate aut probabilitate: *at vel sic ostendit, eam suo tempore jam fuisse, imò & opinione sua de* Rosalia *planè ignota antiquiorem esse, præsertim si addamus verba ipsius de opinione incolarum Montis Regalis cap. 9 pag. 206, ubi agnoscit, argumentum aliquod iis suppetere, quo credunt* S. Rosaliam *etiam habitâsse prope Montem Regalem, quoniam ostendunt vicinam plagam à* S. Rosalia *nomen antiquitus habere, & inferiùs esse aquam copiosam, quæ nomen habet* à monacha. *Addit deinde, illos existimare* monacham *illam &* Rosaliam *esse eamdem Sanctam. Hi certè existimârunt, monacham fuisse* S. Rosaliam, *priusquam Cascinus ex meris conjecturis illam opinionem assereret, quòd* Rosalia *planè fuisset incognita. Quin eodem rursum teste lib. 2 cap. 1 pag. 163, nonnulli affirmârunt* S. Rosaliam *non esse distinctam à* Rosalia *abbatissa,*

qua

quæ floruit initio seculi XIII, *seu tempore Frederici II imperatoris. Rejicit opinionem utrorumque Cascinus sine multa disputatione; at ideo negare non potuit opinionem de vita monastica* S. Rosaliæ *antiquam esse. Hæc autem illius opinionis antiquitas magis patebit ex picturis antiquis, de quibus infrà agemus.*

ex his alius Benedictino, alius Basiliano Ordini Sanctam attribuit:

47 *Porrò* S. Rosaliam *scriptis Opusculis Ordini suo Benedictino asserere conatus est Petrus Antonius Tornamira, Siculus Congregationis Casinensis. Edidit is anno* 1668 *Opusculum Italico sermone scriptum, cui titulus est:* Idea conjecturalis de vita S. Rosaliæ virginis Panormitanæ, monachæ & anachoretidis Ordinis patriarchæ S. Benedicti. *Non videtur opinio in illo libello asserta multos invenisse patronos, sed potiùs neglecta fuisse. Idem tamen auctor anno* 1670 *alium edidit libellum, in quo prædictam sententiam novis aliquot argumentis probare conatus est; at ne vel sic quidem multos invenit sibi consentientes. Et sanè scriptor ille multo plura intrepidè affirmat, quàm probat aut probare potuit. Nonnulla tamen adduxit argumenta, quæ de vita monastica* S. Rosaliæ *suspicionem movent, etsi clarè non evincant monacham fuisse, nedum Benedictini Ordinis. Nullus eo tempore memoratos libellos conatus est refutare, quod sciam: at constat,* Rosaliam *passim non fuisse agnitam pro Benedictina. Verùm circa initium hujus seculi conscriptus est libellus sub fictitio nomine Demetrii Roscevizzi, quo* S. Rosalia *asseritur Ordini S. Basilii. Titulus Opusculi Italici est:* Breves rationes, quibus datur notitia de habitu S. Rosaliæ virginis anachoretidis Panormitanæ. *Opusculum hoc vehementem excitavit æmulationem quorumdam, qui existimârunt aliquid de-*

tractum

tractum iri gloria S. Rosaliæ, *si crederetur per vitam monasticam gradum fecisse ad anachoreticam.*

48 *Hac de causa anno* 1701 *prodiit alius libellus sub nomine Andreæ Perrucci, qui oppositam sententiam tuetur, & refutare conatur rationes pro vita monastica Basiliana* S. Rosaliæ *in dicto Opusculo allegatas. Dissimulare nequeo scriptorem hunc non eadem uti moderatione in disputando, quâ usus fuerat prior; majorique acrimonia quàm rationum pondere contra adversarium suum agere. Respondit huic Opusculo auctor prioris aut ipsius vindex sub nomine Cornelii Dextri; at istud Opusculum ad manus meas non pervenit. Porrò anno* 1703 *alter contra monasticam* S. Rosaliæ *professionem libellus fictitio Jacobi Calafati nomine est editus, sive ab eodem, sive ab alio auctore, quod scire nihil attinet. Certè in toto illo libello, studiosè cum aliis perlecto, plus acerbitatis quàm solida rationis inveni. Hæc utriusque Opusculi acrimonia excitâsse videtur auctorem primi libelli, seu vindicem professionis monasticæ* S. Rosaliæ, *ut acriùs item responderet adversario, ejusque jactantiam salibus quibusdam aspergeret. Itaque eodem anno* 1703 *edidit libellum nomine rursum fictitio Joannis Rossi, eique Italicè titulum fecit,* Cerotto Specifico *&c. Ad hunc demum libellum responsum est ab anonymo, qui idem verisimiliter est cum fictitio Calafato. Titulus Italici hujus libelli est* Responsio generica *&c. Auctor autem in præfatione conqueritur de acrimonia sui adversarii, suamque commendat in scribendo modestiam. Verùm si quis sine præjudicio, ac sine amore aut odio, libellos utrimque scriptos diligenter pervolverit, sicuti mihi fuerunt perlegendi, facilè*

hinc acris controversia nata, variique libelli scripti.

 vide-

videbit, utrimque nimis acriter disputatum esse. Controversia tamen longiùs progressa non videtur, silente utraque parte, nisi quòd Mancusus anno 1721 *in Historia* S. Rosaliæ *asserere conetur monacham non fuisse.*

Edictum antistitis Panormitani

49 *Anno* 1701, *die* x *Januarii, illustrissimus dominus Ferdinandus de Bazan edictum edidit, quod deinde impressum, & variis libellis insertum est, ut fidem detraheret fabulis, quæ de* S. Rosalia *spargebantur. Mens hujusce antistitis non omnino clarè exposita est, nec satis liquet, quid edicto suo prohibitum voluerit, ideoque verba ipsa juvabit subjungere:* Quia apud nonnullos præsertim Ordinum Regularium, eò devotionis fervor erga D. Rosaliam Virginem Panormitanam devenit, ut etiam asseruerint, nunc D. Rosaliam S. Basilii magni Ordinem professam, monasteriumque sanctissimi Salvatoris hujus Urbis Panormi incoluisse, ibique multa gessisse; nunc Ordinem S. Benedicti, ac etiam D. Augustini: & ex vita cœnobitica in eremum secessisse; præterquàm quod alii etiam Ordines habitu suæ Religionis, præsertim in processionibus, & altaribus eam insigniverint, multaque alia apochrypha, & vana effutiunt, & disseminant, quæ omnia tum antiquæ traditioni non consonant, tum Officio ejusdem Divæ, & Missæ à sacra Congregatione approbatis, Romanoque Martyrologio adversantur, ac vitæ eremiticæ splendorem, & præstantiam, quam scriptores extollunt, contemplativique suspiciunt demiranturque, obnubilant.

de spectantibus ad S. Rosaliam,

50 Ideo illustrissimus, & reverendissimus dominus meus D. Ferdinandus de Bazan archiepiscopus Panormitanus, ne quid admirabilis vitæ divæ Rosaliæ gestis, quæ juxta communem sensum

sensum sunt recepta, detrahatur, vel temerè adjiciatur, neve in futurum aliquid ponderis habeant; vigore præsentis actus ordinat, providet, & mandat, ut omnia gesta, acta, & inventa (præter ea, quæ ex Officio, & Martyrologio nobis innotescunt) eorumque relationes, historiæ, & quæcumque scripta typis data, vel edenda, aut calamo exarata, vel describenda, nec non & imagines ab anno MDCXXV impressæ, vel quovis modo depictæ, aut fabrefactæ in templis, aliisve in locis expositæ, & in posterum exponendæ, quæ supradicta respectivè affirmant & exprimunt, sint nullius roboris & firmitatis; nullumque effectum in veritatis, & antiquæ traditionis præjudicium parere debeant & possint: sed, (donec aliter ritè, & jure declaretur,) divam Rosaliam eremiticam tantùm vitam duxisse, ac paternæ domus opes, delicias, ac spem majoris amplitudinis, ob propinquitatem, & benevolentiam regum Siciliæ, contemptas cùm tetricæ rupis horrore, & asperitate commutâsse, & pro Christi amore paternum principatum, aulamque profugientem in montibus, ac speluncis solitariam, cœlestem vitam duxisse, è regalibus scilicet mundi deliciis in Quisquinæ & Peregrini montium solitudinem se transtulisse, prout ex Officio & Missa, ut suprà, approbatis, & Martyrologio Romano constat, omnino existimandum, & in posterum asserendum, sub pœnis arbitrio Dom. suæ illustrissimæ & reverendissimæ infligendis; quod, ut apud omnes innotescat, dictus illustrissimus & reverendissimus dominus edictum etiam fieri mandavit. Unde &c.

51 *Ordinat illustrissimus dominus, ut omnia, quæ de* S. Rosalia *scripta vel impressa sunt* (præ- *quod est obscurius.*

ter ea, quæ ex Officio & Martyrologio nobis innotescunt) ... sint nullius roboris & firmitatis *&c. Itaque, si hæc verba in rigore exponenda sunt, quæcumque Caietanus, Cascinus, Arria, aliique scriptores edicto antiquiores, de* S. Rosalia *scripserunt, nisi adoptata fuerint in* Officio *aut* Martyrologio, *tamquam* nullius roboris *sunt rejicienda. Secundo cùm omnia etiam* edenda ... vel describenda *declarentur* nullius roboris, *fides detraheretur plurimis miraculis, quæ de* S. Rosalia *narrantur à Mancuso aliisque, quia Martyrologio Romano aut Officio non sunt inserta. Verùm (etsi verba talem sensum insinuant, si rigide sumantur) nequaquam probabile est aut credibile, illam fuisse mentem antistitis, cùm scripta Caietani & Cascini semper magni fecerint Siculi; cùmque Mancusus, licèt partem edicti proferat in præfatione sua, plurima scripserit de* S. Rosalia, *nec Officio nec Martyrologio inserta. Quapropter verisimile est, antistitem tantùm voluisse monere subditos suos, ne faciles præberent aures iis omnibus, quæ eo tempore de* S. Rosalia *scribebantur, & solùm ut certam crederent* vitam *illius* eremiticam, *ceteraque in lectionibus Officii aut in Martyrologio asserta. Verùm quidquid sit de mente antistitis Panormitani, controversia, qua de agimus, magis agitata fuit post istud edictum, quam umquam antea.*

§ VI. Rationes, quæ contra monaſticam vitam S. Roſaliæ afferuntur.

Diſputatio de vita Sanctæ monaſtica admodùm eſt ambigua:

Q*Uantò diutiùs & ſtudioſiùs examinavi libellos pro vita monaſtica* S. Roſaliæ *aſſerenda exaratos, aut ſcriptos ad illam oppugnandam, tantò magis de illa re dubitare cœpi, tantòque clariùs perſpexi, de incerta illa controverſia nihil certi poſſe ſtatui. Rationes quidem variæ ab utraque litigantium parte afferuntur; ſed nullæ tam efficaces ſunt, ut omnem eximant dubitationem. Præter libellos impreſſos acceſſerunt diſſertationes manuſcriptæ, à viris eruditis compoſitæ nobiſque tranſmiſſæ. Pro monaſtica profeſſione diſſeruit P. Hieronymus Juſtiniani Societatis Jeſu pari eruditione & modeſtiâ, ſententiam ſuam noſtro judicio ſubmittens. Scripta Juſtiniani ad nos miſſa vidit in Sicilia eruditus canonicus Panormitanus, Antoninus Mongitorius, libris editis notiſſimus, qui miram eruditionem & magnam in colligendis monumentis de* S. Roſalia *induſtriam P. Juſtiniani agnoſcit & prædicat: at ſententiam illius improbat & refutare conatur miſſa ad nos diſſertatione Ms., cui & alteram adjunxit ad refutandam ſententiam Tornamiræ, qui* Roſaliam *Benedictinis attribuit, cùm Juſtinianus pugnet pro Baſilianis. Porrò cùm Mongitorius & Juſtinianus quæſtionem longè rectiùs multoque modeſtiùs tractaverint, quàm præcedentes, quorum Opuſcula ſunt impreſſa;*

horum

horum præcipuè rationes allegabo, quanta possum brevitate; addam tamen, quæ apud alios occurrent notatu digna, quæque ipse pro alterutra parte invenire potuero.

Primum argumentum contra vitam monasticam ex traditione petitum:

53 *Primum argumentum Mongitorii desumitur à traditione ecclesiæ Panormitanæ, cui repugnare contendit opinionem de monastica vita* S. Rosaliæ, *uti etiam voluerunt omnes alii ejusdem cum eo sententiæ patroni. Probationem sumit ex Cascino, qui lib. 2 cap. 21 pag. 299 ita habet:* Quemadmodum constantissima fuit traditio de S. Rosalia, quòd fuerit solitaria; sic nulla umquam fuit traditio, nec ullum umquam verbum auditum est de ipsius habitu, vel quòd fuerit monacha alicujus religionis. *Idem lib. 2 cap. 1 pag. 164 sic loquitur:* Quia illa non fuit monacha, sed solitaria, & (sicut dicemus) una ex anachoretidibus illis maximè abditis, de quarum personis pauca possunt innotescere, nisi per aliquam dispositionem divinam; quòd si monacha fuisset, religiosi illius Ordinis, cui fuerat adscripta, ipsius rationem habuissent; & tamen in nullo Ordine ipsius habetur memoria. *Hæc ultima verba novum suggerunt argumentum. Addit hisce Mongitorius auctoritatem Vincentii Auria, qui in Vita* S. Rosaliæ *pag. 54 affirmat, constantissimam esse traditionem, nihil sciri de Sanctæ habitu aut vita monastica, sed solùm de vita eremitica. Ad hoc argumentum tam Basiliani quàm Benedictini instituti defensores respondent, in Ordinibus istis antiquam esse traditionem de* S. Rosalia, *olim sui Ordinis alumna. Proferunt etiam inscriptiones aliaque, quibus eam traditionem probare nituntur. Verùm nihil hactenus vidi prolatum, quod corporis inventione sit antiquius, aut certè nihil, quo probare*

bare possunt, traditionem de S. Rosalia *in suo Ordine fuisse ante corporis inventionem. Alio igitur modo ad istud argumentum respondendum est.*

54 *Supponamus tantisper initio seculi* XVII *ante corpus inventum, seu quando scribebat Octavius Caietanus, nullam viguisse traditionem de monastica vita* S. Rosaliæ, *quemadmodum Caietanus de illa traditione nihil memoravit. Nonne responderi potest, nullam quoque eo tempore superfuisse traditionem de regia stirpe* S. Rosaliæ, *quam solùm ex inventa inscriptione Quisquinensi collegerunt eruditi Siculi? Nam quod in Opere Caietani impresso legitur de* nobili genere, quod regiam familiam propinquitate attingeret, *in Caietani Ms. non habetur, sed de familia* S. Rosaliæ *ibidem dicit:* Plerisque Rosa Lea creditur dicta, quòd ex Lea familia fuerit. *Si igitur eruditi Siculi familiam regiam* S. Rosaliæ, *etiamsi nulla tempore Caietani de ea vigeret traditio, certam tamen credunt ex inscriptione Quisquinensi; cur vitam monasticam, si certò aut probabiliter hauriri possit ex monumentis inventis, defectu traditionis tempore Caietani vigentis omnino negandam existimant? Potuitne stirps regia sine ope traditionis antiquæ certò probari: vita verò monastica ne probabiliter quidem, nisi illa traditio accesserit? Id sanè non existimabit, qui omnia sine præjudicio & pari crisi examinare voluerit. Itaque non esset omnino neganda professio monastica* S. Rosaliæ, *etiamsi ita prorsus destituta esset antiqua traditione, quemadmodum destitutum fuit genus regium. At magna etiam hic est disparitas: nam vita monastica nec est contra antiquam traditionem, nec omnino antiqua traditione destituitur, ut facilè probari potest; si*

quid primò ad illud responderi possit,

si consideremus, non quid in hominum memoria conservatum esset tempore Caietani, sed quid insinnetur antiquis monumentis, ex quibus antiquam traditionem maximè discimus.

quid rectiùs secundò, exponitur.

55 *Nullam fuisse traditionem contra monasticum institutum* S. Rosaliæ, *satis patet, quia vigebat solùm traditio de solitaria Sanctæ vita, quæ frequenter inchoatur post monasticam. Negat quidem Cascinus vitam monasticam, sed nullum pro opinione sua laudat auctorem: asserit traditionem non haberi de vita monastica; at nullibi quoque affirmat, nec verè affirmare potuit, traditionem haberi de inchoata vita solitaria per fugam clandestinam, aut sine pravia vita monastica. Clandestinam illam fugam ex levibus conjecturis asseruit Cascinus sine traditione, sine ullo auctore pravio; nec tamen conquesti sunt Siculi, factum tam extraordinarium sine traditione affirmari. Cur itaque conqueri magis possunt, alios assignare viam magis ordinariam, magisque probatam, quâ vita eremitica solet inchoari? Porrò, ut jam monui, vita monastica* S. Rosaliæ *non videtur antiqua traditione carêre: nam illius defensores meritò dicere possunt, traditionem illam insinuari per plures imagines, partim à Cascino memoratas, partim à Tornamira, in quibus Sancta expressa cernitur, monastico habitu induta. Etenim, cùm gesta* S. Rosaliæ *maximè fuerint colligenda ex antiquis imaginibus, uti Cascinus fatetur; imagines seculi* XIII, *& seculorum sequentium ante inventionem corporis, magis ostendunt, qualis sit antiqua traditio de* Rosalia, *quàm illam nobis docere possint varia Siculorum opiniones, quæ demum seculo* XVII *nata sunt ex conjecturis Cascini. Conjecturæ enim Cascini ob eruditionem & auctoritatem*

tatem viri præclari placere quidem potuerunt Siculis, uti revera plerisque placuerunt; at idcirco necdum vim habere possunt antiquæ traditionis, nisi quatenus antiquæ traditioni conformes reperiuntur. Imagines verò antiquæ, quia veterum scriptorum defectum utcumque supplent, antiquam de S. Rosalia *traditionem maximè docent. Liceat igitur concludere, vitam monasticam non repugnare antiquæ traditioni ecclesiæ Panormitanæ, sed solùm opinioni Cascini à multis approbatæ, & communiori apud Siculos.*

Cascinus opinionem de vita monastica

56 *Jam verò si quis mentem Cascini accuratiùs investigare voluerit, facilè deprehendet, ipsum de vita monastica* S. Rosaliæ *saltem dubitâsse, & forsan editori Operis potiùs quàm Cascino attribuendos esse locos istos, in quibus vita Sanctæ monastica duriùs negatur. Quippe lib. 2 cap. 21, ubi agit de externa effigie & habitu* S. Rosaliæ, *omnibus aliis picturis præfert imaginem Marturanensem ad formam Sanctæ utcumque investigandam: & mox pag. 311 vestes religiosas eidem imagini attribuit, uti & aliis duabus. Deinde pag. 312 quærere incipit, utrùm vestitus, illa imagine expressus, magis faveat Benedictinis, an Basilianis, totque accumulat rationes pro utroque Ordine, ut credi possit, Cascinum suspicatum esse* S. Rosaliam *ex alterutro Ordine ad eremum se contulisse, præsertim cùm non ignoraverit institutum illud anachoreticum, ad quod pervenitur post vitam monasticam; sed de illis anachoretis scribat cap. 10 pag. 211. Pro Benedictinis autem allegat benevolentiam comitum Marsorum & regum Siciliæ erga Benedictinos, conditaque hisce cœnobia. Tum loquens de monasterio Panormitano*, de Eremitis *dicto, ita concludit*: Omni modo erat monasterium, ut

 credo,

credo, Benedictinum, & fundatum à tempore S. Gregorii, sanctorum virorum schola, ac eo tempore à rege Rogerio instauratum; ac viciniâ suâ apud aulam, exemploque istorum Patrum poterat virginem Rosaliam ad illam professionem invitare, maximè eremitarum nomine, cujus erat tam studiosa. *Hæc verba non videntur esse viri eruditi, qui sententiam de vita monastica* S. Rosaliæ *repudiat ut prorsus improbabilem; ideoque credi potest, absolutè repudiatam non esse à Cascino.*

non videtur repudiâsse ut certò falsam,

57 *Hanc suspicionem auget disputatio ipsius, quæ pro Basilianis mox sequitur. Observat primò Basilianos item habuisse monasterium regio palatio vicinum, aliaque multa in Sicilia tam virorum quam mulierum: atque ex ea observatione rectè infert, perperam disseruisse eos, qui negaverant tempore* S. Rosaliæ *Basiliana fuisse monasteria in Sicilia, ut dicerent habitum Benedictinum gestatum fuisse à Sancta. Observat secundò prope Basilianum monasterium, quod dicebatur* S. Maria la Grotta, *multas fuisse speluncas, in quibus habitaverant antiqui Christiani tempore persecutionis. Deinde ita pergit:* Hac de causa poterat memoratum monasterium esse gratum S. Rosaliæ, priusquam ad eremum abiret, cùm ob venerabilem memoriam antiquorum Christianorum, tum ob virtutem religiosorum Basilianorum, qui illud incolebant, eique esse poterant vitæ spiritualis magistri. *Adducit quoque apparitionem* S. Rosaliæ *in istius monasterii ecclesia; aitque ideo verisimiliter in illa potiùs ecclesia quam in alia apparuisse, quòd ibidem prima jecisset spiritualis vitæ fundamenta, quòdque vellet ostendere se amantem esse instituti eremitici, quod illic olim viguerat. Post quædam tertiò observat,*

servat, tam habitum Benedictinum quàm Basilianum potuisse gratum esse S. Rosaliæ *ob asperitatem suam; rursumque rejicit opinionem illorum, qui negaverant Basilianos gestâsse caputium, ut habitum Benedictinum* S. Rosaliæ *attribuerent, non Basilianum. Similiter rejicit argumentum, quod pro Basilianis contra Benedictinos assumi poterat ex forma habitûs Græca, quæ cernitur in tabula Marturanensi; quia omnes illius ecclesiæ imagines pictæ formam Græci vestitus repræsentant.*

58 *Disputat quidem hæc solùm Cascinus, nisi hic quoque sit interpolatus, ut inquirat in habitum, non verò in professionem* S. Rosaliæ, *acsi voluisset dumtaxat vestitum alicujus Ordinis religiosi assumere, non tamen institutum. Verùm nonnullæ rationes allegatæ ostendunt, Cascinum verisimiliter non caruisse suspicione aliqua aut dubitatione de professione Virginis religiosa, sed non invenisse rationes satis convincentes ad eam professionem omnino affirmandam. Quin imò, etiamsi initio sæpe dixerat, vestem tabulæ Marturanensis esse Religiosam, ideoque tam multa de Benedictinis & Basilianis ratiocinatus fuerat; postea pag.* 316 *aut ipse, aut ipsius interpolator, sic loquitur:* Ad affirmandum, habitum fuisse religiosum (*quem gestavit Sancta*) firmius desideratur fundamentum; & multo magìs ad dicendum, monacham revera fuisse alicujus Ordinis Religiosi. *Ultima hæc verba mihi videntur rectè exprimere mentem Cascini, qui solum non admisit vitam monasticam* S. Rosaliæ, *quantùm colligi potest ex omnibus simul sumptis, quæ de hac quæstione disseruit, quòd fundamenta non inveniret satis solida ad Sanctam alicui monasterio attribuendam.*

sed potiùs affirmare noluisse, quia non satis poterat probari.

 59 *Restat*

Secundum argumentum præcedenti urgentius :

59 *Restat solvendum argumentum Cascini, qui allegatus num. 53 ait, memoriam* S. Rosaliæ *in nullo Ordine haberi, indeque colligit monacham non fuisse. Hoc argumentum minimè contemnendum est, sed ceteris omnibus fortiùs militat contra professionem monasticam* S. Rosaliæ, *si rectè deducatur. Quippe si monacha fuit, mirum est, corpus ipsius post mortem mansisse in monte Peregrino, & translatum non esse à monachis ad aliquam ecclesiam; mirum est, non plura de vita & gestis ipsius innotuisse per Ordinis ejusdem Religiosos; ac denique mirum est, memoriam Sanctæ non fuisse magis conservatam majorique veneratione cultam in Ordine, quem fuerat professa. Solent enim Ordines monastici memoriam Sanctorum suorum magis conservare magisque venerari, quàm servetur subinde memoria eorum, qui ad neminem singulari titulo pertinent, ideoque faciliùs oblivioni dantur. Negari non potest, hæc mira esse & non admodùm apparere verisimilia. Certum tamen ex hisce observationibus fieri nequit*, Rosaliam *non fuisse monacham, quia variis casibus ignotis corpus in monte, seu in spelunca, manere potuit sepultum, & memoria Sanctæ obsolescere etiam apud monachos ejusdem Ordinis. Potuit corpus sepeliri in eadem spelunca, in qua vixerat Sancta, quia non statim post mortem constabat de sanctitate, etiamsi vita eremitica, austera ac pia satis esset nota; & quia locus ipse aptior erat ad sepulcrum defunctæ præbendum, quàm habitationem viventi. Potuit Deus ipse singulari providentia prohibere, ne corpus inde amoveretur, seu illud reddendo immobile, uti non rarò factum est de aliis Sanctis, seu voluntatem suam alio quopiam modo nobis incognito declarando.*

Potuit

Potuit demum multis aliis modis contingere, ut corpus sepeliretur & maneret in spelunca, in qua solitariam vitam duxerat Sancta: at lubens fateor veram causam ignorari.

ad quod tamen utcumque responderi potest.

60 *Quòd verò Ordo ille monasticus, quem ante vitam eremiticam professa fuisset* S Rosalia, *hujusce Sanctæ memoriam non conservaverit, mirum esse fateor, at nec incredibile nec sine exemplo. Nolim hic multa accumulare ejusdem oblivionis specimina; at unum non minùs mirabile, & tamen indubitatum, non prætermittam. Ad diem 2 Septembris egi de S. Nonnoso præposito monasterii montis Soractis, cujus memoria in proprio ipsius monasterio ita prorsus perierat, ut non solùm ibidem omni veneratione & cultu ecclesiastico careret; sed ut monachi Soractis etiam ignorarent Sanctum Frisingæ in Bavaria, quò corpus fuerat translatum, solenniter celebrari. Quin imò, ut legi potest tom. 1 Septembris ex propria Soractensium clericorum & monachorum confessione, dum singulis annis audiebant prælegi elogium S. Nonnosi ex Martyrologio Romano*, admirabantur, & sæpe colloquebantur suspirantes & dolentes, quòd de hujusmodi Sancto in dicto monte, ubi vitam degit, nullum festum ageretur, nec ejus sacrum corpus, ejusque sanctæ reliquiæ, ubi extarent, sciretur, & in hoc statu tot annorum secula prælerierunt. *Hæc oblivio est tanto magis miranda, quòd S. Gregorius Magnus gesta nonnulla celebriora S. Nonnosi narrâsset in suis Dialogis, ita ut hujus memoria minùs facilè excidere posse videretur. Jam verò si memoria S. Nonnosi, non obstantibus S. Gregorii scriptis, excidere potuit apud monachos Soractenses; cur idem fieri non potuit de* S. Rosalia *apud monachos Siculos, etsi certò*

certò constaret monacham fuisse, quemadmodum constat de S. Nonnoso? Sanè faciliùs memoria S. Rosaliæ *apud suos perire potuit quàm S. Nonnosi; quia nullum de illa exstat scriptum antiquum, de Nonnoso verò elogium habemus ex S. Gregorio. Itaque rationes ejusmodi non evertunt fundamenta, quibus nititur vita monastica* S. Rosaliæ, *modò hæc satis sint solida; præsertim cùm eædem ferè difficultates sint in contraria opinione. Nam æquè quæri potest, cur cultum olim latè sparsum refrigescere siverint Panormitani, cur corpus in spelunca manere permiserint, si locus sepulturæ olim fuit cognitus, ut verisimile est ex sacello ibidem constructo.*

Tertium argumentum nullius ponderis.

61 *Aliud argumentum contra monasticam professionem* S. Rosaliæ *aliqui objiciunt, illudque magni facere videntur. Verisimile non est, inquiunt,* S. Rosaliam, *si monacha fuisset, obtinere potuisse licentiam deserendi monasterium, & includendi se solam in spelunca tam horrida, tamque procul Panormo dissita, qualis est Quisquinensis. Calafatus, qui ita ratiocinatur pag. 73, adjungit, nullum adduci posse exemplum, quo doceamur, aliquam seculo* XII *talis instituti fuisse anachoretidem prope Panormum aut in reliqua Sicilia. Verùm facilè respondebunt contrariæ sententiæ patroni, verisimilius & credibilius esse, virginem aliquam, postquam rigori monasticæ disciplinæ se assuefecit, licentiam includendi se horridæ speluncæ obtinuisse à suis superioribus; quam virginem se proripuisse ex ædibus paternis, nemine conscio, ut in speluncam se abderet, & deinceps toto vitæ tempore nemini innotesceret. Stirps nobilis & regia, quâ* S. Rosalia *creditur nata, æquè repugnat verisimilitudini fugæ clandestinæ quàm vita solitaria superiorum*

riorum licentiâ susceptæ. Si verò consideremus, uter ex duobus vitam anachoreticam exordiendi modus humanæ & divinæ prudentiæ legibus magis sit consentaneus; omnes fateri cogentur, talem fugam omnibus prudentiæ regulis esse contrariam, nec posse à temeritate excusari, nisi solo instinctu Spiritus sancti. At idem non pronuntiabunt de vita anachoretica, si inchoetur à monacha diu exercitata, superioribus consentientibus, licèt vel sic quoque suscipiatur Spiritu Sancto impellente. Itaque non video, quam vim habeat istud argumentum, cùm mirabilia multa necessariò admittenda sint in vita S. Rosaliæ, *sive hoc modo sive alio ad solitudinem se contulerit; cùmque longè magis miranda sint, quæ propugnantur ab adversariis vita ipsius monastica, quàm quæ asseruntur à patronis oppositæ sententiæ. Quod additur de seculo* XII, *frivolum est: nam eo seculo mulierum reclusarum aut solitariarum exempla facilè adduci possent, si exemplis controversia esset dirimenda.*

Observatio auctoris, quâ utrique sententiæ certitudo abjudicatur.

62 *Mitto alia argumenta contra monasticam Sanctæ vitam allata, quia prorsus mihi inutilia videntur ad propositum, atque unam solùm adjungo observationem. Monastica vita* S. Rosaliæ *certò affirmanda non est, nisi ostendatur rationibus certis, aut probetur iis monumentis, de quibus dubitare non licet. Atqui nulla potest afferri auctoritas tanta, nulla ratio tam certa, nullum monumentum tam evidens, ut vel auctoritate, vel ratione, vel ullo monumento antiquo certum fiat*, S. Rosaliam *in ullo umquam vixisse monasterio. Itaque qui vitam Sanctæ monasticam tanquam certam asserere voluerunt, plus affirmârunt, quàm probare potuerunt aut possunt. Nullum autem afferri argumentum certum & evidens,*

dens, quo vita monastica certò ostendatur, clarò patebit inferiùs, ubi contrariæ partis argumenta elucidabo. Ad hanc observationem responderi poterit, subinde multitudine argumentorum probabilium aliquid satis videri certum, etsi argumenta singula non sint talia, ut rem possint facere certam: atque id locum habere in hac controversia. Fateor id aliquando contingere in rebus historicis, multaque haberi pro certis aut quasi certis, etsi uno aliquo argumento evidenti nequeant probari. Verùm id solùm fieri solet, quando multitudo illa argumentorum probabilium vim suam non amittit argumentis contrariis: at cùm argumentis probabilibus æquè ferè probabilia opponuntur, uti fit in hac controversia, nimis contentiosè agit, qui sententiam suam pro certa haberi desiderat: nam, rebus ita se habentibus, major solùm probabilitas pro alterutra parte haberi potest; quæ autem apparent tantùm magis probabilia, nec certa sunt, nec semper vera. Hisce observationibus præmissis, quæ ad utriusque sententiæ patronos æqualiter spectant, subjungam argumenta, quæ pro vita monastica allegantur, ut ex iis eruditus lector judicet, non quid certum sit, sed quid magis appareat probabile aut verisimile.

§ VII.

§ VII. Rationes pro vita monastica S. Rosaliæ, quæ ab imaginibus ipsius peti possunt.

Imago S. Rosaliæ, quam ceteris præfert Cascinus,

P*Rima ratio, quæ facit pro monastica professione* S. Rosaliæ, *petitur ex imaginibus, in quibus repræsentatur monastico habitu induta. Cascinus hoc argumentum suggerit, aliud quidem agens, multa tamen ad propositum nostrum scribens. Verba ipsius lib. 2 cap. 21 Latinè reddita subjungo:* Minùs forsan difficile fuit de interna imagine S. Rosaliæ dicere, quàm futurum sit loqui de externa; quandoquidem certò affirmare non possumus, quænam inter omnes antiquas imagines vultu & habitu ei sit maximè similis. Unde, quemadmodum deficientibus scripturis in aliis rebus vitæ ipsius, ad picturas conversi sumus, ita & hic faciemus; & quidem majori ratione, quia quanto viciniores fuerunt ætati, in qua floruit, tanto magis debebant tunc sciri, non quidem gesta ipsius, quæ tempore deinde oblivioni data sunt, sed præcipuè figura corporis & vestitus. *Deinde, ubi observarat, argumenta semper peti solere ex picturis, dum scriptura deficiunt, sic prosequitur:* Porrò effigies omnium aliarum antiquissima, aut saltem inter vetustissimas numeranda, maximéque honorabilis venustate sua, non levi, sed gravi, non artificiosa, sed simplicitate augusta, de qua diximus & dicemus iterum, est in tabula monasterii Marturanensis. Quapropter, quia illam meritò

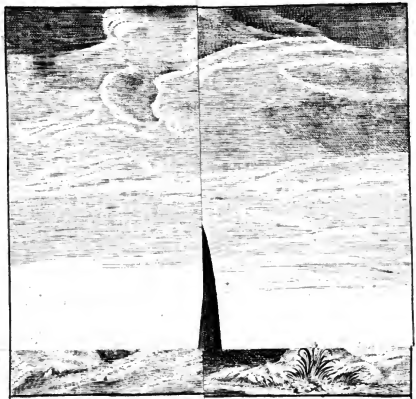
 habe-

habere possumus pro maximè simili ipsius (*Sanctæ*,) istam primam inter imagines nostras æri incidendam curavimus, ut ex ea capiatur bona aliqua conjectura. *Hæc verba satis indicant, quanto in pretio Cascinus habeat effigiem illam, & quidem præcipuè, ut externa Virginis figura & vestitus ex ea probabili conjectura cognoscatur.*

ex opinione 1 fuit vestium habit monasticum,

64 *Imaginem verò illam pag.* 311 & 312 *ita describit:* Religiosus vestitus S. Rosaliæ est in tabula vetustissima monasterii supradicti Marturanensis, quæ non minùs debet esse antiqua quàm trecentis & septuaginta annis, cùm simul eò perlata credatur cum testamento & hereditate Theophaniæ supradictæ, quæ est anni MCCLVII, & forsan citiùs. Hujus exemplar fidelissimè exprimendum curavi. *Vide, studiose lector, effigiem ipsam hic junctam. Cascinus deinde de ea sic pergit:* Nigrum habet caputium & velum capitis, præterquam quòd nonnihil albefiat ex bombycino crispo, quo duplicatur, candido aut lineato. In pectore habet vestem satis angustam, quam vocant patientiam *, opere Phrygio distinctam; pallium verò gestat rubrum, & globulis aureis ornatum. Sinistra manu tenet crucem auream, transtro gemino affectam, quali utuntur patriarchæ; dexteram verò aliquantulùm attollens, palmam nobis obvertit tamquam in signum protectionis. *Hac data descriptione, asserit Cascinus aliam similem imaginem, sed minùs vetustam, penes se esse, ubi* S. Rosalia *conjuncta est cum S. Roccho tamquam patrona contra pestem. Hasce verò utriusque differentias assignat. In secunda scapulare non est acu phrygia pictum, ut in prima, sed quasi lineatum. Crux autem, quam similiter tenet manu sinistra, non habet geminum stipitem transversarium, sed unum dumtaxat.* Præ-

* *al.* scapulare

S.ROSALIÆ VIRITANÆ EFFIGIES.

Ex tabula omnium antiqu nasterij Marturanensis.

I

pag. 66

Præterea duæ rosæ habentur ad extremitates crucis, & tertia supra velum in medio frontis. Hisce jungit duas alias, in quibus etiam apparet habitus monasticus: Verùm, *inquit*, in nulla cernitur perfectus habitus religiosus. *Hæc ultima verba adjecisse videtur Cascinius, quia purpuram, aurum, & opus phrygionicum non existimavit convenire vesti religiosæ, prout certum est de auro & opere phrygio; at non æquè certum de colore purpureo seu rubro, ut videbimus.*

65 *Laudatus jam Justinianus cum aliis existimat, descriptum modò prædictæ imaginis habitum exactè convenire cum habitu antiquo monacharum Græcarum Ordinis S. Basilii. Ipsius autem opinio tanto mihi probabilior apparet & verisimilior, quanto clarius perspicio, habitum antiquum monialium Ordinis Basiliani eodem ferè modo exprimi in Catalogo Ordinum Religiosorum Philippi Bonanni Societatis Jesu part. 2 figurâ 13; uti* & *in Historia Ordinum monasticorum Hippolyti Helyot tom. 1 pag. 231. Certum quidem est globulos aureos, & ornatum acu pictum non esse vestium religiosarum. At illa ornamenta esse adjectitia, quibus verisimiliter Sancta gloria significatur, omnino dicendum videtur; quia & in aliis multis picturis videmus, vestes Sanctorum, quos constat Religiosos fuisse, segmentis aureis esse distinctas ad ornatum, quo gloria eorum indicari potest. Purpureum seu rubrum pallium Religiosis item abjudicavit Cascinius pag. 312, credidítque colorem illum item esse adscititium ob nobilitatem seu stirpem regiam, seu ad gloriam designandam. Si hæc conjectura esset vera, nihil evinceret contra vestes monasticas, quas in dicta pictura gestat* S. Rosaliæ *imago, cum colorem suâ libertate mutare*

qui valde similis est vestitui monialium S. Basilii alibi expresso.

 potue-

poterit pictor, quemadmodum scapulare opere phrygio exornavit, ut ornamentis gloriam Sanctæ designaret, & formâ vestium statum monastic um. At mox videbimus colorem rubeum non videri prorsus inusitatum fuisse monialibus.

Describitur habitus monasticus Græcorum, maximè qui vocatur angelicus,

66 *Nunc verò accipe, studiose lector, quàm exactè vestimenta omnia, in effigie & descriptione Cascini assignata, congruant monialibus professis Græcis, quæ vocantur* magni & angelici habitûs, *eo quòd ceteris majorem perfectionem profiteantur. Si inspiciamus Euchologium seu Rituale Græcum, quod edidit notisque illustravit Jacobus Goar Ordinis Prædicatorum, videmus monachos Græcos in tres ordines distingui, in* novitios *videlicet, in* proficientes, *qui vocantur* μικροῦ σχήματος *vel* μικροσχήμοι *id est,* parvi habitûs, *& in* magis perfectos *seu ad majorem perfectionem aspirantes, qui* μεγάλου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος, *id est,* magni & angelici habitus. *Eadem est distinctio monialium; & pro diversis istis gradibus vestimenta quoque sunt diversa, prout etiam videri potest apud Helyotum suprà laudatum tom. 1 cap. 19, ubi tria illa vestimentorum genera pro viris per totidem figuras exprimit. Porrò vestimenta eorum, qui sunt* parvi habitus, *sunt tunica, cingulum, pileus, pallium & sandalia. Qui verò* magni habitus *sunt, pro pileo habent cucullum, & insuper induuntur* analabo, *ut ibi vocatur, seu* scapulari *aut* patientiâ, *ut aliàs dicitur. Videri hæc possunt apud Goarum in Officio parvi habitus pag. 478, & in Officio magni habitus pag. 510. Observat autem laudatus Goar pag. 498 eadem fieri in consecratione monachorum & monacharum, exceptis paucissimis, quæ non spectant ad propositum nostrum.*

67 *Hisce*

67 *Hisce observatis, facilè probari potest, in memorata* S. Rosaliæ *effigie conspici vestimenta omnia, quæ dabantur perfectioribus, excepto cingulo, quod pallio tegitur, ideoque cerni nequit. Conspiciuntur enim tunica, pallium, scapulare & cucullus muliebris, seu caputium, quo caput tegitur: nam per cucullum in prædicto Officio intelligi caputium seu capitis tegmen, patet ex verbis, quæ leguntur in Officio, dum cucullus imponitur:* Frater noster N. induitur cucullo simplicitatis, in galeam sive pileum spei salutaris. *Cassianus lib.* 1 *de Habitu monachi cap.* 4 *de cucullo ita habet:* Cucullis namque perparvis usque ad cervicis humerorumque demissis confinia, quibus tantùm capita contegant, indesinenter diebus utuntur ac noctibus. *Figura quidem cuculli vel caputii muliebris, quod potest etiam* velum *vocari, differt à cucullo virili; at id non repugnat proposito nostro. Quod verò spectat ad cingulum & sandalia; primum in effigie conspici nequit, cùm pallio obtegatur: sandalia verò qualia sint in eadem effigie, non satis distinguitur, nec magis certò scitur, qualia in usu fuerint antiquis monialibus tempore* S. Rosaliæ, *ita ut hæc nec obesse possint nec prodesse. Verùm cucullus, seu capitis velum, & scapulare, præsertim cùm tunica jungantur & pallio, manifestè evincunt, vestes prædictæ imaginis esse monasticas, prout indubitanter pronuntiavit Cascinus, & quidem esse habitum monialium Græcarum magni & angelici habitus, uti partim asseruit laudatus Cascinus, & ulteriùs evincit scapulare & cucullus.*

cujus singulæ partes, quæ cerni possunt, apparent in dicta imagine,

68 *Quin & crux, quam manibus tenet, etiam insinuat,* Rosaliam *hic repræsentari in habitu Basiliano: effigies enim antiqua monialis Basiliana*

ita ut videatur habitus Basilianus, adscititio tamen ornatu auctus:

filiana num. 65 assignata apud Bonannum & Helyotum similiter crucem manu tenet, sicut & reliqua vestimenta ejusdem sunt formæ. Nec obstat, quòd ibidem sit crux communis, in effigie verò Rosaliæ *crux sit gemino transtro affecta: ipse enim Cascinus pag.* 319 *dubitat, an revera sit crux gemini transtri, cùm superior stipes transversus possit titulum crucis designare; aut, si ille stipes revera sit ipsum crucis transtrum, inferior stipes transversus designare possit locum, in quo pedes cruci affigebantur. Deinde Cascinus pag.* 312 *memorat aliam effigiem* S. Rosaliæ, *quæ iisdem vestimentis insignita crucem habet simplicem. Rectè igitur affirmavit Cascinus, habitum prædictæ imaginis esse Græcum & monasticum. Verùm contrariæ sententiæ patroni, qui aliàs auctoritatem Cascini plurimi faciunt, hic eam libenter vellent infringere: negant enim habitum illum* S. Rosaliæ *esse monasticum, & volunt omnino esse symbolicum. Ne autem Cascinum prorsus videantur deserere, licèt id re ipsa faciant, observant eum pag.* 312 *dixisse, in nulla imagine cerni* habitum perfectum monasticum. *At verisimiliter ita loquitur, quia habitus monasticus aliis ornamentis adscititiis auctus est; sed ea de causa habitus ille non desinit esse monasticus, cùm aliunde certò sciamus Sanctam Virginem, postquam mundum reliquit, nec auro nec opere phrygio nec purpurâ pretiosâ ornatam fuisse. Ea igitur ornamenta solùm adjecta à pictore videntur, ut gloriam aut nobilitatem Sanctæ iis indicaret & honoraret.*

rubeus aut subrubeus color, cùm non prorsus fuerit monachis

69 *Restat ut examinemus, an color rubeus aut purpureus, qui in pallio* S. Rosaliæ *conspicitur, haberi etiam debeat inter ornamenta illa adscititia, uti credidit Cascinus. Laudatus antè*

Torna-

Tornamira in Responsis ad octo interrogationes pag. 85 & seq. ostendit, colorem rubrum seu roseum, aut potiùs subrubrum, non fuisse prorsus inusitatum in vestimentis sui Ordinis Benedictini. Allegat ad id probandum antiquas picturas, in quibus eo colore vestium expressi cernuntur Benedictini. Scribit ex Benedictino Esteno rufis olim vestimentis usos fuisse Benedictinos monasterii Reomensis in Gallia; atque ex Silvestro Maurolyco in Mari Oceano Religionum pag. 150 eumdem colorem antiquis Cistercienfibus attribuit. Quin & testatur in suo monasterio Gregoriano Panormi olim Fratres quosdam roseo colore fuisse vestitos, atque ex iis senem quemdam decrepitum circa annum 1642 sibi fuisse notum, qui eodem pergebat uti colore. Concilium Toletanum x *etiam ostendit, colorem rutilum non fuisse inusitatum monachis: nam viduas religiosam vitam professuras capit. 4 jubet religiosa veste indui, atque eam ita describit:* Ut autem deinceps nihil devocetur in dubium, pallio purpurei vel nigri coloris caput contegat ab initio susceptæ religionis.

70 *Audiamus, quo modo ante disceptationes Siculorum hunc locum scriptores praclari intellexerint. Goar locum citans pag.* 498 *intelligit* subrufum *pallium, additque verba S. Athanasii lib. de Virgin., qui Gracè sic habet:* Ὁ ἐπενδύτης σου μέλας, μὴ βεβαμμένος ἐν βαφῇ, ἀλλ' αὐτοφυής, ἰδιόχρωος, ἢ ὀνυχίζων. *Hac verba Goar ita Latine exprimit:* Indumentum tuum (id est tunica, *ait*) fuscum sit, non tinctum, sed nativi coloris, aut saltem subrufum sive purpurascens. *Ita vocem ambiguam* ὀνυχίζων subrufum sive purpurascens *in textu Athanasii exponit, at infrà magis litteraliter ait*, qualis est color

& monialibus inusitatus,

lor unguium. *In postrema editione Operum S. Athanasii tom. 3 pag. 116 locus ita redditur Latinè :* Ependytes tuus niger, neque tinctus, sed nativi coloris, aut onychinus. *Monendus quidem est lector librum illum de Virginitate inter dubia Athanasii Opera solùm numerari : at id non obest proposito nostro, cùm saltem sit antiqui auctoris, si non sit Athanasii. Ambrosius Morales Chron. Hisp. lib. 12 cap. 32 de concilio Toletano x sic loquitur :* In isto concilio mentio habetur de devotis (*viduis*,) quas in nonnullis distinguit à monialibus. Datur illis præter alia vestimenta pro habitu, ut in capite gerant velum nigrum aut rubrum. Ambo colores videntur ipsis dari in memoriam passionis Redemptoris nostri; unus in memoriam sanguinis ab ipso effusi, & alter in luctum tormentorum tam crudelium. Aliquo etiam modo insinuatur, idem velum gestatum fuisse à monialibus. *Mariana item lib. 6 Histor. de rebus Hispaniæ cap. 9 pallium illud* purpurei vel nigri coloris, *quod viduis præscribit concilium, vocat* flammeum nigrum aut rubrum.

non obstat opinioni jam dictæ :

71 *Quare non omnes Religiosos, etiamsi vilia quærerent vestimenta, & plerumque coloris nativi, adeo abhorruisse à colore rubro, quàm aliqui existimare videntur, concilium allegatum evincit. Idem probari potest ex S. Dorotheo abbate, qui, prout editus est à Corderio, Institutione 1 pag. 45 de colobio, seu tunica monachorum manicis destituta, sic ratiocinatur :* Habet autem colobium nostrum etiam signum aliquod purpureum. Quid sibi vult signum purpureum? Quisquis Regi militat, purpuram in penula sua gestat. Cùm enim rex pupuram gestet, omnes, qui illi militant, purpuram apponunt sagis suis, hoc

hoc eſt regium indumentum, ut per hoc oſtendant ſe eſſe regios, regique militare. Ita & nos ſignum purpureum aſſumimus in colobium noſtrum, innuentes nos in Chriſti militiam adſcriptos eſſe *&c. Si monachi illi Orientales, licet veſtem totam non haberent rubram, ſignum tamen aliquod rubrum in veſtibus ſuis geſtarent, quo ſe Chriſti milites oſtenderent; non video, cur mirandum ſit, ſi alii eadem vel alia conſideratione ducti, pallium totum geſtaverint rubrum, aut rubro propinquum. Omnino igitur exiſtimo rubrum colorem non obſtare; quo minùs veſtimenta* S. Roſaliæ *in tabula Marturanenſi pro monaſticis probabiliùs haberi poſſint. Si verò poſſet certò probari, colorem rubeum Siculis monialibus nullo modo uſitatum fuiſſe ſeculo* S. Roſaliæ; *item cum Caſcino dici poſſet, colorem illum ob cauſas jam dictas pallio* S. Roſaliæ *eſſe additum.*

ex veſtitu autem illo probabiliùs monaſtico

72 *Quapropter, cùm vita hujuſce Sanctæ maximè colligi debeat ex antiquis picturis & ſculpturis, cùmque nulla ſit pictura melioris notæ, teſte Caſcino, quàm Marturanenſis, in qua probabiliùs monaſticus habitus exhibetur, negari nequit, quin ex illa aliiſque picturis ſimilia veſtimenta exhibentibus, oriatur ſuſpicio non levis & probabilis conjectura de monaſtica Sanctæ diſciplina. Quippe ſi propter picturas, quibus indicantur dæmonum inſidiæ, & quibus varia pœnitentiarum inſtrumenta repræſentantur, Officio eccleſiaſtico inſerta ſit hæc periodus*, Callidas dæmonum inſidias, quæ aſperæ vitæ tædium, & ſolitudinis horrorem animo ingerebant, acriter ſæviendo in ſe ferreâ catenâ, vigiliis, & humi cubatione, forti animo ſuperâſſe, antiquæ icones ſignificant: *ſi, inquam, hæc probabilia rectè*

judicata sunt ob icones minùs antiquas, quàm illa sit, de qua agimus; cur similiter dici nequit, vitam monasticam, qua via est optima ad anachoreticam, habitu antiquissima pictura insinuari, & non certò quidem, sed probabiliter ex ea colligi?

probabilis sit conjectura de monastica professione.

73 *Scio quidem Cascinum solidiora requisivisse fundamenta, ut monacham fuisse* S. Rosaliam *assereret; eique lubens assentior, me item certiora desiderare documenta, ut affirmem vitam Sanctæ monasticam esse omnino certam. Verùm si etiam negare voluerit Cascinus, probabilem ex ea pictura conjecturam haberi pro vita monastica, candidè profiteor me ab ipsius sententia recedere: nam, sicut nulla hactenus allata est ratio, qua certò evincit Sanctam fuisse monacham; sic nulla quoque producta est, qua conjecturam de vita monastica evertit. Quod autem observat Cascinus Anachoretidem potuisse vestem sumere cujusdam Religionis, etsi illam non fuerit professa, absolutè verum est; ideoque ex veste Religiosa nequit professio monastica certò inferri. At æquè verum est, ex veste monastica probabiliter inferri professionem monasticam; præsertim cùm non potuerit sciri, qua veste usa sit Sancta, si illa, ut voluit Cascinus, non modò monasticam disciplinam amplexa non sit, sed in spelunca sua prorsus manserit incognita. Posset demum contra hoc argumentum ex conjectura dici, curâsse forsan monachos aut moniales Ordinis S. Basilii, ut Sancta depingeretur in habitu suo, licet Ordinem illum numquam fuisset professa. At nec illa objectio probabilem de professione Ordinis suspicionem tollit, sed solam rei certitudinem. Hactenus ex picturis per Cascinum in lucem datis.*

74 *Ter-*

Sancta variis locis picta ut Benedictina,

74 *Tornamira in Idea conjecturali disc.* 6 *contendit, plerasque antiquas picturas* S. Rosaliæ *repræsentare habitum Benedictinum Congregationis Montis Virginis; quasdam reducens ad habitum conventualem, alias ad habitum eremiticum ejusdem Ordinis, nonnullas quoque ad habitum Casinensem vel Cluniacensem. Tabula verò Marturanensis, de qua disputavimus, exprimit habitum Anachoretidis Benedictinæ iter agentis, si laudato credimus auctori, qui id variis locis asserit, maximè disc.* 4 *num.* 20; *quique id latiùs conatur probare in Responsis ad octo interrogationes resp.* 7. *Verùm rectè quidem ostendit, colorem rubrum seu roseum non fuisse prorsus inusitatum in Ordine suo: at nullibi evincit, talem fuisse habitum iter agentium Anachoretidum Benedictinarum, qualis cernitur in tabula Marturanensi. Deinde illa ipsa tabula istam opinionem prorsus evertit, cum vel solus illius aspectus clarè ostendat,* Rosaliam *ibi pictam non esse tamquam in itinere constitutam: nullum enim progredientis aut iter agentis ullibi apparet indicium. Conferat studiosus lector tabulam Marturanensem, quæ suprà à nobis exhibetur, cum sculptura Bivonensi, quæ Cascini est figura sexta; & facilè videbit in posteriori proficiscentem exhiberi* Rosaliam, *non item in priori. Quapropter opus non est disputationem illam Tornamiræ (qui solet plura asserere quàm probare) latiùs hic discutere, cùm hac una observatione totum ipsius fundamentum prorsus corruat. Nihilo magis probata sunt, quæ asserit de tabulis aliis per Cascinum editis, & per nos recusis, neque opus est iis diutiùs inhærere.*

75 *Attamen idem scriptor resp.* 8 *aliam adducit picturam, quæ magis favere potest Congre-*

 gationi

& quidem in tabula, quæ dicitur anni 1255,

gationi Benedictinæ Montis Virginis, modò omnia, quæ asserit de ista pictura, vera sint aut satis certa. Quippe affirmat primò, picturam istam esse anni 1255, & consequenter non integro seculo posteriorem morte S. Rosaliæ. *Secundò asserit, supra caput in diademate legi has voces*, SANCTA MATER ROSALIA, *antiquo charactere exaratas. Tertiò probat picturam illam esse inventam in ecclesia antiqua laudata Congregationis Montis Virginis; & vestimenta omnia non modò monastica esse, quod patet ad oculum; sed exacte convenire cum habitu Montis Virginis ostendere satagit. Hæc sanè insinuant, dictam Congregationem jam seculo* XIII *credidisse* S. Rosaliam *ejusdem fuisse instituti, ideoque istud Tornamiræ argumentum præcipuum est ex omnibus, quæ attulit, modò satis sint certa, quæ de ista pictura dicuntur. Hoc igitur præ ceteris venit discutiendum. Exemplar illius picturæ exhibet Tornamira æri incisum pag.* 114 *cum hac subscriptione:* Ex pictura in pariete monasterii S. Joannis Capuæ Congregationis Montis Virginis Ord. S. Benedicti anni MCCLV.

ut probare conatur Tornamira ex tempore structæ ecclesiæ.

76 *Porrò ut illius picturæ antiquitatem probet, pag.* 107 *litteras adducit Amati Mastrulli abbatis monasterii Sanctæ Mariæ Montis Virginis Capuæ. Litteræ hæ Italico idiomate ad ipsum Tornamiram scriptæ asserunt, prædictam ecclesiam S. Joannis, in qua pictura inventa est, à monachis Montis Virginis constructam esse anno* 1255, *idque colligi posse ex litteris Alexandri Papæ IV & Cardinalis Ubaldini, quas ait se transmissurum. Recitat revera Tornamira pag.* 102 *litteras Alexandri IV cum inclusis litteris Cardinalis Octaviani Ubaldini datas anno* 1255 *Abbati &* conventui Sanctæ Mariæ Montis Virginis, Ordinis

Ordinis sancti Benedicti Avillinensis diœcesis, *in quibus facultas ipsis conceditur construendi duo oratoria, alterum intra urbem Capuanam, alterum extra urbem. Admitti igitur potest, ecclesiam illam S. Joannis, quæ deinde diruta est, constructam fuisse anno* 1255*, licèt ex litteris Pontificiis non liqueat, de eadem agi ecclesia. Verùm ex tempore, quo structa est ecclesia, certè inferri non potest, imaginem* S. Rosaliæ *eodem tempore in illius pariete fuisse pictam, cùm picturæ postmodùm adjungi potuerint. Itaque antiquitas istius picturæ ex sola hac observatione non est satis certa.*

in cujus nunc dirutæ parietinis imago extat

77 *In litteris laudati abbatis Mastrulli ad Tornamiram hæc leguntur:* Nomen Sanctæ nostræ Rosaliæ ibi *(in dicta pictura)* fuisse, traditio est; quemadmodum è regione in altero pariete, ubi alius Sanctus depictus est, nomen istius rectè cernitur, uti & nomen monachi aut superioris illius, qui picturam fieri curavit, litteris antiquis expressum. Ita etiam S. Rosaliæ nomen illic fuisse crediderim, sicut hodie habet traditio: attamen præsenti tempore nec istud nec aliud nomen istic legitur, quia abrasa est muri superficies, in qua erat pictum vel sculptum nomen S. Rosaliæ infra picturam. *Hisce congruit testimonium Vincentii Abbate, pictoris Capuani, datum & per publicum notarium exceptum die* XXV *Novembris anni* 1657*, quod ibidem pag.* 110 *de eadem pictura sic habet:* Pictor... asseruit *se* intus illam *ecclesiam dirutam* in pariete à parte dextera invenisse depictam imaginem sanctæ Rosaliæ, monialis M. V. * Congregationis, cum vestibus albis, scilicet cum tunica, scapulari, cum cappa seu mantello usque ad talos pedum, cum succanno, & velis albis, in

* *i. e.* Montis Virginis

in cujus manibus in dextera habet lilium, & in finiſtra breviarium, & ad ejus pedes, ut audivit à multis ſenibus hujus civitatis, & præſertim pictoribus, erat ſubſcriptio nominis dictæ ſanctæ Roſaliæ, quæ ad præſens non videtur ob vetuſtatem picturæ &c.

eum nomine mirabiliter dein invento,

78 *Nominis defectus dubitationem ingerere poterat. At nomen deinde detectum fuiſſe mirabili modo narrat Tornamira pag.* 113. *Rem explicat in hunc ferè modum. Anno* 1668, *cùm devotio populi Capuani erga* S. Roſaliam *incenſa magis eſſet per editam eodem anno Ideam conjecturalem, multi diligenter perſcrutati ſunt murum circa imaginem prædictam, quam eſſe* S. Roſaliæ *credebant.* Ab altero, non ſine impulſu cæleſti, *inquit*, illa pars muri, quæ vetuſtate erat conſumpta, ubi depicta erat virgo Roſalia, lota fuit, uti & ipſa ſacra imago. Ecce autem improviſò & derepentè cum applauſu univerſali prodigiosè apparet pretioſiſſimum ipſius nomen, in ejus diademate collocatum, (& non infrà, ut hodierni falsò crediderant & aliis perſuaſerant) ſcriptum litteris vetuſtis, ſicuti ſcripta ſunt nomina aliorum Sanctorum & monachorum, qui in illo muro ſunt depicti. *Addit rem mox fuiſſe confirmatam gemino teſtimonio per notarios ſcripto, petente domino Silveſtro Ayoſſa, rectore eccleſiæ parœcialis SS. Coſmæ & Damiani de Quadropanis, & conſentiente magiſtratu Capuano. Utrumque teſtimonium idiomate Italico exprimitur.*

ut varii teſtantur:

79 *Primum eſt trium notariorum, qui teſtantur ſe vocatos ad domum R. D. Julii Minutolo, in qua erat dirutum iſtud ſacellum, ibique inveniſſe murum & imaginem* S. Roſaliæ, *quam deſcribunt, prout jam ſuprà deſcripta legitur.*

gitur. Et mox addunt : Supra caput ipsius est diadema, in quo per circuitum leguntur hæ voces, SANCTA MATER ROSALIA, exaratæ litteris vetustis istius formæ, quâ scriptæ apparent in picturis dicti muri. *Deinde propriis manibus subnotârunt testimonium* die V Octobris anni MDCLXVIII *hoc modo, sed Italicè.*

Ego not. Angelus Ollettino, natus in dicta civitate fidem facio, ut suprà.

Ego notar. Joannes Angelus Rossi, Capuanus, fidem facio, ut suprà.

Ego notar. Joannes Leonardus Pizzo fidem facio, ut suprà.

Fides verò notariorum roboratur subjuncto hoc testimonio Latinè scripto : Nos electi ad regimen, & gubernationem fidelissimæ civitatis Capuæ, fidem facimus atque testamur, supradictos, qui præsentem fidem subscripserunt, esse publicos regia auth. notarios hujus fidelissimæ civitatis Capuæ, eorumque scripturis publicis atque privatis ab omnibus adhibitam fuisse & adhiberi plenam & indubiam fidem *&c. Subscripsit* Notar. Cæsar Sacconius secretarius. *Alterum testimonium est Hieronymi Paccone, rectoris ecclesiæ parœcialis S. Michaëlis, juramento item firmatum & præcedenti conforme.*

ex hac imagine suspicio oritur de professione Benedictina: at nihil certi potest statui.

80 *Negari non potest, quin hæc pictura faveat causæ Benedictinæ Congregationis Montis Virginis, & suspicionem moveat de Sancta vita monastica & professione illius Ordinis. Attamen nec tam antiqua est pictura ista, ut rem possit facere certam. Præterea mirum apparet, picturam illam Capuæ fuisse inventam, cùm nullus affirmet* Rosaliam *Capuæ antiquis temporibus fuisse cultam, & ne quidem constet, an ullibi olim culta fuerit ab Ordine Montis Virginis : nam addu-*

adducit Tornamira nonnullorum dicta, asserentium traditionem vigere in illo Ordine, Rosaliam *ejus fuisse alumnam; at cultum antiquum Sanctæ in eodem viguisse non ostendit. Demum authenticam hujus picturæ fidem minuit, quòd anno* 1655 *&* 1657 *nomen* S. Rosaliæ *non appareret, uti patet ex allegatis num.* 77 *; anno autem* 1668 *nomen tam facili negotio fuerit inventum, idque tandem apparuerit non sub pictura, ubi nomen fuisse asserebatur ex traditione, sed suprà in diademate. Hæc omnia, quæ miranda dixi, efficiunt ut nequeam pro certis habere, quæ de imagine illa* S. Rosaliæ *afferuntur. Quid verò ad argumentum Tornamiræ, ex dicta imagine petitum, respondeant ipsius adversarii, necdum ullibi reperire potui. Verùm responderi potest, supposita veritate ac antiquitate imaginis, necdum aliquid certi posse concludi, cùm potuerit Sancta sic pingi jussu Benedictinorum, etiamsi non constitisset de professione istius Ordinis.*

§ VIII. Rationes aliæ pro vita monastica Sanctæ.

Antiqua traditio allegata pro monastica vita Sanctæ.

T*Am Benedictina quàm Basiliana causa defensores contendunt, traditionem in Ordine suo diu fuisse de* S. Rosalia *ejusdem aliquando alumna: at neutri poterunt ullum allegare auctorem, qui eam traditionem scriptis consignavit ante annum* 1624 *, seu ante corporis inventionem. Hæc autem observatio facit, ut facilè suspicari quis possit, conjecturas nonnullorum, qui post*

post corpus inventum crediderunt S. Rosaliam *hujus aut illius esse Ordinis, paulatim invaluisse, & post annos aliquot ornari cœpisse honorifico traditionis nomine. Hæc, inquam, suspicio non immeritò oriri potest, cùm nullus Ordo Religiosus legatur sibi* S. Rosaliam *attribuisse ante corpus inventum, nec ullus ipsius memoriam singulari præ ceteris veneratione prosequeretur. Fatendum tamen est, Benedictinos Siculos non diu post corporis inventionem sibi attribuere cœpisse* S. Rosaliam, *eique illorum opinioni favere Urbanum VIII in bulla anni* 1634, *quâ voluit ut monasterium* S. Rosaliæ, *Panormi erigendum sub regula S. Dominici ex testamento domina Margarita del Carretto, potiùs fundaretur sub regula S. Benedicti, quia* S. Rosalia *hujus habitum gestâsse credebatur. Bullæ illius Tornamira ex archivo dicti monasterii partem allegat in Idea conjecturali disc. 7 num.* 34, *& partem aliam in Epistola dedicatoria ad senatum Panormitanum pag.* 16. *Priori loco hæc recitat verba:* Omnesque in dicto monasterio receptæ & admissæ habitum per moniales aliorum monasteriorum monialium observantium, seu reformatarum Ordinis S. Benedicti, gestari solitum deferant, cum signo sanctæ crucis ex tela alba in eo consuto, prout eadem sancta Rosalia ab antiquis temporibus depingi solet, suscipere, ac professionem per easdem emitti consuetam expressè emittere *&c. Hic asserit Pontifex* S. Rosaliam ab antiquis temporibus *solitam* depingi habitu Benedictino; quod sanè causæ Benedictinorum favet.

maximè pro instituto Benedictino, nec sine aliquo fundamento ex picturis.

82 *Altero loco rationem reddit, cur velit testatricis voluntatem mutatam, his verbis:* Cùm verò magis consentaneum sit, ut monasterium præsentium tenore erigendum sub regula obser-

 vantium

vantium seu reformatarum sancti Benedicti, cujus habitum dicta sancta Rosalia gestâsse creditur, instituatur; cùm verisimile omnino existat, quòd si dicta Margarita sanctam Rosaliam præfatam, erga quam, dum vixit, maximum gessit devotionis affectum, sancti Benedicti potiùs quàm sancti Dominici habitum gestâsse scivisset, monasterium hujusmodi sub regula, quam dicta Sancta professa fuit, erigi mandâsset. *Verba hæc summi Pontificis consideratione sunt digna: nam, licèt Urbanus per allegata verba non declaret, nedum definiat*, S. Rosaliam *fuisse Ordinis Benedictini, saltem affirmat id suo tempore creditum fuisse; & allegando eam rationem ostendit, eam sententiam non displicuisse, sed verisimilem sibi apparuisse, præsertim cùm dicat Sanctam ab antiquis temporibus in habitu Benedictino pingi solitam, atque ita insinuet, quibus maximè fundamentis illa nitatur sententia. Quapropter vehementer miror, nonnullos contrariæ sententiæ patronos impotenter clamitâsse, sententiam de vita monastica* S. Rosaliæ *contrariam esse traditioni Panormitanorum; & numquam, quantùm sciam, aliquid reposuisse ad hæc Urbani VIII asserta, quæ clarè ostendunt sententiam illam post corporis inventionem statim invaluisse, & ex antiquis imaginibus habere fundamentum traditionis antiquæ. Quod enim spectat ad traditionem in hominum memoria conservatam, si nulla ante corpus inventum erat de monastica Sanctæ vita, nulla quoque erat contraria, quia omnis ferè* S. Rosaliæ *memoria exciderat. Rocchus Pirrus Sicilia sacra lib. 4 notitiâ 1 pag. 165 item asserit*, Rosaliam *suo tempore creditam fuisse Benedictinam; idque latiùs probat Tornamira in laudata mox epistola ad senatum Panormitanum.*

mitanum. Ex hisce omnibus concludere liceat, non aliam quidem allegari posse traditionem de monachatu S. Rosaliæ, *quam qua ex antiquis picturis colligitur: hunc tamen fama popularis defectum exigui esse momenti, cùm gesta ferè omnia Sancta similiter ex hominum memoria excidissent ante corpus inventum.*

Ex medica cruce argentea simul cum corpore inventa,

83 *Aliud pro vita monastica argumentum profertur ex modica cruce argentea, qua anno 1625 unà cum corpore inventa est. Crucem hanc apud corpus inventam Cascinus lib. 2 cap. 21 pag. 31 testatur, eamque sic describit:* Exigua crux argentea (*inventa est apud corpus & eodem lapide tecta*) levissimi ponderis, quoniam tenuis est instar folii chartæ, & tam modicæ extensionis, ut nequeat divitias sapere in paupere Anachoretide *Crucis hujus figuram æri incisam dabo infrà § 24, ubi videri potest. Tornamira in Idea disc. 7 num. 13 & seqq. asserit, Benedictinos sepeliri solitos cum exigua cruce supra pectus posita, aitque hanc crucem supra* S. Rosaliæ *pectus positam esse, dum sepulta est. Verùm id satis ostendit de cruce cerea, non verò de argentea: atque in eo labat ipsius ratio. Nam ait quidem crucem esse potuisse ex quacumque materia: at id non probat. Justinianus autem de dicta cruce fusiùs disputans, primò ostendit, inventam esse, & nunc servari Panormi in monasterio* S. Rosaliæ; *qua confirmat instrumento authentico è curia archiepiscopali accepto. Deinde ita ratiocinatur Latinè:* Porrò crucem argenteam Basilianarum sanctimonialium esse habitum, quo in Occidente à Benedictinis unicè distinguantur, apud omnes reipsa compertum est: nam in reliquis idem vestitus, idem color utrisque. Idque constantissima & pervetusta consuetudo

apponendæ gestandæque crucis argenteæ asseverat, dum in hoc sanctissimi Salvatoris monasterio religiosa & solemnia vota virgines profitentur. Itaque Rosalia, etsi anachoretis pauperrima, suæ nihilominus professionis tenacissima, Basiliani Ordinis tesseram, crucem nempe argenteam, ad finem usque mortalis vitæ suæ gestare ac portare voluit. Extat de crucis hujusmodi usu eruditi viri lucubratio, sub nomine Hellenii Agricolæ edita. *Hactenus Justinianus.*

qualem gestare solent moniales Basilianæ,

84 *Opusculum autem sub fictitio nomine Hellenii Agricolæ editum, de quo meminit, est Apologia pro monialibus sanctissimi Salvatoris, Italicè scripta, quâ defenditur usus ejusmodi crucis argenteæ palàm in pectore gerendæ, quem vetustum esse ostendere conatur auctor. Dubitari quoque non potest ex testimoniis per laudatum scriptorem allatis, quin moniales Basilianæ in religiosa professione crucem acceperint ab abbatissa: at non æquè videtur constare, utrùm crux illa semper fuerit argentea, an ex alia materia. Nec omnino certum apparet, crucem illam semper à monialibus Basilianis sanctissimi Salvatoris gestatam fuisse palàm in pectore. Bonannus in Catalogo Ordinum part. 2 art. 15 rationem assignans, cur moniales Basilianas exhibuerit cum cruce in manu, ita scribit:* Imago à nobis exposita crucem manibus præfert, ut ex ea ritus innotescat, quo Basilianæ sanctimoniales Deo consecrantur. Illis enim abbatissa crucem porrigit vel argenteam vel æream, quâ significatur, ab eis Christi crucem libenter amplecti, ut cum Sponso cruci affixæ usque ad mortem S. Basilii leges profiteantur. *Crux hic dicitur argentea vel ærea, nec dicitur, an appensa fuerit ante pectus, an manu accepta: neque id colligi potest*

ex

ex verbis abbatissa crucem porrigentis. Verba illa ex regula monialium recitat laudatus suprà scriptor, nomine Agricola usus, pag. 64: Accipis crucem Domini, eumque sequeris juxta sanctam ipsius vocem? *inquit abbatissa. Novitia verò respondet:* Ita, mater, cum Dei auxilio. *Addit auctor, ex perpetuo usu constare, crucem illam semper fuisse argenteam, & è collo novitia ante pectus suspensam fuisse per abbatissam.*

probabilis suspicio oritur de professione illius Ordinis.

85 *Favet generalis abbas Ordinis Basiliani huic sententiæ. Quippe postquam moniales sanctissimi Salvatoris impetrâssent, ut à Clemente Papa XI multa ejusmodi cruces benedicerentur ad usum jam dictum, tale dedit testimonium ibidem pag. ultimâ relatum:* Ego infrascriptus præsentes inspecturis fidem facio atque obtestor, qualiter in virtute præfati rescripti, transmissis ad Urbem in quadam capsula à monialibus SS. Salvatoris civitatis Panormi Ordinis S. P. N. Basilii Magni nonaginta septem parvis crucibus, quas juxta regulam ejusdem S. P. N. tamquam Basiliani habitus insignem tesseram apparenter gestare solent in pectore ex pervetusta nostri Ordinis consuetudine immemorabili, fuerint jam à SS. Domino nostro Clemente PP. XI de more benedictæ ad effectum lucrandi indulgentias in earum transumpto concessas. In cujus rei testimonium me subscripsi Romæ in collegio S. P. N. Basilii Magni, Religionisque sigillo munivi, die XXII Junii MDCCXV. *Subscriptio erat:* Mag. D. Petrus Menniti abbas generalis Ordinis S. Basilii Magni. *Et infrà:* S. Theol. Mag. abbas D. Basilius de Laurentio secretarius, & vicegerens Hispaniarum. *Ex dictis concludo, crucem illam argenteam favere opinioni de monachatu*

chatu Basiliano S. Rosaliæ, *sive quis velit Basilianam crucem jam tempore ipsius gestâsse in pectore, sive solùm manu accepisse in professione. Quin & observo, in pictura Marturanensi hac etiam de causa* S. Rosaliam *cum cruce exprimi potuisse, sicut factum à se dicit Bonannus in imagine monialis Basilianæ.*

Ex scriptura quoque Græca pro monasterio SS. Salvatoris Ordinis Basiliani

86 *Aliud rursus argumentum pro vita monastica* S. Rosaliæ *habetur ex inscriptione illa Græca, de qua egi* § 3. *Quippe si certò constaret, scripturam illam esse* S. Rosaliæ, *certa quoque esset vita ipsius monastica. Cùm autem oppugnetur & contrà defendatur fides illius inscriptionis; nec certò ostendatur suppositiitiam esse, aut alteri Rosaliæ attribuendam; argumentum ex illa scriptura petitum ad alia accedit tamquam probabile, non verò tamquam certum. Porrò scriptura illa assignat etiam monasterium sanctissimi Salvatoris Panormi, in quo Sancta vitam monasticam fuisset professa, sicuti contendunt Basilianæ causæ patroni, licèt velint in alio priùs monasterio monacham factam, & postea ad illud translatam. Monasterium autem istud semper fuisse sub regula S. Basilii scriptores Siculi passim consentiunt. Rocchus Pirrus tom.* 1 *Siciliæ sacræ in Notitia ecclesiæ Panormitanæ pag.* 220 *de eo monasterio sic habet:* S. Salvatoris (*monasterium*) cœptum à Roberto Guiscardo ædificari, atque anno MCXLVIII à Rogerio rege bonis auctum est: ideo REGIUM appellat rex Martinus; tria huic adjuncta cœnobia dixi fol. 114. Vixit olim in eo Constantia Rogerii R. filia, quæ nupsit deinde Henrico imperatori. Sub disciplina est Basiliana: haud diu est, cùm adhuc Græcè psallebant. *Pag.* 113 & 114 *hac dixerat:* Anno MCXLVIII regium cœnobium, cui

à

à Servatore nomen est, Ordinis S. Basilii, ducis olim Roberti, ac inde Rogerii regis operâ extructum, (*Hugo archiepiscopus Panormitanus*) monialibus ad incolendum tradidit; quæ à S. Matthæi de Caffaro, S. Theodori, & S. Mariæ de Oreto vetustis ædibus emigrârunt.

non levis colligitur conjectura.

87 *In hoc ultimo monasterio monacham esse factam* S. Rosaliam, *indeque cum aliis anno* 1148 *ad monasterium SS. Salvatoris emigrâsse vult Justinianus, & pro opinione sua allegat traditionem, & inscriptionem Italicam in pariete monasterii positam, quâ indicatur, habitâsse ibidem* S. Rosaliam. *Verùm nec traditio illa nec inscriptio videtur antiqua: nam antiquitas istius traditionis nullibi probatur, & inscriptionem esse neotericam, testatur Mongitorius in Dissertatione Ms. nobis transmissa, asserens se locum curiosè perlustrâsse & inscriptionem vidisse. Quapropter non tantum pro hoc monasterio habetur fundamentum, quantum pro monasterio SS. Salvatoris, licèt revera potuerit in hoc commigrare ab uno è tribus recensitis, si in monasterio sanctissimi Salvatoris vixerit, uti habet Græca inscriptio. Moniales SS. Salvatoris anno* 1699 *post restitutam sibi prædictam scripturam unà cum cruce lignea, ut relatum est* § 2 *à num.* 16, *non videntur dubitâsse, quin* S. Rosalia *in suo olim monasterio habitâsset tamquam monialis ejusdem Ordinis & monasterii, atque idcirco altare ipsi erexerunt. Verùm cùm & scriptura fides oppugnetur, ac scriptura alterius esse possit Rosaliæ; probabilis quidem suspicio & conjectura oritur ex laudato scripto: at dici nequit, rem ea de causa satis esse certam.*

88 *Argumentum quoque desumunt patroni vitæ monasticæ ex variis apparitionibus, in quibus*

Monasticæ professionis etiam faciunt apparitiones variæ,

bus S. Rosalia *ut monacha dicitur visa. Utuntur ea ratione tam Benedictina quàm Basiliana causæ defensores. Justinianus in Annotatis Vitæ Ms. ita scribit :* Cùm primum sese videndam objecisset Rosalia (ut apud Cascinum pag. 25 legitur , & Vincentius Gariglianus narrat) anno MDCXXIII , mense Octobri , Hieronymæ Gatto, seu lo Gattutu , ex processu autentico Cardinalis Doriæ jussu efformato , sub Religioso habitu, specieque sanctimonialis apparuit. *Videri potest Cascinus loco assignato. Apparitionem infrà dabo ex Salerno , qui de specie apparentis* Rosaliæ *ita loquitur :* Adolescentulam videt (*dicta Hieronyma Gatto*) sanctimonialis specie & habitu. *Subjungit Justinianus post varios scriptorum textus sequentem apparitionem :* Eodem ipso habitu apparuit Franciscæ dell' Arco Panormitanæ , in valetudinario sanctæ Luciæ pestilentiâ gravissimè laboranti , mense Octobri , anno MDCXXIV, ut ex processu jussu Cardinalis Doriæ facto refert Garriglianus : *Verba Gariglani Italica mox subdit , quæ sic Latinè reddo :* Apparuit illi mulier quasi monacha , quæ ipsi dixit &c.

in quibus ut monacha visa est.

89 *Mox Justinianus sic pergit :* Idem ferè contigit XII Septembris eodem anno Vincentiæ de Bongiorno extremum vitæ spiritum agenti , & à Rosalia sanitate donatæ. *Textus Italici , quem recitat , hoc est initium :* Quadam nocte apparuit ipsi aliqua habitu monacha , vestita sicut Patres S. Luciæ &c. *Monasterium S. Luciæ Panormi est Franciscanorum reformatorum , ut habet Pirrus tom.* 1 *Siciliæ sacræ pag.* 218. *Prosequitur rursum Justinianus :* Testatur id ipsum Nympha Scarfillotta , cui pristina valetudo à S. Rosalia restituta est , ut quinque medicorum , Jacobi Anastasi , Jacobi Vitrani , Antonini Fausuni ,

ſuni, Franciſci Cupacchi, & Jacobi Cajolæ juramento conſtat. *Subdit textum Garigliani, quo dicitur apparuiſſe ut monacha; & mox duas apparitiones, oblatas Philippo Salonia ſacerdoti, & Franciſco Facciolo Panormitano, quas ſuis locis inſeremus. Hic ſolum concludere liceat, tot apparitiones, juramentis firmatas & epiſcopali judicio probatas, in quibus monacha habitu viſa eſt* Roſalia, *non parùm favere defenſoribus inſtituti ipſius monaſtici. Cùm tamen non eodem ſemper habitu viſa ſit; nihil quoque certi ex hoc argumento colligi poteſt.*

90 *Poſtremum argumentum, quod pro vita monaſtica* S. Roſaliæ *profertur, omiſſis aliis minoris momenti ratiunculis, petitur ab uſu & conſuetudine frequentiore & probatiore vitam anachoreticam vel eremiticam ordiendi. Certum eſt & indubitatum, Sanctos nonnullos à vita ſeculari ſtatim progreſſos eſſe ad vitam ſolitariam vel eremiticam, ſine ulla exercitatione in cœnobio. Ita S. Paulus eremita, & alii nonnulli antiqui ad ſolitudinem ſe contulerunt, nullâ prævia exercitatione monaſtica: idque maximè contigit primis Eccleſiæ ſeculis, quibus rarior erat vita cœnobitica, & monaſteria minùs frequentia minúſque nota. Poſtquam verò crebra per totam Eccleſiam condita ſunt monaſteria, plures ſe ex cœnobiis ad ſolitudinem receperunt, ut ibidem contemplationi perfectiùs vacarent: atque is modus inchoandi vitam anachoreticam Sanctorum Patrum conſiliis & Eccleſiæ legibus eſt conformior, & præcedente longè uſitatior. Suarez tom. 4 de Religione lib. 1 cap. 2 num. 4 ad propoſitum noſtrum ita ſcribit:* Suppoſita verò illius vitæ (*eremiticæ*) ſanctitate, oſtendere oportet, fuiſſe verè ſtatum Religioſum. Circa quod ſcien-

Ratio ultima petitur ex conſuetudine magis uſitata ordiendi anachoreſin:

dum eſt, vitam illam ſolitariam dupliciter aſſumi poſſe; primò, ſtatim à principio converſionis ab illa inchoando; ſecundò, ad illam à cœnobitica vita tranſeundo. Hoc poſteriori modo conſulunt Patres vitam illam eſſe aſſumendam, poſtquam ſcilicet aliquis in cœnobio per multos annos ſe exercuerit, & magnos progreſſus in perfectione fecerit.

nam SS. Patres paſſim ſuadent,

91 *Audiamus, quid S. Hieronymus, cui* oppidum carcer, & ſolitudo paradiſus *erat, de hiſce ſcribat ad Ruſticum Monachum epiſt. 95, olim 4:* Nunc, *inquit*, monachi incunabula, moreſque diſcutimus: & ejus monachi, qui liberalibus ſtudiis eruditus in adoleſcentia, jugum Chriſti collo ſuo impoſuit. Primumque tractandum eſt, utrùm ſolus, an cum aliis in monaſterio vivere debeas. Mihi quidem placet, ut habeas Sanctorum contubernium, nec ipſe te doceas, & abſque doctore ingrediaris viam, quam numquam ingreſſus es, ſtatimque tibi in partem alteram declinandum ſit, & errori pateas: pluſque aut minùs ambules, quàm neceſſe eſt; ne aut currens laſſeris, aut moram faciens obdormiſcas. In ſolitudine citò ſubrepit ſuperbia. *Quod ubi latè probaverat, ita pergit:* Quid igitur? Solitariam vitam reprehendimus? Minimè: quippe quam ſæpè laudavimus. Sed de ludo monaſteriorum hujuſcemodi volumus egredi milites, quos eremi dura rudimenta non terreant; qui ſpecimen converſationis ſuæ multo tempore dederint; qui omnium fuerint minimi, ut primi omnium fierent; quos nec eſuries aliquando, nec ſaturitas ſuperavit; qui paupertate lætantur; quorum habitus, ſermo, vultus, inceſſus, doctrina virtutum eſt &c. *Idem ſanctus Doctor epiſt. 97 ad Demetriadem vitam ſolitariam*

riam ſic laudat, ut ſimul oſtendat, quàm ſit periculoſa maximè in feminis: Solet inter pleroſque, *inquit*, eſſe certamen, utrùm ſolitaria, an cum multis vita melior ſit: quarum prior præfertur quidem ſecundæ: ſed ſi in viris periculoſa eſt, . . . quanto magis in feminis, quarum mutabilis fluctuanſque ſententia, ſi ſuo arbitrio relinquatur, citò ad deteriora delabitur? *&c.*

92 *Conſentit hiſce S. Benedictus cap.* 1 *Regulæ, quoad probationem in cœnobio vitæ ſolitariæ præmittendam, ſecundum monachorum genus ita deſcribens:* Deinde ſecundum genus eſt anachoretarum, id eſt, eremitarum; horum, qui non converſionis fervore novitio, ſed monaſterii probatione diuturna didicerunt contra diabolum, multorum ſolatio jam docti, pugnare: & bene inſtructi fraterna ex acie ad ſingularem pugnam eremi, ſecuri jam ſine conſolatione alterius, ſola manu vel brachio contra vitia carnis, vel cogitationum, Deo auxiliante pugnare ſufficiunt. *Quin imò hic Sanctus videtur improbare vitam eremiticam eorum, qui illam ſic non ordiuntur. Audiamus ſequentia:* Tertium verò monachorum teterrimum genus eſt Sarabaitarum, qui nullâ Regulâ approbati, vel experientiâ magiſtrâ, ſicut aurum fornacis: ſed in plumbi natura molliti, adhuc operibus ſervantes ſeculo fidem, mentiri Deo per tonſuram noſcuntur. Qui bini, aut terni, aut certè ſinguli ſine paſtore, non Dominicis, ſed ſuis incluſi ovilibus: pro lege eis eſt deſideriorum voluptas; cùm quidquid putaverint, vel elegerint, hoc dicunt ſanctum, & quod noluerint, hoc putant non licere. *Videtur revera S. Benedictus his verbis comprehendere omnes illos, qui in ſolitudinem pro arbitrio ſuo ſecedunt, nulla pravia probatione*

ut vitæ anachoretica præmittatur monaſtica;

in cœnobiis, cùm illi nec Regulæ subsint, nec vitæ monasticæ experientiam habeant. Verumtamen S. Isidorus de Officiis ecclef. cap. 16 eremitas distinguit à Sarabaitis, & priores laudat, alios vero vituperat. Id certum est, eremitas quosdam sanctissimos fuisse initio Ecclesiæ, sed illum vivendi modum deinde minùs probatum, nisi assumeretur legitima auctoritate, seu superiorum licentiâ.

& vita anachoretica sic assumpta perfectior est,

93 *Porrò sicut Patres suadent, ut vita solitaria non inchoëtur nisi post monasticam; ita facilè probari potest, vitam solitariam sic assumptam esse perfectiorem vitâ solùm eremiticâ, quam monastica non præcessit. S. Thomas* 2, 2 *q.* 188 *art.* 8 *quærit, utra vita sit perfectior, cœnobiticáne an eremitica. Respondet autem, varia distinguendo, solitariam vitam perfectiorem dici posse, quia hæc est vita perfectorum:* Sicut ergo, *inquit*, id, quod perfectum est, præeminet ei, quod ad perfectionem exercetur, ita vita solitariorum, si debitè assumatur, præeminet vitæ sociali. Si autem absque præcedenti exercitio talis vita assumatur, est periculosissima, nisi per divinam gratiam suppleatur, quod in aliis per exercitium acquiritur, sicut patet de beatis Antonio & Benedicto. *Suarez antè laudatus lib.* 1 *cap.* 2 *num.* 14 *explicans S. Thomam, ad propositum nostrum ita loquitur:* Ultimò constat ex dictis, quid dicendum sit de comparatione inter hos duos status, solitarium & cœnobiticum. Nam D. Thomas . . . videtur simpliciter solitariam vitam præferre, quando debito ordine ac modo assumitur; quia comparatur ad aliam, sicut terminus ad viam; terminus autem ex suo genere perfectior est viâ. Et in præsenti cœnobia ad hoc sunt, ut homines tendant ad perfe-

perfectionem; vita autem solitaria supponit perfectionem acquisitam: unde solùm est ad exercendam perfectionem. Sed in primis D. Thomas loquitur de vita solitaria, quando ad illam per vitam Religiosam in cœnobio seu conventu transitur. Quo modo vita hæc solitaria jam supponit verum statum Religiosum, & ita non præfertur status statui, sed in eodem statu præfertur gradus perfectorum gradui proficientium. Unde etiam supponitur diligens exercitatio in vita communi Religiosa, ita ut perfectio jam comparata sit, & ad illam exercendam solitudo eligatur, non proprio judicio, sed superioris arbitrio: nam talis solitaria vita non caret obedientiæ subordinatione, cùm non destruat Religiosum statum, sed perficiat. *Ex hisce certum est, meliori ordine procedi ad vitam eremiticam per cœnobiticam, quàm sine illa; quia perfectio, ad vitam eremiticam necessaria, magis potest acquiri in monasterio, quàm in eremo, ut egregiè ostendit S. Basilius in Regulis fusiùs tractatis cap.* 7.

quàm sit eadem, si inchoëtur sine monastica.

94 *Sequitur secundò, vitam eremiticam, quæ assumitur post monasticam, perfectiorem esse eremiticâ aliter inchoatâ, non solùm quia supponit perfectionem jam acquisitam, sed etiam quia continet excellentiam vitæ monasticæ simul & solitariæ, uti ex allatis verbis constat. Illa verò locum non habent, si quis rectà ex seculo ad solitudinem se conferat, cùm nec perfectionem acquisiverit, nec Religiosis votis sit adstrictus. Audiamus rursus Suarezium, qui num.* 16 *de hisce sic loquitur:* At verò quando hic status vitæ solitariæ non supponit statum Religiosum, licèt possit fortasse dici modus vivendi perfectior quoad actionem, vel quoad usum, non potest dici status perfectior, quia status non est: & ex ea

parte

parte imperfectus modus vitæ est, quia potest propria voluntate mutari. Quomodo dixit Glossa in dict. c. QUI VERE, eremitam transeundo ad monachum, transire ad vitam arctiorem, quia jam non potest habere propria: adde, & quia jam est sub obedientia, quod est omnium optimum, quantùm ad statum spectat. *Præfert hic Suarez vitam monasticam eremiticæ illi, quæ monasticam non habuit præviam, cùm tamen eremiticam assumptam post monasticas exercitationes agnoscat excellentiorem esse monasticâ. Quanto igitur magis illa est excellentior aliâ eremiticâ? Dein ita pergit laudatus scriptor:* Quin potiùs, licèt supponatur Religiosus status, si non supponitur exercitatio Religiosa in congregatione Fratrum, & magna virtus & perfectio acquisita; illud vitæ genus regulariter loquendo eligibile non est, quia non est via secura ad perfectionem, sed periculis plena: Nisi divina gratia (ait D. Thomas) suppleat, quod in aliis per exercitationem acquiritur, ut in S. Benedicto & aliis. Quamobrem absolutè & humano modo loquendo, ille vivendi modus omnino solitarius, illo modo assumptus, non cadit sub humanum consilium, nec potest dici simpliciter melior, sed solùm cum hoc addito, Nisi specialis Spiritus sancti instinctus interveniat, ita ut homo interiùs ab Spiritu sancto certitudinem accipiat, quòd sub protectione & directione sua illum suscipiat. *Hactenus Suarez, ex cujus posterioribus verbis argumentum sibi sumunt contrariæ opinionis patroni.*

Volunt aliqui honorificentius esse Sanctæ, si credatur clanculùm fugisse:

95 *Contendunt illi, honorificentius esse* S. Rosaliæ, *si viâ extraordinariâ ad sanctitatis culmen pervenerit, quàm si viâ ordinariâ Sanctorum ad perfectam vitam ascenderit; ideoque volunt,*

lunt, Sanctam non per vitam monasticam progressum fecisse ad solitariam, sed clandestinâ fugâ ad eremum se contulisse, ut speciali instinctui Spiritus sancti omnia attribuantur. Sanè negari non potest, quin sanctus Spiritus facilè possit supplere, quod deest humana industria; & hominem à vita mundana ad eremiticam ducere, atque in illa sic protegere tantâque gratiâ fovere, ut omnia vitæ solitariæ pericula superet, & brevì ad perfectionem perveniat. Imò prorsus credendum esset, ita contigisse S. Rosaliæ, *si aliunde satis constaret de fuga ipsius occulta, & de vita tam solitaria, ut nulli umquam mortalium innotuisset vivens in spelunca sua* Rosalia. *Verùm jam ostendi, fugam illam clandestinam nullo niti monumento antiquo; vitam verò omnino hominibus absconditam, non solùm carere solido fundamento, sed esse conjecturam neotericorum non satis probabilem. Quapropter præcipuum illius argumenti fundamentum jam sublatum est. At, etiamsi tantisper supponamus, planè esse dubium, utrùm* S. Rosalia *clanculùm in eremum fugerit, an alio modo vitam eremiticam exorsa sit; facile erit ostendere, quàm multis laboret vitiis ratiocinatio illorum, qui volunt* S. Rosaliam *extraordinario modo ad Sanctitatem pervenisse, idque ei honorificentius credunt.*

at neque id quæritur, neque satis probatur,

96 *Primò igitur, dum in gesta alicujus Sancti inquirimus, examinamus, quid sit verius, non quid Sancto honorificentius. Secundò, non satis capio, cur* S. Rosaliæ *magis esset gloriosum, si diceremus ipsam clanculùm ad solitudinem fugisse, quàm si dicamus eam post vitam monasticam perrexisse ad eremum, ut ibi vitam duceret austeriorem. Dicunt adversarii, primum fuisse factum aut fieri debuisse ex speciali instin-*

ctu

ctu Spiritus sancti, quod facilè admisero, si de facto constet. Verùm dico, transitum ex vita monastica ad vitam solitariam & tam austeram, qualem duxit S. Rosalia, *etiam non esse factum sine speciali Spiritus sancti instinctu. Nulla hic est differentia, nisi quòd in primo casu Spiritus sanctus Virginem ad vitam solitariam duxerit per viam extraordinariam; in altero per viam ordinariam ad eamdem vitam pertraxerit. Cur autem gloriosius sit viâ extraordinariâ ad perfectam vitam duci, quàm viâ ordinariâ, sane necdum perspicio. Si quis velit, majorem esse differentiam inter vitam mundanam & solitariam, quàm sit inter hanc & monasticam; ideoque transitum à vita mundana ad solitariam esse gloriosiorem, quam sit transitus à monastica ad solitariam; ne hanc quidem consecutionem legitimam esse video: nam monialis meliùs potest perspectas habere difficultates, tædia & pericula vitæ solitariæ, quam puella mundana, & non minùs ab illa abhorrere: atque ea de causa, licèt ab illa vita minùs distet, non minùs gloriosum est ipsi talem vitam, Deo vocante, amplecti; quam sit puella seculari, quæ quanto longiùs distat à vita solitaria, tanto minùs cognitas habet illius vitæ difficultates.*

cùm non omnia perfectiora sint, quæ magis sunt miranda.

97 *Cascinus lib.* 2 *cap.* 10 *mirè extollit excellentiam* S. Rosaliæ, *quod in solitudine vixerit sine ductore & magistro spirituali, ac ductum solius Spiritus sancti & angelorum sit secuta. At non video, quid sanctitati ipsius & excellentiæ obesse possit, si dicamus eam ab hominibus quoque instructam fuisse: neque enim S. Paulum eremitam, quia diutissimè vixit sine ulla aliorum hominum societate, sanctiorem dicimus aut excellentiorem Antonio, Benedicto, aliisque similibus*

bus Sanctis, sed judicium de illorum praeminentia Deo relinquimus. Mirandam quidem magis fatemur vitam sine hominum societate & subsidio; at quæ magis miranda, non sunt semper perfectiora aut excellentiora. Et certè perfectius non est, venisse ex mundana vita ad solitudinem, quam ex vita monastica, quod hic solum quæritur. Ac demum, quidquid sit de majore vel minore perfectione, credibilius est, S. Rosaliam *viâ ordinariâ & probatâ ad solitariam vitam venisse, quàm modo tam extraordinario, ut à temeritate excusari non possit, nisi per specialem Spiritus sancti instinctum. Ceterùm ex dictis hactenus nihil certi concludere præsumo; sed judicium de argumentis relatis & disputatis permittere statui erudito lectori. Habent rationes suas Benedictini, suas Basiliani, suas quoque eorum adversarii, utriusque Ordinis prætensioni repugnantes. Id certum est,* S. Rosaliam *ad excelsum sanctitatis culmen vitâ solitariâ & austerâ ascendisse; atque hoc confirmatur miraculorum gloriâ, exortoque inde celebri cultu per totam Ecclesiam. Itaque Sanctam celeberrimam debita pietate & veneratione omnes prosequantur, præsertim Siculi: nec contendere pergant, certa esse, quæ certò non probari, satis ostendi.*

§ IX. Tempus, quo Sancta floruit: nomen, patria, familia.

C*Ascinus lib.* 2 *Operis sui Italici de gestis* S. Rosaliæ *disputaturus, fatetur se inopiâ ve-*

 terum

Creditur passim Rosalia vixisse seculo XII, *& mortua circa annum* 1160:

terum scriptorum eò redigi, ut ratiocinando & conjecturando in gesta Sanctæ sit inquirendum, atque idcirco ait se partem illam vocare, Discursum historicum de vita S. Rosaliæ. *Quare viri religiosi & eruditi conjecturas sic breviter expendam, ut imagines etiam æri incisas, quibus illa nituntur, lectorum oculis sim objecturus. Addam quoque aliorum conjecturas, ubi videbitur operæ pretium, ut discuti possit, quænam magis sint probabiles vel improbabiles; atque ita ordine temporum pergam usque ad obitum Sanctæ. Primò igitur inquirendum, quo ferè tempore* S. Rosalia *vixerit. Scriptores Siculi passim illigant ætatem* S. Rosaliæ *seculo* XII, *cùm plerique velint eam esse defunctam circa annum* 1160, *nec credant ætatis fuisse admodùm provectæ. Magis tamen invicem consentiunt de anno emortuali utcumque assignando, quàm de natali. Octavius Caietanus in Vitis Sanctorum Siculorum, prout relatio ejus Ms. nobis communicata est, ita habet:* Rosalea virgo Panhormi nata creditur, unaque fuisse ancillarum Margaritæ reginæ, quæ Willelmi Siciliæ regis conjux fuit, à qua proximum urbi Panhormo montem, cui Peregrino nomen est, dono habens, eò secessit. *Hæc verba faciunt* S. Rosaliam *in aula Siculæ degentem post medium seculi* XII: *nam Pirrus in Chronologia regum Siciliæ in Willelmo I nuptias hujus cum Margarita Navarræ regis filia illigat anno* 1150, *& eodem anno ad regni administrationem admotum dicit à patre Rogerio, ut simul cum eo regnaret. Patre autem defuncto anno* 1154, *solus regni gubernacula tenere cœpit, eaque cum vita deposuit anno* 1166, *ut cum Pirro etiam ostendit Pagius ad illum annum num.* 9.

99. *De.*

99 *De testamento autem Willelmi I ita ad propositum nostrum cum aliis Pirrus ibidem :* Testamento Willelmum filium superstitem post se regem edixit, ... Margaritam verò uxorem totius regni administratricem, quousque Willelmus per ætatem aptus esset imperio, constituit. *Superfuit Margarita multis deinde annis, & epitaphium à Pirro editum mortuam statuit anno* 1183, *Kalendis Augusti. At Pagius ad eumdem annum num.* 3 *affert diploma Lucii Papæ III, in quo de Margarita ut defuncta loquitur Pontifex. Cùm autem diploma sit datum anno* 1183, *Nonis Februarii, licèt notetur* anno MCLXXXII *pro more illius temporis, quo annum à* XXV *Martii inchoabant ; citius obiit Margarita, quàm asseratur in epitaphio, quod verisimiliter diu post mortem reginæ positum est. Porrò cùm Margarita regnum administrare cœperit anno* 1166 ; *Si* Rosalia *montem Peregrinum dono Margaritæ habuit, ut vult Caietanus, dubitandum non videtur, quin vitam produxerit diu post annum* 1160. *Etenim non facilè alia assignabitur ratio, cur montem potiùs accepisse dicatur dono Margaritæ reginæ, quàm Willelmi regis, nisi quòd donatio illa facta sit post mortem Willelmi I, quando Margarita regnum administrabat, id est, ipso anno* 1166 *aut paulò seriùs, antequam Willelmus II per se regere cœpit.*

verùm, si montem Peregrinum accepit dono Margaritæ reginæ,

100 *Tornamira in Responsis ad octo interrogationes resp.* 5 *pag.* 55 & 56 *pro illa donatione Margaritæ adducit etiam verba Philippi Paruta, & aliorum quorumdam, qui constantissimam traditionem allegant. Inter alios autem laudat Valerium Rossum, qui ante inventionem corporis anno* 1590 *de conventu Minorum Montis Peregrini Italicè scripsit, quæ reddo Latinè :*

ut varii scriptores asseruerunt,

 Eccle-

Ecclesia hujus conventûs ædificata est à duce Medinæ ... Prope hanc ecclesiam conspicitur antrum, in quo habitavit S. Rosalia virgo Panormitana, domina dicti montis, qui ei fuit concessus à quodam Siciliæ rege. Postea urbs Panormitana illius accepit dominium. *Hic scriptor ipso Caietano antiquior, & diu ante inventionem corporis defunctus, antiquam narrat traditionem, sicuti ex traditione scripsit Caietanus. Facilè autem alter alteri potest conciliari: nam si montem donavit Margarita, non nisi regis filii sui nomine id facere potuit. Multos alios scriptores pro illa donatione adfert Justinianus in vita Ms., sed eos brevitatis causâ mitto. Cascinus ipse hanc veterum opinionem non ignoravit; sed pag. 164 eamdem refert ut scriptam à Caietano; quamvis eam lib. 1 cap. 1 pag. 9 jam improbâsset, nisi id postea sit additum.*

mors Sanctæ videtur serius collocanda, eodem tamen sæculo XII.

101 *Porrò laudatus Cascinus cap. 19 disputat de tempore, quo obiit* S. Rosalia, *aitque traditionem esse, eam obiisse circa annum* 1160, *ac pro ea opinione citat Ferrarium, qui in Catalogo generali ad* IV *Septembris scribit:* Obiit circa annum Domini MCLX. *Laudat pro eadem epocha Caietanum. Verùm si verbis Caietani, qui haud dubiè præferendus hic est Ferrario, pressè inhærere velimus, potiùs obitus Sanctæ circa annum* 1170 *vel* 1180 *collocari debebat. Nam, etsi ex verbis ipsius certò nequeat deduci,* Rosaliam *tam serò obiisse; id tamen ex iis probabiliter sequitur; cùm donatio montis Peregrini verisimiliter facta sit anno* 1166 *aut serius; cúmque in illius montis antro Sancta ad aliquot annos vixisse credatur: ita ut, supposita veritate illius donationis, non videatur certè obiisse ante*

te annum 1170, *& facile vivere potuerit usque ad* 1180 *& diutiùs. Qua de causa dubito, an epocha per Caseinum ex Ferrario statuta, & ab omnibus passim scriptoribus Siculis adoptata, pro satis certa haberi possit. Quid verò Siculos scriptores permoverit, ut epochæ prædictæ firmiter inhærerent, Cascinus pag.* 280, *aliique satis indicârunt. Timuerunt nimirum ne immemorabili Virginis cultui obesset, si crederetur vixisse & defuncta esse tempore Alexandri Papæ III. At clarum est, inanem fuisse formidinem illam, cùm multi alii Sancti cultum immemorabilem habeant, etsi Alexandro III sint posteriores. Verumtamen cùm nec Caietani opinio de donatione montis Peregrini, quæ sola traditione nititur, omnino certa sit; cúmque etiam incertius sit, an donatio facta sit post mortem Willelmi I; nihil certi de tempore vitæ & obitus* S. Rosaliæ *statuendum existimo, nisi eam vixisse seculo* XII, *& obiisse post medium istius seculi cum maxima latitudine.*

Nomen Sanctæ diversis modis olim scriptum;

102 *De nomine* S. Rosaliæ *lib.* 2 *cap.* 4 *fusè disputat Cascinus, quia nonnulli olim non* Rosaliam, *sed* Rosoleam, *alii* Rosaleam, *alii* Rosam Leam *scripserunt. Salernus antem cogitationes Cascini compendio sic exposuit:* Fuêre, non tamen ante annum, quod sciam, MDCXII, qui degenerem, & malè corruptam à vulgo vocem, Rosaliæ nomen credidêre: quare jam tum à plerisque cœptum, ROSOLEAM dici; quæ vox ad Italicam politiorem nomenclaturam aptiùs conformata, libentiùs ab eruditis auribus excipiebatur. Manavit error è tecto ædis Olivellensis sanctarum virginum picturis variegato, ubi in erratica sceda à pictore scriptum S. ROSOLEA. *(Cascinus ibi scriptum dicit* Rosa Lea *duplici voce.)* Sed

Sed hominis in immutando nomine nuperam negligentiam vel audaciam arguunt veteres omnes tabulæ Rosaliæ nomen præferentes, inter quas una in Marturanensi templo ab anno MCCLVII descripta est. Iis adde sacrarum precum breviaria volumina, & Sanctorum nomina in serie ad litanias in libello ecclesiæ Panormitanæ olim digesta. Quæstioni demum finem imposuit Quisquinensis epigraphe, ubi his prolatis vocibus, EGO ROSALIA, Diva ipsa suum sanxit nomen. *Hactenus Salernus, cujus dicta egent nonnulla correctione aut potiùs explicatione: neque enim omnibus locis assignatis legitur* Rosalia, *ut asserit, sed quibusdam* Rusalia; *at idem nomen est* Rosalia & Rusalia, *sed posteriori hoc modo effertur & subinde scribitur pro consuetudine Siculorum, litteram* o *in* u *mutantium.*

ratio diversitatis assignatur,

103 *Sæpe laudatus Castiglia nobis transmisit figuram vetustæ imaginis ad minorem formam contractæ, sub hoc titulo:* Vetusta imago S. Rosaliæ, quæ Bisbonæ in sacrario templi S. Antonii nunc diruti colebatur inter duodecim Sanctas virgines. *Figuram hanc æri incisam huc transfero cum adjuncta inscriptione, ubi exprimitur* Rusalia, *prout videri potest pagina sequenti. Interim addo observationes, quas adjunxit jam antè laudatus P. Caietanus Maria Noto:* Hic notatu dignum est, *inquit*, in prima nominis syllaba litteram o in u mutatam, pro consueto Siculorum idiomate: quibus in usu est, o litteram Italis in vocibus in u Siculo vocabulo immutare: itaque RUSSU aiunt pro ROSSO, RUVETTU pro ROVETO &c. Legatur Cascini lib. 2 cap. IV pag. CLXXVI. *Testatur ibi Cascinus eam consuetudinem esse antiquam, & pro exemplo dat*

dat nomen Georgius, *quod in libro quodam chori scriptum est* Geurgius.

Pergit P. Noto in hunc modum: In quodam Breviario metropolitanæ ecclesiæ Panormitanæ Gothi-

Gothicis litteris inscripto, quod Simon Bononiæ archiepiscopus Panormitanus anno MCDLII ex antiquiori (cujus adhuc in prædicta ecclesia extat lectionarium, seculo, ut antiquarii putant, XIII iisdem litteris scriptum) transcribendum curavit, in litaniis nomen S. Rosaliæ inter S. Margaritam & Anastasiam sic scriptum legitur: S. RUSALIA. Sic denique nomen S. Rosaliæ inscriptum habet tabula omnium antiquissima, quæ in Panormitano monasterio Marturanensi servatur.

& probatur verum nomen esse Rosalia.

104 *Cascinus loco mox assignato satis probat,* Rosoleam *numquam fuisse scriptum Sanctæ nomen ante tabulam Olivellensem, quæ picta fuit non diu ante annum* 1498. *Postea verò ante corporis inventionem usus ille invaluit magis. Inter illos, qui scripsère* Rosalea, *fuit ipse Octavius Caietanus, nomen ubique sic efformans in Ms. suo, ubi & addit:* Plerisque ROSA LEA creditur dicta, quòd ex Lea familia fuerit. *At ista sunt ab editore Operis recisa, quia credidit falsam eam opinionem, quantùm existimo. Et revera ex omnibus aliis tabulis, una excepta Olivellensi, aliisque adductis monumentis abundè evincitur, verum nomen esse* Rosalia, *licèt tempore inventi corporis plerique scriberent* Rosolea *vel* Rosalea, *donec inventa sit Quisquinensis inscriptio. Fortè nomen scriptum fuit a Latinis* Rosalia, *a Græcis verò* Ροσαλία, *indeque enata scribendi varietas. Ceterum de origine istius nominis multa cap. 5 disputat Cascinus, quæ missa facio. Solùm observo male ibidem ab eo adduci supposititia chronica Dexteri & aliorum, ut aliquod istius nominis antiquum ostendat exemplum: nam Chronica illa fictitia sunt; at id necdum innotuerat, dum scribebat Cascinus.*

105 *Salernus à nomine pergit ad patriam & fami-*

familiam Sanctæ, ita scribens: Panormi natam Rosaliam è nobilissimo genere, quod regiam familiam propinquitate contingeret, vetus, ut dixi, fama à majoribus deducta confirmat. Quare in aula regia natam eductamque refert: cujus rei testis in primis locuples est, quem laudavi, Octavius Caietanus. *At non omnia illa testatur in Ms. Caietanus. De patria tamen Panormo tam Caietanus, quàm reliqui passim scriptores Siculi in unam consenserunt sententiam. De stirpe verò* S. Rosaliæ *major est dissensio. Nam omnes quidem neoterici scriptores, quos mihi videre licuit, agnoscunt nobilissimum Sanctæ genus, voluntque eam à Carolo Magno descendere; & vel consanguineam vel affinem quoque fuisse regum Siciliæ plerique existimant. At lineam genealogicam variis modis formant, nec ulli eorum tam clarè opinionem suam probant, ut veritas patescat. Id certum est, sententiam de* Rosalia *è stirpe Caroli Magni orta, Romæ visam esse tam probabilem, ut non solùm Officio ecclesiastico, sed etiam Martyrologio Romano fuerit inserta. Constat insuper, sententiam illam deinde Romæ oppugnatam fuisse, ut deleretur ex Officio & Martyrologio: at tam acriter fuisse defensam à R. P. Josepho Spucces Societatis Jesu, ut nihil fuerit immutatum. Habeo ante me Discursum Latinum Ms., quem laudatus Spucces in hunc finem composuit. Verùm litteras aliaque monumenta Ms., quæ in laudata dissertatione allegantur, videre non licuit: atque idcirco de re tota minùs accuratè judicare possum.*

Panormi passim creditur nata è nobili & regio genere,

106 *Qua de causa à tricis istis genealogicis abstinere statui. At solùm verba Salerni, qui memoratam modò dissertationem Latinam, atque Italicum discursum huic conformem, editum in appen-*

quod ad Carolum Magnum referunt Siculi:

appendice Operis Cascini à pag. 31, summatim exhibet, huc transferam sine ulteriori discussione. Sinibaldo, *ait*, fuisse parenti nomen, eumque Quisquinæ ac Rosarum, ampli sanè terrarum tractus, dominum ab eadem Quisquinensi epigraphe primùm nobis innotuit. Cúmque diligentiùs de veteri fama generis Cardinalis Auria archiepiscopus Panormitanus quæsivisset, ab imperatore Carolo Magno genus D. Rosaliam duxisse tam multorum optimatum doctorumque virorum consensu firmavit, ut in re antiquissima, tot sæculis à nobis dissita, nulla nec major, nec melior suffragatio desiderari queat. Quare Urbano VIII. Pontifici Maximo non modò, ut id in Sanctorum Martyrologio ad nostræ Virginis laudationem adjiceretur, sed cùm eadem res iterum in examen venisset, nihil loco movendum esse persuasit. Impulit verò tantæ Virginis amor, ut eruditissimi quique pervestigare pergerent, quî tandem Sinibaldus pater ad Carolum Magnum referret genus; cur item, aut ipse aut ejus parentes in Siciliam venerint, sedemque Panormi fixerint. Qua in re in hanc tandem sententiam Jordanus Cascini è Societate Jesu, primus hujus historiæ scriptor venit, adduxitque facilè reliquos hac plurimarum rerum, quas affert, summâ. Constantia nostri Rogerii regis filia posthuma, ut Henrico V imperatori nuberet, Panormo Reatem honorificè deducta est à plerisque magnatibus: hos inter Matthæus recensetur è comitum Marsorum familia ejusdem Constantiæ consanguineus, & Sinibaldi aut filius aut nepos. Sed hæc Matthæi cognatio ab illa Beatrice pendet, quæ Oderisii, ultimi Marsorum comitis filia, Rogerio Siciliæ regi olim nupsit, genuitque Constantiam. In hunc ergo Sinibaldum, qui, Matthæi

thæi cùm pater aut avus esset, Rogerio regi affinis fuit, eæ incidunt notæ, quæ D. Rosaliæ parentem fuisse indicent. Genus ille quidem repetit suum à Carolo imperatore, cui Magni nomen adjunctum; de universa quippe Maiforum comitum familia id certis æquè ac antiquis scriptorum monumentis comprobatur: in ea etiam tempora incidit, quibus D. Rosaliæ parentem, ob ætatem Filiæ mox statuendam, vixisse oportuit. Panormum Rogerii sedem regiam incoluisse, Matthæi, quam dicebam, profectio argumento est; Rogerio autem adhæsisse Sinibaldum, cùm ex Italia, aliisque regionibus præclarissimos ille duces, suique adolescentis regni administros accuratè, ut narrant, eligebat, verosimile est, bonisque Siculis ibi auctum à munifico rege facilè crediderim.

Rogerii regis cognata dicitur: pater ipsius Sinibaldus Quisquinæ & Rosarum dominus.

107 Quòd si traditæ à majoribus famæ de Rosaliæ cognatione cum nostratibus Nortmannis regibus, hæc, quam modò explicavi, affinitas non faciat satis, conjectare per me licebit, duxisse fortè Sinibaldum Rogerii regis consanguineam (quod aliis etiam præclaris viris tunc accidisse scimus) à qua & Rosaliam, & amplissimam dotis nomine ditionem sit consequutus: unde majorem etiam hauriet veri similitudinem, quod fama jam diu vulgavit, Rosaliam in aula regis natam eductamque. Id tandem certum fixumque esse volo, Sinibaldum Rosaliæ parentem Quisquinæ & Rosarum dominum fuisse; id enim eadem suo inscripsit antro Rosalia; quod factum puto, ut de more ejus temporis, Sinibaldo parenti cognomen faceret, aut usurparet, quo ab aliis secerneretur. Est verò Quisquina mons ille, quem nunc Coschinam dicimus, ubi oppidum est, cui nomen à sancto Stephano; Rosas hodie

die Rosarum montem appellitant, ubi ducatus Bibonensis. Nec adeo angusta hæc omnis ditio fuit, ut ad eam despiciendam opus non fuerit excellenti animi magnitudine fluxas res dedignante: & planè huc tendere volumus, quæ modò enarravimus, generis claritudinem, aulæ fastum, divitiarum ex ditione copiam, ampliorum honorum spem his nixam radicibus, & ob cognationem regis fultam præsidio; isthæc enim omnia Rosaliam eorum contemptricem, atque adeo iis sublimiorem extollunt magis, quàm si ea tueri adamâsset, illisque inhians, ut sæpè fit, propè serviviset.

§ X. Sanctæ natales, ætas puellaris, aliaque usque ad discessum ad solitudinem.

Dicitur Sancta vixisse in aula, & chara fuisse regina Margarita,

Verba Salerni mox data insinuant, S. Rosaliam *non modò vixisse in aula regis Siciliæ, sed in eadem quoque natam educatamque. Idem asserit magis Cascinus in Vita Latina inferiùs edenda num.* 1, *ubi addit:* Margaritæ certè, quæ Garziæ Navarræ regis filia Willelmo Rogerii filio (*anno* 1150) nupsit, chara in primis fuit. *Quòd chara fuerit regina Margarita, collectum est ex Caietano, qui dixit ancillam fuisse Margarita, & ab ea dono accepisse montem Peregrinum; ex quo rectè colligitur, charam eidem fuisse in vita. Verumtamen Cascinus deinde in Opere Italico pag.* 185 *in alium sensum verba illa pertrahere conatus est, quòd videret ea non satis*

ſatis congruere cum epocha mortis à ſe ſtatuta. Mentem Caſcini expoſuit Salernus in Opere Caietani tom. 2 pag. 151, ubi ſic loquitur: Quo ſalutis humanæ anno integerrimus Roſaliæ animus in cælum evolârit, incertum nobis eſt. Id ſolùm fama ad nos deveniens edicit, anno circitèr ſexageſimo ſupra undecim ſecula hæc contigiſſe. Quare quod de Margaritæ reginæ benevolentia erga Roſaliam retulêre majores, id de pietate reginæ erga Puellam jam ſanctitatis famâ illuſtrem pertinere potuit. Nam Margarita annum octogeſimum tertium duodecimi ſeculi ſaltem attigit. Quamvis ſi paucos admodùm annos eremiticæ Roſaliæ vitæ quis tribuat, potuiſſet illa inter honorarias puellas Margaritæ in aula degens obſequi, & redamari: nam quinquageſimo anno ejus duodecimi ſeculi nupſit Margarita Guillelmo Siciliæ regi. *Hactenus Salernus, qui maluit dubitare, an Margarita convixerit in aula, quàm ambigere, an circa annum 1160 obierit* Roſalia. *Attamen primum ex traditione ſcripſit Caietanus. Pro anno verò emortuali circa 1160 ſtatuendo nullam, opinor, traditionem umquam allegare pôterunt Siculi. Quare malim primum credere ſaltem ut probabile; & epocham mortis qualicumque iſti traditioni accommodare.*

idque conforme eſt traditioni: at nata in aula non videtur:

109 *Porrò natam eductamque in aula regia* S. Roſaliam, *legitur quidem in Opere Caietani impreſſo; at non in Ms., ex quo contrarium potiùs colligitur, cùm Panormi natam dicat, & de aula taceat. Unde igitur Caſcinus & Salernus eam opinionem haurire potuerint, prorſus ignoro. Certè nullum pro ea allegant monumentum antiquum, nullam inſcriptionem aut picturam. Imò parùm veriſimile eſt, natam fuiſſe in aula regia* Roſaliam, *cùm nec regis nec alicu-*

jus,

jus, qui in aula regia videtur habitâsse, fuerit filia: nam, etsi certa esset propinquitas aut affinitas patris ejus Sinibaldi cum Rogerio rege; tam propinqua non poterat esse cognatio Sinibaldi cum Rogerio, ut verisimile sit, eum in aula regia cum conjuge habitâsse, ibique liberos genuisse. Natam igitur in aula regia Rosaliam *nequaquam existimo. Verùm eamdem deinde in aula vixisse, sive ibi vixerit tempore Rogerii regis, sive sub Willelmo & Margarita, ut habet Caietanus, neqnaquam est improbabile.*

aulam deseruit aut domum paternam in juventute, ut creditur.

110 *Opinio hæc inserta videtur Martyrologio Romano, non tamen tam clarè, ut aliter explicari nequeat elogium, quod hisce conceptum est verbis:* Panormi natalis sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ, ex regio Caroli Magni sanguine ortæ, quæ pro Christi amore paternum principatum aulamque profugiens, in montibus ac speluncis solitaria, cælestem vitam duxit. *Voces* aulam profugiens *sic exponi possunt, ut vel credatur in aula vixisse, aut solùm aulam frequentâsse. In Officio lect. 4 de aula non fit mentio, sed primordia Virginis ibidem sic exponuntur:* Rosalia virgo orta Panormi, à nobili genere suam originem trahens à Carolo Magno, in Quisquinæ montem, quadraginta circitèr mille passibus distantem sola secedens, paternæ domus opes, delicias, ac spem majoris amplitudinis, ob propinquitatem & benevolentiam regum Siciliæ, contemptas, cum tetricæ rupis horrore & asperitate commutavit. *Hæc de vita puellari, sive ea tota in domo paterna, sive partim in aula fuerit traducta. Ex domo autem paterna vel aula regia ad vitam duriorem transivit Virgo. Quo vero ætatis anno mundum deseruerit, nullo monumento idoneo habetur compertum. Si imagini Olivel-*

ASPERIORIS VITÆ PARAM, ET PVELLVM
ADIT ROSALIA TVR IN EREMVM.

Panormi ex tabula vete S. Rosaliæ Oliuellensis.

II

pag. 111

Olivellensi, quæ secunda est Cascini, & mox dabitur, tuta habetur fides; puella vix nubilis erat Rosalia, *dum mundum reliquit; eaque est communis persuasio satis verisimilis. An verò tunc tredecim solùm annos esset nata, ut aliqui volunt, dici nequit, cùm probationem non afferant idoneam.*

111 *Locus hîc esset inquirendi, utrùm* S. Rosalia, *quando domum paternam aulamve deseruit, monasticam primùm vitam sit amplexa in aliquo cœnobio, an verò statim abierit in desertum ad vitam solitariam. Verùm de lite illa satis disputatum est suprà. Qua de causa solùm hîc commemorabo, quibus modis singularum sententiarum patroni sanctæ Virginis discessum ad solitudinem narrent. Cascinus clanculùm fugisse* Rosaliam, *à solis angelis comitatam existimat, idque significari putat tabulâ Panormitanâ ecclesiæ* S. Rosaliæ *Olivellensis, quam ex ipso exhibeo. De hac imagine Cascinus cap. 7 pag. 189 sic ratiocinatur:* Cernitur hic S. Rosalia, non in publico, non coram rege aut patre, sed sola in oratorio abscondita in gestu corporis admodùm pio, genibus flexis, capiteque singulari gratia inclinato, quasi abeundi licentiam & benedictionem petens à puero Jesu, qui stat in sinu sanctissimæ Matris. Ille autem conversus ad Rosaliam, & duos attollens digitos, in habitu est benedicentis; dum etiam Mater, placidè ipsam aspiciens, manumque pectori admovens, eidem quasi pignus dat suæ protectionis. Stant interim hinc & inde duo angeli, quasi ipsam exspectantes instar comitum itineris. Retrò verò ad dexteram ex legibus optices repræsentatur antiqua Panormi figura cum monte suo Peregrino. Per montem ad sinistram positum designatur forsan Quisquina.

Inde ad solitudinem, ut ex tabula Olivellensi

112 Unus

colligit Cascinus, abiisse à multis creditur:

112 Unus ex istis angelis, qui stat ante ipsam, ad dexteram Virginis Mariæ & Infantis, manu tenet baculum viatorium longiorem, quasi alter Raphaël antiquus ad ducendum juvenem Tobiam: non enim hic angelus est S. Michaël, ut quis fortè existimare posset, quia non lancea, sed baculus viatorius est, quem manu tenet. Armis quidem indutus est: at hæc significant bellum, ad quod ipsam ducebat, & defensionem, quam eidem promittebat. Alter angelus, qui ipsi est à dextra, & à sinistra beatæ Virginis, cùm unâ manu teneat librum, & alterâ corollam precatoriam, verum exhibet specimen angeli precatoris, utpote qui ostendere volebat, in quem finem ipsam, Deo volente, ad solitudinem duceret. *Hactenus Cascinus, qui mox iterum repetit totâ hac picturâ nihil significari, nisi* Rosaliam *à Deo per ministerium angelorum ductam fuisse ad locum incognitum. Verùm, quantùm opinor, pictor variis istis symbolis solùm significare voluit vocationem divinam, quâ Sancta internè permota est ad vitam meliorem amplectendam, sive illa vocatio fuerit ad vitam monasticam, sive ad solitariam: nam repræsentatur secularibus vestimentis induta, ita ut non videatur exhiberi ut mox discessura. Dubitari etiam potest, an potiùs sit baculus viatorius, ut vult Cascinus, quàm lancea, quam angelus ille armatus dextrâ tenet. Arma enim alia insinuant magis esse lanceam: at de eo rectius judicium formari potest ab iis, qui ipsam picturam, quam vetustissimam dicit, & partim vetustate consumptam testatur pag. 190, coràm intueri potuerunt.* Rosaliam *ut mox iter acturam longè alio modo exhibet figura alia inferiùs danda.*

113 *Porrò quidquid sit de ambigua imaginis signifi-*

significatione, nolim, sibi persuadeat lector, talem visionem S. Rosaliæ *objectam esse, quales species exhibet pictura; quod ne Cascinus quidem contendit. Quippe pia est meditatio cujusdam, qui internam vocationem* S. Rosaliæ *per signa externa repræsentare voluit, aut clandestinam Virginis fugam ad solitudinem, ut credidit Cascinus, de præstantia istius vocationis fusè disserens cap.* 7. *Cascini ratiocinium compendio dedit Salernus, cujus verba subjungo:* Cælesti mota impetu ab aula regia, patria domo, atque à parentibus ingenua Virgo pietati excolendæ in montis antra secessit: sed quæ fuerint sanctioris vitæ initia explicandum, aut parumper potiùs admirandum nobis est. Quis planè non perspiciat rem esse sexcentis implicitam difficultatum nodis, ubi omnia ex animo procedunt prospera, mundi gloriam abjicere, certa fultam majoris amplitudinis spe, benevolentiâ regis animatam, præteritis amplam ornamentis, & futuris amplificandam decorum incrementis? Hæc qui conetur, alto enimvero oportet sit animo, ut divinæ gratiæ efficaciore vegetatus motu, ex altiore fastigio terrenarum rerum tenuitate perspecta, despicere discat universa, cùm præsertim speciosa isthæc non despui modò, sed commutari oporteat cum tetricæ rupis horrore, scabrarum asperitate cautium, ferarumque consuetudine. Quare cùm D. Rosaliam cogitamus, sublime quidpiam, & vulgari existimatione majus suspiciendum nobis est, quod primis ac celeberrimis eremi cultoribus conferri queat.

magnus Rosaliæ animus,

114 Sunt qui iis, quæ sensibus sunt obnoxia, adeo capiantur, ut sine illis vix præclarum quidpiam mente concipiant. Quare cùm divinum illum animi motum, unde Rosaliæ recessum in solitudi-

& divinæ vis gratia

litudinem, abdicationemque rerum ortam intelligunt, explicare conantur, non aliter ejus impetûs magnitudinem vel sibi, vel vulgo persuadeant, quàm si objectam oculis nostræ Virginis speciem vel patientis Jesu, vel aliam quampiam inusitatam enarrent. Sed profectò nihil hìc certum adhuc, firmumque reperi: neque tantum vulgi auribus dandum, ut hæc comminiscamur. Docendus potiùs est rudis populus, quanto Deus illapsu cor hominis subeat, atque pervadat; quantoque agat impetu, & vertat, quò velit. Discat ille sanctissimis allicientis Dei illecebris facilè trahi hominùm mentem, horrore percelli ejusdem minis, & omnipotenti manu id fieri, ut quidquid durum in corde, leniter mollescat; quidquid asperum, mitescat; ut blandè captus animus dolores amplectatur, suavissiméque à deliciarum sensu abalienetur. Si hæc desint, sensibus objectas piarum rerum species, nil afferre emolumenti; si verò adsint, æquè sine sensibilibus prodesse imaginibus. Quapropter ex difficultate potiùs operis, quod generosè aggressa ad finem usque felicissimè perduxit, quantos animi motus, sapientiæque cælestis radios Rosaliæ cordi Deus immiserit, conjiciamus, & nostro bono augendo perpendamus.

ex difficultate hujus propositi

115 Facilius profectò erit vites hederasve nullo pedamento ac fulcro assurgere, quàm fœminas sese sine aliorum consuetudine sustinere. Quare perbellè Aristoteles materiæ comparavit, quæ formis destitui suis nequit. Neque naturæ, corporisve imbecillitatem hìc tantùm inspicio, sed mentis etiam & consilii; non enim fert muliebris animus in arduis rebus, eóque minùs in cælesti capessendo itinere gressum urgere ullum, nisi auctoris & magistri ope, consilioque fulciatur.

tur. At non modò fæminam, sed puellam, Virginem locupletem, assuetam aulæ, dynaste progenitam, & in amplissimo honorum fastigio positam in latebras montium se abdidisse, fuit longè difficilius. Cùm ergo hæc ignorari non possent, virili Puellæ animo fuerunt superanda, nec sine singulari cælestis gratiæ beneficio; quamobrem recessus ille Rosaliæ, eò fuit admiratione ac laude dignior, quò natura erat imbecillior. Eorum præterea, qui in deserta hominibus loca se contulêre, consilium fuit ut plurimùm, vel tyrannorum rabiem quà terriculis, quà illecebris ad exitium armatam declinare; vel ut sua diluerent scelera suavibus pœnitentiæ lacrymis. At Rosalia neque à tyrannis pulsa, neque ethnicorum furore agitata, nullis irritata conviciis, nec pœnitentiæ acta stimulo, in summa rerum omnium copia & felicitate securè residens, ob unius Jesu Christi amorem, quod ipsa testatur, horrentem speluncarum sedem pro regia Panormitana optavit sibi. Adjunctus certè est plurimorum fugæ ab hominum consortio, sui, suæque tranquillitatis amor, quamvis non contemnendus: nostræ tamen Virginis fuga uno Christi amore suscepta non umbram pacis, sed vehementioris arenam certaminis cum humani generis hostibus ineundi respexit.

116 Demum adeo feliciter cessit sub Ecclesiæ nascentis initia primis eremi incolis recessus, ut florente jam pace, ad aliquot sæcula divinioris auræ impulsu, innumera hominum vis, imitandi studio, solitudinis finibus se contineret: tunc verò propositum exemplar rei difficultatem imminuebat; præsertim cùm eò vix unquam penetravit quispiam, ut ex aliorum omnium memoria excidisse videretur; cum longè saltem Pa- *latè ostenditur:*

 trum

trum in monasteriis præsidentium cura respiciebat. Sed nostra hæc Rosa duodecimo floruit fæculo, cùm pro temporum ratione exempla illa in solitudinem à mundo pœnè dixerim fugientium elanguerant; nec ullius fæminæ, quæ in nostrate Sicilia tunc eremum incoleret, imitatio Rosaliam propelleret; & omnium planè oculos ibi fallere necesse habebat, quæ fugam inconsultis omnibus, ne retardaretur, inivit; quare cibariis, vestibus, lecto, domo se mox destituendam sentiens, suimet aut oblita, aut negligens, quod supra hominum morem, & vires est, in vocantis Dei amplexus ruit.

dici nequit, Sanctam fuisse excitatam externis signis.

117 Hæc sunt, quæ fugam Rosaliæ sanctissimis Dei amantis illecebris initam satis commendant. Ceterùm quam rerum occasionem arripuerit, vel immiserit Dei consilium, & anne sensibilibus divinarum rerum objectis impulerit, incerta occultaque sunt, & nos hactenus latent. Antiqua sanè tabula Divam in eremum jamjam ituram ita exhibet. Rosaliæ genu minori * Jesus infanselatis duobus dextræ manus digitis, quasi crucis signo mox benedicturus, abeundi facultatem facere videtur. Puellum sustinet fortunata Parens, & conjectis in nostram Virginem oculis, appositaque ad pectus manu, patrocinii sui sponsionem præsefert. Adstant hinc & inde angeli duo habitu ad iter conformato, bacillo fultus alter & armis, librum alter & precarios globulos, sacram hujus peregrinationis supellectilem defert. Nec ibi prætermissæ, opinor, fuissent, si quæ sensibiles rerum species Rosaliam ad fugam hanc capessendam impulissent. *Ita Salernus satis rectè pro opinione, quam sequitur. At nunc etiam videndum., quo demum modo alii* S. Rosaliam *ad solitudi-*

* *i. e.* flectenti

titudinem perducant: neque in eorum opinione Rosalia *carebit laudibus jam recensitis.*

Per quos gradus Sanctam ad sotitudinem perducat Tornamira,

118 *Tornamira in Idea conjecturali disc.* 2 *vocationem* Rosaliæ *ad Ordinem Montis Virginis ex conjecturis narrat; sed revera non probat, quæ refert. Quapropter brevissimè solùm indicabo præcipua rerum capita. Pag.* 13 *ait, Sanctam per parentes suos ad nuptias fuisse destinatam, nec eorum voluntati primùm obstitisse; sed in speculo suo vidisse Christi Crucifixi vultum, eaque visione sic mutatam, ut sæculo renuntiare statuerit. Hæc deprompta sunt ex revelatione Mariæ Roccaforte, cui plerique eruditi Siculi fidem habendam negant. Ait secundò Tornamira pag.* 23 Rosaliam *ita affectam sibi elegisse conscientiæ moderatorem S. Guilielmum Vercellensem, institutorem Ordinis Montis Virginis, quem in Siciliam eo tempore venisse asseruerat. Ait tertiò pag.* 25 Rosaliam *consilio & subsidio S. Guilielmi clanculùm fugisse à parentibus, ac venisse ad monasterium S. Mariæ de Bussiniana, ibique tyrocinium posuisse vitæ monasticæ. At breviter notandum, plerosque scriptores Siculos contendere, numquam in Sicilia fuisse monasterium istius nominis; nec satis probari à Tornamira istud ibidem fuisse. Pag.* 37 *ait, petiisse* Rosaliam, *ut sibi liceret à monasterio transire ad vitam anachoreticam, idque ei concessum asserit pag.* 45, *postquam viginti circitèr annis in monasterio vixerat, & de more Ordinis Benedictini ab Hugone archiepiscopo Panormitano examinata fuerat, & consensum etiam regis Guilielmi & reginæ Margaritæ obtinuerat. Verùm hæc sufficiant de Tornamira conjecturis, quæ vestiuntur non paucis adjunctis apertè falsis.*

119 *Justi-*

quǽque demum modo Justinianus:

119 *Justinianus in Vita Ms. nobis missa Sanctæ primordia & vocationem exponit his verbis:* Rosalia virgo, duodecimo seculo nobilibus parentibus, originem à Carolo Magno trahentibus, nata, & in aula regia educata, cælesti mota instinctu in eremum secessit solitariæ vitæ studio: quam apud ingenuas præstantesque genere virgines in cœnobio S. Mariæ, in crepidine ad ripam Oreti fluminis sito, duo millia passuum distante ab urbe Panormo, religiosè sub divi Basilii Magni Regula professa exercuit. Durant adhuc mansionis hujusce vestigia è tabulatis angustæ virginum cellulæ, quas ostendunt; atque in pariete grandioribus exarata litteris inscriptio, quæ Rosaliam in eo loco fuisse commemorat. Aliquot post annos mutatis antiquis sedibus, ac relicto asceterio (cujus etiam nunc jus patronatûs sanctimoniales Basilianæ obtinent) in hoc sanctissimi Salvatoris commigrârunt, intra mœnia in ædibus Roberti Guiscardi extructum, & à Rogerio rege bonis auctum anno MCXLVIII. Rosalia verò anachoreticæ vitæ amans, & virtutibus ad eam capessendam necessariis instructa juxta divi Basilii Magni regulas & sacros canones, in oppidum Bivonam * profecta est. Antequam Panormo proficisceretur, testificandæ suæ fidei benevolentiæque erga sorores gratiâ, reliquiam sanctæ crucis cum Græca pagina in altari sancti patriarchæ Basilii deposuit; quam à majoribus suisque consanguineis, Hierosolymitano bello redeuntibus, Rosaliam habuisse, verisimile est P. Jordano Cascino scriptori de vita Rosaliæ præcipuo.

* *al.* Bisbonam

120 Servatur eadem in præsenti reliquia diligentissimè cum ipsa scriptura Græca Panormi à sanctimonialibus Basilianis in templo sanctissimi

Salvatoris, cujus hæc sunt verba Latinè reddita: " Ego soror Rosalia Sinibalda pono lignum „ hoc Domini mei in monasterio, quod semper „ secuta sum „. *Hactenus Justinianus, in cujus conjecturis multa quoque incerta sunt; & non admodùm probabilia, licèt nihil apertæ falsitatis convinci possit. Videri potest § 6, 7 & 8, ubi de his in utramque partem disputatum est. Attamen præcipua huc spectantia, quæ incerta dixi, breviter accipe. Incertum est primò, an Sancta umquam fuerit monialis. Incertum secundò, cujus fuerit Ordinis & monasterii, si revera monialis fuit. Incertum tertiò, an jam ab anno* 1148 *seculari vita valedixisset, & quartò an Bivonam fuerit profecta, priusquam ingrederetur speluncam Quisquinensem. Incertum est quintò an particula illa Sanctæ crucis, & scriptura in monasterio SS. Salvatoris inventa, sit hujus* Rosaliæ, *& sextò incertum est, unde particula illa fuerit accepta: nam Cascinus laudatus lib.* 2 *cap.* 21 *pag.* 319 *de cruce hac non agit, & idcirco adduci non debuerat. Demum vestigia illa mansionis* S. Rosaliæ *in monasterio ad ripam Oreti sito non videntur durâsse à tempore, quo ibi habitâsset Virgo, sed recentia esse, ut observavi num.* 87. *Quapropter tota congeries Tornamira æquè ac Justiniani nec verisimilis est nec probabilis. Verùm ex eo nequit rectè inferri, vitam monasticam Sanctæ esse æquè improbabilem: nam pro hac haberi possunt rationes probabiles, licèt defectu monumentorum adjuncta omnia nequeant explicari.*

at in utriusque sententia non pauca sunt incerta.

§ XI.

§ XI. Incertum an Sancta, antequam venit ad speluncam Quisquinensem, in alia vixerit solitaria: describitur Quisquinensis specus, quam Sancta incoluit.

Voluerunt Bivonenses Sanctam habitâsse in vicinia sua; at id non probatur:

TOrnamira *in Idea disc.* 4 *num.* 20 *pag.* 47 *scribit*, S. Rosaliam *tyrocinium vitæ solitariæ habuisse in spelunca prope Montem Regalem, atque ex ea deinde translatam fuisse ad Quisquinensem. Loca etiam varia enumerat, per quæ sanctam Virginem iter instituisse scribit, sed ex meris conjecturis & sine ullo fundamento idoneo tam loca illa memorat, quàm alia multa, quæ idcirco ne quidem attingere statui. Quod verò spectat ad habitationem in territorio Montis Regalis, illam non omni destitutam esse fundamento agnoscit Cascinus, qui lib.* 2 *cap.* 9 *pag.* 205 *sic disserit de variis locis, in quibus* S. Rosaliam *habitâsse incolæ existimabant:* Non prætermittam hîc monere, nonnullos cogitare in aliis quoque antris habitâsse (S. Rosaliam, *præterquam in Quisquinensi & Montis Peregrini, de quibus postea.*) *Primò examinat conjecturam Bivonensium, qui ex apparitione* S. Rosaliæ, *jubentis sibi ibidem ædem sacram construi, ut refert Caietanus infrà in Vita prima, existimabant Sanctam ibi aliquando habitâsse. Verùm Cascinus opinionem illorum ut minùs probabilem refutat*

futat his verbis : Quippe huc usque Bivonenses, quantumvis multùm foderint sub ecclesia, nullum speluncæ cujusdam indicium potuerunt reperire. Verùm istud saxum, super quod dixi apparentem S. Rosaliam sibi ecclesiam construi voluisse, & ex quo conjiciebant eam illic degisse, ubi terra per circuitum effossa fuit, inventum est sine ullo alio fundamento incumbere terræ mobili, donec demum, fodientes sub ecclesia, sacellulum ibi ædificarint, quemadmodum propriis oculis vidi. *Ex dictis hoc concludit :* Conjectura non est sufficiens ad ostendendum, fuisse istic speluncam, in qua habitaverit, cùm illius nullum habeatur vestigium. Fieri quidem potest, ut sancta Virgo aliquoties transiverit per silvam, quæ tunc erat in illo loco : &, ut quid certi dicam, constat locum fuisse dominii ipsius, quem idcirco singulari protectione cælesti dignata est.

plus rationis pro tali suspicione habent Monteregalenses; sed res est incerta.

122 *Deinde ad Monteregalensium conjecturam ita progreditur :* Monteregalenses aliquod habent (*habitationis* S. Rosaliæ) argumentum; quandoquidem ostendunt vicinum littus antiquitus & huc usque nomen habere à S. Rosalia, & infrà aquam copiosam, quam vocant MONACHÆ (*della Monaca*) quæ secundum ipsos est eadem Sancta. Hisce adjungunt quinque speluncas, vel antra, ex quibus hodieque existit medium, ceteris destructis : & credunt eam ibi habitavisse : unde ipsam ibi invocant, & gratias impetrant. At isto argumento habitatio non probatur. *Ita Cascinus, qui mox addit probabilius inferri posse, aliquam cryptam ibidem fuisse dedicatam* S. Rosaliæ *pro ecclesia, sicuti aliis locis factum est, ut deinde dicetur. Nam congruum erat, ut ei, qua in cryptis vitam traduxerat, ecclesia in*

cryptis dedicarentur. Verumtamen argumenta Monteregalensium nata sunt suspicionem ingerere de antro quodam istic per Sanctam inhabitato, præsertim quia constat semel ab uno ad aliud antrum transivisse Sanctam, ita ut nulla habeatur ratio, cur id sæpiùs facere non potuerit. Præterea locus ille non distat nimiùm Panormo, & aptus erat vitæ anachoreticæ. Rem tamen esse incertam lubens fateor cum Cascino, qui sufficiens non invenit fundamentum ad aliquid certi statuendum. Ceterùm sive ibi aliquando habitaverit S. Rosalia, *sive illa Monteregalensium persuasio aliunde nata sit; locus hic favet patronis vitæ ejus monasticæ, ut suo loco dixi.*

Tornamira inanes conjecturâ: ingressus Sanctæ in speluncam Quisquinensem.

123. *Tornamira in Idea conjecturali disc.* 5, *post annuum vitæ anachoreticæ tirocinium, in antro circa Montem Regalem, ut vult, obitum,* S. Rosaliam *deducit ad speluncam Quisquinensem, conjecturisque suis nimis liberè indulgens, iter etiam describit. Verùm, licèt observaverim habitationem antri Monteregalensis non destitui omni probabilitate; certum est conjecturas illas de tyrocinio ibidem habito & annua commoratione, uti & de itinere instituto, inanes esse & idoneis rationibus destitutas. Justinianus verò à specu Quisquinensi vitam Sanctæ anachoreticam exordiens, ejus initium narrat his verbis:* Itaque Rosalia anachoretarum institutam rationem inchoatura, ad specum Quisquinensem in agro paterno, duo millia passuum à pago S. Stephani, quatuor ab oppido Bivona distantem, concessit eo animo, quo insculptis in saxo litteris declaravit: " Ego Rosalia, Sinibaldi Quisquinæ „ & Rosarum domini filia, amore Domini mei „ Jesu Christi in hoc antro habitare decrevi „. *Descriptionem accuratiorem antri Quisquinensis dat:*

QVISQVINÆ PATERA PETENS CAVERNAM INGRE:
DITVR S INFENSA.

Ex insculs in specu.

III

dat Cascinus lib. 2 cap. 8 cum adjuncta figura, quam dabo, ubi agetur de inventione istius speluncæ, anno 1624 reperta. Hic verò adnecto tertiam Cascini figuram, quâ Sanctam repræsentat dicta mox verba saxis insculpentem.

124 *Addo etiam descriptionem antri Quisquinensis, quam ex Cascino breviùs concinnavit Salernus, cùm hæc sufficiat, ut intelligamus, quàm duram habitationem sibi in eo antro elegerit Virgo:* Sed quò, *inquit*, tandem secesserit Rosalia, duce Jesu Christi amore, enucleatiùs, ejus laudibus exaggerandis, enarrandum est. Distant Panormo quadraginta ferè passuum millibus Quisquinæ mons, & nemus. Antrum hìc oblongum & duplex, non sine peculiari Numinis consilio, in montis latus excurrit: prima ejus pars sex septemve ulnis protenditur vario laterum flexu, quæ quatuor modò, modò sex palmis, utrimque distant; in medio ejus cavernæ quasi antrum in antro excavatur ad lævam. Hìc integrum lapidem oblongum in lectuli pœnè figuram efformatum, & è solo sublatum aliquantulùm reperias. In proclivi leviter situs ille est, ut dormienti cervical appositum videatur. Sensim ad latera hinc illinc rupes assurgit, & altiore fastigio conopæum imitatur. Accedit quiescenti opportunitas, cùm hyberno tempore perpluit usquequaque antrum, huic uni parcitur loco. Illud admiratione dignius, lapidem illum non videri indigenam, sed aliunde comportatum, non hominum tamen industriâ per eas aditùs angustias, quæ capere illum non possent.

quæ describitur: pars ejus prima, in qua esse creditur lectulus Sanctæ:

125 Sed priusquam ultimam antri metam attingas, sinistrorsum retroactus secundæ antri partis aditum reperies, eâ angustiâ & humilitate, ut horrorem incutiat ingressuro: neque enim

pars secunda, in qua plurimùm resedisse videtur:

illuc penetrabit quiſpiam, niſi inter rigentia ſaxa, exporrecto primùm brachio & humero, ad duos treſve palmos prorepat. Secunda hæc antri pars ad quinque ulnas in longum protrahitur, in cujus interiore & poſtrema cellula, cæteris ampliore, reſediſſe ut plurimùm Virginem arbitramur: uſui enim aptior, & ſedile habet manu, ut videtur, efformatum. Per aliquot rimas malignam lucem antrum excipit. Nullus tunc ibi portæ ritu hiatus, ſed è ſuperiore loco anguſtus aditus Virginem obliquâ viâ deſcendentem admittebat; non ſecus acſi ipſa in puteum dimitteretur. *Sententia hæc eſt Caſcini, quòd crederet foramen iſtud, per quod hodie in ſpeluncam intratur, anguſtius fuiſſe, quàm ut tranſitum præberet: ſed res incerta eſt & examinanda* § 26. Hæ ſunt, *inquit pergens Salernus*, ſepulcralis ergaſtuli anguſtiæ, quibuſcum ampliſſimos Panormitanæ regiæ ſplendores Roſalia commutavit. Excelſo Virgo nobilitata animo ad aſperrima hæc contendit, quia novit amorem aſperis nutriri, & quæ Jeſum ardebat, huc vocantem ſecuta venit, ſedemque ibi fixit imperterrita.

Inſcriptio ab ea ſaxo inſculpta,

126 Quà deſcendendum in hanc caveam erat, parte lævâ rupes aliquanto latior & lævior adſurgebat, ſaxi genio virgata, & liris diſtincta compluribus. Hîc à Virginis manu characteres, qui duos tranſverſos digitos ſunt alti, profundè inſculpti, & in novem inæquales digeſti lineas, altiſſimæ mentis ſenſum expreſsêre: factumque eſt, volente Deo, ut hæc epigraphe ſaxo inſculpta, quæ omnium, opinor, hominum oculos ante hæc incognita effugerat, intra paucos dies poſtquam in Peregrino monte Panormitano inventum eſt S. Roſaliæ corpus, in Quiſquinenſi antro reperiretur. Ei quidem antro exterius

teriùs ara D. Rosaliæ sacra adjacebat, ad quam olim supplicatione extra ordinem plures placando Numini itare, & sacra tunc peragi consueverant; sed nulla ejus inscriptionis fama aderat; ea verò saxo manu Virginis insculpta, ita concepta erat. EGO ROSALIA SINIBALDI QUISQUINÆ, ET ROSARUM DOMINI FILIA AMORE DOMINI MEI JESU CHRISTI INI HOC ANTRO HABITARI DECREVI. *Qua occasione quòque modo inventa sit illa inscriptio, explicabitur* § 26, *&* § 27 *accuratior dabitur totius loci descriptio, quam consule.*

127 *Officium* S. Rosaliæ *lect.* 4 *prædicta memorans, rectè videtur explicare intentionem, quâ Sancta datam inscriptionem in saxo sculpsit, videlicet ut verba illa propositi sui perpetuò memorem redderent.* Inque antrum, *inquit*, cui tunc unicus, & quidem angustus è superiori loco aditus patebat, intrepidè descendit ea mente, quam characteribus saxo insculptis adhuc patentibus expressit: Ego Rosalia *&c.* Qua inscriptione oculis obversante, susceptæ vitæ propositum altiùs cordi infigere, ac divinæ benevolentiæ signa ad castissimæ mentis blandimenta vicissim provocare consuevit. *Hæc sanè honestissima & optima erat ratio sculpendi talem inscriptionem: atque hac ratione evanescit objectio quorumdam apud Cascinum lib. 2 cap. 3 pag. 171, qui suspicabantur vanæ gloriæ accusari posse Sanctam, si crederetur scripsisse ea, quæ ad laudem ac gloriam suam conducere possent. Verùm (ut omittam sibi soli illa sculpere potuisse Virginem, non ut ab aliis legerentur) vanus hic scrupulus plurimos Sanctos inanis gloriæ facilè condemnaret, cùm plerique multa fecerint, dixerint aut scripserint, ob quæ laudem merebantur*

cujus redditur ratio.

bantur apud homines. At vana gloria semper non est laudabilia agere coram hominibus, sed ea palàm facere tali intentione, ut humanam laudem quis inaniter aucupetur; quod longè abfuit à Sancta nostra. Cur verò hoc antro ille deinde egressa videatur, non obstante sculpto hoc proposito, mox dicetur.

§ XII. Sancta ex antro Quisquinensi egreditur, atque intrat antrum Montis Peregrini prope Panormum.

Sancta ex antro Quisquinensi egressa est,

N*Equaquam esse dubitandum, quin* S. Rosalia *habitaverit in antro Quisquinensi atque etiam in antro montis Peregrini, ostendit Cascinus lib. 2 cap. 9. De Quisquinensi id probat ex locis vicinis, quæ nomen à* S. Rosalia *acceperunt, ac ex inventa inscriptione mox data. De antro montis Peregrini ex corpore ibidem invento, atque ex perpetua ecclesia Panormitana atque aliarum quoque ecclesiarum traditione. Hæc cùm satis videantur certa, magis inquirit, quid Sanctam permovere potuerit ad discedendum ex priori antro ad secundum. Primò quidem observat, eam mutationem non esse attribuendam levitati aut inconstantia Virginis, cùm locorum mutatio usitata fuerit celeberrimis & sanctissimis anachoretis, uti variis exemplis ostendit Exempla illa, quibus alia multa adjungi possunt, huc non transfero, quia res certior est, quàm ut ulla de ea oriri possit dubitatio. Secundò*

cundò rectè advertit, fieri potuisse, ut habitatio Virginis in spelunca Quisquinensi innotuerit, atque ea de causa à Virgine solitudinis amantissima desereretur, ne visitationes admittere cogeretur. Ad hanc mutationis rationem se multùm inclinatum fatetur, addit tamen & aliam, de qua mox agam.

129 *Tornamira in Idea disc. 6 ait*, S. Rosaliam *à regina Margarita invitatam ad habitandum in monte Peregrino, quem in hunc finem ab ea donatum contendit, idque non improbabiliter, ut antè vidimus. Idem scriptor in Responsis pag. 56 & 57 varia adducit ex Philippo Paruta, quibus utraque ratio videtur conjungi. Nam laudatus Paruta ibidem pag. 57, ubi dixerat electum fuisse à* S. Rosalia *horridum antrum, duobus milliaribus distans à pago S. Stephani, ubi revera situm est Quisquinense, ita progreditur:* Cùm postea vulgatum esset, illustrem Virginem in solitudine ducere vitam angelicam, non pauci accurrebant ipsam visitaturi, seque ipsius precibus commendaturi in infirmitatibus & afflictionibus suis. *Hæc ille Italicè, atque eadem ferè mutatis nonnihil verbis repetit, addens sequentia:* Coacta fuit (*hanc ob causam*) Panormum redire. *Idem rursus ibidem pag. 56:* Quapropter deinde reversa est Panormum, & accepto à regina Margareta, conjuge Guilielmi I regis Siciliæ, monte Peregrino, ubi densa erat silva, inventam ibi speluncam suo proposito congruam inhabitavit. Hoc affirmat antiquissima traditio majorum nostrorum: id manifestat spelunca, & exigua ecclesia ab ea denominata: idemque scribit P. Octavius Caietanus. *Demum idem Paruta ibidem:* A sancti Stephani pago (*id est, ex antro Quisquinensi*) virgo Rosa-

fortasse quia ibidem nimis innotuerat,

Rosalia inimica visitationum regressa est Panormum ad habitandum in monte Peregrino. *Factum id iterum probat ex antiquissima traditione, fama, spelunca, exiguaque* Rosaliæ *ecclesia, ac demum auctoritate Caietani, quem item citat pro donatione montis Peregrini. Hactenus Philippus Paruta in Vita Ms., cujus meminit Mongitorius in Bibliotheca Sicula, auctorem ab eruditione celebrans, docensque defunctum anno 1629. Vixit igitur Paruta ante inventionem corporis, & scripsit ante editam Vitam Cascini, ita ut traditionem æquè scire potuerit ac Cascinus ipse.*

quæ ratio satis apparet probabilis;

130 *Franciscus Baronius in Opere metrico de* S. Rosalia, *quod impressum est anno 1630, epigrammate 10, 11 & 12 eamdem planè mutati antri dat rationem. Audiamus decimum, sub titulo*, è specu Bisbonensi fugit, *editum.*

Fama ubi finitimas Divæ se fudit in urbes,
  Sensit & enatum Trinacris ora Decus:
Antra petit, fugit illa, remotaque saxa reposcit,
  Exigat humanos quò sine honore dies.
Hæc animum, Rosalia, tuum sententia fallit,
  Grande tuum nutriunt hæc cava saxa decus.

Subsequitur undecimum ejusdem planè sententiæ.

Vix aliquot Rosalia specu traduxerat annos,
  Et vix prædura è caute pedem extulerat.
Cùm Divæ se fudit odor, gens excita præsto est:
  Maturatque gradu præpete Diva fugam.
Omine fausto abeas, tibi gloria magna resurget,
  Hæc fuga, Diva, tibi mater honoris erit.

Duodecimum sub titulo, Rimatur specum, *idem rursum insinuat: Sanctam enim sic secum loquentem inducit poeta:*

Quæram aliud Rosalia nemus, quæram ultima regni.

Obsita

Obsita lucifugis ocyor antra feris.
Hisce mihi obscuris adeundum rupibus antrum
Tutius, ut fugiam tutior ipsa decus.
Sic erebum eludam, sic vis ruet improba honoris;
Pes ubi nullus adest, gloria nulla nitet.

Hactenus Franciscus Baronius, cum Paruta consentiens in assignanda ratione mutati antri, quam Cascinus probabilem agnoscit. Et sanè nulla alia probabilior assignari poterit conjectura, cùm anachoreta & eremita ea maximè de causa habitationes suas mutaverint. Attamen conjectura solùm est, ideoque minimè certa.

alia hujus mutationis ratio assignata,

131 *Justinianus in Vita Ms. aliam omnino allegat mutata spelunca rationem, qua probabilis admodùm videretur, si omnia, qua ut certa supponuntur, certa prorsus essent.* Quæ verò, *inquit*, causa fuerit propositi mutandi consilii, veniendique ad Peregrini montis specum, Quisquinensi posthabito, conjectura nos maximè probabilis edocet. Cùm enim à defuncti sui parentis potestate in alienam transierit Quisquinæ & Rosarum ager ac principatus, (quod ex donatione monachis Cisterciensibus à comite Matthæo Bonello facta, & à Willelmo I rege confirmata anno MCLXI, perspicuè liquet) haud ampliùs Virgini opportunum erat ibidem permanere, sed aliò secedere oportuit, ut commodum nancisceretur, quo inceptam anachoresim æqua ratione prosequeretur, Eo proinde consilio Panormum remeans, in Peregrinum montem non longè ab urbe Panormo distantem, à Margarita regina sibi donatum abiit &c. *Donationem memoratam Matthæi Bonelli variis confirmat ex Cascino Ms., ex Pirro, & ex instrumento Graco, seu ex litteris Gracis Rogerii regis, qua da-*

ta sunt anno 1136. *Atque ex eo infert, mutationem illam dominii, seu translationem principatus Quisquina & Rosarum factam esse ante eumdem annum* 1136.

quæ minùs est probabilis:

132 *Verùm multa in hisce incerta, atque idcirco necesse non est in omnia donationis adjuncta accuratiùs inquirere. Primò incertum, utrùm* Rosalia *vitam anachoreticam inchoaverit, vivente patre Sinibaldo, an eo defuncto. Citat quidem Justinianus varios scriptores, qui credunt* Rosaliam *in solitudinem abiisse, dum vivebat Sinibaldus, cùm asserant, Sanctam, audita patris morte, ex specu Quisquinensi venisse ad montem Peregrinum. At id depromptum videtur ex revelatione sororis Mariæ Roccaforte, cùm plerique scriptores, quos citat pro ea opinione Justinianus, illam revelationem sint secuti. Secundò incertum est, an Sancta ante annum* 1136 *anachoreticam vitam sit amplexa; quin & parum probabile id apparet, si fuerit chara Margaritæ reginæ. Tertiò ea conjectura Justiniani apertam involvit contradictionem: nam si jam ante annum* 1136 *Matthæus Bonellus Sinibaldi ditionem acceperat, ideoque* Rosalia *à Quisquina discedebat ad montem Peregrinum; quomodo Sancta montem Peregrinum accipere poterat à Margarita regina, quæ non nisi anno* 1150 *regi Wilelmo fuit nupta? Quapropter si Bonellus jam anno* 1136 *Quisquinæ & Rosarum erat dominus, non poterat* Rosalia *propter mutatum dominium post annum* 1150 *ad montem Peregrinum ex specu Quisquinensi secedere; totumque fundamentum habitationis ea de causa mutatæ sponte corruit, nisi quis maluerit dicere, recessisse Virginem, ubi Bonellus erat defunctus, locusque ad alterius dominium translatus: at id est*

divi-

REGR

SECES

pag. 131

divinare sine fundamento. Æquè incertum & improbabile apparet, quod aiunt nonnulli, Sanctam ob auditam patris mortem ab una specu ad aliam transivisse: nam pater forsan obierat ante inchoatam vitam solitariam.

Cascinus mavult divino instinctui mutationem attribuere,

133 *Cascinus præter rationem suprà datam, quam probabiliorem dixi, alteram adjungit, eamque sculpturis Bivonensibus probare conatur; videlicet signum aliquod divinæ voluntatis à Virgine acceptum. Sic autem ferè ratiocinatur. Non nisi divino instinctu prima vice ad solitudinem abiit, dum patriam & parentes deseruit. Credibile igitur non est, eam ab una specu ad alteram transivisse sine eodem Spiritus sancti motu, præsertim cùm illo transitu patriæ suæ, quam semel deseruerat, rursum appropinquaverit. Deinde ex figura sua quarta & quinta, quas hîc exhibeo, ita differit:* Hoc insuper nobis confirmant picturæ, quæ subinde scripturis prævalent: & quantumvis antiquissimæ non sint; sufficit hîc quòd multorum annorum habeant antiquitatem, quando secundum antiquas traditiones ea sic retulerunt Bivonæ. Quippe sub eleganti ipsius statua, ubi vita ejus pluribus imaginibus repræsentatur, ipsam etiam sculpturâ exhibuerunt in duabus speluncis. Unius exitus tam est depressus, ut eam oportuerit se inclinare, dum egrederetur foràs. Ibi autem duo ipsam exspectant angeli, quorum alter eam quasi manu prehendit, alter verò ad aliam invitat speluncam, & comitatum auget. Jam verò quis non statim agnoscat duas istas speluncas, Quisquinensem esse & montis Peregrini: quisque non videat, designatum & sculptum fuisse transitum ab una spelunca ad alteram sub ductu angelico. *Hactenus Cascinus, cui facilè assentior, cùm non aliud videatur velle, nisi per*

angelos significari internum Dei instinctum, quo permota Virgo ab una spelunca transivit ad alteram. At cum illo instinctu rectè consistit ratio ante data, ut etiam admittit Cascinus, qui hunc instinctum eidem non opponit, sed adjungit.

nec id pugnat cum ratione antè data: nam potuit divina inspiratione

134 *Franciscus Baronius suprà laudatus epigrammate* 13, *cui titulus*, Deducitur ab angelis, *plus exprimere videtur, dum ita canit:*

Vix duræ se tuta viæ commiserat, & vix
Extulerat primo è limine Diva pedes.
Cùm globus aligerûm cælo delapsus euntem
Excipit, & lætis cantibus astra ferit.
En cœptis cœlum omne tuis, Rosalia, secundat,
Gestit & aligeros exhibuisse suos.

Verùm hæc licentiæ poëticæ attribuere possumus; neque ex datis picturis statim inferendum est, S. Rosaliam *ductam esse ab angelis visibili specie apparentibus, ut nonnulli nimis liberè scripserunt, non satis considerantes, tam inusitatos cali favores non temerè asserendos. Officium lect.* 6 *de hoc transitu ita habet:* Cælesti deinde consilio ex antro Quisquinensi in horridiorem speluncam Peregrini montis, tribus ferè mille passibus procul Panormo, Rosalia se transtulit, ut quò difficiliorem pugnam secum ipsa committeret è conspectu paternæ domus, eò laudabiliùs de contemptis mundi illecebris triumpharet. Latebat ibi ad lævam angustus cavus, quem eadem post repertas ejus reliquias illuc venanti, cui se videndam præbuit, dixit esse suam cellam peregrinam, ubi multum ætatis exegisset. *Salernus mentem suam sic exprimit:* Post aliquod tempus, incertum qua de causa, sed non sine Numinis nutu, ex hoc Quisquinensi antro migravit Rosalia, cælitibus viæ sociis ac ducibus, ut veteres produnt depictæ tabulæ: nec antra deseruit, sed com-

commutavit. Venit in Peregrini montis, Panormo propinqui, speluncam, de qua dicam, cùm de ejus corporis inventione agendum est. Id solùm hîc moneo, segetem hîc ampliorem afflictationum à Virgine demessam. Rigidissimis hoc antrum penitioribusque montis visceribus abditur, Boreæ flatibus obvium obrigescit crudeliùs, & perenni majorique stillicidio lutescit. Quare non alius ibi locus humano usui accommodatus esse potuit, quàm teguriolum, ac veluti nidulus saxo excavatus, post aditum speluncæ tunc augustissimum lævâ delitescens, qui vix Puellam caperet per foramen reptando ingressam.

locum quærere magis horridum, quale est antrum montis Peregrini.

135 *Cascinus cap. 9 comparat antrum montis Peregrini cum Quisquinensi, & ostendit hoc illo fuisse tolerabilius, & consequenter Sanctam transivisse ad habitationem duriorem & difficiliorem, tum propter solis splendorem magis subtractum, majusque frigus inde enatum, uti etiam ob ventos, quibus magis expositum ait antrum montis Peregrini; tum quia hoc præcedente angustius, humidius, & demum omni aspectûs amœnitate magis orbatum. Descriptio illius accuratior unà cum figura dabitur § 25, ubi agetur de spelunca illa ad honorem Virginis exornata post inventionem corporis. Nunc verò inquirendum, quam vivendi rationem in antris illis tenuerit Virgo. At nihil hîc habemus, nisi picturas varias, quibus plus tribuit Cascinus, quàm mihi videntur mereri, quia potiùs crediderim ex conjecturis depictas fuisse quàm ex cognitione gestorum sanctæ Anachoretidis, quæ magnopere solicita fuisse videtur, ut gesta sua homines laterent, & Deo innotescerent. Dabo tamen omnes Cascini figuras, ut prudens lector oculis*

culis etiam intueri possit, quibus fundamentis conjecturæ ipsius nitantur.

§ XIII. Conjecturæ de gestis Sanctæ in utraque spelunca.

An ullum Sanctæ fuerit cum hominibus commercium?

C*Ascinus lib. 2 cap. 10 conatur ostendere tantam fuisse solitudinem* Rosaliæ, *ut nulli mortalium umquam innotuerit, & vixerit sine moderatore conscientiæ & vitæ spiritualis, sine usu Sacramentorum, sine ullo demum hominum auxilio, soli Deo & angelis nota. At hanc opinionem, quantumvis multis placuerit, ante Cascinum ignotam fuisse, ideoque neotericam dici posse, nec satis probabilem videri, jam dictum est § 4. Tornamira adeo absconditam fuisse* Rosaliam *negat, uti & Justinianus. Prior varios ei dat vitæ spiritualis directores, quos nominare non lubet, quia non colliguntur ex ullo monumento antiquo, sed potiùs sine ulla ratione probabili videntur conficti. Justinianus verò directores* S. Rosaliæ *nominare non sustinuit: at Sanctæ plusculum commercii cum hominibus attribuit, quam vellem. Verba tamen ejus accipe:* Eo, *inquit*, consilio Panormum remeans in Peregrinum montem . . . abiit, ubi semotam ab aliorum consuetudine Vitam ageret, & secundum anachoretarum institutum ad celebrandos festos solemniores dies in urbem descenderet, ad victum necessariis provideret; reginam, à qua mirificè colebatur, grati animi obsequio inviseret; civibusque pietatis ac religionis exempla, & aliarum virtutum documenta exhiberet. *Non crediderim San-*

ASCETICÆ S. R TATIONES, ASP

VI RATIO.

E sculpte antri specie.

Pag. 135

Sanctam ſpeluncâ ſuâ egredi conſuevisse ; ſed veriſimile eſt , non defuiſſe eidem magiſtrum vitæ ſpiritualis , à quo Sacroſancta myſteria ipſi in ſpelunca adminiſtrari potuerunt. Attamen nihil certi ſtatuendum de re incerta.

137 *Figura ſexta Caſcini , quam hic repræſento , varia exhibet inſtrumenta , quibus pro more anachoretico corpus ſuum afflixiſſe creditur Sancta. Caſcinus de hiſce differens cap. 12 prudenter ait pag. 226 , ſe divinare non poſſe , quàm variis modis , & quibus nominatim in corpus ſuum piè ſævierit* Roſalia. *De victu parco & duro , de crebris & rigidis jejuniis , de aſpero veſtitu , de verberibus incuſſis innocenti corpuſculo flagellis variis , veriſimillimas fieri poſſe conjecturas , rectè obſervat. Verùm prudenter adjungit hæc verba :* At non auſim venire ad modos particulares (*affligendi corpus ,*) qui familiares fuere S. Roſaliæ , ne piam meditationem texam pro fundata hiſtoria ; etiamſi relatio illius in antiquis picturis expoſita videatur per varia pœnitentiæ inſtrumenta : malim enim credere , illa ibidem depicta eſſe tamquam conſueta trophæa ſolitariorum , & tamquam horum exercitia , de quibus nullus dubitat. *Rectè , opinor , Caſcinus conjicit , conſuetas ſolitariorum pœnitentias potiùs exprimi laudatis imaginibus , quàm particulares* Roſaliæ , *licèt alioquin vix poſſit dubitari , quin ſimiles ipſa adhibuerit corporis caſtigationes. Officium & Salernus pluſculum videntur imagini tribuere : at illorum verba commodiùs dabo infrà , cùm de pluribus picturis ſimul agant.*

qualet ejus corporis afflictiones :

138 *Figura ſeptima Caſcini , quam ſubjungo , figuratè videtur exponenda. Caſcinus de ea diſputat cap. 17 , ubi ſuſpicatur pag. 260 ,* Roſaliam

an figura ſeptima videatur explicanda ſenſu obvio ;

saliam *fortasse, dum speluncâ sua subinde egrediebatur, rosas aliosque flores in vicinia positos legisse, atque ex iis texuisse coronas, quas pio affectu Deo offerret, quemadmodum imago exprimit, si explicetur sensu proprio. Verba ipsa Cascini Latinè reddo :* Huic cogitationi favent antiquæ picturæ, & præsertim illa, quæ est in tecto ecclesiæ Olivellensis, ubi Sancta genibus nixa, sed supra nubem à terra aliquantulùm elevatam, offert exiguum calathum floribus plenum. Angelus verò, submissis item genibus, utraque manu sublevantem adjuvat, ut ei, opinor, ostenderet, quàm gratæ cælo fuerint rosæ illæ, floresque tanto reverentiæ affectu oblati. Quòd si qui velint figuratè per flores istos intelligere ardentes preces, quæ non minùs erant acceptæ quàm corona quæcumque è floribus; non difficulter tamen credi poterit, ipsam è veris quoque & naturalibus floribus dona beatæ Mariæ Virgini obtulisse, quia amor ingeniosus est, ad industriam laboremque suum omni occasione adhibendum, ut placeat &c. *Non admodùm verisimilis mihi apparet illa cogitatio Cascini de floribus in vicinia speluncæ collectis, & oblatis modo prædicto; quia probabilius mihi videtur,* Rosaliam *speluncâ suâ sic reclusam fuisse, ut illâ numquam egrederetur: nam id magis congruit instituto reclusarum, & magis colligi potest ex ipsis Sanctæ verbis :* In hoc antro habitare decrevi. *Quapropter existimo per flores intelligendas esse pias preces, aut varias virtutes, quæ floribus etiam significari possunt.*

an item octava, undecima, duodecima, & decima tertia:

139 *Octava Cascini figura, qua sequitur, significat divinos favores, quibus Numinis benignitate cumulata fuit Virgo solitaria. Porrò Cascinus cap. 15, cui titulus est,* Conversatio S. Rosa-

1
fa
di
le
aſ
pr
Ca
an
te
ni
va
nu
ut
no
ſæ
lat
int
ra
bu
è
tæ
ſus
ca
dú
ni
obl
de
ſe
gis
lig
hal
int
tes
ſig
ni
Ca

an item octava, undecima, duodecima, & decima tertia:

S. Rosaliæ cum angelis, *plurima disputat de officiis angelorum in homines, & præsertim in S. Rosaliam, quam ubique ferè cum angelis depictam, ideoque* Virginem angelicam *asseris nominatam. De hac autem pictura sic loquitur pag.* 248: Pictura, quæ non solùm exprimit dona florum terrenorum & cælestium, sed repræsentat insuper florentia desideria contemplantis virginis Rosaliæ, & augmentum ejusdem contemplationis, quod inde nascebatur: uti & alia dona cælestis ipsius Sponsi, cùm totum istud sacrum negotium manibus peragatur angelorum. *Hac paulò magis explicat, & confirmat his S. Bonaventura verbis de angelis:* Sunt enim delatores luminum, & elevatores intellectuum ad suscipiendas illuminationes. *Hisce aliisque pluribus, qua fusè disputat, satis videtur declarare figuram non intelligendam de visibili ministerio angelorum, sed de invisibili; idque longè mihi apparet probabilius, cùm sit inventio pictoris, qui hisce figuris varias* Rosaliæ *gratias, virtutes, donaque cælestia exprimere voluit; non verò historica repræsentatio, quantùm apparet; sicuti etiam dicendum videtur de figura undecima, duodecima & decima quarta, quibus varia gratia per figuras repræsentantur. Verumtamen Cascinus in eodem capite alios etiam favores* S. Rosaliæ *ab angelis præstitos opinatur: nam pag.* 247 *ita loquitur, acsi credidisset flores & fructus* S. Rosaliæ *revera ab angelis oblatos, & similiter concentu angelico eamdem recreatam dicit pag.* 251, *quia angelos cum instrumentis musicis exhibet figura duodecima. Quin & victum angelorum operâ eidem aliquo tempore administratum suspicatur pag.* 251, *remittens ad dicta sua pag.* 224. *At similia egent solidiore*

fundamento, quàm sint imagines non admodùm antiquæ, aut conjecturæ ab aliorum Sanctorum exemplis deductæ.

tentationes dæmonum superatæ,

140 *De tentationibus* S. Rosaliæ *& pugna cum dæmone fusè agit Cascinus cap.* 20, *ubi exhibet figuram nonam hîc insertam. Verùm ratiocinatur solùm ex instituto vitæ, loco habitationis, aliisque jam relatis aut huc non spectantibus, nec adfert monumenta antiqua, solùm allegans duas imagines, in quibus nonnulla reperiuntur diabolicæ tentationis indicia. Quapropter satis erit dissertationem ipsius compendio huc transferre ex Salerno, qui simul de imaginibus quibusdam mox datis sententiam suam exprimit, ita scribens:* Oportuit sanè (S. Rosaliam) cum lemuribus sui impotentibus, callidarum machinationum auctoribus strenuè depugnare, dum generis majestatem, regiæ domus blandimenta, nubilium annorum opportunitatem in ejus memoriam revocarent; dum simul asperitatem antri, loci solitudinem, vitæ pericula objicerent: & mox molestiam animi, vitæ tædium, mœrorem, iramve inducerent, & in Puellæ perniciem urgerent. Quare veteres tabulæ tartarea monstra per horrorem in fugam lapsa monstrant ad conspectum Virginis in se acriter ferreâ catenâ desævientis. Necesse enimvero illi fuit perpetuis se jejuniis, vigiliis, ceterisque ejusmodi corporis conflictationibus macerare; animus enim non meliùs alitur, quàm tenuitate & asperitate victûs, nec aliunde annona, & bellica instrumenta sustinendis dæmonum præliis feliciùs comparantur. Hic Rosalia nullo humanarum rerum usu vixit ad amoris Divini modum, quo duce illuc appulerat, & volens detinebatur.

141 Quamobrem cùm pictæ ab antiquo icones

IN ERCTENSIS EDIT, ET LIBERO GAVDET
CARCEMENTATIONIBVS.
Ex fis inspectione.

VIIII

pag. 138

CORONAM LAVDVM MA[illegible]EX OFFERT, ET SOLEMNEM PRANDI RITVM.

Ex inuentis precariis inter ipsius digitos.

X

pag. 139

nes non aliud frequentiùs exprimunt, quàm beata cum cælestibus, Deiparâ, & Servatore Jesu Rosaliæ commercia, florum calathos, & capitis coronamenta ad blanditias; innuunt planè, quibus illa curis & oblectamentis in tanta loci, rerumque omnium asperitate detineretur. Floreæ enim corollæ virtutes divitiasque in animo florentes arguunt, quàm suavis ab illo castissimo pectore cælestis contemplationis odor exhalaret ad superos. *Hactenus Salernus, cujus verba etiam respiciunt figuram decimam, undecimam & duodecimam, quas huc transfero. De hisce verò in Officio hæc leguntur:* Callidas dæmonum insidias, quæ asperæ vitæ tædium & solitudinis horrorem animo ingerebant, acriter sæviendo in se ferreâ catenâ, vigiliis, & humi cubatione, forti animo superâsse, antiquæ icones significant. Cùmque humanis destituta præsidiis, nihil solatii aliunde hauriret quàm è cælo; Dominus, qui consolatur & coronat Sanctos suos, angelicis deliciis eam sæpiùs recreabat. *Hactenus de illis Officium ex iconibus datis, quæ non eamdem omnes habent antiquitatem; & sic* antiquæ *vocari possunt, ut tamen pleraque aliquot seculis ætate* S. Rosaliæ *sint posteriores. Hac de causa, opinor, nihil particulare asseritur pro certo; sed solùm dicitur, relatas vitæ asperitates in iconibus exprimi;* angelicis *verò* deliciis *recreatam, generatim affirmatur; idque omnino verisimile esset, etsi deessent imagines, quia Divina benignitas pro derelictis terrenis solatiis cælestia largiter Sanctis suis impertiri solet.*

ac divina percepta solatia:

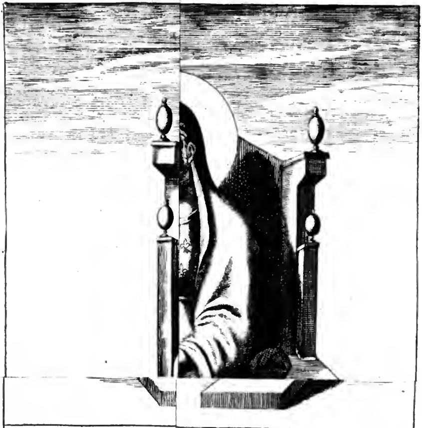
142 *Cascinus cap. 16 multa disputat occasione figuræ decimæ, in qua Sanctam exhibuit cum corolla Mariana, quia globuli precatorii cum corpore ipsius fuerunt inventi. Non audet affirmare,*

an corona Mariana Sanctæ in usu fuerit:

mare, coronam Marianam aut rosarium à Sancta recitatum fuisse, quia existimat tam rosarii quàm coronæ institutionem recentiorem esse, & S. Dominico attribuendam. Non ignoro institutionem rosarii revera S. Dominico à pluribus adscribi. At eam sententiam non omnino certam esse, & initium rosarii ab aliis attribui Petro Eremitæ, qui floruit circa finem seculi XI; *aliis usum rosarii adhuc antiquiorem videri, fusè ostenditur apud nos in Commentario prævio ad Acta S. Dominici* § 19, 20 & 21, *seu tom.* 1 *Augusti pag.* 422 & *sequentibus. Forsan Cascinus, si scivisset rosarii usum à quibusdam statui* S. Rosaliâ *vetustiorem, eamque sententiam sua non carere probabilitate, existimâsset inventos cum* S. Rosalia *globulos fuisse serti ipsius Mariani, cùm pag.* 259 *velit coronam* Rosaliæ *aliam quamdam fuisse ad orationes Dominicas & salutationes angelicas recitandas. Fateor rem totam mihi videri incertam, cùm globulos illos habere potuerit ad alium usum, aut ad alias preces multiplicandas: at, si constaret Orationes Dominicas & salutationes angelicas globulis istis numeratas fuisse à Sancta, posset etiam probabiliter dici, coronam fuisse Marianam, eamque à* Rosalia *usitatam.*

quibus redimita fuerit coronis.

143 *Quæ ad figuram undecimam & duodecimam disserit Cascinus cap.* 17 *à pag.* 264 *pluribus excutere non lubet. Difficulter enim mihi persuadere possum, aliud quidpiam significari coronis illis, quæ capiti* S. Rosaliæ *imponuntur à Jesu puerulo, quàm coronam gratiarum & virtutum, quâ eamdem insignivit in terra, & sempiterna gloriæ, quâ eamdem coronavit in cælo. Auctor Officii lect.* 6 *hisce consentientia scribit hoc modo:* Hic tamquam columba in foraminibus

SPONSI CÆLESTIS[illegible]N SINV MATRIS CORONATVR

Ex [illegible]is S.Agathæ.

pag. 140

XI

AB EODEM BLANDIEN GELIS COROLLAS EX AVRO,
ET ROSIS CONTEXTA TIBVS SS. ECCLESIÆ PRIN:
VLO.
Ex tabula ecclesiæ Biuone de Vigilia AN. MCCCCLXXXXIIII XII

pag 140

S. ROSALIA DORMIENTIS IN:NS SE SE, S IN ANTRO PEREGRINI MONTIS; PERNNIBVS INACCE. PLA: CIDISSIME I

Ex inuent.

XIII

pag. 141

minibus petræ gemens, in cælestium rerum contemplatione defixa, ad perfectissimam divini amoris normam in solitudine vitam traduxit, & sanctissimè perennibus charitatis rosis, & virginitatis liliis coronata deposuit. *Demum quanto tempore Sancta austeram illam & anachoreticam vitam in montibus & speluncis duxerit, me prorsus ignorare profiteor, cùm monumentorum defectu ne probabilis quidem conjectura de eo formari possit. Qua de causa ad beatam Sancta mortem progredior.*

§ XIV. Mors Sanctæ & sepultura.

Mors Sancta quo modo à Cascino & Salerno relata:

D*isputaturus cap.* 18. *de morte* S. Rosaliæ *Cascinus, fatetur inter plurimas imagines antiquas nullam reperiri, ex qua de genere obitûs illius fieri possit certior. Existimat tamen, se ex situ corporis inventi docere posse, qua morte ad vitam beatiorem transiverit sancta Anachoretis. Quapropter imaginem placidè morientis, ex corporis inventi situ collectam, exhibere voluit figurâ decimâ tertiâ, quam hîc repræsento. Quibus verò conjecturis aut rationibus figuram illam sic efformaverit, mox patebit. Salernus Cascini mentem sic breviter exponit:* Vitam sanctissimè actam mors excepit ad immortalitatem tradactura. Ubi ergo Rosalia sibi demigrandum esse intellexit, ut soli Deo in solitudinis horrore vixerat, ita propositi tenax nullius tunc hominis officiosam societatem, ut videtur, admisit: quod à magnis item anachoretis factitatum legimus.

Nuda

Nuda ergo in humo ſuæ peregrinæ ſpeluncæ ſeſe illa componit : dexteram pulvilli more languenti ſupponit capiti ; ſiniſtrâ ſacrum Jeſu Chriſti crucifixi ſimulacrum in ſinu detinet cum precariis globulis per digitos innexis ac pendulis : nec alio quàm amoris telo confoſſa Roſalia pridie Nonas Septembris roſeam efflavit animam, æternùm in cælo revireſcentem. Hoc planè ſitu ac habitu poſt quinque ferè ſecula repertum Virginis cadaver : atque inde primùm conjectare licuit, nullo tabifici morbi labore afflictam fuiſſe, cùm dormientis potiùs quàm cum morte luctantis ſpeciem referat. *Hactenus Salernus ex mente Caſcini, cujus ratiocinatio diligenter excutienda eſt.*

Præcipua relationis capita aſſignantur, ut examinanda.

145 *Primò aſſeritur, neminem mortalium* Roſaliæ *morienti adfuiſſe, additò tamen nonnullo dubitationis indicio per voces*, ut videtur. *Secundò explicatur, quo corporis ſitu Sancta mortem obierit : atque ex eo ſitu colligitur tertiò, non morbo aut infirmitate aliqua, ſed ſolâ divini amoris violentiâ obiiſſe* Roſaliam. *Quartò pro die emortuali aſſignatur dies quarta Septembris, quâ colitur Sancta. Magnus ſanè & mirabilis* S. Roſaliæ *favor attribuitur, dum aſſeritur ſine morbo obiiſſe, quemadmodum de beatiſſima Virgine Maria creditur. Verùm quantò excellentior & inuſitatior eſt illa gratia, tantò certiora & ſolidiora requiruntur argumenta, ad eam affirmandam. Quapropter non eſt, cur offendantur amantiſſimi* S. Roſaliæ *Siculi, ubi viderint me auctoritati Caſcini non ſtatim acquieſcere, ſed ſevero examine in ſingulas ipſius rationes inquirere; nec pro certo quidpiam admittere, niſi certis rationibus probetur, præſertim ubi agitur de rebus ſummi momenti, qualis eſt mors ex ſolo amore obita.*

obita. Videamus igitur, quo fundamento singula nitantur allegata. Et primò quidem ordiendum à corporis inventi situ, quia ex eo omnia Cascini argumenta hauriuntur.

146 *Corpus* S. Rosaliæ, *quando inventum est in monte Peregrino, ut suo loco narrabitur, erat in saxo concavo*, cujus longitudo ad sex & ampliùs palmos producta, latitudo & altitudo ferè tribus continebatur, *inquit Salernus. In parte autem illius saxi calvariam primò repererunt, atque eo indicio reliquum deinde corpus. At integrum corpus numquam viderunt; sed fracto in multas partes lapide, ossa omnia tandem in variis istis saxi fragmentis repererunt. Quæro igitur, quàm rectè de situ corporis judicare potuerit Cascinus, aut alius quisquam, si situm illum nullus umquam observaverit? Certum apparet, totius corporis situm accuratè repræsentari non potuisse, quia in plurimis fragmentis ossa nonnulla fuerunt inventa; nec ullibi asserit ossa illa deinde reducta fuisse ad pristinum situm, quem in lapide habuerant, aut id revera fieri potuisse. Unicum, quod observavit de situ corporis Cascinus, & ex quo situm reliqui corporis per conjecturam dedit, id est, quod narrat pag. 271. Dum singula contriti saxi fragmenta diligenter cum sociis perlustrat, pervenit ad fragmen satis grande, & omnium maximum, ut postea credidit. In eo autem fragmine erat pars inferior capitis cum nonnullis ossiculis capiti annexis, quæ à tribus anatomicis præsentibus dicta sunt esse digiti, & quidem manûs dexteræ*, quia, *inquit*, ibi erant annexi, ubi caput à parte dextera collò conjungitur. *Hæc est ratio, cur Cascinus repræsentet* Rosaliam, *manu dextera capiti suppositâ. Inventi verò globuli precatorii, quorum unus erat*

Ostenditur, non satis cognosci potuisse situm corporis inventi,

rat inter digitos manus sinistræ, ipsum moverunt, ut eidem manui coronam Marian[illegible]m attribueret. Quid pro vestimento & pro reliquo situ corporis habuerit præter conjecturas, ignoro. Crucifixum sinistræ verisimiliter indidit, quia crux exigua cum corpore inventa, uti & imago Crucifixi confracta, quæ etiam decebat Sanctam.

nec ex eo situ quidquam posse inferri pro situ morientis:

147 *Jam verò ex digitis cum parte capitis simul inventis non sequitur, Sanctam morituram se eo situ corporis composuisse, cùm multis aliis modis contingere potuerit, ut digiti postmodum capiti jungerentur. Quippe difficulter credi potest, Sanctæ corpus quinto post mortem seculo inventum esse eodem planè situ, quo se composuerat moriens* Rosalia; *præsertim cùm quindecim pedibus sub terra inventum sit Sanctæ corpus; nec illa sub terra ad mortem se componere potuerit, ita ut locus, in quo corpus inventum, sepulturæ fuerit locus, non habitationis, nisi quis dicere velit eodem illo loco angustum fuisse antrum subterraneum, in quo habitaverat, illudque deinde per terram montis decidentem oppletum fuisse. Verùm nec Cascinus nec Salernus id contendunt, cùm Sanctam per angelos verisimiliter sepultam velint: &, si revera eo loco obiisset Sancta, ac postmodum tanta decidentis terræ mole fuisset contecta, situs corporis notabiliter mutari potuisset. Non video igitur, qua ratione ex situ inventi corporis rectè colligi possit situs morientis, sive supponamus, sine sepultura mansisse Sanctæ corpus eodem loco, quo obierat; sive suspicemur ab angelis sepultum sacrum corpus: nam si angeli honorem sepulturæ exhibuissent Sanctæ, cur æquè mutare non potuissent corporis situm, uti fieri solet in sepultura. At infrà probabo, Sanctam verisimiliter hominum manibus fuisse sepultam; atque*

quæ ita prorsus corruunt, quæ de situ morientis disseruit, & in figura repræsentavit Cascinus.

nec ex situ morientis, si revera talis fuisset,

148 *Attamen supponamus tantisper, eo situ mortuam fuisse* S. Rosaliam, *quo Cascinus morientem repræsentavit; & videamus, an inde legitimè sequantur reliqua, ex eo situ collecta. Ex manu capiti supposita primò colligit, Sanctam solâ amoris vehementiâ debilitatam obiisse, ita ratiocinatus:* Cùm videamus Deum nobis detexisse sanctam illam manum, tam placidè ad caput mortuæ virginis Rosaliæ positam, quis simul non videat, abesse hìc omnia indicia gravioris morbi, aut molestiæ mortis, in quibus occasionibus decidunt brachia & caput, ac membra incompositè locantur. Verùm hic contrà videmus sola placidæ debilitatis indicia in habitu suavi, quia & brachium elevat Rosalia, & manum adhibet pro cervicali ad caput sustentandum; & similior se locanti ad dormiendum quàm luctanti cum morte, ita se sustinet usque ad extremum spiritum. Itaque spiritus ille non vi febris, sed amoris, à spelunca ad cælum discessit ad suavissimum Dominum suum & Sponsum Jesum Christum, ut spiritus illius, quæ ex eodem ipsius (*Domini*) amore in spelunca se recluserat. *Ita ratiocinatur Cascinus, aut ejus interpolator, piè magis quàm solidè, ita ut rectè hisce præmiserit hæc verba:* Nisi devotio faciat, ut unum pro alio videam.

quidquam pro morte sine morbo obita:

149 *Quis enim, nisi pietate sua nescio quas meditationes & imaginationes sibi formaverit, ex ossiculis digitorum cum ossibus capitis inventis statim inferat:* Hic homo sine morbo obiit: *aut:* Hic homo similior est dormienti quàm cum morte luctanti? *Quis ex ossibus aridis sibi dormientis speciem fingat, modò partem exsiccati*

capitis cum officulis digitorum conjunctam intueatur? Talis tamen est Cascini ratiocinatio, quam tam serio non refutarem, nisi viderem aliis placuisse. Cascini ratiocinium dico, quia in libro ipsius posthumo exprimitur. At meritò dubito, an ipsius sit Cascini: nam, cùm constet Opus ipsius interpolatum esse, cúmque in Vita Latina non dicat Cascinus Rosaliam *solius amoris telo confossam esse; vehementissimè suspicor, opinionem illam ipsius Operi infarcinatam esse cum aliis pluribus. Verùm, sive Cascini sit, quod non credo, sive alterius illa opinio; liberè edico non ita de gestis Sanctorum ratiocinandum esse, nec tanta eorum privilegia è conjecturis tam levibus esse colligenda. Sanè ejusmodi ratiocinia Sanctis ipsis placere nequaquam possunt, cùm non minùs humiles sint in cælo quàm fuerunt in vita, nec minùs à fictitiis abhorreant laudibus jam gloriosi, quàm ab inani gloria abhorruerunt, dum ad cælestem & veram aspirabant in terra.*

nec mors solitaria ex eo aut aliunde satis probatur.

150 *Alterum, quod ex situ corporis colligi volunt aliqui (quodque Cascinus ipse in vita Latina asseruit, licèt ex situ corporis ibidem non intulerit) est mors solitaria, nullo mortalium præsente. Audiamus Salernum pro illa opinione ex prædicto corporis situ disserentem.* Siquis prætereа, *inquit*, ex mortalibus eo loci (*morienti* Rosaliæ) adfuisset; sanè composuisset ille ad pectus, ut solet, ambas Puellæ manus: feretro de more sacras exuvias extulisset ad sacra cœmeteria haud longè remota, nec sub humo eas defodisset, quæ aquis guttatim deciduis in illarum perniciem lutescebat. Quare ut solitariam illa vitam duxerat, ita volens libensque solitariam, ut reor, sustinuit mortem. *Hæc ratiocinatio minùs absurda est quàm præcedens, nec tamen certò evincit,*

vincit, quod prætenditur. Quippe Sanctam sine humano auxilio obiisse non existimo, nisi subitanea morte sit oppressa, aut infirmitate tam brevi defuncta, ut toto morbi tempore nullus eam accesserit, quòd nullus ægrotantem sciret. Verùm id præsumendum non est; nec sic sustinuisset volens libensque solitariam mortem; sed necessitate potiùs quàm propria voluntate ab extremis Sacramentis abstinuisset. Quod verò argumentum èx loco sepulcri desumitur, tanti momenti non est, ut credi possit, Sanctam mortalibus omnibus incognitam in monte Peregrino vixisse, & mortem ibidem æquè incognitam obiisse, cùm ex cultu antiquissimo longè certiùs colligatur, ignotam omnibus non fuisse Rosaliam*, uti antea ostensum est. Cur in monte potiùs, quàm in vicino aliquo cœmeterio, sepulta sit, ignoramus: at id variis de causis fieri potuit, ut mox dicemus.*

Tornamira asserit, extrema morientium subsidia Sanctæ administrata.

151 *Tornamira in Idea conjecturali disc. 6 num. 25 asserit, suprema morientium subsidia; seu sacramenta Pœnitentiæ, Eucharistiæ & extrema Unctionis sanctæ Anachoretidi administrata fuisse à S. Elia Aquileiensi, patre suo spirituali, præsente S. Joanne de Nusco abbate Montis Virginis in Sicilia. Verùm ostendi non potest, sanctum illum Eliam Aquileiensem umquam in Sicilia fuisse, cùm omnibus Martyrologiis Siculis sit incognitus, & nulla de eo notitia habeatur ex ullis documentis antiquis, uti observavit Mongitorius in dissertatione Ms. nobis transmissa, in qua refutat plurima Tornamiræ asserta. Joannem de Nusco, quem multa monasteria Ordinis Montis Virginis in Sicilia fundantem facit Tornamira, æquè incognitum esse in Sicilia testatur laudatus Monguerius; pluribusque probat. Verùm ad institutum meum non est necesse hæc fusè*

 proba-

probare: quare dixisse sufficiat, nullo antiquo monumento, nulla ratione idonea probari Eliam illum aut Joannem de Nusco umquam fuisse cum S. Rosalia, *aut ulla eidem præstitisse officia; omniaque de iis apud Tornamiram asserta ne quidem digna esse seriâ refutatione.*

ut & Justinianus, qui vult eam peste obiisse, sed sine idonea ratione:

152 *Justinianus de morte* S. Rosaliæ *ita loquitur in Vita Ms.:* Cùm itaque in spelunca Peregrini montis vitam piè sanctéque transegisset, pestilentiâ, quâ Panormus graviter conflictabatur, infecta Rosalia, accersito sacerdote, ab eoque cælesti epulo recreata, & oleo sacro delibuta, ad Sponsum suum Jesum Anachoretis virgo migravit quarto Septembris circa annum MCLX, ibique humata est. *Varia in hisce quoque incerta. Primò incertum est, an pestilentiâ obierit* S. Rosalia. *Pro hac sua conjectura in annotatis fol. 31 varios citat auctores, qui asserunt circa annum* 1160, *quando Panormum dicitur translatum corpus S. Christinæ virginis & martyris, urbem illam gravi pestilentia laborâsse. De illa translatione consuli potest tomus* V *Julii pag.* 498 *&* 499. *Interim observo, neminem ex laudatis per Justinianum scriptoribus dicere,* Rosaliam *illa peste fuisse defunctam: cúmque de anno emortuali Sancta nihil certi possit statui, ut antea probavi; ex pestilentia illius temporis, licèt hæc certa esset, colligi nequit peste obiisse* Rosaliam. *Imò etiamsi constaret, Sanctam esse mortuam tempore pestis; ex eo non sequeretur certò, ipsam pestilentiâ obiisse, cùm pestis tempore aliis quoque morbis nonnulli occumbere soleant. Præterea pestis illa anni* 1160 *caret auctoritate antiquorum, ideoque admodùm incerta est. Alii scriptores eam asseruerunt ex Vita* S. Rosaliæ *per Mariam Roccaforte scriptam, cui fidem non habemus.*

bemus. Alii eamdem colligunt ex levissima conjectura, quia in porta sacelli cujusdam S. Christina olim sculpta fuere hæc verba, Adest pestis vestræ liberatrix, *qua nunc legi in porta sacrarii testatur Mongitorius in dissertatione Ms. contra Justinianum. Ex hisce verbis Cascinus lib. 1 cap. 6 colligit, Panormum peste liberatam à S. Christina in ipso corporis adventu, seu anno* 1160. *At observat laudatus Mongitorius, fallere conjecturam Cascini, ac verisimiliter agi de* peste anni MDCXCVII, quando, *inquit*, porta fuit exstructa. *Quapropter illa opinio Justiniani non habet idoneum fundamentum; nec nisi levis conjectura pro ea adferri potest, nimirum quia* S. Rosalia *patrona est contra pestem: sed plures sunt contra pestem patroni, licèt pestilentiâ non fuerint correpti.*

verisimile est, Sanctam extrema suscepisse Sacramenta; sed incertum, ut alia multa.

153 *Secundò, quod dicitur de vocato sacerdote ad ægrotantem* Rosaliam, *verisimile est; at defectu monumentorum incertum. Asserit quidem sacerdotem*, Cyrillum *nomine, ab angelo ad* Rosaliam *ægrotantem vocatum, Maria Roccaforte, ex qua id alii ipsius sequaces sumpserunt: at Vitam illam fide indignam, jam subinde monui. Qua de causa probabile & verisimile est à consuetudine Christianorum, & anachoretarum etiam, suprema Ecclesia Sacramenta morituræ* Rosaliæ *à quodam sacerdote administrata esse; nec tamen omnino certum; prout planè incerta & incognita est mortis causa. Imò & annus & dies emortualis æquè incertus. De anno id jam antea ostensum. Dies verò Siculis plerisque satis videtur certus, cùm asserant constanter & indubitanter* Rosaliam *obiisse die* IV *Septembris, quod Officio etiam legitur insertum. Verùm si probatio quæritur, unicam hanc allegabunt, quòd illo die*

die ſemper culta ſit Roſalia. *Hæc autem probatio diei emortualis nonnullam quidem habet probabilitatem & veriſimilitudinem ; at nequaquam eſt certa , cùm Sancti non pauci alio die colantur , quàm quo ſint defuncti. Hoc verò præcipuè contingit , dum dies emortualis ignoratur. Verùm quidquid ſit de dubiis iſtis mortis circumſtantiis , Sanctam illâ ad meliorem vitam tranſiviſſe , certum eſt : atque id ſignificat decima quarta Caſcini figura , quam huic loco inſero.*

Sepulta eſt Sancta in monte Peregrino : quod factum ab angelis ,

154 *Sepultam fuiſſe Sanctam in monte Peregrino , omnes unanimi voce tradiderunt ſcriptores , tam ante inventionem corporis quàm poſt corpus ibidem inventum. Angelos Sanctæ id officium præſtitiſſe cum Caſcino aliiſque recentioribus contendit Salernus , ita ſcribens :* Sepulcrum Roſaliæ ibidem in Peregrino monte repoſitum eſt ; ſed mirifico angelorum miniſterio exſtructum fuiſſe , inde perſuaſum pleriſque eſt , quòd novam ſepulcri formam , quæ ſupra hominum induſtriam ſit , intueamur. Saxum undique oſſibus circumductum , ſine compage aut rima , non ſecus ac globus ex ære fuſus , ſua cavitate corpus Virginis complectebatur , ne temporis aut loci violaretur injuriis. Haud abnuerim , alicubi deciduas aquæ guttas lapideſcere : ſed noſtrum hunc lapidem ex eo perenni fluxu coaluiſſe non credam. In alta ille humo quindecim ferè pedes defoſſus jacebat , ut undique à ſolida montis rupe remotus , foſſili tantùm terra circumvolveretur. Cur verò eam tantummodo humum , quæ proxima beato corpori erat , adeo felicem exiſtimem , ut ipſa dumtaxat aquarum ope in lapidem concreſceret ; reliqua verò infra & ſupra ſaxum nihil ſoliditatis conciperet ? Non ea tantùm antri pars , ſed totum undique frequentibus ſtillicidiis

Cafcinus & Salernus probare

die ſ
tio d
babel
eſt ce
tur :
cont.
rùm
ſtan
iviſſ
qua

gri
res
cor
cis
bu.

Sepulta eſt Sancta in monte Peregrino: quod factum ab angelis,

Re
eſt
&
nc
in
bi
ſo
p
lc
d
h
c
d
r
t
l

diis antrum perpluit. Nec tamen alibi visa humus lapidescere.

155 In remota antri parte pauca defunctorum ossa fuere defossa, sed non involuta lapide ex humo compacto; imò hæc aliorum ossa nigra ex aquarum stillicidio, exesa, cariosa, horrida videbantur. Contrà verò mirum est, quantùm nostræ Virginis reliquiæ ingenuo candore, eboris instar, niterent: quantùm medulla, in ossibus jam arida, tenuissimis intertexta fibris sine carie, hìc aurea flavesceret, ibi argento, aut cristallo purior candesceret. Lapis præterea iste intra ossium meatus, ipsum capitis cranium, oris intercapedinem ita permeabat, ut nativam ossibus soliditatem atque pulchritudinem servaverit, non secus ac opobalsami, aut alterius, contra temporis edacitatem, amuleti vices subiret. Demum nemo umquam eo loci tractu videat, quam in lapide isto colorum varietatem & pulcritudinem sub aspero cortice admiramur; multicolor ille est, alicubi cristallum nitore simulat in multos angulos refracto lumine; in hiacynthum abit aliquando cæruleo colore præfulgidus; partim berylli glaucinum fulgorem imitatus, partim in alias gemmas admirabili planè specie degenerat. Atque hæc omnia non immeritò adeo excelsam hujus sepulcri structuram, non naturæ viribus, sed singulari Dei opificis providentiæ tribuendam esse persuadent, ut quo honore aliorum aliquando Sanctorum corpora prosequutus est Deus, cùm thecas illis angelorum manibus præparavit, eumdem Rosaliæ impenderit, divini sui amoris monumentum; ac simul dum *mortali* ac viliori Virginis parti sepulcrum ad custodiam curavit exstruendum, quantas ille delicias immortali ejus animo sua sponte sibi caritatis nexu conse-

Cascinus & Salernus probare

consecrato contulerit, manifestò prodidit. Quod si tot annos & sæcula occultum, ignotumque id corpus in alta defossum humo latere voluit; id majore patriæ servandæ beneficio, & celebrioribus Virginei cultus incrementis benignè rependendum sanxit. *Hactenus Salernus, cujus ratiocinium tanti non videtur roboris, ut omnes ad assensum pertrahere possit, ut magis patebit, ubi de lapideo loculo illo agetur num. 263. Sanè sepultura angelorum manibus procurata non est res tam usitata, ut ex conjecturis quibusdam facilè asseri debeat, præsertim cùm tantum* S. Rosaliæ *privilegium antiquitas prorsus ignoraverit: nulla enim pictura antiqua talem Sanctæ sepulturam repræsentat: nullus scriptor ante Cascinum de ea vel per conjecturam meminit.*

mittuntur: sed probabilius est,

156 *Firmissimum sepulturæ angelicæ argumentum esse ait Cascinus pag. 274, quòd Sancta sic vixerit solitaria, ut prorsus esset incognita: nec diffiteor id fore præcipuum talis sepulturæ argumentum, modò suppositio illa satis esset probata: ab homine enim sepeliri non poterat Sancta, si vita ejus & mors solitaria omnibus hominibus erat ignota. Verùm, uti ex antiquo cultu aliisque rationibus antè ostendi, Sanctam verisimiliter non fuisse incognitam; ita ex antiqua notitia de sepultura Sanctæ in monte Peregrino rectè videtur inferri, hominum operâ ibidem sepultam fuisse. Vixisse in monte Peregrino* Rosaliam, *ibique mortuam & sepultam, scivit ex antiqua traditione & asseruit Caietanus ante inventionem corporis; at tacuit de angelico in Sancta sepelienda ministerio. Jam verò, si Sancta usque ad mortem fuisset incognita & sepulta per angelos, quo modo vita, mors & sepultura ejusdem ad hominum notitiam pervenisset?*

157 *No-*

157 *Nodum hunc qui scindere voluerit, necessariò dicet omnia illa innotescere potuisse per revelationem. Fateor, posse Deum sic occulta omnia hominibus manifestare. At nullum talis revelationis habemus fundamentum; cùm eam nullus scriptor antiquus afferat, nulla pictura antiqua insinuet. Nodus hic rursum est difficilis: nam si revelatione constitisset de sepultura* Rosaliæ *in monte Peregrino, cognitio revelationis æquè ad posteros pervenisset, quàm notitia loci sepulturæ; & revelatio illa non esset minùs scripto consignata, quàm ipse sepulcri locus. Quocumque igitur modo rem considerem, mihi longè apparet probabilius,* S. Rosaliam *hominum manibus in monte Peregrino sepultam. Fieri tamen potest, ut Deus singulari providentia Sanctæ ossa conservaverit; sicut ea deinde plurimis miraculis honoravit.*

fuisse ab hominibus sepultam.

§ XV. Antiquissimus Sanctæ cultus ex antiquis ecclesiis, sacellis, & altaribus.

A*Ntiquus* S. Rosaliæ *cultus ex hactenus dictis abunde colligi potest, & magis asseritur apud Caietanum in Vita, apud Cascinum lib. 1 cap. 2, & apud Salernum sæpè jam laudatum. Illum verò omnium luculentissimè ostendit Josephus Spucces Societatis Jesu dissertatione Ms., quâ anno 1642 Romæ antiquitatem cultûs* S. Rosaliæ *defendit. Dissertationem hanc Ms. cum altera ejusdem auctoris de stirpe* S. Rosaliæ *nobis-*

Antiquus Sanctæ cultus à variis probatus:

nobiscum anno 1744 communicavit R. P. Stanislaus Ignatius Castiglia Societatis Jesu, tunc provinciæ Siculæ præpositus, qui & hasce observationes in indice monumentorum ad nos missorum adjungit: Authentica omnia monumenta, quæ P. Josephus Spucces in hisce dissertationibus citat, ex ejusdem mandato ritè conquisivit, atque in duos tomos distribuit, P. Hieronymus la Chiana Panormitanus Societatis Jesu, eaque omnia, publicâ auctoritate firmata, in capsula quadam fuere inclusa, atque in recondito Panormitanæ urbis thesauro, in quo publica civitatis pecunia servatur, reposita. Ea omnia quidam è nostris, cujus operâ in his S. Rosaliæ monumentis colligendis usus sum, senatu annuente, vidit & pervolvit. Sed quoniam nimis longum erat, omnia transcribere; indicem tantum eorum monumentorum transcriptum mittimus, unà cum epistola nuncupatoria ad senatum Panormitanum, quam idem P. Hieronymus la Chiana Operi præfigit, additis uno vel altero ex iisdem monumentis, quæ apud nos erant. *Hactenus diligentissimus atque humanissimus Castiglia, aut ipsius adjutor P. Noto.*

Cultus ille primò ostenditur ex perpetua traditione,

159 *Quod spectat ad monumenta citata in Dissertatione, iis non magnopere indigemus, tum quòd antiquitas cultûs clarior sit, quàm ut dubitationi possit esse obnoxia; tum quòd pleraque auctoris asserta confirmari possint ex Cascino aut Salerno. Qua de causa totam ferè laudati Spucces Dissertationem subjiciam, omissis allegationibus, quæ nimiâ frequentiâ sermonem ipsius minùs expeditum reddunt, & adjuncta illorum loco auctoritate Cascini vel Salerni. Auctor orditur ab anno Sanctæ emortuali, non omnino certo, ut antè ostendi; ac ita scribit:* Sanctam Rosaliam

saliam virginem Panormitanam sub annum MCLX diem suum obiisse in spelunca montis Peregrini, præterquam quòd Siciliensis ecclesiæ constantissima traditio testatur, ut videre est in secundo volumine à scriptura prima & sequentibus usque ad septimam; scripserunt & Pirrus in Notitia Panormitanæ ecclesiæ ad annum prædictum, & Ferrarius in Catalogo ad diem pridie Nonas Septembris in notis ... Eamdem porrò à primis illis annis, qui ejus mortem sunt consecuti, summo honore cultam, atque eo loco habitam, quo Sancti haberi solerent in Ecclesia Dei, eadem docet traditio in scripturis suprà laudatis. *Hoc primum est auctoris argumentum à perpetua traditione desumptum. Scripturæ verò, quas laudat, sunt septem epistolæ, eodem anno 1642 exaratæ, & P. Spucces ut procuratori traditæ. Eæ sic recensentur in catalogo antè memorato :* 1. Litteræ senatus Panormitani ad SS. D. N. de antiqua traditione sanctitatis ac generis S. Rosaliæ. 2. Ejusdem de eadem litteræ ad alios. 3. Eminentissimi Cardinalis Doria archiepiscopi Panormitani de eadem litteræ. 4. Capituli & cleri Panormitani de eadem litteræ. 5. Beneficiariorum ac parochorum de eadem litteræ. 6. Principum virorum de eadem re litteræ. 7. Populi Panormitani de eadem re litteræ.

per Cardinalem Doriam aliosque asserta:

160 *Hæ porrò litteræ cum subscriptionibus omnibus ad manum mihi sunt. Verùm cùm omnes in eamdem planè sententiam conspirent, satis erit huc spectantia è litteris Cardinalis archiepiscopi exscribere, prout facio :* Nos D. Joannettinus Doria S. R. E. presbyter Cardinalis tituli S. Petri in Monte Aureo, archiepiscopus Panormitanus, omnibus & singulis, quibus præsens fuerit exhibita vel ostensa, fidem facimus & attesta-

testamur, antiquissima & constante & invariata populi & ecclesiæ Panormitanæ, aliarumque Siciliensium ecclesiarum traditione acceptum & creditum, & in omnium mentibus insitum, & ore versatum; perpetua etiam consuetudine confirmatum & approbatum, sanctam Rosaliam virginem Panormi natam, & ex regio Caroli Magni sanguine prognatam, abdicatis amore Christi paternis divitiis & honoribus, & aulæ regiæ, in qua educata fuerat, omnibusque sæculi pompis proculcatis, in montis Quisquinensis primùm, deinde Peregrini speluncas fugisse, ibique solitariam vitam egisse, ac mortem sanctissimè obiisse; statim verò post mortem communi omnium opinione ac fide Sanctam fuisse appellatam, & sanctarum virginum ritu dicatis illi templis, propositis imaginibus cultam, invocatam in litaniis, Officio ecclesiastico, ac Missæ celebratione honoratam *&c. Ad hæc solùm pauca observo. Primò voces illæ*, statim post mortem, *non nimis rigidè sunt explicandæ; cùm incertum sit quoto post mortem anno cultus sit inchoatus; certum tamen videatur, Sanctam coli cœptam seculo duodecimo, quo obiit. Secundò cultum illum haud dubiè paulatim crevisse, & verisimiliter non eodem anno, quo obiit*, Sanctam *vocari cœptam, & cultam Officio ecclesiastico; neque eam opinor esse mentem Eminentissimi Cardinalis. Tertiò traditio de cultu haud dubiè* antiquissima *&* invariata *est: at id non æquè convenit anno emortuali, neque omnibus, quæ de Sancta vivente asseruntur, prout colligi potest ex iis, quæ de singulis suo loco sunt disputata.*

secundò ex plurimis

161 *Hisce breviter observatis, redeo ad laudatam Dissertationem, cujus auctor post superiora sic prosequitur:* Ego verò jam luculentiùs demon-

demonstrabo ex scripturis in hoc primo volumine contentis. Certè in Ecclesia cultus, qui Sanctis adhiberi solet, hic est, templorum & altarium dedicatio, imagines titulo sanctitatis inscriptæ, beneficia ipsorum nomine instituta, publica invocatio, solemnis ac festa natalis celebratio. Singula ostendam antiquitus S. Rosaliæ ab ecclesia Siciliensi attributa; &, quod caput est, conscio & approbante summo Pontifice. *Deinde de ecclesiis & altaribus ita disserit:* Primò Racalmuti *, quod est oppidum in diœcesi Agrigentina, templum habetur antiquissimum S. Rosaliæ; cujus antiquitas refertur ad annum MCCVIII, ut conjicere licet ex notis repertis in arcu quodam ejusdem ecclesiæ, quæ hujusmodi erant MCCVIII: quinque enim postremæ jam media sui parte corrosæ, hanc tantùm speciem ostendebant. *Hanc* S. Rosaliæ *ecclesiam memorat etiam brevissimè Salernus pag.* 152, *& Cascinus pag.* 14 *&* 15. *At hic uno seculo ecclesiam posteriorem facere videtur, cùm narret ædificatam inter annum* 1320 *&* 1330, *uti ibidem videre licet. Verùm sive seculo* XIII *sive* XIV *condita sit illa ecclesia* S. Rosaliæ, *certum est antiquissimi cultus argumentum.*

* Rahalmuto

162 Secundò Panormi anno MCCLVII celebre jam erat templum S. Rosaliæ, ut patet è legato Theophaniæ nobilis matronæ, quod testamento reliquit ecclesiæ S. Rosaliæ ... De eadem ecclesia fit mentio in testamento nobilis viri Joannis de Calavallis anno MCCCXXXVII. Tertiò de eadem ecclesia, & simul de alia capella ejusdem Sanctæ in ecclesia S. Catharinæ de Olivella fit mentio in quodam catalogo, confecto anno MCDXXXIX jussu archiepiscopi Panormitani, qui tunc temporis erat vir ille celeberrimus Nicolaus Tudiscus,

jam inde à seculo XIII

discus, qui per antonomasiam dicitur PANORMITANUS. *De utraque hac ade sacra Salernus ita loquitur pag.* 152: Celebritatem ergo nominis, Divæ titulum cum religioso cultu, ab ecclesia Sicula jam diu usurpato, hæc planè contestantur: antrum Peregrini montis jam dudum ante plura sæcula religiosè cultum, ædis sacræ titulus cum virginis Rosaliæ effigie; cujus aræ adnexum olim ecclesiasticum beneficium de jure patronatûs Panormitani senatus: alterum item templum eidem Virgini ibi ante annum salutis MCDXIV excitatum, ubi proximè deinde exstructa est D. Catharinæ ædes, cui nomen Olivellæ fecit olea ex propinqua area. Atque ædis utriusque meminit eruditissimus juris canonici doctor Nicolaus Tudiscus archiepiscopus Panormitanus, qui sub nomine Abbatis Panormitani inclaruit & celebratur: is enim anno MCDXXXIX in catalogum ducentarum ferè sacrarum ædium, quibus thynnariæ piscationes aliquot pisces quotannis pendunt, regessit duplex hoc S. Rosaliæ templum.

Sanctæ dicatis

163 Eidem eleemosynas erogatas legimus: qua in re numquam excidere è memoria debet antiquissima cujusdam Theophaniæ testamentaria dispositio, in pergamena carta scripta die XVIII Aprilis, anno MCCLVII, quam autographam sæpe legimus, & custodiri diligentur curavimus: ibi enim inter alia Sanctis legata, tarenum aureum S. Rosaliæ templo solvi imperavit; ostenditque apertissimè intra centum annos à Rosaliæ obitu sacram illi ædem publico cultu exstructam. *Cascinus pag. 6 agit de ecclesia montis Peregrini, & pag. 9 idem adducit testamentum Theophaniæ, dubitans tamen, an hæc legatum fecerit in favorem ecclesiæ* S. Rosaliæ *montis Peregrini,*

grini, an in favorem alterius ecclesiæ S. Rosaliæ, *quam tunc etiam Panormi fuisse affirmat. De ecclesia montis Peregrini certo agitur apud Amatum in litteris Panormitanorum anni* 1421, *ubi festivitas* S. Rosaliæ *in monte Peregrino celebrari dicitur in die Ascensionis. At nihil refert ad antiquitatem cultûs demonstrandam, utri* S. Rosaliæ *ecclesiæ gratia illa sit præstita.*

ecclesiis, sacellis, altaribus,

164 Quartò, *ut prosequitur Spucces*, Rivelli, quod oppidum est in diœcesi Polycastrensi provinciæ Basilicatæ, anno MCDLXXVIII conditum est templum S. Rosaliæ. *Salernus scribit*, Rovelli in Lucania, *sed idem oppidum designat.* Quintò Julianæ, quod oppidum est in Sicilia diœcesis Agrigentinæ, ab immemorabili excitatum fuit in templo maximo altare S. Rosaliæ, cujus mentio habetur in quadam scriptura jam inde ab anno MDXXIII. . De eodem altari fit mentio in quadam nota Agrigentinæ ecclesiæ, edita anno MDXL. Sextò Politii, quæ civitas est in Sicilia diœcesis Cephalæditanæ, antiquissimum fuit templum S. Rosaliæ, cujus adhuc ruinæ, solumque ipsum habetur in honore. *Consentit Cascinus pag.* 14, *meminitque de eodem brevissimè Salernus.* Septimò. Anno MDXCIV confratres S. Catharinæ de Olivella concedunt RR. Patribus Oratorii capellam S. Rosaliæ antiquissimam, cum onere aliam fabricandi in nova ecclesia S. Ignatii martyris: quod & factum est. *Idem Cascinus pag.* 10 & 11 *asserit.* Octavo. Bibonæ, quod oppidum est in Sicilia diœcesis Agrigentinæ de dominio S. Rosaliæ, ejus templum exstat longè antiquissimum, quod tradunt ante trecentos, vel & quadringentos annos conditum fuisse.... Templo adjuncta confraternitas, cujus initia referunt ad annum MCCL hoc argumento,

mento, quòd cùm lis esset de præcedentia in processionibus, quæ ibi sequitur antiquitatem, inter confratres S. Antonii, S. Bartholomæi, & S. Rosaliæ; confratres autem S. Bartholomæi de scripturis antiquitatem probarent jam ab anno prædicto; ea lis jure terminari non potuit: sed composita est hoc pacto, ut vicissim præcederent. Unde colligitur, tunc temporis à confratribus S. Rosaliæ exhibitas fuisse scripturas saltem paris antiquitatis... Ad ejus templi antiquitatem pertinet, quòd tertiò collapsum, reparatum est ter... Rursus quòd æs campanum ejusdem ecclesiæ jam ab anno MCDLXXVII non conditum, sed refectum est. *De ecclesia Bivonensi admodùm antiqua agit etiam Caietanus in Vita edenda, Cascinus pag. 15 & seq., & breviter Salernus.*

165 Nonò. In antro Quisquinensi jam inde à primis sæculis post mortem S. Rosaliæ excitatum fuisse altare eidem Sanctæ, testantur tabulæ Stephanenses. *Instituì solitas supplicantium processiones ad eum locum, testatur Cascinus pag. 17, & latiùs ex authentico Ms. probabo inferiùs § 26, ubi narrabitur istius antri inventio.* Decimò. Troïna * oppidum est diœcesis Messanensis: ibi templum antiquissimum S. Rosaliæ (*fuisse*,) testantur ruinæ, quæ adhuc ejus nomen retinent. *Consonat Cascinus pag. 20, addens Sanctam suo etiam tempore particulariter ibidem invocari solitam, licèt ecclesia ipsius foret destructa. Mentio ejusdem ecclesia est apud Salernum.* Undecimò. Ragusa, oppidum Syracusanæ diœcesis, templum habet S. Rosaliæ longè vetustissimum. *De hoc, uti & de pluribus venerationis argumentis in diœcesi Syracusana, Cascinus pag. 20 & 21.* Duodecimò. Siclis, diœcesis Syracusanæ oppi-

quæ per totam ferè

* Traina

oppidum aliud, templum habuit ejusdem Sanctæ ab immemorabili, cujus ruinæ adhuc in honore sunt ... Decimo tertiò. Maurus, oppidum diœcesis Messanensis, ecclesiam habuit S. Rosaliæ ab immemorabili ... Decimo quartò. Aliud templum ejus exstat ab immemorabili in oppido Tostoreti, (*Salernus* Tortoricii) diœcesis Messanensis. Decimo quintò. Aliud item antiquissimum in oppido Fasicarra (*Salernus scribit* Ficarræ) diœcesis Messanensis, post ruinas reparatum anno MDCV, hoc est XIX annis ante inventionem corporis. *De omnibus consentiunt Salernus breviter, & fusiùs Cascinus cap. 2.*

166 Decimo sextò. Templum Olivellense, (*de quo jam suprà actum*) S. Rosaliæ dicatum Panormi ab immemorabili ... Decimo septimò. Templum aliud ejusdem Calascibettæ *, diœcesis Catinensis, vetustate collapsum ... Decimo octavò. Ruinæ templi antiquissimi S. Rosaliæ, quæ nomen ac venerationem retinent, in ora Cephalæditana. Hæc sunt templa antiquitus in honorem S. Rosaliæ dicata, & omni cultu ac veneratione à fidelibus frequentata: recentiora enim, quæ nostra ætas condidit, missa facimus: inter quæ unum habetur Panormi constructum auctoritate sanctissimi Domini nostri Urbani VIII, Pontificis maximi, quem Deus servet in multos annos. *Hactenus Spucces de ecclesiis, sacellis & altaribus Sanctæ. Unum alterumve adjungit Salernus, ita brevissimè de hisce scribens:* Aliorum etiam quatuordecim delubrorum per universam Siciliam, repertis eorumdem vestigiis, renovata modò memoria est, Caccabi in hospitio, seu, ut vocant, grancia monasterii S. Nicolai de Nemore; Cephalœdi ad littus Orienti adversum duplici ab oppido lapide: Politii, Rahalmuti, Bis-

Siciliam assignantur.

* Calatascibet

X bonæ,

bonæ, Calascibettæ, Troinæ, Ficarræ, Sancto-Mauri, Tortoricii, Sicli, Augustæ *, Paulæ * in Calabria, Rovelli in Lucania. Altaria recensentur multo plura. *Hæc de ecclesiis, sacellis & altaribus sufficiant, ut ad alia antiqui cultus argumenta progrediamur.*

* Agousta
* Paola

§ XVI. Antiquissima veneratio ex imaginibus vetustis, aliisque ulteriùs probata: ea deinde, postquam nonnihil elanguerat, instaurata initio seculi XVII.

Imagines Sanctæ

A*B ecclesiis & altaribus ad vetustas* S. Rosaliæ *imagines transit Spucces, atque ita ratiocinatur:* Inter imagines S. Rosaliæ omnium antiquissima videtur, quæ jam inde ab anno MCLXXIV, hoc est anno decimo quarto post obitum ejusdem (*secundum ipsius de anno emortuali sententiam*) creditur fuisse depicta in trabe summæ contignationis templi regii Monteregalensis. Eamdem enim ætatem videntur habere picturæ illæ, quam habet prima ipsa templi contignatio, quæ facta fuit anno MCLXXIV, ut patet ex Pirro in notitia Monteregalensis ecclesiæ (*tom.* 1 *Italia sacra pag.* 397 *& seq.*) & Lello part. 2; nec umquam reparata ante annum MDCXXIX. *Si satis certa sit assignata pictura antiquitas, culta fuit Sancta paucissimis post mortem annis:*

annis: nam suo loco ostendi, eam verisimiliter serius obiisse, quam anno 1160.

168 *Verùm quidquid sit de tanta hujus picturæ vetustate, qua non satis clarè ostenditur, aliam ejusdem ferè ætatis memorat Salernus his verbis:* Imagines verò cùm sanctitatis titulo publici cultus teste innumeræ, eæque antiquissimæ: inter quas post plures ab inventione reliquiarum annos ea innotuit, quæ in cathedrali Panormitano templo depicta olim fuit; trabibus enim majoribus sustinendis, seu potiùs ornandis ad parietes lignea fulcra aptè conformata subduntur: in iis verò depictæ sunt plures Sanctorum effigies, quæ tamen eorum, qui in solo ejusdem templi degunt, ob altitudinem oculorum aciem adeo fugiunt, ut inde dignosci nequeant: dum autem idem templum magnificentissimè, ut moris est, celebrando S. Rosaliæ festo holosericis auro intertextis aulæis, & divite gaza exornaretur, sub nona trabe agnitus in imagine S. Rosaliæ eremiticus vestis modus, nam cinericii coloris sacco vestitur, cui circumjectum ad humeros, peregrinorum ritu breve palliolum cæruleo, sed jam languido, colore imbutum; binis rosis hinc & inde, quà brachia pallio teguntur, & characteribus S. R. nomen S. Rosaliæ innuitur. Trabs autem illa cum ornamentis præsefert æqualem templo antiquitatem, quod dedicatum fuisse constat à Gualterio archiepiscopo, ejus auctore anno MCLXXXV. *De Gualterio II archiepiscopo Panormitano agit Pirrus tom. 1 à pag. 121, ubi etiam pag. 127 de constructa ecclesia hac cathedrali.*

ad seculum XII relata:

169 *Spucces porrò præcedentibus hac subdit:* Proximè (*vetustate*) accedit tabula Marturanensis Panormi. *Hanc, quam omnium vetustissimam*

aliæ item vetustæ,

mam suspicabatur Cascinus, æri incisam dedi ad § 7. Panormi etiam duæ aliæ habentur tabulæ Olivellensis (*ecclesiæ*) miræ antiquitatis. *Utramque dedi ex Cascino, cujus altera est secunda, altera septima.* Ibidem alia convisitur imago S. Rosaliæ vetustissima in hospitali, quod vocant Magnum. *Dabitur infrà ex Cascino, cujus est decima quinta.* Ibidem alia ejusdem imago perantiqua habetur in parochiali templo S. Nicolai ab Albergaria. Bibonæ, quæ civitas fuit de dominio S. Rosaliæ, exstant antiquissimæ imagines S. Rosaliæ octo: prima in ecclesia ejusdem S. Rosaliæ, depicta anno MCDXCIV. Secunda ad postes cujusdam tabernaculi in eadem ecclesia, facta anno MCDXLIX. Tertia, quæ videtur omnium antiquissima, in medio gonfalonii ejusdem ecclesiæ. Quarta est lignea statua inaurata, quæ, cùm vetustate jam penè confecta esset, instaurata est anno MDXXXII. Unde colligitur, ejus ætatem longè antiquiorem fuisse. Quinta altera statua ejusdem, hac etiam vetustior, & omnino corrosa, quæ servatur in sacello ejusdem ecclesiæ. Sexta in ecclesia parochiali S. Agathæ, cujus antiquitatem testantur Gothici characteres. Septima in ecclesia S. Antonii, facta anno MDVIII. Octava in exteriori fronte cujusdam domus. *Ex hisce varias ex Cascino dedi, suis locis videndas.*

ex quibus variæ nomen Sanctæ habent inscriptum:

170 S. Stephanus oppidum est prope Bibonam de ditione ejusdem S. Rosaliæ. Ibi imago est S. Rosaliæ perantiqua ab anno MCDLXVIII in maxima ecclesia. Alia ejusdem imago habetur in gonfalonio S. Mariæ Magdalenæ ejusdem oppidi... Ragusæ præter templum S. Rosaliæ dicatum, alia exstat pervetusta ejusdem imago in ecclesia S. Theodori, summa cum veneratione habita....

bita. .. Calaſcibettæ præter templum proprium S. Roſaliæ, alia ejuſdem imago ab immemorabili colitur in eccleſia S. Mariæ à monte Carmelo. .. Jam verò pleræque iſtarum imaginum inſcriptum gerunt nomen S. Roſaliæ, ut imago Marturanenſis, ... imago prima Bibonenſis, ... itidem octava Bibonenſis, ... & aliæ complures. Jam ergo ab imaginibus ad beneficia tranſeamus. *Qui verò de iſtis imaginibus plura enucleatiùs diſputata deſiderat, adeat Opus Italicum Caſcini, qui de illis maximè agit lib. 1 cap. 2, licèt aliis quoque locis de eiſdem non pauca diſſerat. Ego interim, cùm dicta ad propoſitum noſtrum ſufficiant, progredior cum auctore Diſſertationis ad* beneficia antiquitus conſtituta ſub titulo ac nomine S. Roſaliæ.

varia quoque beneficia antiquitus instituta titulo S. Roſaliæ:

171 Omnium, *inquit*, antiquiſſimum eſt Panormitanum, erectum in monte Peregrino, qui antiquitus ERCTA dicebatur. Hujus prima inſtitutio immemorabilis eſt: tamen habentur antiquiſſima teſtimonia jam inde ab anno MCCCXCIII, ... rurſus ab anno MCCCXCIX, ſcript. 7 fol. 41. Qua in ſcriptura illud eſt notabile, quòd hoc beneficium prædictis illis annis conferebatur à ſummo Pontifice Romano: unde patet, cultum S. Roſaliæ notum ac probatum fuiſſe Pontifici. Præterea ejuſdem beneficii mentio habetur anno MCDVIII, ... MCDXVIII *&c. Pergit auctor ex ſcripturis plurimis, quæ mihi ad manum non ſunt, mentionem hujus beneficii oſtendere per totum ſeculum* XV, XVI *& initium* XVII, *ſeu uſque ad annum* 1611; *de quo varia etiam adduxit Caſcinus pag. 6. Deinde ſic proſequitur Spuccces ad alia:* Alterum eſt beneficium Julianenſe, de quo fit mentio anno MDXXII, .. & anno MDXLI ... Ad beneficia revocari poteſt feudorum inſti-

institutio. Anno igitur MCDLXVIII in agro Calascibettensi feudum institutum auctoritate regia sub titulo S. Rosaliæ. *Hisce expeditis, ad publicam Sanctæ invocationem cum eodem auctore pergo.*

antiqua invocatio item probata:

172 Panormi, *inquit*, in metropolitana ecclesia publicè invocari solitam S. Rosaliam, testantur memoriæ veterum librorum, quibus illa ecclesia utitur in publica officia ... Idem testatur liber precum, quo antiquitus utebatur ecclesia S. Michaëlis in eadem urbe, conscriptus anno MCCCXLIII, ubi inter alias virgines proponitur etiam invocanda S. Rosalia ... Bibonæ publicam & antiquissimam fuisse invocationem S. Rosaliæ, testantur tabulæ Bibonenses, ... & specialiùs ad amoliendam pestem ... Idem de oppido S. Stephani testantur tabulæ Stephanenses ... Idem de monasterio Bibonensi S. Pauli testantur tabulæ Bibonenses... Idem de oppido Racalmutensi testantur ejus tabulæ... Idem de civitate Mazariensi testantur tabulæ Mazarienses. *Hæc breviter Spucces. Salernus verò ad propositum nostrum habet sequentia :* In antiquas etiam litanias, quæ inter supplicationes Panormi olim recitabantur, S. Rosaliæ nomen in aliarum virginum chorum relatum esse, ex codicibus, ante plura secula manu descriptis, liquet. *Similia narrat Cascinus pag.* XI, *observans etiam nomen* S. Rosaliæ *reperiri in hymnis antiquis, in quibus multa antiquorum Sanctorum sunt nomina, ita tamen ut nomina SS. Bernardi, Francisci & Dominici necdum in iis occurrerent. Ex quo colligit*, Rosaliam *ante laudatos Sanctos Panormi fuisse cultam.*

173 *Ad celebratam Sanctæ festivitatem demum procedit Spucces, atque id breviter ostendit*

dit his verbis : Festum celebratum antiquitus die IV Septembris Panormi, testantur tabulæ Panormitanæ ... Racalmuti idem testantur tabulæ Racalmutenses ... Bibonæ idem testantur tabulæ Bibonenses ... Idem testantur S. Stephani tabulæ Stephanenses ... Ragusæ idem testantur tabulæ Ragusanæ. *Ex dictis verò omnibus ita concludit :* Jam igitur hæc omnia satis luculenter ostendunt, sanctam Rosaliam jam inde ante quadringentos annos *(id est, ab anno circitèr* 1242 *)* habitam eo loco, quo cæteri Sancti haberi solerent. *Legitima est conclusio, si auctor solùm velit insinuare,* S. Rosaliam *cultu ecclesiastico ab eo tempore honoratam fuisse in Sicilia, & à fidelibus invocatam. Si verò inferre voluerit, Sanctæ festivitatem tam diu celebratam fuisse Officio ecclesiastico, uti fit de precipuis Sanctis, & quidem per totam Ecclesiam, ut verba sonant, id sanè non satis probaverat; cùm nullibi ostendat, à quo tempore cœpta sit celebrari Sancta festivitas annua; cúmque certum sit, eam non fuisse celebratam per totam Ecclesiam. Verùm id necessarium non erat, ad immemorabilem & legitimum* S. Rosaliæ *cultum demonstrandum : atque is tam luculenter ostensus est, ut nullus relinquatur dubitationi locus.*

Festivitas item celebrata.

174 *Cascinus lib.* 2 *cap.* 19 *pag.* 281 *asserit,* S. Rosaliam *jam fuisse cultam tempore Willelmi I Siciliæ regis, qui obiit anno* 1166, *cultumque ejus ab Alexandro Papa III approbatum suspicatur. Mancusus verò in Vita part.* 1 § 21 *pag* 165 *confidentiùs affirmat antiquam de S.* Rosalia *orationem compositam aut confirmatam ab Alexandro III. Verùm neuter allegat auctoritatem antiquorum, aut rationes idoneas, quibus tanta cultûs antiquitas ostendatur : imò ne*

Non videtur Sancta culta tempore Willelmi I, sed ante finem seculi XII :

satis

satis quidem probari potest, S. Rosaliam *esse defunctam ante Willelmum I. Oratio autem, de qua Mancusus loquitur, hac est:* Deus corona gloriæ, qui beatam Rosaliam virginem de regia ad desertum eductam, & gloriosis floribus coronatam, ad paradisi delitias assumpsisti, da, quæsumus, ejus auxiliis, ut à malis omnibus eruamur, & perseverantiæ coronis potiamur optatis. Per Dominum *&c. Recitatur eadem oratio in fine Operis Cascini pag.* 320; *at non additur, à quo tempore usitata aut composita fuerit. Quapropter tanta illius orationis antiquitas non fuerat affirmanda, sed probanda: & forsan multùm laborâsset Mancusus, si voluisset ostendere, orationem illam ante seculum* XVII *fuisse compositam. Vincentius Auria in Rosa calesti pag.* 28 *&* 29 *affirmat ex Philippo Paruta, ecclesiam Sancta in monte Peregrino fundatam ab anno* 1180: *quod an satis certum sit, ignoro. Verumtamen ex hactenus dictis colligitur*, S. Rosaliam *aliquo saltem cultu honoratam fuisse ante finem seculi* XII, *eumque magis dilatatum seculo* XIII, *& sequentibus, donec paulatim cœperit languescere, ut gloriosiùs instauraretur seculo* XVII.

cultus ille postea nonnihil elanguerat.

175 *Salernus de languescente primùm, ac deinde instaurato sanctæ Solitariæ cultu hæc scribit:* Sed, quod mireris, cultus tantus, ac tam latè sparsus, obtorpescentibus Siculorum animis, & decedente sanctitatis fama, sensim refrixerat: quod non aliunde manâsse credam, quàm quòd laterent sacrosanctæ ejus Virginis reliquiæ, quæ mortalium animos cælesti igne succenderent, & amorem beneficiis foverent. Ita cùm olim latuêre apostolorum Petri & Pauli corpora, desierant, uti scribunt Platina & Ciacconius, rerum Pontificiarum scriptores, in honore esse propter

propter desuetudinem & ignorantiam hominum, quousque sub Urbano V innotuêre. Quare excidisse Rosaliæ cultum permisit Deus in alicujus oblivionis tenebras, ut feliciùs & ampliori celebritate resurgeret. Numquam tamen deleta prorsus S. Rosaliæ memoria, (*ut abunde colligi potest ex suprà dictis*) sed retenta sunt semina, unde ad gloriam pullularet. In cathedrali enim æde Panormitana die IV Septembris ritu semiduplici recitari jam cœperant, renovato cultûs studio ad anniversarium festum, divinæ preces ab anno MDCIX: & futuræ inventionis spem de eruendâ ab impendentibus periculis patriâ fama, divino confirmata oraculo, sustinebat. Qua verò ratione celebritas nominis, hominum obsequia & plausus in divam Rosaliam refloruerint per ejus reliquiarum inventionem, mox, cùm de ea agemus, differendum erit. *Cascinus hisce omnibus lib. 1 cap. 2 satis consonat; certumque est, venerationem* S. Rosaliæ *per corporis inventionem ita revixisse, ut longè facta sit celebrior, quàm antè umquam fuerat.*

§ XVII. Beneficia aliaque corporis inventioni prævia: corpus variis vicibus frustra quæsitum.

Bivonenses, jussi Sanctæ ecclesiam struere, & peste per eam liberati:

Q*Uamquam pleraque beneficia* S. Rosaliæ, *quæ ad posterorum memoriam pervenerunt, facta sunt circa tempus inventi corporis aut tempore posteriore, nonnulla tamen narrantur, quæ diu*

diu præcesserunt. Cascinus Bivonam à S. Rosalia *jam anno* 1348 *peste liberatam scribit, rem narrans hoc modo pag.* 16: Protectionem istam & amorem Sanctæ experta est Bivona magno beneficio & gloriâ ipsius occasione universalis pestilentiæ, quæ totam afflixit Siciliam, & memoratur à Fazello ad annum MCCCXLVII. Quippe celebris fuit apparitio S. Rosaliæ, in ejus vicinia extra oppidum supra magnum saxum oblata puellæ, quæ in propinquo torrente panniculos lavabat lineos: hæc monebatur, Bivonenses peste liberandos, si eo in loco ecclesiam S. Rosaliæ exstruerent. Fides tunc temporis relationi revelationis non est habita. Verùm durante semper malo, reversa anno sequente Sancta, apparuit homini fide digno, cui cùm credidissent, fabricata est ecclesia in illo loco, qui paucis passibus distat ab oppido: secutaque inde est mali cessatio. Hinc eam particulari oratione invocant tamquam patronam. Asserunt abhinc tempore non multo trabem fuisse in illa ecclesia, in eaque notatum fuisse annum MCCCXLVIII, qui optimè cohæret cum tempore prædictæ pestilentiæ. *Hactenus Cascinus, plura subnectens de ecclesia illa Bivonensi: at non indicat, ex quo scriptore vel monumento antiquo factum istud didicerit. Idem tamen paucioribus verbis deinde retulit Vincentius Auria in Rosa cælesti pag.* 45. *Suspicari quis posset, apparitionem illam haustam esse ex Caietano, qui narrat* S. Rosaliam *pestis tempore apparuisse, monuisseque ut sibi ecclesia Bivonæ exstrueretur; aut, quia nonnulla addit, ex iisdem cum illo hausisse monumentis; annumque, qui prætermissus est à Caietano, ex solis adjectum conjecturis; ac præsertim ex trabe memorata.*

177 *Cascinus lib.* 2 *cap.* 21 *pag.* 318 *ex imagine*

INTER QVATVOR VIR PANORMITANÆ V

PRÆSIDIA ET DTVR ROSALIA.

Ex veteri, et nobili pictu sito ad atrium magn

nos

pag. 171

gine vetusta, qua S. Rosaliam *exhibet mediam inter quatuor sanctas Virgines, conjecturam format de alio quodam beneficio, ipsius patrocinio à Panormitanis impetrato. Imaginem illam laudatus scriptor refert ad annum ferè* MCD, *eamque edidit loco decimo quinto, quemadmodum eamdem hic exhibeo. Observat verò Cascinus imaginem fuisse instauratam suo tempore, aut non diu antè, quia humiditate parietis multùm erat corrupta; partem tamen superiorem, qua quinque repræsentat virgines, magis tum fuisse integram. Deinde totam figuram exponit hoc modo:* Quæ inter has (*virgines*) media est, Rosalia est rosis coronata, junctis manibus in modum patrocinantis. Ad dexteram ejus stat S. Agatha, quæ pro signo manus habet mamillis appositas. Huic altera adstat, funem manu tenens, quæ videtur S. Christina, cùm hæc fune alligata fuerit saxo, & in lacu submersa. Ad partem sinistram est S. Oliva, tenens ramum oleæ, insigne suum consuetum; & S. Nympha cum vase, quod significat vas olei ferventis, cui fuit injecta, & cum corona liliorum & rosarum in capite, quia sic coronata fuit ab angelo, simulac per manus S. Maximiliani archiepiscopi Panormitani sacrum suscepit baptisma. *Hactenus Cascinus. Porrò de S. Agatha apud nos actum est ad diem* V *Februarii, de S. Christina ad* XXIV *Julii, de S. Oliva ad* III *Junii, & de S. Nympha agetur cum Martyrologio Romano ad* X *Novembris, aut ad* XII *cum Siculis, ubi discuti poterunt facta hic asserta.*

Cascinus ex antiqua pictura, ubi S. Rosalia inter quatuor virgines est media,

178 *Exposita imagine, conjecturam suam subdit Cascinus his verbis:* Verùm hìc progredi nequeo, nisi pedem figam, animoque perpendam, qua de causa à ducentis, ut minimùm, & pluri-

suspicatur Panormum ab ea olim peste liberatam: quod est incertum.

pluribus annis medius locus cum tanto honore virgini Rosaliæ datus sit inter quatuor virgines & martyres, quæ antiquiores sunt Panormi patronæ; cùm hæ sine dubio in ecclesia præcedere soleant cùm martyrio tum antiquitate. Qua de causa animum induco ad dicendam conjecturam meam, nimirum quòd depictæ fuerint tempore alterius cujusdam liberationis à pestilentia, obtentæ ab eadem virgine Rosalia, quæ contra tale malum antiqua est patrona. Id tam locus, nimirum valetudinarium, confirmat quàm tempus, quo scitur pestilentia ibidem fuisse. *Ita ratiocinatur Cascinus, cujus rationes quidem evincunt*, S. Rosaliam *à multis seculis in magna veneratione fuisse apud Siculos, tamquam patronam singularem contra pestem. Verumtamen certò dici nequit, an occasione novi beneficii inter quatuor virgines media picta sit* S. Rosalia; *an verò ob memoriam præteritorum, vel alia de causa, præsertim cùm tempus factæ picturæ exactè notum non sit.*

Panormus anno 1474 peste liberata dicitur.

179 *Laudatus suprà Auria pag. 28 narrat, anno 1474 pestilentiam gravem fuisse Panormi, cúmque ecclesia* S. Rosaliæ *in monte Peregrino ruinam minaretur præ vetustate, instauratam fuisse eo tempore à senatu Panormitano, citòque sublatam esse pestilentiam; senatum verò in grati animi tesseram restituisse beneficium, quod eidem ecclesiæ olim fuerat annexum. Joannes Maria Amatus Societatis Jesu in Opere de Principe templo Panormitano lib. 9 cap. 2 pag. 225 ex Camizzario Ms. lib. 1 de eodem beneficio ita scribit:* Pius senatus, cùm gravis lues anno MCDLXXIV, VIII * Indictione, Siciliam & Panormum premeret, prætore Antonio de Mastro Antonio, decrevit SS. concivi Rosaliæ templum diru-

* *erat eò anno* VII

dirutum ob vetustatem in monte Peregrino de novo construere: oh res mira! statim intermissa epidemia illa. *Hac illi.*

Oppidum S. Stephani ab apparente eidam S. Rosalia,

180 *Cascinus lib. 1 cap. 2 pag. 17 insigne refert beneficium* S. Rosaliæ, *qua oppidum S. Stephani immune servavit à peste, tum latè per Siciliam grassante. Verba ipsius Italica fideliter reddam Latinè. Ubi observaverat, in vicinia S. Stephani esse speluncam Quisquinensem, ibique Sanctam annua supplicatione & festivitate coli: terram quoque ex spelunca loco ab incolis & externis religiosè sumi contra morbos varios, & præsertim contra quartanam; ad eumdem quoque locum non frustra recurri in malis publicis morborum, siccitatis aut pluvia nimia; sed illa beneficia memoriæ mandata non esse; subdit sequentia:* Unum (*beneficium*) idque maximum refert oppidum S. Stephani, obtentum tempore alterius pestilentiæ, quæ ante hanc (*anni 1624*) ætate nostra fuit gravissima anno MDLXXV. Ab hac intactum fuit oppidum istud beneficio S. Rosaliæ, quæ apparuit viro probo, cui nomen erat Paschalis Barbera, eique hæc dixit verba: " Uxor tua utero gestat filiolam, quam natam „ vocabis Rosaliam: & eritis liberi à peste: re„ fer id conterraneis tuis „. Ita omnino evenit, quantumvis à violentia morbi contagiosi, quæ varia loca vicina occupaverat, multùm essent circumdati.

à manifesto pestis periculo servatum:

181 Neque solùm circumcirca, sed intùs quoque fuit pestis sine detrimento: cùm enim eò Bivonâ se contulisset Philippus di Alfieri cum familia sua infecta; ipse illic mortuus est, & serie non interrupta ipsius uxor, filii, & soror. Et quia suspecti non erant, dum advenerant, multi cum eis intima erant familiaritate conjun-

ĉti,

cti, seu consanguinitatis seu amicitiæ causâ, & variis pietatis officiis se ipsis jungebant, ita ut manibus etiam contrectarent & vestirent cadavera infecta, ex quo oriri potuerat oppidi pernicies. Verumtamen infectio non adhæsit ne uni quidem, uti viventes etiamnum testes oculati certissimo testimonio confirmant. Hi item narrant, famam tunc fuisse, quòd eadem virgo Rosalia diversis apparendo eos animaverit & confirmaverit in temporibus occasionibusque tam periculosis. *Multa hujus relationis adjuncta confirmantur jurato testimonio Francisci la Barbera sacerdotis, qui anno* 1642 *testatus est se audivisse ea à parentibus; videlicet apparitio* S. Rosaliæ, *omniaque de immunitate à pestilentia hic relata: prædictio etiam de nascitura puella; at prædictio de immunitate incolarum S. Stephani à peste in ejus testimonio non legitur.*

puella mutæ loquela apud speluncam Quisquinensem concessa.

182 *Hisce aliud beneficium adjungit ab iisdem testibus acceptum, ita prosequens:* Præterea referunt aliud beneficium iisdem temporibus particulari personæ concessum extraordinario & grandi miraculo, quod non est prætermittendum. Accidit hoc virgini, quæ nominabatur Dominica di Palermo, filia Antonini, quæ ad annum ætatis decimum septimum pervenerat sine loquela, & prorsus muta. Hæc à matre sua, comitantibus non paucis familiaribus, ducta fuit ad sanctam illam speluncam (*Quisquinensem*,) & post multas preces, abeuntibus omnibus aliis & per silvam illam vagantibus, sola ibi relicta. Hæc verò in genua provoluta studebat desideratam gratiam à potente virgine Rosalia impetrare, donec illam gratiosè obtinuerit. Unde reversi post horam comites, lætam supra modum & loquentem invenerunt, rectèque admodùm explicantem,

cantem, quid sibi cum Benefactrice sua contigisset; licèt impetratum beneficium apud omnes, qui mutam puellam audiebant loquentem, non alia indigeret explicatione; omnesque cogerentur in piissimas effundi lacrymas, & in gratiarum actionem prorumpere; quemadmodum hodieque magno cum fervore gratissimam beneficii servant memoriam & fidem faciunt. Affirmant quoque puellam, animâ item meliorem effectam, reliquum vitæ multis virtutibus & bono exemplo traduxisse. *Hactenus Cascinus, ex cujus relatione patet, non in sola pestilentia, sed in quibusvis necessitatibus, imploratam fuisse opem* S. Rosaliæ *jam ante inventionem corporis. Hac autem muta sanatio confirmatur jurato testimonio Joannis Gerardi sacerdotis, qui illam anno 1642 testatus est ex relatione parentum suorum, addens tamen filiam non nihil deinde balbutiisse.*

Corpus Sanctæ sæpe quæsitum: pia mulier solitaria,

183 *Porrò corpus Sanctæ à variis frustra quæsitum fuisse, cum aliis narrat Cascinus lib. 1 cap. 1 pag. 6 & 7, ubi etiam testatur fuisse prædictionem quamdam de corpore* S. Rosaliæ *non inveniendo, nisi tempore gravissimæ necessitatis. Observat primò semper satis constitisse de corpore Sancta in monte Peregrino sepulto; non autem de certa aliqua montis spelunca, eaque de causa variis vicibus fossum esse in monte. Deinde ita pergit:* Multi eo se labore fatigârunt, sed frustra, quia Deo non placebat (*ut tunc inveniretur.*) Et verè innotuit non solùm famâ, sed certâ scientiâ, gravium personarum testimonio, multis annis (*ante inventionem*) exstitisse istud oraculum, numquam reperiendum (*Sanctæ corpus,*) nisi tempore gravissimæ necessitatis. Ad horum confirmationem, omissis aliis multis, narrabo duas aut tres brevissimas historias, non

non admodùm vetustas, sed veras & sufficientes ad claritatem dictorum. Primò mulier quædam aulica anno MDLXXXV, quæ relictâ aulâ mundoque pio affectu erga hanc Virginem, eam imitari cupiebat, habitavit ibidem cum simplicitate & puritate animi magni, veste induta virili. Angelum se nominandum curavit, & talis esse studebat vitâ & contemplatione. Vixit ibi annis XXV, & sanctè obiit, sed alio loco.

quæ veste virili ignota viris præerat, prodigiis à quærendo deterretur,

184 Hæc autem ardens desiderio reperiendi sacrum corpus Rosaliæ, quæ suis apparitionibus eam frequenter recreabat, cœpit magno studio terram fodere. Ecce autem in terra quasi sudor quidam olei apparuit. Hoc prodigio non desistens à cœptis pia anachoretis, sed majori animo & conatu prosequens, tam repentinum sensit ejusdem terræ, deindeque & speluncæ & montis motum, ut ab opere inchoato cessaverit, intelligens ex indiciis talibus necdum venisse tempus, quo detegeretur thesaurus iste, qui divino consilio ibidem erat absconditus. *De hisce Caietanus quoque egit in annotationibus ad vitam. Verba ipsius ex Ms. subjungo:* Ante annos fermè viginti, dum hæc scriberem, fæmina, virili veste ac nomine sumpto, Angelum se dixit, habituque eremitarum in antrum divæ Rosaleæ se abdidit, ubi solitariam vitam per aliquot annos duxit. Dein proximi cœnobii præfecturam suscepit. In ea administratione cupido incessit defodiendi corporis sanctæ Rosaleæ. Postea verò quàm rem ligone exequi cœpit; visa exsudare oleo defossa humus, contremuisse antrum: quibus exterrita prodigiis à facinore destitit. *Hactenus Caietanus, qui hæc scripsit antè corpus inventum, & ante annum 1620, quo obiit.*

185 *De eadem muliere agitur in monumento Ms.*

Ms. ejusdem ferè temporis, quod nobis ex domo professa Panormitana Societatis Jesu communicavit Hieronymus Justinianus. Dicitur ibidem illa inter fratres istos eremitas habitâsse annis viginti quinque incognita, ac præfuisse institutioni tironum; postea verò Romam abivisse, quòd intellexisset vetitum esse mulieribus degere in virorum monasteriis sub pœna excommunicationis; Romaque tandem obiisse & miraculis claruisse. Hæc incredibilia non sunt, cùm constet prioribus Ecclesiæ seculis similia factitata esse à piis mulieribus. Poterat mulier illa vestem virilem sumere, quòd speraret se ita minùs cognoscendam, quódque ignoraret habitationem talem inter viros tam severè prohibitam. Numquam fuisse pro muliere agnitam, nisi post discessum, additur in eodem instrumento, quod scriptum est Italicè à superiore quodam ejusdem loci, cujus nomen in Ms. non additur, sed Benedictum *nominat Cascinus, de eodem historiam sequentem ex eodem narrans manuscripto.*

& meliùs edocta Romam proficiscitur:

186 Secunda (*historia, inquit Cascinus*) est de quodam fratre loci istius præfecto, cui nomen erat Benedictus. Hic ipse testatus est, se multùm & seriò insudâsse investigationi corporis, seque tribus mensibus fatigâsse circumeundo montem, & quærendo in variis specubus; nimirum quia, videns labores suos irritos, suspicabatur corpus S. Rosaliæ à propria spelunca ad aliam quamdam fuisse transportatum. Verùm interventu ipsius se demum ad quietem reductum ipse testatur, cùm ejus revelatione sibi mandatum esset, ne fodere pergeret, nec alios ampliùs fodere sineret in illa specu, in qua corpus ipsius jacebat, hæcque Sanctæ subjunxit verba: " Quantumcumque „ quæsiverint, non poterunt me reperire, quam-

loci superior à Sancta apparente docetur, corpus non reperiendum,

„ diu civitas mea Panormus non affligetur gran„ di calamitate * „. *Hac ipsa quoque verba Italica sunt in Ms., ubi additur:* Et tunc me invenient, *quod prætermisit Cascinus, qui ita pergit:* Hac usus est voce *, quæ apud nos frequenter fuit usitata, & significat calamitatem gravissimam. Pro majori porrò certitudine, hoc ab eo affirmatum fuit multis annis ante inventionem sacrarum reliquiarum. *Hactenus Cascinus ex dicta Ms. relatione, in qua additur, multos seculares, monasteriique superiores & fratres frustra quæsivisse; monitosque à superiore illo fuisse varios, ne inutili labore se fatigare pergerent.*

* *Italicè* disastro

* *nimirum* disastro

187 *Tertiam historiam narrat Cascinus hoc modo:* Tertia est de bono sene, pio devotoque S. Rosaliæ, qui sacri ipsius corporis reperiendi desiderio cœpit fodere. Ecce autem, sensit ictum capiti suo impactum, vocemque audivit internam, istud non esse tempus inveniendi corpus; sed quando Panormus manus capillis suis imposuisset, quod fit in summa afflictione, ob magnitudinem calamitatis. *Transit post hæc Cascinus ad enarrandam aliorum cupiditatem, qui multùm quæsiverunt Sancta corpus, quòd sibi persuaderent thesaurum quemdam simul cum eo reperiendum. Hos ait deceptos fuisse instrumento quodam Græco satis antiquo, in quo descriptus erat locus sepulcri* S. Rosaliæ, *& in quo dicebantur duæ ibidem esse arcæ, in quarum altera erat* S. Rosaliæ *corpus, altera plena erat monetâ. Observat quidem Cascinus avidos istos nummorum investigatores fuisse deceptos; cetera tamen sic ferè inventa, prout fuerant descripta.*

nisi tempore gravis calamitatis: quod & alteri insinuatur:

188 *Ex hac loci descriptione, quam nobis etiam communicavit Justinianus, non modica mihi suspicio oritur, non prorsus incognitum antiquis*

quis temporibus fuisse S. Rosaliæ *sepulcrum; sed tractu temporis ignorari cœpisse, sive quòd locus paucis solùm fuerit notus, quódque illi obierint, scientiâ suâ aliis non communicatâ, sive alia quapiam occasione. Certè non pauca alia Sanctorum sepulcra sic oblivioni data sunt, quòd nimiùm absconderentur. Ceterùm quæ ex Cascino dedi de corpore* S. Rosaliæ *in monte Peregrino frequenter quæsito, ac de oraculo non reperiendi corporis, nisi tempore gravissimæ calamitatis, etiam referuntur in relatione Ms., quæ nobis communicata est, quæque desumpta dicitur ex processu authentico, quod eo tempore institutum est coram Cardinali Doria.*

verisimiliter locus sepulcri olim fuerat minùs ignotus.

§ XVIII. Apparens S. Rosalia sanat ægram; eidem rursum deinde apparens, docet ubi corpus suum sit quærendum: corporis investigatio: orta interim peste Panormi, in supplicatione miro modo invocatur Sancta.

C*Ascinus lib.* 1 *cap.* 3 *docet, qua occasione factum sit, ut anno* 1624 *corpus* S. Rosaliæ *diligentiùs, quàm umquam antea; & perseverantiùs quæreretur, donec tandem feliciter fuerit inventum. Salernus verò apud Caietanum tom.* 2 *pag.* 154 *Cascini narrationem Latinè sic contra-*

Mulier ægra, vovent invisere montem Peregrinum, ab apparente Sancta sanatur:

contraxit : Anno MDCXXIII, menſe Octobri, mulier, cui Hieronyma Gatto nomen erat, in publico Panormi noſocomio jacebat ægra, nec longè à morte aberat, cui ſuſtinendæ Sacramentis Eccleſiæ ritè munita, ſe comparaverat. Interim cùm noctu vigilaret, vehementique flagraret ſiti, adoleſcentulam videt, ſanctimonialis ſpecie & habitu, quæ ad penſiles lychnos flammam concinnaret : ne nomine quidem cognita ea tunc erat Hieronymæ ; ſed quæ tandem eſſet, eventus edocuit, ſuiſque illa verbis ſubindicavit. Ab hac igitur puella ad ſe evocata, progreſſaque, admotæ labris arentibus manus attactu ſedari primùm ſibi ſitim, ac deinde his benignè verbis compellari ſeſe ſenſit : Excute animo metum ; propediem convaleſces, modò votum montis Peregrini ſuſcipias. Concepto itaque voto poſt biduum valens è lecto deſilit Hieronyma.

ac deinde in monte docetur, ubi quærendum ſit corpus :

190 Sed quoniam ſecundæ perſæpe res negligentiam creant, peregrinationem moras nectendo ad inſequentis anni menſem Maium, ac ſacros Pentecoſtes dies diſtulit ; non tamen interim deerat religionis vel oblitæ incitamentum, vel neglectæ ſupplicium, quartana febris, quâ hoc temporis ſpatio afflictaretur. Sub finem ergo Maii (*ſeu die* XXVI, *ut notat in margine*) alias quaſdam mulieres ſui conſilii & itineris nacta ſocias ad ſpecum venit Peregrini montis divæ Roſaliæ ſacram. Hîc perſolutis unà precibus, dum comites aliæ aliò non longè ſeceſſerent, ſola Hieronyma moram in antro trahens ſomno correpta Deiparam Virginem videre ſibi viſa eſt cæruleo amictam pallio, ac Jeſum puellum ulnis complexam, ſeſeque his alloquentem. Exſolutum veniſti quod promiſeras ; jam igitur vales. Oblata

Oblata simul eadem Sanctimonialis species, quam in nosocomio viderat eodem ornata ritu; locumque digito designans, ubi suum jacebat corpus, hortatur ut fodiendum curet; ac certius se quoque signum daturam pollicetur, ut ipsum perspectum habeat magis.

191 Ubi evanuit visus, Hieronyma rem aperit religiosis viris in proximo cœnobio degentibus, aliisque. Intererat ibi Vitus Amodæus unà cum uxore sua Hieronymæ socia; is, licèt olim reperiundo huic sacro corpori inanem posuisset operam, modò mulieris dicto, à cujus ingenio & moribus longè abhorrere videbat, ut id mendacii strueret, spem sibi, atque animos refectos sensit, eóque magis quòd locum à Hieronyma indicatum nemo hactenus, ut cœnobitæ illi afferebant, & ex fama ipse nôrat, scrutatus esset. Eò progressa mulier, ut propiùs defodiendum locum præscriberet, vidisse se veluti diffidente solo saxum in altum tolli sanctè testata est: quare intelligens id esse, quòd paulo ante promissum sibi fuerat signum, ipsa manum tunc operi alacris admovet, & leviter tentare aggreditur. *In relatione Ms., de qua mox, non dicitur Hieronyma ipsa fodisse; sed institisse, ut id fieret, & facultatem impetrâsse à superiore conventus Franciscanorum, ut fodere liceret loco assignato.*

edoctus ab hac muliere Vitus Amodæus, obtentaque fodiendi facultate,

192 Amodæus verò assumptis aliis operæ suæ sociis (*ex quibus duo nominantur in relatione Ms., videlicet* Jacobus Genuensis *&* Joannes Tirintinus, *ut videtur: nam ultima vox ambiguè est scripta*) ad montem quarto Kalendas Junii regressus rem sedulò incœptat (*juvantibus etiam quatuor Franciscanis vicini monasterii.*) Ubi multum fossæ telluris egessissent, pluresque inter exercendum intermittendumque opus extraxis-

cum aliis corpus quærere incipit, multisque diebus pergit:

traxissent dies, nec ullum adhuc sacri corporis appareret vestigium, ejus reperiundi spem pœne abjecerant; abjecissentque etiam animos, ni aliquorum interventus, qui quid rei ibi ab aliis gereretur nesciebant, alia quadam spe renovâsset. Hi thesaurum eo in loco abstrusum, nescio quâ famâ scriptoque proditum dictitabant. Quoniam igitur in humano pectore plurimum auri sacra fames valet, & plerique mortalium vel levissimâ suspicionis aurâ ad abstrusarum divitiarum investigationem impelluntur; hi omnes communicato consilio, vel spe sacrarum reliquiarum in spem potiundi thesauri versa, vel altera potiùs ab altera aucta, alterutram in irritum minimè casuram rati, quod reliquum erat laboris, exhaurire pergunt. Sed lentè procedebat opus: nam remotus ab urbe locus, eorum hominum mens, ad se suamque familiam alendam, aliis intenta curis, & elanguescens spes moram non raró injiciebant. Sed hac profectò mora usus est Deus, ut interim sanctæ virgini Rosaliæ maxima gloriæ pararetur seges.

quædam de prædicto facto observata

193 *Hæc omnia etiam narrantur ex processu coram Cardinali Doria instituto in relatione mox memorata, ex qua lubet observare aliqua. Primò mulier, cui apparuit* S. Rosalia, *erat uxor Benedicti lo Gattuto, & annorum quadraginta & septem. Hæc noctu circa horam septimam, prout hora numerantur in Sicilia, vidit* monialem albis vestibus indutam, *quæ concinnabat & accendebat lampadem coram altari. Credidit haud dubiè ægra monialem revera esse, cùm aquam ab ea petiisse dicatur. Postquam verò sanata erat eo, quo relatum est, modo, Monacha disparuit, nec Benefactricem suam noverat Hieronyma: sed moniales valetudinarii, quando mane audie-*

audiebant visionem, & sanam videbant Hieronymam, suspicata sunt fuisse beatissimam Virginem Mariam. Sanata autem fuit mulier, non post biduum, *ut habet Salernus; at eadem nocte, ut Cascinus etiam scripsit; sed post biduum ex nosocomio domum reversa est. Ubi verò domi erat, & voto necdum satisfaciebat, correpta est febri quartana, quæ à mense Octobri anni* 1623 *usque ad finem ferè Maii anni sequentis duravit. Occasio tunc implendi votum nimis dilatum hæc fuit. Jacoba, uxor Viti Amodai, obstricta voto visitandi ecclesiam* S. Rosaliæ *in monte Peregrino, quia ope ipsius è gravi infirmitate convaluerat, sociam sibi adscivit Franciscam Amphusa cognatam suam: hæc verò Hieronymam ad comitandum induxit. Ita tres illæ mulieres ad montem Peregrinum se contulerunt, ducente Vito Amodæo Jacobæ marito, in ipsa festivitate Pentecostes, seu die* XXVI *Maii anni* 1624; *ibidemque in ecclesia* S. Rosaliæ *non modò sacro Missæ sacrificio interfuerunt; sed instituta confessione de peccatis, sacro etiam epulo refectæ sunt.*

ex processu coram Cardinali Doria instituto.

194 *Peractis hisce pietatis exercitiis, Hieronyma bibit de aqua, quæ stillando labitur in speluncam* S. Rosaliæ, *atque ita liberata est febri sua quartana, uti ipsa & maritus ipsius, quorum testimonia laudantur in Ms., sibi persuaserunt. Alii videntur credidisse sanatam esse, quia voto suo jam satisfecerat; atque ita sonant verba eidem dicta in visione mox referenda. Verùm parùm refert, utri causæ sanitas obtenta adscribatur, cùm de ea impetrata constet, & fortè utraque causa concurrerit. Porrò visio post aquam ebibitam talis ferè fuisse dicitur in hac Ms. relatione, qualis à Salerno describitur: vidisse*

dixisse enim se in somno mulierem pulchrè ornatam cum puerulo asserebat Hieronyma, credebatque esse beatissimam Virginem Mariam. Hæc autem eidem videtur dicere : Filia, venisti votum tuum exsolutura, & impletura : esto sana. *Deinde, eodem durante somno, visa est videre* Monialem *albis vestibus indutam, quæ docuit, ubi quærendum esset corpus* S. Rosaliæ. *De hac moniali apparente auctor scripti existimat, fuisse item beatissimam Dei Genitricem ; sed Cascinus & Salernus rectiùs hîc intelligunt* S. Rosaliam, *quæ locum sepulcri sui indicavit. Alia insuper quædam leguntur in Ms. de prædicta visione, quâ cœpeum est quæri corpus Sanctæ : at ea ut minoris momenti prætermitto : & regredior ad Salernum.*

Dum quæritur corpus, seva pestis Panormum invadit ;

195 *Hic pestilentiam interim Panormo invectam, quæ videtur fuisse calamitas illa gravissima, cujus tempore corpus suum reperiendum præmonuerat* Rosalia, *referre incipit post Cascinum hoc modo :* Ineunte enim Junio ejus anni exitialem luem Panormum invexit barbara supellex tabe imbuta, eo navigio per imprudentiam importata, quo Christiani de Maurorum servitute redempti domum postliminio reducebantur. Id veneni in paucos initio transfusum, mox in alios atque alios serpens miserum in modum pervadere urbem occœpit : trepidatum itaque Panormi est tum insolentiâ, tum atrocitate morbi, qui florentissimis etiam populis vastitatem intentat. Nihil interim à magistratibus prætermissum, quod humano consilio effici potuit, ut sub ipsum initium reprimeretur lues. Feriatum à publicis scholis, compulsæ mulieres ac puerilis ætas, ut sese domi continerent, nec templa adirent, nisi quæ proxima essent cujusque domui, &

& festis dumtaxat diebus ad rem divinam: transmissæ egentibus eleemosynæ, ne prodire cogerentur: edictum, ut quidquid barbaræ mercis apud cives esset, proderetur, & ære publico ad avertendam avaritiam pretio persoluto, in ignem conjectum arderet. Quibus suppetebant opes, ii si fortè vel morbus, vel morbi suspicio domum invasisset, positis custodiis, & capitis pœnâ intentatâ, ab aliorum consuetudine domo conclusi sua segregabantur: sed pro aliis, quibus angusta domi res erat, nosocomium in suburbio primò constitutum, atque aliud deinde brevi exædificatum; attributæ ibi domus tum pestilentiâ tabidis, tum seorsim iis, quos consuetudo cum his suspectos fecerat; curata omnium funera publico sumptu, ut quos pestis absumpserat, efferrentur. Demum nihil sumptui parsum, sed abundè suppeditata omnia cum ministris, medicis, confessariis. Mœror tamen, pavor, ac trepidatio adeo pervaserant singulos, ut faciem urbis paulo ante florentissimam repentinus morbus immutaverit. Id angebat magis quòd capta consilia non procederent, nec restingueretur incendium, sed sicuti flamma in sylvam incidens urgente vento latiùs grassaretur. Igitur ubi humana ope vis morbi, quæ in dies recrudescere videbatur, levari non poterat, ad divinam promptiori animo confugiendum erat.

qua de causa, cùm præter alia pietatis exercitia,

196 Qua in re maxime enituit eminentissimi Cardinalis Joannettini Auriæ * archiepiscopi Panormitani paterna in gregem suum caritas, & insignis in rebus omnibus celsitudo animi, & supra casus omnes invicta constantia. Is cùm æstatem illam Thermis Himerensibus ageret, levandæ ægritudinis gratiâ, accepto novæ calamitatis nuncio, statim moras omnes rupit; nec tanti

* *vulgo* Doria

ti fecit vel Thermitani aëris clementiam ſibi propitiam, vel valetudinis ſuæ parùm firmæ diſcrimen, quin illico laboranti populo opem, quà poſſet, laturus, Panormum accederet. Vix eam attigerat, cùm maxima fortis ac ſuorum amantis animi documenta dedit: obvios quoſque mœrore ac metu conſternatos erigere, confirmare gravitate verborum, comitate conſolari, pauperum inopiæ, quorum ceſſantibus ex parte opificiis, advenarumque commerciis, creſcebat in dies multitudo, larga ſtipe ſuccurrere; aliaque omnia, quæ ſui juris ac muneris erant, maturè curare. Diſpoſitis verò per urbis regiones ſacerdotibus, qui ex religioſis familiis & clero animorum ſaluti ſuum devoverant caput, ut Sacramentorum ope juvandis ægris præſto eſſent; eò intendit mentem, ut univerſus populus ad Deum ſupplex animum preceſque converteret, &, quod caput eſt, rectè factis ad miſericordiam inflecteret.

pia ac ſolemnis ſupplicatio habetur;

197 Nec ſatis habuit perpetuam illam precem, quæ fœcundis etiam rebus Panormo ſolemnis, publico cultu ad venerandum propoſito auguſtiſſimo Euchariſtiæ Sacramento quadragenis horis, ſingula urbis templa obeundo, peragitur; ſed hunc precandi ritum uno tempore in omnibus ſimul ſacris ædibus celebrari juſſit: ſingulis etiam Religioſorum Ordinibus, quibus id moris eſt, ſuam condixit diem, quâ ad ædem maximam ſupplicatum procederent; quod pietatis officium nudis incedentes pedibus, flebilibus vocis modis, aliiſque corporis afflictationibus, offenſi Numinis metum ſpectanti populo incutientes, religioſiſſimè obivêre: poſt ſingulas earum familiarum ſupplicationes, ſolemnem aliam totius Religioſi cœtus & cleri indixit, in qua per urbem

urbem sacræ reliquiæ sanctarum virginum ac martyrum Christinæ ac Nymphæ, quarum in tutela civitas est, ducerentur; & ipse antistes pontificis ritu ornatus, ac supplex etiam senatus huic postremæ supplicationi interfuit, prosequente sacrum agmen populo, lacrymis perfuso, & clamoribus divinam opem implorantibus identidem sublatis: habita verò est supplicatio Idibus Julii matutinis horis. Sed insperatò edocere nos voluit Deus, quòd potissimum calamitatis perfugium Panormo daret, & cogitationem implorandæ opis à diva Rosalia injecit, ut invocata illico adesset singulari beneficentiæ exemplo. Sed operæ pretium est rem tantam accuratiùs scribere, eadem omnino fide, quâ eam sacerdotes quatuor pietate non minùs quàm ætate graves, seorsim ac legitimè rogati, jurejurando confirmatam explicavêre. Qui illud primum sacramento dicto testati sunt, se nihil eorum, quæ in Peregrino monte agerentur, usquam accepisse, nec antè cogitâsse, aut convenisse inter se, ut id facerent, quod divino solùm impellente spiritu factum esse narrabimus.

cantores S. Rosaliam in litaniis invocant

198 Duo ergo sacerdotum paria, inter utrumque frequentissimi cleri versum, sacris vestibus muneri ac tempori congruis ornati incedebant; horum erat Sanctorum nomina in litanias digesta invocando cæteris præcinere; nec unum cantorum par ab altero pendebat, sed cùm unumquodque suum duceret chorum, unius fermè stadii intervallo disjungebantur invicem, quod spatii cleri ordines occupabant, sacra etiam pegmata sanctorum Rocchi, Sebastiani, & aliorum interposita inter utrosque cantores, atque his circumfusa hominum multitudo mutuum eripiebant aspectum, ut ne annuere quidem u-

num par alteri, nedum alloqui, nec distinctè audiri invicem possent. Jam ubi ad sanctarum virginum chorum in ea litaniarum invocatione processum est, additæque post alias extra ordinem fuissent virgines, ut moris est, Panormitanæ urbis patronæ, Christina, Nympha, & Oliva (nam D. Agatha jam suo præcesserat loco). D. Petrus Garofalus, cujus ad quintum & sexagesimum annum provecta ætas, circumstantium id sibi nemine suggerente, interno quodam ac divino actus impetu collegam sibi D. Franciscum Moscarellum rogat submissa voce, placeretne invocari insuper S. virginem Rosaliam? Hem, hoc ipsum, inquit ille, agitabam animo. Itaque hac subita conspiratione animorum, sublata de more voce, S. Rosaliam invocant.

miro consensu, licèt sic invocari tunc non soleret:

199 Alterum verò cantorum collegium, licèt quid ab altero fieret minimè conscium esset, eodem penè tempore, eodemque virginum loco, eamdem divinitus injectam protulit vocem. Hoc tantùm interfuit, quòd alternè cantoribus D. Joseph Pate S. Anastasiam, quam prætermiserant, invocare cogitabat, & collegæ id faciendum proposuit; is verò, cui D. Vincentii de Amato nomen erat, S. Anastasiæ S. Rosaliam præponendam censuit: nec mora uno consensu ejus opem implorârunt. Enimvero quamquam aliquot antè sæculis ex veteribus codicibus compertum deinde fuerit inter sanctarum virginum numerum in litaniis invocari solitam S. Rosaliam; antiquato tamen decretis pontificum veterum litaniarum ritu, retentis dumtaxat trium patronarum, quas modo recensui, nominibus, mos invocandæ nostræ virginis Rosaliæ in desuetudinem jam diu abierat: & sanè cùm eo præcinendi munere hi sacerdotes plures annos functi essent,

ſent, numquam tamen aut S. Roſaliæ nomen litaniis inſeruerant, aut de eo advocando cogitaverant, nec ſi cogitâſſent, auſiſſent umquam id præſtare, cùm eccleſiaſticæ diſciplinæ ac rituum ab Eccleſia præſcriptorum retinentiſſimus eſſet archiepiſcopus Auria, novarum ſimul rerum oſor ac ſeveriſſimus vindex, ſi quid contra illos, aut præter moribus admiſſam conſuetudinem peccaretur.

quod divino instinctu factum crediderunt.

200 Quare credidêre ii ſacerdotes, recenti adhuc facto, (quod poſtea ſanctè jurârunt) eam ſibi à Deo cogitationem immiſſam: ubi verò occidente ſole alterum par de alterius impulſu & facto (*audiit*), multò verò magis, poſtquam poſtero die de ſacri corporis S. Roſaliæ inventione fama percrebuit, dubitare ſe non poſſe confirmârunt, quin divino afflati ſpiritu id effeciſſent. *Hactenus Salernus, qui Caſcini relationem compendiosè Latinam fecit. Sanè præ ceteris in hiſce mirandus eſt conſenſus ille quatuor ſacerdotum in nominanda* S. Roſalia, *eaque præter conſuetudinem invocanda. Res tamen illa ſic firmatur à Caſcino, ut prorſus indubia videatur. Alios ſcriptores eamdem hiſtoriam narrantes non adduco, quòd Caſcini tanta ſit integritas, ut in hiſce, quæ videre potuit, & juratis multorum teſtimoniis exactè cognoſcere, ejus teſtimonium omni exceptione ſit majus. Quapropter ad corporis inventionem, quæ eodem die* XV *Julii, quo prædicta ſupplicatio inſtituta eſt in urbe Panormitana, extra urbem in monte Peregrino contigit, accedo.*

§ XIX.

§ XIX. Corporis inventio, quâ nuntiatâ Cardinali archiepiſcopo, hic illud occultè ad palatium ſuum deferri jubet: lætitia populi Roſaliam patronam cupientis: beneficia multa mox impetrata.

Quærentes Sanctæ corpus, poſt laborem ſubinde interruptum

Caſcinus lib. 1 cap. 5 refert corporis inventionem, obſervatque quinquaginta circitèr dies effluxiſſe à cœpto opere uſque ad inventionem, non ita tamen, ut ſingulis diebus foderint, ſed ſubinde laborem illum ad dies aliquot intermitterent, ac deinde reſumerent. Aderat ſemper Hieronyma, quæ locum in viſione didicerat, & maritus ipſius Benedictus lo Gattuto etiam adfuit, dum corpus inventum eſt, ut diſco ex ſæpiùs laudata relatione Ms., in qua alii non pauci enumerantur, qui ſubinde accedebant, ac iterum diſcedebant, quòd de corpore inveniendo deſperarent. Nonnulli etiam foderunt neſcientes, quid ageretur, credenteſque profanum quæri theſaurum. Verùm hæc aliaque nonnulla ibidem relata parùm conducunt ad propoſitum noſtrum; & Caſcinus, quem ſequitur Salernus, ſelegit ex proceſſu ferè omnia, quæ ad exactam inventionis notitiam ſunt neceſſaria. Quapropter ad Salernum regredior, pauca ſubinde

inde ex Ms. illius relationi breviter inserturus, ubi opera pretium videbitur.

202 Sed, *inquit*, ut quonam modo compellata virgo Rosalia, supplicantis populi preces è vestigio exaudierit, & ad opem ferendam accurrerit, posterorum memoriæ tradamus: ad fossores, (*quorum antesignanus semper erat Vitus Amodæus*,) revertatur oratio. Repetierant illi eruendæ telluris laborem, (*cæptum* XXIX *Maii*, *sed*) sæpe intermissum. Imò alacriùs aggressi sex ipsos dies modò consumpserant, cùm Idibus Julii præcipiti jam die inter fodiendum, egesta jam humo quindecim pedes alta, in magnum vivumque incidunt saxum, cujus longitudo ad sex & ampliùs palmos producta, latitudo & altitudo ferè tribus continebatur. *Ex Ms. id saxum jam invenerant die præcedenti, sed in ejus circuitu pergebant fodere, quòd minimè suspicarentur in eo absconditas esse reliquias, donec saxum istud fregerint, ut mox sequitur. Pergit Salernus:* Integrum id erat & solidum (*saxum*) videbatur: de illo tamen extrahendo deliberârunt; cùm enim reliquis montis rupibus non hæreret, sed telluri undique esset infossum, impedimento iis erat, quo minùs ulteriùs pergerent. Funibus verò & machinarum ingenio destituti, ferreâ clavâ diffringere aggrediuntur; & primò fragmen molis non sanè magnæ discindunt. Tum socium (*Benedictum lo Gattuto*) hortatur Amodæus, ut id sustollat eruatque.

dituque continuatum, inveniunt grande saxum,

203 Rem ille tentat, sed aliquantulùm luctans caussabatur maximum exiguæ molis pondus. Irridet hominem Amodæus, viriumque imbecillitatem socio exprobans, in caveam desilit, ratus se rem facili negotio posse conficere. Sed mox imparem se etiam sensit, imò ambobus omni

quod cùm non possent sustollere, disrumpunt:

mni conatu simul molientibus, sustolli nequit. Nihil dum divinum suspicientes, ut incœpta perficerent, in alia frusta fragmen illud clavæ ictu disrumpunt, & vacuum esse animadvertunt. Majori inde suæ imbecillitatis admiratione perculsi, contemplantur attentiùs nativam arrepti fragminis conditionem; cùm ecce insertam saxo, quà cavum erat, calvariam vident. Exclamant illico læti se S. Rosaliæ corpus reperisse; monachos è propinquo cœnobio accersunt; cúmque omnes admiratione defixi nitorem in ossibus singularem intuerentur, sensêre aliqui odoris suavitatem eis mirandam magis, quòd non omnibus eam percipere cœlitus daretur. Atque hic ossium decor, & suavissimi odoris afflatus cælestem Rosam prodere occœpit. *Secundùm relationem Ms. jam inter fodiendum, postquam saxum prædictum fuerat repertum, suavis odor perceptus est mane die* xv *Julii, & iterum vesperi, dum primum frustum à saxo decussum est; at tunc intenti labori, non adverterunt animum ad odorem illum. Deinde verò varii eumdem odorem percepisse dicuntur, idque de se juramento firmavit Franciscus de Fiume Franciscanus.*

atque in eo deprehendunt Sanctæ corpus,

204 *Redeamus ad Salernum, qui sic prosequitur:* Reputabant illi animo non sine singulari Dei providentia præter communem naturæ morem eo lapide, æquè ac in marmoreo tumulo, sarta tecta illa ossa habita; intelligebant jam non à nativo saxi pondere suas vires fuisse superatas; sed divinitus ipsis non opinantibus datum indicium, quod mentem aliò distractam & jacentem excitaret. Alacriores ergo ad extrahendam reliquam lapidis molem se accingunt. Sed Virgo, quæ se difficiliorem in exiguo fragmento solum cranium continente præbuit, ut semet eo prodigio

digio proderet, jam agnita leviorem effecit molem, quæ reliquum incluserat corpus. Quare duorum hominum manibus nullo fultis adminiculo educta tam facilè est, ut levare semet illam dixisses potiùs, quàm elevari. Propiùs verò objectus oculis ille saxeus integerrimi corporis tumulus admirationem excivit, quippe nec compagibus cohærens, neque rimulis fatiscens, neque lateribus prominens, nec ullo tectus operculo nullum dedisse aditum, quà corpus inferretur, apertissimè demonstrabat.

quod ad palatium archiepiscopi transfertur.

205 Postquam persuasum est omnibus, qui in antrum convenerant, S. Rosaliæ corpus inventum, advolat continuò nuncius ad senatum unus ex religiosis viris: senatus rem defert ad principem Filibertum, Sabaudiæ ducis filium, vices regis in administranda Sicilia obeuntem. Ille ejus rei cognitionem, ut jus fasque erat, integram Cardinali Auriæ archiepiscopo reliquit: sed hic suam illico desiderari diligentiam, aut æqualem tantæ rei prudentiam non est passus. Quare eodem temporis puncto certos destinat viros, quibus fidei plurimum inerat, suo & senatûs satellitio munitos, ut quidquid inventum esset, à cujusvis arrogantia ac fraude præstarent integrum. Ubi illuxit, alios submisit majoris auctoritatis viros inquisitum, ut quàm maximâ fide gesta eventaque omnia in tabulas referrentur. Jussitque inventum corpus nocte insequenti, quàm occultè poterat, in suum domicilium transvehi, atque in sacrario decenter asservari; in re tanti momenti consulto magis quàm properato opus esse ratus, expectandumque esse, dum Deus certiora sanctitatis documenta daret. Sed inter alia in investigandis, tum etiam in traducendis iis reliquiis, præclarissimum dedit tota illa saxea mo-

 les,

les, tot partibus major eo fragmento, quod sustolli unius hominis conatu non potuit, quot à reliquo corpore superatur caput; sicuti enim, cùm efferretur è cavea, levis; ita cum Panormum transferretur, levissima effecta est. Arcæ inclusa ligneæ unius hominis humero per salebras ardui montis longo viarum tractu, nullo tamen negotio, vecta est. *Saxum, in quo erat pars capitis, allatum est Panormum noctu ante XVI Julii, & sequenti nocte reliquum corpus, ut legitur tam in Ms. relatione quàm in oratione archiepiscopi Cardinalis apud Cascinum pag. 60.*

Vulgatâ inventionis famâ, miro omnium ardore patrona eligitur Sancta,

206 Sed incredibile memoratu est, *ait Salernus*, quàm citissimè inventi corporis fama pervagata sit urbem; quàm grata acciderit civibus, & quàm ingenti pietatis ac lætitiæ sensu in omnium animos penitus illapsa sit. Una vox omnium erat, mox urbem à pestilentia novo Alumnæ suæ patrocinio liberandam. Quid aliud esse, quòd malis Panormi rebus tantum boni reservâsset Deus? Nimirum non irasci ad internecionem hominibus Deum: eumdem & bellum inferre, & pacis interpretes dare: infligere vulnera, & suppeditare remedia: ejus providentiæ esse, ut cùm inde venefici generis herbæ existunt, hinc alexipharmaca exoriantur; & ubi pungunt spinæ, recreent rosæ. Difficile dictu est, quantùm ardère populus in Virginem cœperit, ut facilè divino impulsus Spiritu credi posset: S. Rosaliæ nomen, quod antea maxima pars ignorabat, celebrare: crebris coronis de ea miscere sermonem; sua studia promere; alius alium hortari, & in spem salutis adducere: montem Peregrinum frequentes subire, specum invisere, dissecti lapidis fragmenta in pretio habere, & quasi gemmas excerpere; ex humo pulverem, è stillicidio aquam petere: mox

mox expressas typis imagines S. Virginis parare sibi quisque, venerari, ac postibus domus, quasi pestis amuletum affigere. Quare vix duodecim dies effluxerant, cùm senatus populusque indicto concilio omnium suffragiis patronam sibi sanctam Rosaliam expetiit, delegitque; tum ejus reliquiis, quando ipsas publicè colendi potestas fieret, arcam ex solido argento, solemni quotannis pompa per urbis vias circumferendam, ac delubrum in æde maxima ornatissimum publico ære construenda sanxerunt.

quæ continuò incipit miraculis clarescere.

207 Sed quis innumera sanctæ Virginis beneficia ac miracula in maxima varietate locorum ac temporum per urbem supra omnem naturæ vim patrata enumeret? Initium quidem factum ab eo, qui peste correptus in lazareto (ita ab ulceroso Lazaro Itali vocant hoc nosocomii genus, quod pestilentiâ attactis usui est) cùm nihil de translatione sacri corporis persensisset, divinitus solùm admonitus, Nunc, inquit, ex monte corpus S. Rosaliæ deportatur: dictisque supplicantis fidem extemplo fecit recepta ex insperato valetudo. Mox dum ægris corporibus vel aliquid ex antro collectum piè applicaretur, vel modicum aquæ sive de specu exstillantis, sive cui frustum saxi illius aut ossis fuisset infusum, ebiberetur, tot tantaque prodigia, contra pestilentes præcipuè exitialesque morbos, consequuta sunt, ut eorum numerus, non secus ac admirandus modus, fidem superent. Ne quid tamen piis populi motibus, vulgique admurmurationibus daretur, optimum factu, ac necessarium Cardinali archiepiscopo visum est, de iis cognosci, & in publicas tabulas singillatim referri, rogatis legitimè juratisque testibus. Sed eadem, quæ à plerisque depellebatur pestilentia, maximo

impedimento erat; cum enim ægrotis, eorumque familiaribus pedem domo non liceret efferre, longumque dierum intervallum intercurreret, quousque suspicionem ritè deponerent, ne quid mali in alios manare posset, latè item serpens in alios & alios morbus, aliæque plurimæ curæ celeritatem probationum retardabant. De multis vero liquidò brevi constitit, quæ ne hujusce narrationis seriem intercidere cogamur, satiùs visum est hìc non referre; sed ex eo miraculorum numero pauca sub finem attexemus. *Hactenus Salernus, cujus collectionem miraculorum dabo post Vitam infrà edendam: plura quoque ex Cascina deinde Latina faciam ac subjungam.*

§ XX. Cura archiepiscopi de examinandis reliquiis: pestis nonnihil mitigata: consultatio theologorum & medicorum irrita: dilata approbatione, pestis recrudescit: altera medicorum consultatio.

Vota Panormi contra pestem facta,

Distraxit interim aliquantulùm Cardinalis animum adversa principis Filiberti proregis valetudo, tum mors III Nonas Augusti, ac demum eidem Cardinali tum ipsius principis suffragio, tum totius regii consilii consensione, demandata Siciliæ administratio. Novum ergo magistra-

gistratum cùm iniisset Cardinalis Auria postridie Nonas Augusti, novas animo curas agitans, licèt nihil eorum, quæ ad humanam industriam vigilantiamque spectarent, prætermitti pateretur, totius tamen urbis ac regni salutem (nam & alias urbes pestis invaserat, & reliquis è propinquo periculum imminebat) in divinis remediis potissimùm niti sentiebat. Quare nova etiam iræ divinæ placamina excogitari cœpta, & novis ingruentibus malis nova subinde patrocinia adsciscere decrevit. Prima in Virginis Deiparæ obsequiis cura fuit, in qua plurimum spei situm. Assumptæ igitur in cælum Virginis die, dùm sacrum operaretur antistes, senatus ac reliquus magistratus, & per suum syndicum populus jurârunt, voverunt publicè, se ad pedes summæ hominum superûmque Reginæ procumbentes ex animi sui sententia fateri Deiparam Virginem singulari ejus, quem paritura erat, beneficio, ejus labis exortem in ipso sui conceptu extitisse, quæ jam ab ultima origine genus humanum pervasit; nec umquam eam sententiam extorqueri sibi passuros, dum per Pontificis Romani scita liceret eam tueri. Tum pervigilium diei, qui conceptæ Deiparæ sacer est, mense Decembri, jejunio, ipsumque diem peculiari solemnique præter solitum honore publico celebraturos spoponderunt.

209 Adjecta deinde vota de colenda D. Rosalia in patronarum numero, & de arca argentea ejus reliquiis construenda, cùm publicè ad cultum propositæ erunt: deinde intra breve temporis intervallum alii & plures Sancti in patronos urbis à senatu adlecti, ut privato aliquorum id piè petentium sensui fieret satis; sed nihil interim remittebat pestis; ad D. Rosaliæ nimirum patrocinium nos rejiciebat Deipara, cui Deus nomi-

etiam de colenda S. Rosalia ut patrona,

nominis tunc non adeo clari celebritatem comparare per ejus beneficia sanxerat. Atque, ut id semel dicam, quod sæpiùs experientiâ comprobante compertum est, recrudescens pestilentiæ vis debacchabatur vehementiùs, quoties à sacrarum Rosaliæ reliquiarum declaratione urgenda antistitis animus, sive ministrorum negligentiâ, sive rei difficultate, sive aliis curis præpeditus retardabatur; mitescebat verò, cùm ad eam redibat; restincta demum est, ut dicemus, cùm eæ solemni pompa circumductæ, agnitæque publicum ac celebrem cultum sunt consequutæ. *Hæc urbis Panormitanæ vota, miro consensu facta, latiùs explicat Cascinus libro 1 cap. 6 & 7; ubi & plures recenset Sanctos, quos sibi tunc patronos elegerunt Panormitani. Deinde cap. 8 recenset humanas industrias, quas contra pestem frustra multiplicârunt.*

cujus festivitas tunc solemniùs solito celebrata.

210 Ventum interea est, *ut pergit Salernus,* ad Septembris initium, in cujus quartum diem incidit S. Rosaliæ in cælum abitus, festusque ejus cultus. Et mirandum fuit quantum exarsêre & magistratus, & populi studia in eo tum primùm solemniori ritu celebrando; nam hactenus in sacrarum precum officio & re divina ejus mentio inter secundarum partium virgines nulla amplioris venerationis significatione continebatur. Indictum ergo est in pervigilio jejunium, & religiosè feriari; supplicatio quoque, sed ut res & tempus ferebat, moderatiore pompæ apparatu, habita est, deductamque S. virginis Rosaliæ depictam imaginem eximiæ pietatis sensu venerata est effusa populi multitudo, mulierum maximè, quæ nullo edicti jam antea propositi metu retineri potuit, quin domo erumperent, nimiò fortasse, plusquam humano consilio par erat,

rat, S. Virginis ope fretæ, quòd nihil ex eo discursu, colendæ illius causâ facto, accipiendum detrimenti foret. Nec spes fefellit. Ab hac supplicatione remittere vis morbi adeo visa est, ut, cùm pauci admodùm duos ipsos menses vel novo contagio inficerentur, vel ex eo interirent, laxata tandem fuerint per urbem populi commercia.

Peste non-nihil sedata, Cardinalis theologos consulit de approbandis reliquiis;

211 Interim cùm sedata aliquantùm peste, & civitas tolerando & Cardinalis archiepiscopus idemque prorex consulendo respiraret, videretque miracula non temerè in vulgus jactari, sed relatum brevi fuisse trecentorum circitèr testimonium; senatus etiam populusque prodigiis & beneficiis excitus efflagitare non desisteret, ut inventum corpus per ipsum, cui legitima id decernendi potestas à sacrosancto Tridentino concilio permissa erat, venerari liceret publicè; ex ejusdem concilii præscripto theologiæ doctores, aliosque virtute doctrinâque insignes viros, atque ex religiosis familiis earum moderatores in consilium Cardinalis vocat. Rei gravitate proposita, ac rerum gestarum miraculorumque serie ex tabulis explicata, mandat singulis, ut mox sibi afferendas tabulas per otium domi diligenter cognoscant. *Ipsam orationem Cardinalis, quâ congregatos theologos allocutus est, recitat Cascinus cap. 9. Fuisse autem advocatos die ultima Novembris ibidem asserit. Communicata tunc istis theologis fuerunt triplicia rerum gestarum acta, teste ibidem Cascino pag. 60, prima nimirum de inventione corporis & traditione, secunda de miraculis Panormi factis, & tertia de miraculis, quæ contigerant in domo vel valetudinario peste infectorum. Horum actorum proli-*

xitas

xitas effecit, ut mensis totus effueret, priusquam responsuri convenerint.

Cùm autem aliqui dubitarent, scriptas petit singulorum sententias:

212 Ubi iterùm convenere, *ait pergens Salernus*, in majoris partis inclinatione pauci se adhuc hærere dixerunt, nulla præsertim inscriptione ad tumulum reperta, quæ corpus illud esse D. Rosaliæ testaretur; miraculis verò adjecêre, quod fidei, invocationique sanctæ Virginis tribui possent; neque aliter ex iis liquere posse rebantur reliquiarum veritatem, nisi protestatione præmissa ad eam confirmandam edi constitisset. Urgebant alii longè majus momentum facere traditionem de S. Rosaliæ corpore hîc abstruso, quàm inscriptiones; has nimirum privatæ auctorum fidei niti, multas rebus antiquis novas apponi, vel loco motas trahere in diversum res & sententias; in traditiones verò nihil fermè ejuscemodi vitii cadere, quæ non uno auctore, sed multorum ac fermè omnium consensu, multorumque memoriâ sæculorum, sine fraudis suspicione commendantur. De miraculorum vi re proposita, tunc multis, sed in alia deinde sessione, ut dicemus, uberiùs disceptatum est. *Cascinus, qui rei gestæ adfuit inter præcipuos, cap. 9 pag. 61 testatur, convenisse theologos consultos coram vicario generali Francisco della Riva, ubi singuli sententiam suam sic dixerunt, ut pars major judicaret, affirmari posse inventas reliquias esse* S. Rosaliæ; *nonnulli tamen dubitarent. Archiepiscopus verò, audita quorumdam dubitatione, jussit scribi rationes, quæ pro alterutra parte allegarentur, ut sic accuratiùs examinari possent; atque interim medicorum quoque opem adhibuit.*

213 *De hisce Salernus ita prosequitur:* Hæc paucorum hæsitatio aliquantum moræ Cardinali archi-

archiepiscopo objecit, quominus rem maturè decerneret, quam omnium volebat consensu contestatam; quare dimisso concilio accuratiùs jussit inquiri tum de miraculis, tum de sepulcro S. Rosaliæ, omnemque persequens viam, quâ ad rem securè statuendam adduci posset, sex viris medicæ artis, eisdemque anatomiæ peritissimis negotium dedit, ut ea ossa lapidi inserta diligenter inspicerent; fortè enim subjecta oculis aliquid certioris consilii datura esse persensit. Sed res primùm tentata parùm processit, & in alios labyrinthos Cardinalem conjecit; nam cùm post solis occasum, obscuro jam cœlo, ad inspiciendum ea convenissent, domesticarum facularum lux nón satis rem aperiebat; non solùm enim circumjecta insertis ossibus saxa fallebant oculorum aciem, ut nihil de eorumdem ossium magnitudine atque natura conjectare facilè possent: sed cùm ad justam schelidis quantitatem concreti lapidis moles superinducta esset, nec unam ab altera statim dijudicandi per malignam illam lucem umbras etiam offundentem copia esset, monstrosi potiùs cujusdam corporis speciem ea moles præbuit, longè solitam virilis nedum fæminei corporis magnitudinem excedentis.

medici, ad corporis recognitionem vocati, cùm maligna luce,

214 Accessit etiam ea dubitatio, ne confusa cum aliis in eodem humatis antro ea ossa jam fuissent; tria enim ibi saxa ex mole, & modo tria videbantur esse capita, gigantæum, puerile alterum, mediocre tertium. Objecta ergo primo ferè aspectu ea specie, nihil diligentiùs scrutandum rati, ad Cardinalem decepti retulêre, quid vidissent. Perculit ea vox Cardinalis animum, hominis alioqui pro insita ingenio prudentia minimè proni ad fidem incertis rebus adhibendam. Ergo medicis severissimè interdixit, ne quid

tum negligenti inspectione decepti, dubium reddunt Cardinalem:

quid non modò in vulgus ſpargerent, ſed nè cuiquam communicarent. Ingentes ille ſecum curas agitabat, Deum, qui tot miraculis illuxiſſet, adfuturum ſperans. Non parùm interim tacitus æſtuantem animum avertit. Hæc ita moderabatur omnium conſiliorum auctor Deus, ut per morbi incrementa totius populi peccata ſeveriori mulctarentur ſupplicio, & cumulatior inde gloria S. Roſaliæ ſuo veniret tempore.

intermiſſâ hinc approbationis curâ, recrudeſcit peſtis, licèt

215 Ergo per occaſionem tum coëuntis populi ob laxata commercia, tum intermiſſæ de ſacris reliquiis colendis curæ, ut diximus, inter Nonas Idusque Novembres, quæ paulo antè peſtilentiæ flamma extincta propemodùm videbatur, tacitis primùm incrementis, mox magis magiſque debacchari per urbem, & veluti ſi ex multis ſimul locis magna vis globulorum eſſet è bellicis tormentis exploſa, ita ex omnibus urbis vicis novi contagionum nuncii obſtrepebant auribus; multis paſſim peſtem incidere, pleroſque interire; vix ſpatium curandæ ſupereſſe, ita ſimul peſte & morte opprimi; deſeri colonis domos, deleri familias; oppleta defunctorum aggeſtis corporibus trahi feretra; centena quotidie eoque ampliùs exanima corpora, totidemque morbo metuque propemodùm exanimata ad certam fermè perniciem extra urbem ad lazaretum efferri. Cúmque noctu & interdiu comploratio amicorum, filiorum orbitates, parentum & conjugum dolor in ſquallore vultûs, ac pullis veſtibus, & ejulatu objicerentur oculis atque auribus, tantum terroris injectum eſt, ut, qui antea impavidi ſteterant, conciderent animis. Interim cùm adfuiſſet conceptæ Deiparæ dies, qui octavus eſt Decembris, non is modò, ut ex voto conſtitutum erat, ſolemniſſimus fuit, ſed

per,

per ſeptem etiam inſequentes dies, ingenti populorum concurſu in S. Franciſci, privilegium illud Virginis magnifico apparatu, quotidianis ſacris concionibus, celebratum eſt. Virus tamen morbi tam latè ſerpens in omnes ſeſe angulos, ac veluti urbis viſcera inſinuabat, ut nihil jam in humanis opibus relictum præſidii eſſe videretur.

adhibeantur plurima pietatis ac pœnitentiæ exercitia.

216 Sed quoniam Dei Filii Mater Patris miſericordiam non exoráſſet, nihil jam, præter ſacram anchoram, movendum reſtabat. Ea erat Chriſti patibulo affixi ſimulacrum in æde maxima religioſiſſimè aſſervatum, quod non niſi accifis domi rebus loco moveri, perque urbem oſtentari ſolet. Quare novo ineunte anno indictum eſt triduanum de more jejunium, ſacra ſcelerum exomologeſis ad expiandum animum cum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ epulo, ut Parenti Deo Optimo Maximo unici Filii mors pro mortalibus obita, circumacta Chriſti Crucifixi effigie, cum maxima ejus leniendæ iracundiæ ſpe, proponeretur. Idque factum eſt religioſiſſime (*die* v *Januarii anni* 1625, *ut notat in margine cum Caſcino, eadem referente fuſiùs cap.* 10) præcedentibus ſodalitatibus plurimis, religioſis omnibus familiis cum Sanctorum reliquiis, & frequentiſſimo clero, ſubſecutis ſenatu, reliqua nobilitate, & plebe innumera nullo diſcrimine. Qui numeravêre, intra tredecim & quatuordecim millia concludi ardentium cereorum numerum tradidêre. Sed quod mirandum magis, alii nudis & catenatis pedibus, alii funibus collo injectis, pars ſpineis ſertis redimiti cinereque conſperſi, pars variis afflictationibus aut aculeatis flagellis ſe macerantes, omnes lacrymis perfuſi, ſublatis per intervalla clamoribus miſericordiam implorantibus, profundum doloris ſenſum ſqualore

re & suspiriis præ se ferentes processêre : eodemque ordine , & majori adhuc comitatu die insequenti reductum est sacrum simulacrum è S. Mariæ de Catenis : tum per octo proximos dies in medio templo maximo stetit alto in pegmate, instauratis supplicationibus, & perpetuis ad Deum fusis precibus tanto populi concursu , tantoque animorum motu , ut gemitibus , suspiriis , & flebilibus acclamationibus ædes maxima continuò personaret.

Rogante senatu & populo, ut approbentur reliquiæ,

217 Nulla quemquam cavendi contagii cura tangebat ; id enim omnibus persuasum , è cœlo mali remedium precibus veluti extorquendum esse. Vidisses Niniven fuimet pœnitentem ; nec tamen , sicut illius , ita & Panormitanæ civitatis delendæ sententiam mutare videbatur Deus , nulla per id tempus diminutione pestilentiæ facta. Id unum mercedis ac beneficii ex tot antè obitis supplicationibus , afflictorum corporum hostiis , tantaque lacrymarum & sanguinis profusione retulisse civitas omnium opinione visa est , ut refervescerent hominum studia in D. Rosaliæ reliquias , unde omnis Deo volente pendebat salus. Fremebat dolenter populus , quòd tantum sibi præsidii divinitus transmissi pœnè ademptum esset : senatus reflagitare non desistebat : referebantur quædam quasi divinæ hominum spectatæ virtutis voces , nisi inventis reliquiis debitus decernatur honos , ad unum omnes peste interituros : accendebantur demum gravissimorum hominum studia ad id negotii sedulò promovendum.

..æ , permittente Cardinali, clara luce primùm à theologis,

218 Rogatus interim antistes ab insignis pietatis viro Jordano Cascini è Societate Jesu , cujus in primis prudentiâ hac in re utebatur , ut liceret sibi tandem saxa illa , in quibus sacra delitesce-

Iitescebant ossa, inspicere, antequam finem scribendi faceret pro D. Rosaliæ corpore agnoscendo, dubitationesque à nonnullis allatas refelleret. Tunc demum ille, quæ curæ ab medicis injectæ tacitum ipsius pectus urerent, aperuit; permisitque Jordano, ut adscitis duobus ex eadem Societate theologis (*imò tribus, nimirum Hieronymo Tagliava, Josepho Agostini, & Mario Domenichi, ut habet Cascinus cap. XI*) cum D. Francisco Riba vicario generali, & D. Vincentio Domenico ad eam rem convenirent. Hi cùm grandiorem saxi molem, quæ gygantæum caput medicis visa est, arripuissent, distinxêre oculis luce meridiana clariùs saxum adhærens ab inclusis ossibus capitis, quod non nisi justam præ se ferebat magnitudinem: quod puerile cranium medici dixerant, testaceum vas erat: quod verò mediocre, verumque crediderant caput, saxum erat rotundum, quod vertebræ in modum fuerat alteri grandiori insertum. Posse denique ossa meliùs dignosci animadvertunt, si saxeo sensim cortice disrupto paterent, quà saltem id fieri poterat absque periculo, ne illa in schedas abirent. Dissipavit hæc lux mœstitiæ tenebras à Cardinalis pectore, offusasque simul dubitationum discussit umbras. *Quippe tanta erat Cardinali dubitatio & formido injecta à medicis post primam illam perfunctoriamque ossium inspectionem, ut, teste Cascino pag. 67, examen potiùs abrupisset quàm distulisset. Verùm, resumpto animo per relationem Cascini & aliorum, qui cum ipso ossa lustraverant, ad alteram inspectionem medicos vocari jussit, eique adesse voluit theologos suprà dictos.*

deinde rursum à medicis inspiciuntur,

219 *De hac ossium inspectione pergens Salernus ita habet:* De die ergo iterata inspectio est ab

ab iisdem anatomicæ artis doctoribus, præclaris ſanè ac doctiſſimis viris, liquida jam ſolis luce omnia colluſtrante. Tum omnes ſeſe admiratione defixos circumſpicere; dubitare num hæc eadem eſſent ſaxa antea à ſe viſa, an alia fuiſſent ad fallendum illudendumque objecta. Demum omnes ingenuè faſſi ſunt, non fuiſſe ſibi integrum, cùm primùm noctu coacti ſunt, per incertam facularum lucem, certam de iis ſententiam ferre. Eorum verò, quæ tum dixêre, ac poſtea, volente antiſtite, ſcriptis ſyngraphis ſinguli prodidêre, hæc fuit ſumma. Quæ oſſa uno, denſo, pretioſoque comprehenſa lapide, in propria ſervata arca, jam ab initio S. Roſaliæ eſſe dicebantur, unius formæ uniuſque habitudinis, atque adeo unius eſſe corporis, longè diverſa ab iis, quæ in aliis antè locis defoſſa & in aliam poſt arcam comportata, nigra, carioſa, cadaver olentia, ita malè deformata, ut loci temporumque ludibriis communi naturæ lege objecta, vel primo aſpectu videbantur. Hæc verò omnia candida, decora, & quaſi ex induſtria expolita niteſcere, nullo corruptionis veſtigio deturpata; quidquid in oſſibus jam antea fractis ſpongioſum appareret, admirandam ſanè præ ſe ferre pulcritudinem, & inſtar auri flaveſcere.

ac melius jam referunt teſtimonium,

220 Etſi verò ex maxima parte tam intimè ſaxo cohæreant, ut ſeparari omnia ſalva integritate nequeant, nuſquam tamen in lapidis naturam eſſe converſa, formamque eſſe manifeſtè diſcretam, quod experimento etiam facto certiſſimè conſtitit, nam aliquot oſſa integra ac nitidiſſima, veluti ex folliculo grana, extrahi potuerunt: præſertim capitis partes agnitæ ſunt, quarum duæ ſummum cranium, imum tertia componebat: omnia inter ſe, & cum ipſo capite

pite magnitudinis aliarumque affectionum proportione convenire : nec plura aut pauciora esse, quàm unum requirat corpus; imò singula jam suis ex arte anatomica nominibus compellabant; quòd longè accuratiùs in tertia inspectione, cùm in arcâ ad publicam venerationem recondenda fuerunt, præstitêre. Odorem non exhalàre ingratum, sed suavem : nonnulli etiam, dum hæc scrutarentur, quiddam divinum fragrare persensêre, sed ad brevem temporis moram, nam paulò pòst, quod rei non naturalis argumentum est, ad pristinum redibant. Minimum illud, quod inter muliebrem virilemque ossium structuram interest, non facilè, in hoc tamen corpore ob saxea velamina nullatenus deprehendi potuisse; mulieris vero esse, non viri, corpus, ex indiciis sensêre; minora quippe erant ossa, candidiora, ac minutioribus quasi granis compacta, quàm in virorum corporibus contingat. Demum adnati lapidis sepimentum rem miraculi plenam esse asserebant, suprà quàm natura præstare posse videretur, atque adeo singulare hic Dei beneficium in protegendis iis ossibus agnoscendum. Res certè erat miræ elegantiæ ac venustatis non antehac visæ, quæque intuentium non solùm teneret oculos, sed animos etiam caperet, ut nemo ab inspiciendo, amandòque temperare posset.

221 *Cascinus lib. 1 cap. XI ipsa medicorum verba ex parte recitat. Integra quinque testimonia juramento firmata nobis quoque scripto sunt communicata. Medici autem hi fuere, Josephus Pizzuto generalis Siciliæ protomedicus, Joannes Franciscus Fiocchetti generalis protomedicus regiæ classis triremium, Franciscus Guerreri protomedicus civitatis Panormitanæ, Hieronymus Spuc-*

quod compendio

Spucces & Erasmus Salati, artium & medicinæ doctores, quorum testimonia habeo. Laudat insuper Cascinus pag. 5 Laurentium di Natale, & quædam ipsius verba recitat. Porrò omnium testimonia in his consentiunt, primò quòd judicarent ossa mulieris potiùs esse quàm viri, idque ex variis sic colligebant, ut tamen faterentur, certò ostendi non posse, quia ossa illa, ex quibus id certò didicissent, lapidi inhærebant: secundò quòd essent ordinariæ magnitudinis, miri candoris, & sine ullo odore malo; quòdque multum distarent ab aliis ossibus in monte Peregrino repertis quidem, sed alio loco & extra saxum istud, cui ossa S. Rosaliæ *erant inclusa.*

hic recitatur.

222 *Hisce verò addit primus:* Dum considero hoc opus tam mirabile, primò mihi videtur, habere aliquid divini, id est, Deum Dominum nostrum fecisse tumulum mirabilem ad conservandum hæc ossa, quia revera non apparet opus omnino naturale. *Secundus ad prædicta addidit* suavem *ossium* odorem, *dixitque se inductum, ut crederet,* hæc ossa esse alicujus corporis sancti. *Tertius præ ceteris extulit ossium candorem, & pulcritudinem tam saxi quàm ossium, dixitque hæc, sive quantitas, sive proportio spectetur, non excedere quantitatem ossium corporis humani mediæ staturæ. Quin & adjunxit omnia sibi tam mirabilia apparere, ut,* firmiter *judicaret, in iis aliquid esse naturali potentia superius*, dictaque ossa conservata esse virtute divina, non causâ ordinariâ & naturali. *Quartus ceteris firmiùs asserit, esse ossa mulieris, additque* judicio suo habere aliquid odoris placidi & suavis. *Quintus demum, laudato ossium candore & pulcritudine, sine ulla corruptione,* judicare *se dixit*, conservationem pulcritudinemque

que dictam non posse esse naturalem, sed provenire à causa quadam supernaturali & occulta. *Hactenus de inspectione medicorum, post quam Cardinalis archiepiscopus indixit congregationem, in qua omnes theologi antea consulti simul cum medicis convenirent.*

§ XXI. Congregatio theologorum simul & medicorum ad approbandas reliquias instituta: mira apparitio, quâ veritas ossium S. Rosaliæ firmatur.

Alia rursum instituta congregatio theologorum & medicorum.

TAndem Idibus Februarii (*imò die XI ex Cascino pag. 71*) præsul eos omnes, qui secundæ huic inspectioni adfuêre, tum alios, qui primò acciti fuerant, in consilium tertiò advocavit. Luculenta primùm oratione pietatis prudentiæque plena, res ad eam diem gestas explicavit; tum quid de inventis reliquiis statuendum proposuit, appositis iis doctrinæ luminibus, quæ cæteris facem præferrent ad rem tanti momenti decernendam. *Cascinus partem istius orationis recitat pag. 71 & 72, ibique asserit, mox lecta esse miracula ex Actis triplicibus. De hisce Cardinalis ipse asseruerat*, multo rigore & accuratione *examinata fuisse & probata, tam recentiora, quàm prima illa jam ante probata, quæ novo examini fuerunt subjecta. Miracula hæc suo loco dabuntur. Interim observo, ordi-*

nem

nem rerum perturbatum esse à Salerno, qui contra Cascinum, rei gestæ præsentem, medicorum sententiam ante miraculorum lectionem auditam esse asserit. Ita enim pergit: Medicos suam de cognitis ossibus sententiam in medium proferre jussit; tum de distinctione horum ossium ab aliis in eodem antro, sed alio in loco, non longè pòst repertis, tum de eorum conservatione & pulcritudine, & prout cuique naturæ terminos res transiliisse videbatur, disſererent. Novissima ac prima miracula legitimè juratis testibus accuratiùs comprobata recitari voluit, prætermissis innumerabilibus signis quotidie ac passim editis, quorum ratio haberi non potuit.

in qua, ubi res erat disputata, pro approbatione reliquiarum consentiunt omnes.

224 Perpensum hìc etiam, quantum momenti habeant miracula, quæ Dei loquentis sunt verba, & divinum veritatis confirmatæ sigillum, ad vindicandas alicui Sancto suas reliquias, cùm de iis dignoscendis agitur, & ad ejus invocationem nominis applicationemque ossium fiunt; tacitè quippe tunc ea adjicitur conditio petitioni miraculi, si ejus Sancti sint reliquiæ; imò in re nostra, fuit etiam aliquando expressis verbis adjectum, ut miraculo, quod expetebatur, vellet Deus prodere, an eæ reliquiæ essent nostratis Rosaliæ: collatum discussumque diligenter est, quid in celebrioribus sacrorum corporum inventionibus, ac præsertim sanctorum Placidi & sociorum haud dudum in Sicilia evenisse, quibusque indiciis ad rei caput deventum esse, prodant historiæ. Rogati demum singula religiosorum Ordinum capita, aliique theologorum culmina, in hanc omnes ivêre sententiam, evidenter videri credibile, atque adeo piè prudenterque existimandum, placere Deo miraculorum auctori, ea ossa, ut par est, honorificè haberi,

atque

atque ut sacras reliquias sanctæ Rosaliæ publico ritu coli & adorari; idque rei veritati, Christianæ religioni, traditæ sanctorum Patrum doctrinæ, sacrorum canonum institutis, Ecclesiæ consuetudini consentaneum esse. *Hisce rationibus pro approbatione reliquiarum insistebat Cascinus, qui dissertationem suam ipse recitat cap. XI à pag. 73. Verùm & alia argumenta non pauca adjungebat, ut ibidem videri potest.*

225 Fuit tamen unus ex hoc consilio, qui proditum abunde miraculis aiebat eas reliquias esse sanctas; sed ipsissimas sanctæ Rosaliæ esse cælesti aliquo viso magis ac magis exploratum vellet: rejectum quidem à reliquis est id desiderium, quod Deo præscriberet rationem detegendæ veritatis, quam satis declaraverat. Sed humanis hisce votis facilis obsecundavit Deus hoc ipso die tertiodecimo Februarii, ne quid levissimæ dubitationis reliquum esset, quod sanctæ Virginis gloriæ obesse videretur. Sed cælestis is visus, qui eadem consultationis die, ut dixi, accidit, aliquot post dies relatus est ad Cardinalem, cùm jam certum haberet sacras reliquias proponere populo adorandas; eâque horâ relatus est, cùm de die & apparatu antistes & pauci ex familiaribus consulerent: quod factum crediderim eo consilio, ut minimè necessarium fuisse ostenderet Deus ad rem satis superque contestatam. Hoc tamen miraculum quod reliquiarum testificationem, & liberandæ per eas urbis exhibuit prædictionem, æquum est, ut integrum, uti evenit, perscribam. *Videtur Salernus duas confundere congregationes, quas Cascinus distinxit, de priore agens cap. XI, de altera cap. 13. In priore, teste Cascino pag. 73, duo utcumque manserunt dubii; in altera verò, ut habet pag.* 100,

exceptis uno alterove, qui revelationem initio desiderabant: decreta dein approbatio.

100, *omnes consenserunt, excepto uno, qui aberat, & tunc sacri corporis expositio decreta est, necdum audito miraculo & visione sequente, quam post Cascinum ita refert Salernus.*

Eodem die Vincentio Bonello apparens Rosalia,

226 Puellam Vincentii Bonelli conjugem adorta pestis absumpserat. Sed is, qui viventis uxoris morbum dissimulârat, defunctam in æde sacra intra urbem humandam esse contendebat, dictitans eam non peste corruptam, sed insolita vi morbi subitò è vivis excessisse. Dolo etiam suo mendacium adstruebat, quòd ejus domus nemini medicorum patuisset; nam ipse, ne corpori conjugis, quam propter ætatis florem & elegantes mores unicè deperibat, medicæ admoverentur manus, addiscendo à peritis, adhibendoque morbi remedia, medicum egerat. Sed non fefellit eorum, qui publicæ valetudini præerant, diligentiam aut fidem. Ubi ergo in cadavere pestilentiæ signa comperta sunt, jussum ut illa extra urbem efferretur, & ipse intra domum se contineret. Hîc ille mœrore angi: neque conjugem defunctam dolebat magis, quàm inspectam pudebat. Igitur doloris impatiens proximo die, qui pridie Idus Februarias fuit, sub primam noctem publicam legem, & domûs claustra perfringens, urbe egreditur, & in domuncula ad crepidines montis Peregrini sita noctem illam traduxit; postera deinde luce, ut animum ab ægritudine avocaret, venaticos præ se agens canes, quos domo secum eduxerat, solus montis illius salebras, sclopum gestans, peragrare cœpit.

docet corpus suum esse inventum,

227 Ubi eò loci progressus est, quas vulgo Scalas appellant, obviam sese tulit mulier eremitico quidem vestium cultu, sed decora facie, atque hominem primo ac improviso aspectu exhorrescentem, & vix oculos præ veneratione attollen-

tollentem, sic blandè alloquitur: Solve animum metu: mecum unâ ad ardua montis succede: specum tibi & penetrale commonstrabo meum. His dictis præivit illa, ac taciti utrique ad antrum, ubi sacrum sanctæ Rosaliæ corpus inventum diximus, perrexêre. Hic illa ad Vincentium os simul vocemque convertens, Eccum, inquit, antrum, ubi meum jacens corpus tot transegit annos. Diu quæsitum olim est, sed jam hinc modò longè abest. Digitoque exsignans saxum omnium maximè excavatum, quod corpus humanum per foramen adrepens angustè caperet, Et hæc, inquit, mea est peregrina cella, ubi multum itidem ætatis exegi. Sed nunc jam Panormum versus descendamus; nam quæ tibi agenda sunt, inter descendendum edisseram. Non longè ab antro decesserant, & Vincentius, qui adhuc incertus animi attonitoque similis pœnè obriguerat, nunc tandem, cùm sibimet ipse animi aliquantum fecisset, sic eam affatur. Ecquam te dicam esse, mulier? O quantus inest decor! Næ tu angeli vultum, non hominis, refers. Ad hæc illa subridens: Non me agnoscis? Cùm negasset homo: Ego, inquit, Rosalia sum.

228 Tunc illa, Vincentius excipit, diva Rosalia? ac detecto capite venerabundus ad ejus accidit pedes. Quid igitur, subdit, inclyta Virgo, pacem Panormo non exposcis? Quidni à patria prohibes grassantem luem, quæ quod roboris, quod floris est civium, malè depascitur; atque hos inter uxor etiam mea sublata est. Tum Virgo: Ita usque adhuc Deo libitum fuit. (*Addit Cascinus:* Et gratia illi obtenta non est propter incredulitatem aliquorum. Nimis disputârunt & ratiocinati sunt de corpore meo. Verùm dum in processione supplicantium per urbem fuerit

Panormum peste liberandam suo patrocinio; ipsum verò post quatriduum moriturum:

rit circumlatum, cantatumque TE DEUM LAUDAMUS, tunc urbs mea gratiam impetrabit, ut mihi jam promisit gloriosa Virgo Dei Mater, cælique & terræ regina. *Posteriora utcumque expressit Salernus, ad quem regredior, nonnihil tamen mutata hoc modo:*) Sed jam ab eo veniam meæ civitati obtinui, interpositâ maximè Virginis Deiparæ totiusque orbis Reginæ gratiâ. Ubi corporis mei reliquiæ circumlatæ per urbem fuerint, actæque celebri hymno Deo gratiæ, tum salutis beneficio civitas affecta erit. Interim tibi per me mandat Deus, ut Panormum regressus criminum exhomologesi sacrâque Eucharistiâ animum lustres: tum per eum sacerdotem, qui tibi aures confitenti dederit (tibi enim adire non licebit) Cardinali Auriæ nuncies, non longiori disceptatione opus esse: certò sciat ipsummet meum corpus apud se in sacrario servari. Recténe rem tenes? facturum tè recipis, necne? Ego verò, inquit is, recipio, atque id tibi polliceor. Ubi progredientes ad eam vallem, quam vulgo Suis appellant, tum Virgo, Tibi, inquit, præcipio, ut dicto audiens mandata perficias: atque hoc tibi esto signum, ne vana hæc existimes visa auditaque: peste corripieris, & post quatuor dies decedes. Ne time. Animum sacramentis purga, & per confessarium, quæ dixi, nuncies volo. His dictis evanuit.

Vincentius verò correptus morbo, advocato confessario

229 Jam Vincentium pergentem in urbem ire febris adoritur, atque anceps illa cogitatio stantdumne sibi promissis esset: hinc enim hominem impellebat fides ac religio, ut ea præstaret: at inde absterrebat metus, ne, si se violatorem legis, ac delusæ custodiæ reum proderet, capite plecteretur. Subegit tandem hominem humani periculi metus, mutatoque consilio domum prima

ma nocte repetit. Quatuor ipsos dies in lecto jacuerat, omnia pertinaci silentio supprimens, ac ne domesticis quidem aliquid communicando, post exactam mediam noctem, quæ anteit duodevigesimum Februarii diem mater filio assidens per increscentem pestilentiæ vim animum à sensibus avocari advertens, nec multùm abesse, ut à corpore dirimatur, sacerdotem accersiri jubet. Curandis ægrorum animis in ea regione, quam sanctæ Agathæ Villam incolæ appellant, præerat spectatæ virtutis sacerdos domnus Petrus Monachus, qui sæviente Panormi lue, cùm vacuus periculo in patria sua ageret Thermis, caritate in Deum hominesque succensus, ab archiepiscopo Panormitano flagitavit, atque alteris litteris impetravit id munus sibi demandari, ut Sacramenta ministraret peste correptis. Hic ergo Vincentio opitulatum veniens, cùm abalienatam à sensibus mentem offendisset, precibus, & si quo alio modo per id tempus licuit, hominem juvit, abiensque præcepit, ut se revocarent, si fortè integri redirent sensus. Id post aliquot horas factum.

totam visionem enarrat primùm,

230. At Vincentius jam sui compos primo cum sacerdote congressu, Multa, inquit, eaque maxima, priùs quàm peccata, expromenda mihi sunt, pater. Negare hic contrà, quidquam Confessioni prævertendum: quis enim animum à suo statu pòst paulo non dimovendum præstet? Quamobrem Vincentius peccata ante omnia aperire induxit animum; sed fide ab ipso sacerdote accepta, iis auditis, ad cætera vacuas præbiturum aures. Igitur ubi absoluto criminibus animo, ac cælesti pane refecto, rei narrandæ tempus adfuit, variè affectis commotisque præcordiis, hinc dolore tam diu dilatæ narrationis, hinc gaudio, quòd

quòd jam retegendæ rei tam gravis copia esset, cùm prorumpere vellet in verba, magnam primùm lacrymarum vim effudit. Tum collectis viribus vigescente satis animo, in medio considens lecto, Ades, inquit, animo, pater; magnum enim rei pretium est. Atque hæc præfatus, oblatam sibi speciem, habitos sermones eo, quo dixi, ordine exposuit. Sciscitanti deinde multa sacerdoti aptè respondit; ac demum obtestatus eum est, uti maturaret rem ad Cardinalem perferre. Eo dimisso, nihil cunctatur sacerdos.

eamque deinde repetit eidem & duobus Capucinis singula scripto excipientibus:

231 At Cardinalis, nuncio audito, duos è vestigio ex Capuccinorum familia, juvandis etiam ægrorum animis destinatos, cum eodem sacerdote ad Vincentium ire jussit, ut rursus omnia accuratè audirent, & scripto exciperent; ita enim fieret, ut exploratum magis ratumque miraculum, si tribus eadem testibus dicerentur, sibique constaret in narrando æger. Nec verò quidquam discrepavit, sed omnia alacriter uno eodemque tenore repetita, & præscripta. Perfecto virginis Rosaliæ imperio lætus Vincentius, animam mox agere occœpit, emisitque in cælum, ut fas est credere, duodecimo Kalendas Martii. *Hæc omnia ex Cascino deprompta. Addi ex eo potest, totam infirmi narrationem secunda vice, dum aderant duo Capucini, scripto fuisse exceptam, prælectamque ægroto, qui omnia rata habuit. Visio autem hæc Cardinali archiepiscopo nuntiata est, dum sacra* S. Rosaliæ *ossa discernebantur ab anatomicis, præsente ipso Cascino.*

pestis etiam eodem die imminuta. Ossa Sanctæ per anatomicos

232 Igitur quo die de S. Rosaliæ reliquiis inita consultatio sacros honores iis decrevit, duobus Deus prodigiis rem confirmare visus; altero, missa de cælo eadem Virginis specie, cujus ageba-

agebatur gloria, ad rem decretam novo cælestique calculo stabiliendam; altero in ipsa urbe pestilentiam compescendo; nam è tabulis præfectorum valetudinis publicæ, in quas peste contactorum ac pereuntium numerus referebatur, ab eo die insigni decremento diminutum eum numerum, qui centenos antea singulis ferè diebus continebat, licet animadvertere; nec multum effluxit temporis, cùm ad denos, aut etiam quinos redactus est. Adeo non alium iracundiæ suæ modum, quàm S. Rosaliæ gloriam statuisse videbatur Deus; ejusque habenas huic Virgini tradidisse in manus, ut quo magis minúsve sua procederet gloria, eò illas vel adduceret, vel remitteret. Tum brevì ad levandum onus, & ut omnium ossium apertiùs constaret numerus, & suo inscripta nomine condi possent, scalpro excisorio resecta magnam partem est crassities silicis, qui ea tot sæculis ab injuriis temporum defenderat. Ac ne longiùs civitatis salus protraheretur, octavo Kalendas Martias anno jubilæi & salutis millesimo sexcentesimo vigesimo quinto, coacto cum prætore frequenti senatu, selectisque aliis viris, singillatim ossa, suo appellata per anatomistas ac notata nomine, & lapide adhuc non admodùm alto circumtecta, in capsulam, quæ pro temporis angustiis parari potuit, locuplete ornamento elegantem, ab Cardinale archiepiscopo senatui tradita, fuêre immissa.

enumerata, atque eleganti imposita theca,

213 *Cascinus cap. 13 pag. 101 & sequentibus de anatomica illa ossium enumeratione latiùs agit, testaturque ad eam delegatos fuisse tres anatomiæ peritos medicos cum quatuor theologis. Hi fuerunt Franciscus Riba vicarius generalis, Vincentius Domenichi protonotarius Apostolicus, & Cascinus ipse cum alio quodam è Societate Jesu.*

quòd jam retegendæ rei tam gravis copia esset, cùm prorumpere vellet in verba, magnam primùm lacrymarum vim effudit. Tum collectis viribus vigescente satis animo, in medio considens lecto, Ades, inquit, animo, pater; magnum enim rei pretium est. Atque hæc præfatus, oblatam sibi speciem, habitos sermones eo, quo dixi, ordine exposuit. Sciscitanti deinde multa sacerdoti aptè respondit; ac demum obtestatus eum est, uti maturaret rem ad Cardinalem perferre. Eo dimisso, nihil cunctatur sacerdos.

eamque deinde repetit eidem & duobus Capucinis singula scripto excipientibus:

231 At Cardinalis, nuncio audito, duos è vestigio ex Capuccinorum familia, juvandis etiam ægrorum animis destinatos, cum eodem sacerdote ad Vincentium ire jussit, ut rursus omnia accuratè audirent, & scripto exciperent; ita enim fieret, ut exploratum magis ratumque miraculum, si tribus eadem testibus dicerentur, sibique constaret in narrando æger. Nec verò quidquam discrepavit, sed omnia alacriter uno eodemque tenore repetita, & præscripta. Perfecto virginis Rosaliæ imperio lætus Vincentius, animam mox agere occœpit, emisitque in cælum[1], ut fas est credere, duodecimo Kalendas Martii. *Hæc omnia ex Cascino deprompta. Addi ex eo potest, totam infirmi narrationem secunda vice, dum aderant duo Capucini, scripto fuisse exceptam, prælectamque ægroto, qui omnia rata habuit. Visio autem hæc Cardinali archiepiscopo nuntiata est, dum sacra* S. Rosaliæ *ossa discernebantur ab anatomicis, præsente ipso Cascino.*

pestis etiam eodem die imminuta. Ossa Sanctæ per anatomicos

232 Igitur quo die de S. Rosaliæ reliquiis inita consultatio sacros honores iis decrevit, duobus Deus prodigiis rem confirmare visus; altero, missa de cælo eadem Virginis specie, cujus ageba-

agebatur gloria, ad rem decretam novo cælestique calculo stabiliendam; altero in ipsa urbe pestilentiam compescendo; nam è tabulis præfectorum valetudinis publicæ, in quas peste contactorum ac pereuntium numerus referebatur, ab eo die insigni decremento diminutum eum numerum, qui centenos antea singulis ferè diebus continebat, licet animadvertere; nec multum effluxit temporis, cùm ad denos, aut etiam quinos redactus est. Adeo non alium iracundiæ suæ modum, quàm S. Rosaliæ gloriam statuisse videbatur Deus; ejusque habenas huic Virgini tradidisse in manus, ut quo magis minùsve sua procederet gloria, eò illas vel adduceret, vel remitteret. Tum brevì ad levandum onus, & ut omnium ossium apertiùs constaret numerus, & suo inscripta nomine condi possent, scalpro excisorio resecta magnam partem est crassities silicis, qui ea tot sæculis ab injuriis temporum defenderat. Ac ne longiùs civitatis salus protraheretur, octavo Kalendas Martias anno jubilæi & salutis millesimo sexcentesimo vigesimo quinto, coacto cum prætore frequenti senatu, selectisque aliis viris, singillatim ossa, suo appellata per anatomistas ac notata nomine, & lapide adhuc non admodùm alto circumtecta, in capsulam, quæ pro temporis angustiis parari potuit, locuplete ornamento elegantem, ab Cardinale archiepiscopo senatui tradita, fuêre immissa.

enumerata, atque eleganti imposita theca,

213 *Cascinus cap. 13 pag. 101 & sequentibus de anatomica illa ossium enumeratione latiùs agit, testaturque ad eam delegatos fuisse tres anatomiæ peritos medicos cum quatuor theologis. Hi fuerunt Franciscus Riba vicarius generalis, Vincentius Domenichi protonotarius Apostolicus, & Cascinus ipse cum alio quodam è Societate Jesu.*

su. Medici erant Hieronymus Spucces , Erasmus Salati & Franciscus Guerreri. Hi porrò , ut ex Cascini verbis colligitur , singulos lapides , prout confracti erant cum inclusis reliquiis , accuratè lustrare cœperunt à die XIII *vel* XIV *Februarii , idque continuârunt usque ad diem* XXII *ejusdem mensis , quo sacra reliquia primùm in theca reclusa , & ad ecclesiam cathedralem fuêre delata. Omnium autem ossium inventorum , quæ partim lapidi inhærere sinebant , ne frangerentur magis , partim è lapide erant ablata , accuratus confectus est catalogus , isque satis prolixus , quem recitat Cascinus pag.* 105 *&* 106 *quemque Latinè dabo* § 24. *Deinde subdit laudatus scriptor , partes omnes enumeratas per Cardinalem archiepiscopum panno serico , & thecæ eleganti fuisse inclusas , particulas tamen varias senatoribus aliisque personis fuisse concessas , sibique inter alios datam fuisse particulam brachii , ubi manui conjungitur.*

quæ honorificè ad ecclesiam principem transfertur.

234 *Hisce verò peractis , postquam clausa erat theca , clavesque datæ senatoribus & canonicis , nobili supplicantium agmine comitante , theca ad ecclesiam cathedralem rectâ viâ fuit delata , prout narrat Salernus , qui ita prosequitur :* Præcipiti verò ad vesperam die , omnibus urbis primoribus , & candidato clericorum ordine cereis facibus præeunte , subvectum humeris ecclesiastica dignitate fungentium sacrum illud onus , ex ædibus archiepiscopi elatum est in proximum templum cathedrale. Ibi sublimi in solio collocata sacra lipsana Cardinalis Auria archiepiscopus , regius magistratus omnis , senatus urbis , & immensa adcurrentis populi multitudo piissimè adorârunt ; & præcinente antistite plenis musicis choris Deo ac Virgini decantatæ laudes, effusæ-

effusæque preces. Ubi verò satis concessum temporis satiandis oculis animisque populi, ab iisdem sacerdotibus transvecta in sacram cellam, ubi vetus reliquiarum thesaurus SS. Christinæ & Nymphæ argenteis arcis honorificè asservatur. Festivus tunc, perque triduum æris campani pulsus, æneorum tormentorum fragor, accensæ sub noctem faculæ, non virorum modò, sed & mulierum, quibus, sublato interim edicto, facta est potestas accedendi ad templum, sexcentaque alia lætitiam ac pietatem prodebant simul ac fovebant. Sed hæc præludia fuêre honorum & gaudii Panormitani. *Quippe, teste Cascino pag. 107, senatores, antequam discederent, statuerunt sacrum corpus includere theca è solido argento, eidemque exstruendum curare sacellum magnificentius, splendidè quoque exornare sacellum montis Peregrini, è quo tantum acceperant thesaurum, & præ ceteris curare, ut pompa pararetur honorificentissima ad sacras reliquias per urbem circumferendas.*

§. XXII. Corpus S. Rosaliæ solemni pompa per urbem circumlatum: finis pestilentiæ ejus beneficio impetratus.

Ingens Panormitanorum apparatus

Disceptabatur interim, inter doctos etiam, de cælestium oraculorum tum veteri traditione, tum nuper à Bonello acceptorum sententia,

tentia, an habitis primis facro corpori honoribus extirpanda penitus foret peftilentia, an expectandum beneficium, donec folemni pompa per urbem circumferretur. Id tutiffimum plerique fentiebant, ut quàm citiffimè, non expectato anniverfario inventionis die, nec magnifico ullo apparatu, qualis jam animo concipiebatur, per urbem reliquiæ ducerentur; nemo enim ultra hoc tempus incolumitatis fpem rejiciebat. Sed neque id divino confilio, nec magiftratui placuit. Cùm ergo jam doceret eventus, non ftatim cultis reliquiis ftirpitus luem omnem Panormo evulfam effe, in dies tamen magis magifque languefcere, decretum eft, ut poft unum aut alterum menfem, adaucto quàm maximè poffet operarum numero, ad folemniorem pompam atque apparatum celeriùs concinnandum, urbem obirent; is enim cultus gloriæ Virginis, quam promovebat Deus, eique pietati, quam fovere in populo par erat, confentaneus videbatur. Quatuor fublicios triumphales arcus Catalaunia, Florentina, Genuenfis, & Neapolitana gens, quæ negotiandi causâ Panormi degit, poëtarum pictorumque induftriâ, fignis, epigrammatis, aliifque maximo fumptu eleganter exornatos ftatuerunt. Quintum ære publico fenatus in meditullio urbis conftruxit ampliffimum, ubi & architecti ingenium & ars, fabrorum induftria, & dives urbis pietas cum liberalitate eluxit; ad quindecim aureorum millia impenfum eft: nam fericis pannis acu pictis, argento auroque intertextis, quadraginta & octo columnarum ordines, fornicefque erant conveftiti; fimulacris triginta fex, innumerifque aliis ornamentis moles altiffima admirationem excivit: ædes maxima peripetafmatis quanta quanta eft, pretiofis ornata: imperatum

ratum civibus, ut longissimo viarum tractu, quà eundum erat, domorum parietes à calce ad summum usque verticem, quibus quisque posset elegantioribus ornamentis convestirent: altaria per aliquot intervalla viarum triginta tria, signis, vasisque argenteis atque aureis affabrè cælatis referta erigerent, ut tota urbs unius templi D. Rosaliæ sacri speciem præ se ferret.

ad circumferendas per urbem Sanctæ reliquias:

236 Strepebat tota fere civitas apparatu ingentium machinarum, fabrisque omnium generum per amplissima atria domosque dispersis. Certatim res agebatur summa opum vi, nec quisquam à cæli inclementia, vel quod præsentissimum erat periculi, à contagio rei suæ familiari metuebat, vel sibi. Quidquid ingruente peste abstrusum fuerat in penetralibus ædium, obstructo etiam muris portarum aditu, id, quamvis pretiosissimum esset, eductum nunc est: qui urgente metu sese domi continuerant, veluti carceri sponte mancipati, prodière omnes; ea nimirum omnium animos spes ac religio invaserat, se jam periculis defunctos D. Rosaliæ patrocinio. Nec id sanè fefellit quempiam. Cæterùm cùm temporis plusquam constituerat magistratus, absumptum esset in tanto rerum apparatu, quod tamen vix satis esse potuisset tot tantisque operibus perficiendis, nisi moræ impatiens alacritas, veluti fugientem pestilentiam insecuta, sibi stimulos admovisset; indicta tandem est solemnis supplicatio triumphi in morem v Idus Junii. *Consonat cùm hisce Cascinus cap.* 14, *nonnulla tamen addens. Nam primò observat, tantam quoque magistratuum fuisse fiduciam, ut omnibus, exceptis infectis, facultatem fecerint liberè agendi & commeandi per urbem, acsi nulla superfuisset contagionis formido. Secundò jusserunt,*

ferunt , deponi ab omnibus lugubres vestes in honorem S. Rosaliæ. *Tertiò testatur , ignes festivos cœptos à die* VI *Junii ; die verò* VII *corpus arcæ magis pretiosæ impositum ; indictumque eodem die Sabbati solemne jejunium. Redeamus ad Salernum.*

nobile agmen ac copiosum eas comitantium per urbem :

237 Pompam , *inquit* , ducebant ex quatuor præcipuis urbis regionibus longa serie cives genere ac fortunâ honesti , nobilesque in quatuor distincti classes , tum sodalitates tres & nonaginta cum Sanctorum simulacris : additus ducentarum virginum impuberum chorus , qui floreis sertis redimitus , palmarum ramos manibus præferens , Io triumphe , si non voce , virginitatis certè insignibus , S. Rosaliæ decantabat ; & frequentissimus clericorum ordo subsequuti sunt. Arcam cristallinis compactam tabulis , & argenteis distinctam laminis , sacra Rosaliæ ossa coccineo serico involuta concludentem ex primo equestris ordinis flore triginta duo , vestium splendore gemmisque clari , humeris vectabant suis. His reliqua agglomerata nobilitas , tum Cardinalis Auria urbis archiepiscopus idemque prorex , stipante senatu & consilio regio , prosequebatur. Quanto populi vias ac fenestras omnes occupantis plausu , quot lætitiæ signis , piisque lacrymis continenter sacrum corpus exciperetur ; quo pacto novemdiale reductis in ædem maximam reliquiis , atque in altissimo solio positis , solemni ritu celebratum sit , cùm explicari facilè nequeat, ne longum faciam , libens prætereo ; impensa fuisse in omnem apparatum , quà publicum , quà privatum , centum aureorum millia , harum rerum peritiores credidêre. *Hactenus Salernus. Si quis verò prolixiorem celeberrimæ hujus pompæ rela-*

relationem desideret, adire poterit Cascinum, qui eam lib. 1 cap. 14 fusè enarrat.

238 *Finem pestilentiæ, quem Panormitani non frustra sperabant, Salernus ita refert:* Sed finem pestilentiæ finis narrationis tandem excipiat. Experta non exiguo suo damno sæpiùs fuerat hoc anno civitas, quantùm obfuissent festorum dierum celebritas, & conventus omnes per occasionem supplicationum facti: quare una vox omnium erat, ex tanto apparatu, usuque supellectilis, quæ famulis, operis, omnique infimæ plebi ultrò citroque contrectanda tradebatur, atque ex tanto tamque diuturno populi conventu, universam omnino civitatem pestilentiâ conflagraturam, nisi divina virtute ab eo periculo evasisset: spes tamen in virginem Rosaliam divinitus concepta incolumitatis pignus fuit ad hæc peragenda: nec fefellit. Recisa sunt hydræ huic teterrimæ capita omnia: restinctus est ignis ille noxius urbem depopulatus. Quare gaudium & admiratio omnium animos occupavit, ac pœnè obstupefecerat miraculi magnitudo. Illud tamen plerosque perculit, quod, cùm per proximos festos dies in tanta hominum frequentia contactuque supellectilis nemo à pestilentia tentatus fuisset, elapsis diebus circitèr decem, scintillæ aliquot iterum emicarent: & licèt paucos admodùm corriperent, injecère tamen metum, ne maxima inde flamma excitaretur incendii. Comperta quidem fuit aliquot hominum temeritas, qui, dum intra lazareti fines, tum morbo impliciti, tum ægrorum ministri supplicationem D. Rosaliæ peragerent, & reliquiarum particulam pompâ circumductâ venerarentur, per summam licentiam ex urbe illuc penetrârunt, amicos ibi commorantes non revisuri modò, sed in amplexus

circumlatis reliquiis, cessat ferè pestis:

xus etiam, & carorum oscula ruentes; quare spe optimè in D. Rosaliæ patrocinio posita in temeritatem ab iis adducta, restitutam rem pœnè ex integro everterunt.

atque omnino exstinguitur die 15 Julii:

239 Consternavit civium animos novus is pestilentiæ rumor; sed omnino lentè serpebat morbus, intra exiguum retentus numerum; & cùm antea, ubi semel domum quampiam invasisset lues, vix paucis ex ea familia pepercisset, nunc uno ægro, cæteri ut plurimùm immunes erant. Matres liberorum amore victæ, eos peste fortè affectos modò amplecti, fovere, contrectare impunè potuerunt. Ut jam evulsos ferocissimæ bestiæ dentes D. Rosaliæ manu sibi ipsi gratulantes intuerentur omnes; sed adhuc eam vivere ægrè ferrent. Senatui interim mens injecta est de exornando montis Peregrini antro, quod antea S. Virgini promiserat, nec hactenus gravioribus distentus curis perficere quiverat. Illuc ergo ascendit prætor, loci conditionem contemplaturus, jussitque ornamenta. Incidit illud iter in diem decimam quintam Julii, quâ primus ab inventione sacri corporis annus claudebatur: faustéque id accidit; cùm enim regrederetur, nunciatum illi est, neminem ea die tota urbe vel peste correptum, vel in ejus suspicionem venisse, neque ullam ex veteri morbo mortem accidisse. Discussâ ergo nubeculâ, cælestis beneficii charior lætiorque lux splendescere occœpit, atque iniri jam tum quadraginta dierum numerus, ex veteri instituto veluti jure gentium præscriptus perfectæ incolumitati explorandæ. Eâque dierum periochâ felicissimè præterlapsâ, ac decem aliis diebus de more ad purgandam civitatem exactis, in diem tertium Septembris, qui natalem S. Rosaliæ diem præcedit, incidit

perfe-

perfectæ redintegratæ valetudinis documentum: quare laudibus Deo O. M., ac S. Rosaliæ civi & patronæ ritè persolutis, licuit Panormo commercia jam diu intermissa jungere cum omnibus Siciliæ & orbis urbibus, eademque fuit & natalis S. Virginis & Panormi renascentis lux.

argumenta attribuendi hoc beneficium S. Rosalia patrocinio.

240 *Hisce consona habet Cascinus lib.* 1 *cap.* 17, *sed pluribus rationibus ostendit, beneficium depulsæ pestilentiæ attribuendum esse patrocinio* S. Rosaliæ. *Lubet ipsius rationes breviter recensere. Prima ratio solùm probabilis est, quòd* S. Rosalia *variis prædixisset, corpus suum reperiendum tempore gravissimæ calamitatis. Hæc ratio per se non probat beneficium obtentum, sed aliis rationibus verisimilitudinem addit. Secunda ratio est mirabilis illa* S. Rosaliæ *invocatio, quæ relata est num.* 198; *cùm videatur divino instinctu facta: huic verò addi potest mira Panormitanorum de ope* S. Rosaliæ *fiducia. Tertium obtenti à* S. Rosalia *beneficii indicium est, quòd observatum sit, pestilentiæ vim decrevisse, quoties strenuè laborabatur pro approbando corpore, aut Sanctæ gloria promovenda; contrà crevisse, cùm moræ injiciebantur approbationi reliquiarum. Quartum idque clarius argumentum est apparitio Virginis Vincentio Bonello oblata, certis ea testimoniis & secuta Vincentii morte confirmata; cùm ipsa Sancta ibidem prædixerit cessaturam pestem, post corpus suum honorificè per urbem circumlatum; sicut revera evenit. Scrupuli quidem hic nonnihil esse potest, quia non eodem die, quo circumlatæ sunt sacræ reliquiæ, pestilentia penitus cessavit. Verùm non promiserat Sancta pestem eodem die omnino cessaturam, licèt Panormitani fortasse verba ipsius eo sensu intellexissent; sed gratiam præstandam dixerat. Magna autem*

eodem die gratia urbi præstita est, quòd pestis tota ferè fuerit sublata, perfectumque fuit beneficium, quando illi post aliquot hebdomadas curârunt in monte Peregrino exornari Sanctæ sacellum, uti antea promiserant. Præterea hanc pestis depulsionem varia faciunt illustriorem, primò tempus, cùm pestis cessaverit media æstate, quando id naturaliter minùs sperari poterat: secundò quia ob supplicationem tanta erat libertas eundi & quibuslibet vestimentis utendi, ut malum ea libertate longiùs serpere debuisset: tertiò simul cum peste ita sublati sunt morbi similes, aliique omnes, ut Cascinus pag. 148 testetur, valetudinaria Panormi ea æstate & secuto autumno vacua fuisse: quartò quia ne unus quidem eorum, qui domos infectas jussi sunt purgare, peste infectus fuit. Hæc aliaque plura ibidem Cascinus.

§ XXIII. Pestis post quinque menses iterum Panormitanos corripit: at ope S. Rosaliæ, ut creditur, paulatim extinguitur: inventio corporis & pestilentiæ depulsio ex Pirro.

Ostenditur, integrè Panormi

C*Ascinus cap. 15 & 16 varia recenset signa beneficiaque, quibus probatur magis, inventas in monte Peregrino reliquias esse* S. Rosaliæ. *Verùm cùm id jam satis videatur firmatum, benefi-*

beneficia illa recensebo post Vitas, ubi legi poterunt. Idem cap. 17 ostendit, depulsionem pestilentiæ beneficio S. Rosaliæ *attribuendam, ut mox memoravi. Ibidem etiam demonstrat, pestilentiam integrè fuisse sublatam, quod huc propriè spectat: nam suspicio oriri posset, sedatam potiùs & sopitam fuisse. quàm penitus exstinctam, quia post quinque menses rursum Panormi sævit. Signa autem sublatæ penitus pestilentia hæc recensentur. Primò numerati sunt dies quadraginta, quibus nullus peste correptus asseritur. Postea verò octo diebus exspectatum est, ut loca olim infecta & suspecta purgarentur. Purgata sunt duo millia domuum, uti & merces in iis servata, purgata & valetudinaria infectorum; nec tamen ullus ex iis etiam, qui opere tam periculoso occupabantur, malo correptus fuit. Secundò nec glandulæ, nec papulæ, nec purpureæ maculæ, nec vari, imò nec febres, nec alii morbi quemquam eo tempore affligebant, teste Cascino, ne ulla pestilentiæ suspicio superesse posset.*

sublatam fuisse pestilentiam:

242 *Tertiò, elapsis primò quadraginta, deinde & octo diebus, die* III *Septembris liberum Panormitanis datum est commercium, nec ullum inde ortum est damnum. De hisce Cascinus ita habet pag.* 148*:* Tertia circumstantia est, quòd perfectio sanitatis miraculosè obtentæ exactè probata fuerit: nam cùm portæ essent apertæ terram mareque versus ducentes, liberumque commercium per totum regnum & foris, ita ut à tribus solùm locis etiam tum arcerentur; cùmque merces portarentur per nundinas regni, hominesque & merces navibus imponerentur, ac regia triremis cum aliis, quæ in portu erant, discederet; nullus fuit locus, in quo tali commercio ullum deprehenderetur contagii indicium: atque

 ita

ita perfecta sanitas quinque mensibus perseveravit, ita ut apud omnes solidè confirmata & omnino esset certa. *Quartò recitat ibidem Cascinus pag.* 149 *diploma Cardinalis archiepiscopi, qui eodem tempore totam Siciliam pro rege Catholico administrabat, promulgatum ritu solemni die* III *Septembris. Hoc diplomate Cardinalis regni gubernator commercium Panormitanorum cum toto Sicilia regno plenissimè restituit, depulsionem pestilentia patrocinio* S. Rosaliæ *attribuit, omniaque ferè, qua jam dicta sunt, auctoritate publica confirmat. Quapropter dubitandum non est, quin pestilentia omnino cessaverit Panormi.*

ea tamen post quinque circitèr menses ibidem mitiùs revixit,

243 *Verumtamen necdum finito illo anno, lues ibidem revixit, ut post Cascinum narrat Salernus his verbis:* Sed quinque circitèr menses effluxerant à pestilentia, ut ita dicam, consepulta, cùm revixit Panormi, quòd aliquid infectarum olim vestium, sive hominum avaritiâ ibi absconditum, & modò depromptum, sive ex aliis oppidis importatum fuerit: sæpè enim mortalium genus divinis beneficiis aut uti nescium, aut etiam abusum, ea per socordiam corrumpit. Fuit verò longè mitior hæc posterior lues. Quare, licèt ad tuendam publicam fidem, aliarum urbium gentiumque commercio abdicârit se Panormus; haud tamen necesse habuit civium concursus interdicere, aut fæminis puerisque edicere, ne, pro majori ipsorum contrahendæ pestis periculo, domo pedem efferrent. Idque etiam S. Rosaliæ precibus à Deo datum esse credidêre prudentiores, qui naturæ lege in eo veneno, quod clausum in absconditis vestibus per æstatem & autumnum recruduisse oportuit, satis virium esse cogitârunt ad civitatem denuò corrumpendam, ac etiam devastandam, cùm præsertim humana præsi-

præsidia non multùm obsisterent. *Hisce consentiens Cascinus, addit pag. 155, nonnullos credidisse, iteratum fuisse istud pestilentiæ flagellum ob qualemcumque negligentiam Panormitanorum in colenda* S. Rosalia. *Certè refert pag. 157 exornationem nobilissimi sacelli cœptam esse* xx *Januarii anni 1626, postquam mense Decembri lues iterum sævire cœperat. Itaque si consideremus pestem cessâsse eodem die, quo mandatum erat, ut sacellum id exornaretur, sicut relatum est num. 239; non prorsus vana videbitur illa piorum virorum suspicio; nec tamen illa pugnabit cum causa reviviscentis pestilentiæ antè data: in pœnam enim negligentiæ permittere potuit Deus, ut per causam naturalem pestis rursum Panormi accenderetur.*

cujusdam Religiosi diffidentia conventus sui peste punita:

244 *Insinuat idem scriptor, diffidentiam quorumdam secunda hac pestilentia fortasse punitam esse. Exemplum quoque refert mirabile, quod testatur tempore secundæ pestis accidisse viro Religioso Ordinis Augustinianorum reformatorum, cujus erat præpositus provincialis. Invaserat pestis conventum S. Nicolai Tolentini, eâque duo ibidem occubuerunt. Unus ex illis, cui nomen Joannes Maria, quique, utpote vir valde religiosus, diem & horam mortis suæ prædixit, monuit P. Provincialem, factum esse culpâ ipsius, ut pestis in conventu sæviret, quòd, cùm Superior esset, non satis haberet fiduciæ de patrocinio* S. Rosaliæ, *dicens omnes morituros, nisi pœnitentiâ culpam emendaret. Cùm autem vera esse intelligeret P. Provincialis, quæ dicebantur de defectu fiduciæ suæ, statuit nudis pedibus speluncam Sanctæ adire, licèt ægrè id præstare posset ob dolores arthriticos, quibus affligebatur. Cœpit ita incedere. Deinde cùm nimiùm affligeretur,*

soleas

soleas induit, ut sic incederet. At vix ad passus ducentos processerat, quando una è soleis excidit: atque hoc signo monitus, alteram quoque abjecit. Demum nudis pedibus ad speluncam pervênit, Sanctamque piè invocavit tanto fructu, ut ipse sanus domum redierit, omnesque infirmi sanarentur, nec ullus deinceps ibidem peste corriperetur. Ita refert Cascinus, sed paulo proliciùs.

pestis hæc ejusdem Sanctæ patrocinio sublata creditur, uti & per reliquam Siciliam.

245 *Idem scriptor iteratam Panormitanorum liberationem patrocinio* S. Rosaliæ *cum aliis passim attribuit, quamvis fateatur malum non cessâsse subitò, quemadmodum prima vice, sed paulatim diminutum esse, & demum prorsus ablatum. Ratio præcipua est, quòd* S. Rosalia *præ ceteris invocata fuerit, magnaque de ope ipsius fuerit fiducia Panormitanorum, quódque in prima pestilentia opem ipsius fuissent experti. Addi possunt beneficia particularibus personis præstita, ex iisque probabiliter colligi, omnes demum ejusdem Sanctæ patrocinio servatos esse. Salernus de eo beneficio mentem suam sic exprimit:* Ut majorem verò iterato S. Rosaliæ beneficio lucem affunderet Deus, finem secundæ huic pestilentiæ statuit Deus mense Junio anni MDCXXVI, cùm recurrebat dies triumphi ab eadem Virgine proximo anno peracti. Nec multo pòst idem incolumitatis beneficium in omne Siciliæ corpus, quà fuerat eo morbo correptum, supra spem & humanas vires à capite promanavit. Hic omnium sensus atque confessio fuit, exactum pestilentiæ morbum tum ab iis urbibus, quas occupaverat, tum ab illis, quibus imminebat, D. Rosaliæ patrocinio. Quare & omnium ore id celebrabatur, & in proregum edictis, ubi de facultate jungendi commercii, & transvehendæ rei familiaris agebatur,

batur, explicatum est luculenter; &, quod præclarius est, anno MDCXXIX Urbanus VIII Pontifex maximus, singulari erga hanc Virginem pietate incensus, ejus nomen bis in Ecclesiæ Fastos retulit, diem natalem pridie Nonas Septembres, & reliquiarum inventionem Idibus Julii, adjecto etiam honorificentissimo elogio, Siciliæ liberationem D. Rosaliæ beneficiis acceptam referente. *Hactenus Salernus ex Cascino, cujus relationem testimoniis scriptorum posteriorum interpolare nolui, quia solus Cascinus omnia abundè explicuit, & scriptores alii ex ipso ferè hauserunt.*

Relatio Pirri de pestilentia Panormitana.

246 *Ne quis tamen existimet, solius Cascini auctoritate niti omnia, alterum adjungam testem omni exceptione majorem, cujus Opus impressum est anno 1630, ita ut scripserit ante visam Cascini lucubrationem, & omnia ipse videre potuerit, æquè ac Cascinus. Rocchus Pirrus tom. 1 Siciliæ sacræ in Notitia ecclesiæ Panormitanæ pag. 198 capita præcipua corporis inventi & pestilentiæ depulsæ breviter narrat his verbis:* Anno MDCXXIV Panormum lues invasit ex Africæ oris invecta cum iis, qui inde è servitute pretio redempti huc appulére. Ut ergo funesta pestis flamma se prodidit, tristi accepto nuncio præsul optimus, qui tum Panormo aberat, Thermis degens, sui immemor, sed suorum memor, ac vitæ prodigus, in medios se conjecit ignes. Quod ille non ausus, quod non tentavit, ut serpens pedetentim malum restingueret? Numinis primò iram in scelera ulciscentem deprecari instituit; supplices vidimus hominum classes eo auctore vilibus indutas saccis, cinere conspersas, funibus & ferreis circumdatas catenis, flagellis in se acriter desævientes, spinis dilaceran-

tes caput, & pectora ex animo tundentes, prosterni templis, aris adgeniculari, lacrymarum vi se perfundere, divinæ largitionis beneficia implorare, ac suorum scelerum noxas odisse, accusare, detestari.

de mirabili S. Rosaliæ invocatione,

247 Quantùm præstantissimæ urbis facies tunc immutata! quàm citò, qui in corporis cultu renidebat, fulgor in squallorem abiit! quàm citò ejecto gaudio triumphavit in urbe mœror, ut pientissimum Servatoris pectus ad commiserationem inflecteret! circumductæ sunt per urbem SS. Christinæ patronæ, atque Nymphæ Panor. sacræ reliquiæ die XV Julii: cùm illud accidit admirabile, atque salutis initium, vel index potiùs. Incedebat ordine clerus omnis in pompa, Sanctorum (ut solet) in litaniis digestorum implorans auxilia: præcinebant quatuor, duo inter primos, inter postremos alii. Postquam ergo Panormitanarum virginum nomina de more edidissent; divinitus ecce injecta mente proclamant omnes SANCTA ROSALIA ORA PRO NOBIS, cùm ea tamen res numquam fieri consueverit, nec de illa convenisse aut cogitâsse cum jurisjurandi religione affirmaverint sacerdotes illi, probatæ satis perspectæque virtutis. Erexit eorum, qui aderant, animos inopinum Virginis nomen, quod hactenus Panormitanis è mente excidisse videbatur; tunc verò præter morem non sine quodam liquescentis voluptatis sensu usurpabatur.

de corpore eodem die invento,

248 Adfuit suorum civium amantissima Rosalia supplicationibus: eodem ecce die Joannettino præsuli nuncius præfertur lætissimus, in Erecta Monte, quem Peregrinum vulgò dicimus, mille ab urbe passibus sejuncto, D. Rosaliæ corpus in antro inventum, ubi hactenus constans civium traditio delitescere, ac ad reparandam

patriæ

patriæ felicitatem detineri renarraverat. Virginis nimirum monitu quidam terram egerere tentàrunt, qui cùm in prægrande faxum incidissent, quò sæpe alii effodientes eadem de caussa pervenerunt, haud consternati animo; sed, Age, inquit, quidam, Infringe sodes rupem, progreditor ulteriùs, quàm alii fècerint. Ictum vibrat alter ferreâ clavâ, exilit frustum: atque inde saxo divinitus circumjecto inclusum vident Rosaliæ virginis corpus. Procumbunt illi in genua, venerantur sacras exuvias, atque quo possunt honore tractant amabilem rupem, cælestem thesaurum, Panormitanas divitias. Adest illico, qui rem Joannettino præsuli renuntiat; ille ad se afferri divinum illud adversus ingruentem luem amuletum jussit.

249 Intellexit scilicet divinitus id suæ urbi munimentum dari; sed, ut est prudentiæ laude insignis, nec in iis, quæ ad religionem spectant, præceps amet consilium, ratus fieri nequaquam posse, quin suis Virgo beneficiis in tanto malorum cumulo se proderet, eousque ea sacra Rosaliæ ossa omnibus colenda proponere distulit, donec quæ de illa Panormitana Virgine vetera monumenta loquuntur, fama inter Panormitanos de sua cive serpens ac vigens olim, theologorum sententiæ de miraculis, aliisque indiciis in unam omnia sententiam convenissent. Rejecta ergo omni præcipitis consilii suspicione integrum suum Panormitanis stetit decus; atque ea ossa D. Rosaliæ esse reliquias mense Januario (*imò Februario*) decretum est, quas ille è suis ædibus primorum humeris in templum invehi jussit, ut tamquam vexillum quoddam ad bene sperandum sustolleretur.

ac deinde ritè approbata,

250 *Deinde interjectis aliis de Cardinale Doria*,

de reliquiis per urbem magnificè circumlatis, indeque cessante peste.

ria, ad S. Rosaliam *regreditur his verbis:* Mense verò Junio an. MDCXXV, cùm (*Cardinalis*) edixisset omnibus, ut circumvehendis Rosaliæ reliquiis frequentes adessent, atque civi cæliti, & sospitatrici Virgini honores, quos maximos possent, ultro offerrent, excitato media in urbe arcu è lignis quidem texto, sed sericis aureisque pannis elegantissimè convestito (supra XII aureorum millia Sen. Pan. in eo construendo insumpsit) per urbem Virginis corpus circumlatum est: sed tanto civium plausu, ac gestientis lætitiæ significationibus ea gesta sunt, ut animo jam tum cives singulare Virginis beneficium, quod ab illa paulo pòst ad nos defluxit, præcepisse viderentur; neque enim Panormus modò, sed Sicilia universa à pestis, quà debacchantis incendiis, quà imminentis periculo, D. Rosaliæ patrocinio erepta est; adeo omnium oculis hæc patuerunt, ut ea neget nemo, nisi qui pervicaci mente desipiat; affixa tunc ad cathedralis templi valvas tabula è marmore sic inscripta.

Urbano VIII Pont. Max., Philippo IV rege, Joannettino Doria S. R. E. card. archiep. regiam personam in Sicilia tertiùm tenente, corpus S. Rosaliæ virginis ad Patriæ perfugium, & pestis expulsionem divinâ providentiâ reservatum, pro antistitis religiosissimi pietate, ac senatus populique votis, nuper in Monte Peregrino repertum, multitudine miraculorum coruscans, templi viarumque apparatu post homines natos ornatissimo, atque arcu triumphali molis immensæ præter alios exceptum, triumpho per urbem splendidissimo vectum receptumque V Idus Junii MDCXXV.

251 Elegantissimum præterea Joannettinus sacellum Rosaliæ virgini construendum curavit, quod

quod quamquam numeris absolutum suis adhuc non sit, rapit tamen plurimorum animos suis divitiis atque elegantiâ. Ei sacello à tergo, quà viam respicit, hæc adjecta inscriptio.

ac demum de pretioso sacello in gratiarum actionem structo:

Urbano VIII Pont. Max., Philippo IV rege nostro Catholico, Joannettinus Doria S. R. E. presbyter Cardinalis archiepiscopus Panor., Siciliæ pro rege tertiò moderator, sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ corpus, lapide non humana arte elaborato conclusum, ad Erctæ specus invenit, doctis urbis consiliaribus, senatoribus exposcentibus, omnibus exoptantibus, rerum supra omnem naturæ ordinem gestarum gloriâ cognitum ritè approbavit, S. P. Q. P. reddidit, publicè colendum exposuit indicto triumpho, supplicatione instituta, celebri pompa, apparatu celebratum omnibus retro sæculis nobilissimæ magnificentiæ exemplo longè superatis, inter cæteras urbis titulares Divas collocavit, anno jubilei MDCXXV. Divæ ter maximæ, civi optimæ, Patronæ benemerentissimæ extincto pestilentiæ morbo ingentium meritorum exiguum indicem sacellum voto publico nuncupato dicavit, lapidem in fundamenta primum jecit. An. sal. MDCXXVI, VIII Kal. Feb.

Demum non omiserim adeo Joannettini pietate, atque industriâ D. Rosaliæ religionem in civium, & Siculorum omnium pectoribus adolevisse, ut ex animo illam omnes ament, venerentur, implorent: atque hinc ne angustis finibus contineretur, ejus Virginis fama evolavit, & Europam penè dixerim universam pervagata est. *De magnifico hoc sacello redibit sermo, ubi æri incisum dabo,*

252 *Demum Pirrus, post alia quædam de*

 Urbani

expenditur in hisce Pirri & Cascini auctoritas.

Urbani VIII in S. Rosaliam *studio*, *narrationem suam ita concludit:* Hæc, quæ de D. Rosaliæ Panormitanæ virginis invento corpore, ut aliquid meo in Virginem amori darem, ruditer sum persequutus, P. Jordanus Cascini, è Societate Jesu vir præclarissimus quàm primùm luculentissimè typis dabit; nec rem illi præripere in animo fuit: novi enim quantùm acri ille judicio, quo pollet egregiè, quantùm de rebus Siculis eruditione, quantùm veritate, cùm ad consilia ejus rei, omniaque, quæ gesta sunt, illum præ ceteris Joannettinus adhibuerit, quantùm denique amore, pietate, religioneque in cælitem Rosaliam, cæteros, qui hæc tractare velint, præstare queat. Doleo potiùs ex animo, quòd adversa valetudine, ac provinciæ Siculæ Societatis suæ secundùm præfectus, ac deinde collegii Panormitani tertiùm rector, immensa curarum mole pressus, Historiam adhuc cunctorum votis expetitam non dederit. *Hæc scripsit Pirrus eodem haud dubiè tempore, quo Vitam Latinam, anno sequenti impressam, exaravit Cascinus, ita ut verisimile sit, ne Cascinum quidem aliquid mutuatum esse ex Pirro. Quapropter duobus hisce testibus firmiter stabit historiæ veritas, cùm egregiè consonent in præcipuis rerum capitibus, nec dissentiant nisi in punctis levissimis, in quibus facilè errare potuit Pirrus, cum hic rebus gestis non interfuerit.*

§ XXIV.

§ XXIV. Enumeratio ossium inventorum S. Rosaliæ: alia simul intra eumdem lapidem reperta.

Ossa S. Rosaliæ, quæ discerni potuerunt: partes capitis,

D*Ixi num.* 233 *ossa* S. Rosaliæ *anatomicè recognita esse, enumerata, eleganterque thecæ imposita; at ossium enumeratione filum narrationis ibidem interrumpere nolui. Cùm tamen illa enumeratio clarè ostendat, unius esse corporis ossa, quæ in lapide illo quasi marmoreo inventa sunt, cúmque hæc unitas aliis rationibus juncta faciat, ut prudenter dubitare nequeamus, quin illa ossa sint* S. Rosaliæ, *catalogum ossium enumeratorum ex Cascino cap.* 13 *pag.* 105 *huc transfero, & Latinum reddo. Partes capitis, quantùm discerni potuerunt propter lapidem adhærentem, sic enumerat.*

Major pars cranii superioris.

Alia ejusdem pars.

Pars ejusdem inferior, quæ nominatur basis, cùm foramine: huic insuper adhæret pars superioris cum digitis manus dextræ ei annexis.

Maxilla dextera inferior cum quinque dentibus apparentibus & aliis saxo coopertis.

Pars maxillæ superioris cum uno dente tantùm apparente. *Hæc de capite.*

corporis usque ad cingulum,

254 *Corporis autem partes usque ad cingulum ita recenset:*

Pars humeri cum alio osse in eodem lapide.

Pars scapulæ cum duobus frustis humeri & qua-

quatuor aliis offibus in eodem lapide.

Alia pars fimilis cum aliis offibus.

Pars fcapulæ.

Pars fcapulæ & brachii.

Fruftum modicum fcapulæ & alterum brachii, & fruftum offis palmæ, aliaque offa fimul in eodem lapide.

Pars brachii & alia offa in lapide: multa offium frufta, & nonnulla ulnæ & radii, ac duæ partes offis extuberantis fimul in uno lapide.

Pars ulnæ brachii cum frufto radii: infigne fruftum fpongiofum, & alia frufta in eadem lapidis mole.

Pars ulnæ brachii, digitorum, coftarum, & os manûs, cui annexa erat corolla precatoria, fimul in uno lapide: at fingula deinde involuta funt chartis feparatis, & ablati globuli precatorii.

Multa alia offa earumdem partium in uno lapide, in quo cernuntur quinque globuli corollæ precatoriæ, aliique lapide funt tecti.

Multæ partes coftarum in uno lapide.

Pars coftarum cum offe extuberante.

Multæ partes coftarum omnes in uno lapide.

Cofta infignis fola.

Pars coftæ fimul cum alio offe.

Undecim frufta coftarum, fingula in fuo lapide feparato, omnia in uno chartæ involucro.

Alia decem frufta coftarum, eodem modo involuta.

Ex fpina dorfi feu vertebris cum partibus coftarum in duobus lapidibus. *Hactenus de partibus corporis ufque ad cingulum, ut loquitur Cafcinus, feu ufque ad lumbos.*

255 *Deinde verò à lumbis ufque ad crura fic progreditur:*

Major

Major pars coxendicis, in duas divisa.

Pars ossis femoris, aut coxæ cum suo osse extuberante.

corporis infra cingulum,

Alia eorumdem pars ossium cum aliis ossibus in eodem lapide.

Alia pars eorumdem.

Quatuor eorumdem partes in uno lapide.

Postrema pars eorumdem ossium cum multis frustis radiorum.

De osse sacro cum nonnullis vertebris.

Aliud os præcipuum ejusdem partis. *Hæc de illa corporis parte.*

256 *Demum crurum & pedum ossa inventa hoc modo enumerat:*

crurum & pedum.

Pars ossis cruris sine lapide.

Tres partes ossis crurum.

Os extuberans ossis crurum, & os aliud.

Insigne frustum ossis crurum.

Duo frusta tali.

Ossa digitorum pedum.

Multæ particulæ ossium digitorum.

Pars ossis extuberantis.

Pars ossis extuberantis, & alia ossa in tribus lapidibus.

Varia ossa invicem annexa in uno lapide.

Multæ ossium particulæ similiter in uno lapide conjunctæ.

Multa frusta ossium minorum in aliis chartis. *Ita ossa inventa Italicè recenset Cascinus, qui testatur nominata sic fuisse ab anatomia peritis medicis, quos laudavi num. 233. Facilè autem videbit studiosus lector pracipua ossa humani corporis pro parte majori hic recensita esse, non tamen omnia, tum quia multa erant confracta, tum quia nonnulla abscondita erant lapide, aut aliis ossibus eidem lapidi inhærentibus. Præterea*

testa-

testatur Cascinus cap. 12 pag. 79, nonnullas particulas ossium fuisse collectas ab iis qui corporis inventioni aderant, quòd ossa aliqua dispergerentur, quando disruptus est lapis, in quo thesaurus ille jacebat absconditus.

Inventi cum ossibus globuli precatorii,

257 *Porrò in eodem lapideo tumulo inventos esse globulos corollæ precatoriæ, jam suprà est dictum. De hiscè latè disputavit Cascinus lib. 2 cap. 16, ubi pag. 253 refert, quo globuli illi modo inventi sint in recognitione ossium, agnitique pro globulis precatoriis, quia in medio ita erant perforati, ut filum per eos duci possit, quemadmodum fit, quando componitur corona Mariana. Quin & asserit multos esse inventos* quasi filo contextos, unum *quoque inventum* aliis paulo majorem inter digitos & palmam manûs; *omnes verò*

rò studiosè collectos tamquam pretiosa S. Rosaliæ *pignora, exceptis quinque, quos apparentes inter costas pectoris & manûs digitos lapidi inhærere fiverant, existimantes eodem lapide, quem magis frangere nolebant, plures quoque hærere obvolutos. Duodecim ex hisce globulis variæ magnitudinis obtigerunt ipsi Cascino, qui eos deinde donavit domui Panormitanæ tertiæ probationis Societatis Jesu, ubi custodiuntur in theca argentea. Earum delineationem nobis transmisit sæpè laudatus Castiglia, testatus ea singulos esse mole, quâ æri incisos exhibeo.*

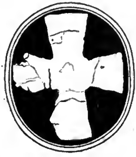
258 *Porrò Cascinus cap. 16. pietatem* S. Rosaliæ *in Sanctissimam Dei Genitricem ex hisce globulis probare nititur; nec tamen audet asserere globulos esse talis coronæ Marianæ, quali hodieque utimur, quod* Rosarium *aut* psalterium *dicimus; quia omnino existimat hodiernam coronam, seu rosarium à S. Dominico primùm fuisse institutum, adeoque* S. Rosaliâ *esse posterius. Existimavit Cascinus eam sententiam esse certam, quòd multum tribueret auctoritati Alani de Rupe, qui de institutione rosarii per S. Dominicum multa scripsit, sed mirabilia magis quàm credibilia. Verùm jam monui num. 142. varios esse scriptores, qui institutionem illam S. Dominico, imò &* S. Rosaliâ *antiquiorem esse contendunt. Nolim quidem controversiam illam rursus ad examen revocare: at solùm observo, incertam esse opinionem Cascini, existimantis globulos illos non esse rosarii: nam si institutio illa revera tam sit antiqua, quàm volunt aliqui, admodùm verisimile erit, rosarii usum non ignotum fuisse* S. Rosaliæ, *sed valde familiarem, cùm de ipsius pietate erga beatissimam Virginem nequeamus meritò dubitare.*

qui an rosarium constituerint, incertum est.

259 *Casci-*

inventa item crux exigua,

259 *Cascinus lib. 2 cap. 21 pag. 317 & rursum pag. 319 testatur inventam quoque fuisse cum corpore* S. Rosaliæ *exiguam crucem argenteam levissimi ponderis. Hæc crux item obtigit Cascino, & religiosè hactenus servatur, ut mox videbimus. Delineationem illius nobis communicavit diligentissimus Castiglia, ex qua æri incisam exhibeo.*

Laudatus autem Operis nostri adjutor cum crucis delineatione nonnullas de ea observationes humaniter transmisit sub hoc crucis titulo : Argentea crux octogona, quæ cum D. Rosaliæ corpore inventa est. *Ubi sacrum istud pignus modò servetur, primò sic edisserit :* Diligenti asservatur cura pretiosum adeo signum, etsi temporis diuturnitate aliquantulùm exesum, ut ex apposita hic

hìc figura ejusdem omnino magnitudinis videre licet, in quodam sacrarum virginum gynæceo, quod à S. Rosalia nuncupatur, argentea in theca, crystallo munita. *Unde verò crux illa ad dictas virgines pervenerit, inferiùs docet his verbis :* Argenteam hanc D. Rosaliæ crucem reliquit moriens P. Cascinus P Francisco Laliottæ Societatis Jesu ea lege, ut D. Jacobo Bonfanti protonotario apostolico traderetur ; habuitque VIII Kal. Octobres anni MDCXXXVI, ut patet ex ipso traditionis actu, quem hic transcribimus. Ab eo exceperunt sacræ illæ virgines, quibus indulsit Urbanus VIII anno MDCXXXIV, ut prædictæ crucis signum in cucullo & veste scapulari gestarent.

260 *Actus traditionis mox memoratus* XXV *Septembris scriptus est per Jacobum Camali notarium. Asseritur in eo inventio corporis* divinitùs *facta*, urbs *Panormitana*, multis ac variis gratiis & miraculis præfactis, à contagio liberata : *de prædicta verò cruce hæc habentur :* Et inter cetera, quæ in dicto sancto corpore fuerunt, inventa quædam crux parva, landeâ * argenteâ confecta, à religiosissimo patre Jordano Cascini, tunc temporis religionis Societatis Jesu provinciale, cum aliis diversisque religiosis viris assistentibus, præsente dicto eminentissimo domino Cardinale : quæ crux argentea fuit propriis manibus ab eodem P. Cascini capta &c. *Additur, prædictam crucem à moribundo Cascino fuisse traditam P. Francisco Laliottæ, ut eam daret suprà dicto domino Bonfanti, idque factum esse coram testibus. Observat præterea laudatus Castiglia quædam de illo* S. Rosaliæ *monasterio, de cujus fundatione videri potest Cascinus lib. 3 cap. 3 pag 342. Demum notat, talem crucis formam*

de qua observantur nonnulla :

* *i. e.* laminâ

mam Normannis principibus, tempore S. Rosaliæ *& paulo antè in Sicilia regnantibus, fuisse usitatam & satis familiarem, uti colligitur ex numismatibus Rogerii comitis, Rogerii regis Siciliæ, Boëmundi principis, & Guilielmi I regis, quæ edita sunt in Thesauro antiquitatum & historiarum Siciliæ apud Gravium & Burmannum tom.* 8 *fig.* 186, 187 *&* 188. *Qua autem occasione videatur Rogerius crucis signum in nummis usurpare cœpisse, explicat Sigibertus Havercampus in Commentario ad prædicta numismata tom.* 7 *col.* 1258 *& sequentibus.*

& demum figura Domini Crucifixi.

261 *Asserit etiam Cascinus lib.* 2 *cap.* 18 *pag.* 273, *& lib.* 3 *cap.* 1 *pag.* 330 *cum corpore* S. Rosaliæ *inventam fuisse exiguam imaginem sanctissimi*

ctissimi Crucifixi. Mancusus in Vita S. Rosaliæ *tom.* 1 *pag.* 184 *de eadem agit imagine, aitque caput à reliquo corpore in inventione fuisse separatum: quæ conjectura valde est verisimilis ex figura nobis transmissa, quæ solum caput repræsentat. Delineationem nobis procuravit sæpè laudatus Castiglia, atque hunc figuræ fecit titulum:* Christi cruci affixi vultus ex argilla, unà cum D. Rosaliæ corpore inventi. *Hasce verò subdidit annotationes:* Hujus magnitudo in figura exprimitur. Colitur argenteæ thecæ inclusus in collegio S. Xaverii PP. Societatis Jesu Panormi. *Observat insuper falli Mancusum mox laudatum, qui vultus hujus figuram ex alabastrite confectam scribit, cùm sit ex argilla. Utrùm P. Cascino sacrum istud pignus primò obtigerit, & post mortem ipsius in collegio S. Francisci Xaverii manserit, uti etiam asserit Mancusus, non annotavit Castiglia. Hactenus de inventis cum sacro corpore.*

quale fuerit saxum, in quo corpus inventum,

262 *Porrò de lapide ipso, in quo sacrum inventum est corpus, observat Cascinus lib.* 2 *cap.* 18 *pag.* 274, *non eâ fuisse formâ, ut censeri possit loculus, cui demortuæ Virginis cadaver fuerit impositum ad sepulturam, præsertim cùm nulla esset lapidis apertura, per quam imponi potuisset. Fuit igitur massa lapidea circum corpus nata, nec circùm dumtaxat, sed intra ossa etiam, & in ipsis ossium cavis, ut asserit, addens ossa sic miro modo conservata fuisse; nullo tamen modo in formam aut naturam lapidis conversa. Ex hisce autem à Cascino aliisque colligi, corpus* S. Rosaliæ *angelorum manibus sepultum esse, jam dictum est num.* 154, *ubi de sepultura agitur; nec admissa est ista consecutio, saltem ut certa. Fatetur ipse Cascinus pag.* 275 *se existimare,*

ſtimare, per guttas aquarum à rupe defluentes maſſam iſtam lapideam coaluiſſe; at non caſu fortuito, ſed altiori poteſtate guttas iſtas dirigente.

& unde ſaxi iſtius origo.

263 *At Joannes Maria Roſciolus in Oratione panegyrica de* S. Roſalia, *edita poſt Caſcini Opus in appendice pag.* 51, *quantumeumque* S. Roſaliam *pro meritis extollat, neque admirabilem hunc loculum ſilens prætermittat, mentem tamen ſuam de ejus origine ſatis exponit his verbis:* Auguſtum planè ſepulcrum, quicum neque pyramides Ægypti, neque Cariæ mauſolæa poſſint de majeſtate contendere Quippe quantacumque illa fuerint antiquæ magnificentiæ monumenta; fragmenta montium, imò ruinæ fuerunt. Integer verò mons atque intactus in tumulum debebatur integerrimæ Virgini. Quodque aſpicientium & miraculo fuit oculis, & animis venerationi; non modò rupes univerſa, quaſi naturæ pyramis, in eximam ſepulcri molem aſſurgebat: ſed humor quoque frigidi loci nativus depoſitum Roſaliæ corpus circumfluens, ac temporis diuturnitate conglaciatus, cryſtallinam velut arculam, perlucidumque ſarcophagum eidem conformaverat. Perinde quaſi ſatis patrio monti non fuerit, ſe totum ad Civem atque Alumnam ſuam tumulandam addicere; niſi ſuas etiam lacrymas é ſupercilio jugi guttatim expreſſas, ac rigido penè dolore gemmantes, inſtillâſſet ad eamdem tumulo illuſtriore condendam. *Hæc oratoriè dicta ſunt, ita tamen, ut ſententia oratoris ſatis ſit manifeſta.*

§ XXV.

§ XXV. Antrum montis Peregrini, quod exactè describitur, ad honorem S. Rosaliæ exornatum.

Brevis montis Peregrini ejusque antri descriptio :

D*E antro montis Peregrini pauca dixi § 12, & accuratiorem totius loci delineationem ad hunc locum distuli. Salernus corporis inventionem relaturus, montem & speluncam* S. Rosaliæ *ita memorat :* Panormo, quà Septemtrioni-bus est opposita, duobus vix passuum millibus dissitus mons Peregrinus altè assurgit. Ejus crepidines ex duplici cœli plaga, quà Boreas, & quà Eurus Tyrrhenas impellunt undas, mari alluuntur; reliquæ per agrum Panormitanum porrectæ Occidentem Meridiemque respiciunt, septæque sunt circùm amœnis collibus, & viridantibus pratis : postquam duo passuum millia à subjecta planitie ascendendo emensa sunt, haud longè à culmine ingens panditur specus centum palmorum longitudine excurrens; primi aditus latitudo viginti & octo palmos patet, tum magis magisque pergente Orientem versus sinistro latere, eadem latitudo ad quadraginta & ampliùs palmos relaxatur ad eum usque locum, unde sacrum Rosaliæ corpus erutum *(narravimus.)* Inde angulum constringentes redeunt rupes, & sensim coëunt antri latera in trium ferè palmorum angustias ostio opposita. Altitudo varians, ut in excesis pendentibusque temerè rupibus, quà octo, quà tredecim palmis continebatur, at in medio antri immani

mani hiatu recedit. Ostium paucis ab hinc annis apertum patuit: nam antea angustum potiùs foramen erat, ut nemini, nisi obverso latere is pergeret, ingressum præberet: nec statim ingresso latior patebat via; sed ad decem ferè palmos intra rupis crassitiem per easdem ferè angustias perrumpendum erat. Hæc tamen saxea moles, quæ aditum pœnè obstruebat antri, ad lævam in eodem antro aliam quasi caveam, duodecim palmis in longum latumque porrectam, sinu continebat suo, atque hic dumtaxat angulus fuisse videtur ad habitandum aptus; solus quippe stillicidii immunis. *Huic Salerni montis & antri descriptioni satis consonat Cascinus lib. 1 cap. 1; at enucleatius nonnulla exponit.*

accuratior expositio

265 *Ad clariorem verò expositionem, ari incidendum curavi conspectum speluncæ, prout ornata est post inventionem corporis; & ejusdem speluncæ ichnographiam in una tabula, quam hîc exhibeo, sic tamen, ut ichnographiæ, per Cascinum sine litteris datæ, ad commodiorem partium singularum explicationem littera apud nos sint adjunctæ, uti videbit studiosus lector. Hasce autem litteras addendas curavit sæpè laudatus Castiglia, vel adjutor ipsius P. Noto, qui & annotationes subjunxit, singulis litteris respondentes, quas ad perfectam antri intelligentiam lectori communico.*

A. Primus cryptæ aditus, decem palmis Siculis excurrens, ita angustus, ut justam non exciperet humerorum latitudinem: extrema verò ingressûs paulò laxiora sunt.

B. Antri cavum & profunditas longitudine palmarum centum, latitudine ab ingressu medio tenus viginti & octo; antri medium ipsum quadraginta,

draginta : in fine tandem, coëuntibus paulatim saxis, in acutum angulum desinit.

C. Hemicyclus contra Orientem situs, ubi sanctam animam Deo tradidit D. Rosalia. Ibi inventum est sacrum ejus corpus, lapidi sex palmorum ex stillicidiis bene concreto annexum ac prope conglutinatum, dextrâ caput sustentans, lævâ coronam precariam gerens, & Christi è cruce pendentis simulacrum. Ibique de industria similis morienti Virgini marmorea effigies est collocata. *Ita quidem auctor harum annotationum. At observandum est, pleraque hac meris niti conjecturis, nec prorsus esse certa. Incertum est primò, an eodem prorsus loco, seu in eadem parte spelunca, ubi sacrum corpus inventum est, obierit Sancta. Credunt id plerique Siculi, quia contendunt* S. Rosaliam *obiisse, nemine præsente, & ab hominibus sepulturam non accepisse, sed potiùs angelorum ministerio. At eam opinionem, ut minimùm, incertam esse, suo loco dixi. Secundò situs corporis hîc descriptus etiam conjecturalis est, certè ex parte: nullibi enim exposuit Cascinus, an in sinistra Virginis manu, an alio loco inventa sit imago Crucifixi. Cascinus lib. 2 cap. 18 pag. 273 asserit, effigiem morientis Virginis in loco inventi corporis collocatam, illique additam Crucifixi imaginem, quia talis imago inventa erat cum corpore in eodem saxo; sed non indicat, utrùm in manu, an alibi. Id non magis indicat lib. 3 cap. 1 pag. 330, ubi eadem ferè repetit, & dat inscriptionem eo loco positam.*

266 *Redeamus ad laudatas annotationes, qua singularum partium locum exactè explicant.*

D. Tuguriolum ad antri sinistram palmorum duodecim, formæ quasi quadratæ, quod pariete

claudebatur. Hic deinde dirutus eſt, avulſumque ingens illud ac rude ſaxum, quòd ampliori obſtaret ingreſſui. Eo in loco S. Roſaliæ imago adjecta eſt cum inſcriptione marmorea, perenne ſcilicet monumentum, quòd locum hunc humore expertem Roſalia ad contemplandum ſibi delegerit. *Inſcriptionem ex conjecturis ibi poſitam dat Caſcinus pag. 332. Hanc, licèt alias ferè omnes brevitatis causâ ſim prætermiſſurus, pro ſpecimine huc transfero.*

In angulum lutulentæ ſpecus
Siccum D. Roſaliæ receſſum.

Undique inacceſſum riget, horret, perpluit antrum:
Hæc tamen infeſto marcuit imbre Roſa.
Angulus hic illi vernans, hic hortulus halans,
Rore novo, lacrymis, ſanguine ſæpe madens.
Hic Chriſti nam ſole calet, mulcetur & aurâ,
Et floret roſeo terra ſubacta genu.

E. Ara D. Roſaliæ ſacra uſque à prima illa antri ampliatione, cùm templi figuram induit. Hoc ſuper altari effigies cernitur D. Roſaliæ in quadrato pariete depicta. In ejus dextra Franciſcani Patres, qui locum hunc antea habebant, S. Franciſcum expreſſerunt. *De eccleſia illa jam actum eſt § 15, ubi num. 163 obſervatum eſt feſtivitatem Sanctæ ibi olim celebratam in die Aſcenſionis Domini.*

& ornatus poſtea adjectis:

267 F. Cryptæ alterius minoris foramen binis palmis latum. Crypta hæc, quæ D. Roſaliæ fuit domicilium, ſeptem palmos circitèr altitudine & ſeptem longitudine procurrit. Capax proinde eſt humanæ ſtaturæ. In parte interiori S. Roſaliæ ſimulacrum collocatum eſt, additaque hujus rei marmorea inſcriptio. Foramen hoc priùs

priùs è pavimento palmos octo distabat, nunc verò quatuordecim circitèr recedit, ac nullum, nisi scalis admotis, accessum habet: solo enim complanando circumjecti lapides exsecti sunt & telluris acervi subducti.

G. Tugurium intra montis viscera, longum palmis sexdecim, latum ita, ut unum hominem capiat. Dextrâ sacri antri jacet, atque in extrema sui parte excavatam ipso in saxo concham exhibet.

H. Concha, seu lapideum stillantium aquarum labrum, unde aquam Virgo exhauriebat ad potum. Rem hanc refert D. Rosaliæ effigies cavo cum poculo, ac Latina etiam carmina marmori inscripta, ibidem constituta.

I. Hic ædes erat concamerata, quæ D. Rosaliæ aram excipiebat cum ejus imagine. Diruta deinde est in exstruendo novo antri ingressu.

K. Ara intemerato Virginis (*Dei Genitricis*) conceptui dicata à Patribus iisdem Franciscanis. *Hactenus laudatæ annotationes, quarum subsidio totum antrum abundè expositum existimo. Magnificum singularum partium ornatum, additasque inscriptiones Latinas curiosus lector inveniet apud Cascinum lib. 3 cap. 1.*

conjectura de antiquo antri sacello.

268 *Porrò si conjecturis, quibus partium usus probabiliter expositus est, aliam quoque superaddere liceat conjecturam; dicam suspicionem meam de antiquo illo sacello, quod constat fuisse in antro montis Peregrini non diu post tempora* S. Rosaliæ, *& cujus initium ignoratur. Vehementer suspicor sacellum istud ibidem fuisse à tempore ipsius Sanctæ, atque in eo sacrum Missæ Sacrificium ei non rarò celebratum, ac sacrosancta Ecclesiæ Sacramenta eidem administrata. Magis enim me terret illa Christi sententia*

 Joan.

Joan. 6 ỹ 54 : Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis; *quàm ut facilè crediturus sim* S. Rosaliam *iis carere voluisse; præsertim cùm id asseratur sine ullo antiquorum testimonio. Hæc de spelunca montis Peregrini sufficiant, ut priorem Sanctæ habitationem similiter invisamus.*

§ XXVI. Vetus S. Rosaliæ inscriptio in antro Quisquinensi inventa: miracula varia relata ex testimoniis juratis.

Ubi sita spelunca Quisquinensis :

I*Nventio corporis* S. Rosaliæ *occasionem præbuit quærendi eodem anno & perscrutandi primam ipsius speluncam in monte Quisquinensi sitam. De illa jam egi ex Salerno § XI, quando narravi* S. Rosaliam *eò se recepisse. De inscriptione quoque ibidem inventa disputatum est § 2. Accuratiorem verò loci totius descriptionem hîc me daturum monui, ubi enarrabo, quo modo in speluncam ipsam penetraverint aliqui, & laudatam inscriptionem ibidem detexerint. Quisquina mons & nemus quadraginta ferè passuum millibus Panormo distat, & pars est montium latè patentium, qui ab antiquis Græcis* Nebrodes *dicebantur, ut existimat Cascinus lib. 2 cap. 2. Verùm fatetur montem illum ab aliis minùs longè extendi, & eumdem fieri cum monte illo, qui* Madonia *vocatur à Siculis. Quidquid autem verius sit de Nebrodis extensione majore aut minore,*

nore, inter duos montes aquali ferè altitudine surgentes, quorum alter ad Occidentem situs mons Rosarum, *alter ad Orientem* mons Camerata *nominatur, testatur reperiri minora duo juga, quæ ab obscuritate vulgò* Coschina, *& levi mutatione* Quisquina, *saltem pro parte fuerunt dicta. Ex hisce Vincentius Auria in Vita* S. Rosaliæ *situm speluncæ Quisquinensis sic breviter describit:* Sita est spelunca Quisquinensis, quadraginta milliaribus distans Panormo versus Meridiem, inter duo juga, quæ dependent à monte Rosarum ad Occidentem, & à monte Camerata ad Orientem. Distat ab oppido S. Stephani (*in cujus territorio est*) duobus milliaribus, quatuor Bivonâ. *Utrumque oppidum ad Occidentem speluncæ est, ad Orientem verò est fluvius*, Platani *vulgò dictus, & oppidum* Camarata, *quinque aut sex milliaribus dissitum. Loca autem hæc spectant ad diœcesim Agrigentinensem.*

quo modo in illam penetratum sit:

270 *Hisce de externo speluncæ situ præmissis, quo modo inventa sit breviter subjungo. Duo fabri Panormitani Simon Tropiano & Franciscus Bongiorno, erant in oppido S. Stephani ad ædificandum ibidem conventum S. Dominici, quando vulgabatur fama de invento corpore* S. Rosaliæ *in monte Peregrino. Hi tacti cupiditate videndi speluncam Quisquinensem, cujus locus non erat ignotus incolis S. Stephani, cum quibusdam eò tendunt, ut speluncam perlustrarent. Verùm, si credimus Cascino rem enarranti pag. 168, prima vice non potuerunt, nisi viam difficilem per nemus aperire, & locum designare, ubi altaria antiqui invenerunt reliquias, ut deinde cœpta prosequerentur. Locum iterum accesserunt cum sociis ferè viginti in festivitate S. Bartholo-*

tholomai, seu die XXIV *Augusti, quando repererunt exiguum foramen. At illud tantum non erat, ut homini ingressum daret ad speluncam; nec erant ad manum idonea instrumenta, quibus possent foramen istud dilatare. Qua de causa rursum redierunt domum, ut sequenti die, qua Dominica erat, ad eumdem locum cum instrumentis suis regrederentur. Itaque regressi* XXV *Augusti, comitantibus quadraginta circitèr hominibus, angustum istud foramen ferreis instrumentis ita dilatârunt, ut tandem in speluncam potuerint penetrare.*

jurata testimonia de spectantibus ad speluncam,

271 *Hæc paulò fusiùs Cascinus, cui in hisce satis consonant jurata testimonia, quæ anno* 1642 *in oppido S. Stephani excepta sunt, mihique communicata, hoc præfixo titulo:* Testes recepti & examinati per curiam spiritualem terræ S. Stephani, & de mandato reverendi vicarii dictæ curiæ, ad petitionem & instantiam procuratoris fiscalis dictæ terræ, & cum præsentia & interventu dicti reverendi vicarii, super verificatione antiquissimi antri, seu gruttæ vocatæ DI SANTA ROSALIA, in monte nemoris exstantis in territorio hujus terræ, & in feudo Castaniæ, prope montem vocatum DELLA QUISQUINA, & miraculorum habitorum in dicto antro pro intercessione sanctæ Rosaliæ. *Mancusus in Historia part.* 1 *pag.* 102 *asserit, hosce testes, qui duodecim fuerunt, examinatos esse, quia veritas speluncæ Quisquinensis à nonnullis invidis in dubium vocata erat apud Congregationem sacræ Rotæ. Omnium autem testium relationes, Italico sermone scriptas, penes me habeo; at prolixiores sunt, quam ut integras huc traducere lubeat. Quapropter, cùm in plerisque eadem dicant mutatis verbis, aliqui tamen subinde quædam addant ab aliis*

liis prætermissa, ea solùm excerpam, quæ ad pleniorem cognitionem speluncæ videbuntur conducere, aut ad corrigendos Cascini errores.

272 *Primò consentiunt testes Cascino, asserenti ingressum speluncæ fuisse dilatatum per duos Panormitanos antè dictos, quos plerique vocant* cæmentarios, *testanturque occupatos ibidem fuisse construendo monasterio S. Dominici. Verùm non explicant, quoties cæmentarii illi, quibus alios etiam jungunt, locum accesserint: variique testes insinuant, ingressum speluncæ non semper tam angustum fuisse, sed paulatim fuisse obturatum per lapides decidentes. Secundò ait Cascinus pag. 167, quòd notitia speluncæ Quisquinensis ita excidisset eo tempore, ut nihil ferè superesset nisi solum nomen. At testes miro consensu asserunt, venerationem* S. Rosaliæ *ab immemorabili tempore viguisse apud dictam speluncam, ubi altare erat constructum, ita ut singulis annis in hebdomada Paschali agmen supplicantium ad locum procederet, & sacrum Missæ sacrificium in altari ante ingressum speluncæ constituto celebraretur. Ita à se semper factitatum testis primus asserit* cum juramento, tacto pectore more sacerdotali. *Erat autem ille* magnificus & reverendus dominus Nicolaus Perrello S. T. D. & archipresbyter terræ S. Stephani, *jam per annos circiter novemdecim, ut ipse rursum asserit, ita ut archipresbyter fuerit, & supplicantium agmen* cum omni clero *comitantibus PP. Prædicatoribus & Carmelitis, ad speluncam* S. Rosaliæ *duxerit ante hujus inventionem. Verumtamen à nullo teste assertum invenio, quòd ullus umquam speluncam ipsam sit ingressus.*

ex quibus varia eluci- dantur de aperto antri ingressu,

273 *Tertiò testes consentiunt, inscriptionem* S. Rosaliæ *inventam esse hoc modo per cæmentarios*

de inventione inscriptionis

rios Panormitanos prædictos, præsentibus aliis multis. Ubi ingressi erant, ad partem sinistram in saxo invenerunt crucis signum insculptum. Cùm autem spelunca intus crustam ex humiditate contraxisset, excitati inventa cruce, cœperunt crustam illam in vicinia crucis detergere, atque ita, abrasâ crustâ, quam antiquissimam fuisse testes asserunt, littera saxis insculpta patescere cœperunt, atque eo modo paulatim invenerunt inscriptionem, quæ data est § 2, Ego Rosalia *&c. Adjungunt testes primò, non potuisse inscriptionem esse recenter sculptam, quia tam crassâ & antiquâ crustâ erat obtecta. Secundò advertunt, vocem* HOC *sculptam esse in silice ignario, seu in pyrite, quod existimant fieri non potuisse humanâ industriâ, vel arte naturali. Asserit quoque archipresbyter, se nullam umquam de dicta inscriptione habuisse notitiam. Secundus testis, Franciscus la Barbera, sacerdos ætatis sexaginta circitèr annorum, addit festivitatem* S. Rosaliæ *cum magno populi concursu celebratam fuisse in altari, ante introitum speluncæ posito, die* IV *Septembris jam antè inventionem corporis ab immemorabili tempore, & præter supplicationem, quæ instituebatur tempore Paschali. De hisce quoque multi è sequentibus consentiunt. Addit etiam beneficia quædam suo loco relata aut referenda; variaque de imaginibus* S. Rosaliæ *ibidem servatis, quæ prætermitto.*

ejusque antiquitate,

274 *Tertius verò testis, Franciscus Pollara, sacerdos item sexagenarius, utramque Sanctæ festivitatem, populi concursum, beneficia generatim, aliaque jam dicta repetit. Idem præterea adjungit, ope luminis, quocum intrârunt speluncam, crucem fuisse conspectam, ac deinde inscri-*

inscriptionem post crustam abrasam: inscriptionis autem litteras per cæmentarios istos, qui legere nesciebant, statim nigro carbone utcumque fuisse expressas: quod & alii testes sequentes affirmant. Aliud factum mox dabo, ubi agetur de teste sexto. Quartus testis, Petrus Ficarrotta, sacerdos annorum quinquaginta & quinque, pleraque jam dicta confirmat; additque se aliquando interrogatum fuisse à viro nobili in urbe Sacca, an nosset speluncam S. Rosaliæ. *Quod cùm affirmaret, reposuisse nobilem illum, sibi esse notitiam, quòd in illa spelunca prope introitùm magnus esset thesaurus. Similiter medicus quidam Agrigentinus eidem dixerat, quòd haberet notitiam, in dicta spelunca magnum esse thesaurum. Similiter testis octavus infrà memorandus asseruit, sibi Sacca dictum fuisse à quodam sacerdote thesaurum esse in spelunca Quisquinensi in quadam inscriptione & adjuncta cruce, ut narrat etiam Mancusus pag.* 103. *Quintus testis Joannes Gerardi in omnibus fere aliis consentit, narratque cum duobus aut tribus aliis, oppidum S. Stephani præservatum fuisse ope* S. Rosaliæ *à pestilentia, sicut expositum est num.* 181.

de beneficiis impetratis

275 *Testis sextus fuit Sigismundus de Gerardo, notarius septuaginta quatuor annorum, qui in plerisque consonat aliis testibus, sed adjicit factum valde singulare, quod ferè propriis scripti verbis subjungam. Affirmat Sigismundus se post inventionem inscriptionis cum familia sua venisse ad speluncam ex devotione ac pietate in* S. Rosaliam, *quemadmodum eò concurrebant alii multi; secum autem fuisse aliam familiam, in qua erat mulier energumena, nomine* Sigismunda Spinelli. Cumque isti testi & alteri familiæ ad-

esset

esset P. Joannes Baptista di Lingua Grossa, pater multùm venerandus & sanctæ vitæ, ex Ordine S. Dominici, qui tunc erat vicarius conventûs S. Dominici hujus oppidi (*S. Stephani*,) quique ibat cum dicto teste ad locum memoratum, ut sacrum Missæ Sacrificium offerret; cœpit dictus pater exorcizare & opem S. Rosaliæ implorare. Liberata fuit dicta di Spinelli, atque ex corpore ipsius exiverunt diversi spiritus maligni, egredientes sicut guttæ sanguinis, quas emittebat in terram, quæque momento evanescebant. Ipsa demum se humi projecit, acsi fuisset mortua: & reversa ad se, genua flexit coram altari dictæ sanctæ speluncæ, gratias agens Deo Domino nostro, quòd per patrocinium gloriosæ sanctæ Rosaliæ esset liberata cruciatibus, quibus torquebatur à spiritibus istis malignis. Vixit deinde multis annis, & dies suos sanctè finivit. *Idem de Sigismunda Spinelli liberatione testatus est breviùs Franciscus Pollara sacerdos, & tertius testis: & uterque generatim testatur, multos infirmos tunc in eodem loco fuisse sanatos, seque ibidem fuisse.*

à visitantibus

276 *Testis septimus erat Antoninus Manifcalco, filius Baptistæ Manifcalco, & incola S. Stephani. Hic generatim testatur, multa beneficia sanationum obtenta esse in spelunca* S. Rosaliæ, *quæ vidit præsens. Nominatim verò de se juratus affirmat, quòd, dum parvulus erat, gravi laboraret hernia, intellectisque* S. Rosaliæ *beneficiis, votum fecerit eidem Sanctæ, ac inviseris speluncam Quisquinensem, comitante Francisco la Barbera sacerdote, ut gravibus herniæ cruciatibus liberaretur* S. Rosaliæ *patrocinio. Cùm autem eò pervenisset, ut speluncam videre posset, calceos deposuit, & nudis pedibus ad speluncam perre-*

perrexit. Verùm priusquam ad locum pervenisset, sanum se sensit omnique prorsus hernia liberatum, prout sanus erat, dum ista testatus est. Sanus igitur ad altare S. Rosaliæ *pervenit, eique de obtento beneficio gratias egit, ac deinde sanus domum est regressus. Memoratus autem Franciscus la Barbera sacerdos, qui est testis secundus, idem beneficium cum omnibus adjunctis affirmavit, seque illud vidisse testatus est. Tempus obtenti beneficii non expressit Antoninus ipse: at laudatus la Barbera asseruit istud contigisse septemdecim circitèr annis ante testimonium suum, datum anno 1642, mense Februario, ita ut verisimiliter contigerit anno 1625, aut sub finem anni præcedentis, certè post inventionem inscriptionis. Porrò laudatus sacerdos la Barbera testatus est, se eo tempore post votum* S. Rosaliæ *nuncupatum gravi morbo fuisse liberatum; atque eam fuisse causam, cur tunc adiret speluncam* S. Rosaliæ, *Missam ibidem celebraturus.*

277 *Octavus testis, Nicolaus Comparetto, civis S. Stephani natus annos septuaginta quinque, asseruit pleraque jam dicta ab aliis, & nominatim relata de eo num.* 274, *uti & mox dicenda à socio sequente. Præterea testatus est, dum dilatabat cum aliis introitum spelunca, lapidem dilapsum in coxam suam incidisse sine læsione, quod attribuit patrocinio S. Rosaliæ, quam invocaverat. Nonus testis fuit Franciscus Cattano, qui adfuit inventioni inscriptionis, & omnia enarrat, sicuti jam exposita sunt. At unum adjungit, quod aliis rectiùs scire potuit, nimirum operarios, qui ingressum speluncæ dilatârunt, eò fuisse missos mandato magistratuum S. Stephani, qui* jurati *dicuntur. Missi autem fuerunt ipse Franciscus Cattano & Nicolaus Comparetto, e-* *speluncam,*

jusdem oppidi incola, cum duobus Panormitanis antè nominatis. Testis decimus erat unus ex juratis S. Stephani, ætatis annorum ferè septuaginta duorum, cui nomen Dominicus di Minardo. *Hic testatur, se tempore inventionis delegatum fuisse ob pestilentiam tunc in vicinia regnantem, atque ea de causa misisse quatuor mox dictos operarios, quos nominat, ne dilatarent ingressum speluncæ* S. Rosaliæ. *Addit se post inventam inscriptionem in spelunca fuisse, eamdem exscripsisse, ac misisse ad dominum Joannem Ventimiglia, tunc terræ S. Stephani gubernatorem. Idem, ut omnes ferè alii, locupletissimè testatur de perpetua traditione habitationis* S. Rosaliæ, *de devotione populi erga Sanctam, multisque beneficiis ejus patrocinio: & nominatim de matre sua Cæcilia affirmat, eam solitam fuisse singulis diebus Mercurii nudis pedibus speluncam invisere ob beneficium per* S. Rosaliam *impetratum. Undecimus testis, Vincentius di Giorgenti, pleraque jam dicta confirmat, exceptis factis particularibus.*

& ab incolis S. Stephani: brevis observatio de ingressu.

278 *Duodecimo demum loco simul testantur jurati oppidi S. Stephani, confirmantque inventam inscriptionem modo jam exposito, quam miraculo attribuunt ob crustam antiquissimam & durissimam, quâ saxum simul cum inscriptione erat contectum. Eadem de causa affirmant, inscriptionem non potuisse recentem esse, sed fuisse antiquissimam. Confirmant etiam cum omnibus ferè prædictis testibus, speluncam istam & nemus ab immemorabili tempore fuisse nominata,* nemus & speluncam S. Rosaliæ *(vulgo* il bosco e grotta di S. Rosalia.*) Præterea asserunt, oppidum S. Stephani numquam peste infectum fuisse, quamvis illa in Sicilia, & in vicinis etiam*

oppidis

oppidis frequenter ſavierit. Hanc autem gratiam meritò attribuunt patrocinio S. Roſaliæ , *præſertim ſi perpendamus factum num.* 181 *relatum , quod à variis ex hiſce teſtibus confirmatum eſt. Demum ex hiſce teſtibus obſervo , veriſimiliter errare Caſcinum , dum lib.* 2 *cap.* 8 *exiſtimat ingreſſum ſpeluncæ , de quo dilatato egimus , numquam fuiſſe uſitatum à* S. Roſalia , *quòd foramen iſtud eſſet nimis anguſtum. Nam omnes ferè aſſerunt , foramen tractu temporis & decidentibus lapidibus obturatum eſſe , ita ut antea potuerit eſſet majus. Qua de cauſa , cùm altare eo loco fuèrit conſtructum , cujus ignoratur initium , magis credo* S. Roſaliam *per eamdem partem ingreſſam eſſe & egreſſam.*

§ XXVII. Deſcriptio ſpeluncæ , prout in varias partes dividitur , ex Caſcino cum tabula adjuncta : loci ejuſdem veneratio uſque ad hæc tempora.

Spelunca Quiſquinenſis in decem cellulas diviſa :

CAſcinus lib. 2 *cap.* 8 *accuratam dat deſcriptionem antri Quiſquinenſis , in varias partes diviſi , unà cum ſitu , & ichnographia dicta ſpeluncæ in eadem tabula repræſentatis. Tabulam huic loco inſero , diſtinctam cyfris Arabicis & litteris. Cyfræ hæ deſignant cellulas varias totius ſpeluncæ ; litteræ verò portas ſeu tranſitus anguſtos , quibus ab una cellula ad aliam tranſitur. Primò autem obſervat Caſcinus , ſpeluncam-*

cam non extendi rectà versus profundum montis; sed statim ab ingressu deflectere ad dexteram versus Occidentem. Secundò totam dividit in duas partes primarias, quarum prima in septem cellulas, seu potiùs cavernas, dispescitur: secundam verò partem, ad quam deflectendo ad sinistram per sextam cellulam pervenitur, in tres cellulas distinguit, ita ut decem omnino cellulas tota spelunca contineat, prout in figura videre licet. Hisce universim observatis, singulas speluncæ partes cum Cascino perlustrabimus.

prima illius porta:

280 A. Prima est apertura, quæ hodie sicut porta æqualis est solo: verùm quando inventa est XXVIII (*imò* XXV) Augusti anni MDCXXIV erat instar fissuræ, quæ tamen saxum non dividebat usque ad terram, quia duobus palmis à superficie terræ finem habebat; eratque tam angusta, ut nonnihil quidem luminis admitteret, sed corpus humanum non caperet. *Hæc Cascinus, plura adjungens pro opinione sua, quâ existimabat* S. Rosaliam *per illam partem nec ingredi potuisse nec egredi. At jam observavi, portam illam paulatim obturatam & angustiorem factam; ideoque sententiam illam Cascini minùs videri probabilem. Quidquid porrò sit verius de parte, per quam olim ingressa est* S. Rosalia; *portam rectè descripsit Cascinus, prout inventa est, & sicut fuit dilatata, addens nunc per portam illam in speluncam intrari duorum graduum descensu.*

prima cellula, in qua inventa inscriptio:

281. 1. Prima est cellula, quæ, resecta aliquantisper rupe, quando aperta est antiqua fissura, & sic dilatata, ut fieret porta, sicuti dictum est, nunc duplo est major. Prima ejus longitudo erat quinque palmorum & medii, latitudo quatuor: atque ita ad inferiora descendebatur,

batur, ut quis supernè regredi posset sine gradibus, saxum aliquod solummodo aut surculum apprehendendo. Nunc autem duplo majus est spatium, quia instar cubiti incurvata est. Inter utrumque foramen ejusdem cellulæ descenditur per duos alios gradus, & sic proceditur, stante ad sinistram rupe utcumque alta, lævi, & lineis variata, seu à natura in plures lineas distincta, in qua inventa est nobilis illa inscriptio, ... quæ novem est versuum inæqualium, prout lævitas rupis admittebat litteras ferreo quodam instrumento insculpendas. Litteræ sunt altæ duobus digitis, beneque cavatæ & profundæ. Verùm cava illa tractu temporis impleta sunt saxo adnascente, sic tamen, ut materia cavis innata distinguatur. *Ita Cascinus de cellula prima. Inscriptionem autem duplici modo æri incisam dedi ad* § 2.

transitus alter: cellula secunda & tertia quasi una:

282 B. Secundum est foramen, seu porta ad transeundum ad secundam cellulam, relicta ad sinistram inscriptione. Foramen hoc est solo propinquum, humile & angustum: ac illud ingrediens inclinare se debet, nec obeso sit corpore oportet, cùm illi etiam, qui mediocri sunt corporis mole, difficulter intrare valeant.

2. 3. Hi numeri secundam & tertiam designant cellulas, simul descriptas, quia ambæ quasi unam exiguam formant, aut porticum modicam, ad palmos sexdecim & medium extensam: quam tamen in duas divido partes, quarum minor uno solùm passu est longa; & deinde in parte majore dilatatur, (*post litteram* C *scilicet.*) Altitudo exactè mensurari nequit. Verùm quoniam prima est quindecim palmis elevata, aliæ duæ plusquam viginti palmis sunt altæ: superiùs conjunguntur duo parietes, & se incurvando formant angu-

angulum acutum, aut subinde quasi forfices. Atque id fit per totam speluncam, præterquam ubi aliud quid particulariter notabo.

transitus tertius: cellula quarta, in qua lectulus

283 C. Tertium est foramen, per quod ad quartam cellulam ascenditur: atque illac etiam difficulter transitur.

4. Sequitur quarta cellula, quæ à recta linea parumper vergit ad sinistram. Hic solum est altius quàm in præcedente atque etiam in sequente. Ipsa quoque est angustior, lata duobus palmis, longa quinque & medio; & justa ratione videtur esse in spelunca quasi exiguum cubiculum cum lectulo suo, quia intra terram & tectum habetur ibi quasi aliquod tabulatum, quod nonnihil à solo elevatum cellulam dividit. Habet ferè figuram pedis aut trianguli, factum ex integra tabula lapidea in modum lectuli, in quo videtur Virgo solitaria dormivisse. Porrò observandum est, quòd quamvis alia omnia speluncæ saxa sint similia exiguis tabulis, hæc petra commoda ad talem usum sit magnitudinis, cùm latus sinistrum sit longitudine quinque palmorum, bases sex palmorum, latus dexterum sex & medii, & ad caput finiatur, ac latitudine sit palmi unius & medii. Ad hunc lectulum ascenditur ex prædicta cellula infernè introëundo per modicum foramen, quod simile est foramini felibus composito, apprehendendo lectulum & in illum ascendendo. Deinde foramine obturato, uti facilè obturari potest, persona manet supra lectulum inclusa secreto mirabili, ibique commodè dormire potest, si id dici possit de jacente supra nudam petram.

Sancta fuisse creditur:

284 Quod verò præcipuè mirandum: non videtur petra illa ibidem nata, uti aliæ ejusdem speluncæ, sed portata aliunde (dicamus ibi ad prædictum usum à Deo collocatam) bene inserta,

ta, & pendens aliquantulùm eo modo, ut persona ibi cubans habeat quasi cervical ad caput imponendum: ad latera verò assurgit rupes in circuitu clausa, & modicè aperta versus cellulam jam dictam, acsi cortinæ essent appensæ; concurritque in fastigio per modum tentorii. Notandum insuper est, hanc solam partem manere siccam, quando hiberno tempore per totam pluit speluncam. O benevolum Dei affectum in adamatis servorum suorum asperitatibus! Cúmque tota specus obscura sit & tenebrosa, hoc solo loco modicum luminis est, quod per aliquod spiraculum à parte dextera supernè penetrat. *Hactenus Cascinus, cui varii è testibus antè memoratis eatenus saltem consentiunt, quòd testentur quasi lectulum in spelunca esse inventum, ubi existimabant* S. Rosaliam *dormire solitam, licèt locum tam fusè & exactè non describant. Redeamus ad Cascinum.*

285 D. Est transitus, qualis est ad litteram C. 5. Hæc cellula est similis præcedenti. Per eam si quis transit ad latus sinistrum, in sublimi relinquit loculamentum, quod undique est quinque palmorum: at illud commodè ascendere quis nequit.

reliquæ cellulæ partis primæ cum portis suis:

E. Sexta est porta, quâ ad sextam transitur cellulam.

6. Sequitur sexta cellula, sex palmis lata, longa novem. In duobus hujus lateribus duæ sunt fissuræ tenebrosæ, quæ vix hominem capiunt.

G. Septima est apertura ad ultimam cellam, quæ ad dexteram est sita.

7. Hæc pars est ultima & extrema, latitudine quatuor palmorum, longitudine quinque & medii. Non habet tectum sublime, & in modum forficum acuminatum, sed humile & cameræ simile,

mile. Videtur quasi scaphus *, & quasi fons à lateribus conclusus cum canali in medio, aut quasi os. Cur hanc latiorem fecerint, ruptis ad latera petris, quibus ibi magis coarctabatur, prorsus ignoro, nisi ex pietate lapides auferre voluerint. Cellula tota obtecta est quâdam quasi crustâ candidâ, ortâ ex aqua, quæ ibidem stillat; licèt ego locum invenerim siccum, quia ingressus sum mense Octobri, quando aquæ defecerant...

* nicchia

transitus ad partem secundam: cellula octava & nona:

286 H. Tandem est foramen, per quod, ut dixi, si quis regrediatur, penetrat in secundam ex duabus præcipuis speluncæ partem, quæ sita est ad sinistram. Depressius hic est solum, tantique horroris est locus, ut me retrò præ horrore reciperem. Verùm invocans Sanctam, me intrò traxi summa difficultate, humi stratus inter saxa, præmittens brachium unum & humerum, repensque serpentis instar per totum istud primum spatium, ad quatuor palmos extensum, angustum, & tam depressum, ut illac penetrari nequeat, nisi eo modo. De tribus autem cellulis, quibus secundam hanc partem constare dixi,

8. Hæc prima est, quæ octo ferè palmis est longa, minùs quàm tribus (*lata, opinor,*) alta duobus, & deprimitur sub fissura sinistra, quæ una est ex duabus sextæ cellulæ fissuris, de quibus suprà est dictum.

I. Est transitus.

9. Secunda est cella ejusdem longitudinis, & latitudinis quinque palmorum & medii.

transitus & ultima cellula ceteris major, in qua sedile:

287 L. Est transitus duobus palmis largus, tamquam ultima arca, ex qua intratur in tertiam cellulam, quæ est arx postrema & sancta cella sacræ hujus eremi.

10. Hic est sancta cella, reliquis omnibus major, quia in regressu excurrit usque ad primam cellu-

cellulam, habens ad latus sinistrum secundam & tertiam (*primæ partis*) jam descriptas. Ab hac eadem parte habet collem seu sedile, quod non ortu naturali, sed arte ibidem est constitutum, & quidem sanctis illis manibus elaboratum credimus. Aptum est ad sedendum aut cubandum. Cella est quasi triangularis, sed concava ad latus dexterum, longa sexdecim palmis, alta duodecim, larga circa introitum sex palmis & dimidio, ac in medio ferè sexdecim, ac tandem in angulum quasi acutum in fine coarctatur, circa quem latitudine est trium palmorum. *Hactenus Cascinus, ex cujus verbis apertè colligitur, ultimam cellam in figura minorem repræsentari, quàm debuit, si justa proportio omnium esset servata. Nolui tamen ob modicum hunc defectum figuram immutare, ne deteriorem facerem.*

brevis in speluncam observatio.

288 *Laudatus verò auctor descriptionem speluncæ concludit his verbis:* Hæc est rupes, & abditum maximè latibulum habitationis tam asperæ, rigidum naturæ claustrum, factumque à Deo ad Sponsam tam charam illic recludendam; ab ipsa autem electum, ut sola cum ipso habitaret, non alia de causa, quàm quæ manu ipsius scripta nunc meliùs intelligitur: " Amore Domini " mei Jesu Christi "; tam bene verò custoditum, ut unico arboris ramo ad primum os putei *, aut saxo, ubi est lectulus, aut demum exigua terræ quantitate, aut etiam sine ulla instauratione, in hac ultima caverna maneret reclusa, ita toti mundo sepulta, & cognita vivaque soli Deo. *Sic ratiocinatur Cascinus, insistens semper opinioni suæ, quâ existimavit habitationem S. Rosaliæ nulli omnino mortali fuisse cognitam. Verùm suo loco ostendi, opinionem illam minùs esse probabilem; neque tamen idcirco negare volui,*

* *i. e.* speluncæ

lui, Sanctam maximè solitariam fuisse, & vitam duxisse valde austeram in hac spelunca. Quippe, etsi certum foret, cibum modicum sustentando corpori Sancta à persona fideli allatum fuisse; animaeque cibum eidem per sacerdotem fidelem fuisse administratum: non ideo vita S. Rosaliæ *desineret solitudine & habitatione videri austerissima & vehementer miranda; sed solummodo magis imitanda videri posset illis, quibus divina gratia animum inspiraret tanto rigori parem.*

Reliquiæ S. Rosaliæ in oppido S. Stephani, ubi & sacellum ei structum,

289 *Porrò, descripta priore illa* S. Rosaliæ *habitatione, lubet etiam adjungere breviter, qua in veneratione locus ille habitus fuerit usque ad tempora nostra. Documenta de iis, quæ hic narrabo, Patribus nostris Panormitanis humanissimè communicavit excellentissimus dominus Josephus Emmanuel Ventimiglia, princeps Pulchri montis & Quisquina dominus, eademque Italico sermone conscripta nobis transmisit sæpe laudatus Castiglia noster. Horum fide nituntur facta posteriora, de prioribus verò egit etiam Cascinus lib. 3 cap. 8. Hic testatur, anno 1625 Joanni de Ventimiglia, S. Stephani domino per Cardinalem archiepiscopum ex reliquiis* S. Rosaliæ *datas esse duas particulas, quas theca, seu dimidiata statua argentea includendas curavit, & per clerum honorificè transferendas ad oppidum S. Stephani die* XXV *Septembris anni* 1625. *Theca ibidem duplici clavi reclusa interim deposita fuit in ecclesia majore, donec ædificatum esset sacellum Sanctæ proprium, in quod reliquiæ illa deinde fuerunt illata. Verumtamen hoc non est sacellum istud, quod ante speluncam ædificatum jam dicemus.*

290 *Eodem anno* 1625 *à magistratu & populo*

pulo S. Stephani ædificata est parva ecclesia, ante ostium speluncæ sic locata, ut pars altaris sit in ipso speluncæ ostio. Hac de causa, teste Cascino ibidem pag. 373, multùm accrevit concursus populi, magna cum pietate & nudis pedibus eò properantis, tum à S. Stephani oppido, tum ab aliis locis vicinis. Supplicatio etiam, quæ ad eum locum instituebatur jam ante inventionem inscriptionis die Martis in hebdomada Paschali, majori solemnitate & frequentioris populi concursu peragi tunc cœpit, quia dimidiata statua, cui inclusas mox dixi Sanctæ reliquias, à supplicantibus eò deferebatur. Hac Cascinus. Addunt monumenta mox dicta, festivitatem præcipuam illic celebratam fuisse die IV Septembris, quod item factum erat ante inventionem ab immemorabili tempore: deinde, nundinas quoque ibidem institutas fuisse eo tempore, eas permittentibus principibus, oppidi S. Stephani dominis: ac demum, quemdam eremitam Romanum, cui nomen erat Sanctus de Sanctis, *sacelli diu fuisse custodem. Anno 1630, approbante duce Albuquerquio tunc prorege Siciliæ, & curante principe S. Stephani domino, tot reditus assignati fuerunt memorato sacello* S. Rosaliæ *ante speluncam, ut capellanus fuerit institutus, qui singulis diebus festis Missam ibi celebraret.*

item parva ecclesia ante ostium speluncæ erecta, ad quam instituitur supplicatio annua:

291 *Ab hisce deinde collector illorum monumentorum transit ad facta recentiora, quæ ex Italico Latinè reddo:* Anno MDCXC Franciscus Scaffo, mercator Genuensis, impulsus divina inspiratione, relictâ mercaturâ, statuit cum tribus ejusdem nationis sociis se recipere in speluncam Quisquinensem, & vitam ducere solitariam. Hoc suum propositum declarat comiti & principi domino Caietano Ventimiglia, Quisquinæ baroni

cœpta ibidem anno 1693 congregatio eremitarum,

baroni & domino, qui prope suprà dictam ecclesiam aliquot cellulas curat exstruendas. Anno MDCXCIII frater Franciscus Scasso cum sociis se recipit ad habitationem illam eremiticam: & collectis fidelium eleemosynis, servatâque ab ipso ad hunc usum quâdam pecuniæ summâ, & præsertim majori pecuniæ vi, à prædicto principe domino Caietano Ventimiglia liberaliter data, anno MDCXCVIII nova ædificata est ecclesia formâ ampliori, quali hodieque cernitur; & cellæ eremiticæ mutantur in monasterium rectè ordinatum. Eo tempore numerus eremitarum multùm accrevit, aggregantibus se hominibus variæ conditionis, mercatoribus, militibus, professoribus.

quæ multùm deinde crevit.

292 Omnes tamen erant laïci, & omnino dependebant à prædicto principe loci domino, qui regulas, secundum quas vitam instituerent, ipsis præscribendas curavit per Religiosum summæ pietatis; & directorem spiritualem eisdem elegit P. Ludovicum Conti Societatis Jesu, habitantem in collegio Bivonensi, qui locus ipsorum eremo est vicinus. Hoc vivendi institutum longo tempore observârunt magna cum devotione: atque ita eremus eorum brevi tempore evasit ex celeberrimis Siciliæ sanctuariis. Comes & princeps dominus Josephus Emmanuël Ventimiglia, qui in ditiones illas successit, omnesque consanguinei inclytæ hujus ac regiæ familiæ, non solùm opibus suis promoverunt fabricationem ecclesiæ & eremi, quæ in fundis ipsorum sunt constitutæ; sed ecclesiam semper magis ditârunt ornamentis sacris, omnique supellectile necessaria. Census prætereà assignârunt pro quotidiano Missæ sacrificio; ac demum continuas quotidie tribuunt eleemosynas ad sustentationem eremi-

eremitarum, qui magno sunt numero, & perfectâ vivunt observantiâ. *Ita de hisce eremitis* S. Rosaliam *utcumque imitantibus habent observationes, quas nobis transmisit humanissimus ac diligentissimus Castiglia; qui & humanitatem principis Josephi Emmanuelis Ventimiglia & pietatem ejusdem erga* S. Rosaliam *multùm commendat. Verùm ab hoc diverticulo Panormum redeamus.*

§ XXVIII. Graphis antri S. Rosaliæ in monte Peregrino ac templi, quod antro adhæret, nuper delineata: cultus Sanctæ ibidem celeberrimus.

Graphis antri & templi S. Rosaliæ.

A*Ccuratam satis speluncæ* S. Rosaliæ *descriptionem dedi* § 25, *cum adjuncta Cascini figura. Verùm summa Panormitanorum erga sanctam hanc suam Patronam pietas me ad alia properare non sinit, priusquam novam loci ac templi præsertim delineationem lectorum oculis exhibeam. Quippe non litteris solùm indicârunt Siculi se desiderare, ut Acta* S. Rosaliæ *multis illustrarentur figuris, sed etiam varias delineationes diligenter collegit, ac humaniter transmisit sæpè laudatus Castiglia. Ex hisce verò præcipuas elegi suis locis Commentario inserendas. Quapropter delineationem antri & templi, cui hunc titulum præfixum invenio,* Graphis antri S. Rosaliæ in monte Ercta, ac templi, quod antro conti-

continenter adhæret, *incisam hic exhibeo eadem omnino magnitudine, quâ fuit transmissa.*

cum annotationibus figuram explicantibus:

294 *Annotationes verò figuram explicantes huc similiter transfero.* Templi sanctæ Rosaliæ in Erctensi monte, post sacri corporis inventionem à Panormitano senatu amplificati, ac magnificè ornati, unà cum antro, cui continenter adhæret, exactam graphidem in hac figura exhibemus, atque his litteris illustramus.

A. Arcus, qui sacram cryptam ab intecta templi parte dividit.

B. Sacræ cryptæ profunditas.

C. Altare eo in loco exstructum, in quo S. Rosalia animam Deo reddidit.

F. Cryptæ alterius foramen, intimum sanctæ Virginis domicilium.

L. Templi pars intecta.

M. Foramina ad colligendas aquas pluvias, quæ deinde per subterraneos meatus in cisternam se recipiunt.

N. Pars montis in dextera templi parte.

O. Puteus ad peregrinorum commodum excavatus.

P. Arcus, qui tectam templi partem ab intecta dividit.

Q. Templi tecti navis. *Hactenus annotationes Latinè scriptæ iisdem omnino verbis. Solùm in hisce observari potest, litteras eodem etiam modo fuisse positas, ne quas omissas credat lector, quia ex ordine alphabetico nonnulla desiderantur.*

cura Panormitani senatus de hac ecclesia:

295 *Porrò annotationes quoque aliquot subsequuntur, ad cultum* S. Rosaliæ *spectantes. Ex hisce, ne sim justo prolixior, præcipuas solùm huc transfero.* Anno MDCXXVII delecti sunt à senatu nobiles aliquot, ut unà cum Societatis Jesu sacerdote omnimodo sacri antri cultui, ornamentis-

mentisque invigilarent. De hoc nobilium conventu, quem Siculo sermone DEPUTATIONEM dicimus, loquitur P. Amato de Principe templo pag. 247: P. Mancusi Istoria di S. Rosalia tom. 1 pag. 306. Nostra hac tempestate prædicti nobiles septem sunt, ex quibus unus expraetor, quatuor exsenatores, unus è Societate Jesu theologus, & è mercatorum numero alter. *Videri de his alteriùs possunt laudati Amatus & Mancusus, ex quorum verbis facilè colliget lector, pietatem Panormitanorum adeo non decrevisse, ut etiam incrementum ceperit: initio enim quatuor solùm fuère deputati; nunc verò septem sunt; nec modicam illi habent pecuniæ summam ad locum ornandum.*

296 Sub ara antri maxima, eo ipso in loco, ubi sacræ inventæ sunt reliquiæ, pulcherrimum ex marmore D. Rosaliæ simulacrum collocatum est, opus Francisci Tudisco Florentini (Amato de Principe templo pag. 471) eo situ, ut morientem Virginem repræsentet... Huic simulacro nobilissimam ex argento vestem sacravit magnus Hierosolymitani * Ordinis magister, Gregorius Caraffa Neapolitanus, quòd D. Rosaliæ beneficio terribile pestis incendium, Melitam anno MDCLXXVI devastantis, conquieverit. (Amato de Principe templo pag. 244.) In præsentia verò prædicti nobiles huic antro addicti vestem curant ex auro solido gemmis distinctam, cujus pretium, addito etiam pretio coronæ ex auro, ejus capiti impositæ die XX Aprilis an. MDCCXXVII; nec non Christi è cruce pendentis simulacri, & lilii, quod utrumque ex auro solido præ manibus habet, quinque aureorum millibus penditur. Sunt & alia inibi ex argento pretiosa ornamenta, quæ summam colligunt trium millium aureorum.

pretiosa illius supellex:

* *nunc* Melitensis *vulgo dicti*

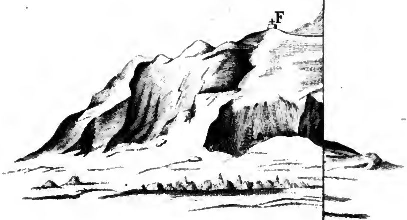
variæ festivitates ac frequens populi concursus:

297 Ter in anno D. Rosaliæ festum inibi non sine pompa celebratur, die scilicet Dominica, quam IN ALBIS dicimus: quo die plenariam criminum indulgentiam Romanus Pontifex anno MDCLII largitus est. (Auria Rosa celeste pag. 108, *ubi bullam Innocentii X edidit.*) Pridie Nonas Septembres, & octavo Kal. Augusti. Verùm tertio quoque anno singulari celebritate ac populi concursu, senatusque Panormitani interventu, sacratissima Eucharistia ibi publicæ omnium adorationi proponitur quatuor continenter diebus. De populi verò frequentia id scitu dignum est, nullum fermè diem præterire, vel nubilum, vel pluvialem, vel æstuante sole fervidissimum, quin civium aliquem vel advenarum, peregrinantium ritu eò se conferentem aspiciat. Nonnulli etiam feruntur ad antrum pedites in dies singulos accedere (distat porrò antrum quatuor milliaria ab urbe.) Morem hunc religiosè servavit viginti propè annos frater Joseph Glorioso, laïcus Dominicanus ex oppido Montis majoris in Sicilia, qui, cùm in Panormitano sanctæ Zitæ cœnobio æedituum ageret, singulis diebus post Vesperas ad sacrum D. Rosaliæ antrum accedens, ad Completorii signum ex munere suo edendum numquam non est reversus. *Hactenus Castiglia, qui & alia quædam memorat, nimiæ prolixitatis causâ omittenda.*

delineatio viæ per montem Peregrinum factæ,

298 *Verùm cùm relatum sit, quàm crebræ peregrinationes fiant ad sacram* S. Rosaliæ *speluncam; cùmque olim ad illam via non pateret nisi difficillima per montis prærupta, juvabit lectorem etiam docere, quo studio quibusque impensis Senatus Panormitanus viæ difficultates imminuerit. De monte Peregrino, olim* Ercta *dicto, agit Cascini Opus in Appendice seu Digressione* 1 *cap.* 2.

pag. 275

1 *cap.* 2. *Satis erit hic præmonere, speluncam* S. Rosaliæ *sitam esse in parte montis Septemtrionali, non versus Panormum, sed versus mare. Hac de causa, cùm Panormus Meridiem versus sit sita, prospectum montis Meridionalem cum viis per montem complanatis dilineatum accepi sub hoc titulo:* Ercтæ montis prospectus Meridionalis ex collegio maximo Societatis Jesu, *eumdemque ari incidendum curavi, qualem hic exhibeo.*

299 *Hasce verò annotationes figuræ delineatæ addidit Castiglia:* Consueverunt Panormitani, etiam ante effossum D. Rosaliæ corpus, Erctam religionis causâ accedere. Nullum tamen, nisi præruptum ac præceps, dabatur in monte iter: atque etiam illa, quæ civibus frequentabatur, semita, quámque vulgo SCALAM dicebant, (ubi S. Rosalia Vincentio Bonelli se videndam exhibuit, *ut relatum est num.* 227) ardua nimis & acclivis, ac non nisi ingenti cum difficultate prætereuntium vestigia excipiebat. Hæc ad duo milliaria protendebatur ad montis antrum, quod Aquilonem prospectat. Jam, inventis tandem Dei beneficio D. Rosaliæ reliquiis, ac sedulò recognitis, Panormitanus senatus civium pietati consulens & commodo, æquissimam prærupta inter saxa viam, solidissimis circumductam muris, arcubusque firmissimis sustentatam instruxit: quam non pedites tantùm levissimo labore, sed equites etiam, ac vecti gestatoriâ sella, vel curru equis juncto, facillimè percurrant. Viam hanc complanare cœpit senatus proximis ab inventione sacrati corporis temporibus. Auctorem habemus P. Cascini lib. 3 cap. 1 pag. 335: qui etiam docet in perrumpenda dumtaxat ac rescindenda immanium saxorum mole, multa aureorum

& annotationes,

rum millia senatum consumpsisse. Deinde in nova via struenda ab anno MDCLXXIV, quo cœpta est, ad MDCCXXV, quo perfectam absolutamque III Idus Maias refert Amatus de Principe templo pag. 237, aureorum propè duodecim millia idem senatus Panormitanus impendit.

quibus explicatur figura.

300 Ut lectoribus aliquo modo consuleretur, has addidimus litteras cum adnotationibus. Adjecimus item scalam palmorum, ad quam dirigi potest, quidquid in apposita figura minùs exactè delineatum est.

A. Caput viæ, ab imis montis radicibus usque ad sacrum antrum lapidibus stratæ. Primus hic viæ ductus longitudinem habet ulnarum sive cannarum Sicularum CCXLV, latitudinem cannarum duarum, & palmorum sex.

B. Initium arcuum ad sustentandos quatuor viæ flexus in præruptissima montis parte. Tres primi hujus viæ arcus latitudinem habent cannarum duarum, altitudinem cannarum duarum, palmorum sex.

C. Octo alii ejusdem viæ flexus in eadem prærupta montis parte.

D. Ædes prima cum D. Rosaliæ imagine, ad fornicis formam exarcuato opere, exstructa in faciliori præcipitis viæ loco. Altera ejusdem formæ ædicula ex hac parte intuentibus non subjacet: aversis inest montis rupibus: hanc littera E præsignat.

F. Specula intecta, in qua D. Rosaliæ est simulacrum intra ædiculam, cui crux superimposita est: quæ constratam viam claudit, & Meridionalem terminat prospectum.

G. Turris speculatoria in editiori montis fastigio sita, quæ Æolias usque insulas prospectat, ac cives monet. . .

Inter

Inter F & G in Boreali montis parte, post brevem viæ descensum, cannarum videlicet CLXXX, sacrum D. Rosaliæ antrum jacet.

In eo montis loco, qui Tyrrheno imminet mari, surgit ampla porticus, XII arcubus & columnis XVI clausa, in cujus vertice marmoreum D. Rosaliæ insidet simulacrum, altitudinis palmorum XXIV. Hanc statuam, anno MDCLXIII impositam, iteratis tormenti ictibus prætereuntes naves, nè Turcarum quidem demptis, & apposita prece consalutant. Vide P. Amato pag. 237, P. Mancuso tom. 1 pag. 303, Auria Rosa celeste pag. 131. *Hactenus diligentissimus Castiglia, cujus observationibus nihil necesse est addere.*

§ XXIX. Sacellum Sanctæ in ecclesia metropolitana structum: in hoc servatur arca pretiosa, in qua ejusdem Sanctæ corpus.

Sacellum S. Rosaliæ in æde maxima structum

D*E' sacello, quod* S. Rosaliæ *exstructum est in æde principe Panormitana, seu in metropolitana ecclesia, jam aliquid alia occasione dictum est* § 23 *num.* 251. *Plura de eodem narrat Cascinus lib.* 3 *cap.* 3; *& Amatus jam sæpè laudatus pag.* 247 *& sequentibus. Breviùs verò de illo agunt Auria in Rosa cælesti pag.* 95, *& Mancusus in Historia tom.* 1 *pag.* 304. *Tabulam,*

lam, quæ exteriorem hujus ſacelli & interiorem proſpectum exhibet, unà cum dextero ejuſdem latere, delineatam ceteris addidit Caſtiglia, hoc adjecto titulo : Scenographia ſacelli marmorei, in Panormitano principe templo à ſenatu erecti, in quo arca reliquiarum D. Roſaliæ ſervatur. *Hanc eâdem formâ & extenſione inciſam hîc repræſento.*

ſumptibus maximis & mirâ elegantiâ :

302 *Annotationes Caſtiglia ſubdit ſequentes :* Marmoribus verſicolores lapides inſerendi artem invenerunt primùm Panormitani ſculptores, eâque primùm uſi ſunt in ſacelli hujus parietibus contexendis. *Franciſcus Baronius in Opere de Majeſtate Panormitana lib. 3 cap. 1 de illo ſacello ſic loquitur apud Amatum pag. 250 :* Sileo ſacellum in æde maxima D. Roſaliæ à fundamentis excitatum, quod operis elegantiâ, ac pretioſorum lapidum vel pulchritudine vel diſpoſitione, non regium modò eſt, ſed etiam par illi alterum in Sicilia tota non agnoſcitur : à quibuſdam Italis equitibus accepi, cùm fortè primam hujus ſacelli frontem contemplarentur admirabundi, Italiam univerſam ſimili opere gloriari non poſſe. *Idem lib. 1. cap. 3., ſi locus rectè aſſignetur apud Amatum :* Arcus quidem totus eorum lapidum generibus conveſtitur, qui auri argentique pretium exæquant. Sunt, qui affirment ſenatum Panormitanum minus quidem inſumpſiſſe (*ſeu inſumpturum fuiſſe*,) ſi id ex argento ſtruxiſſet. Architectura ſingularis, lapidum diſpoſitio mirabilis : ita enim alter alteri cohæret, ut ex unius pulchritudine alterius pulchritudo commendetur; nonnulli ſic micant ex intervallo calculi, ut ſtructuram omnem vel animare vel illuſtrare mirum in modum videantur. *Hæc ille, qui ſi fortè cum nonnulla exaggeratione loquatur de ſumptibus ſacelli; dubium tamen non*

non relinquit, quin fuerint maximi. De hisce laudatus Castiglia notat sequentia: Sanè ex publicis senatus Panormitani tabulis cognovimus, eumdem senatum aureorum, sive scutorum Siculorum tredecim millia ad id persolvisse anno MDCXXV: deinde anno MDCXXXIV, quo sacellum perfectum est, summam aliam scutorum trium millium quingentorum solutam esse: quæ si primæ addatur, ad scuta Sicula 16500 totius sacelli pretium pertingit.

303 *Idem deinde alia subjungit his verbis:* Ut hujus sacelli sedula habeatur cura, excellentissimus senatus Panormitanus duos canonicos eligit deputatos ex capitulo ejusdem templi. Nunc eorum unus est illustrissimus dominus Alfonsus Fernandez de Medrano Panormitanus cantor (prima dignitas post pontificalem) & judex tribunalis regiæ monarchiæ in Sicilia, qui ob egregium, quo æstuat, amorem erga D. Rosaliam, summo studio multis argenteis candelabris, vasis, aliisque hujusmodi ornamentis sacellum mirificè illustravit. Alter est canonicus Antoninus Mongitorius Panormitanus, qui inter alia D. Rosaliæ Vitam compendiosè edidit, & Opus scripsit nondum editum, quo enarrat cultum D. Rosaliæ per universum orbem diffusum. *His recentiori manu de Mongitorio addit:* Obiit tantus vir maximo civium mœrore Panormi die XXIX Maii MDCCXLIII. *Mox verò ita prosequitur:* Benedictus XIII P. M. indulgentiam elargitus est omnibus Christi fidelibus hoc sacellum visitantibus, ut etiam cryptam ejusdem virginis Rosaliæ in monte Peregrino. Insuper ut pro qualibet Missa, in utroque loco à quocumque sacerdote celebrata, à purgatorii igne liberaretur anima, pro qua Missa celebratur, ut (*habetur*) ex concessione

cura Panormitanorum de illo sacello,

cessione data Romæ XXVI Junii an. MDCCXXVIII.

dona pretiosa eidem oblata,

304 Pendent ante facellum nonnulli argentei lychni, qui perpetuò ante Virginis reliquias ardent: inter quos unus affabrè elaboratus, dono missus à civitate Neapolitana anno MDCLVII, ob liberationem à peste, eodem anno ope nostræ Virginis (*obtentam, teste Auria in Rosa celesti pag.* 119.) Alter oblatus ab Hierosolymitano equitum Ordine, ob Melitam insulam anno MDCLXXVI à peste liberatam. Binos etiam lychnos crystallinos egregiè fabrefactos anno MDCCXXII archiepiscopus Panormitanus, Fr. D. Joseph Gasch S. Rosaliæ virgini obtulit in sui erga Virginem obsequium. Alium denique argenteum ingentis molis ac mirifici artificii dedit Victor Amedeus, Sabaudiæ dux, tunc Siciliæ rex (*postea rex Sardiniæ, ac hodierni Sardiniæ regis pater.*) Libras pendet 399, aureis stetit 5000. Frequentissimus est quotidie populi Panormitani aliorumque concursus, ut D. Rosaliam veneretur.

variæ ibidem Sanctæ festivitates.

305 Quanto autem splendore ac dignitate in hoc principe templo celebretur anniversarius dies festus D. Rosaliæ Idibus Juliis, refert P. Amato pag. 252, & P. Mancusi tom. 1 Hist. pag. 310. In eo festo quotannis quatuor millia aureorum collocantur à senatu Panormitano. *Festivitas ea est inventionis reliquiarum. Addit demum Castiglia:* Panormi ac per totum Panormitanæ civitatis territorium dies quartus Septembris singulis annis ex præcepto colitur, jussu eminentissimi Cardinalis Doriæ. Inibi etiam idem fit Idibus Juliis ex edicto ejusdem. *Prima festivitas celebratur ritu duplici primæ classis cum Octava; altera ritu duplici secundæ classis; sed utraque*

a pre-
, in
Sanctæ
us ser-
r.

dona pre
sa eidem
oblata ,

variæ
dem S.
festivit.

quæ est de præcepto, ut habet Amatus pag. 251 & 252, ubi plura videri possunt.

306 *Cascinus lib. 3 cap. 2 & Amatus pag. 250 latè agunt de arca pretiosa, cui inclusa servantur* S. Rosaliæ *ossa sacra. Duas hujus arcæ partes accuratè delineatas cum annotationibus suis nobis transmisit Castiglia. Priorem, quam hic exhibeo, designat is titulus:* Facies anterior arcæ argenteæ, in qua D. Rosaliæ reliquiæ servantur. *Titulo autem hasce observationes adjunxit diligentissimus adjutor:* Ut faciliùs, quæ in hac arcæ facie descripta sunt, intelligantur; litteras addidimus, quarum hic explicationem subnectimus.

Arca pretiosa, in qua Sanctæ corpus servatur.

A. Inscriptionem continet, quam refert Cascinus pag. 338, & Amatus pag. 251. Ea autem fideliter ex ipsâ arcâ descripta sic habet: " Philippo IV rege nostro felicissimo, D. Francisco Fernandez de la Cueva duce Albuquerquii prorege humanissimo, S. Rosaliæ patriæ servatrici D. Franciscus Valguarneræ princeps, Assori comes, prætor. Cap. D. Petrus Palacio, Horatius Lomellino, D. Carolus del Voglia Campixiano, Andreas Vespasiani Agliata, Franciscus del Colle, Simon Bonaccolti, senatores arcam hanc quinquemestri properato absolutoque opere perfectam ære publico ex voto D. D. anno MDCXXXI ". In ejusdem arcæ parte postica hæc alia leguntur: " Urbanus VIII. P. O. M., Panormitanæ pietatis, felicitatis amplificator, S. Rosaliæ virginis solemnes, quâ nata quâque inventa in terris, dies Ecclesiæ fastis adscripsit, A. D. MDCXXIX, Pont. VI. Joannettinus Doria S. R. E. C. Archiep. Panorm. corpus divinitus repertum, probatum, colendum exposuit, anno jubilæi MDCXXV. Sen. Pan. ar-

 gento

gento inclusit MDCXXXI. D. Franc. Valguerneræ princeps Præt. Cap. D. Petrus Palacio, Horatius Lomellino, D. Carolus del Voglia Campixiano, Andreas Vespasiani Agliata, Franciscus del Colle, Simon Bonaccolti PP. CC.

variis observationibus illustrata:

307. B. Orationem S. Rosaliæ exprimit. Ibi ea inscripta sunt, quæ refert Cascinus pag. 336. *Verba sunt:*

Preces Deo rosarum instar in calathis mittit:
Angelorum obsequia, & munera florum refert.

C. Contemplationem ejusdem Virginis cælatura exprimit in arcæ operculo. *Verba apud Cascinum assignata hæc sunt:*

In Erctensi foramine abdita liberiùs cælo fruitur.

D. In arcæ item operculo S. Rosalia coronam precum sanctissimæ Dei Genitrici offert. *Verba insculpta ex Cascino accipe:*

Coronam laudum Deiparæ profert,
Solennem posteris orandi ritum.

Hujus arcæ argentum (auctor est P. Cascini & P. Amato locis citatis) est pondo librarum 1750. Verùm canonicus Antoninus Mongitore in libro Ms. de Templis Panormitanis pag. 311, postquam solertissimè consuluisset publicum accepti & expensi codicem, comperisse se testatur, hujusmodi argentum libras circitèr 1300 complere. Ex eodem Antonini Mongitore libro Ms. cognovimus, prædictæ arcæ artificium & argentum 18460 aureis stetisse; nec multùm distare videtur à P. Joannis Amato sententia, qui totius arcæ materiam & opus ipsum ad aureorum 20000 summam pertingere contestatur. Sed publicæ senatûs tabulæ novissimè consultæ summam scutorum Siculorum 21000 ostendunt.

308 *Amatus de Principe templo pag.* 106 &

& 107 docet, quo apparatu singulis annis Panormi in ecclesia metropolitica exponantur sanctorum patronorum arca reliquiaria, & quibus diebus ter quotannis S. Rosaliæ *arca exponatur in medio templo pridie festivitatis, videlicet* x *Januarii ob terra motus, de quibus postea*; XIV *Julii ob inventionem sequenti die celebrandam; &* III *Septembris, quia postera die pracipua celebratur Sancta festivitas. Praterea quando periculum aliquod pestilentia ingruit, aliis quoque diebus subinde exponitur. Lubet referre, quid actum sit nuperrimè, dum anno* 1743 *gravissima pestis Messanam afflixit: nam cùm non dubitarem, quin Siculi in tam manifesto periculo opem* S. Rosaliæ *imploràssent, rogavi, ut mihi perscriberetur, si quid factum esset notatu dignum. Plura collegit humanissimus Castiglia, suo loco observanda; at unum hoc maximè spectat, quod, servatis verbis ipsius, huc transfero.*

ea ter quotannis exponitur, & subinde in publicis necessitatibus,

309 Ut Panormi, *inquit*, cognitum est de navi, quæ ad Mamertinum portum elapso anno MDCCXLIII appulerat, & contagionem cum mercibus ex Missolongio vehebat; expeditæ sunt confestim ad illius urbis senatum litteræ ab excellentissimo prorege Bartholomæo Corsini, & excellentissimo Panormitano senatu, in quibus necessariæ accensebantur cautiones de navi longiùs à littore comburenda; utque sedulò curaret, ne quid intra urbem inferretur, quod luem civibus afflaret. Interea verò publico Panormitanorum cultui proposuit idem Exc. senatus D. Rosaliæ reliquias novem continenter diebus v Kal. Junias.

prout factum anno 1743 ob pestem

310 Ubi verò certum allatum est nuntium de peste inter Messanenses cives grassante, rursus civium obsequiis & precibus exhibita est S. Ro-

Messana savientem

 saliæ

saliæ reliquiarum arca Idibus Junii ad x Kal. Augusti. Eodemque tempore solemnes fiebant cujuscumque civium cœtus supplicationes, in quibus omnes fermè religiosi Ordines processerunt, clerus cum ipso Panormitano archiepiscopo, qui primus prodiit canonicorum collegio stipatus. Alii etiam interfuerunt episcopi, qui Panormi versabantur, singulari omnes modestia, fune per collum dependente, ac spinis redimiti, ferreâ etiam aliqui se cædentes catenâ, plerique etiam nudo pede. Eadem ratione sodalitates, quæ Panormi excoluntur propè innumeræ, supplicationem quoque inierunt, ut D. Rosaliæ opem tantas inter angustias pro Sicilia ac patria efflagitarent. *Ita Castiglia: nec irrita fuère vota Panormitanorum, cùm magnopere mirandum sit, pestem, qua vehementer sæviit Messana, non extendisse se longiùs per Siciliam.*

alterum arcæ latus.

311 *Hisce dictis occasione arcæ ob periculum pestis expositæ, alterum illius latus repræsento in hac tabula, quæ transmissa est hoc titulo:* Facies lateris sinistri ejusdem arcæ. *Notæ additæ sunt sequentes:*

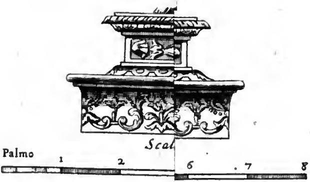
A. Exprimit S. Rosaliæ in eremum secessum. Inscriptionem habes apud Cascinum pag. 336; *ubi sic exprimitur:*

Solitariæ vitæ consilium Dei Parens ac Puellulus
Volentes, propitii, cælesti sospitant comitatu.

B. Exprimitur in arcæ operculo S. Rosalia ab angelo è Quisquinensi specu ad Erctensem evocata. *Verba inscripta sunt:*

E Quisquinensi spelunca ad Erctensem ab angelis evocatur.

Notandum hìc, quòd in scutis argenteis, quæ manu ferunt angeli, in quatuor arcæ angulis siti, in-

P. B. Bouttats sculpsit Ant.

insculptæ non fuerunt historiæ ac carmina, ad sacri corporis inventionem spectantia, quæ refert Cascinus citatus pag. 337; sed tantùm rosæ, ut hic delineatæ conspiciuntur. *Hactenus Castiglia, qui aliorum laterum faciem delineatam non misit, quòd ex datis figuris de tota area facilis sit conjectura.*

§ XXX. Honor S. Rosaliæ habitus, cultusque ejusdem extensus à summis Pontificibus ad regnum Siciliæ, & ditiones Romani Imperatoris ac regis Hispaniarum.

Quo modo Sancta cultus Romæ inchoatus,

NOn *Panormi solùm, nec in sola Sicilia,* celebris *est* S. Rosaliæ *veneratio, sed ea brevi tempore in plerisque Europæ provinciis maximè increbuit, uti latè ostendit Cascinus lib. 3 Operis sui Italici. Ibidem cap. 13 refert, quo modo Romæ inchoata sit Sanctæ veneratio, & per Urbanum VIII summum Pontificem promota. Primò testatur, Cardinalem Doria perscripsisse ad Urbanum VIII omnia, quæ Panormi gesta erant post inventas* S. Rosaliæ *reliquias; Urbanum verò non solùm ea omnia approbâsse & laudâsse, sed miro etiam Sanctæ amore inflammatum esse. Secundò narrat, primam* S. Rosaliæ *festivitatem celebratam esse Romæ anno* 1627, *die inventi corporis, aut* XV *Julii, curante P. Hieronymo Petrucci Societatis Jesu, qui Panor-*

mo

mo Romam venerat. Hic enim effecerat, ut in collegio Romano ejusdem Societatis in prædicto inventionis festo oratio haberetur de laudibus S. Rosaliæ, *& die Dominica sequenti poëma elegans de eadem Virgine recitaretur. Devotionem populi valdè auxit sanitas subitò obtenta ab uno ex discipulis collegii, simulac is* S. Rosaliam *invocaverat: nam ille imagini ejusdem Sanctæ, quæ in ecclesia erat exposita, donum argenteum gratus appendit, eaque occasione viri quoque primarii eò cœperunt accurrere, & Sacrificia quoque curârunt celebranda. Addit hisce Cascinus, Siculos quoque in ecclesia sibi propria* S. Rosaliam *publico cultui exposuisse.*

favente Urbano VIII, cui Sancta dens offertur:

313 *Audierat summus Pontifex prædicta festivitatis celebrationem, & verbis benevolis indicabat, se odam aut hymnum velle componere ad honorem* S. Rosaliæ. *Cùm autem eodem tempore degeret Romæ Antonius de Moncada & Aragona, dux Montis alti & princeps Paterni, tunc presbyter, ac postea in Societate Jesu defunctus, cúmque intelligeret Pontificem libenter audire de* S. Rosalia, *credidit commodam sibi dari occasionem promovendi cultum Sanctæ, cujus erat amantissimus. Quapropter dentem* S. Rosaliæ, *quem acceperat occasione distributarum à Cardinale Doria reliquiarum, auro & margaritis ornatum Urbano VIII obtulit. Accepit sacrum pignus summus Pontifex, tantoque in pretio habuit, ut dentem illum gestaverit in pectore. Quin imò non contentus litteris Cardinalis Doria de veritate dentis fidem facientibus; testimonium ipsius quoque ducis habere voluit, teste Cascino, qui omnia hæc enarrat latiùs. Porrò hæc Urbani VIII in* S. Rosaliam *pietas alteri festivitati celebrandæ occasionem præbere potuit. Certè festivitas ista in eodem*

eodem collegio Romano fuit habita die VI *Aprilis sequentis anni* 1628, *favente Pontifice: orationem enim Latinam, quam in laudem* S. Rosaliæ *dixit nobilis juvenis Joannes Maria Rescioli, canonicus Lateranensis, imprimi sibique dicari voluit, curavitque ut non solùm magnifico cum apparatu declamaretur, sed præsentiâ quoque Eminentissimi nepotis sui Antonii Barberini, aliorumque Cardinalium & principum honoraretur. Exstat hæc Oratio apud Cascinum in Appendice pag.* 51 *& seq.: compositaque est à P. Angelo Galluccio Societatis Jesu, teste Auria in Rosa cælesti pag.* 15.

ab eodem nomen Rosaliæ Martyrologio Romano additum,

314 *Interim Cardinalis archiepiscopus ac senatus Panormitanus instabant apud Urbanum VIII, causam promovente laudato suprà Petruccio, ut nomen* S. Rosaliæ *insereretur Martyrologio Romano, quod recudebatur. Urbanus verò, quantocumque in sanctam Virginem ferretur affectu, rem tamen remisit ad sacram Rituum Congregationem, ut rigoroso examine discuteretur: at impressionem Martyrologii cessare jussit, donec, allatis è Sicilia monumentis scripturisque necessariis, examen perficeretur. Absoluto tandem feliciter examine, Urbanus die* XXVI *Januarii anni* 1630 *ad senatum & populum Panormitanum ita scripsit:* Scriptum in cælesti viventium libro Rosaliam Panormitanam, virginitatis liliis coronatam, carere diutiùs noluimus triumphali Martyrologii Romani testimonio. ... In salute istius urbis agnitum esse beneficum Civis vestræ patrocinium, non mediocriter gaudemus, qui vota pontificiæ charitatis ad optatos exitus duci fatemur felicitate virtutum vestrarum. E sacro corpore, quod anteactis ætatibus ignotum lux cæli planè visa est præfecisse in tempore opportuno,

tuno, cupimus ad populum istum depluere imbrem, quamvis serotinum, & pluviam voluntariam cælestium beneficiorum, quam illa segregâsse credenda est patriæ & hereditati suæ, tam grato religiosi obsequii cultu laudes & reliquias ejus veneranti &c.

& gratiæ actæ pro acceptis aliis Sanctæ reliquiis:

315 *Ad Cardinalem Doria idem Pontifex scripsit die* XVI *Martii anni* 1630, *illius charitatem tempore pestis exhibitam mirè commendans, atque hac ad propositum nostrum litteris inserens:* Quæ cæleste patrocinium Panormitanæ patriæ magnitudine beneficiorum declaravit beatissima virgo Rosalia, digna planè erat, cujus nomen in sacris Romani Martyrologii fastis inter Catholicæ Ecclesiæ plausus triumpharet. *Porrò, cùm interim laudatus Cardinalis archiepiscopus reliquias quasdam Sanctæ destinâsset ad Urbanum; hic ejusdem mensis Martii die* XXIII *per litteras de accepto pignore sacro gratias egit his verbis:* Accepimus gemmas paradisi, desiderabiliores super aurum & lapidem pretiosum, reliquias beatissimæ virginis Rosaliæ, selectas è cælesti Panormitanæ ecclesiæ thesauro. Sacræ consolationis rore floruit statim cor pontificiæ charitatis. Porrò autem oramus eam Virginem cum Omnipotente regnantem, ut quæ à patrio cælo pestilentiam nuper depulisse piè creditur, nunc brachio virtutis suæ, facta terribilis ut castrorum acies ordinata, discordiam ex Italia profliget. Te verò, qui munus, angelis gratissimum, hominibus salutare, ad nos misisti, paternæ benevolentiæ brachiis complectimur &c. *Laudata litteræ integra habentur apud Cascinum pag.* 390 *& seqq.*

316 *Absoluta non multo pòst fuit impressio Martyrologii Romani cum duplici* S. Rosaliæ *elogio.*

gio. Quapropter illud Petruccius cum litteris, datis die IV *Aprilis, misit ad senatum Panormitanum, uti ipse cupiebat Pontifex. Elogium autem ad diem* IV *Septembris, qui emortualis creditur, tale est:* Panormi natalis sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ, ex regio Caroli Magni sanguine ortæ, quæ pro Christi amore paternum principatum, aulamque profugiens, in montibus ac speluncis solitaria cælestem vitam duxit. *Inventio verò corporis ad* XV *Julii his celebratur verbis:* Panormi inventio corporis sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ, quod Urbano octavo Pontifice maximo repertum divinitus, anno jubilæi Siciliam à peste liberavit. *Non potuerunt non placere hæc elogia tam Cardinali archiepiscopo quàm senatui populoque Panormitano. Verumtamen, teste Cascino pag.* 393, *non defuerunt, qui de loco emortuali Sanctæ, & de liberatione Siciliæ à pestilentia, nonnihil dubitationis insusurrare voluerunt apud Cardinalem Barberinum. At, cùm duo illa capita solidè sint probata præ ceteris, difficile non fuit senatui & archiepiscopo motam dubitationem dissipare per litteras ad Eminentissimum Barberinum datas. Hic verò Cardinali archiepiscopo respondit, decretum sacræ Congregationis Rituum tam maturo judicio latum fuisse, ut nimium animositatis ostenderet, quiscumque eidem se opponeret, aut de eo minùs reverenter disserere sustineret. Addebat, nihil ultrà requirendum esse, cùm vel solum istud decretum cum approbatione Pontificis sufficeret ad obturandum os obloquentium.*

geminum ejus in Martyrologio elogium:

317 *Panormitani igitur læti promotione cultûs* S. Rosaliæ, *gratos se præbere voluerunt iis, quorum operâ rem cœptam intelligebant & perfectam. Prima festivitas Romæ fuerat in collegio*

variæ reliquiæ Romam missæ:

Romano Societatis Jesu. Missa fuerunt anno 1630 S. Rosaliæ *reliquiæ ad prædictum collegium, teste Cascino pag.* 393, *qui ipse curam habuit eas transmittendi. Hinc eodem anno, die* IV *Septembris rursum ibi celebrata festivitas Sanctæ. Eodem etiam die festum Sanctæ celebratum Romæ in ecclesia nationis Siculæ, ubi concessæ fuerunt à Pontifice plenariæ indulgentiæ ob dedicationem novi altaris & imaginis* S. Rosaliæ. *Reliquias quoque ejusdem Sanctæ petiit per Cascinum Joannes Maria Roscioli, qui primam de ejus laudibus orationem dixerat, ut eas thecæ argenteæ inclusas in ecclesia Lateranensi collocaret, teste rursum Cascino pag.* 396. *Senatus verò Panormitanus imaginem* S. Rosaliæ *pretiosissimis decoratam ornamentis transmisit ad Urbanum VIII. Hic autem litteris ad senatum, datis* III *Januarii anni* 1632, *declaravit munus sibi gratum fuisse. Litteras hasce dat Cascinus pag.* 395, *ex quibus nonnulla ad propositum nostrum huc transfero:* Dignam, *inquit*, Apostolica pietate curam existimavimus, Rosaliam insigni sanctimonia claram beatarum virginum catalogo adscribere: quod vobis totique Panormitanæ civitati jucundum accidisse lætamur. *Hactenus de cultu Sanctæ per Urbanum VIII extenso & promoto.*

Picta ibidem Sancta jussu Alexandri VII ut patrona contra pestem:

318 *Quibus modis per Alexandrum VII dilatatus sit cultus* S. Rosaliæ, *refert Vincentius Auria, qui eodem tempore florebat, in Rosa cælesti pag.* 124 *& sequentibus. Pestilentiâ, quæ in variis Italiæ partibus sævierat, Roma quoque affligebatur. Qua de causa Alexander Papa anno* 1656 *talem* S. Rosaliæ *imaginem curavit excudendam, ut in ea repræsentetur tamquam patrona contra pestem: exhibebatur enim sancta A-*

nacho-

nachoretis, genibus flexis super cadavera orans pro Urbe; ex duobus verò angelis adjunctis alter Sanctam rosis coronat, alter nudum gladium vaginâ recondit in signum cessantis pestilentiæ. Inscriptio quoque addita erat cum oratione sequente in hunc modum: S. Rosaliæ virgini Panormitanæ supplicat Christiana respublica, ut sicut anno Domini MDCXXV patriam suam à peste liberavit, ita hoc anno MDCLVI & perpetuò ab eadem servet Romam communem patriam & mundi caput. ORATIO. Deus, qui non mortem, sed pœnitentiam desideras peccatorum, nos ad te revertentes propitius respice, atque per merita B. Rosaliæ virginis à peste defende, ut dum tibi devoti existimus, iracundiæ tuæ flagella à nobis amoveas. Per Dominum &c.

reliquiæ Alexandro missa: ab eodem Officium ad totam Siciliam extensum:

319 *Cùm verò anno sequente 1657 reverendissimus dominus Antonius Gelosus, vicarius generalis sedis Panormitanæ vacantis, nonnullas S. Rosaliæ reliquias ad prædictum Pontificem misisset, Alexander eidem gratias agendas curavit per illustrissimum dominum Natalem Rondoninum, qui Pontifici erat à secretis. Epistolam totam recitat Auria pag. 125. Ex ea huc transfero sequentia:* Reliquiæ S. Rosaliæ, quas ad Sanctissimum Dominum nostrum misisti, non leve ipsi gaudium attulerunt, cùm inclyta ista urbs * pari olim, quâ nunc Roma, quin immò longè acerbiori pestilentiâ implicata, documentum præbuerit, quantum in iis ad teterrimum morbum profligandum momenti sit. Auxit egregii muneris laudes vir excellentissimus, omnique virtute cumulatissimus, Terrænovæ dux, qui illud unà cum tuis litteris religiosè pièque tradidit Sanctitati suæ &c. *Deinde anno 1666 institerunt archiepiscopus ac senatus Panormitanus, ut Offi-*

* Panormus

cium S. Rosaliæ *extenderetur ad totum Siciliæ regnum, atque istud obtinuerunt, ut patet ex approbatione Sacræ Rituum Congregationis, data* XXVII *Novembris anni* 1666, *ac deinde confirmata ab Alexandro VII. Itaque Officium novem lectionum, ex quibus tres sunt de vita Sanctæ, & oratio particularis, anno* 1667 *Romæ impressum ac Panormi recusum est, totique Siciliæ regno præscriptum. Videri illud potest apud Auriam ad calcem Rosæ cælestis.*

ab Innocentio XI ad omnes ditiones Leopoldi imperatoris.

320 *Porrò, sicut beneficia* S. Rosaliæ *se ad plerasque Europæ provincias extenderunt, ita plura paulatim regna Officio proprio ejus festivitatem celebrare desiderârunt. Anno* 1689 *gratiam illam petiit & obtinuit augustissimus æquè ac piissimus imperator Leopoldus, concedente Innocentio XI, uti discimus ex decreto Sacræ Rituum Congregationis, quod edidit Mancusus in Historia tom.* 1 *pag.* 258 *sub hoc titulo:* Decretum S. R. C. de festo sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ cum Officio & Missa in regnis & provinciis cæsareæ majestati imperatoris Leopoldi I subjectis tamquam de patrona, annuente S. P. Innocentio XI. *Decretum ipsum ibidem sic legitur:* Piis ac enixis precibus augustissimi imperatoris Leopoldi, per suas litteras SS. Domino nostro à R. P. D. Emerix sacræ rotæ auditore oblatas, institum fuit, ut Sanctitas sua facultatem tribuere dignaretur, ut die IV Septembris festum sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ, cujus patrocinio & intercessione, ut in iisdem litteris addebatur, plura in dies ei augentur beneficia, cum Officio & Missa sub ritu duplici majori, tamquam de patrona, in regnis & provinciis cæsareæ majestati subjectis licitè & liberè quotannis recolatur & celebretur; & hujusmodi

jusmodi instantiâ à Sanctitate sua ad sacram Rituum Congregationem remissâ, Eminentissimi Patres eidem sacræ Congregationi præpositi ob singularia ejusdem cæsareæ majestatis erga Sedem apostolicam promerita, petitam gratiam concedendam esse censuerunt; & sic, ut præfertur, opportunum decretum expediri mandarunt. Die xxx Julii MDCLXXXIX. A. Card. Cybo... Bernardinus Casalius S. R. C. secretarius.

321 *Pietatem Leopoldi imitatus est Carolus II Hispaniarum rex, qui anno 1693 ab Innocentio XII impetravit, ut festum & Officium S.* Rosaliæ *ad omnia regna ditionesque sibi subjectas extenderetur. Decretum Sacræ Rituum Congregationis sic edidit Mancusus pag. 259:* Relatis in S. R. C. ab eminentissimo & reverendissimo domino Cardinali Albano precibus excellentissimi ducis de Medina Cæli, serenissimi Catholici regis apud sanctam Sedem oratoris, nomine ejusdem majestatis porrectis pro extensione Officii sanctæ Rosaliæ virginis, aliàs pro regno Siciliæ *(&)* nonnullis mundi partibus concessi, eadem sacra Congregatio censuit, esse concedendum, ut in posterum singulis annis die IV Septembris ejusdem Sanctæ festo recitari possit in omnibus regnis & dominiis præfato Hispaniarum regi subjectis sub ritu semiduplici, & juxta rubricas Breviarii Romani, firmis in reliquis remanentibus indultis sub ritu duplici jam concessis; si SS. Domino nostro placuerit. Die XV Martii MDCXCIII. Facta igitur deinde SS. Domino nostro per me secretarium relatione, Sanctitas sua annuit. Die XVIII ejusdem mensis Martii, anno MDCXCIII. A. Card. Cybo.... D. Inghirami S. R. C. Secretarius. *Addit hisce Mancusus, Sanctæ Officium in quibusdam Hispaniæ diœcesibus*

& demum ab Innocentio XII ad ditiones regis Hispaniæ.

cesibus recitari ritu duplici, videlicet in Hispalensi & Toletana, quia facultatem illam illarum antistites jam antea obtinuerant, Toletanus nempe anno 1679, Hispalensis anno 1685. Diœcesi quoque Mutinensi in Italia eamdem gratiam concessam à Clemente XI, testatur. Eadem verisimiliter & aliis quibusdam deinde concessa.

§ XXXI. Missa propria pro regno Siciliæ impetrata, & Officium novum: preces Senatus Panormitani apud summum Pontificem, ut Officium extendatur ad Ecclesiam universalem.

Missa propria approbata pro utroque Sanctæ festo.

A*Nno 1695 à sacra Rituum Congregatione pro toto regno Siciliæ approbata est Missa propria* S. Rosaliæ, *eaque eodem anno Romæ & Panormi impressa cum hoc decreto*: Suprascriptam Missam propriam sanctæ Rosaliæ virginis ab eminentissimo & reverendissimo domino Cardinali Colloredo revisam, correctam & relatam, sacrorum Rituum Congregatio ad enixas preces excellentissimi ducis de Medina Cœli, serenissimi regis Catholici apud sanctam Sedem oratoris, nomine ejusdem majestatis porrectas, pro regno Siciliæ approbavit, & in festo ejusdem Sanctæ, servatis in reliquis rubricis Missalis Romani, celebrari posse benigniter concessit. Die

XVIII Junii MDCXCV. A. Card. Cybo .... B. Inghiramus Sac. Rit. Congr. Secr. *Concessa est hæc Missa tam pro festo inventionis die* XV *Julii celebrari solito, quàm pro festo præcipuo, quod* IV *Septembris agitur; ut colligi potest ex diverso Evangelio: nam id solum mutatur. Die* IV *Septembris præscribitur legenda parabola de decem Virginibus ex Matthæo cap.* 25 *; pro die Inventionis ex Matthæo cap.* 13 *à* ℣ 44 *:* Simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro *&c. Verùm, ut me monuit Castiglia,* novissimè decretum fuit, *ut posterius istud Evangelium in utraque legeretur festivitate, atque eodem tempore in prima Oratione etiam aliquid est mutatum.*

323 *Missa autem hæc sic composita est, ut contemptus rerum mundanarum, vita solitaria & virginitas maximè commendentur. Introitus hic est:* Regnum mundi & omnem ornatum seculi contempsi propter amorem Domini mei Jesu Christi, quem vidi, quem amavi, in quem credidi, quem dilexi. Levavi oculos meos in montes, unde veniet auxilium mihi *&c. Oratio hæc erat prima:* Deus, qui beatam Rosaliam virginem è regalibus mundi deliciis in montium solitudinem transtulisti, concede propitius, ut ejus meritis & patrocinio à seculi voluptatibus in cælestium amorem transferamur, & ab iracundiæ tuæ flagellis misericorditer liberemur. Per *&c. Eadem deinde sic correcta:* Deus, qui beatam Rosaliam virginem è regalibus deliciis in montium solitudinem transtulisti; concede propitius, ut ejus meritis & intercessione, à mundi voluptatibus in cælestium amorem erigamur, & ab iracundiæ tuæ flagellis misericorditer liberemur. Per *&c. Oratio hæc ita impressa legitur in nova*

ex qua pauca dantur.

novo Officio, de quo jam agam: nam dicta de Missa sufficiunt ad propositum nostrum.

Officium novum pro regno Siciliæ approbatum:

324 *Officium novum de* S. Rosalia *impetravit anno* 1713 *civitas Panormitana, idemque anno* 1729 *approbavit Congregatio sacrorum Rituum pro toto regno Siciliæ; uti discimus ex decreto laudatæ Congregationis, quod post Officium, anno* 1730 *Panormi impressum, ita sonat:* Ad supplices enixasque preces nomine senatûs civitatis Panormitanæ pro extensione Officii sanctæ Rosaliæ virginis Panormitanæ ad Ecclesiam universalem SS. Domino nostro porrectas, illasque à Sanctitate sua ad Sac. Rituum Congregationem remissas, atque relatas, Sac. eadem Rituum Congregatio benignè indulsit, ut singulis annis die IV Septembris in festo sanctæ Rosaliæ virginis Officium ipsius proprium, sub die XXIX Augusti MDCCXIII pro civitate Panormi approbatum, ab omnibus ecclesiæ secularibus & regularibus utriusque sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, in toto regno Siciliæ tantùm recitari possit & valeat. Die decimo Decembris MDCCXXIX. N. Cardinalis Coscia Prop... N. M. Tedeschi archiep. Apomenus Sacr. Rit. Congr. Secret. *Facilè videbit studiosus lector, plus petitum fuisse à senatu Panormitano, quàm fuerit concessum à Congregatione sacrorum Rituum. Causam repulsæ tanto minùs divinare possumus, quanto latiùs per varias Europæ provincias Sanctæ cultus legitimè est propagatus, nisi fortasse Officium visum fuerit nimis singulare, quàm ut videretur præscribendum toti Ecclesiæ Catholicæ. Sanè hymni, antiphonæ, aliaque ferè omnia moribus & gestis* S. Rosaliæ *sunt adaptata, quod raro fit in Officiis toti Ecclesiæ præscriptis.*

325 *Quidquid autem sit de causa repulsæ, excel-*

excellentissimus senatus necdum spe excidit impetrandi aliquando, ut sancta urbis suæ Patrona, toto ferè orbe celebrata, seu dicto jam Officio, seu alio minùs singulari, à tota Ecclesia honoretur. Sanè sævissima illa pestilentia, quæ ante paucos annos urbem Messanensem sic devastavit, ut reliquæ tamen pepercerit Siciliæ, quod S. Rosaliæ *patrocinio attribuunt Panormitani, occasionem & stimulum ipsis admovit preces iterandi apud summum Pontificem. De hisce anno* 1744 *ita ad me scripsit P. Noto:* Senatus Panormitanus à Benedicto XIV P. M. enixè petiit, ut Missam & Officium proprium S. Rosaliæ die IV Septembris sub ritu duplici ad universam Ecclesiam extenderet. Idem rogârunt & metropolitanæ ecclesiæ capitulum, & archiepiscopus Panormitanus, & duodecim nobilium virorum cœtus, quem vulgò regni Siciliæ deputationem appellamus. Curavit etiam senatus, ut nonnulli Europæ principes à sancta Sede idem flagitarent, & quemdam è nostra Societate Romæ commorantem per litteras rogavit, ut id ipsum apud Romanam curiam Panormitani senatus nomine agere pergat. *Idem nobis transmisit exemplar epistolæ Italicæ, quæ data notatur* XXX *Octobris anni* 1743, *& cujus titulus Latinè redditus hic est:* Epistola excellentissimi senatus, directa ad pedes Sanctitatis suæ, ut Officium S. Rosaliæ commune faciat orbi Catholico. *Lubet eam huc transferre, tum quia de dilatato* S. Rosaliæ *cultu breviter multa complectitur, tum ut sic vota nostra pro extensione cultûs* S. Rosaliæ *modestè conjungamus. Quapropter Epistolam totam ex Italica Latinam facio.*

petita extensio Officii per epistolam,

326 Sanctissime Pater. Tantis beneficiis & continuæ protectioni S. Rosaliæ virginis, ci-

in qua ostenditur, quàm multis locis Sancta habeatur ut patrona,

vis suæ, se ingratam exhiberet Panormus, si ex parte sua non procuraret majorem ipsius exaltationem & cultûs extensionem. Quòd si antiqua beneficiorum acceptorum memoria prorsus excidisset; recentius, quàm ut id fieri possit, est beneficium servatæ hujus metropolis, felicissimæ patriæ suæ, & reliquæ regni partis à funestissimo infortunio contagii Messanensis, Deo volente per patrocinium sanctæ Thaumaturgæ, constricti in solo territorio prædictæ civitatis Messanæ, & in paucis proximæ Calabriæ habitationibus. Non hanc solam metropolim peste liberat; sed Deus eam prodigiis manifestare dignatur in toto mundo. Thaumaturgam pro beneficiis obtentis celebrant Ancona, Mediolanum, Genua, Nicæa *, Sardinia, Cremona, Melita, Barcino, Colonia, Vienna, Antverpia, Ipra, Praga, Græcium *, Cilleia *, Cracovia, Thigernum *, Molinæ *, California in America, & usque ad regiones Turcicas Africæ & Orientis. Hac de causa meritò eamdem Patronam elegerunt Italia, Hispania, Germânia, Gallia, Polonia, Belgium & Lusitania, præter alias non paucas regiones & civitates, quæ eamdem & affectu & obligatione impulsæ venerantur; quales sunt Venetia, Sabaudia, Bavaria, Lotharingia, Mutina, Mantua, Bononia, Hispalis, Toletum, Matritum, Duacum, Recinetum, Interamna, Luca, Florentia, Forum Livii, Neapolis, Rivellum, Trevicum, Luceranna * & Manfiedonia cum aliis Europæ locis.

* Nizza *in Provincia*
* Gratz
* *in Styria*
* Thiers
* Moulins
* Luceranne

quibus gradibus promotus sit ejus cultus,

317 Si autem ob prodigiosam Panormi liberationem à peste, anno MDCXXIV orta, obtentam per preces beatæ Civis, quæ effecit, ut tunc invenirentur sacræ suæ reliquiæ, in visceribus terræ montis Peregrini per quinque secula latentes,

tes, dignatus est Sanctissimus Dominus Urbanus VIII non solùm eamdem Martyrologio Romano cum honorifico elogio inserere ad IV Septembris, diem ipsius emortualem; sed etiam ad XV Julii, diem felicis reliquiarum ejus inventionis; rationi videtur consentaneum, ut hæc ipsa metropolis à Sanctitate vestra exspectet gratiam & solatium cultus ejusdem Sanctæ per totum orbem Catholicum propagati, recitatione Officii proprii, & celebratione Missæ, ritu duplici, die IV Septembris, qui necdum alio Officio occupatus est in Breviario Romano. Ita semper jure merito per multos gradus processit cultus hujus gloriosissimæ Virginis Panormitanæ, gratia sit benignis concessionibus Sedis apostolicæ.

328 Anno MDCLXVI ab Alexandro VII urbi Panormitanæ ejusque diœcesi concessum fuit Officium particulare de Sancta. Istud anno MDCLXXIII à Clemente X extensum fuit pro civitate Atrano: anno MDCLXXIX ab Innocentio XI pro diœcesi Toletana: deinde anno MDCLXXXIII pro toto hoc Siciliæ regno; anno MDCLXXXV pro diœcesi Hispalensi: anno MDCLXXXIX ab eodem Pontifice pro toto imperio ritu duplici. Anno MDCXCIII ab Innocentio XII dilatatum fuit ad omnia regna regi Hispaniarum subdita. Anno MDCXCV pro hoc ipso regno approbata est Missa nova propria hujus Sanctæ. Anno MDCCXIII à Clemente XI concessum est Officium proprium pro hac civitate, & pro tota diœcesi Murinensi in Longobardia, illudque deinde anno MDCCXXIX à Benedicto XIII extensum.

& quàm latè extensus,

329 Patrona igitur & protectrix quasi generalis S. Rosalia quàm maximè mereri videtur alium istum gradum, ut celebretur per universalem Ecclesiam ritu duplici Officium & Missa ipsius prædicto

ut tandem communis fiat toti Ecclesiæ.

dicto beatæ mortis suæ die. Res porro hæc tum summam creabit lætitiam ferventissimæ huic civitati, tum grata erit mundo universo, qui Sanctam devotè veneratur. Hic itaque senatus gratiam hanc maximè insignem à Sanctitate vestra humiliter flagitat, illamque à Paterna pietate vestra se obtenturum sperat; ac se prosternens ad sacros pedes exosculandum, Pastoralem benedictionem petit &c. *Multa ex factis in hac epistola contentis jam suis locis relata sunt, alia verò quædam referentur inferiùs, ubi agetur de reliquiis Sanctæ ad varias provincias transmissis, & de cultu ibidem inchoato.*

§ XXXII. Occasione terræ motus nova Panormi instituta festivitas S. Rosaliæ: beneficia ejusdem Sanctæ in alio terræ motu.

Vehementes terræ concussiones in Sicilia.

ANno 1693 *nova Panormi instituta est festivitas* S. Rosaliæ, *eaque singulis annis celebratur die* XI *Januarii. Nominatur passim* festum terræ motûs, *quia horrendæ concussiones, quibus prædicto anno pars magna Siciliæ afflicta est, eidem festivitati occasionem præbuerant, quòd Panormitani se à ruina servatos crederent patrocinio* S. Rosaliæ. *P. Dominicus Stanislaus Alberti anno 1724 libellum edidit Italicum & perbrevem, in quo narrat damna terræ concussionibus tunc Siciliæ illata, & periculum Panormi, unà cum*

eum institutione festivitatis memoratæ. Divisa est hoc tempore Sicilia tota in tres provincias præcipuas, quas valles *vocant; nimirum in vallem Nemorensem seu Demona, vulgo* il val di Demoni, *in vallem Netinam, Siculis*, il val di Noto, *& in vallem Mazara, iisdem* il val di Mazara: *in hac postrema sita est Panormus, in priori est Messana, & in secunda Syracusæ. Omnes hæ valles multùm passæ sunt terræ succussionibus, quæ summâ vehementiâ inchoatæ sunt duabus ferè horis ante mediam noctem, die Veneris* IX *Januarii anni* 1693. *Cùm autem post primam succussionem aliæ subinde leviores sequerentur, homines ex urbibus passim se proripiebant in campos apertos, ne ruinis ædificiorum cadentium opprimerentur.*

quibus Catana aliæque urbes subversæ:

331 *Verumtamen die Dominica* XI *Januarii in urbes redibant plerique, ut sacrosancto Missæ sacrificio adessent, & multi eodem tempore de peccatis confitebantur, præsertim Catanæ, ut advertit laudatus scriptor pag.* XI, *ubi id maximè erat necessarium. Quippe duabus ferè horis post Meridiem, & circitèr quadraginta horis à prima succussione, tam gravi iterum succussu terra est mota, ut Catana ferè tota perierit. Miserrimi infortunii spectator attonitus fuit P. Antonius Serrovira ex Ordine Minorum Conventualium, qui Catanam proficiscebatur, & paucis milliaribus Italicis ab ea aberat;* Quando improvisò, *inquit scriptor*, vidit nubem caliginosam supra civitatem se extendentem, quæ noctem secum portabat funestam. Vidit eodem tempore ex ore montis Ætnæ nonnullas emitti flammas, quæ per tractum vicinum se dilatabant. Eodem temporis momento mare sine modo intumescere cœpit & inflari; & terra cum mugitu horribilis sonitûs tota

ta

ta tremere cernitur. *Plura addit de effectu terræ motûs in avibus, jumentis & equis. De Catana verò asserit, urbem non ampliùs apparuisse P. Antonio: neque id mirum, cùm testetur totam corruisse, exceptis tribus aut quatuor ædificiis, urbisque muris. Alias quoque urbes similia passas scribit, ita ut sexaginta hominum millia sub ruinis perierint.*

Panormi multa quidem collapsa ædificia; at nemo sub ruinis periit.

332 *Quod spectat ad Panormum, tot quoque ibidem ædificia corruerunt, ut instaurari non potuerint triginta millibus scutorum, eodem scriptore testante: & quidem nonnulla ceciderunt in locis maximè frequentatis à populo. Quorumdam etiam domus collapsæ sunt, postquam earum incolæ paulo antè exiverant, non metu succussionis, quam necdum erant experti, sed alia occasione; quod maximè notandum de ægroto aliquo, cujus domus collapsa est, postquam exiverat. Qua de causa magnopere erat mirandum, nullum hominem periisse Panormi, uti accidisse testatur laudatus scriptor, idque divinæ protectioni planè attribuendum. Cur autem acceptum beneficium* S. Rosaliæ *patrocinio adscripserint Panormitani, edisserit idem scriptor, varias allegans rationes, inter quas illa etiam est, quòd in ecclesia Sanctæ in monte Peregrino nulla fuerit terræ succussio, quemadmodum sacellani istius ecclesiæ, aliique testes fide digni asseruerunt; quòdque antiqua* S. Rosaliæ *ecclesia inter Ragusam & Claromontem illæsa steterit, licèt urbs utraque gravissimè fuerit afflicta. Alias ipsius rationes non repeto, cùm judicium archiepiscopi Panormitani, gubernatoris Siciliæ, totiusque senatus & populi Panormitani sufficere possit ad beneficium istud* S. Rosaliæ *piè attribuendum, sicut illi unanimiter fecerunt.*

333 *Pro-*

333 *Prorex ipse, dux Uzeda, ter invisit ecclesiam Sanctæ in monte Peregrino, ut cum populo undique accurrente gratias ageret de beneficio accepto. Archiepiscopus Ferdinandus de Bazan solemnem instituit festivitatem, in qua propriis manibus sacrosanctum Domini Corpus distribuit communicantibus, qui asseruntur fuisse numero septemdecim millia: vesperi verò hymnum* Te Deum laudamus *cecinit, præsentibus prorege, consilio regio, senatu Panormitano, atque omnibus ferè nobilibus. Deinde verò senatus Panormitanus cogitavit de celebranda festivitate annua in die anniversario terræ motûs, seu* XI *Januarii. Primo anno festum istud celebratum est die* XI *Februarii hoc modo. Triduo antè mandatum est populo, ut signa publica lætitiæ ederet prædicto festivitatis die. Dein pridie festi ad vesperam archiepiscopus incboavit hymnum,* Te Deum; *qui dum canebatur à musicis, sanctissimum Sacramentum circumferebatur in agmine supplicantium per ecclesiam. Data verò benedictione & hymno finito, omnes processerunt ad sacellum* S. Rosaliæ, *ubi prætor nomine totius senatus & populi tale votum nuncupavit.*

quod beneficium ab omnibus S. Rosaliæ est attributum,

334 Ad tuæ magnitudinis pedes, O sacra & excelsa virgo & concivis Rosalia, provoluti, nos senatus populusque Panormitanus, tuarum intercessionum efficaciâ in terræ motuum ærumnis, in quibus tot civitates & oppida hujus regni corruerunt, tantusque gentium numerus periit, divinitus hanc urbem, patriam tuam, præservatam fuisse piè credimus, sentimus & profitemur. Quam ob causam, tam hujus, quàm aliorum beneficiorum impulsu, in gratitudinis signum corda senatûs populique Panormitani tibi addictissima iterum dicamus; & omni undecima Januarii

instituto in gratiarum actionem festo annuo.

Panormitani hic benefactricem agnoscant. Part. 1 cap. 1 exponit varia prodigia, quibus cladem quamdam Panormitanis prænuntiatam existimat. Cap. 2 ipsam terræ succussionem describit. Sequentibus capitibus narrat damna ædificiis illata, quæ non pauca fuerunt; ac deinde homines sub ruinis mortuos aut læsos: mortuos autem asserit ducentos circitèr & quinquaginta; læsos ferè quinquaginta supra centum.

336 *Part. 2 Opusculi describit varia pœnitentium opera, supplicationesque multiplices, quibus divinam iracundiam placare conabantur Panormitani post terræ succussionem, ne novis succussionibus damna ædificiorum & hominum augerentur. Varios quidem patronos invocabant varii; plerique tamen Immaculatam Dei Genitricem, S. Josephum, &* S. Rosaliam, *ad cujus ecclesiam in monte Peregrino immensus erat populi concursus. Et sanè post damnum primis succussionibus illatum, teste Mongitorio, nova non accesserunt, licèt concussiones quædam leviores postea fuerint secutæ. Porrò in enarratione damnorum tria aut quatuor miscet exempla, ubi invocata* S. Rosalia *clientes suos divinitus servâsse videtur. Ita pag. 20 puellas in domo hospitali maxima dormientes sub tecto, in quod murus, sex palmos largus, erat præcipitatus, conservatas miraculo credit auctor, quòd ad primum strepitum Immaculatam cæli Reginam &* S. Rosaliam *invocâssent.*

in quo varii experti sunt beneficia S. Rosaliæ,

337 *Pag. 24 refert, quomodò Antonia, uxor D. Antonii Paternò, è ruinis domus suæ collapsæ fuerit extracta, & integrè postmodùm sanata. Commendaverat illa se SS. Trinitati, S. Vincentio Ferrerio &* S. Rosaliæ; *& miraculo attributum fuit, quòd viva evasisset, teste Mongitorio.*

aliorumque Sanctorum:

rio. Pag. 25 *exponit damna ecclesiæ S. Vincentii Ferrerii, testaturque in sacello* S. Rosaliæ *varia mansisse immota, quæ naturaliter labi debuerant; idque etiam miraculo adscriptum. Pag.* 41 *narrat, mulierem quamdam sic inter ruinas fuisse collocatam cum duobus filiis, altero quinquenni, altero lactente, ut sibi filiisque suis fame pereundum crederet. Verùm, cùm magnâ fiduciâ opem sanctissimæ Dei Genitricis imploràsset &* S. Rosaliæ, *ut sufficienti lacte filios nutrire posset, id revera præstitit, toto triduo abundans lacte, donec post triduum cum filiis viva ruinis est exempta. Pag.* 47 *D. Joannem Marassa cum tota sua familia mortis periculo divinitus liberatum existimat, postquam invocaverant Virginem sine labe conceptam*, S. Rosaliam *& S. Caietanum.*

quibus patronis attribuerint Panormitani,

338 *Part.* 3 *cap.* 1 *idem auctor exponit rationes, ob quas Panormitani plurimas Sanctissimæ Dei Genitrici, S. Josepho &* S. Rosaliæ *gratias agere deberent, quòd tota civitas Panormitana non esset penitus excisa. Primam rationem repetit à revelatione monialis cujusdam, quam fuisse asserit* probatæ perfectionis, *& vixisse Panormi* in monasterio observantissimo. *Visionem exponit hoc modo:* Paucis diebus post terræ motum vidit divinam Majestatem adhuc iratam civitati Panormitanæ. Ad hanc visionem cœpit Dominum ferventer rogare, ut deponeret indignationem, & ampliùs tam vehementer ne castigaret civitatem piam. Tunc intellexit à Deo, quòd propter enormia peccata decrevisset exterminare terræ motu omnes cujusvis ætatis & conditionis incolas; quódque rogatus fuisset à S. Rosalia, ut meritam castigationem differret, sed quòd precibus ipsius se inflexibilem exhibuisset. Deinde noviss-

novis precibus rogatus fuit à Sanctissima Virgine Maria, & à sancto ejus sponso Josepho. Verùm cùm semper maneret inflexibilis, ab ipsis propositum fuit ut tali modo castigaret, ut omnes incolæ discerent, Deum graviter esse indignatum, seque emendare proponerent: si verò hi peccatis pertinaciter inhærerent, justam vindictam executioni mandaret. Annuit huic conditioni Dominus: immisit terræ motum, qui modicum crearet damnum, paucisque mortem, omnibus terrorem inferret. *Addit, Deum lacrymis pœnitentium fuisse flexum: voluisse tamen, quo indignationem prorsus deponeret, ut variæ instituerentur supplicationes. Illa omnia Deus communicavit prædictæ moniali; hæc superiori suo, iste verò archiepiscopo.* Atque ita, *ait auctor*, innotuit, precibus Immaculatæ Reginæ, S. Josephi & S. Rosaliæ retentum esse divinæ justitiæ brachium, ne plenam civitati inferret castigationem.

quòd urbs non periisset penitus, & quare.

339 *Non dubito, quin varia futura sint de hac visione judicia, cùm homines vario modo sint affecti. Quod subdit Mongitorius, non eamdem etiam ubique fidem inveniet. Ait energumeno cuidam post terræ motum sacros adhibitos fuisse exorcismos, dæmonemque de clade Panormitanorum gavisum fuisse ac gloriatum, quòd hac vice* S. Rosalia *cladem avertere non potuisset; quòdque ne ruinam quidem omnimodam deprecata fuisset, nisi preces suas conjunxissent beatissima Dei Genitrix & S. Josephus. His tribus aiebat debere Panormitanos salutem suam. Historiis istis, de quibus judicium meum non interpono, addit prodigia, quæ visa fuerant cladem annunciare. Beneficia quoque servatorum in ipso terræ motu hominum non paucorum, qui non videbantur mortem effugere potuisse modo*

 natu-

naturali, antea narraverat, eaque huc potuisset ad propositum suum transferre. Demum ex omnibus concludit, justum fuisse, ut Panormus se gratam exhiberet, quòd penitus non esset sub ruinis sepulta. Festa varia ad honorem Immaculatæ Virginis, S. Josephi, & S. Rosaliæ *diversis diebus piè celebrata deinde cap. 2 & seqq. exponit. Ratio autem gratias S.* Rosaliæ, *de qua sola hîc ago, plurimas agendi vel sola hac sufficere poterat, quòd statim a prima concussione fuisset ferventer & constanter à pluribus invocata; quódque constaret, prima illa damna novis deinde non fuisse aucta, uti aliàs in terra concussionibus frequenter contingit.*

§ XXXIII. Cultus Sanctæ, ejusque reliquiæ & beneficia per diœcesim Panormitanam.

Reliquiæ missæ Caccamum, ubi Sancta electa est patrona:

DE *cultu antiquo* S. Rosaliæ, *qui corporis inventionem præcessit, quique viguit in variis Siciliæ provinciis, satis disputatum est § 15. Officium verò ejusdem Sanctæ ad totum Siciliæ regnum auctoritate summi Pontificis extensum fuisse, vidimus § 30. Hic verò breviter agendum censeo de cultu* S. Rosaliæ *per varias Siciliæ diœceses, qui cœpit aut promotus est post corporis inventionem, præsertim quia multis locis inchoatus est ob reliquias acceptas, & quia non pauca diversis locis obtenta sunt beneficia, quæ populi pietatem auxerunt. Cascinum hîc ducem habeo,*

habeo, reliquis S. Rosaliæ *scriptoribus diligentiorem, eumque fideliter sequar, sed quanta possum brevitate. Lib. 3 cap. 4 diœcesim Panormitanam percurrit auctor, & à Caccamo, ubi antiqua fuit* S. Rosaliæ *ecclesia, ducit exordium. Hoc oppidum anno* 1625, *die* VIII *Aprilis*, S. Rosaliam *elegit patronam, & aliquid reliquiarum impetravit à Cardinali Doria. Hæ reliquiæ ibidem magnifico apparatu exceptæ fuêre, thecaque argentea, quæ dimidiatum exhibet corpus, inclusæ; ac quatuor clavibus obserata est theca.*

341 *Non pauca in oppido isto narrantur* S. Rosaliæ *beneficia, quorum primum, quòd in receptione reliquiarum nullus esset læsus, licèt variis in manifesto fuissent periculo, præsertim unus, qui equo delapsus, hærenteque pede in scandula ephippiaria, per equum ad aliquod spatium attractus fuit sine læsione. Clarius tamen & certius miraculum est, quod subdit. Filiolus Hippolytæ Rossa, jam trienni major, tam erat mutus, ut ne balbutiendo quidem ullum umquam verbum protulisset. Hic cum matre sua videbat apparatum ignesque festivos, dum afferebantur prædictæ reliquiæ, manibusque lætitiam indicabat, cùm ore non posset. Mater hæc videns, cum lacrymis puerulum* S. Rosaliæ *commendat. Paulo pòst bis clamantem audit. Dubitans tamen, an alterius non esset clamor iste, filium accedit & interrogat; hic verò matri rectè respondet. Rogatus postea puer, à quo gratiam illam obtinuisset, liberè & constanter respondit, loquelam sibi datam esse à* S. Rosalia, *quamvis id à nullo audivisset.*

vir ibi in lapsu illæsus, puer mutus loquelâ donatus,

342 *Non minùs est mirabile, quod subjungit. Catharina Gaita infantem utero gerebat mortuum, & triduo medicamenta sumpserat, quibus infans expelleretur, sicut demum est factum. Dum autem*

puer mortuus vitâ donatus, donec baptizaretur,

tem saluti matris à medicis prospiciebatur, infans non modò mortuus, sed etiam niger, positus erat in scamno alterius cubiculi. Accessit eò mulier quædam infantem visura, & mota commiserationis affectu, S. Rosaliam *invocat his verbis:* Ah! S. Rosalia, quin miseram istam matrem baptismo saltem consolaris? *imponensque manum suam corpori, invocato* S. Rosaliæ *nomine, mox spirantem vidit. Itaque baptismus ploranti fuit datus; portatusque ad ecclesiam, obiit rursum, priusquam domum referretur.*

vulnera sanata,

343 *Josephus Ciaccio pessimè vulneratus erat à biennio, tam in corpore quàm in ore, totque erat doloribus plenus, ut cibum vix capere aut se movere posset. Hujus soror Margarita devota admodùm erat nova patrona* S. Rosaliæ. *Per filiam igitur Vincentiam, undecim annorum puellam, oleum Sanctæ obtulit, eademque puella, invocata priùs coram imagine* S. Rosaliæ *ope, nonnihil olei ex lampade illius ab ecclesia domum retulit. Hoc oleo Margarita os vulneratum fratris sui unxit; eique bibendam dedit aquam, cui aliquid imposuerat de lapide sepulcri* S. Rosaliæ. *Hisce factis, æger dormire primùm, deinde manducare cœpit sine dolore; & sex diebus omnino convaluit.*

pueri quatuor sanati.

344 *Infans decem mensium, cui nomen erat* Simon Sedeli, *tortis erat oculis, incurvato corpore, tamque debilis, ut nec brachia nec caput posset elevare: nec se movere poterat, sed prorsus erat inutilis, cùm totum corpus esset instar pulmonis. Die* III *Septembris in pervigilio* S. Rosaliæ *ante pectus hujus infantis ligaverunt gossipium, quod reliquias* S. Rosaliæ *attigerat, cum exiguo frusto lapidis sepulcri ejusdem; & sic infantem cunis imposuerunt, Mox infans manum* eleva-

elevavit, quæ semper fuerant immobiles, oculi etiam ad rectum statum conversi sunt, omniaque membra vigorem acceperunt. Hæc in pervigilio. In ipsa verò festivitate, quæ tunc prima vice celebrabatur miro cum apparatu & devotione magna, tres pueros herniâ laborantes sanitati restitutos testatur Càscinus, addens reliquias Sanctæ per totum octiduum venerationi fidelium mansisse expositas.

Reliquiæ Ciminnam portatæ, ubi varia beneficia obtenta:

345 *Ciminna, aliud diœcesis Panormitanæ oppidum, reliquias* S. Rosaliæ *accepit die* III *Septembris anni* 1625 *in ipso Sanctæ pervigilio; eæque sequenti die festo, reclusæ thecâ inauratâ, longo supplicantium agmine comitante, ad sacellum novum, in ecclesia principe constructum, fuerunt delatæ. Festivitas quoque ad octo dies continuata est. Signa ibidem non defuisse testatur Cascinus; quin imò omnes sanatos asserit, atque inter illos hominem quinquagenarium, cui nomen erat* Paulinus Santoro, *è gravi hernia sanum factum. Tres alios occasione festivi apparatûs periclitatos, & illæsos fuisse testatur, videlicet Franciscum Cagnera, lapsum sub equum; Nuncium Scimeca, gravi pondere ex alto in dorsum ipsius ruente; & Leonardum Paulici, qui lapides pro sacello cadens, cum tota rupe, cui insidebat, in aliam rupem sic præcipitatus est, ut conterendus videretur. Omnes hi occupabantur ad honorem* S. Rosaliæ; *atque hæc ipsos illæsos servâsse creditur.*

Misilmerii pestis ad tempus cessat, dum Sanctæ paratur pecunia,

346 *Misilmerium, in eadem diœcesi situm, mense Martio anni* 1625 *pestilentiâ laborabat, quando statuerunt incolæ ad* S. Rosaliam *recurrere, & ejus imaginem Panormi pingendam curare, atque ecclesiam ædificare* S. Rosaliæ *dedicandam. Hunc in finem die* XIII *Aprilis stipem cogere*

cogere cœperunt: atque eodem die cessavit pestilentia. Tam subitâ gratiâ attoniti incolæ, latique & grati, ubi post quindecim dies imaginem S. Rosaliæ *absolutam Panormi intellexerunt, festivo cum apparatu eam per plurimos delegatos afferendam curârunt, quando nova gratia obtigit Antonio Corso, qui auctor fuerat implorandi opem* S. Rosaliæ. *Venerat is eques cum aliis, ut* S. Rosaliam *veneraretur: verùm dum parat descendere, equus explosionum strepitu territus, in pedes se erigit, & super excussum equitem collabitur, tantumque ei vulnus infligit, ut duabus horis instar mortui esset, & aut mortuus crederetur, aut brevì moriturus.*

aliud beneficium dum defertur Sancta imago,

347 *Verùm, lugentibus eo casu sociis, frater Leo guardianus vicini cujusdam Conventûs beatæ Mariæ, recordatur se habere aliquid reliquiarum* S. Rosaliæ, *idque jacenti applicat. Ille verò mox respirat, sanctam Patronam suam invocat, & resurgit. Vulnus quoque deinde sanatum est solo oleo* S. Rosaliæ. *Ubi prædictus Antonius Corso è lapsu recreatus erat, omnes deputati iter prosequuntur usque ad ecclesiam beatæ Mariæ in monte Gebel Ros, ubi guardianus erat mox memoratus frater Leo, atque istic imaginem deponunt, ut post aliquot dies eamdem solemniter Misilmerium deferrent. Dies solemnitati assignatus erat primus Maii: deinde verò rem differre voluerunt usque ad sequentem Dominicam, ut parandis omnibus plus esset temporis. Verùm Deus aliter ordinâsse videtur: nam pestis, quæ septemdecim diebus cessârat, rursum se manifestavit nocte primum Maii præcedente, infectis tribus personis. Qua de causa sine dilatione imago Sanctæ ad oppidum perlata est die* 1 *Maii, sicut primò fuerat decretum. Totum supplican-*

plicantium agmen, mulieres aquè ac viri, nudis pedibus incedebat per montem asperum, & sic pari pietate & apparatu imago ad ecclesiam principem delata est, ibique relicta, donec propria ipsius ecclesia esset perfecta.

348 *Festivitas per octo dies continuata est mira populi devotione; nec desiderata sunt Sanctæ beneficia. Mulier, cui nomen Francisca Bella, duobus mensibus continuis sic laboraverat brachio, latere & femore arido, ut se movere non posset. Cùm autem sciret* S. Rosaliæ *imaginem per plateam transferri, ad januam domus suæ per terram se attraxit; piéque pro impetranda sanitate precata est. Lapsa est primùm sensibus destituta exiguo tempore. Deinde surrexit sana, & sacram imaginem secuta est, mirantibus omnibus, qui ejus infirmitatem noverant. In alia platea Josepha Compagno obviam imagini se stitit ad januam, portans infantem suum, qui semper erat inclinato capite, & clausis oculis, quòd nec caput elevare nec oculos posset aperire. Accepit ibi frustum lapidis sepulcralis* S. Rosaliæ; *idque filioli sui oculis applicuit. Ille verò mox oculos aperiens vidit, caputque elevavit, omni malo liberatus.*

plura impetrata in festivitate,

349 *Post hæc Cascinus, cujus verba Latina faciam, ita prosequitur:* Verùm paucæ hæ sunt gratiæ, si eas conferre velimus cum gratia universali perfectæ liberationis à peste, quæ tam subitò concessa est, ut post introductam imaginem nullum ampliùs secutum sit malum. Nonnulli verò, quorum malum glandularum indicio erat detectum, nempe Petrus Vita, Marius Damiano, & Joanna Constantina, atque hæc quidem pro mortua habita, subitò sanati sunt. Quapropter, finitis quadraginta purgationis diebus, &

ac demum, accepta imagine, pestis omnino depulsa.

& pro majori cautela aliis quindecim ; in altera supplicatione, qualis prior fuerat, circumlata est sacra imago, cantatusque hymnus TE DEUM, ut Sanctæ & Deo ipsi gratiæ agerentur de perfecta liberatione. Tertia supplicatio instituta est die v. Octobris, exstructis arcubus triumphalibus, majorique solemnitate adhibita; quia imago ferebatur primùm ad ecclesiam propriam, unâque reliquiæ Sanctæ. Cantata ibidem est Missa, & post Vesperas translatæ reliquiæ ad ecclesiam majorem: ac demum Sancta fuit electa Patrona, comitante festivitate & plausu universali. *Hactenus Cascinus.*

Reliquiæ Thermas missæ.

350 *Pergit ille mox ad aliam ejusdem diœcesis civitatem, maritimam & splendidam, quæ Latinis* Thermæ, *Siculis* Termine *dicitur. Civitas hæc, ut notat, jam manifesto miraculo infrà referendo beneficam* S. Rosaliæ *opem experta erat, quando Cardinalem archiepiscopum Panormitanum humiliter rogavit, ut aliquid sibi communicare dignaretur ex Sanctæ reliquiis. Annuente Cardinali, ad recipiendas reliquias deputatus est unus è magistratibus D. Michaël Angelus Ansuso cum rectore collegii Societatis Jesu, P. Jacobo Domenichi; quibus die* VII *Junii anni* 1625 *reliquiæ data sunt cum instrumento donationis authentico. Translatio hæc facta est viâ maritimâ, sacræque reliquiæ, thecâ argenteâ reclusæ, altari, quod in puppi navis exstructum erat, per archidiaconum Thermensem reverenter sunt impositæ. Magnificum duodecim navium comitantium aliarumque rerum apparatum dabit Cascinus desideranti: nam similia plerumque omittenda censui, ne justo sim longior.*

351 *Illud unum cum ipso, qui adfuit, observo, ventum fuisse contrarium & vehementem, ita ut mare*

mare intumesceret, quando redeundum erat Thermas, postquam donatæ erant sacræ reliquiæ. Verùm hisce navi impositis, ventum mox mutatum mareque placatum testatur, ita ut, mirantibus omnibus, qui aderant, secundo vento feliciter proveherentur, & ne candelæ quidem, coram reliquiis accensæ, in puppi exstinguerentur. Postquam felici navigatione Thermas delatæ erant reliquiæ, impositæ sunt statuæ eleganti, magnificoque cum apparatu à supplicantibus circumlatæ; super altare principis ecclesiæ sunt depositæ, ibique Sancta civitatis electa est patrona, continuata per triduum solemnitate; ac eidem Sanctæ novum sacellum in ecclesia jam dicta fabricari cœptum. Præterea anno 1629 nova ecclesia ibidem Sanctæ dedicata, & instituta confraternitas sub ejus nomine, ipso Cardinali Doria primam Missam istic celebrante in festo inventionis die XV Julii.

ibique Rosalia solemniter electa patrona:

352 *Duo miracula valde authentica Thermis contigisse testatur Cascinus. Prioris, quod præcessit, suprà mentionem feci; idque ex Cascino sic contraho. Filiola Josephi & Elisabethæ Aldone, diebus tantùm quadraginta nata, graviter ægrotare cœpit febribus, vomitu, inflatione horrenda partis capitis, frontis, ventris, pectoris, humerorum. Accedebat debilitas crurum, quæ movere nequibat; hernia, & difficultas respirandi, ita ut non modò insanabilis, sed moribunda crederetur, uti juramento confirmârunt medici. Medicamina quidem illi dederunt aliqua, sed sine ulla spe sanationis. Ubi verò miracula* S. Rosaliæ *innotescere cœperunt; mater infantis conata est obtinere particulam ex lapide sepulcri* S. Rosaliæ. *Acceptam particulam aquæ imposuit, idque solum medicamentum infanti adhibuit,*

puella ibidem sanatur

curans interim aliquot Missæ sacrificia ad honorem Sanctæ celebranda, & ejusdem imaginem frequenter invisens. Bibebat puellula quotidie de prædicta aqua, atque ita octo diebus perfectè sanata est. Qua de causa mater filiam suam, quæ Paula *nominata fuerat in baptismo, deinde* Rosaliam *vocavit ad honorem Sanctæ.*

& S. Rosaliæ imago in incendio illæsa.

353 *Alterum ita ferè exponit Cascinus. Thermis degebat Siciliæ prorex, ut balneis uteretur: quando in cubiculo, ubi dormiebat nobilis dominus Franciscus Zuniga, ortum est repentinum & grande incendium. Habebat ille imaginem papyraceam* S. Rosaliæ *muro affixam, atque ea de causa mortem evasisse creditur. Certè opportunum habuit subsidium se eripiendi incendio, & periculum evasit. Postquam autem flamma erat exstincta, repererunt lectum aliamque supellectilem combustam, totum verò cubiculum undique ambustum; donec venerunt ad imaginem, quam non combustam, sed à flammis allambentibus tactam viderunt, & aliquid solùm ex limbo combustum. Multi viri nobiles id testati sunt, & miraculum crediderunt, ideoque hac imago diligenter servata,* quæ hodie, *inquit Cascinus,* conservatur in collegio Panormitano Societatis Jesu cum scriptura de facto miraculo. *Scripturam hanc mihi communicavit P. Noto, atque ex ea huc transfero pauca. Res contigit anno 1626. Franciscus Zuniga erat ephebus aulicus D. Antonii Pignatelli Tavara marchionis. Factum verò, eodem modo ibi relatum, sic confirmatur:* Exstant hac de re conscriptæ litteræ à Benedicto de la Costa, per id tempus urbis Thermitanæ duce, ad Joannem Alarcòn proregis œconomum, regis arcis præfectum, qui de omni hac re ad nos ipse retulit, & apud nos hanc eamdem

dem imaginem ad perpetuam miraculi memoriam servari voluit &c. *Scripsit hæc sub imagine, etiamnum servata, P. Joannes Scorsus Societatis Jesu. Hac de diœcesi Panormitana, à qua cum Cascino ad vicinam diœcesim Montis regalis gradum facimus.*

§ XXXIV. Cultus, reliquiæ & miracula in diœcesibus Monteregalensi, & Cephaleditana.

Reliquiæ Monte regali acceptæ, & Sancta electa patrona, dein cessat pestis:

M*Ons regalis, Siculis* Monreale, *licèt urbs modica, & quatuor solùm milliaribus Panormo dissita, archiepiscopali tamen dignitate jam à seculo* XII *ornata fuit. Urbs hæc æquè ac vicina Panormus peste laborabat anno 1625, quando reliquias S.* Rosaliæ *studiosè flagitavit & obtinuit. Data hæ fuerunt à D. Vincentio Domenichi, cujus operâ multùm utebatur Cardinalis Doria; & prope Montem regalem exceptæ sunt ab ipso urbis archiepiscopo, Hieronymo Venero, à quo statim fidelium venerationi ibidem sunt porrectæ, electaque* S. Rosalia *Montis regalis patrona. Deinde reliquia magnificâ pompâ, quâ item præcedentia erant peracta, in urbem delata ad ecclesiam metropolitanam, comitante longo supplicantium agmine, ibique decantatus hymnus,* Te Deum. *Facta hæc sunt* XX *Maii anni 1625: sequenti verò die Missa solemnis decantata, ac confirmata Patronæ electio. Decreta quoque solemnis supplicatio in diem tertium Pentecostes,*

costes, & altera in IV Septembris. Neque, *inquit Cascinus*, irrita fuit devotio & fides istius urbis, quia intra dies quadraginta *pestilentiæ* malum cessavit.

Alia ibidem impetrata beneficia.

355 *Duas gratias particularibus personis divinitus factas, quas multis testimoniis probatas ait, subjungit hoc ferè modo. Elisabetha Lais, Religiosa monasterii S. Castrensis, manum tumore non magno affectam habuerat ab annis quindecim. Verùm tumor ille triduo ante translationem reliquiarum* S. Rosaliæ *tantum ei creabat dolorem, ut opem divinam implorandam crediderit, manumque argenteam* S. Rosaliæ *voverit, si dolore illo liberaretur. Nuncupato voto, ubi applicuerat aliquid de lapide sepulcrali S.* Rosaliæ, *dolor illicò recessit, & post tres horas ipse etiam tumor evanuit. Secundum sic ferè narrat. Petrus Sgroi, duorum annorum puer, jam sexdecim mensibus hernia tam gravi laborabat, ut viscera quotidie sæpiùs effluerent, nec statui suo restitui possent sine magno ipsius dolore. Id accidit demum tanto cum periculo, ut jam lividus esset & moribundus; quando mater opem* S. Rosaliæ *imploravit his verbis:* Ah! S. Rosalia, sana mihi hunc filium, aut ipsum accipe: nam talem non desidero. *Res mira! Mox viscera sine ope alicujus naturalem situm tam bene repetierunt, ut deinceps semper manserit sanus.*

Sancta patrona electa Corleone,

356 *Ex præcipuis diœcesis Monteregalensis oppidis est* Corleonis, *Cascino* Corleone, *in mappis* Coriglione *dictum. Oppidum est mediterraneum & unius ferè diei itinere Panormo dissitum, quod gravi pestilentia laborare cœperat mense Decembri anni 1624, & postmodum varia nequidquam adhibuerat remedia tam naturalia, quàm divina Sanctorum opem implorando.*

de. Demum incolæ prædicti oppidi, exemplo Panormitanorum excitati, die XIX *Martii anni* 1625 S. Rosaliam *elegerunt patronam, eique ecclesiam erigere, ac ejusdem reliquias Panormi flagitare decreverunt. Verùm, postquam audiverunt reliquias Panormi obtentas, cùm ecclesia tam citò ædificari non posset, sacellum interim in loco ecclesiæ deputato mira alacritate erexerunt, ibique imaginem Sanctæ deposuerunt. Porrò dies statutus pro translatione reliquiarum erat* XVI *Junii, & præcedenti die deputati Corleonenses Panormum discesserant, quando noctè diebus interposita jam se benignam Corleonensibus ostendere cœpit* Rosalia.

ubi mulier cum tribus filiabus per apparentem Sanctam sanata:

357 *Factum ex Cascino tradam compendio. Decumbebat illa noctè multùm afflicta Francisca Palumbo, quia maritus ipsius peste infectus erat ac delatus ad publicum infectorum valetudinarium, ipsaque domi segregata cum tribus filiabus, quas jam infectas deprehenderat. Somnum præ nimio dolore capere non poterat, quando lumen vidit, aut certè se videre credidit, ita ut existimaret jam diem esse. Cùm tamen caput fatigatum utcumque recreare vellet, & decumbere pergeret; vocem audit, seque vocari credit. Audiens verò esse* S. Rosaliam, *à qua vocabatur, orat pro marito & pro tribus filiabus, ac demum pro se, ut capitis dolore liberaretur.* Rosalia *autem omnes sanandos, ac urbem quoque malo liberandam in adventu reliquiarum suarum promittit; ipsamque Franciscam visa est ter attingere. Demum simulac visio, quæ ipsi videbatur diu duràsse, evanuerat; lecto exsilit, &, cùm jam dies esset, totam visionem vicinis enarrat: ad filias quoque suas accedit, ac omnes reperit sanas, sic tamen, ut in locis corporum*

ubi

ubi infecta fuerant, relicta essent vestigia. Ea de causa natu minimam, quæ sex solum mensium habebat ætatem, & Nuntia *fuerat appellata,* Rosaliam *nominavit. Mariti etiam & totius civitatis sanitas postmodùm est secuta, ut dicetur.*

delatis eò Sanctæ reliquiis,

358 *Jam verò prædicto die* XVI *Junii legatis Corleonensibus reliquiæ Panormi tradita sunt cum litteris fidem earum attestantibus, adjunctaque & alia particula ejusdem Sanctæ à P. Vincentio Galetti Societatis Jesu, qui eam antea acceperat. Legati è magistratu Corleonensi erant Franciscus di Plata & Octavius Farzano: reliquias vero portabat Marcus Rizzi, vices gerens archipresbyteri Corleonensis. Cæremonias tam Panormi quàm in itinere servatas, quæ magnifica erant, refert Cascinus. Beneficia verò à Corleonensibus impetrata huc breviter transfero. Quando reliquiæ oppido inferebantur, quinquaginta erant in valetudinario pestilentiosorum, qui adeo erant infecti, ut mortem magis quàm sanitatem exspectarent. Verumtamen cùm reliquiæ ferrentur per loca vicina, exhortantibus Capucinis, qui illis assistebant, se transtulerunt, quo quique poterant modo, ad locum, unde transeuntes videre poterant reliquias, ibique ad earum conspectum alta voce misericordiam implorârunt, nec frustra: nam omnes ad lectos suos redierunt pedites, & tam fortes, acsi nullum paterentur malum: omnes quoque brevi convaluerunt, & primus omnium liber egressus est maritus Francisca Palumbo, ut huic antea prædixerat* S. Rosalia, *in somnio aut visione suprà relata.*

359 *Reliquiæ autem eo die extra civitatem deposita sunt in ecclesia nobilis monasterii S. Maria*

ria Magdalena virginum, ubique per octiduum veneranter servata sunt à monialibus, & populi concursu honorata. Postea verò, quia absolutus necdum erat apparatus, qui pro solemnitate parabatur, & quia, non ampliùs se dilatante peste, Sanctæ favor jam percipiebatur; ad Capucinos delata sunt, ut ibidem manerent, & interim colerentur à populo, donec plena salus esset obtenta & civitas expurgata. Hæc mora erat prolixior, quia post sanatos ægros quadraginta dies purgationi erant deputati, ita ut interim non modo instrui posset splendidus apparatus, sed nova etiam Sanctæ ecclesia perficeretur, ut insinuat Cascinus, asserens multa oblata esse Sanctæ munera in nova ecclesia. Itaque die XXX *Augusti, ubi constabat de plena liberatione & purgatione totius civitatis, hymnus* TE DEUM *fuit decantatus, & die 2 Septembris publicata est solemnis festivitas pro die sequenti* III *Septembris, post quam & aliæ quædam festivitates magnifico apparatu celebratæ sunt, ut fusiùs narrat Cascinus; longè verò plura oblata sunt dona votiva pro gratiis à particularibus personis obtentis, quas innumeras fuisse ait, referens è multis aliquot, quas huc transfero.*

cessat pestilentia:

360 *Petrus Nicolosi, viginti annorum juvenis, corpore erat tam debili & dissoluto, ut ad omnia ferè esset inutilis. Verùm, quando reliquiæ* S. Rosaliæ *transibant, à suis ad januam fuit positus; invocatâque ibidem Sanctâ, mox corporis sanitate & vigore donatus est. Andreas di Giovanni & Catharina di Nino gutturis malo liberati sunt. Helena Perricone & Margarita Patella visum, quem omnino aut ferè omnino amiserant, receperunt. Tres mulieres partûs malo liberatæ sunt, nimirum Margarita Catalanotto &*

plurima alia beneficia

 Vin-

Vincentia Nasello, quæ solebant semper abortum pati, & Catharina Mangiardo pariendi impotentiâ. Tres è gravi lapsûs malo convaluerunt, videlicet soror Perla Bracco, quæ præ nimia corporis gravitate è lapsu periclitabatur; Joannes Antonius Catalanotto puer, cui brachium erat confractum; & Matthæus Rombardo, puer item sexennis ferè aut septennis, qui femur habebat ruptum. Evidentius fuit periculum Francisci lo Cascio, qui pro ecclesia S. Rosaliæ *constructa saxum gerebat ponderis justo majoris, atque ea occasione sic labebatur, ut vultus ipsius esset medius inter saxum istud dilabens & aliud. Accurrentes caput ejus comminutum credebant hominemque mortuum: at eumdem repererunt sine ullo mali vestigio, & intellexerunt* S. Rosaliam *ab eo fuisse invocatam. Præterea tres pueri è gravissima percussione, quæ mortem illatura videbatur, Sanctæ patrocinio convaluerunt. Primus est Vincentius Romano septennis, tam gravi pondere percussus, ut mortui instar laberetur. Duo alii Antoninus & Dominicus Licata, prior novennis, alter anniculus, mola ictu ambo contriti, & pro mortuis habiti, invocatione & oleo* S. Rosaliæ *subitò sani fuerunt & incolumes.*

in eadem civitate impetrata.

361 *Adjungit multos, variis infirmitatibus morti vicinos fuisse sanatos votis* S. Rosaliæ *nuncupatis. Tales sunt Paulus Butera, Philippus Mangano, & duo infantes biennes circiter aut triennes, nimirum Josephus Bosso & Isidora Mistretta. Vincentius Montalbono à medicis pro moribundo habebatur, atque ut talem sequenti die eum relinquere volebant. Verùm ille* S. Rosaliæ *opem imploravit, & sequenti die tamquam sanus revera à medicis fuit derelictus. Demum multi,*

multi, qui in variis corporis partibus jam peste infecti erant, inter quos tredecim infantes, convaluerunt. Hac de Corleone Cascinus, beneficia S. Rosaliæ *ob multitudinem mira brevitate recensens; observans tamen in fine, Sanctam erga infantilem ætatem præcipuè se benignam præbuisse. Nunc cum eodem ad diœcesim Cephaleditanam progredimur.*

Reliquiæ Cephaledem delatæ;

362 Cephaledis, *vulgo* Cefalu, *urbs est maritima, nonnihil procurrens in mare Tyrrhenum, & episcopalis sub archiepiscopo Messanensi. Culta jam fuerat* S. Rosalia *in hac diœcesi ante inventionem corporis. At, corpore invento, vulgatoque Sanctæ patrocinio contra pestem, Cephaleditani primùm sibi procurârunt terram è Sanctæ spelunca acceptam, tamquam amuletum contra pestilentiam. Deinde verò conati sunt Panormi aliquid reliquiarum impetrare, idque haud difficulter obtinuerunt. Ubi verò intellexerant reliquias sibi concedendas, honorificam legationem viâ marinâ miserunt Panormum, ubi die* XXVI *Maii anni* 1625 *extra urbem desideratas reliquias accepit D. Joannes Sanfilippo, vicarius generalis episcopi Cephaleditani, qui easdem navi super erectum altare impositas perduxit Cephaledem. Excepta verò hic fuerunt magno omnium gaudio multisque ceremoniis, & à supplicantium agmine circumlata per urbem, ipso assistente episcopo. Deposita primùm sunt in loco ad id eleganter parato in sacello sanctissimi Crucifixi, donec paratum esset proprium Sanctæ sacellum, quod ædificabatur.*

quæ civitas à peste manfit libera;

363 *Deinde verò illata sunt sacello proprio, ibique mira populi devotione, donisque votivis honorata. Mansit hæc urbs intacta à peste, idque* S. Rosaliæ *patrocinio à civibus attributum*

fuisse testatur Cascinus. Hinc, *inquit*, populus se gratissimum & devotissimum exhibuit, non aliud nomen in ore habens quàm S. Rosaliæ, invocans illam magnâ reverentiâ in omni necessitate. Sancta verò votis eorum non defuit, quamvis tot gratiarum notitia mihi hactenus communicata non sit, nisi unius sanationis subitæ à malo calculi, quæ facta est oleo lampadis. *Festivitas Sancta celebrata est* IV *Septembris*, *decretumque ut id fieret singulis annis.*

reliquiæ item Politii & Sclafani

364 *In diœcesi Cephaleditana est Politium oppidum non ignobile & mediterraneum, vulgo* Polizzi *dictum. Tres particulas reliquiarum* S. Rosaliæ *ad eam civitatem anno* 1625 *portatas asserit Cascinus, dicens duas priores advenisse mense Junio: unam ex iis depositam esse in ecclesia Fratrum Minorum de Observantia; alteram in monasterio monialium S. Benedicti, quod vocatur* Abbatia nova: *tertiam verò particulam advenisse mense Augusto, & depositam esse in principe civitatis ecclesia. Festivitatem quoque Sancta magna populi pietate eodem anno celebrari cœptam die* IV *Septembris, idque ex decreto facto continuandum quotannis. Sclafanus in eadem diœcesi patrocinium* S. Rosaliæ *promereri studuit: nam anno* 1625 *primùm elegantem Sancta imaginem sibi pingendam curârunt, & coram ea, super altare positâ, lampadem perpetuò ardere voluerunt. Mense verò Decembri reliquias impetrârunt, easque honorificè exceperunt, concurrentibus ad solemnem supplicationem etiam vicinorum locorum incolis. Plura de hisce non tradit Cascinus, quocum diœcesim Mazarensem invisemus.*

§. XXXV.

§ XXXV. Cultus, reliquiæ, & beneficia Sanctæ in diœcesi Mazarensi.

Reliquiæ translatæ Drepanum.

HActenus cum Cascino perlustravimus diœceses Siciliæ in ora Boreali sitas : nunc verò pergimus ad partem Australem, ubi Mazara est, urbs episcopalis sub archiepiscopo Panormitano. Non tamen ab ipsa Mazara exordiemur, sed pro tempore acceptarum ab ipsis reliquiarum varias illius diœcesis civitates adibimus, ducem sequentes Cascinum. Primum hoc ordine est Drepanum, incolis Trapani, *urbs maritima in ora Occidentali & emporium celebre. Drepanum autem, teste Cascino, ante Panormum peste laborare cœpit, & primum ex omnibus Siciliæ urbibus infectum est. Primum quoque hoc malo liberatum scribit patrocinio S. Alberti, antiqui urbis patroni, sed ad tempus dumtaxat, ita ut pestis deinde iterum recrudesceret. Flagitârunt igitur Drepanenses* S. Rosaliæ *reliquias, easque consecuti sunt. Attamen ne pestilentiæ periculum augeretur, si multos ad eas transferendas ablegarent Panormum, curârunt reliquias Drepanum cum litteris authenticis deferendas sine solemnitate; at non ignorante populo, cujus in earum adventu ingens erat concursus Drepani. Translatio illa facta est* 1 *Maii anni* 1625: *ac deinde festivitas translationis summa solemnitate est celebrata die Dominica* XI *ejusdem mensis, reliquiæque per octiduum venerationi fidelium exposita in ecclesia S. Rocchi, ibique donis votivis miraque populi devotione honorata.*

366 *Porrò*

ubi citò sublata pestilentia.

366 *Porrò beneficam fuisse* S. Rosaliam, *evidentiaque fuisse ipsius beneficia, testatur Cascinus. Nam primò asserit, nullam domum à tempore acceptarum reliquiarum recenti pestilentia fuisse infectam: secundò, nullam personam in domibus infectis pestilentiam ab eo tempore contraxisse*, unâ forsan exceptâ, *inquit. Tertiò gratiam integræ domui in transitu reliquiarum præstitam hoc ferè enarrat modo. Alexander Specchi, Romanus patriâ, habitabat Drepani; & in domo ejus jam quinque personæ pestilentiâ occubuerant. Duæ aliæ eodem laborabant malo, & filiola ipsius morti erat vicina. Ipse autem & uxor ipsius, se malè etiam habentes, cum reliquis domesticis ad aspectum reliquiarum se humi prosternunt, & misericordiam implorant.* Mox domus illa conspersa fuit aquâ sacrâ à presbytero, & reliquiæ per viam suam procedentes, illam verè reliquerunt expurgatam: nam sanata est filiola, aliique ægroti: nec ullum deinde ibi fuit malum, sicut nec in civitate, jam omnino purgatâ solo reliquiarum circuitu. *Qua de causa, cessantibus morbis, adhibitisque cautelis solitis quadraginta dierum, in gratiarum actionem decantatus est hymnus* Te Deum *die* XXVI *Julii; & prædictus Alexander Specchi elegantem lampadem ex argento donum misit* S. Rosaliæ. *Ab aliis quoque ecclesiis Drepanensibus acceptas deinde esse nonnullas* S. Rosaliæ *reliquias, adjungit auctor.*

Reliquiæ Marsalæ: alterum ibi beneficium, alterum in mari:

367 *Inter. Drepanum & Mazaram sita est Marsala, civitas item maritima, ubi haberi reliquias* S. Rosaliæ *in ecclesia Societatis Jesu, S. Stephano dicata testatur Cascinus, tale referens beneficium. Frater Gabriel Panormitanus ex Ordine S. Francisci de Paula, ruptam habebat ve-*

venam pulmonis, eaque de causa per octo dies continuos tantam vomebat sanguinis copiam, ut non ampliùs ageretur de humanis remediis, sed de extrema Unctione. Verùm unum è Patribus Societatis rogavit, ut reliquias S. Rosaliæ *ad solamen suum afferret. Ille verò prædictas reliquias aqua imposuit, eamque ægroto bibendam dedit. Mox desiit sanguinis vomitus; & sanatus est æger, fatentibus medicis opus esse naturâ superius. Die* VI *Octobris anni* 1626 *Marsalam appulit navis Melitensis, qua horribili tempestate fuerat jactata. Nautæ aliique deinde narrârunt Josephum Giunta, patriâ Messanensem, & unum è duobus Fratribus Societatis Jesu, qui in navi fuerant, habuisse quidpiam reliquiarum* S. Rosaliæ, *idque, cùm tempestas sæviret sine intermissione, mari immisisse: & confestim mare ita fuisse placatum, ut ad terram pertingere possent.*

reliquiæ ad montem S. Juliani allata,

368 *Eryx, oppidum Drepano vicinum, aliàs* Mons S. Juliani *dictum, per annum integrum à peste in Sicilia regnante fuerat immune, quando mense Junio anni* 1625 *etiam fuit infectum, non credentibus tamen incolis malum esse pestilentia, quo multi occumbebant. Ad hoc oppidum viâ marinâ portatæ sunt reliquiæ* S. Rosaliæ *pro ecclesia Fratrum Prædicatorum, receptæque sunt pia supplicatione, non magno tamen cum apparatu, & in memorata ecclesia depositæ. Mox eodem die accurrere cœperunt, qui malo infecti erant & eatenus latuerant, tamque manifesta præ se ferebant pestis indicia, ut de malo non ampliùs dubitaretur, & domus suspecta declararentur sexaginta, & paucis diebus usque ad trecentas; ac trecenti intra dies viginti morerentur. Detecto sic malo, cùm postea & alia reliquia-*

quiæ adferrentur pro ecclesia monasterii Salvatoris, & alia pro ecclesia S. Petri, in qua sacellum Sanctæ dedicatum est, longè majori affectu fuerunt exceptæ. Aliam insuper particulam eò delatam insinuat, at non indicat, ubi fuerit deposita. Quod verò spectat ad depulsionem pestilentiæ, multas gratias particularibus præstitas affirmat ante gratiam universalem.

ubi multi priùs sanati, ac deinde totum oppidum peste liberatum.

369 *Paula di Pomo sanata est, bibitâ aquâ, cui imposita fuerant reliquiæ. Pulvis lapidis sepulcralis saluti fuit filio Antonii Selvaggio. Alii utrumque adhibuerunt, uti tres sorores & frater unus Antoniæ Voltagio, quæ etiam vota pro ipsis* S. Rosaliæ *nuncupavit: hujus mater ac soror una jam antè peste erant mortuæ. Initio mensis Julii duo sacerdotes sanati sunt. Horum primus gravissimâ laborans peste vovit thecam argenteam, cui reliquiæ Sanctæ imponerentur. Alter Leonardus Theodoro, cum duobus domesticis infectus, reliquias Sanctæ è monasterio S. Petri supra limen domus suæ ponendas curavit; & desideratam sanitatem cum suis obtinuit. Catharina & Vincentia Voltagio, mater & filia, peste erant infectæ, sed filia graviùs, oculis clausis laborans. Cùm hæc se mente commendaret* S. Rosaliæ, *& aliquid ei munusculi offerre vellet, nihil occurrebat nisi annulus digiti. Hunc vicino suo tradidit offerendum, eumque rogavit, ut aquam cui imposita fuerant reliquiæ, afferret. Allatam bibit cum matre, & ambæ sanatæ sunt: reliqui verò domestici à malo fuère intacti. Circa finem ejusdem mensis Angela Lombardo, laborans peste cum tribus filiis, sola invocatione, & voto Sanctæ nuncupato, cum iisdem subitò sanata est. Antonia Pirrone, in cujus brachiis Antonius maritus, professione medicus, peste erat mor-*

mortuus, cùm ipsa eodem malo laboraret, ferventer invocavit S. Rosaliam, *eamque visa est noctu videre in somno; mane verò se sanam reperit. Rosalia Piraino peste laborans & gravida, cùm ad partûs labores pervenisset sine obstetrice, opem imploravit* S. Rosaliæ, *prolemque feliciter enixa est; atque hæc & illa vixerunt à peste liberæ. Concludit Cascinus dicendo, se multa alia referre posse beneficia eidem oppido concessa, sed ea ob similitudinem omittere tanto libentiùs, quanto certiùs ex omnium confessione constat, totum demum oppidum peste fuisse liberatum.*

Reliquiæ portatæ Mazaram, ubi Sancta est patrona;

370 *Ipsa civitas episcopalis Mazara, à qua una è tribus Siciliæ partibus* Vallis Mazaræ *nominatur*, S. Rosaliam *elegit patronam, & ejusdem reliquias impetravit Panormi, ùt Sanctæ festivitas quotannis celebraretur ritu solemni. Non refert Cascinus, quo anno facta sit ista translatio; sed testatur reliquias fuisse obtentas per Marcum la Cava Mazarensem episcopum, qui, teste Pirro tom. 2 pag. 528, defunctus est anno 1626, die* IV *Augusti, ita ut translatio certò facta non sit post illud tempus. Solemnitas autem translationis fuit splendidissimo apparatu, & præstanti Mazarensium pietate, maximè insignis, ut fusè narravit Cascinus, qui videri poterit: nam mihi ad alia diœcesis oppida progrediendum est.*

item Castellum Veteranum translatæ,

371 *Non longè Mazarâ distat* Castellum Veteranum, *Siculis* Castel Vetrano, *quod pestilentiæ calamitates expertum est integro anno, ac simul cum Drepano & Panormo correptum fuit prædicto malo, teste Cascino. Hoc oppidum, audita inventione corporis* S. Rosaliæ, *ejusque potenti contra pestem patrocinio, primùm ipsius imaginem curavit pingendam, eamque cum imagine S. Rocchi & Virginis Immaculatæ in eo-*

dem altari hunc in finem erecto collocavit. Deinde reliquias S. Rosaliæ *diligenter petivit, & obtinuit particulas duas cruris & brachii, quibus & tertia accessit, per Fr. Hippolytum Panormitanum, Ordinis Minimorum, studiosè obtenta. Hæ reliquiæ extra urbem Panormitanam traditæ sunt delegatis oppidi prædicti bene multis die* XIII *Junii anni* 1625, *portatæque honorificè versus Castellum Veteranum, ubi maxima solemnitate sunt exceptæ die Dominico* XXII *Junii, delatæque primùm ad ecclesiam S. Francisci de Paula, ubi una ex tribus particulis est deposita; ubi etiam deinde sacellum Sanctæ fuit exstructum. Aliæ verò particulæ ad principem ecclesiam sunt translatæ, ibique reverenter depositæ.*

ubi pestis exstincta.

372 *Eodem die sacræ reliquiæ transierunt ante domum de pestilentia suspectam, ubi omnes in genua provoluti misericordiam Sanctæ implorabant. Porrò testatur Cascinus, medicorumque duorum testimonio suum confirmat, non modò huic domui suspectæ, sed publico etiam infectorum valetudinario tantam gratiam præstitam, ut omnes infirmi convaluerint, ac intra mensem unum & medium nullos superfuisse infirmos in locis prædictis. Unus è medicis erat* Vincentius di Maggio, qui, *inquit*, clarè testatur liberationem valetudinarii infectorum & domus suspectæ, seque ipsum sensisse se malo fuisse correptum, atque aquâ S. Rosaliæ subitò fuisse sanatum. *Alter erat* Franciscus Mirabella, *qui testimonium scripto dedit, sed prolixius, ideoque compendio referendum. Testatur primò, morbum crudelissimum, qui per annum duraverat, subitò benigniorem factum ad invocationem* S. Rosaliæ, *ab eaque expulsum. Secundò asserit, se certam illius rei habere notitiam, cùm ultra centum*

tum ægrotos visitâsset, quos ex indiciis judicabat morituros: at sanos vidisse, invocatâ S. Rosaliâ, *neque id contigisse secundum naturæ ordinem. Tertio de propria domo sua testatur, mortuum jam ibi fuisse famulum unum, elanguisse uxorem suam & nutricem filii, qui defectu lactis tantùm non moriebatur: sed omnes subitò convaluisse tactu lapidis sepulcralis* S. Rosaliæ. *Quarto affirmabat, sibi constare, à multis celatas esse gratias obtentas, ne cogerentur fateri se antea malum suum occultâsse.*

373 *Præter hoc universale beneficium, particularia non pauca narrat Cascinus, eaque huc breviter transferam. Antonella Palagonia peste laborare cœpit pridie illationis reliquiarum: sequenti die suprema Sacramenta suscepit, & deinde nonnihil aqua sacrata cum lapide sepulcrali* S. Rosaliæ *eidem est datum. Tertia die, cum transferenda erat ad valetudinarium infectorum, inventa est quasi mortua, & pro mortua extra domum humi deposita, ut ante sepulturam ipsius lectus infectus domo efferretur. Redierunt deinde ad defunctam, ut credebant; sed non modò vivam invenerunt, sed etiam sine peste, & omnino sanam. Attonitis tam subita mutatione, & causam sciscitantibus ipsa respondit, se eo momento sensisse quasi personam aliquam sibi appropinquantem, quæ, tacto capite, sibi dixerat:* Surge, Antonella: gratiam impetrâsti. *Res hæc sanè mirabilis. At non minùs mirandum, quod sequitur. Ipso die ingressûs reliquiarum Josephus Alexandri, redux a supplicatione uxorem suam invenit flentem, quia defuncta erat paulo antè filiola ipsorum, non nisi sex menses nata.* Rosalia *in baptismo fuerat nominata, ideoque mors illa parentibus* S. Rosaliæ *amantibus durior accidebat.*

multa à particularibus

debat. Jam frigida erat infans, & fasciis suis exuta. Cùm tamen recordaretur genitor, exiguam sibi esse reliquiarum S. Rosaliæ *particulam; illam quæsivit, eâque frontem infantis & guttur tangit crucem formando; cùm vox, calor & motus revertitur. Sanatam quoque fuisse infantem non enuntiat Cascinus, sed clarè insinuat; asserit enim, annulum aureum à matre infantis* S. Rosaliæ *missum fuisse in gratiarum actionem.*

obtenta beneficia.

374 *Dæmones eodem die in energumenis timuisse Sanctæ reliquias, testatur Cascinus: ac Franciscam Accardo, quæ tribus annis fuerat obsessa, deinde cruciatu illo liberatam in ecclesia S. Francisci de Paula. Ipso etiam ingressûs die meliùs habere cœpit Philippa Catalano, quæ per annum à dæmone vexata fuerat; & sequenti die prorsus liberata est. Gabriel Bassi diu laboraverat febri quartana; uxor verò ipsius Joanna jam biennio chiragrâ erat vexata. Hæc cùm gravida esset, vovit, se nomen* Rosaliæ *daturam, si puella nasceretur: atque hoc voto ambo eodem illo die sunt sanati. Aliquot mensibus citiùs, nimirum mense Februario, idem planè votum nuncupavit Angela Pisciotta, peste cum marito suo infecta: atque ambo intra eumdem mensem convaluerunt. Die* XV *Martii à pestilentia sanati sunt Franciscus & Maria Casallari, frater & soror, post votum ab ipsorum patre nuncupatum. Hisce beneficium alterius generis subdit Cascinus, nimirum Raphaëla Dionigi, virgini tertiaria Ordinis S. Dominici, quæ in publico infectorum valetudinario decumbebat, sed præ nimia verecundia medicam manum nolebat pati, nec cilicium deponebat, quo erat induta, mandatum esse ab apparente* S. Rosalia, *ut medicis obediret; mortemque*

temque eidem à Sancta prædictam. Hactenus de gestis Castelli Veterani, ubi reliquias Sanctæ etiam haberi apud RR. PP. Prædicatores, adjungit in fine Cascinus.

Reliquiæ Salemi: sanatio oleo S. Rosaliæ obtenta:

375 Salem *aut* Salemis, *Siculis* Salemi, *oppidum ejusdem diœcesis mediterraneum, habet sacellum* S. Rosaliæ *dicatum in ecclesia S. Mariæ de Jesu, Sanctamque eamdem elegit Patronam, ac solemni ritu festivitatem quotannis celebrat. Reliquiæ quoque in eadem ecclesia servantur: aliæ verò ibidem habentur in ecclesia Societatis Jesu, S. Ignatio sacra. Hisce Cascinus subdit beneficium, quod cuidam ex oppido Carinensi in eadem diœcesi præstitum fuit. Josephus Lazara gravi vulnere laborabat in gutture; malumque credebatur immedicabile. Venit is Panormum, maloque suo adhibuit oleum è lampade* S. Rosaliæ, *atque aliquid illius olei secum tulit in lagenula. Verùm medici varia quoque ipsi remedia dederunt, & secum item tulit lagenulam ab iis preparatam. Cùm autem domui propinquus esset, in descensu cecidit, rupitque cadendo lagenulam medicam. Credidit igitur nolle* S. Rosaliam, *ut oleo suo alia adjungerentur medicamina, præsertim quia mox se sensit sine dolore, ita ut manducare posset & bibere. Ita solo illo oleo sanatus est.*

Alcami reliquiæ, ac pestis sublata.

376 *Alcamus in eadem diœcesi* S. Rosaliæ *sensit patrocinium. Hoc oppidum, uti æquali ferè distantia inter Panormum & Drepanum est medium, ita utriusque urbis pestilentiam communem habuit, & ad eamdem confugit Patronam. Hujus reliquias per delegatos Panormi obtinuit die IV Junii anni 1625, easque magnifico apparatu suscepit, ac deposuit in ecclesia Fratrum Minorum de Observantia. Mox ibi coram reli-*

reliquiis cœptæ sunt preces quadraginta horarum, nec sine fructu: nam statim diminui cœpit pestilentia, atque uno mense prorsus exstincta est. Hac de causa tunc iterata est solemnis supplicatio, cantatusque hymnus TE DEUM *in gratiarum actionem. Postea verò in prædicta Minorum ecclesia exstructum est sacellum* S. Rosaliæ *sacrum, variaque in eodem oppido erecta altaria cum imagine ejusdem Sanctæ.*

§ XXXVI. Cultus, reliquiæ & miracula in diœcesi Agrigentina.

Reliquiæ Bivonam delatæ:

AGrigentum, *incolis* Girgenti, *urbs Siciliæ est episcopalis sub archiepiscopo Panormitano, sitaque in ora Australi insulæ. Antiquissimus est Sanctæ cultus in hac diœcesi, in qua est spelunca Quisquinensis, primum sanctæ Anachoretidis habitaculum, uti & Bivona, aliis* Bisbona *Latinè nominata, & Oppidum S. Stephani, loca jam frequenter memorata. Non repetam hîc antè dicta, sed solùm adjungam nonnulla quæ scripta sunt à Cascino, cum eo à Bivona exordium ducens. Bivonenses, audita corporis inventione, mira alacritate antiquam* S. Rosaliæ *ecclesiam instaurârunt. Deinde studiosè flagitârunt reliquias, usi operâ P. Leonardi Romano Societatis Jesu, qui eas facilè impetravit per Cascinum ipsum, qui hæc narrat; & geminam quidem obtinuerunt particulam Bivonenses. Harum translatio facta est die* XXII *Martii anni*

1625:

1625 : *suscepta autem sunt summa pietate, cùm innumera hominum multitudo nudis pedibus obviàm egrederetur ad quinque milliaria, & via difficili per montes. Magnificus quoque cum pietate apparatus fuit conjunctus, ac supplicatio instituta maximè solemnis, atque ita una ex particulis portata fuit ad ecclesiam S. Joannis, ibique deposita, donec propria Sanctæ ecclesia esset perfecta.*

378 *Altera particula, quæ destinata erat ecclesiæ Societatis Jesu, non minori pompa per civitatem in supplicantium agmine circumlata est die* III & IV *Septembris, seu in pervigilio & festivitate* S. Rosaliæ. *Neque illo solum anno tanta celebritate Patronam suam coluerunt Bivonenses; sed quotannis eamdem festivitatem ita celebrârunt, ut apparatus singulis annis potiùs cresceret, quàm diminueretur, teste Cascino. Porrò ex documentis Mss. collegii Societatis Jesu Bivonensis disco, dentem esse* S. Rosaliæ, *quem obtinuit à Cascino, eumque quotannis in festivitate* S. Rosaliæ *per civitatem in supplicatione circumferri: aliam quoque ossis Sanctæ particulam nunc in eodem servari collegio. Pestilentia autem Bivonam reliquit intactam, ut jam antea dictum, idque aliis quoque temporibus factum non sine beneficio* S. Rosaliæ. *Itaque una solùm gratia hîc commemoranda. Joannes Baptista di Francesco mortifera laborabat infirmitate, & jam extrema Unctione munitus erat. Medicus tamen ad ipsum rediit, mortuum fore existimans, quando perfectè sanatum invenit. Miraculum fuisse testatus est ille ipse medicus, quòd nullum in ipso deprehendisset sanationis indicium; sed subito sanatum invenisset. Sanatus verò declaravit, apparuisse sibi*

beneficia ibi impetrata;

sibi S. Rosaliam, *& dixisse:* Esto sanus: curam tamen habe instaurationis ecclesiæ meæ.

in oppido S. Stephani, & apud speluncam Quisquinensem.

379 *De Oppido S. Stephani, in cujus territorio sita est spelunca Quisquinensis, deque reliquiis* S. Rosaliæ *eò translatis, dictum est* § 27. *Hic pauca adjungo de favoribus, quos loci incolæ* S. Rosaliæ *attribuunt. Sæviente per Siciliam peste, & per oppida quoque vicina, juvenis quidam redierat domum peste infectus, ut ex glandulis fuerat intellectum. Mater ipsius, re intellecta, ad patrocinium* S. Rosaliæ *confugit, juvenemque lecto imposuit: ac vestimenta ipsius omnia comburenda curavit. Sequenti die juvenis surrexit sanus sine ullo mali indicio: nec ulli in Oppido S. Stephani adhæsit contagio. Huc spectant beneficia, quæ occasione antri Quisquinensis leguntur impetrata. R. P. Albertus Valentia, Prior Carmelitarum Camaratæ, gravi laborabat & immedicabili urina difficultate. Verùm, invocatâ* S. Rosaliâ, *& applicato saxo speluncæ Quisquinensis, subitò sanatus est.* Alii, *inquit Cascinus,* sanati sunt solo voto visitandi speluncam istam, unus ibidem pernoctando. *Claudus, incedens fulcris subalaribus, nitebatur cum aliis speluncam istam invisere. Hic in media sanatus est via, portansque deinde fulcra sua humeris, eadem ad speluncam suspendit in testimonium gratiæ obtentæ.*

Rahalmuti reliquiæ, & beneficia Sanctæ:

380 Rahalmutum, *Agrigentinæ quoque diœcesis oppidum, Siculis* Rahalmuto, *antiquis temporibus* S. Rosaliam *coluit, primamque eidem ecclesiam dedicavit, ut vult Cascinus. Hanc ecclesiam, invento corpore, diligenter instaurârunt Rahalmutenses, & Sanctæ reliquias obtinuerunt Panormi. Harum translatio incidit in diem* XXXI *Augusti anni* 1625, *quando susceptæ sunt ab incolis*

colis insigni pietate & pari solemnitate, eodemque die energumena liberata in ecclesia Fratrum Minorum de Observantia, ubi solemne cantabatur Sacrum, teste Cascino. Rahalmutenses quoque pestis periculo liberâsse videtur patrona Rosalia, *præsertim quia illa maximè sæviebat in vicinia, & quia nonnulli infecti Rahalmutum intrârunt, malo nulli communicato, & demum quia ipsi Rahalmutenses satis diu cum vicinis infectis commercium habuerant, nec ullum tamen contraxerant contagium.*

reliquiæ Camaratam & ad oppidum S. Joannis perlatæ,

381 *De* Camarata *&* Sancto Joanne, *quæ oppida sunt eidem duci subjecta, & tamquam partes duæ ejusdem oppidi, inquit Cascinus, cum eodem simul agemus. Hæc loca integro anno à peste immunia fuère; sed anno* 1625, XXVIII *Maii, in oppido Castri novi, quod necdum sciebant infectum esse, malum contraxerunt. Ubi innotuit contagium, mox ad humana ac divina præsidia confugerunt utriusque oppidi incolæ. Reliquiæ Panormi impetratæ, & die* 2 *Julii sine hominum frequentia Camaratam versus delatæ sunt; at honorificè susceptæ, ipso duce cum multis obviàm egrediente. Depositæ primùm sunt in ecclesia S. Cataldi extra Camaratam, indeque translatæ pio cum apparatu ad præcipuam ecclesiam Camaratensem, donec ædificata esset nova ecclesia, Sanctæ tamquam patronæ dedicanda. Altera particula debito cum honore deposita fuit in ecclesia principe oppidi S. Joannis.*

ubi duo facta prodigia,

382 *Duo facta, inquit Cascinus, optimam mox spem dederunt, tamquam secuturæ liberationis indicia. Per viciniam publici peste infectorum valetudinarii ferebantur reliquiæ, & ægroti supplices accesserant ante fenestras vitro clausas, Sanctæque opem implorabant, quando omnia*

 simul

simul tegmina vitrea cum ingenti sonitu delapsa sunt, nec tamen confracta; acsi voluisset insinuare Sancta, se ostendere reliquias suas afflictis illis sine vitro intermedio. Alterum est tale. Quando dux ipse primum lapidem ponebat pro ecclesia Sanctæ ædificanda, ferebatur in loco vicino lectica, quâ infecti peste transferri solebant, sed vacua. Cùm autem eodem tempore tormenta exploderentur, equi perterrefacti saltare cœperunt, totamque illam in frusta comminuerunt lecticam. Hæc, inquam, populi spem acuerunt.

ac deinde pestilentia extincta:

383 *Nec vana fuit fiducia, quam de subsidio* S. Rosaliæ *conceperant: nam statim diminui cœpit malum, teste Cascino. Verumtamen non prorsus cessavit pestilentia ante annum sequentem, quando* XXIV *Januarii translati sunt, qui convaluerant, ex locis infectorum, totaque purgatio absoluta fuit* XXV *Martii, in festivitate Sanctissimæ Dei Genitricis, ad cujus etiam patrocinium confugerant Camaratenses. Nova tunc instituta fuit supplicatio, cum reliquiis* S. Rosaliæ, *Missaque de Sanctissima Virgine Maria solemniter celebrata, ac tandem hymnus* TE DEUM *decantatus. Sequenti verò die iterata est supplicatio, reliquiaque* S. Rosaliæ *ad propriam ecclesiam tunc perfectam translata.*

aliud geminum beneficium ei concessum.

384 *Hisce accedit particulare beneficium, quod præstitum est P. Angelo Permo ex Ordine Carmelitarum. Laboraverat duobus annis tam gravi & continuo sanguinis fluxu, ut sæpè videretur morti propinquus. Tandem ductus charitate in miseros & pietate erga* S. Rosaliam, *decrevit vitam finire in publico valetudinario peste laborantium, quibus ibidem tribus mensibus constanter servivit, ope* S. Rosaliæ *invocata. Viri charitatem approbavit Deus. Sanus semper astinit*

tit infectis, & die festo S. Rosaliæ, *seu* IV *Septembris, incolumis valetudinario egressus est, & veteri malo liberatus. Idem deinde febri quartana vexatus, parùm aqua sumpsit, cui lapis sepulcri* S. Rosaliæ *fuerat impositus; atque eo modo sanitatem adeptus est.*

385 *In eadem diœcesi est oppidum*, Castrum Novum *dictum, de quo peste laborante suprà memini. Hoc oppidum inter ea numerat Cascinus, qua peste liberata sunt patrocinio* S. Rosaliæ. *Hujus reliquias eò missas asserit theca argentea inclusas: ecclesiam quoque ibidem Sanctæ constructam. Fatetur tamen horum exactam non haberi notitiam defectu monumentorum, sed multa in ecclesia conspici appensa ex votis dona. Locus ejusdem diœcesis est, qui Siculis* le Grotte, *Latinè* Gruttæ *dici potest, seu vicus sit, sive oppidulum. Huic loco, multùm à peste patienti, subvenisse ait comitissam Rabalmuti per reliquias* S. Rosaliæ; *sed fatetur se distinctam non habere notitiam alicujus beneficii.*

Castrum Novum, acceptis reliquiis peste liberatum

386 Alexandriam, *quam aliàs in tabulis geographicis non invenio, in eadem diœcesi recenset Cascinus. Testatur ibidem apparuisse* S. Rosaliam *simplici mulieri, ac locum designâsse, ubi ecclesia ad honorem suum erat erigenda, prædicens populum tunc liberandum peste, quâ affligebatur. Credidit mulieri populus, & confestim sacellum construxit in loco designato. Prima ibi Missa celebrata est die Dominico* XVI *Februarii anni* 1625. *Cessavit subitò malum, & nullus deinde infectus est peste, ita ut jam die* XXI *ejusdem mensis vacuum esset valetudinarium. Hæc Panormum perscripta sunt à D. Josepho Bonajuto, qui ibidem erat causâ pestilentiæ præfectus. Porrò sacellum illud* S. Rosaliæ *postea amplifica-*

uti & Alexandria:

tum in gratiarum actionem reliquiasque Sanctæ ibidem servari in ecclesia Fratrum Minorum, magnaque populi devotione coli, testatur Cascinus, qui & alteram apparitionem refert, quam huc compendio transfero.

Puella à Sancta monetur Religionem ingredi.

387 *Apparuit Sancta puella septemdecim annorum, eamque monuit ut vitam amplecteretur monasticam. Cùm autem hac responderet, se quidem id libenter facturam; at patrem sibi non crediturum. Reposuit Sancta se tale daturam signum, ut ei pater esset crediturus: idque cupiente puella, disparuit. Porrò, quando mane surrexit, invenit cirros sibi ab una parte amputatos: idque signum visum est tam certum, ut res sequenti die Dominico sit exsecutioni mandata.*

Saccæ æger momento sanatus,

388 *In eadem demum diœcesi Sacca, oppidum maritimum*, S. Rosaliam *agnoscit patronam. Testatur Cascinus novam ibidem* S. Rosaliæ *constructam fuisse ecclesiam post liberationem Siciliæ à peste, nec tamen explicat, an hac Sacca quoque dominata fuerit: devotionem verò populi eodem tempore mirificè auctam subita sanatione ægri, qui eò adductus erat mali violentiâ, ut se amplius movere non posset. Huic ægroto offerebatur exigua pixis, quam initio repudiabat, quòd medicinas, quarum tædio affectus erat, eâ contineri existimaret. Verùm, ubi audivit in ea esse reliquias* S. Rosaliæ, *in spem erectus est: thecamque acceptam applicuit loco corporis maximè dolenti, atque unico momento convaluit. Tam subitam sanationem mox indicavit parentibus se levando, eosque amplectendo, ac in gratiarum actionem ecclesiæ* S. Rosaliæ, *quæ tunc ædificabatur, donavit elegantem picturam ejusdem Sanctæ, pecuniamque notabilem ad promovendam structuram. Hoc autem miraculum oppidi incolæ*

las incitavit ad ecclesiam citiùs absolvendam, ad instituendam confraternitatem ejusdem Sanctæ; ac demum, perfectâ eo usque ecclesiâ, ut primum in ea fieret Missæ sacrificium, ad instruendum pium supplicantium agmen, à quo effigies Sanctæ, honorificè per oppidum circumlata, ad novam ecclesiam deferretur.

ac deinde alii: Sancta ibidem patrona electa, & allata reliquia.

389 *Quando illa supplicatio per civitatem instituebatur, infirmus, mortis periculo expositus, dum audiebat supplicantes esse in locis sibi vicinis, votum Sanctæ nuncupavit, ac subitò sanatus est, & sequenti die tabellam votivam appendit. Hoc eodem, vel alio tempore, quod clarè non exprimit Cascinus, puer novem annorum, de cujus vita desperabatur, aquâ Sanctæ vitam protraxit. Terra ejusdem capto membrorum usu saluti fuit. Plura ejusmodi se prætermittere ait Cascinus, qui & varias enumerat imagines Sanctæ in ecclesiis diversis Saccæ servatas. Patronam ibidem electam testatur anno demum 1630, prima die Junii: duas quoque ejus reliquiarum particulas eò delatas, quarum altera est in ecclesia principe; altera destinata erat propria ecclesiæ* S. Rosaliæ. *Hæc de diœcesi Agrigentina, ut ad Catanensem transeamus.*

§ XXXVII. Cultus, reliquiæ & miracula in diœcesibus Catanensi & Syracusana.

Catana, urbs episcopalis sub archiepiscopo Monregalensi, sita est versus Orientem in ora

Reliquiæ portatæ Calasibetum, Catanam, Acim,

* Calata- scibet

ora maris Ionii. In hac diœcesi antiquitus S. Rosaliam *coluit Calasibetum* *, *oppidum mediterraneum, ubi Sancta deinde electa est patrona, postquam eò translatæ erant ejus reliquiæ, quas thecæ argenteæ incluserunt, ut habet Cascinus. In ipsa verò episcopali urbe Catana Sanctæ reliquiæ in duabus servantur ecclesiis; videlicet in ecclesia Societatis Jesu, dono Cascini acceptæ, & in ecclesia Dominæ nostræ,* de Misericordia *cognominatæ. Ambæ hæ exponuntur die* IV *Septembris, quando Sanctæ festivitas celebratur; uti & imago Sanctæ eodem tempore exponitur in ecclesia collegiata. Acis, oppidum non longè distans Catanâ,* Rosaliam *elegit patronam* VI *Octobris anni* 1625*: delataque eò reliquia ejusdem Sanctæ à P. Antonio Leonardo Societatis Jesu, cui eas donaverat Cascinus. Translatio autem hæc facta ritu maximè solemni, apparatuque pio & magnifico, cum supplicatione, decantatoque hymno* TE DEUM, *& Missa solemni, habita est oratio in laudem* S. Rosaliæ, *cujus reliquiæ in ecclesia principe manserunt depositæ.*

Ennam, ubi beneficium peccatori in fine præstitum:

391 Enna, *aliàs* Castrum S. Joannis, *vulgò* Castro Giovanni, *desideravit etiam* S. Rosaliæ *reliquias; ac duas earum particulas accepit per Cascinum, alteram pro ecclesia majore, alteram pro ecclesia Societatis Jesu, in quibus ecclesiis collocatæ sunt multa cum veneratione. In eo oppido insigne beneficium peccatori moribundo præstitum, auctor est Cascinus. Rem accipe compendio. Monitus ille erat, ut ad mortem bene obeundam se præpararet. Hærenti & confuso apparuit in somno* Rosalia, *visaque est pro eo misericordiam exorare apud sanctissimam Dei Matrem. Certè sequenti die de peccatis suis confessus est apud aliquem è Societate Jesu presbyterum,*

rum, optimis comitantibus vera pœnitentiæ indiciis: eaque pietate mortem deinde obiit, ut omnibus de salute sua spem optimam reliquerit, licèt liberioris antea fuisset vita.

392 *Oppidum S. Philippi accepit* S. Rosaliæ *reliquias die* v *Julii anni* 1625, *eaque deposita sunt in ecclesia Fratrum Minorum Reformatorum extra oppidum. Sequenti autem die honorifica & pia instituta est supplicatio, Sanctaque electa est oppidi patrona. Solemnitas illa iterata est die* IV *Septembris; ac demum in prædicta ecclesia sacellum huic Sanctæ dedicatum, ac statua inaurata, quæ circumferretur in supplicationibus, eidem constructa.*

reliquiæ & cultus in oppido S. Philippi,

393 *Locus territorii Catanensis, dictus à Cascino* le Plache, *audita inventione corporis* S. Rosaliæ, *mira in hanc Sanctam pietate exarsit. Itaque jam anno* 1624 *festivitatem ipsius magno vicinorum populorum concursu piè celebrârunt. Cùm verò hujus beneficiis fruerentur, ut ex donis votivis colligit Cascinus, elegantem tabulam curârunt pingendam Panormi, & statuam eidem Sanctæ erigendam. Reliquias ejusdem deinde obtinuerunt per Cascinum, ac harum translationem tanta pietate celebrârunt primâ Dominicâ Septembris, anno verisimiliter* 1625, *tantoque populi concursu, ut* viginti hominum millia *ad festivitatem confluxisse, magnamque eorum partem nudis pedibus iter difficile confecisse, affirmet Cascinus. Unum ex beneficiis, quæ populis istis convicinis concessa ait, summo ab ipsis loco haberi asserit. Fusè relatum contraham in compendium.*

item in loco le Plache dicto,

394 *Populi illi ob propinquitatem montis Ætnæ multum patiebantur ab aquarum penuria, nec modum sciebant, quo huic malo mederentur.*

ubi aquarum penuriæ subvenisse creditur Sancta;

Anno

Anno autem 1630 *, mense Julio , quando totus ille tractus defectu aquæ vehementer affligebatur , statuerunt ad patrocinium* Rosaliæ *confugere. Itaque die* XV *Julii , recordati illum esse diem inventi corporis , reliquias Sanctæ supra altare exponendas curârunt , ut Missa celebraretur : præmissaque oratione , atque invicem animantes fiduciâ de Sancta , fodere cœperunt , ut ante Missam finitam invenirent aquæ venam. Et revera fontem invenerunt tam copiosum , ut bene expurgatus tres efficeret rivulos , canalesque deinde fuerint fossi , ut aqua ad loca plura derivaretur. Itaque aqua illa à populis istis vocata fuit* aqua S. Rosaliæ *, ejusque statua ibidem ad rei memoriam collocata. Relationem verò facti se accepisse testatur Cascinus à quinque sacerdotibus subscriptam. Ceterùm in toto hoc facto non quidem est manifestum miraculum , cùm illa aquæ vena ibidem esse potuerit & fodiendo inveniri modo naturali : nam aliquis audierat in eodem loco aquam fuisse inventam ante annos octoginta. Piè tamen & rectè beneficium* S. Rosaliæ *attributum est , tum quòd causæ naturales à Deo etiam dirigantur , tum quia tam copiosa erat aqua , ut aliquid prodigii habere videretur, & fortasse revera habuerit.*

miracula tria Platiæ facta.

395 *Restat in diœcesi Cataneusi oppidum* Platia , *vulgò* Piazza *dictum , de quo brevissimè agit Cascinus , cujus verba Latinè reddam.* Ad civitatem Platiam , nobilem , abundantem & populosam missum fuit aliquid de terra sepulcri S. Rosaliæ die IV Septembris anni MDCXXIV : eâque terrâ subitò patrata sunt tria stupenda miracula; nimirum D. Laurentius Terzano & alius , qui moribundi erant , sanati sunt ; & cæco , qui ambobus captus erat oculis , visus est restitutus. *Hæc*

Hac de causa terra illa ab incolis illius civitatis multùm expetita est, ut adjungit: atque ita à Catanensi diœcesi pergit ad Syracusanam, quò & nos sequemur.

396 Syracusæ, *urbs olim potentissima, sed postmodùm diminuta, episcopalis est sub archiepiscopo Monregalensi, sitaque in ora maris Ionii. In hujus diœcesi varia loca cultu* S. Rosaliæ *gavisa sunt ante corpus inventum, sed plura accesserunt postea. Ragusa imprimis, præter antiquam Sanctæ venerationem in ecclesia ipsius extra civitatem posita, festivitatem* S. Rosaliæ *ritu solemni celebrat die* IV *Septembris, & reliquias ejusdem possidet in principe ecclesia conservatas.* Siclis, *aliud ejusdem diœcesis oppidum, tres reliquiarum* S. Rosaliæ *habet particulas, unam nimirum in ecclesia parœciali S. Mariæ, alteram in ecclesia Fratrum Minorum, & tertiam in ecclesia sanctæ Crucis tertii Ordinis. Sanctæ quoque sacellum exstructum in prædicta S. Mariæ ecclesia, electaque ibidem est patrona* XVI *Maii anni 1626. Ecclesias in eadem civitate inchoatas fuisse* S. Rosaliæ *asserit Cascinus: verùm prima manserat imperfecta: nec edicit, utrùm alia fuerint absoluta.*

Reliquiæ Ragusæ, Sicli,

397 Motuca, *Siculis* Modica, *cùm peste laboraret, anno 1626, die* VI *Augusti* S. Rosaliam *elegit patronam, ejusque festivitatem celebrare decrevit. Præterea sacellum eidem dedicavit in ecclesia Dominæ nostræ Gratiarum; ac demum modicam ecclesiam ex voto construxit eodem anno, mense Septembri, prope publicum valetudinarium peste laborantium. Hac pietate obtinuisse Motucenses, ut peste liberarentur, affirmat Cascinus. Idem adjungit eò à se missas*

Motucæ, quæ peste liberata:

 fuisse

fuisse S. Rosaliæ *reliquias, easque depositas esse in ecclesia S. Petro dicata.*

Neti item reliquiæ.

398 Netum, *Siculis* Noto *dictum, urbs est in eodem tractu non ignobilis, à qua tertia pars Siciliæ* vallis Netina *dicitur. Hæc civitas, inventione corporis audita, inter primas* S. Rosaliam *colere studuit, acceptamque ejus imaginem, pictam ex voto duorum, qui à peste Panormi manserant liberi, in ecclesia collocavit. Festivitatem quoque die* IV *Septembris celebrant apparatu admodum solemni magnoque concursu Netenses, quibus non pauca per Sanctam præstari beneficia, testatur Cascinus. Hic ipse anno 1625 eò misit ejusdem Sanctæ reliquias, quæ ibidem in ecclesia Societatis Jesu, dimidiatâ statuâ ex argento reclusæ, à fidelibus honorantur.*

Leontini pluvia impetrata:

399 Leontini, *aliis* Leontina & Leontinum, *vulgò* Lentini, *urbs item est diœcesis Syracusanæ, ubi pietas incolarum erga* S. Rosaliam *utili beneficio inchoata est. Rem compendio exponam ex Cascino. Anno 1626 initium æstatis, aut ver potiùs tam erat siccum, ut omnis ferè spes messis intercideret. Confugerunt Leontini ad divina subsidia per patronum suum S. Alphium martyrem, aliosque civitatis suæ Sanctos, supplicationibus institutis; sed frustra. Auditâ verò fama miraculorum* S. Rosaliæ, *piam ordinârunt supplicationem, in qua hujus Sanctæ reliquias & imaginem circumtulerunt unà cum imagine sanctissimæ cæli Reginæ, ut* Rosalia *apud Mariam ipsius patrocinium exoraret. Tam repentina fuit pluvia: ut jam guttæ nonnullæ præcesserint tempore supplicationis; finita verò supplicantium processione, per reliquam diei partem & noctem sequentem abundantissimè deciderit. Mox apud Leontinos duo* S. Rosaliæ *constructa*

structa sunt sacella, alterum in S. Dominici, alterum in S. Alphii ecclesia: atque his tertium deinde adjunctum est.

400 Catalgironum *oppidum est ejusdem diœcesis, ut illud nominat Cascinus, at alibi* Calagironum & Calatagironum *nominatum invenio. Hic cultum* S. Rosaliæ *excitavit D. Nuntius Gallente sacerdos, qui ecclesiam ibi fabricare cœpit anno 1625, mense Octobri, eamque perfecit anno sequenti, ita ut prima Missa ibi celebraretur in ipsa festivitate* S. Rosaliæ, IV *Septembris anni 1626. Missa autem celebrata est ab ipso episcopo, & festivitas fuit peracta tamquam de patrona, cessantibus operibus servilibus, quia Sancta jam erat electa civitatis patrona: reliquiæ quoque ipsius jam advenerant, atque eæ solemni supplicatione fuerunt honorata. Varia huic civitati collata sunt beneficia, quæ huc transferam ex Cascino. Vir bonus, sed infirmus, cùm videret fodi pro locandis nova ecclesiæ fundamentis, & rogâsset, qua de causa id fieret; ubi audivit ecclesiam ædificandam* S. Rosaliæ; *promisit ei tabulam pictam, si sanaretur: sanatus est, ac tabulam donavit. Infans, cui nomen erat Carolus Sciacca, tanto oculi unius malo laborabat, ut jam visum isti oculo abjudicarent medici; maligna insuper febri erat correptus. Verùm mater infantis ad* S. Rosaliam *confugit eodem die, quo primus pro nova ecclesia positus erat lapis: & infans sequenti die mane periculo erat liberatus, ac postea omnino convaluit.*

reliquiæ Calatagironi, ubi multa

401 *Quatuor insuper infantes ibidem sanatos testatur Cascinus. Primi grande supra aurem apostema momento disparuit. Secundus periculoso tumore liberatus est. Tertius spinâ usum unius cruris amiserat, sanatusque est sequenti die mane,*

impetrata

mane, postquam solùm biberat parùm aquæ, cui lapis sepulcri S. Rosaliæ *erat impositus. Quartus erat tam debilis, ut pedibus consistere non posset. Hunc parentes in honorem* S. Rosaliæ *laneâ induerunt tuniculâ, & fortis evasit ac firmus. Duo etiam moribundi, nimirum Didacus Campo, habita Sancta imagine; & alius, voto nuncupato, convaluerunt. Memoratâ mox aquâ in gravi periculo feliciter usi sunt Hieronymus Longobardo & Franciscus Guierra. Honofrius d'Adama, hydrope laborans à triennio, tribus vicibus, sumptâ eâdem aquâ, sanatus est, & prima quidem vice, postquam extrema Unctione erat munitus. Verùm Franciscus Secafio, cruris unius usu ab octo annis captus, aquâ simul & oleo restitutus est. Hieronymus d'Alessandro laborans morbo articulari ab annis quatuordecim, usui dictæ aquæ addidit votum procurandi oleum pro lampade, donec nova perficeretur ecclesia, atque ita sanitatem consecutus est. Solius verò aquæ usus, patrocinante* S. Rosalia, *D. Antonio Bonanno dolores articulares exemit; mulieri membrorum usu destituta vigorem restituit, ac sensum amenti septuagenaria.*

... sunt beneficia.

402 *Tribus aliis* S. Rosalia *solùm invocata se beneficam exhibuit modò sanè mirabili. Primus illorum erat sutor*, Jacobus *nomine, qui herniâ dudum laboraverat uno loco, sed idem malum alio item loco recenter contraxerat. Rogavit hic* S. Rosaliam, *ut novo illo malo, quod majorem creabat dolorem, & laborem impediebat, ejus ope liberaretur. Obtinuit, quantum rogavit, recente hernia liberatus est, manente tamen antiqua. Jacobus Semola rusticus calcibus tam graviter vulneratus est sub umbilico, ut viscera effluerent. Cùm autem domum delatus*

tus esset moribundus ; uxor eum invisita , mox S. Rosaliam *invocavit his verbis :* Ah sancta Rosalia , quæ tot patrâsti miracula Panormi. *Exclamat hic Cascinus :* O grande miraculum ! Dum profertur & auditur Rosalia , homo aperuit oculos jam clausos : qui videbatur mortuus, se recollegit & vixit. *Tertius , sola invocatione sanatus , fuit juvenis , qui omnibus subsidiis ad rectè moriendum munitus erat , & jam mortuus credebatur. Imò jam oculos & os ipsius clauserant circumstantes , ut solet fieri de mortuis.* Mater tamen , *inquit Cascinus ,* conversa ad imaginem S. Rosaliæ , opem ipsius pro filio implorabat. Risus obortus est quibusdam ex præsentibus , quòd existimarent tarda nimis esse hæc vota : ecce autem , cùm ægri soror animi deliquio corriperetur , mortui (ut credebatur) vox auditur , dicentis : Modicâ aquâ sororem meam aspergite : tam bene enim unico momento se habebat , ut primus fuerit , qui ad illam necessitatem adverteret , & subsidium flagitaret , ita ut nesciam , an tantumdem facere potuisset , si è somno evigilâsset. *Hunc & præcedentem sanatos esse , antè dixerat : utrùm verò integram quoque sanitatem subitò obtinuerint , an paulatim convaluerint , non exprimit ; quia omnia hæc beneficia breviter tantùm perstrinxit , maximè priora. Nunc ad diœcesim Messanensem transibimus.*

§ XXXVIII.

§ XXXVIII. Cultus, reliquiæ & beneficia in diœcesi Messanensi & in Pactensi.

Reliquiæ Imacharam allatæ:

MEssana, *incolis* Messina, *urbs est celebris & archiepiscopalis in ora Orientali Siciliæ ad fretum Mamertinum. Diœcesim Messanensem Italiæ proximam cap.* XI *perlustrat Cascinus, quem ubique in hisce sequor, & ab oppido maximè Messanâ dissito exorditur, quia cultus* S. Rosaliæ *ibidem antiquitus viguit. Oppidum istud, in parte mediterranea situm, Latinè* Imachara, *vel* Hemichara *dictum, at nunc vulgò* Traina *dicitur. Gemina ibidem est particula reliquiarum* S. Rosaliæ, *altera in ecclesia S. Silvestri Trainensis, altera in parœciali S. Nicolai, ubi festivitas Sanctæ ritu solemni celebratur* IV *Septembris, & ejusdem quoque imago exponitur. Reliquiarum particulam posteriorem eò attulit Panormo D. Vincentius Vicino Sacerdos Trainensis, qui veniens Panormo, ubi vigebat pestilentia, coactus est quadraginta dies extra civitatem morari in loco separato, ibique peste laborare cœpit. Invocavit igitur loci patronum S. Silvestrum Trainensem, & singulari pietate* S. Rosaliam, *cujus habebat reliquias: atque ita sanitatem consecutus est.*

Malum gutturis sublatum Messanæ:

404 *Ecclesiam* S. Rosaliæ, *variaque altaria & sacella* Messanæ *condita, testatur Cascinus, addens non pauca quoque Messanensibus beneficia per Sanctam præstita, sed ea à se relata lib.* 1.

1. Nos de iis agemus in appendice miraculorum post Vitam. Quapropter unum dumtaxat, quod hoc loco narrat, huc transfero. Anno 1625, die VIII *Aprilis graviter ægrotare cœpit uxor Josephi Buttone, ac paucis diebus ad mortiferas angustias fuit perducta, quòd suffocaretur tanto gutturis malo, ut os aperire non valeret. Itaque piè ad mortem se preparabat, atque hunc in finem habebat piam Servatoris imaginem. Huic autem imagini adjunctum erat modicum quid reliquiarum* S. Rosaliæ, *marito ipsius Panormo transmissum. Hac occasione maritus ægrotam excitabat ad fiduciam de Sancta concipiendam, quòd fama miraculorum ejus jam latè esset sparsa. Ægrota igitur, conceptâ fiduciâ, cùm loqui non posset, mente invocabat Sanctam ac lacrymis, reliquiasque ejus piè osculata gutturi admovit. Mox eodem momento novum sentit vigorem, & malo cessante, os aperit ac clarè loquitur, gratias agens sanctæ virgini* Rosaliæ *de sanatione sua tam repentina. Maritus porrò, rogante uxore, factum totum perscripsit Panormum; eóque donum misit caput argenteum, ac Missam ibi cantandam curavit in gratiarum actionem.*

reliquiæ in abbatia S. Philippi de Fragala,

405 *In eadem diœcesi est abbatia S. Philippi de Fragala, Ordinis S. Basilii, non longè ab oppido Myrto sita, ut docet Pirrus in Notitia abbatiarum Siciliæ pag. 91. Hujus abbas commendatarius D. Franciscus lo Presti accepit anno 1629 reliquias* S. Rosaliæ, *sibi donatas Panormi. De hisce autem reliquiis nemini quidpiam dixerat. Verumtamen, ubi redierat ad sanctum Philippum*, ad eum venit virgo pia & simplex, nomine Dominica Castranuci, petiitque opem ab ipso pro necessitate spirituali, dicens se ad eum

eum missam ab illa Sancta, quæ in domo ipsius erat à vespera præcedente: hæc autem non alia certò erat quàm S. Rosalia. *Ita Cascinus, dicens abbatem primò attonitum hæsisse præ nimia admiratione: deinde verò pietatem ipsius in* S. Rosaliam *fuisse auctam, summoque studio curâsse, ut in magno ibidem esset honore. Postmodùm nepotem* *, *aut fortè cognatum, ejusdem abbatis, nomine Philippum, ab infirmitate sanatum esse aquâ, cui eadem reliquia fuerant imposita, idem Cascinus testatur.*

* nipote

item Petraliæ,

406 Petra *aut* Petralia, *geminum est in Sicilia oppidum, nimirum* Petralia superior & Petralia inferior. *Utraque sita est in media ferè Sicilia circa montem, qui olim* Nebrodes, *nunc* Madonia *ab incolis dicitur, adeoque longissimè Messanâ distat: ad hujus tamen diœcesim utraque spectat. Porrò testatur Cascinus reliquias* S. Rosaliæ *haberi Petraliæ in ecclesia majore, imaginem in S. Antonii, ac utrobique festivitatem celebrari die* IV *Septembris, nec sine beneficiis. Utrùm verò Petraliam Superiorem designet, an Inferiorem, non adjungit.*

& in oppido S. Marci, ubi varii sanati.

407 *In eadem diœcesi est oppidum S. Marci, medium ferè inter Messanam & Panormum. Ad prædictum quoque oppidum translata sunt pièque suscepta* S. Rosaliæ *sacra pignora: neque hæc suam ibidem frustra desiderari sivit beneficentiam. Dominica Lombardo per annum ferè insanabilem passa erat sanguinis fluxum; multaque nequidquam usurpaverat medicamina. Deinde verò accepit aquam, cui imposita fuerant reliquiæ* S. Rosaliæ: *ubi parùm hujus aquæ cum fiducia biberat, sanam se reperit, nec umquam deinde sensit prædictum malum. Id intellexerat Laura Bruno, quæ febri quotidiana & vehementi per*

octo

octo menses continuatâ eò erat adducta, ut de morte magis quàm de vita cogitaret. Usa est eodem remedio piâ fiduciâ, & sanitatem continuò obtinuit. Franciscus Castella biennali laborabat febri, gustatâque eâdem aquâ, subitò sanatum se ita gavisus est, ut circumiret ad prædicandum Sanctæ beneficium. Filia Dominicæ Lombardo, quam mox vidimus sanatam, nomine Vita, *ejusdem aqua nonnihil piè ebibens, febri liberata est.*

408 *Omnes modò Siciliæ diœceses perlustravimus, excepta Pactensi omnium minima.* Pactæ *autem, vel* Pacta, *Siculis* Patti, *est urbs maritima in ora Septentrionali Siciliæ, & episcopalis sub archiepiscopo Messanensi. In ipsa civitate Pactensi festivitas* S. Rosaliæ IV *Septembris celebratur. In vico verò tribus milliaribus ab urbe Pactensi dissito, cui nomen* la Giojosa, *festivitas ejusdem Sanctæ tum* IV *Septembris tum* XV *Julii ritu solemni peragitur cum indulgentiis ac supplicatione celebri, in qua circumferuntur sanctæ Virginis reliquiæ, quas locus ille possedit ab anno 1625. Sacellum hisce reliquiis in ecclesia majore conditum est, in quo multa offeruntur sacrosanctæ Missæ sacrificia. Imago etiam* S. Rosaliæ *ibidem honoratur in ecclesia PP. Oratorii, beatæ Virgini dicata. Hactenus de cultu, reliquiis & miraculis* S. Rosaliæ *paucis annis per totam ferè Siciliam sparsis breviter agere volui cum Cascino, cujus mentem tam fideliter conatus sum exprimere, ut ipsa verba Italica frequenter tantùm Latinitate donaverim; & solâ brevitatis ac commodioris interpretationis causâ id ubique non fecerim.*

Cultus & reliquiæ in diœcesi Pactensi:

409 *Volui celerem illam cultûs propagationem non prætermittere, etsi Sanctæ Officium & festum ad totam deinde Siciliam auctoritate Pontificia*

cur tam multa de cultu sint data.

*tificia extensum vid
erimus, quia celeritatem illam promoti cultus tanto magis ad gloriam Sanctæ spectare credidi, quanto pluribus cum beneficiis & miraculis fuit conjuncta, atque ex iis nata. Præterea celerrima illa cultûs propagatio utcumque ostendit, vana non esse, quæ de pluribus Sanctæ beneficiis conscripta sunt: miraculis enim & beneficiis maximè permoventur homines ad Sanctos colendos. Ceterùm dubitare nequeo, quin post tempora Cascini cultus* S. Rosaliæ *ad plura pervenerit Siciliæ loca, quemadmodum & de reliquiis & de beneficiis ejusdem etiam existimo. Verùm plura de hisce investigare non est necesse: miracula tamen omnia, quæ ad notitiam meam pervenerint, colligam in appendice post Vitam. Nunc verò investigabimus, quàm celeriter, quibusque occasionibus, ad alias plerasque Europæ provincias* S. Rosaliæ *cultus sit propagatus.*

§ XXXIX. Cultus, reliquiæ & beneficia S. Rosaliæ in Italia.

Cultus per totam ferè Europam propagatus:

CAscinus *lib.* 3 *cap.* 14 *ostendit cultum* S. Rosaliæ *per totam ferè Europam fuisse propagatum. At, cùm postea ad civitates longè plures pervenerit, ita hîc Cascinum sequar, ut ex aliis scriptoribus aut monumentis relata ab ipso sim amplificaturus, quantùm fieri potest diligenti investigatione. Continebit simul hæc relatio, quidquid fide dignum de reliquiis & beneficiis Sanctæ se mihi obtulerit. Provinciarum aut regnorum sine delectu alio eum sequar ordinem, quem*

quem jam tenuit Cascinus, Itaque cum eo exordior ab Italia, ubi Roma inchoatum S. Rosaliæ *cultum, varias reliquiarum ipsius particulas eo ad Urbanum VIII aliosque missas jam vidimus* § 30, *atque ea de causa de Urbe Romana nihil hic addo, sed ad alias civitates cum Cascino progredior.*

411 Paula, *aliquibus* Patyĉos *dicta*, *& vulgò* Paola, *oppidum est Calabriæ citerioris in ora maris Tyrrheni. In hujus oppidi territorio antiquam fuisse* S. Rosaliæ *ecclesiam asserit Cascinus lib.* 1 *pag.* 21. *Deinde verò Paulam aliquid reliquiarum delatum est per quemdam è Societate Jesu atque idcirco sacellum Sanctæ erigere voluerunt domini istius loci, ait iisdem ferè verbis Cascinus. In Basilicata & in diœcesi Polycastrensi oppidum est Rivellum, quod in territorio suo antiquam habebat* S. Rosaliæ *ecclesiam. Hac de causa Cascinus ait Rivellum se misisse ejusdem Sanctæ reliquias, quibus populi devotio anno* 1627 *excitata fuit.*

in regno Neapolitano reliquiæ Paulæ, Riveli,

412 *In Principatu Ulteriori intra montem Apenninum est* Trivicum, *vulgò* Trevico, *aut* Vico della Baronia, *civitas modica, sed episcopalis, quæ inter primas regni Neapolitani civitates cultum* S. Rosaliæ *magna pietate suscepit; nec sine gratiis obtentis, ait Cascinus, licèt nullam nominatim referat. Reliquiæ Trivicum delata sunt circa finem anni* 1627. *Trivicana ecclesiæ ea tempore præerat Hieronymus Mezzanius, qui* S. Rosaliam *elegit patronam civitatis, ac reliquias ejus anno sequenti* 1628, *die* XXIV *Aprilis, ritu maximè solemni magnaque cum veneratione transtulit, instituta annua hujus translationis festivitate. Itaque duo quotannis festa* S. Rosaliæ *Trivici peraguntur, alterum* IV

Trivici, ubi Sancta est patrona;

Septembris, alterum translationis XXIV *Aprilis.*

Neapoli subinitum maleficiatum,

413 *Neapolim jam anno* 1625 S. Rosaliæ *reliquias attulit P. Andreas Gonzaga Societatis Jesu, qui eas Panormi acceperat a Cardinali Doria. Verùm exiguam dumtaxat harum particulam ibi reliquit, donatam personæ particulari, cui illa saluti fuit. Decumbebat magicæ artis maleficio mulier non ignobilis, & nurus Consiliarii Salinas, mense Novembri anni* 1625. *Decumbenti applicatæ sunt memoratæ reliquiæ, ac mox surrexit infirma, jam prorsus sana. In lecto autem ipsius inventa sunt magicarum præstigiarum indicia, teste Cascino, qui hæc narrat. Relictum est igitur Neapoli aliquid reliquiarum* S. Rosaliæ, *sed in manu personæ privatæ, ita ut cultus Sanctæ ea occasione non fuerit inchoatus in ecclesia Neapolitana, licèt privatorum quorumdam devotio facilè excitari potuerit. Ceterùm aliam partem reliquiarum suarum P. Andreas Gonzaga portavit ad patriam suam, ibique elegans sacellum Sanctæ exstructum. At non indicat Cascinus, ubi id fuerit.*

ac deinde urbs peste liberata,

414 *Attamen cum anno* 1656 *sævissimâ pestilentiâ civitas Neapolitana graviter affligeretur, patrocinium* S. Rosaliæ *non neglexit, sed eam cum aliis patronis invocavit, atque ita illo flagello liberatam se sensit* XVII *Augusti. Varia illius rei testimonia affert Vincentius Auria in Rosa cælesti pag.* 119 & *sequentibus. Patroni invocati fuere Sanctissima Virgo Deipara Immaculata, S. Januarius antiquus patronus, S. Franciscus Xaverius recenter ea de causa electus, &* S. Rosalia *tamquam universalis contra pestem patrona, quantùm existimo. Recitat laudatus Auria fragmentum epistolæ proregis Neapolitani, ac testimonium medicorum, in quibus prædicti*

dicti enumerantur patroni, quibus liberatio Neapolis à peste attribuitur. Consentit etiam Franciscus de Magistris scriptor Neapolitanus in Statu rerum memorabilium civitatis Neapolitanæ, ubi pag. 142 ait, Depictæ erant imagines Deiparæ Immaculatæ, S. Januarii, S. Francisci Xaverii, & D. Rosoleæ cum inscriptione, OB URBEM A PESTE SERVATAM. *Agit enim de festivitate, quæ Neapoli instituta fuit ob pestem sublatam.*

415 *Itaque Neapoli die* IV *Septembris magno cum apparatu celebrata est* S. Rosaliæ *festivitas in ecclesia SS. Trinitatis de Monte, ait Auria. Deinde etiam decretum, ut id fieret annis singulis in gratiarum actionem de beneficiis per* S. Rosaliam *obtentis. Hisce porrò auditis, senatus Panormitanus gratias egit de gloria* S. Rosaliæ *promota Neapoli per litteras* IX *Novembris anni* 1657 *Panormi datas, quas recitat Auria pag.* 121 *&* 122. *In hisce autem significat, se intellexisse, varia sacella Neapoli erecta esse, & ecclesiam quoque ædificandam Sanctæ propriam, ac demum annumerandam esse patronis civitatis Neapolitanæ. Auria non explicat, an hæc re ipsa fuerint peracta. At Maneusus in Historia* S. Rosaliæ *tom.* 1 *pag.* 274 *patronam Neapoli electam asserit, sed nullum citat auctorem: magnamque præbet causam dubitandi, an civitatis patrona sit electa, quòd non nisi unam nominet ecclesiam, in qua celebratur Sanctæ festivitas.*

indeque festivitas annua ibi celebrari cœpta,

416 *Certiora igitur sunt, quæ pag.* 122 *subdit Auria; nimirum Sanctæ reliquias Panormo Neapolim missas, hasque argenteæ inclusas thecæ depositas esse in ecclesia S. Luciæ de Monte, ubi sacellum Sanctæ dicatum, & annua festivitas instituta: præterea anno* 1664 *à senatu populoque Neapo-*

acceptæque Panormo reliquiæ.

Neapolitano lampadem argenteam magni ponderis missam esse Panormum, ut ea perpetuo coram sacro corpore S. Rosaliæ *arderet.*

Atranum, acceptis reliquiis, item peste liberatum.

417 *Hisce aliud regni Neapolitani oppidum adjungit P. Caietanus Maria Noto in litteris hoc anno 1746 ad me datis, ita scribens:* Anno MDCLVI Atrani, Apuliæ oppidum diœcesis Amalphitanæ, peste maximè affligebatur. Inter hæc advenit unus è civibus, qui secum S. Rosaliæ reliquias afferebat: quas statim ac publicè adorandas exposuit, & S. Rosaliam cives omnes in patronam suam recepêre, pestis exstincta est. Refert id ex religiosi viri testimonio Petrus la Placa . . . Panormitani senatus cancellarius *in Opere Italico, quod anno 1745 Panormi impressum est* sub hoc titulo, I Trionfi di S. Rosalia *&c.* pag. 27 & 28. *Plura de hisce non addo, cùm laudatum Opusculum mihi ad manum non sit: at solùm observo, Atranum etiam numerari inter urbes pestilentiâ liberatas* S. Rosaliæ *patrocinio in Epistola senatûs Panormitani data num.* 328.

Cultus & reliquiæ Anconæ,

418 *Anno 1630, die* IV *Septembris, festivitatem* S. Rosaliæ *maxima solemnitate & devotione celebrare cœpit Ancona, urbs ditionis Ecclesiasticæ ad mare Adriaticum. Cascinus illam fusiùs referens festivitatem, asserit celebratam esse* in honorem S. Rosaliæ, liberatricis à peste. *Hæc verba nonnullam prabere possunt suspicionem de liberata Ancona à peste patrocinio* S. Rosaliæ. *Imò Mancusus sæpe laudatus tom. 1 pag. 285 peste liberatam scribit, hunc ipsum allegans Cascini locum. Verùm examinandum prius erat, an peste laboraverit eo anno Ancona; quod invenire non potui. Itaque non ausim liberatam dicere, sed malim suspicari, Sanctam ibidem fuisse celebratam, aut quia Ancona in periculo fuit contra-*

contrahendæ pestilentiæ, & ad Sanctæ patrocinium confugit; aut quia alia quadam occasione pietas Anconitanorum erga S. Rosaliam *fuit excitata. Festivitas illa celebrata fuit in ecclesia Societatis Jesu. At non exprimit auctor, an statutum fuerit, ut singulis annis repeteretur. Verisimile tamen est, quotannis celebrari, cùm dicat non minori sed potiùs majori solemnitate celebratam esse anno* 1632, *postquam reliquiæ* S. Rosaliæ *Anconam fuerant perlatæ. Demum adjungit, idem festum actum esse in castro quodam vicino, quod* Falconero *dicitur.*

& Lucæ, ubi quædam obtentæ gratiæ:

419 *Luca, urbs Etruriæ, sed sui juris & respublica libera, non minori pietate cultum* S. Rosaliæ *amplexa est, quàm modò dicta Ancona. Ait Cascinus, credidisse Lucenses,* S. Rosaliam *ex urbe sua originem trahere, quia Sinibalda familia nobilis ibidem est & antiqua, ideoque Sanctæ cultum tanto ferventiùs amplexos esse. Jam suo loco monui, varias de genealogia* S. Rosaliæ *esse sententias, licèt omnes ejus stirpem à Carolo Magno deducant. Verùm hîc solùm de cultu & reliquiis agimus. Testatur Cascinus se particulam unam pro Lucensibus dedisse abbati Raphaëli Olivetano: atque alteram quoque aliunde ad eamdem urbem pervenisse: priorem thecæ argenteæ, alteram crystallinæ inclusam servari: festivitatem verò Sanctæ in pluribus peragi ecclesiis. Ceterùm præcipuus promotor cultûs* S. Rosaliæ *in urbe Lucensi erat D. Vincentius Sinibaldi, cui varia ejusdem Sanctæ patrocinio collata beneficia scribit Cascinus, dicens non modò domum ipsius, sed illum ipsum, uxoremque ejus & filios à* S. Rosalia *adjutos, & quidem, dum medici desperabant; nihil tamen de eorum morbis distinctiùs explicans.*

420 *Cre-*

item cultus & reliquiæ Cremonæ,

420 *Cremona, civitas ducatûs Mediolanensis satis nota,* S. Rosaliam *venerari cœpit, ejusque opem implorare occasione militum Siculorum, quorum dux Petrus Valdina marchio della Rocca secum habebat Sanctæ reliquias. Cremonam eo tempore pestilentiâ laborâsse scribit Cascinus, quod videtur intelligendum de malo quodam periculoso & contagioso, qualia frequenter oriri solent in exercitibus. Verùm, qualecumque fuerit contagium, testatur auctor, imaginem piam* S. Rosaliæ *pictam fuisse jussu prædicti militum ducis, eumdemque curâsse, ut aqua consecraretur reliquiarum* S. Rosaliæ *impositione; atque hac aqua multis sanitatem fuisse divinitus restitutam, itàque magnam Cremonensium devotionem enatam erga* S. Rosaliam. *Cùm autem laudatus Valdina particulam reliquiarum suarum Cremonæ reliquisset, exstructum est in ecclesia S. Viti altare dicatum* S. Rosaliæ *per eminentissimum dominum Petrum Campora episcopum Cremonensem. Statua insuper Sanctæ erecta per Bernardinum Resta, eaque ad S. Viti ecclesiam portata solemni supplicatione. Pro hisce auctor laudat Vitam brevem* S. Rosaliæ *editam anno* 1633 *per P. Franciscum Abriani Ordinis Carmelitarum: an verò annua Sanctæ festivitas Cremonæ etiam sit instituta, ex relatis non liquet.*

& Fori-Livii:

421 Forum Livii, *urbs ditionis Pontificiæ in Romandiola, vulgò* Forli *dicta, reliquias* S. Rosaliæ *flagitavit, & particulam costæ accepit, eò per Cascinum transmissam. Hac costæ particula thecæ argenteæ fuit imposita, erectaque ibidem Sanctæ statua in sacello eleganti. Ex hisce non solùm profluxit multa populi devotio, sed festivitas etiam instituta quotannis celebranda, teste Cascino, qui hisce plura non addit de cultu Sanctæ*

ctæ in Italia. Verùm Mancusus in Historia S. Rosaliæ *multo plures Italiæ assignat urbes, quæ cultum ejusdem Sanctæ postea sunt amplexæ. Lubet scriptorem illum sequi, urbes illas enumerando, sed brevissime, & eo ordine, quo præcedentibus ab ipso sunt addita.*

cultus Setæ, Tusculi, Interamnæ, Asculi, Ravennæ:

422 Setia, *vulgò* Sezze, *oppidum ditionis Pontificiæ in Campania Romana, anno* 1716 *colere cœpit* S. Rosaliam, *cujus imago Romæ picta anno* 1718 *collocata fuit in ecclesia monialium S. Claræ, ibique celebrata festivitas, ut fusiùs narrat Mancusus tom.* 1 *pag.* 275 *& seqq.* Tusculum *in eadem provincia, Italis* Frascati, *cultum* S. Rosaliæ *amplexum est anno* 1717, *posita Sanctæ imagine in ecclesia Societatis Jesu, celebrataque ibidem solemni festivitate, de qua laudatus scriptor pag.* 284. Interamna, *incolis* Terni *vocata, diutiùs* S. Rosaliam *coluit. Ecclesiam ibi eidem ædificavit Joannes Georgius Castelli, eques Ordinis Melitensis, postquam Melitam Sanctæ patrocinio peste liberatam viderat, ut suo loco narrabitur. Habet illa ecclesia Sanctæ reliquias; ejusque festivitas ibidem quotannis ritu solemni peragitur, teste Mancuso pag.* 284, *qui non pauca etiam beneficia à populo obtineri affirmat.* Asculum Picenum, *oppidum quoque status Ecclesiæ in Marchia Anconitana, vulgò* Ascoli *dictum, habet officulum* S. Rosaliæ *in ecclesia Societatis Jesu, eodem teste pag.* 285. *Ravenna Sanctam colere cœpit anno* 1718, *sparsis primùm per civitatem multis imaginibus, quibus civium pietas fuit accensa. Imago deinde ejusdem Sanctæ exposita fuit publicæ venerationi in ecclesia Societatis, ibique festivitas instituta die* XV *Julii, quæ dies est corporis inventi.*

423 *Anno* 1717 *reliquias* S. Rosaliæ *accepit*

 Bono-

reliquiæ, miraculo in via nobilitatæ, Bononiam delatæ:

Bononia, celeberrima Italiæ civitas, sub dominio summi Pontificis. Narrat istud Mancusus paulo prolixiùs tom. 2 pag. 150 & seqq. Hasce reliquias Panormo in Italiam & Bononiam deportandas acceperat illustrissimus comes di Rubilant, qui cum illis se navi commisit Neapolim tendenti. Verùm post biduum navigationis duæ naves Turcicæ navim illam cœperunt persequi, ita ut necessariò à recta via deflectendum esset, ne præda hostibus fieret navis Christiana. Hæc autem ubi toto octiduo ita fugerat, sequentibus semper navibus Turcarum; viderunt Christiani se esse non longè ab urbe Tunetana, atque idcirco evadere non posse humanis viribus. Itaque ad preces se converterunt, productisque S. Rosaliæ *reliquiis, eam enixè rogârunt, ne sacer ille thesaurus, venerationi fidelium destinatus, præda esset infidelium.* Post breves preces sævissima orta est tempestas, obscuratoque cælo, quod antè serenum erat, prospectus extra navim non nisi ad decem passus patuit: navis autem abrepta vento vehementissimo . . . , inflatis velis intra quatuor circitèr horas jactata est in portum Neapolitanum: quod iter naturaliter peragi non potest tempore tam brevi. *Hæc sibi relata esse ab ipso comite di Rubilant, asserit juramentoque confirmavit Bernardinus Ignatius Astensis presbyter ex Ordine Capucinorum, cujus juramentum recitat Mancusus unà cum relatione ejusdem hîc compendio data. Porrò Bononiensis senatus allatas reliquias honorificè suscepit, atque in ecclesia sua S. Petronio dicata deposuit: testaturque Mancusus, exstrui cœptum fuisse sacellum marmoreum ad honorem Sanctæ, dum scribebat: alia quoque magnifico opere cœpta fuisse, ad*

ad reliquias honorificè collocandas festumque celebrandum die IV Septembris.

424 *Laudatus scriptor tom.* I *pag.* 288 *docet Sanctæ festivitatem quoque annuatim celebrari in quadam ducatus Mirandulani ecclesia, quam non nominat. Per totam insuper diœcesim Mutinensem agi eamdem festivitatem, uti jam dixi num.* 321 *episcopo Mutinensi concessum à Clemente XI Facultatem celebrandi Officium* S. Rosaliæ *per totam diœcesim petierat Mutinensis præsul Ludovicus Masdoni, quia credebat sanitatem sibi instauratam Sanctæ patrocinio. Cùm enim multis ætatis ingravescentis incommodis & infirmitatibus ad obeundum officium episcopale ineptus, & lecto plerumque affixus esset, Sanctam sibi elegit patronam, ac vires sibi eò usque redditas sensit, ut clerum suum consecrare rursum posset, & diœcesim quotannis lustrare, quemadmodum fusiùs refert Mancusus tom.* 2 *pag.* 148 & 149. *Coli etiam* S. Rosaliam *Placentiæ, ac in ducatu Ferrariensi, & in Mantuano, asserit laudatus scriptor pag.* 289, *sed modo quodam vago, ita ut ex dictis ipsius colligi nequeat, an in locis istis annua celebretur festivitas. Idem ait pag.* 291 *exercitum Hispanum Mediolani pestis periculo liberatum, indeque suspicatur Sanctam ibidem coli: at nullam producit auctoritatem, nec ullum assignat tempus. Verùm Genuæ festivitatem celebrari in ecclesia Clericorum Regularium, qui ministerio infirmorum se addixerunt, devotionemque ibidem multùm esse auctam anno* 1717 & 1718, *clariùs eodem loco testatur.*

cultus in multis aliis Italiæ urbibus,

425 Mons Physcon, *vulgo* Monte Fiascone, *oppidum est Etruriæ Pontificiæ, ubi cultus* S. Rosaliæ *anno* 1717 *receptus fuit magno ardore. Rem fusè narrat Mancusus pag.* 292 & *seqq.*,

reliquiæ etiam Monte Physcone,

ex quo præcipua breviter capita colligam. Ibidem in seminario episcopali varia distributa sunt exemplaria Vitæ S. Rosaliæ, *cujus lectione omnium ibidem pietas in Sanctam est accensa. Celebrata igitur in seminario festivitas inventionis die* XV *Julii magno cum apparatu; ac tunc venerationi exposita imago Sanctæ, inventa apud civem quempiam, qui asserebat se eam pingendam curâsse, quia in mari Siculo liberatus erat imminenti naufragio, invocata ope* S. Rosaliæ. *Porrò Franciscus Perini nobilis Panormitanus, ubi prædicta audierat, particulam digiti* S. Rosaliæ, *quam habebat authenticis testimoniis munitam, donavit ecclesiæ seminarii Montis Physconis S. Bartholomæo dicatæ. Harum reliquiarum translatio solemnitate celebri magnoque apparatu facta est die* XIV *Julii, & festivitas inventionis die sequenti piè celebrata. Atque hoc modo inchoatus est Monte Physcone* S. Rosaliæ *cultus, pietate in Sanctam ad oppida quædam vicina simul propagatâ. Hisce subdit auctor, Florentiæ die festo* S. Rosaliæ *imaginem Sanctæ exponi in ecclesia Societatis Jesu: Liburni * verò sacellum eidem Sanctæ dicatum esse in ecclesia S. Mariæ Montis nigri, multumque eò populum concurrere in festivitate* S. Rosaliæ. *At non edicit, an Sancta in duabus istis urbibus Officio colatur ecclesiastico.*

* Livorno

& Recineti, ubi varia impetrata beneficia.

426 *Ut huic collectioni de cultu Sanctæ in Italia finem imponamus, restat memoranda civitas Piceni, seu Marchiæ Anconitanæ,* Recinetum, *vulgo* Recanati *dicta, quò reliquiæ* S. Rosaliæ *pervenerunt anno* 1723. *Res tota narratur à Mancuso tom.* 2 *à pag.* 156; *sed compendium mihi sufficiet. Anno* 1723, *mense Septembri, in monasterio Recinetensi monialium S. Stephani tres*

è

è monialibus, videlicet Candida Columba Ghinelli, Barbara Constantia Fortuna, & Rosalia Cherubina Leopardi, lecto decumbebant continua febri vexatæ. Cùm autem non diu antè delatæ essent reliquiæ S. Rosaliæ *ad prædictum monasterium, infirmæ moniales ad opem Sanctæ confugerunt: eâque piè invocatâ, capita sua memoratis reliquiis tangi voluerunt. Quo facto, mox febris abscessit, sanasque sic reliquit, ut deinde non rediret. Hoc factum ipsæ moniales subitò sanatæ, præmisso juramento, testatæ sunt* XXI *Februarii anni* 1724 *coram publico notario Antonio Francisco Prasuttino, & duobus testibus ex Ordine Minorum de Observantia, prout latiùs narratur in Actu notariali, apud Mancusum edito, quem episcopus Recinetensis confirmavit, fidem & auctoritatem prædicti notarii testando* IV *Martii ejusdem anni, quemque archiepiscopus Panormitanus eodem anno, die* 2 *Aprilis, in Acta referri curavit, suoque nomine subscripsit, ita ut triplex illa sanatio abundè videatur firmata. Verùm ex relatione jurata monialium clarum non est, an omnes tres eodem die sint sanatæ, an diversis; sed solùm ex illa constat,* subitò *omnes sanatas esse: malimque suspicari singulas esse sanatas diversis diebus, tum quòd de* diversis diebus *fiat mentio, tum quòd dies sanationis non exprimatur. Ceterùm reliquiæ illæ* S. Rosaliæ *monialibus donatæ erant à viro nobili Carolo Calcagni, habitante Messana, sicut additur in testimonio monialium. Hæc de Italia sufficiant, licèt dubitare nequeam, quin Sanctæ cultus ad plura etiam Italiæ loca pervenerit.*

§ XL.

§ XL. Cultus, reliquiæ & beneficia in Gallia, Hispania, Germania & Hungaria.

Nicæa, nuncupato voto, liberatur peste

Quandoquidem Cascini vestigiis insistere statui, cum eodem ex Italia in vicinam transibo Galliam, ubi Nicæam Provinciæ quæ ab aliis Italiæ attribuitur, peste liberatam scribit post votum S. Rosaliæ *nuncupatum. Rem narrat hoc modo. Nicæa Gallis* Nice, *Italis* Nizza, *quæ sita est in limite Italiæ, & caput est comitatus Niciensis, gravi laborabat pestilentia, uti multæ aliæ urbes eo tempore. Cùm autem audivissent Nicienses* S. Rosaliam *contra pestilentiam esse patronam; ac scirent reliquias ipsius honorari in pago comitatûs Niciensis, dicto* Lucerame, *qui paucis solum milliaribus Nicæâ distat; ibique esse sacellum eidem Sanctæ dicatum; ad patrocinium ipsius confugere decreverunt: atque id fecerunt hoc modo. Voverunt Nicienses, se daturos lampadem argenteam memorato* S. Rosaliæ *sacello; seque in urbe sua alterum sacellum eidem Sanctæ erecturos, eique alteram lampadem daturos argenteam. Quin & votum illud impresserunt, multisque miserunt in circuitu. Voto nuncupato, ait Cascinus, cessavit pestilentia: idem videri potest apud Jofredum in Nicæa pag.* 52.

& Sanctæ reliquias impetrat:

428 *Præterea post biennium litteras miserunt Panormum, ut flagitarent nonnihil reliquiarum Sanctæ* Rosaliæ. *Exemplar litterarum, quibus reliquias istas petierunt Nicienses, ante me habeo.*

beo. Data sunt Nicaa XXIV *Junii anni 1633, & subscripta hoc modo, sed Italicè:* Syndici Nicienses. Andreas Bontà secretarius. *Asseritur votum* S. Rosaliæ *factum, additurque peti reliquias ad excitandam magis populi devotionem*, Quia simulac nuncupatum erat votum, subitò cessavit dictum contagium miraculo verè magno, æternâque memoriâ digno. *Id contigisse anno 1631 antè in eadem epistola dicitur. Reliquias verò anno 1634 impetrârunt, teste Cascino, qui suas ipse donavit. Inscriptio tamen apud Jofredum pag. 52 exprimit annum 1635. Verùm, cùm dicat geminam particulam esse missam, prior forsan anno 1634, altera 1635 missa fuerit. Eodem teste, Nicienses argenteam lampadem* S. Rosaliæ *donum miserunt Panormum; ac eidem in cathedrali Niciensi elegans erexerunt sacellum.*

reliquiæ item Parisiis & Biterrit:

429 *Parisiis ab anno 1628 particulam costæ* S. Rosaliæ *habuit Anna Austriaca Franciæ regina, quæ & Sanctæ imaginem pingi jussit. Particula maxillæ ejusdem Sanctæ ab anno 1631 servatur in ecclesia domus professæ Societatis Jesu, S. Ludovico dicata Parisiis. Reliquias* S. Rosaliæ *etiam petiit & obtinuit Clemens de Bonzy episcopus Biterrensis in Occitania, quòd urbs Biterrensis* * *peste affligeretur, teste Cascino. Addit Mancusus pestilentiam cessâsse per allatas reliquias: nec dubium est, quin cessaverit, sed quomodo aut quamdiu post allatas reliquias, non invenio.*

* Beziers

Thigernum verò & Molinæ, iis acceptis, factoque voto,

430 *Hisce adjungo annotationem à P. Noto scriptam, quæ Panormo huc missa sic habet:* Anno MDCXXX (*pestilentiâ liberatæ sunt patrocinio* S. Rosaliæ) civitates Galliæ *Thigernum* * (*in Alvernia inferiori*,) & Molinæ * (*Borbonensis provinciæ caput*;) ut fusè scribit P. Stephanus Chamillard Societatis Jesu in epistola ad P. Joan-

* Thiers
* Moulins

P Joannem Mariam Amato: quam hic typis edidit in Oratione secunda in solemni studiorum lustratione pag. 135. *Assignata epistola Italica est, scriptaque anno 1705. Ejus compendium sufficiet ad propositum nostrum Refert Molinas anno 1630 peste graviter laborasse, magistratum autem* S Rosaliæ *vovisse annuam supplicationem, ad ipsius honorem piè instituendam in ejus die festo; votoque nuncupato ac supplicatione instituta, pestem cessâsse. Occasio voti sic exponitur. Cappucini quidam narrârunt Molinensi magistratui, civitatem Alverniæ Thigernum, unde venerant, peste liberatam esse post votum* S. Rosaliæ *factum, acceptasque nonnullas ipsius reliquias ab aliquo P. Cappucino donatas Thigernensibus. Cùm vero rector collegii Societatis Jesu significâsset, se reliquias habere* S. Rosaliæ, *votum nuncupatum est, cessavitque pestilentia.*

peste dicuntur liberata.

431 *Addit tamen revixisse pestem, quando voto, quo etiam promiserant Molinenses, se curaturos, ut pingeretur imago Sanctæ, non satis velociter satisfactum est; at rursum cessâsse post impletam hanc quoque voti partem. Dubitabunt fortasse Molinenses de veritate hujusce facti, quia in tabulario urbis de eo nihil est inventum; in tabulario verò capituli duæ solum breves inventæ memoriæ: quarum prior dicit, venisse anno 1631 magistratum ad capitulum ac rogâsse ut institueretur supplicatio* secundùm votum. *Altera habet, venisse magistratum ac petiisse à capitulo*, ut institueretur supplicatio generalis, ad agendas Deo gratias pro liberatione à peste. *Verùm in neutra fit mentio* S. Rosaliæ. *Itaque existimo P. Chamillard factum narrâsse ex litteris annuis collegii Societatis Jesu, in quibus similia solent notari: nam votum primò cum adjun-*

junctis personis refert, atque subscriptum fuisse, Demmonet. *Deinde vero pro occasione voti ac eventu rei laudat* P. Lebel Societatis Jesu. *Ceterùm senatus Panormitanus in epistola sua ad Pontificem inter urbes Sanctæ patrocinio gavisas numerat Thigernum & Molinas ex hisce monumentis, quantùm opinor. Auria in Rosa cælesti pag.* 102 *ex Diario Nicolai Caussini, quod mihi ad manum non est, hæc producit verba ad* IV *Septembris:* S. Rosalia de Normannis oriunda miræ sanctitatis, quæ pestis expultrix in Italia, & Molinis colitur magna solemnitate. *Verba utcumque ambigua sunt: nam pro varia interpunctione varius exoritur sensus, nimirum de cultu Sanctæ Molinis delato secundum interpunctionem datam; vel de peste Molinis æquè pulsa ac in Italia, si comma ponatur post vocem* Molinis. *Verùm qualiscumque fuerit mens Caussini; agit de Molinis in Gallia, non de Mechlinia in Brabantia, ut ipsum perperam intellexit Auria, dicens* S. Rosaliam *Mechliniæ in Brabantia coli solemniter. Quippe cultus Sanctæ non est tam citò inchoatus Mechliniæ, sed ibi cœptus est, dum fuit permissus omnibus ditionibus regis Hispaniæ.*

Reliquiæ in Hispaniam ad regem missæ.

432 *Ex Gallia Cascinum sequor in Hispaniam, de qua breviter sic differit:* Civitas Panormitana, simulac reliquiæ S. Rosaliæ venerationi fidelium fuerunt expositæ, duas ex illis insignes particulas, saxo illo lucido vestitas, inclusasque duabus thecis, quas corallides ornabant, in Hispaniam transmisit ad regem Philippum IV & reginam. Illæ verò exceptæ sunt veneratione digna regibus tam Catholicis & piis. *Reliquias hasce omnes, aut certè partem unam rex Catholicus deinde donavit regali monasterio S. Laurentii, ubi anno* 1722 *testimonium Cardina-*

dinalis Doria, quod ibi cum reliquiis servatur; propria manu exscripsit Pinius noster. Illud huc transfero : Joannettinus Doria S. R. E. presbyter Cardinalis tituli S. Petri in Monte aureo, archiepiscopus Panormitanus, fidem facio, & attestor ex reliquiis S. Rosaliæ, virginis Panormitanæ, cujus corpus nuper est inventum in specu montis Peregrini, lapideis thecis mirifica concretione inclusum, fuisse desumptum capitulum humeri ejusdem beatissimæ Virginis, quod ad sacram Catholicam regis domini nostri Philippi IV majestatem transmittitur à senatu Panormitano. Ut autem in exhibendo cultu præfata majestas minimè sit anceps, ceterique omnes Christi fideles possint ritè colere & religiosè venerari, in ejus rei testimonium præsentes litteras dedi, propria subscriptione & sigillo obsignatas. Panormi XXXI Augusti, Indictione VIII, anno Domini MDCXXV. Joannettinus Cardinalis Doria, archiepiscopus Panormitanus &c. *Ita authenticum Cardinalis testimonium.*

exercitus Hispanus contagio liberatus :

433 *Factum memorabile, si omnia adjuncta satis sint certa, mihi communicavit mox laudatus adjutor, Cajetanus Noto, ita scribens :* Cùm hoc anno (1652) Joannes Austriacus Barcinonensem urbem obsidione cingeret, pestifera lues, quæ per regna Hispaniæ grassabatur, Hispanum exercitum magno militum damno invasit : à qua tamen repentè liberatus est, ubi solemnis supplicatio indicta fuit, in qua S. Rosaliæ effigies circumlata est. Habetur hæc narratio in libello, eodem anno MDCLII Panormi typis Nicolai Bua impresso in 8°., cui titulus est *(Italicus, quem Latinum facio :)* " Relatio stupendi miraculi, „ patrati per S. Rosaliam virginem Panormitanam „ in exercitu regis nostri Catholici, & solemni-
„ ta-

„ tatis ea de causa celebratæ Matriti in die festi- „ vitatis ipsius IV Septembris MDCLII, accepta „ ex litteris, datis in aula die XI ejusdem mensis „ à persona summæ auctoritatis „. Ibi autem hæc leguntur verba (*Italica, sed rursum Latina reddenda :*) " Serenissimus dominus Joannes Au- „ striacus piè imploravit opem virginis Panormi- „ tanæ S. Rosaliæ : atque ubi ipsam (*id est, pictam ipsius imaginem*) cum applausu & devo- „ tione per exercitum in solemni supplicatione „ circumferri curaverat, ut ab omnibus honora- „ retur & coleretur ; miraculum revera stupen- „ dum ! cessavit illico contagium, omnibus per- „ fectam sanitatem consequentibus, non solùm „ à malo contagioso, sed à quacumque etiam „ alia infirmitate, ita ut post hanc supplicatio- „ nem nullibi meliùs & perfectiùs sanitas vigeret „ quàm in exercitu Catholico „. Inde adnitentibus P. Josepho Spucces Societatis Jesu Panormitano regio concionatore, & doctore Damiano Bertolo Panormitani senatus apud Catholicum regem procuratore, solemne festum D. Rosaliæ in Matritensi urbe celebratum est. *Hoc factum etiam narrant Auria in Rosa calesti pag.* 110 *& Mancusus tom.* I *pag.* 271.

reliquiæ in Majorica insula.

434 *Ipsa quoque urbs Barcinonensis periculo infectionis exposita fuit per quemdam mercatorem, qui, morte appropinquante, aperuit, cur singulis annis festivitatem* S. Rosaliæ *solemniter celebrâsset, nimirum merces pretiosas, sed infectas, in urbem induxerat, ibique distraxerat : attamen invocaverat* S. Rosaliam, *ut omne averteret periculum. Ita revera factum asserit Mancusus pag.* 271. *Merces illa nec mercatori nocuerunt, nec iis, quibus eas vendidit. At factum hoc si satis certum, mirandum quidem ; sed ne-*

quaquam imitandum. Anno 1683 *insula Balearis major, dicta aliàs* Majorica, *accepit* S. Rosaliæ *reliquias, quas in metropoli cognomine possidet collegium Societatis Jesu, ut latius narrat Mancusus tom.* 1 *pag.* 272. *Hactenus de Hispaniâ, ubi cultum* S. Rosaliæ *primùm in diœcesibus quibusdam particularibus receptum ac deinde promotum per totum regnum, ac per ditiones omnes Catholico regi subjectas, jam vidimus* § 30. *Qua de causa nihil addendum est de insula Sardinia, quæ eodem tempore cultum* S. Rosaliæ *suscepit, quòd regi Hispaniæ esset subjecta, licèt seculo nostro alium regem acceperit.*

Reliquiæ Viennam ad imperatorem missæ:

435 *De reliquiis* S. Rosaliæ *in Germaniam portatis Cascinus pag.* 400 *ita scribit:* Nihilo minùs augustissimo imperatori Ferdinando carissimæ fuerunt (*Sanctæ reliquiæ,*) ex quibus primò nonnulla accepit fragmenta in theca eleganti, eaque in summo habuit honore; multoque magis (*acceptum*) deinde fragmentum insigne ex radio brachii, undique candido lapide circumdatum. *Mancusus tom.* 1 *pag.* 261 *ex litteris Viennensibus docet, prædictas reliquias ab Urbano VIII missas esse ad Ferdinandum II, easque ab imperatore postea donatas domui professæ Societatis Jesu Viennæ. P. Bernardus Gollez, cujus sunt illæ litteræ, inter alia sic scripsit* XIV *Decembris anni* 1670: Digitum autem hujus Sanctæ sacristanus asserit tempore pestis à Ferdinando II, Ratisbonæ existente, ad Domum (*professam Viennensem*) missum fuisse, & ab inde pestem aut numquam aut rarò admodùm Viennam infestâsse. *Primam autem festivitatem* S. Rosaliæ *magno splendore celebratam fuisse Viennæ anno* 1641, *docet ex litteris annuis prædictæ domus professæ. Aliæ litteræ P. Gollez Panormum missæ affirmant,* S. Ro-

S. Rosaliam *Viennæ* patronam *fuisse electam in magnis* mortium & morborum periculis. *Demum Viennam Sanctæ patrocinio fuisse peste liberatam, affirmat non solùm laudatus Mancusus, sed clariùs etiam ostendit Vincentius Auria in Rosa cælesti pag.* 106.

436 *Pauca ex hoc scriptore contemporaneo Latina facio.* Inde, *inquit*, per totam Germaniam nata est extraordinaria devotio erga Sanctam, (*ex Cilleia nimirum peste liberata, ut mox videbimus*) tantoque magis per totum imperium accrevit ejus veneratio, quia eadem liberatio comperta fuit in urbe Vienna Austriæ, malo contagioso liberata patrocinio Sanctæ. Unde in memoriam tanti beneficii acclamata fuit Viennæ patrona, & in collegio (*imò in domo professa*) Societatis Jesu ejusdem urbis sumptuosum ejus nomini erectum fuit altare, atque in loco publico elegans ipsius statua, ante quam singulis hebdomadis die Sabbati litaniæ ejus piissimè decantantur. Hisce necdum contentus populus imaginem Sanctæ depingendam curavit in januis domus suæ in gratiarum actionem de miraculis, patrocinante Sancta patratis toto illo tempore, quo pestis duravit isto anno (1649, *ut antè insinnavit.*) Quin imò Georgius Teeler, istius regionis pictor, venit ad implendum votum visitandi speluncam S. Rosaliæ in monte Peregrino, testans veritatem facti, unà cum Laurentio Churelich Germano, qui Panormum venit, ut distinctam facti relationem communicaret.

Vienna peste liberata,

437 Cilleia, *aut* Celia, *vulgo* Cilley, *caput est comitatùs cognominis in circulo Austriaco, sitaque in confinio Styriæ & Carniolæ ad Saanam fluvium. De hac urbe laudatus Auria præmiserat sequentia:* Hoc anno MDCXLIX patrocinium

uti & Cilleia:

nium Sanctæ obtinuit apud Datorem omnium stupendum miraculum in imperio Germaniæ, in urbe Celia diœcesis Labacensis, ubi tam crudelis sæviit pestis, ut miseri mortales horrendo illo malo exstinguerentur magna multitudine usque ad sexaginta millia. Nihil proderant medicorum antidota, magistratuum diligentiæ, nec preces aut vota diversis Sanctis facta. In statu tam miserando pius istius civitatis episcopus confugit ad devotionem & ad patrocinium Sanctæ anachoretidis Panormitanæ Rosaliæ, à qua mirabilia in variis mundi partibus contra pestem patrata intellexerat. Itaque sincerissimis lacrymis vovit, se ædificaturum ecclesiam, nomini & honori ipsius dicandam, si precibus suis grande illud Dei flagellum ab ista civitate averteret. Non poterat eo tempore pius episcopus adimplere votum, quia ærarium civitatis omnino erat exhaustum sumptibus occasione mali factis. Verùm cùm persona dives eo morbo liberata esset, ea propriis sumptibus vix cœperat ædificare, quando confestim pestis prodigiosè in civitate cessavit. *Pro hisce auctor laudat relationem quamdam anno 1653 Panormi impressam; subditque orationem, quâ usos fuisse Germanos affirmat, hisce verbis Latinis conceptam:* Deus, qui corpus famulæ tuæ Rosaliæ, post tot sæcula intra montes inventum, contra sævientem pestilentiam sacrum amuletum fidelibus tuis esse voluisti; da supplicibus tuis, ut qui sacras ejus reliquias colimus, vel commemoratione lætamur, ejus quoque intervenientibus meritis, à præsentibus periculis, & à malo pestilentiæ liberemur. Per Christum Dominum nostrum.

438 *De Grecio, Styriæ metropoli, vulgo* Gratz *dicto, scribit Cascinus, summam ibi de-*

vo-

votionem in S. Rosaliam *esse natam anno* 1633, tamquam in illam, cujus beneficio fuerant peste liberati Græcenses. *Mancusus tom.* 1 *pag.* 262 *originem hujusce cultus declarat ex epistola Ms. P. Wolfgangi Reusxen, qui de eo varia Panormum perscripsit anno* 1670, *die* 2 *Decembris.* Origo, *inquit*, cultûs Beatæ hujus in nostro templo fuit P. Alegambe, qui cum principe ab Hoggenberg in provinciis fuit, & circa illud tempus corpus beatæ Rosaliæ fuit inventum. *Accepit nimirum P. Alegambe reliquias* S. Rosaliæ *in Sicilia, easque Gracium detulit, ubi* civitas seu magistratus suis sumptibus componi curavit elegantem cistam argenteis adornatam laminis, cui reliquiæ impositæ sunt, *ut habet eadem epistola, ubi additur :* Et in patronam à civitate electa tempore pestis. *Cùm autem reliquia sint deposita in ecclesia Societatis Jesu, ibi Sancta festivitas quotannis celebratur solemniter*, quod etiam fieri solet, quandocumque pestis grassatur, *inquit P. Reusxen, addens :* Et nos ad finem Litaniarum de omnibus Sanctis (*qua quotidie dicuntur in Societatis Jesu collegiis*) semper oramus orationem de diva Rosalia. *Mancusus ex eadem epistola, sed verbis illius non adductis, narrat extra urbem Gracensem à Congregatione honoratorum civium sub titulo Virginis Purificata erectam esse eclesiam* S. Rosaliæ, quò frequens populus excurrit præsertim *in ipso festo*, atque aliquot anathemata ibidem jam sunt affixa. *Hæc demum subjungit P. Reusxen :* Nunc à P. Rectore intellexi, unam partem reliquiarum esse etiam in sacello domestico B. Aloysii, & Sanctam solemni voto à tota civitate facto fuisse in patronam electam ; plurimaque beneficia accepisse Græcenses per intercessionem Beatæ.

reliquiæ Sanctæ Gracii, ubi patrona electa :

reliquiæ item Coloniæ & Bonnæ,

439 *Cascinus reliquias* S. Rosaliæ *jam suo tempore etiam Coloniæ fuisse scribit, in ecclesia Societatis Jesu, ibique sacellum Sanctæ exstructum. Apud Mancusum verò plura de hisce scribunt duo Patres Societatis Jesu Coloniæ degentes. P. Adamus Pleikner ita anno 1670:* Tempore pestis Patres hujus collegii plurimas illius, tamquam singularis contra pestem patronæ, imagines Coloniæ sparserant. *Idem referens P. Hermannus Crombach, addidit, imagines istas primùm tetigisse reliquias Sanctæ. De earum verò usu ita habet:* Quæ ostiis domorum vel conclavium affixæ sunt, vel gestatæ, successu sæpe felicissimo, depulsa à multis ædibus, familiis, agris *, lue. *Unum ex obtentis ibi beneficiis referam in Appendice cap. 5. Porrò adduntur ibi & alia pietatis exercitia, quibus tempore pestis Sanctæ opem implorârunt Colonienses. Bonnæ in electoratu Coloniensi particula est reliquiarum* S. Rosaliæ; *de qua ad majores meos P. Jacobus Kritzradt anno 1671 ita perscripsit:* Bonnæ particula ex reliquiis S. Rosaliæ, nobis in solatium ac tutelam submissa, & venerationi publicæ exposita, pietatem mirificè auxit, contagione per urbem gliscente.

* *fortè* ægris

atque in Hungaria

440 *De eximia Pragensium pietate in* S. Rosaliam *Mancusus agit pag. 263. Nonnulla quoque de aliis Bohemiæ & Silesiæ locis mihi communicavit P. Cajetanus Noto. Verùm cùm Sancta per omnia regna Augustæ domui Austriacæ subjecta tamquam patrona colatur, ut vidimus num. 320, solùm memorare volui illius dominii urbes, quæ jam antea Sanctæ cultum erant amplexæ, nisi singularia quædam dicenda occurrerent. Qua de causa nihil dicam de regno Hungariæ, nisi reliquias* S. Rosaliæ *duobus saltem*

locis

locis ibidem haberi. Tirnavia urbs Hungariæ Superioris hoc seculo accepit reliquias S. Rosaliæ *per P. Franciscum Castiglia Panormitanum Societatis Jesu, qui Romæ erat pœnitentiarius, quando eas rector collegii Societatis Jesu Tirnaviensis studiosè petiit, & per ipsum accepit, teste Mancuso pag. 266; ubi addit in parte quadam ditionis comitis Esterhasi ecclesiam* S. Rosaliæ *esse conditam, Sanctaque reliquias anno* 1720 *impetratas esse à prædicto comite. Forsan & plures reliquias deinde obtinuerunt Hungari, qui ut subditi Domui Austriacæ Sanctam colunt.*

& Transilvania.

441 *Idem est de Transilvania, de qua Laudatus P. Noto ita hoc anno ad me scripsit:* Dum elapsis annis pestilentia per Transilvaniam vicinasque regiones grassaretur, plures S. Rosaliæ reliquiæ pro illis regionibus petitæ sunt & illuc transmissæ. Invocatam porrò ibi S. Rosaliam, ejusque opem populos illos sensisse, ex litteris Viennâ huc missis accepimus. *At nec particulare aliquod memorat beneficium, nec docet, ad quas urbes transmissa sint reliquiæ. Pestilentia verò, de qua loquitur, inchoata est tempore postremi belli Turcici, seu anno* 1737, *atque in milites æquè sævit ac in Transilvania & Hungaria incolas, præsertim anno* 1738, *sed non diu pòst sedata fuit ac omnino demum sublata.*

§ XLI. Cultus, reliquiæ & beneficia S. Rosaliæ in Belgio & præsertim Antverpiæ: item in Polonia & in insula Melitensi.

Reliquiæ in Belgio:

IN *Belgium nostrum variæ quoque perlatæ sunt particulæ reliquiarum* S. Rosaliæ, *ejusque cultus ibidem cæptus ab anno saltem* 1629, *quando etiam Antverpiæ editum fuit breve compendium Vitæ, variis imaginibus repræsentatum. Cascinus pag.* 400 *testatur P. Florentium Montmorentium, qui provinciæ Flandro-Belgicæ Societatis Jesu ab anno* 1623 *ferè finito usque ad annum* 1627 *præfuit, reliquias* S. Rosaliæ *Româ portâsse in Belgium, sed nec annum exprimit, nec exponit, ad quam delatæ sint urbem. Ipris in Flandria collegium Societatis Jesu reliquias Sanctæ à multo tempore veneratur, ut ad me perscripsit P. Ludovicus Verspilt in eodem collegio degens, qui etiam adjungit in ecclesia istius collegii singulare quotannis in honorem Sanctæ celebrari sacrum, ad quod conveniunt puellæ pauperes, quæ erudiuntur doctrinâ Christianâ in sacello sancti Spiritus, cujus* S. Rosalia *est patrona.*

aliquæ Antverpiam missæ,

443 *Anno* 1629 *aliæ reliquiæ* S. Rosaliæ *portatæ fuerunt Antverpiam, ibique solemni ritu depositæ in Sacello ornatissimo Sodalitatis juvenum sub titulo Nativitatis beatæ Mariæ Virginis, quæ ibidem semper continuata est per unum*

P.-

è Patribus domus Professa Societatis Jesu , & hactenus floret sodalium numero & pietate. Eas flagitavit P. Hermannus Spruyt prædicta Sodalitatis director ; donavit Panormi Cascinus anno 1628 cum litteris patentibus D. Francisci de la Riba , archidiaconi Panormitani & vicarii generalis Cardinalis Doria , quæ hactenus servantur & sigillo Eminentissimi Cardinalis sunt munitæ , imò & nomine ipsius datæ , ita ut potiùs vocari debeant litteræ Cardinalis ipsius , cujus nomen præfigitur. Reliquias autem istas Romam detulit P. Hieronymus la Roccha procurator provinciæ Siculæ ad Congregationem missus anno eodem 1628 , ibique eas coram notario multisque testibus tradidit P. Joanni de Tollenare , provinciæ Flandro-Belgicæ ibidem procuratori , qui eas finita congregatione Antverpiam detulit anno 1629 , unà cum instrumento memorato Cardinalis Doria , & instrumento traditionis Romæ per notarium facto , ac signato XX *Decembris anni* 1628.

ac depositæ in sacello Sodalitatis juvenum domus professæ Societatis Jesu

444 *Utrumque instrumentum præ manibus habeo , uti & testimonium P. Joannis de Tollenare , quod notatum est Antverpiæ* III *Augusti an.* 1629 , *atque his verbis conceptum :* Ego infrascriptus testor , me reliquias S. Rosaliæ cum instrumento authentico illustrissimi Cardinalis Doriæ archiepiscopi Panormitani , & alio instrumento , coram notario Romæ confecto , accepisse Romæ à P. Hieronymo Rocca tunc procuratore Siciliæ Societatis Jesu , & supradicta omnia tradidisse in manus P. Hermanni Spruyt ejusdem Societatis. *Visis autem hisce testimoniis, recognitisque reliquiis , illustrissimus Joannes Malderus episcopus Antverpiensis permisit die*

III Septembris anni 1629, ut in diœcesi sua publicæ venerationi exponerentur.

magna cum solemnitate:

445 *Papebrochius noster in Annalibus Antverpiensibus apud nos Mss. ad annum 1629 de primo honore publico reliquiis istis delato breviter sic habet:* Die VIII Septembris Sodalitas juvenum, sub titulo Nativitatis B. M. Virginis pridem erecta, solenniter ab ecclesia domus professæ ad aulam suam transtulit reliquias S. Rosaliæ virginis ex Sicilia allatas, curante sodalitatis directore, & ab illustrissimo Maldero probatas vigore instrumenti, anno præcedenti die XXI Junii signati per D. Franciscum de la Riba, ... fidem faciendo, fragmentum ossis lapidi inditum, (quod P. Jordanus Cascini, Societatis Jesu in Sicilia provincialis, mittebat Antverpiam P. Hermanno Spruyt) esse ex reliquiis Rosaliæ virginis Panormitanæ .... Quare eamdem Sanctam ista Sodalitas ex tunc cœpit civitati nostræ colendam proponere, veluti singularem contra pestem patronam, & patrocinii efficaciam multis modis experiri. *Paulo antè ad eumdem annum scripserat:* Mense Augusto exorta est denuò pestilentia in urbe. *Verùm nihil deinde ulterius scribit de illa pestilentia, nisi pauca eodem hoc loco, ita ut credibile sit, patrocinium* S. Rosaliæ *profuisse non modò particularibus, sed toti quoque urbi.*

festivitas annua cum supplicatione ibidem hactenus celebrata,

446 *Porrò festivitas Sanctæ à prædicta Sodalitate, cui altera juvenum Sodalitas, sub titulo Assumptionis B. M. Virginis, deinde devotionem suam conjunxit, celebratur magna solemnitate, instituta que supplicatione per vicinas urbis plateas, singulis annis Dominicâ primâ Septembris: at non semper eodem planè modo & ordine peracta fuit. Hoc tempore talis est ordo.*

Ex-

Exponuntur à tempore matutino sacræ reliquiæ in sacello Sodalitatis, quod amplum est & undique marmore eleganti vestitum, picturisque pretiosissimis exornatum. Præter Sacrificia alia & sacram concionem de S. Rosalia, *solemnis Missa ibidem cantatur, concinente musicorum choro: ac omnes sodales sanctissimum Christi corpus suscipiunt. Post meridiem verò horâ tertiâ reliquiæ, comitantibus sodalibus cereos gestantibus, feruntur ad ecclesiam domus professæ è regione sitam, ibique Laudes solemniter decantantur: quibus finitis, instituitur supplicatio per varias urbis plateas, comitante venerabili Sacramento, & sic reliquiæ* S. Rosaliæ *circuitu satis longo ad sacellum sive aulam Sodalitatis referuntur, ibique aliæ rursum decantantur Laudes. Tandem, finitis Laudibus, sodalibus aliisque magno numero accedentibus exosculandæ præbentur reliquiæ & solemnitas clauditur. Antverpiensis episcopus anno* 1682 *indulgentias quadraginta dierum concessit omnibus*, S. Rosaliæ *reliquias in dicta festivitate piè visitantibus, sive in sacello sive in ecclesia prædictis.*

non sine fructu à sodalibus tempore pestis percepto:

447 *Quantum porrò pietatis suæ fructum perceperint sodales Nativitatis B. M. Virginis, qui congregantur ante meridiem, colligi potest ex litteris impressis, quibus alii sodales, sub titulo Assumptionis, qui congregantur in eodem sacello post meridiem, declarant decretum suum & rationes eligendi patronam* S. Rosaliam, *& primam ipsius festivitatem ritu admodùm solemni celebrandi. Verba Belgica Latinè reddo:* Hujus Patronæ electione sodales sperant se obtenturos favorem & felicitatem, quam omnes ferè, qui opem ejus implorant, consequuntur; quámque impetrârunt sodales Nativitatis, ex quibus, postquam

quam sacra ossa hujus sanctæ Virginis singulari veneratione prosequi cœperunt, tempore triennalis pestilentiæ nullus occubuit, imò nullus ægrotavit, quamvis eorum sodalium numerus à quingentis non longè absit: quod beneficium, ut piè credunt, impetrârunt patrocinio illius, quam antea tot piis exercitiis honorârant & invocârant. *Quod dicitur nullus toto triennio pestilentiæ mortuus fuisse aut infirmus, suspicor intelligendum esse de sola pestilentia, licèt verba ita sint posita, ut alios quoque videantur excludere morbos, ideoque incerta sit loci intelligentia. Ceterùm hi sodales sub titulo Assumptionis cum præcedentibus concurrunt in celebranda festivitate* S. Rosaliæ, *atque in reliquiis ipsius exornandis, etsi aliàs ob nimiam multitudinem duæ sint congregationes diversæ.*

festivitas extraordinaria in collegio Societatis Jesu cum fructu peracta:

448 *Papebrochius in laudatis Annalibus ad annum 1659 de iisdem loquitur sodalibus, quando hæc scribit ad propositum nostrum:* Grassante autem per civitatem pestilentia jam inde ab anno superiori, quo domus professa unum alterumque, obsequio infectorum expositum sacerdotem amiserat; & sodalitas juvenum Mariana duplex, una post alteram, suas S. Rosaliæ reliquias in ejusdem domus professæ sacello cultui publico exposuerat, non sine peculiari sacrorum cereorum & comprecationum frequentia: hoc anno exemplum imitati sunt Patres collegii, in cujus vicinia præ aliis urbis vicis sæviebat malum. Igitur ipsi quoque exposuerunt in suo oratorio publicè venerandam Sanctæ illius statuam, persuaseruntque omnibus circumhabitantibus, nec non scolaribus eorumque parentibus, in ejus patrocinium nomina dare sub solenni Sacro, ad id decantato cum Missis toto matutino tempore

pore continuatis, & concione post meridiem. Ex eo autem die in vico isto, ubi antea septemdecim contagione exstincti, triginta afflati fuerant, nemo contactus est; nemo etiam ex eodem collegio; ubi tamen anno superiori jam dicto fuerant peste exstincti duo: sed eorum mors celata erat, ne à juvandis in vicinia proximis variè laborantibus aut deterrerentur aut prohiberentur Patres, necdum auctoritate publica de periculo moniti.

aliæ reliquiæ per Bollandum impetratæ ac donatæ sacello Sanctæ,

449 *Duas alias reliquiarum* S. Rosaliæ *particulas Bollandus noster anno* 1637 *Româ accepit, ut ex iis alteram pro se servaret, alteram traderet quatuor sororibus virginitatem professis, nobili stirpe ac pietate præstantibus, multisque beneficiis de domo professa Antverpiensi optimè meritis, quarum nomen* Houtappel. *Misit eas particulas ad Bollandum P. Silvester Petrasancta, scriptis Opusculis non paucis notus, donante eas R. P. Francisco Piccolomineo, tunc Romanæ provinciæ præposito provinciali, ac postea totius Societatis generali, qui testabatur se eas accepisse in Sicilia, dum illius provinciæ erat visitator. Porrò, ubi obierat Bollandus, atque etiam vitâ excesserant tres è quatuor memoratis sororibus, curârunt Henschenius & Papebrochius, Bollandi successores, ut ambæ illæ particulæ, suam eum in finem reddente D. Anna Houtappel tunc nonagenaria & cæca, & probante antistite Antverpiensi, donarentur sacello* S. Rosaliæ *jam antè erecto. Hoc autem sacellum, amplum & elegans, præcipuè usurpatur ad puellas, magna multitudine istud frequentantes, imbuendum doctrinâ Christianâ, uti tam ibidem quàm in multis aliis similibus sacellis, constanter*

ter diebus Dominicis fieri solet per aliquem è Societate Jesu.

450 *Festivitas translationis* S. Rosaliæ *in prædicto sacello solemniter celebrari cœperat impetratis ad id indulgentiis plenariis, jam ante acceptas reliquias. At hæ anno* 1678 *sacello donatæ novum festivitati splendorem addiderunt. Celebratur autem Dominicâ tertiâ Julii perpetua Sacrificiorum oblatione ante meridiem; post meridiem verò oratione panegyrica in laudem Sanctæ, ac Laudibus musicè modulatis. Venerabile Sacramentum manet toto die expositum usque ad vesperam quando præmissis variis precibus datur benedictio. Præterea singulis anni Dominicis post oblatum Missæ Sacrificium cum aliis precibus jungitur oratio ad honorem* S. Rosaliæ. *Ceterùm devotæ virgines, quæ & sacelli curam habent & puellas ibidem privatim instruunt, inter quas variæ sunt nobili stirpe ac opibus spectabiles, testantur antiquam esse traditionem, quòd nulla ex puellis, quæ ibidem instruuntur, aut ex sacris virginibus, quæ illas privata instructione ad communem & publicam utiliter præparant, umquam malo contagioso seu pestilentiâ fuerit correpta. Alia demum particula* ex cranio S. Rosaliæ *anno* 1744 *cum authentica approbatione mihi transmissa est à sæpè laudato Castiglia, quæ anno* 1745 *huc perlata, rursumque in curia episcopali ad publicam expositionem in ecclesia nostra approbata, hactenus in ara Musei nostri theca argentea inclusa servatur.*

ubi ejus quotannis celebratur festivitas.

451 *Ex reliquiis porrò, quæ conservantur in sacello Sodalitatis domus professæ, particula quædam anno* 1668 *donata est ecclesiæ parochiali in* Meer. *Pagus est diœcesis Antverpiensis prope confinia Brabantiæ Hollandicæ, atque septem circi-*

Mera, pagus Brabantiæ

citèr aut octo horarum itinere distans Antverpiâ versus Bredam, à qua minùs distat. Flagitavit illam reliquiarum particulam R. D. Joannes Gerlacus vanden Bogaert, Ordinis Præmonstratensis, & loci parochus, quia cupiebat cultum S. Rosaliæ *magis promovere in pago* Meer, *qui eodem anno pestilentiâ liberatus erat Sanctæ patrocinio, ut narrat in litteris, quibus rogat prædictam reliquiarum particulam. Epistola illa Belgico sermone conscripta est, & hactenus conservata. Latina faciam præcipua capita, quæ huc transfero. Ait primò se diu summa pressum fuisse solicitudine*, Quia, *inquit*, misericors ac justus Dominus nos castigavit morbo contagioso seu pestilentiâ, quæ per medium circitèr annum duravit in communitate nostra.

452 *Deinde testatur se magno vitæ periculo Sacramenta ægrotis administrâsse, ac laudat Deum, quòd pagum illum mirabiliter malo illo liberaverit, hoc præcipuè attribuens* S. Rosaliæ *patrocinio:* Nam, *inquit*, postquam Dominicâ decimâ sextâ post Pentecosten, incidente in diem IX Septembris, in longo supplicantium agmine per pagum nostrum circumtulimus pictam S. Rosaliæ imaginem, quæ jam ultra annum magna devotione honorata fuit in ecclesia nostra; experti sumus ab illo die neminem occubuisse aut ægrotâsse pestilentiâ. Id unusquisque advertit magna cum admiratione: & ab illo die communitas nostra magis semper magisque se devotam exhibuit ac piam in S. Rosaliam. *Demum addit se hac de causa partem reliquiarum desiderare ac flagitare. Rem autem ita fuisse peractam, non modò memoratus parochus subscripto nomine testatus est, sed idem quoque testatus est ipsius vicarius, D. Paschasius Michaël van Gessel ex eo-*

peste liberatus,

Ccc *dem*

dem Ordine Præmonstratensi, uti & quinque alii ex præcipuis istius pagi, quorum nomina, tamquam testium, epistola leguntur subscripta.

& ideo particula reliquiarum Antverpiensium eò missa, & Sanctæ festivitas instituta.

453 *Allegata & testata ratio permovit R. P. Franciscum l' Hermite præpositum domus professæ, ut pateretur reliquias Sodalitatis Marianæ dividi, approbante antistite Antverpiensi, ac partem earum donaret memorata ecclesiæ pagi Merensis. Testimonium donationis sigillo R. P. Præpositi munitum etiamnum servatur in prædicta parochia, illudque nobis perhumaniter transmisit hodiernus pastor in Mera ex Ordine item Præmonstratensi, R. adm. D. Antonius Ophals. Verba subjungo :* Ego infrascriptus præpositus domus professæ Societatis Jesu hisce testatum facio, particulam hanc ossis S. Rosaliæ candidam, desumptam ex arca reliquiarum ejus, quæ publicæ venerationi expositæ sunt in Sodalitate juvenum instituta sub titulo Natæ Virginis in eadem domo, & cum consensu officialium ac directoris ejusdem Sodalitatis, templo pagi Merensis, ad postulationem adm. Rdi Dñi pastoris Joannis vanden Bogaert ex Ordine Præmonstratensi datam, ut populi devotioni, tamquam antidotum futuris temporibus contra pestem serviat. In quorum fidem has manu mea scripsi & subscripsi, ac sigillo officii mei munivi. Antverpiæ XXIX Novembris MDCLXVIII. *Subscriptum erat*, Franciscus l' Hermite. *Approbatio episcopi Antverpiensis cum facultate exponendi dictas reliquias inferiùs legitur in eadem charta, quæ sigillo etiam episcopali munita est. Dubitari nequit, quin reliquia ista solemniter excepta sint in Mera; at illius solemnitatis memoria conservata non est. De festivitate verò annua, ita scribit laudatus suprà illius ecclesiæ pastor Antonius Ophals :*

Ophals : Celebratur illud festum apud nos annuè cum indulgentiis plenariis, magno populi concursu & publica supplicatione ; *nimirum ipsa die IV Septembris, si sit Dominica ; aliàs verò primâ Dominica post diem prædictam.*

354 *Amplissimum Poloniæ regnum reliquias* S. Rosaliæ *accepit anno* 1630, *atque eam eo dem anno colere cœpit, impresso etiam brevi Vitæ compendio, ut refert Cascinus pag.* 400. *In laudato Compendio Cracoviæ edito hæc sub finem leguntur :* Quo (*anno* 1630) etiam pars costæ illius lapideo cortice inclusa, & parti ossis alterius annexa, curâ Patrum Societatis Jesu, ex regno Siciliæ per Jordanum Cascini ejusdem Societatis (qui inventioni sacri corporis adfuerat, Ordinis sui tunc in ea insula provincialis præses) obtenta, Cracoviam hoc eodem MDCXXX, die XXV mensis Julii, cum fide publica apportata fuit : & deinde mensis Septembris die XXI ejusdem anni in ecclesia S. Barbaræ, domus professæ Societatis Jesu, publicis fidelium honoribus, ecclesiastico magistratu volente & approbante, exposita, contra imminentis epidemiæ pericula amuletum salubre. *Hisce adjungit Cascinus, festivitatem die IV Septembris celebratam fuisse in prædicta S. Barbaræ ecclesia, ac deinde quotannis continuatam. Præterea asserit, malum contagiosum in quibusdam domibus Cracoviæ se manifestâsse, sed favore* S. Rosaliæ *subitò cessâsse. Mancusus tom.* 1 *pag.* 267, *laudans duos auctores Polonos, narrat memoratas reliquias non solùm venerationi fidelium exponi annis singulis in theca argentea pretiosa, sed subinde etiam tempore calamitatis publicæ circumferri in agmine supplicantium. Reliquias verò ejusdem Sanctæ ser-*

Reliquiæ Cracoviam delatæ.

servari etiam in Collegio Cracoviensi, docet ex manuscriptis P. Joannis Scorso.

455 *Varsavia etiam, ubi solet esse aula regum Poloniæ, conservantur* S. Rosaliæ *reliquiæ, quas à regina summo honore exceptas tradit Cascinus. Eas ibidem esse depositas in sacello regio, ait laudatus Mancusus, qui ex testimonio P. Alexandri Saivichi asserit festivitatem ibidem magna solemnitate celebrari. Quin & patronam tempore pestis electam esse à regno Poloniæ affirmat, sed sine teste. Forsan id intelligi debet de ecclesia quadam particulari, non de regno: nam scriptor ille, licet bona fide procedat, subinde tamen fallitur, dum amori suo in* S. Rosaliam *nimis indulget, nonnulla ex conjecturis levibus asserens, aut supra verum exaggerans, ita ut assertis ipsius certam habere fidem non semper ausim, nisi fontes, ex quibus hausit, assignet. Verumtamen dubitare non possumus, quin devotio erga* S. Rosaliam *latè per Poloniam diffusa sit ob Vitam ibidem editam: at nescimus, an festivitas celebretur pluribus locis aliis.*

& Varsaviam ad reginam Poloniæ missæ.

456 *Cùm insula Melitensis anno* 1676 *gravi laboraret pestilentia, postulata sunt reliquiæ* S. Rosaliæ, *ac obtentæ eo successu, ut pestis continuò fuerit exstincta. Narrat id breviter Mancusus tom.* 1 *pag.* 410, *adducens verba Laurentii Hasiac medici Melitensis ex Opusculo de Postrema lue Melitensi, quod mihi ad manum non est. At scriptor hic apud Mancusum ita habet:* Sanctam Rosaliam virginem Panormitanam, totius orbis amorem, & huic lui roseo, quo pollet, odore adversantem extollere, atque clientelam concelebrare cuncti cœperunt. *Ex eodem, opinor, auctore Mancusus Italicè refert, quæ Latinè reddo:* Postquam à magno Priore S. Joannis

Melita peste liberata, ac missæ eò reliquiæ:

nis (*Ordinis Melitensis*) ex loco eminenti ostensæ erant reliquiæ S. Rosaliæ, dono senatus Panormitani ab equitibus Hierosolymitanis (*seu Melitensibus*) impetratæ, Sanctâque invocatâ precibus, lacrymis votisque totius populi Melitensis, secuta est confestim ad odorem hujus Rosæ prodigiosa mali cessatio. *Idem pag.* 273 *affirmat, hac de causa non modò annuam Sanctæ festivitatem in insula Melitensi cæptam esse celebrari, sed patronam quoque specialem insulæ electam: nec non crucem pretiosam dono missam, ut eâ ornaretur Sancta statua in monte Peregrino; ac lampadem argenteam sacello, in quo sacrum Virginis corpus Panormi requiescit.*

idcirco Sancta à Melitensibus equitibus electa patrona.

457 *Amatus jam sæpè laudatus in Opere de Principe templo pag.* 244 *de hisce ita scribit:* Ob Melitam (*anno*) MDCLXXVI peste laborantem senatus (*Panormitanus*) Roseum (*id est* S. Rosaliæ) indulsit os argentea in arca conclusum Gregorio Carafæ, Neapol. Roccellæ Priori: XXII Junii MDCLXXVI Nicolaus Cottonerius, magnus magister (*Ordinis Melitensis*) excepit, ac M (*fortè* mense) Sept., post luem illico extinctam, cum aliis SS. lipsanis, ex Ordinis thesauro eductis, solemni supplicatione per urbem circumtulit. Exinde post absolutum eucharisticum hymnum, unanimi concilii sacri voto inter suæ Religionis ac Vallettæ (*civitatis, ubi residet summus Ordinis magister*) tutelares adlegit, obligans Ordinem ad celebrandas anno quolibet solemnes Vesperas, ac Missam pontificalem XXII Junii in ejus translatione. *Pro hisce laudat Puteum in Historia Religionis Hierosol. tom.* 2 *lib.* 8 *fol.* 448 *: & deinde subdit:* Carafa succedens Cottonerio MDCLXXX transmittens magnam auream crucem, è pectore detractam suo, vo-

voluit Divæ ſtatuam argentea veſte contectam, quam ornant onerantque principum donaria.

§ XLII. Sanatus evidenti miraculo Franciſcus Caſtiglia, cultum Sanctæ promovet in Luſitania: ſanatus item Indiæ prorex, eumdem in India inchoat.

Mirabilis ſanatio Franciſci Caſtiglia,

P*Oſt medium ſeculi* XVII *cultus* S. Roſaliæ *in Luſitaniam quoque & Indiam penetravit operâ maximè P. Franciſci Caſtiglia Societatis Jeſu, qui ſubitò & prodigioſè ſanatus erat per Sanctam, dum poſt abſolutum Societatis tirocinium Logicæ ſtudebat in collegio Panormitano. Res eodem anno* 1663*, quo contigit, fusè narrata eſt, typiſque edita relatio cum approbatione archiepiſcopi Panormitani. Multi deinde ſcriptores eamdem hiſtoriam Opuſculis ſuis inſeruerunt. Quapropter præmitto brevem miraculi relationem, quam Joannes Nadaſi Societatis Jeſu conſcripſit in Opuſculo, cui titulus:* Annus dierum memorabilium Societatis Jeſu, *ut deinde breviter adjungam quædam ab eo omiſſa. Laudatus ſcriptor pag.* 369 *ad* x *Auguſti ſic habet:* Decima die Auguſti anni MDCLXIII Panormi Franciſcus Caſtiglia Panormitanus, Societatis Jeſu religioſus ſcholaſticus, cùm animam propè jam ageret, viſus ſibi eſt coram tribunali lucis immenſæ aſpici benigno vultu à præſentibus iſtic Dei-

Deipara, S. P. Ignatio, & S. P. Xaverio: etiam angelo custode in lectulo jacentem velut complexo, & ei loquente de SS. Eucharistia piè accepta. Accessit ægri lectulum ex alto propiùs S. Rosalia virgo, &; " Francisce, aiebat, moriendum tibi nunc erat: & ego tibi obtinui à Deo sanitatem, si eam velis: erit illa ad majorem Dei gloriam. Fac votum eo modo, quem ego tibi dictabo ". Tum Latinè in hæc verba præibat; ægro quoque ita singula pronunciante, ut ab illa audiebat: " Voveo me servum tuum in vita mea laudem & gloriam tuam promoturum in universo mundo ". Adjecit Sancta Italicè: " Venies ad meum antrum pedes; ac sacrâ Communione piè reficieris: & attende ut impleas id, quod est ad majorem Dei gloriam ". Et post pauca: " Jam, inquit, sanus es ": ac videri desiit, Francisco ita sano relicto, ut nullum doloris, vel debilitatis vestigium persentisceret. Hæc omnia fusè descripta, examinata, & ab illustrissimo ac reverendissimo Panormitano archiepiscopo Petro Martinez ritè approbata, typis variis non semel edita, pro concione laudata, æri Panormi ac Romæ incisa, ac mihi ab ipso Francisco Romæ particulatim narrata sunt. *Hactenus Nadasi, præcipua sanationis capita breviter complexus.*

cujus adjuncta exponuntur:

459 *Nunc ex prolixiori narratione quædam accipe adjuncta. Natus erat Franciscus Castiglia annos octodecim, & biennio laboraverat periculoso morbo, quem omnes nominant* malum cordis. *Malum id adeo creverat à die* VII *Augusti usque ad* X *ejusdem mensis, ut sacrosanctum Christi Domini Corpus ei pro viatico administratum fuerit nocte inter* IX *&* X, *& paulo pòst inceperit omni sensu carere: in quo statu extrema Un-*

Unctio eidem fuit data , & preces ordinariæ pro moribundis recitatæ. In cubiculo autem moribundi erant imagines sanctissimæ Virginis , SS. Ignatii & Francisci Xaverii , ac reliquiæ S. Rosaliæ. *Aderant quoque ægrotanti ea nocte tres sacerdotes , nimirum Philadelphus Vairello collegii minister , Joannes Scorso , & Petrus Maria Grimaldi , quibus accedebat Josephus Candone auditor theologiæ ac sacerdotio proximus , præter fratres infirmis ministrantes. Hi omnes vitam quidem infirmi vehementer cupiebant , sed non nisi mortem exspectabant ; quando subitò circa sextam noctis horam se erexit medio corpore in lecto , lætaque facie oculos aperuit , & clara voce dixit ,* Sancta Rosalia. *Nihil videbant circumstàntes , nisi motus alacres & pios Francisci, qui brachia expandebat suaviter in aëre & rursum claudebat. Nullam quoque audiebant vocem , nisi vocem ipsius ; & ne omnia quidem , quæ ipse se dixisse retulit , audierunt adstantes, nimirum quòd ea protulerit voce nimis submissa, aut interno magis affectu quàm voce articulata. Audierunt tamen præsentes verba omnia voti suprà relati , quæ ita proferebat , ut videretur prolata ab alio verba distinctè repetere.*

visio moribundo oblata ;

460 *Verùm lubet audire ipsum Franciscum, cujus verba Italica solùm Latina faciam :* Adductus eram , *inquit* , ad mortis terminum , quando videbar esse coram Dei tribunali. Stabat illa Majestas in loco elevato & tam splendido , ut splendor me obscuraret. Aderat ad latus dexterum sanctissima Virgo mirabili pulchritudine conspicua & pallio coloris cærulei amicta. Vicina sanctissimæ Virgini , in loco tamen humiliori , stabat virgo S. Rosalia , singularis patrona mea , aliquantulùm ad Dei solium conversa , pulcherrima

rima etiam ipsa & splendidissima, vestitu induta candido & rosis distincto. Erant insuper ab una parte sanctus pater meus Ignatius habitu sacerdotali, & ab altera parte sanctus pater Francifcus Xaverius formâ prædicatoris. Gloriosi hi Sancti me omnes intuebantur vultu alacri atque amabilissimo modo, tamquam me animantes, & cælum mihi addicentes: quæ res me maximè confortabat & consolabatur. Quantùm ad me, videbar mihi esse genibus flexis, & ad latus meum dexterum videbam stantem angelum meum custodem specie juvenis admodùm elegantis & alati. Videbam & dæmonem, in parte tamen valde longinqua humi dejectum & valde confusum. Videbar mihi quamprimum judicandus, ac humili submissione exspectabam momentis singulis divinam sententiam.

votumque ab eodem in visione nuncupatum,

461 Tunc appropinquavit mihi S. Rosalia virgo, mihique dixit: " Francisce, moriendum tibi nunc erat: & ego tibi obtinui à Deo sanitatem, si eam velis: erit illa ad majorem Dei gloriam ,,. Propensus ego in illo casu eram ad moriendum propter certitudinem, quam animo conceperam, quòd irem Deum visurus in gloria. Nihilominus cum interna quadam reluctatione reposui, ut id fieret, quod ad majorem Dei gloriam conduceret. Illa verò vicinior facta, mihi dixit: " Fac votum eo modo, quem tibi ,, dictabo ,,. Et ego admirans, quòd Sancta dignaretur ad me appropinquare, subjunxi: " Sancta Rosalia ad me ,, ? Illa verò cœpit dictare formulam voti, paulatim singula seorsum verba pronuncians, & voce submissa in hunc modum: " Voveo, me servum tuum in vita mea laudem ,, & gloriam tuam promoturum in universo mundo ,,. Quod attinet ad sensum, qui in mente

mea nascebatur, quando repetebam illa ultima verba, fuit promissio procurandi, ut dilataretur gloria S. Rosaliæ, in quacumque essem mundi parte, etiam in Indiis, quarum desiderio me stimulari alio tempore senseram, & mox, aucto stimulo, inclusi voto postulationem superiori bus proponendam de adeundis illis partibus. Nuncupato voto, subdidit Virgo: " Venies ad an-,, trum meum pedes, ac sacra communione piè ,, reficiêris: & attende, ut impleas id, quod ,, est ad majorem Dei gloriam ,,. Animam meam eo tempore sentiebam suavitate liquefieri: atque accedebam ad amplectendum & osculandum sanctos pedes, eosque revera osculabar: & animadvertebam esse nudos, candidos, molles, & calore quasi naturali.

ac secuta momento unico integra sanatio,

462 Post hæc omnia videbam, quòd me benignis oculis intueretur, & animos mihi addidi ad hæc dicendum: " Sancta gloriosa, nullus mi-,, hi credet, ideoque non erit tibi gloria de hoc ,, magno miraculo, si non dederis mihi aliquod si-,, gnum ,,. *Ad hæc, eodem teste, reposuit Sancta:* " Tibi, dum eras moribundus, extremam Unctio-,, nem administravit P. Grimaldi, & jam pro te ,, recitarunt preces PRO MORIBUNDIS; & nonnul-,, li è circumstantibus te tangentes, judicârunt ,, nullam vitæ spem superesse ,,. Hæc fuit ipsius responsio, & plenè mihi satisfecit, quia, quemadmodum novo juramento testor, nihil noveram de istis adjunctis. Post hæc rursum pedes ejus osculabar: & illa dicens mihi, ESTO JAM SANUS, videri desiit, relinquens odorem tam suavem, ut illum nequeam ulli odori terreno assimilare, quamvis eumdem per quadrantem circitèr horæ perceperim, ubi integrè eram sanatus: credens autem illum percipi à P. Joanne Scor-

Scorso confessario meo, de eo ipsum interrogavi. Deinde subitò me erexi in lecto, dicens: Sum sanus, nullo mihi relicto vestigio doloris, debilitatis, aut cujusvis alterius, quod mihi post consuetum malum meum semper supererat. Scripsi continuò propria manu breviter factum, jubente dicto patre meo spirituali: sine ullius adjumento me vestibus indui, & flexis genibus cum circumstantibus de favore accepto gratias egi sanctæ Virgini. Matutino tempore in ecclesia cum reliquis ad Communionem accessi in sacello S. Rosaliæ. Deinde mansi genibus nixus sine ullo incommodo ad spatium unius horæ circitèr. Ceterùm in omni hac relatione bene animadvertendum est, me fuisse perfectè mentis compotem, meque discurrisse atque attentè cogitâsse, quando loquebatur Sancta, aut ego respondebam, meque optimè cognovisse, quòd sua benignitate mihi sanitatem restitueret. *Hactenus Franciscus ipse, qui triduo pòst speluncam* S. Rosaliæ *pedes invisit, & omnia religionis exercitia cum aliis statim obire cœpit, ut alii latiùs referunt, testantes spiritûs fervorem novum ei quoque fuisse datum: de quo verisimiliter plura dicere poterant, & haud dubiè dixissent, si scripsissent post mortem ipsius.*

miraculum ab antistite Panormitano approbatum:

463 *Porrò noluerunt Patres Panormitani, ut tantum* S. Rosaliæ *beneficium, tamque evidenti miraculo obtentum, debita careret approbatione & confirmatione, sed rem detulerunt ad curiam archiepiscopalem, à qua post testes auditos, re diligenter examinata, decretum prodiit, cujus hic est titulus:* Decretum illustrissimi & reverendissimi domini, D. Petri Martinez Rubio, archiepiscopi Panormitani, sanctissimi domini nostri domini Alexandri Papæ VII prælati familiaris

& assistentis, & à consiliis statûs Catholicæ Majestatis &c. *Sententia verò lata est talis :* JESUS. Dicimus, pronunciamus, decernimus & declaramus, Franciscum Castiglia, clericum Societatis Jesu religiosum, de quo in hoc processu agitur, miraculosè fuisse liberatum à morbo, & sanitati restitutum, talemque sanitatem derepentè recuperatam per intercessionem S. Rosaliæ virginis, supernaturaliter & miraculosè accidisse, & pro vero miraculo judicari debere, & publicari posse : & ut miraculum approbamus, declaramus & authorisamus de consilio infrascriptorum tam sacræ theologiæ quàm juris canonici doctorum omni meliori modo.

Petrus archiepiscopus.

S. T. & U. J Doct. cantor D. Joannes Antonius Gelosus, abbas S. Nicolai lo Reale civitatis Mazariæ, vicarius & visitator generalis.

S. T. & U. J. Doct. D. Simon Fimia, abbas sanctæ Luciæ Nethi, vicarius generalis ad pias causas, regius visitator generalis pro S. C. M. episcopatuum Cefaludensis & Pactensis.

S. T. & U. J. Doct. D. Joannes Baptista Bongiorno, protonotarius Apostolicus, & rector ecclesiæ parrochialis S. Antonii.

Fr. Angelus à Politio Ordinis Minorum.

Fr. Petrus à S. Hippolyto Carmelita Discalceatus.

Thomas Tamburinus, rector collegii Panormitani Societatis Jesu.

Petrus Salernus è Societate Jesu. *Hactenus de sanatione Francisci planè prodigiosa, sed iis rationibus & auctoritatibus asserta & confirmata, ut dubitem, an tam imprudentes reperiantur hæretici miraculorum osores, ut hoc factum audeant in dubium vocare aut inficiari apud prudentes.*

464

464 *Quid verò deinde factum sit de Francisco Castiglia, & quo ille modo gloriam* S. Rosaliæ *promoverit, narrat Mancusus tom. 2 Opusculi sui, adjutus ad id litteris, quas ipse Franciscus scripsit ad fratrem suum, D. Bartholomaeum Castiglia, non solùm nobili stirpe, sed multis quoque titulis & officiis illustrem. Satis mihi erit, præcipua relationis capita breviter huc transferre. Primò gratiæ plurimæ Deo &* S. Rosaliæ *fuerunt actæ, vulgatumque per totam Europam miraculum, ut latiùs videri potest pag. 12 & sequentibus. Secundò Castiglia, petita facultate in Indiam proficiscendi eâque concessâ à Joanne Paulo Oliva, Societatis Jesu præposito generali, Panormo Neapolim ea intentione discessit die* VIII *Octobris anni* 1664; *indeque Romam. Eluxit in hoc facto divina providentia: nam præpositus generalis, motus precibus illustrium Francisci parentum, missionem differre voluit, eumque in finem scripsit Panormum; at allatæ sunt eæ litteræ, postquam Franciscus discesserat: idemquè rursus Neapoli factum: nam & eò mandatum subsistendi pervenit seriùs. Itaque, cùm hæc divinæ dispositioni attribueret Pater generalis, facultatem proficiscendi semel datam non revocandam censuit, sed confirmandam, prout eamdem revera Romæ ratam habuit.*

Sanatus Franciscus, ut in Indias proficiscatur Romam venit:

465 *Romæ ad menses aliquot substitit Castiglia, nec ibidem defuit occasio gloriam* S. Rosaliæ *promovendi: nam, cùm claræ esset stirpe, celebrique sanatione magis innotuisset, invisebatur à personis principibus, quibus sanationem suam candidè enarrans, devotionem erga* S. Rosaliam *conabatur instillare. Inter alios serenissimus Bavariæ dux Patri cuidam Germano Romam profecto mandavit, ut factum ex ore ipsius*

ubi Sanctam curat pingendam, sicut apparuerat:

Fran-

Francisci disceret, sibique deinde referret. Usus ea occasione Franciscus imaginem S. Rosaliæ *cum precibus in ea scriptis misit serenissimo duci, cui id munusculum fuit pergratum. Laboravit interim diligenter Castiglia, ut vultum Sanctæ, qualem viderat, penicillo haberet expressum: atque id demum consecutus est. Quippe* xx *Decembris ejusdem anni* 1664 *ita ad D. Josephum Castiglia patrem suum Româ scripsit:* Post diuturnos labores obtinui à peritissimo pictore vultum S. Rosaliæ, sicut mihi apparuit, atque is est simillimus. Spero finitum fore hoc tempore matutino: ad hoc prototypon aliud exemplar curabo pingendum, quod tibi transmittam, ut illud habeas ad mei memoriam. *Mansit illa imago in illustri domo* Castiglia *vel* del Castillo, *& nunc est apud R. P. Ignatium Stanislaum Castiglia, provinciæ Siculæ præfecturâ perfunctum, & domus professæ Panormitanæ præpositum, qui jam sæpe in hisce Actis laudatus est, & numquam satis laudari poterit pro insolita humanitate & diligentia, quâ studuit undique monumenta colligere eaque cùm per se tum per subditos suos humanissimè mihi transmittere, ac annotationibus diligenter illustrare.*

hæc tabula hactenus servatur: ejus figura hic data.

466 *Porrò post laudatam imaginem in tabula hac leguntur scripta:* Hoc vultu, hac veste, sed longè pulcherrimis, diva Rosalia anno MDCLXIII, mense Augusti, die IX, hora VII, Francisco Del-Castillo, ætatis suæ anno XIX, Soc. Jesu quinto, dum comploratus ageret animam, sese, duce Virgine Maria, cum SS. Ignatio & Xaverio, in augustissimæ Triadis conspectu, dæmone jàm perterrito, videndam præbuit: statimque ejus ope & alloquio est vitæ restitutus. Qui dum Rosaliæ jussu ejus laudem & glo-

gloriam promoturum in universo mundo vovisset, atque in Indias, ut vota persolveret, properaret; hanc ipsam effigiem visæ Divæ propè simillimam, Romæ fortè divino consilio depictam casuque habitam, optimo parenti suo D. Josepho Panormum misit: quam tutelare veluti numen domus Del-Castillo æternum volet. *Laudatus mox P. Ignatius Stanislaus Castiglia notavit prædictam imaginem fuisse pictam secundum quamdam beatissimæ Virginis Mariæ effigiem, quam fortuitò Romæ viderat Franciscus Castiglia, & in qua ipsum vultum* Rosaliæ *sibi olim apparentis deprehenderat. Effigiem ex prædicta archetypa eleganter adumbratam, quam idem nobis transmisit, æri incisam hîc exhibeo.*

467 *Porrò Franciscus Castiglia discessit Româ*

Castiglia pietatem erga S. Rosaliam excitat in Lusitania;

mâ in Lusitaniam, perlatusque Ulyssiponem accessit ad Lusitaniæ regem, qui miraculum Panormi factum ex ore ipsius audire voluit, & reliquias S. Rosaliæ *piè veneratus, imaginem quoque ipsius à Francisco oblatam benevolè accepit. Quin & dixit, teste Mancuso pag.* 18 *:* Volo ut ab hoc tempore thaumaturga hæc Virgo habeatur & agnoscatur tamquam patrona regni mei. *Præterea uxor comitis de Castelmelhor, qui erat ex præcipuis regni administris, & filius ipsius natu maximus periculoso decumbebant morbo, reliquiisque* S. Rosaliæ *applicatis brevi sanitatem adepti sunt, mirantibus medicis, ut scribit idem auctor, dicens alia quoque beneficia per* S. Rosaliam *impetrata esse in Lusitania. Unum refert nominatim hoc ferè modo.* Scalabi *(oppidum est Lusitaniæ ad Tagum vulgò* Santaren *dictum) mulier pauper diris torquebatur doloribus per totum corpus. Transiens illic Castiglia ei reliquiis* S. Rosaliæ *bene precatus est, & mox omni dolore fuit liberata. Ex hisce satis liquet, devotionem erga* S. Rosaliam *in Lusitania excitatam fuisse per Franciscum Castiglia: eamdemque ibidem continuatam, constat ex fragmento epistolæ anni* 1721*, quod recitat Mancusus pag.* 19 *: nec tamen certum hinc fit, an etiam festivitas annua ibidem aliquo loco celebrata fuerit, aut modò celebretur.*

dum navigat in Indiam, prorex voto sanatur, Castiglia pro eo se devovens moritur:

468 *Anno* 1666 *Castiglia sacerdotio initiatus est Ulyssipone, indeque eodem anno cum aliis Patribus Societatis Jesu discessit in Indiam navi vectus Lusitana. Vehebatur eadem navi novus Indiæ prorex D. Joannes Nugnez, comes S. Vincentii, qui P. Franciscum magni faciebat & amabat. Verùm cùm erant circa promontorium Bonæ spei, pestis classem invasit ipsamque pro-*

regis

regis navem. Prorex ipse pestilentiâ tactus, eò deductus est, ut de vita ejus desperarent medici. Emicuit in hoc casu charitas P. Francisci Castiglia, qui humili prece reliquum vitæ suæ Deo obtulit, ut vita proregi conservaretur diutiùs. Factum id per litteras testati sunt prorex ipse & P. Grimaldi, missionis Superior & P. Francisci confessarius. Res evenit, prout rogaverat Castiglia, atque hoc modo. Accepturus erat prorex sacrosanctum Sacramentum pro viatico per manùs P. Francisci; quando hic priùs eum monuit, ut voveret elegantem ecclesiam S. Rosaliæ *construere Goæ, eamque reditibus donare pro Missa perpetua, si Sanctæ patrocinio sanaretur. Votum istud nuncupavit prorex ac juramento firmavit eo eventu, ut simul febri, vomitu ac pustulis pestilentibus liberaretur, momentoque perfectam consequeretur sanitatem. Contrà P. Franciscus Castiglia statim mortifero correptus est malo, gratiisque Deo &* S. Rosaliæ *actis de precibus suis exauditis, mira pietate acceptis extrema morientium subsidia, ac spiritum Creatori suo placidè reddidit* XXVII *Augusti anni 1666 in navi pratoria, cui à* Santa Teresia *nomen erat. Plura de hisce videri possunt apud Mancusum tom. 2 pag. 20 & seqq.*

Cultus S. Rosaliæ per proregem in India promotus.

469 *Prorex autem Goam felici dein navigatione perlatus, mox elegantem ecclesiam* S. Rosaliæ *prope Goam in monte ædificandam curavit. Prima ibidem Sanctæ festivitas magno apparatu celebrata est die* IV *Septembris, anno verisimiliter 1667, cantatis solemniter Vesperis in pervigilio* III *Septembris, quemadmodum latiùs refert Mancusus pag. 26 & seqq. Festivitatem istam primam honoravit conversio decem partim puerorum partim puellarum, qui tempore divi-*

ni Officii omnes simul elata voce baptismi gratiam flagitârunt. Puellis omnibus impositum est Rosaliæ nomen, quod multis commune facere studuit prorex, assignatis reditibus pro dotatione pauperum puellarum, quæ id nomen gestarent. Ceterùm prorex ille usque ad mortem S. Rosaliæ *cultum conatus est promovere. Hunc in finem Missam perpetuam & festivitatem annuam censu sufficienti stabilivit, & ecclesiam tam pretiosa supellectili quàm reliquiis* S. Rosaliæ *à P. Castiglia acceptis donavit, ita ut re ipsa ostenderet se substitutum esse laudato Patri ad promovendam in India Sanctæ gloriam.*

§ XLIII. Reliqua de cultu, reliquiis & beneficiis S. Rosaliæ in America & Africa.

Cultus Sanctæ in Brasilia,

IN *Americam etiam penetravit cultus* S. Rosaliæ; *neque id mirum de regnis & provinciis Americæ, quæ sub dominio sunt regis Catholici, cùm Sanctæ cultus omnibus subditis regis Hispaniarum sit communis; sed magis est mirandum de aliis Americæ provinciis. Nomen* S. Rosaliæ *celebre esse per totam Brasiliam, quæ paret regi Lusitaniæ, ostendit Mancusus tom. 2 part. 4 § 13, allegans verba P. Antonii Mariæ Bonucci Societatis Jesu, qui diu in Brasilia habitavit, & ejusdem Sanctæ Vitam ibidem edidit sermone Lusitano. Testatur is, nomen* Rosaliæ *frequenter puellis imponi in baptismo, vestem anachoreticam à multis gestari ad ejus honorem,* con-

congregationem piam sub titulo S. Rosaliæ *erectam, ac demum referri ab incolis beneficia cujusvis generis, quæ patrocinio ejusdem Sanctæ referunt accepta. Accedit P. Alexander Perier, qui provinciam Brasiliæ Societatis Jesu pro Provinciali olim gubernavit, ac reversus in Italiam collegium Faventinum rector administravit: nam hic affirmat in ipsa Brasilia metropoli festivitatem Sanctæ quotannis celebrari die* IV *Septembris in collegio Societatis Jesu. Urbs illa olim episcopalis, nunc archiepiscopalis,* Soteropolis *à Latinis passim vocatur, estque caput Sinûs Omnium Sanctorum ac regni totius, vulgò* S. Salvador de la Bahia de todos os Santos.

in Peruvia, aliisque Americæ regnis:

471 *Maximam esse devotionem erga* S. Rosaliam *in regno Peruano, testatus est P. Sebastianus Morales Societatis Jesu, à provincia sua tamquam procurator Romam missus, asserens ibi etiam Vitam ipsius editam esse sermone Hispanico. Cùm verò multùm desideraret particulam quamdam reliquiarum ejusdem Sanctæ; illam, teste Mancuso, qui ipsum Romæ allocutus est, obtinuit per Patrem aliquem Siculum, promittens reliquias istas Limæ, simulac eò pervenisset, pretiosa includendas theca & publicæ venerationi exponendas. Hæc Mancusus, qui mox* § 4 *pergit cultum* S. Rosaliæ *ostendere per Novum regnum Granatæ, per Novam Hispaniam perque alias Americæ provincias Hispanis subjectas. Verùm cùm nullum possit esse dubium de cultu Sanctæ in ditionibus regis Hispaniæ, breviter tantùm indicabo nonnulla beneficia, quæ in amplissimis istis regionibus obtenta dicuntur, prætermissis sacellis, ecclesiis, aliisque cultûs indiciis, quæ apud ipsum Mancusum reperiri poterunt, & verisimiliter quotannis multi-*

tiplicantur, Hac quoque de causa nihil dicam de regno Chilensi, licèt ex litteris P. Caroli Haimbhausen, qui procurator provinciæ Chilensis Societatis Jesu in Europam missus est, hoc ipso anno 1746 *intellexerim*, S. Rosaliam *ibidem in magna esse veneratione.*

varia ibidem

472 Emerita, *aut* Merida, *ut vulgo vocatur, urbs alia est Novæ Hispaniæ in provincia Jucatania, alia Novi regni Granatæ. In hac posteriori malum contagiosum invaluerat adeo, ut domos omnes inficeret. Uni soli dicitur pepercisse domui, cujus possessor imaginem* S. Rosaliæ *habebat, eique devotus erat. Hanc relationem scripto dedit P. Xaverius Joppolo Jesuita Panormitanus, qui diu in America pro conversione infidelium laboraverat, indeque reversus, Panormi in domo professa defunctus est. Eodem teste, quando prima vice celebrata est Sanctæ festivitas in Fano S. Joannis, circumlata in agmine supplicantium imagine* S. Rosaliæ, *mox disparuerunt innumeræ locustæ, quæ quatuor aut quinque annos territorium urbis magno affecerant detrimento. Non satis mihi apparet, quodnam sit istud Fanum S. Joannis, cùm varia sint in America; cúmque Mancusus scribat*, San Gioan Girone, *quod eo modo expressum nullibi invenio. At satis est, quod constet de facto. Præterea narrat Mancusus pag.* 41 *in Nova Biscaia anno* 1716 *constitutum fuisse pagum, cui datum est* S. Rosaliæ *nomen, uti & præcipua ecclesia in eo ædificata: populum autem illius pagi immunem fuisse à malo contagioso, quod in circuitu sæviebat: nec aliud contra malum fuisse adhibitum remedium, quàm aquam per reliquias* S. Rosaliæ *sacratam, quam bibebant. Reliquias porrò Sanctæ eò tulerat P. Aloysius Man-*

Mancusi Siculus Societatis Jesu , qui & pagi incolas congregâsse , & per easdem reliquias horridam tempestatem sedâsse dicitur ibidem pag. 43. Pro his omnibus laudatur epistola P. Francisci Sanfilippo , data Mexici mense Novembri anni 1723.

473 *De Nova Gallacia Mancusus varia refert ex testimonio P. Francisci Mariæ Gravina , Societatis Jesu in America missionarii , quæ compendio huc transferam. Reperiuntur in memorata provincia duo seu oppida seu pagi , in quibus cura fidei promovenda PP. Augustinianis est demandata. Uni nomen* la Barca , *alteri* Ocotlan. *Posterior hic locus in tabulis geographicis notatus reperitur non longè à Guadalaxara Nova Gallaciæ metropoli , ex quo colligitur , priorem quoque in eadem esse vicinia. Hoc autem in Ocotlan anno* 1706 *factum narratur. Variola , notum malum maximè puerorum , licèt nulli subinde parcat ætati , multis hominibus in Ocotlan mortem inferebant. Hac de causa quædam* S. Rosaliæ *devota duas Missas votivas ad honorem ipsius cantandas curavit , aliasque preces jungendas. Cantatâ autem Missâ secundâ die* XXVIII *Junii ,* prorsus cessavit pestis , *ut habet Hispanica relatio , quæ variolas* pestis *nomine hic designat , quia malum est contagiosum : nam antea clarè* birvelas , *seu* virvelas , *id est* , variolas *nominaverat. Porrò pia mulier , quæ Missas istas pro omni populo celebrari curavit , pro una speciatim puella ex variolis moribunda Sancta imploravit opem , invisens aut imaginem aut locum ei sacrum , quod distinctè non dicitur ; eique vitam & sanationem feliciter impetravit.*

in diversis provinciis

474 *Addit scriptum istud Hispanicum , puerum , nomine Michaëlem , quem pater ipsius Thomas*

impetrata beneficia ;

mas Lopez de Resamano quasi pro mortuo habuerat, ex variolis convaluisse in pago la Barca, *ubi ad ipsum per eamdem mulierem missa erat imago* S. Rosaliæ *& oblatum sacrosanctum Missæ sacrificium: mulierem quoque Joannam nomine, febribus & variolis laborantem, ibidem implorâsse* S. Rosaliæ *patrocinium, ac feliciter convaluisse. Demum cùm nimia siccitate fruges in locis istis periclitarentur, Missam votivam de* S. Rosalia *celebratam esse in* Ocotlan, *& mox abundantem impetratam esse pluviam, quâ discussum fuit periculum, docet eadem scriptura Hispanica apud Mancusum pag.* 44 *&* 45. *Laudatus auctor deinde multa accumulat de eximia* S. Rosaliæ *veneratione in variis Novæ Hispaniæ provinciis, præsertim in Mechoacana & in Mexicana. Verùm cùm sola colligere statuerim Sanctæ beneficia, quòd de cultu omnibus communi aliunde constet, satis mihi erit verba Italica P. Francisci Sanfilippo Latina reddere.* Hìc Mexici, *inquit*, magna est devotio (*erga* S. Rosaliam) & gratiæ miraculaque sunt innumera. Integræ familiæ, dominante malo quodam contagioso, infirmitate sunt liberatæ per aquam Sanctæ; *id est, potu aquæ, cui reliquiæ fuerant impositæ.*

etiam in California,

475 *California necdum satis erat nota, quando jam prima suscepit fidei semina, & cultum* S. Rosaliæ. *Credita olim est insula maxima Americæ Septemtrionalis. At errorem illum anno* 1701 *feliciter detexit P. Eusebius Franciscus Kino, Germanus Societatis Jesu missionarius, qui itinere triennali per Americam Septemtrionalem, postquam duo transierat flumina, nimirum flumen* Cæruleum *& flumen* Coloratum, *quo California à Novo Mexico separatur, se tandem in California esse miratus est, prout latiùs*

tiùs refertur in Opuſculo Gallico, cui titulus Lettres edifiantes & curieuſes, *in epiſtola dedicatoria quinta epiſtolarum collectioni præfixa, & oſtenditur in tabula geographica Californiæ, eidem volumini inſerta. Verùm deſcriptio Californiæ huc non ſpectat, ſed cultus* S. Roſaliæ *in vaſtiſſimam illam provinciam feliciter inductus, ut patet ex laudata modò tabula, in qua cum aliis notatus reperitur pagus* S. Roſaliæ. *Cultum autem hujus Sanctæ ibidem excitare præcipuè cœpit P. Franciſcus Maria Picolo, Siculus Societatis Jeſu miſſionarius, qui inter primos fidem in California propagare cœpit, ut videri poteſt tom. 5 Litterarum mox laudatarum à pag. 248, ubi amplam relationem de tota miſſione Californiæ ſcripſit ad ſenatum Guadalaxarenſem. Idem P. Petro Reggio, Sicula provinciæ præpoſito ſcripſit, ſe* S. Roſaliæ *patrocinio maximè attribuere uberes fructus in miſſione ſua collectos.*

Quò delatæ reliquiæ Sanctæ.

476 *Ex Sicilia deinde in Californiam profectus eſt P. Ignatius Marini ejuſdem Societatis, qui acceptas* S. Roſaliæ *reliquias ſecum eò detulit, teſte Mancuſo pag. 51. Deinde verò ad fratrem ſuum P. Franciſcum Marini ſcripſit, trium ſibi pagorum in partibus Californiæ vicinis curam eſſe, omneſque ſubditos patrocinio* S. Roſaliæ *, cujus favori referebat acceptum, quòd, cùm in omnibus iſtis partibus dirum ſaviret contagium, nullus ex tribus iſtis pagis malo fuiſſet correptus. Ceterùm, dominante ante paucos annos malo contagioſo in Nova Hiſpania,* S. Roſaliam *fuiſſe multorum refugium, magnamque in eam fuiſſe pietatem ejuſdem mali cauſâ in Portu Principis, oppido Cubæ inſulæ, vulgo* Porto del Principe, *Havanâ anno* 1740 *perſcripſit P. Joſephus Xaverius Alagna ad P. Caietanum Noto,*

Noto, qui litteras mecum communicavit. Hactenus dicta de America ostendunt, S. Rosaliam *ibidem in multa haberi veneratione, valdéque in clientes suos beneficam esse: quod ad propositum nostrum sufficit.*

In Africa etiam

477 *Ne Africa quidem, licèt pauciores numeret Christianos quàm reliqua mundi partes, cultu & beneficiis* S. Rosaliæ *prorsus destituta est. De Exilissa urbe, quæ Hispanis* Ceuta *dicitur, nullum potest esse dubium, quin ibi Sancta colatur, cùm illa dudum fuerit Hispanorum regi subjecta. At magis mirandum est, eidem Sanctæ honorem haberi non à Christianis solùm, sed etiam à Mauris Mahometanis. Asserit Mancusus tom. 2 pag. 53, Tuneti fontem esse prodigiosum, cui nomen est* S. Rosaliæ, *potuque istius aquæ salutem restitui infirmis, non solùm Christianis, sed Mahometanis etiam. Pro facti veritate laudat P. Franciscum Raimondi, qui diu in regno Tunetano fuerat missionarius, & quem id sæpiùs referentem audivit. Itaque de puteo ipso, sanitatem suis aquis reddente infirmis, non videtur dubitari prudenter posse. Verùm forsan aliqui dubitabunt, an non potiùs naturali vi istius aquæ, quàm alicui miraculo, attribuenda videatur sanitas à bibentibus impetrari solita, cùm & aliis locis fontes reperiantur salubres; cúmque solum* S. Rosaliæ *nomen non sufficiat ad credendum, ejus beneficio potiùs quàm aquæ salubritate pelli infirmitatem; præsertim cùm ignoretur, unde vis illa sanandi prædicto fonti sit orta; & non nisi per conjecturam dicatur, aliquid fortasse de sepulcro aut reliquiis Sanctæ eidem fuisse injectum. Itaque ut quid de sanationibus istis certi posse statui, opus esset diligenti examine in ipsis locis instituto.*

478

478 *Porrò in ædificio seu carcere, cui noctu includuntur mancipia Christiana Tuneti, sacellum & altare est* S. Rosaliæ, *in quo divina peraguntur officia, & Sanctæ festivitas quotannis celebratur, atque apparatu quidem magnifico, ad cujus sumptus non Christiani solùm, sed etiam Mahometani concurrunt, si credimus Mancuso, qui & ipsum regem Tunetanum aliquando ad sumptus illius festivitatis subministrâsse asserit, testem pro hisce omnibus laudans memoratum antè P. Franciscum Raimondi. Addit ex testimonio P. Michaëlis Angeli Haghiùs, qui prædicti Patris in missione fuit socius, pestilentiam, licèt sæpe Tuneti dominetur, numquam fuisse in carcere illo Christianorum*, S. Rosaliæ *dicto: quod sanè maximum & mirandum videtur beneficium, si attendamus ad multitudinem mancipiorum, quæ locum illum incolunt, & haud dubiè tanto majori periculo expositi sunt tempore contagionis, quanto angustiùs pr numero conclusi sunt. Hactenus dicta de cultu Sanctæ per præcipuas mundi partes multo latiùs deduci possent, multisque augeri, si opus esset. Verùm ex hisce abundè liquere existimo, gratum fore & jucundum orbi Christiano, si communi Officio cultus* S. Rosaliæ *ad universam Ecclesiam aliquando extendatur. Itaque finem huic Commentario tandem statuo, Vitamque subjicio, ut post hanc tam antiqua quàm recentia miracula ac beneficia, quæ necdum data sunt, pro Vita appendice undique colligam.*

colitur & benefica est S. Rosalia.

* * * *
* * *
* *
*

VITA BREVIS

Auctore Octavio Caietano S. J.

Ex volumine Ms. in bibliotheca collegii Panormitani Societatis Jesu.

Sanctæ gesta, mors, sepultura, cultus :

a b c d e

ROsalea virgo Panhormi *a* nata creditur *b*, unaque fuisse ancillarum Margaritæ *c* reginæ, quæ Willelmi Siciliæ regis conjux fuit, à qua proximum urbi Panhormo montem, cui Peregrino nomen, dono habens, eò secessit, vitamque ab omni consortio remotam in spelunca transegit : ibi piè, sanctéque obiit, humataque *d* est. Propter eandem speluncam ædes divæ Rosaleæ ædificata *e* est, adjunctumque cœnobium eremitarum è familiâ sancti Francisci. In urbe Panhormo ædicula olim fuit sanctæ Rosaleæ nomini dicata, quæ dein sanctæ Catharinæ, in præsentiarum sancto Martyri Ignatio episcopo Antiocheno adhæsit. Erecta divæ Rosaleæ ara, in qua ejus effigies antiqua tabula colitur.

Bivona per eam peste liberata.

2 In oppido Bivona, ædes item beatæ Rosaleæ sacra, cujus origo haud sanè recens est. Sed enim antiquis temporibus, cùm Siciliam pestis lues depopularetur, traditur fœminam divinâ specie, (quæ Rosalea virgo credita est,) bono

no

no viro se videndam obtulisse, monuisseque, ut eo loco, quem illa commonstrabat, ecclesiam conderet, & Rosaleæ dicaret, paruisse hominem cælestibus monitis; ædemque, quæ adhuc manet, ædificàsse. Locus verò extra oppidi muros tunc temporis fuit: nam Bivona muris olim circumsepta, & vestigia murorum extant. Sed ædes consequentibus temporibus majore spatio aucta. Eodem loco, ubi nunc ædes, ingens erat saxum hederâ circumvestitum: in illud etiam veneratio; nam derasus ex eo pulvis ebibitur ab iis, qui frigoribus laborant; & multis inde incolumitas redit. Ignotum oppidanis, quonam ævo extructa, primùm ædes Rosaleæ dicta: sed in ea divæ Rosaleæ tabula est ante annos CXXV f picta, fusumque æs campanum ante annos CXLV. Panhormi solemnis divæ Rosaleæ virginis agitur memoria pridie Nonas Septemb.

f

ANNOTATA.

a *Panormus antiquissima & pulcherrima urbs est Siciliæ ac passim notissima, incolis* Palermo *dicta. Id unum hîc observandum, à variis olim, inter quos etiam est Plinius*, Panhormum *fuisse scriptum, uti à Cajetano scribitur, licèt à Græcis æquè ac Latinis antiquissimis urbs hæc rectiùs* Panormus *legatur dicta.*

b Creditur, *ait auctor, quia antiqua non habebat monumenta, quibus dicta sua firmaret. Hinc sequentes Vitæ adjecit annotationes:* Quæ de diva Rosalea scribimus, ex fama & seniorum traditione accepimus. Opere maximo dolemus nullum de ea monumentum à majoribus nostris conscriptum nos comperisse, cùm omnem

operam ac studium hanc in rem collocaverimus. Plerisque Rosa Lea creditur dicta, quòd ex Lea familia fuerit. *Hac ultima observatio jam abundè refutata est in Commentario num.* 102, *ubi ostenditur illa opinio nata esse ex pictura tecti Olivellensis ecclesiæ, in qua ita scriptum erat Sancta nomen circa finem seculi* XV, *repugnantibus picturis omnibus antiquioribus, aliisque monumentis. Caietanus autem errorem illum popularem partim videtur secutus, partim verò repudiâsse: nam scripsit ille* Rosalea, *mutatâ litterâ* i *in* e, *non tamen* Rosa Lea *geminâ voce. Verum nomen est* Rosalia *Latinè, & secundum idioma Siculum* Rusalia, *Græcis olim fortasse* Ῥοσαλία. *Consule dicta num.* 102 *& seq.*

c *Potuit* Rosalia *vivere in aula inter ancillas honorarias reginæ Margaritæ, ut suo tempore creditum fuisse testatur Caietanus. Potuit & montem Peregrinum accipere dono illius reginæ, ut ibi vitam duceret solitariam, sive credamus monialem fuisse tempore istius donationis, sive malimus dicere usque ad istud tempus in aula vixisse: donatio enim verisimiliter solùm facta est, ut tutò ibi viveret Sancta, non ut montem pleno jure possideret, ac heredi alicui post mortem relinqueret. Eamdem donationem ab aliis quoque assertam fuisse, observavi num.* 100: *neque tamen eam pugnaciter defendere velim, cùm popularis illa traditio non tam certa sit, & à quibusdam fuerit oppugnata. Illud tamen observavi in Commentario num.* 101, *non posse mortem Sanctæ satis probabiliter collocari circa annum* 1160, *sed collocandam esse multis annis seriùs, si inhærere velimus traditionibus per Caietanum assertis de cohabitatione cum Margarita regina, & de donatione montis Peregrini; quia*

quia Margarita Willelmo nupsit anno 1150, *& verisimiliter montem non donavit ante annum* 1166, *quo Willelmus I obiit. Consule de hisce dicta* § 9. *Fateor lubens, auctoritatem Caietani in hisce tanti momenti non esse, ut rem faciat certam. At certum mihi quoque est, pro anno* 1160 *nullam afferri posse rationem alicujus momenti. Annus ille primùm signatus est à Philippo Ferrario in Catalogo generali: ductoremque hunc sine multo examine secutus videtur Cascinus.*

d *Ad hunc locum ipse Caietanus notavit sequentia:* Ante annos fermè viginti, dum hæc scriberem, fæmina, virili veste ac nomine sumpto, Angelum se dixit, habituque eremitarum in antrum divæ Rosaleæ sese abdidit; ubi solitariam vitam per aliquot annos duxit. Dein proximi cœnobii præfecturam suscepit. In ea administratione cupido incessit desodiendi corporis sanctæ Rosaleæ: postea verò quàm rem ligone exequi cœpit, visa exsudare oleo defossa humus, contremuisse antrum: quibus exterrita prodigiis à facinore destitit. *De hac muliere, quæ meliùs edocta vestes sibi congruas deinde resumpsit, deque corpore per alios etiam frustra quæsito, plura notavi in Commentario num.* 183 *& sequentibus.*

e *In Commentario* § 15 *longè plures antiquas* S. Rosaliæ *ecclesias, sacella, altaria, pictasque tabulas assignavi, ita ut de antiquissimo cultu nulla possit esse dubitatio. Unum hîc observo, nempe ignorari initium sacelli hujus in monte Peregrino; indeque suspicionem oriri posse, illud jam extitisse vivente ibidem* Rosalia, *eique usui fuisse. Certè traditio de monte Peregrino*

per

per reginam Sancta donato nonnullum tali suspicioni prabet fundamentum.

f *De ecclesia Bivonensi admodùm antiqua dictum est num.* 164, *& de Bivona per apparentem* Rosaliam *peste liberata num.* 176, *ubi Cascinus existimat factum contigisse anno* 1338. *Id tantùm adjungo, non posse recurri ad hanc apparitionem ad statuendum cultûs initium, cùm diu antè coleretur Sancta aliis locis, idque liqueat ex ipsis Caietani verbis*, Quæ Rosalea virgo credita est. *Quippe Sancta apparens non poterat credi* Rosalia virgo, *nisi hac jam nota fuisset & culta, cùm nec nomen suum nec quidquam de gestis suis legatur revelâsse.*

VITA ALTERA

Auctore Jordano Cascini S. J.

Ex editione impressa anni 1631.

PRÆFATIO SEU DEDICATIO.

Auctor perstringit varia approbationi reliquiarum Sanctæ pravia; a

EMinentissimo ac Reverendissimo Domino D. Joannettino Doriæ *a* S. R. E. Cardinali archiepiscopo Panormitano. Jordanus Cascini Societatis Jesu. Jam inde ab initio, cùm, coortâ Panormi turbulentissimâ pestilentiæ procellâ, quæ rei-

reipublicæ navim malè jactatam in supremum naufragii discrimen adduxerat, divæ Rosaliæ veluti Arctoum sidus *b* ad levandam animorum ægritudinem, sospitandosque vectores apparuit; placitum Eminentiæ vestræ fuit, mihi, etsi ex omnibus ab ipsa dilectis minimè ad opus tanti momenti, quod in ea inventione versatum est, promovendum idoneo, ut meam tamen conferrem laboris ac studii partem, imperare. In qua sanè difficili navigatione *c* nec breves, nec modici durandi labores fuêre adversus tempestatum furias, & malos genios, qui scopulos nobis objectare omni ope nitebantur, quo minùs vel incolumitas publica, vel tam inclytæ Patronæ gloria benè feliciterque procederet; sed cepimus tandem portum, & anchoras jecimus, tum cælestis ejus Facis auspicio, ductuque certissimo; tum ejus, qui clavum tenebat, Doriæ Cardinalis recta gubernatione; cujus in sacris reliquiis ritè approbandis non minùs pium, quàm prudens judicium summi deinde gubernatoris sapientissimi sanctissimique Pontificis Urbani gravissimo suffragio cohonestatum est.

b

c

ac deinde causam & difficultates hujus Vitæ scribendæ exponit.

2 Fas erat igitur votivam tabellam publicæ Liberatrici suspendere, quod uti persolveretur, jussus sum ab Eminentia vestra rerum gestarum ordinem historiæ mandare. Cujus certè conficiendæ majus mihi onus impositum sensi, quàm tum ad earum reliquiarum approbationem desudandum fuit. Quippe cùm multa mihi una in opera fuerint necessariò suscipienda, transigendaque negotia; pervestiganda ea, quæ adhuc in occulto latebant; eruenda ab ruderibus antiquitatis Vita, in quibus non minùs, quàm in durissima silice sacra ossa, usque ad hæc tempora abstrusa erat præteritarum rerum memoria,

quæ

quæ una cum sæculis interfluxisse videbatur, non Panormi solùm, sed ex tota ferme Sicilia recolligenda, loca alia oculis, alia epistolis perlustranda, ac foris etiam, sicubi odoris aliquid hujus Rosæ expiraret, quæ quò magis in cœlestibus fragrabat areolis, eò in terris evanuerat magis. Sed neque his incœptis non obsecundavit hæc Virgo, cujus præsenti ope imagines illæ *d* quasi ex aurifodinis depromptæ atque in lucem sub auspiciis Eminentiæ vestræ datæ sunt. Quæ sanè argumenta, senatu Panormitano ita volente, ex solido argento partim fusa, partim affabrè cælata, gemmea veluti emblemata, inserta sunt novæ hujus ac votivæ arcæ lateribus, quæ in votivo itidem non minore, quàm illa, magnificentiâ extructo sacrario dicata est. Intra eam arcam, si ita visum fuerit Eminentiæ vestræ, rerum etiam gestarum, quas nos vel in inventione testes oculati spectavimus, vel de vita solliciti quæsitores indagavimus, ad conservandam posteritati memoriam monumentum recondere: ea omnia in commentarium retuli, donec multis occupationibus expedito liceat mihi longiorem de his prosequi historiam *e*, eamque pro eo, ac debeo Eminentiæ vestræ, cui S. Rosaliæ gloria usque adeo cordi est, eadem animi demissione consecrare. Vale.

ANNOTATA.

a *Eminentissimus Cardinalis Doria praerat Panormitana ecclesia ab anno 1608: Pestilentia verò Panormi orta erat anno 1624, ut exposui in Commentario § 18. De Cascino actum est § 1, & sæpè per decursum Commentarii, quia omnibus*

bus ferè gestis pro approbatione reliquiarum interfuit.

b *Corpus inventum hac metaphorâ designat; acsi diceret*; Simulac S. Rosaliæ corpus inventum est.

c *Agit de recognitione & approbatione reliquiarum, in qua variæ occurrerunt difficultates, ut expositum est § 20 & seqq.*

d *Vitam antiquis & novis imaginibus adumbratam jam antè in lucem dederat.*

e *Longiorem illam Historiam deinde composuit, sed non edidit ipse morte præventus. Opus istud à Salerno editum sæpè laudavimus.*

CAPUT I.

Sanctæ natales, gesta, mors, sepultura, ac corporis diu absconditi mira inventio.

Sanctæ natales ac primordia: ingressus in speluncam Quisquinensem:

Sancta Rosalia Virgo Panormi patre Sinibaldo nata est, clarissimo genere à Carolo Magno per Italiæ reges, & Marsorum comites, non longa avorum serie ducto. Rogerio *a* Siciliæ regi, ejusque filiæ Constantiæ *b* imperatrici propinquitate conjuncta, in aula regum, ubi orta, etiam educata est. Margaritæ certè, quæ Garciæ *c* Navarræ regis filia Willelmo Rogerii filio nupsit, chara *d* in primis fuit. Sed enim honorum splendoribus, divitiarum commodis, adolescentiæ illecebris per contemptum proculcatis, divino afflata incensaque spiritu, ad Quisqui-

quinæ *e* montes ac nemora ditionis suæ, quadraginta fermè passuum millibus Panormo distantia, angelorum *f* ductu secessit. Hic secretissimam nacta speluncam plures cavernarum anfractus habentem, in quas omnes angustus satis ac perdifficilis erat aditus, in eam, veluti thalamum à cœlesti Sponso sibi paratum, quò remotior ac tutior ab hominum consuetudine & accessu sola cum eo solo degeret vitam, nullis sive solitudinis, sive ferarum, sive etiam dæmonum terriculamentis absterrita, animo ausuque plusquam muliebri, plusquam virili, per os instar putei arctum insiluit, atque ad interiora, quod necesse erat, reptando pervadens, ibi aliquandiu incoluit, eamque domum mirificè adamavit: quod etiam chirographo suo in durissima ejus putei silice insculpto testatum reliquit his verbis. EGO ROSALIA SINIBALDI QUISQUINE ET ROSARUM DOMINI FILIA AMORE DOMINI MEI JESU CHRISTI INI HOC ANTRO HABITARI DECREVI. Quod sanè chirographum mendis ipsis, Puellæ rude Latinitatis ingenium ostendentibus, quasi sigiliis munitum, eodem, quo corpus, tempore *g* divinitus repertum est.

transitus ad speluncam montis Peregrini: gesta

4 Ex hac spelunca divino iterum spiritu, ac cœlestium comitatu *h* ducta, remigravit Panormum, non sanè ad aulam, & paternas ædes, sed altiore quodam consilio ad vicinum urbi montem, quem Erctam *i* Græcorum historiæ, nunc vulgò Peregrinum Panormitani dicunt, præruptis undique saxis asperum, nec nisi per tres semitas arduum præbentem iter, cetera inaccessum ascendit. In cujus excelso vertice, qui ex media eáque amœna planitie assurgit, solitariæ vitæ & contemplationi satis accommodo, quà ver-

vergit ad Boream, speluncam Quisquinensi etiam horribiliorem ac secretiorem offendit. Erat hæc ea tempestate nemore circumsepta, nec tam ad defendendas temporum injurias, quàm perpetiendas naturâ comparata, perenni stillicidio infesta, frigore, luto, tenebris horrida, & vel belluis ipsis inhospitalis. In hanc igitur Virgo per angustum, ut tum res erant, aditum irrumpit. Sed in amplissimo specu extillantibus undique supernè saxis, quæ capiti impendent, vix ullus habitabilis dabatur angulus, quo se stillicidio immunis reciperet. In arctissimum igitur foramen exesæ rupis, & abditissimum, ac vix corpusculi capax, ut pro veste illi potiùs, quàm pro cellula esset, intrudebat sese: ibi præterquam immortali Sponso nulli *k* mortalium cognita castissima Columba delitescere; ibi aspero victu cultuque, prolixis orationibus, perpetuis jejuniis, vigiliis, cæterisque sanctarum ascetriarum afflictationibus se exercere, & non magis adversus corpus suum, quàm infestissimos spiritus assiduè strenuéque depugnare.

k

5 Hujus anachoreticæ ac cælestis omnino vitæ cælites ipsos magistros, adjutores, consolatores habuit. Frequenter eam revisebant angeli & honorabant, sæpè etiam ipsa angelorum Regina cum summo rege Filio, aspectu suo jucundisque colloquiis dignabantur; floribus præterea, ac roseis præsertim corollis *l* eam ornabant, ut essent indicio, quantùm sibi cordi essent, vel efflorescentes in virgineo pectore virtutes, & fragrans in primis virginitatis odor, vel tam multa erga se sanctæ Virginis in solitudine degentis obsequia, atque in primis illa, quibus Matrem beatissimam, & infantem Jesum ornare gestiebat, modò floribus ex prato decerptis *m*, mo-

in spelunca, ac sanctus obitus:

l

m

modò angelicis salutationibus, quasi roseis laudibus ad calculos dinumeratis, quibus solennem nunc precandi ritum, sed per ea tempora singularem usurpabat. Hanc vitam sanctissimè actam consentanea mors excepit, quam ubi instare sibi intellexit, vel usque ad extremum spiritum propositi tenax *n*, ut veteres illæ magnæque anachoretides, sola se in nuda humo composuit, & Crucifixi imaginem in sinu tenens piacularibus globulis sinistra manu pectori admotis & implicitis, dexterâ jam languens sustinens caput, solis spectantibus & adjuvantibus angelis, roseam efflavit animam, quæ ad Sponsum virginum evolavit pridie Nonas Septembris, qui dies tum Panormi, tum in reliqua Sicilia recolendæ ejus memoriæ sacer ac solemnis fuit.

n

sepultura: corpus diu absconditum. Pestis Panormi orta,

6 In hoc antro eorumdem, ut par est credere, angelorum *o* ministerio sepulta ad quadringentos & septuaginta circitèr annos veluti thesaurus abstrusus fuerat, atque ad afflictas patriæ suæ res opesque sublevandas divinâ providentiâ reservatus. Nam hoc in loco, prout erat à majoribus traditum, ab aliis alio tempore perquisita *p*, non nisi anno quarto & vigesimo super millesimum sexcentesimum, cùm maturum ac maximè erat opportunum, inventa est. Hujus anni mense Junio exitialis lues *q* Panormum invasit, ex Lybia importata eo navigio, quo Christiani de Maurorum servitute redempti fide publica reducebantur domum. Serpere ea latiùs in dies ac miserum in modum vexare urbem occœpit. Trepidatum itaque Panormi est, ac primùm ad pacem Numinis exposcendam salutaris Eucharistia in omnibus ferè templis, ut his in malis fieri assolet, exposita: publicæ indictæ preces, supplicationes cleri & religiosorum Ordinum per vices

o

p

q

vices diebus singulis habitæ, sed Idibus Julii sacræ capsæ tutelarium sanctarum Christinæ *r* & Nimphæ more majorum per urbem summo mane circumductæ præeunte clero universo, ipsoque urbis antistite D. Joannettino Doria S. R. E. Cardinali: hos prosequebatur populus, lacrymis & clamoribus ad opem divinam implorandam identidem sublatis.

r

7 Hic autem non sine divinò instinctu factum est, ut duo sacerdotum paria, qui Sanctorum invocando nomina cæteris cantoribus præcinebant, magno quodam intervallo alterum ab altero disjuncta, non ex condicto, sed interno quodam impulsu, post reliquarum virginum patronarum nomina sanctum etiam Rosaliæ nomen, quod ex litaniis desuetudine jam abolitum erat, in civium verò memoriam non nisi festo ejus die incidebat, miro consensu & alacritate animi advocarent *f*. Nec in irritum invocatio cecidit: nam è vestigio visa est compellata virgo Rosalia exaudiisse populi sibi supplicantis preces: vesperi nimirum ejusdem diei sacrum illius corpus, mirabiliter absconditum, mirabiliùs inventum est, nec minore Dei providentia indidem depromptum, quàm fuerat antè depositum.

contra quam dum miro planè modo invocatur Sancta,

f

8 Erant menses jam ferè duo *t*, cùm operam ac laborem in eo loco effodiendo posuerant quidam partim suasu mulieris ob receptam divinitus valetudinem, partim etiam cupiditate ac spe, prout est hominum ingenium, reperiundi thesauri, qui eodem loci ferebatur abstrusus: sed nullus profectò alius sese thesaurus quærentibus obtulit, nisi qui absconditus erat in agro, seu potiùs in petra, quæ sacris ossibus admirabili quodam opere adnata & adhærescens, illa circumquaque vestiebat, ac tumuli loco farta tecta

eodem die invenitur corpus,

t

cta servabat. Igitur hæc sæpè priores investigatores frustrata fuerat, ratos se in duram silicem aliquam, quæ fortè in hujus montis visceribus lateret, inter effodiendum impegisse, nec ultrà ligonibus posse aperiri viam: eademque etiam hos postremos jam labore defatiscentes, atque exitum rei desperantes ab incœpto retraxissent, nisi animos spemque addidisset Deus, ut pertinaciùs illud urgerent. Ita tandem ferreâ clavâ grandem silicem primò rumpunt; alterum deinde totius massæ fragmentum, non quod ita magnæ molis, sed quod majoris præ mole (id quòd erat miraculo) ponderis esset, in alia fragmina discindunt: quæ ubi vacua ac levia conspicantur, rei admiratione attoniti, carissimum exoptatumque Virginis caput jam manibus se tenere animadvertunt.

& ad palatium archiepiscopi deinde portatur.

9 Nec temerè id creditum, nam mirabile illud monumentum, quod nulla humana arte videbatur elaboratum, locus ipse sacri depositi constanti ecclesiæ Panormitanæ, & aliarum traditione certissimus, nuper exorta domi calamitas, cui satis opportunum illud præsidium submittebatur, ratio ipsa inventionis, ossium subitò spectata pulchritudo & integritas, odoris à multis percepta suavitas, subsecutus statim populi concursus, animorumque conspiratio astruebant veritati fidem. Verùm ut res tanta, quâ par erat prudentiâ definiretur, diligenti custodia interdiu adhibita, proxima deinde nocte asportatum in urbem est, quod erat inventum, & in ædium Cardinalis archiepiscopi sacello repositum, donec ex præscripto sacrorum canonum de eo constaret satis. Regebant tunc Siciliam pro rege Philibertus Emmanuel Sabaudiæ ducis filius; Panormum verò don Franciscus del Bosco dux Missil-

ſilmelis, princeps Catholicæ, prætor; D. Joannes Agliata baro Soloënti, D. Joſeph del Boſco, D. Jacobus Lucchiſius baro Camaſtræ, D. Horatius Strozzi, D. Petrus Bongiorno, Dominicus del Colle ſenatores. Qui profectò non magis inauſpicatum annum ſuum invaſione peſtis, quàm tam magni theſauri inventione fortunatum rati, maximopere expetivêre, ut legitima præſulis approbatione ſanctæ hæ reliquiæ haberentur.

ANNOTATA.

a *Rogerius rex Siciliæ primus, ſed dux iſtius nominis tertius, nepos erat Roberti Guiſcardi Normanni, qui Apuliam, Calabriam & majorem Siciliæ partem Saracenis eripuit, ac poſteris ſuis reliquit. Filium Rogerius habuit Willelmum I, quem anno 1150 regni conſortem fecit. Obiit verò anno 1152, vel, ut alii volunt, 1154, ait Pirrus in Chronologia regum Siciliæ.*

b *Conſtantia quoque filia erat Rogerii. Hæc nupſit Henrico VI imperatori, ac cum eo poſt varios reges obtinuit Siciliæ regnum, quod etiam filio ſuo Frederico II imperatori reliquit. Volunt aliqui Conſtantiam monialem fuiſſe ante nuptias; at idem negant alii. Res huc non ſpectat.*

c *Garzias, aliis* Garſias, *aut* Garcias, *hujus nominis erat quartus Navarræ rex, quem Mariana eodem anno 1150, quo filia ejus Margarita Willelmo nupſit, equi lapſu defunctum aſſerit in venatione.*

d *Quod hic aſſerit Caſcinus Sanctam fuiſſe charam Margaritæ reginæ, conforme eſt traditioni per Caietanum in prima Vita relatæ. Attamen in Opere majore opinio illa vocatur in dubium, quia non bene cohæret cum anno emortua-*

tuali 1160, *sive Cascinus ipse abierit in aliam deinde sententiam, sive ejus corrector Salernus. At mihi præplacet opinio hîc asserta, quia annus emortualis omnino est incertus.*

e *De ingressu Sanctæ in speluncam Quisquinensem in Commentario actum est* § XI, & § 2 *data Sanctæque asserta est inscriptio mox referenda: totus verò locus uberiùs descriptus est* § 27.

f *Quo nitatur fundamento illa opinio, quâ creditur Sancta ab angelis ad speluncam ducta, videri potest in Commentario num.* 111 & 112. *Facilè ibi videbit eruditus lector, imaginem illam, qua ibi repræsentatur, non sufficere ad certò asserendam rem tantam, qua ne Salerno quidem ibidem num.* 117 *satis probatur.*

g *Non idem prorsus, sed idem ferè tempus auctor intelligit: nam inventio illius inscriptionis quadraginta diebus posterior est corporis inventione, ut videri potest in Commentario* § 26, *ubi antri Quisquinensis & inscriptionis inventio latè est exposita.*

h *Cælestium comitatum non sic intelligere necesse est, ut credamus angelos visibili specie comitatos fuisse Virginem. Adi Commentarium num.* 133 & 134, *ubi etiam eodem* § 12 *quæritur ratio mutatæ habitationis.*

i *De Ercta monte, nunc Peregrino, deque antro ibi à Sancta inhabitato consule Commentarium* § 25.

k *An nulli mortalium fuerit aliquo tempore cognita, incertum est: at ne satis quidem probabile aut verisimile existimo, mansisse Virginem omnibus ignotam usque ad mortem obitam. De ea Cascini & aliorum opinione disserui in Commentario* § 4, & *subinde breviter aliis locis.*

cis. Videri potest § 13, *ubi de gestis omnibus in spelunca actum est.*

l *Hi favores cælestes non aliud habent fundamentum, quàm pictas quasdam tabulas. At in Commentario num.* 139 *observavi, similia pictorum meditationi ac inventioni attribuenda videri: nec obvio sensu explicandas esse ejusmodi tabulas, nisi divini illi favores aliunde quoque probari possunt. Scimus quidem tantam esse divinæ liberalitatis ac munificentiæ præstantiam, ut* centuplum *promiserit, ac revera tribuat deserentibus sui amore caduca mundi bona; nec dubitamus, quin centuplicatam remunerationem* Rosalia *abundè acceperit: at cùm mille modis electos suos remuneret infinitâ suâ sapientiâ Dominus; nullum nominatim favorem ex ea veritate legitimè colligere possumus.*

m *Ne hoc quidem probabile satis videri, dixi num.* 138.

n *Sanctam probabiliùs non obiisse sine humano auxilio & extremis Sacramentis, nec certum esse situm morientis hic descriptum, ostendi in Commentario* § 14, *ubi & de aliis ad mortem spectantibus egi; & diem emortualem non omnino certum esse, observavi.*

o *Opinionem hanc esse minùs probabilem, probavi num.* 155 *& seqq.*

p *De corpore frequenter quæsito, ac prædictione de eo non reperiendo, nisi tempore gravis calamitatis, vide dicta in Commentario num.* 183 *& sequentibus.*

q *De hac pestilentia actum est* § 18.

r *De S. Christina apud nos disputatum est ad diem* 24 *Julii, de S. Nympha agit Martyrologium Romanum* 10 *Novembris, Siculi verò* 12.

s *Mi-*

f *Mirabilis hæc Sancta invocatio fusiùs relata est in Commentario num.* 198 *& sequentibus.*

t *Dies nimirum quinquaginta, ut dictum est num.* 201 *in Commentario, qui consuli poterit de mirabili inventione corporis, ejusque delatione ad palatium archiepiscopale* § 19.

CAPUT II.

Miracula post corpus inventum: ejus approbatio; Panormus peste liberata: cultus Sanctæ multùm propagatus, & reliquiæ ad varias provincias missæ.

Miracula inventionem corporis subsecuta.

NEc longum interfuit tempus, cùm divina opportunè testimonia accessēre: nam ubi sive ossium, sive lapidis cum illis concreti inter frangendum schedæ discussæ, vel aliquid etiam pulveris circum illa jacentis, vel aquæ de specu extillantis ægris corporibus certâ quâdam fiduciâ applicari cœpta sunt, tanta continuò visa coruscare miracula *a*, ut optimum factu, ac necessarium visum antistiti fuerit, pro sua auctoritate jubere de iis cognosci, & in publicas referri tabulas totam inventionis, & rerum supra ordinem naturæ gestarum historiam. In ea cognitione trecenti fermè testes à gravibus viris in ecclesiastica dignitate constitutis rogati examinatique,

natique, & ad confirmanda dicta jurejurando adacti. Dum hæc aguntur, excedit è vivis Philibertus *b* prorex, cui in Siciliæ gubernatione ejusdem Philiberti suffragio designatus, & regio statim consilio subrogatus est idem Cardinalis Doria, & uti afflictam provinciam susciperet exoratus. Qui sanè utraque potestate abundè pollens, rem Panormitanam universæque Siciliæ labantem consilio suo, ac labore sustentavit confirmavitque. Exacto etiam annuo magistratu, creati prætor D. Nicolaus Placidus Branciforti, princeps Leonfortis, comes Racudiæ; senatores D. Marianus Agliata & Spatafora, D. Ludovicus Spatafora, Didacus Blascus, Thomas Cascini, D. Franciscus Requesens baro S. Jacobi, D. Petrus Septimus. Qui ad civilium rerum curas in tam perturbato civitatis statu multum studii ac negotii, tum ad extirpandum pestilentiam, tum etiam pro inventi corporis approbatione adhibuerunt.

b

11 Itaque ad hanc rem transigendam post preces à multis religiosis viris, multaque pietatis opera ad eliciendam divinam mentem adhibita, ex omnibus ferè Religiosorum Ordinibus theologi, aliique pii juxtà ac graves viri ab antistite in concilium vocati: his humana divinaque testimonia summatim primùm exposita: tum integra singulis tradita, domi per otium expendenda & enucleanda magis. Ubi ea satis ab his cognita ac perspecta, iterum ac tertiò habita consultatio *c*, in qua re maturè discussa, consultoque numquam intermissis precibus Deo, visum est omnibus, ipso antistite rogante sententiam, constare satis, inventi S. Rosaliæ corporis veritatem à Deo miraculis esse testatam. Nam præter innumerabilia signa quotidie ac passim e-

consultationes pro approbatione reliquiarum habitæ:

c

 dita,

dita, quorum ratio haberi vix potest, non pauca ita illustria extitêre, ut non præsentes modò, sed etiam longè per orbem dissitos famâ & admiratione complêrint: plures ab inveteratis deploratisque morbis erepti: aliis animam agentibus planéque depositis vita servata: alii etiam à morte obita, & vel ab ipso pheretro excitati. Sed in depellenda pestilentia ejus maximè virtus enituit, sive à singulorum ejus capitibus, sive à totis oppidis, in primis verò Panormi urbe, in qua illud etiam miraculo adscribendum, quòd intermissâ sancti corporis declarandi curâ, recrudescebat lues, repetitâ, mitescebat.

reliquiæ tandem approbatæ delatæque ad ecclesiam maximam,

12 Itaque ne longiùs civitatis salus protraheretur, quæ à solo novæ Patronæ cultu ac patrocinio pendêre videbatur; rogante sæpè antistitem senatu, expetente populo Panormitano, omnibus optimatibus contendentibus, tandem auspicatissimo jubilæi anno salutis humanæ sexcentesimo vigesimo quinto supra millesimum, octavo Kalendas Martii, juxta sacrorum canonum ritum D. Joannettinus Doria P. Cardinalis, Panormitanus archiepiscopus sua auctoritate corpus S. Rosaliæ esse, ac sanctum habendum asseruit, eoque nomine senatui, facto publico instrumento fide, tradidit, & venerandum populo exposuit, à quo magno concursu, lætitiâ, ac plausu exceptum, lacrymis etiam spe concepta quàm primùm recuperandæ salutis obortis. Pompa, quâ tum primùm ex privato archiepiscopi sacello in ædem maximam debito sanctitati cultu translatum est, pro re & operis festinatione conspicua sanè fuit, non tamen pro flagranti Panormitani populi studio, & meritis Civis suæ magnifica satis.

13 Alia *d* multo magnificentior quatuor ferè men-

mensium spatio comparata, spectataque est v Idus Junii ejusdem anni. Ea visa non tam sacra pompa, qualis in circumferendis sacris reliquiis solemnis in magnis urbibus solet esse, sed planè triumphalis, quâ Virgo sanctissima in urbe sua de pompis ejus atque deliciis devictis prostratisque triumpharet. Arca christallinis compacta tabulis, argenteisque per angulos laminis ornata atque munita, per totam Toletanam aliasque celebriores Panormi vias à lectissimis ex nobilitate viris, in quibus cum pietatis ac generis splendore ornatus etiam corporum emicabat, circumacta est. Convestiti pretiosis peripetasmatis, serico auroque intextis & acu pictis, ad summum usque fastigium & templi maximi, quod raró visum, & domorum parietes. His frondes, tabulæ pictæ, aliaque id genus ornamenta interposita, cùm speciem varietate delectabilem dabant, tum etiam nihil relinquebant rude & inornatum. Erecta passim altaria splendido omni instrumento, cœlato etiam auro argentoque, ac gemmis instructa illustrataque. Arcus quatuor positi ingenti mole, majore artificio, regio propè sumptu. Qui in media civitatis area, quam octogonum vocant, publico ære est constitutus, aureorum ampliùs duodecim millibus constitit, reliqui etiam sumptuosi: quorum unum Genuensium è regione maximi templi, alterum Catalanorum non modico pòst intervallo, quartum propter mare intra portam, quam Felicem vocant, Florentinorum natio dedicavit. Omnes statuis, picturis, carminibus, emblematis ex vario poëtarum ingenio graphicè picti ornatique.

deinde verò per urbem circumlatæ pompâ planè magnificâ, d

14 Ducebant pompam ex quatuor urbis regionibus, in quas æquales partes tributa civitas est, invitati cives, & in quatuor distincti classes,

quæ describitur:

ſes, vexilla holoſerica auroque texta præferebant: in ſingulis autem ſingulæ urbis præſides Agatha, Chriſtina, Nympha, atque Oliva, novam patronam Roſaliam in ſocietatem aſcitam dextrâ ducentes ſpectabantur: acus phrygii opus perpulchrum erat: tum ſodalitates, quæ ſunt Panormi tres & nonaginta, partim vexillis ejuſdem pretii & ejuſdem operis imagine inſignitis, longo ordine per vexilliferos magno comitatu ſtipatos vario ſplendidoque ornatu conſpiciendos; partim Sanctorum ſtatuis auro fulgentibus & vario vocum inſtrumentorumque concentu ducendis, pompam omnem hilariorem jucundioremque faciebant. Cæterùm religioſi Ordines ſua quique pegmata, tum primùm vario argumento S. Roſaliam referentia, affabrè conſtructa portantes ſubſequuti. Impenſa in omnem apparatum centum millium aureorum ſumma. Civitas univerſa nullo peſtilentiæ metu deterrita ad eum diem feſtum, quàm maximè poſſet læto ſplendidoque tum animi tum corporis habitu agitandum effuſa.

Panormus deiu Sanctæ patrocinio peſte liberata.

15 Spes in Virginem ac Patronam ſuam concepta incolumitatis pignus erat: nec ea fefellit. Pro miraculo habitum, quòd in contrectanda ſupellectile, populique tam frequenti conventu, qui per decem dies ad varia feſtiva ſpectacula maximus factus eſt; contagio per has occaſiones graſſari aliàs aſſueta, pro incremento ſumpſerit decrementum: ac ne ambiguum eſſet, cui tantum beneficium adſcribendum foret, cùm ab his diebus uſque ad Idus Julii peſtis variè proceſſiſſet, hoc tamen Iduum die, qui dies anniverſarius inventi corporis eſt, repentè atque omnino ceſſavit. A quo rurſus inito quadraginta dierum numero, perfectæ incolumitati explorandæ veteri obſervatione conſtituto, unà cum

cum pestilentia, reliqua etiam morborum genera evanuerunt; ac tandem aliis decem ad purgandam civitatem exactis, dies Septembris tertius, qui natalem sanctæ Virginis diem præcedit, primus incidit, cùm D. O. laudibus ac novæ Patronæ ritè persolutis, in pristinum cum reliquis Siciliæ civitatibus Panormo restituta commercia *e*.

e

16 Verùm profectò mortalium genus divinis beneficiis nescit uti, sed ea per suam socordiam sæpè corrumpit. Quo vitio factum est, ut recuperata Panormi incolumitas perpetua non esset: nam uti, qui ex intestino aliquo morbo medicorum ope curati sunt, neglectâ corporis adhuc imbecilli custodiâ, ex quovis lapsu detrimentum accipiunt, & in eamdem recidunt ægritudinem, ita sanè illa cælesti ope restituta civitati salus, incuriâ nostrâ conservata non diu est. Quinque circitèr post menses pestilentia revixit, quæ jam planè extincta fuisse videbatur; seu quòd aliquid infectæ vestis, vel non satis exploratæ, vel hominum avaritiâ absconditæ, ad usum, quasi tuta salvaque omnia essent, adeoque ad perniciem depromeretur, sive quòd ex aliis oppidis eodem malo laborantibus (nec enim adhuc Sicilia liberata erat) peregrè venientes in urbem temerè recepti, sive quo alio casu incertum est. Illud pro certo habendum, non sine Dei nutu id contigisse, qui ex erratis hominum attollendæ gloriæ suæ ac suorum argumentum capere consuevit. Ita ex duplicato civitatis malo D. Rosaliæ conduplicatum beneficium est.

Pestis post quinque circiter menses reviviscens Panormi,

17 Eadem opitulante mitior quàm antea lues fuit, nec itidem, ut solebat, recrudescere visa, quinque itidem menses laboratum ex ea est. Ab universa verò civitate omnino depulsa *f* iterum anno MDCXXVI, Mense Junio, recurrente scili-

rursum Sanctæ beneficio, ut creditur, fuit exstincta:

cet *f*

cet peracti anno proximo triumphi, atque ipsius inventionis appropinquante die, cùm Siciliæ præesset adhuc Cardinalis Doria, qui à republica sublevanda non antè conquievit, quàm eam pristinæ incolumitati restitutam expurgatamque redderet, urbis verò magistratum gererent, D. Franciscus Agliata & Paruta princeps Villæ Franchæ, D. Simon Parisius & Bononia baro Melochæ, Gaspar Agliata, D. Vincentius Landolina, D. Antonius Colnagus baro S. Veneræ, D. Antonius Gasconius, Don Carolus de Thermis, qui in eadem restituenda tuendaque strenuè laborârunt. Nec multo pòst latiùs id beneficium in omne Siciliæ corpus à capite promanavit. Ea confessio omnium fuit, Siciliam universam à pestilentiæ morbo, à quo vix aliquando humana arte atque præsidiis populi expediuntur, divæ Rosaliæ beneficio brevì liberatam, haud tam multis civibus desideratis.

varii proreges de Sicilia per Sanctam peste liberata testati sunt.

18 Exinde vulgatâ incolumitatis famâ, mirum quantùm ejus nomen, & cultus in omnes Christiani orbis regiones cœptus est propagari. Quod etiam in publicas tabulas relatum est multis per totam Siciliam à proregibus aliis alio tempore promulgatis edictis, primùm ab eodem Cardinali Doria, deinde à marchione Tavaræ, qui postea Siciliæ præfuit, cùm eodem tempore urbis magistratum gererent D. Cæsar Cajetanus marchio Sortini, prætor; senatores D. Octavius Corsettus, D. Aloysius Silvera, Alfonsus Saladinus, D. Octavius Orioles, D. Petrus Buttunerius, Franciscus Ares; tum demum à duce Albuquerquii, qui hoc tempore Siciliam prorex gubernat; in quibus edictis cùm vel per oppida jam peste purgata, vel per omnem insulam jungendi commercii, vel demum etiam rei familiaris

miliaris liberè transvehendæ potestas fieret, Siciliæ liberatio communi divæ Rosaliæ patrocinio refertur accepta.

Reliquiæ ad varias provincias missæ, g

19 Aliquid inventi corporis reliquiarum g expetitum, ut præsens malorum amuletum. Panormo hæ missæ, ac publicis litteris ab antistite Panormitano comprobatæ, magno cum gaudio, atque omni festivo apparatu à civitatibus exceptæ. Multæ D. Rosaliam in patronam elegêre, quarum hìc catalogum recensere longum esset. Nec verò cum Siciliæ solùm oppidis, sed cum omnibus gentibus id boni communicatum, atque in omnem ferè orbem impertitæ reliquiæ. Romam h atque in alias Italiæ civitates, ad reges Hispaniæ, Galliæ, Poloniæ, in Germaniam denique transmissæ, eademque litterarum fide publica consignatæ, ab accipientibus magno in pretio ac veneratione habitæ.

h

eæque magno in pretio habitæ ab Urbano VIII:

20 Verùm enimvero Urbanus VIII Pontifex Maximus ex urbe terrarum orbis capite, veluti ab excelsa specula signum ceteris extulit, quo & eorum pietatem ratam faceret jam susceptam, & alios etiam face sua inflammaret; mirum enim quantùm tam magnus ac pius Pontifex in hanc Virginem non sine aspirante Deo incensus sit. Quas reliquias thecâ ex auro argentoque pulcherrimè factâ inclusas à duce Montis Alti dono primas accepit, continuò adorationis cultu prosequutus est, idque instrumento publico in Romana curia confecto testatum voluit posteris: neque solum honorem hunc cæteris cælicolis communem, ac debitum habuit, sed quod fuit singularis cujusdam erga eam pietatis, dentem (hic enim erat ex reliquiis excerptus, ac datus) collo suspensum quasi peregrinam magnique pretii margaritam gestavit in pectore.

ab eodem memoria Sanctæ Romanis Fastis addita:

21 Præterea anno MDCXXIX tum sua in Virginem propensa impulsus voluntate, tum rogatu ejusdem Cardinalis Doriæ, & Panormitani senatus, D. Antonii de Requesens principis Pantellariæ, prætoris, Don Caroli Siracusa, D. Mariani Agliata & Spatafora, D. Petri Giurato, D. Joseph Buonajuto, D. Leonis Rossell, D. Gasparis Giurato, senatorum, ejus nomen Ecclesiæ Fastis non sine honorificentissimo elogio adscribi voluit; neque id uno in loco, sed diem natalem pridie Nonas Septembris, & inventionis Idibus Julii recenseri; acceptam postea aliam à Cardinali Doria reliquiarum partem ex brachio eodem cultu habuit; postremò studium in hanc Virginem excandescens in pectore quamvis augusto Pontificis diu contineri non potuit, quin tum aliis signis, tum datis præsertim diplomatis tribus sese proderet, duobus ad Cardinalem archiepiscopum, quorum unum gratiarum actionem de dono reliquiarum misso, alterum de relata in Fastos D. Rosalia nuncium continebat; tertio ad Panormitanum senatum misso, quo ejusdem beneficii sui, & singularis tum in Virginem, tum ejus civitatem universam suscepti amoris significationem gratulationemque tam magno thesauro invento complectebatur. Missa hæc diplomata fuêre anno MDCXXX, D. Mario Gambacurta marchione Mottæ prætore; Joanne Roxas, D. Joseph Antonio Ballo & Sollima barone Calattuvi, Lancilotto Castelli, D. Francisco Russelli Cap., Martino de Pinedo, D. Vincentio Gambacurta senatoribus.

specus montis Peregrini magnificè exornata.

22 Interea civitas Panormitana non minore ardore magnifica opera ad ejus cultum, jam olim voto destinata, ac jam inchoata magno collatæ publicæque pecuniæ sumptu prosequebatur. Nam

Nam antrum Peregrini montis, ubi Divæ corpus inventum, in templi modum conformatum est & exornatum. Ara marmorea eo ipso in loco, ubi sepulta delituerat, constituta. Intra aram imago posita eodem situ gestuque, quo ibidem jacuerat. Columnæ quatuor ex lapide iaspidis ambientes aram æneum tectum fulciunt, quo adversus guttas ex rupe jugiter manantes ara protecta est, cancellis item æneis & ara & ipsæ antri fores munitæ. Reliqua specus marmoreis tabulis, in quibus res illic gestæ carminibus prosâque explicatæ incisæque ad memoriam posteris & exteris cognitionem tradendam, tecta ornataque ferè est tota *i*.

i

23 In urbe verò ipsa hæc sunt: in templo maximo, ubi erant jam à majoribus ædificata duo se invicem è regione spectantia & uno vestibulo comprehensa sacraria, quorum alterum divæ Christinæ, alterum D. Nymphæ (licèt hoc nondum absolutum esset) arcas argenteas reliquiarum custodes religiosè servaret, amplificatis Septentrionem versus vestibuli spatiis, tertium sacellum, ubi S. Rosaliæ novæ patronæ nova arca reponeretur, in antiquiorum medio, ut illis etiam esse ornamento posset, constitutum est. Eâdem operâ crustis marmoreis omnium operti parietes, ac multigenum lapidum expolitorum vermiculatis emblematis luculenter ornati *k*. Arca demum ex argento eleganti opere descripta anno MDCXXXI, prætore Don Francisco Valguarnera & Carretto comite Asori & principe Valguarneræ Cap., D. Petro Palacio, Horatio lo Mellino, D. Carolo del Voglia Capisciano, Andrea Agliata Vespasiani filio, Francisco del Colle, Simone Bonaccolto senatoribus, incepta, quinque mensibus perfecta. Laminarum

Sacellum item Panormi pretiosum atque arca corpori servando eleganti constructa.

k

minarum in ea spectanda crassities, ac varia cælatura: argumenta item vitæ, rerumque gestarum Virginis signis partim fusis, partim anaglyptica arte pulcherrimè factis extantia: alia præterea signa, aquilæ tenentes scuta, bajulique sustinentes arcam: ipsa diva Rosalia in summo eminens: ex solido argento omnia fusa: librarum pondo mille quingentùm.

ANNOTATA.

a *Hæc miracula dabuntur post hanc Vitam partim ex Salerno, partim ex Cascino. De iis jam dictum est in Commentario num.* 207, *ac* 211 *&* 212.

b *Obiit Philibertus Sabaudiæ ducis filius, ac Siciliæ prorex die* 3 *Augusti anni* 1624, *ut habet Salernus in Commentario num.* 208, *&* *Pirrus tom.* 1 *Siciliæ sacræ pag.* 199 *addit Cardinalem Doriam tunc* tertiùm *regni Siciliæ administrationem pro rege suscepisse. Verùm præfectura ipsius tantùm durabat, donec alius prorex à rege statutus advenisset.*

c *De variis consultationibus pro approbatione reliquiarum, earumque recognitionibus consuli potest Commentarius prævius* § 20 *&* 21.

d *De translatione prima ad ædem maximam in Commentario actum num.* 234, *ac deinde de translatione per urbem* § 22.

e *Argumenta præcipua liberatæ pestilentiâ urbis patrocinio* S. Rosaliæ *recensui in Commentario num.* 240.

f *De secunda hac aut reviviscente pestilentia agit Commentarius* § 23.

g *De reliquiis Sanctæ ad varias Siciliæ urbes missis, piéque & solemniter exceptis, multa dicta*

dicta sunt in Commentario § 33 & sequentibus; ubi item expositum, quibus locis electa sit patrona.

h *De transmissis Romam & in varias provincias reliquiis videri potest Commentarius § 30, 39, 40 & seq., de honore iis habito ab Urbano VIII, item § 30, ubi etiam exposita sunt, quæ tam laudatus Pontifex quàm ejus successores præstiterunt ad cultum Sanctæ promovendum.*

i *De ornata Sanctæ specu in monte Peregrino actum est § 25 & iterum § 28.*

k *Pretiosum Sanctæ sacellum, uti & arcam, in qua corpus servatur, § 29 non solùm descripsimus, sed etiam æri incidi curavimus.*

MIRA-

MIRACULA

Auctore Petro Salerno S. J.

Ex Vitis Sanctorum Siculorum Octavii Caietani.

CAPUT I.

Variæ ſanationes, factæ pleraque poſt ſumptam aquam, Sanctæ reliquiis aut lapide ſepulcri conſecratam.

Cur auctor miracula aliqua è multis referat: a

RES ipſa jam poſtulare videtur, ut ſicut aliqua de traditione, cùm opportunus incidit locus, commemoravimus, ita hîc aliqua miracula *a* percenſeantur; nimirum liquidò ut omnibus conſtet, quibus rationum momentis ſapientes viri ad hoc de reliquiarum cultu decretum ſanciendum inclinati ſint; tum ut perſpecta ſint Dei auctoris omnium opera, qui & in Sanctis ſuis maximè gloriatur, & in hac miſera

ra temporis conditione misericordiam suam cum summa potentia conjunctam elucere voluit maximè. Nec verò consilium est omnia persequi, ne longiùs, quàm satis est, protrahatur historia: sed ex omnibus ea, quæ relatu dignissima sunt, referemus, quæque publicis tabulis consignata, & multorum testium confessione, ac juramento firmata. Et primùm quidem quæ in urbe, tum quæ in lazareto *b* gesta sunt.

b

2 Nympha Quaranta *c* septimum & vigesimum attingens ætatis annum, Prospero Quarantæ muliebrium crepidarum artifici in matrimonium data, partum immaturè abegit: quicum tanta vis sanguinis præter abortientium morem profluere occepit, ut exhaustis cum sanguine viribus semimortua in lecto cubârit. Obstetrix, cujus ætas, ad quinquagesimum quintum producta annum, in ea arte atque experientia consenuerat, ac medicæ artis peritus extemplo convocati, paucas illi vitæ horas naturæ lege permitti uno ore pronuntiant; instrui Sacramentorum armis oportere; & quidem festinato opus esse. Cùm igitur circa secundam noctis horam expiatis exhomologesi animi maculis, deferretur ad ægram Eucharistia, obvius illi fit, Deo potiùs itineris ejus duce, quàm forte, D. Hieronymus de Terminis, qui administrandis lazareti rebus à senatu præpositus, domum se referebat. Equo statim desilit, pietate non minùs quàm nobilitate ornatus eques, & sacram Eucharistiam ad domicilium usque moribundæ prosequitur: postea verò quàm ad templum eam eadem pietate reduxit, tum demum venit illi in mentem ossis S. Rosaliæ, quod secum circumferebat, eo consilio sibi à reverendissimo vicario don Francisco de Riba traditum, ut ægris

mulier ex abortu morti vicina,

c

gris ad ſanctitatem ejus comprobandam applicaretur : dolet ex animo , quòd , cùm data facultas eſſet , per oblivionem & mulieris valetudini , & ſanctæ Virginis gloriæ defuiſſet.

ſumptâ aquâ, quæ Sanctæ reliquiis conſecrata erat, ſubitò ſanatur :

3 Verùm cùm animadverteret eidem ſacerdoti eódem eſſe regrediendum extremæ Unctionis cauſſâ , occaſionemque ſibi oblatam præteritæ culpæ redimendæ , comitem ſe illi adjunxit. Ubi ventum eſt domum , ac res ſacra ritè perpetrata *d* , extractum ex ſacculo holoſerico fruſtulum ejus oſſis , ac pugillum pulveris ex eodem antro montis Peregrini collectum , atque in aquam immerſa *e* precibus S. Roſaliæ à ſacerdote conſecrari jubet , ac viro tradi , qui eam uxori propinet : quibus peractis , ambo diſceſſêre. At vir omni cunctatione abjecta , eam uxori porrigit , monens aquam eſſe S. Roſaliæ ſacram : ſperare ſe ejus ope valetudinem recuperandam. Illa oppreſſos oculos tollens , & ſe , ſalutem ac vitam ſuam Virgini commendans , potum hauſit. Nec illum ſpes , hanc commendatio fefellit : ubi paulùm quievit , marito renuntiat repreſſam aliquantulùm ſanguinis effluentis vim , mox etiam omninò ſtetiſſe , nec ullo ſe morbo gravari. Itaque ab inſtantis mortis periculo eâdem fermè horâ , quâ moriendum illi prædixerant medici , evaſit prorſus incolumis. Quare tam proſpero rei exitu lætus Proſper Deo Optimo Maximo ac ſanctæ virgini Roſaliæ meritas egit gratias ; & ubi illuxit , D. Hieronymum & ſacerdotem convenit , ut tam læta nunciaret , & gratum animum præſeferret.

ſanguis graviter vulnerati lapide ſepulcrali Sanctæ mox ſiſtitur :

4 Nec ſolùm aquæ potus huic mulieri , ſed lapis ipſe S. Roſaliæ alii ſanguinis profluvium ſiſtit. Joannes Andreas Montaltus in pervigilio S. Jacobi apoſtoli anni MDCXXXIV *f* vulnus in adverſo

verso pectore, quà vergit cor, cultro ictus accepit, quo incisa etiam vena est, quam arteriam vocant: tantaque ex ea prosiluit sanguinis copia, ut eo obrutus jaceret exanimis. Cùm multa incassum medicamenta *g* ad eum cohibendum essent adhibita, & chirurgus Joannes Colonna inspectum vulnus humana arte curari posse negaret, atque adeo mortem saucio homini appropinquare, appositus lapis *h* S. Rosaliæ, & sanguinis fontem obstruxit, & semimortuum excitavit, & paucis demum diebus pristinæ incolumitati restituit.

g

h

5 Nec solùm factis vulneribus remedium attulit sancta Virgo; sed etiam ne fierent, repræsentavit: nam Maria de Martino hydrope diu *i* multúmque afflictata, cùm etiam in ea morbus vim confirmâsset suam, teste Willelmo Carrega medicæ artis doctore, nihilque omnia ferè tentata remedia contulissent, nec aliud eodem teste superesset, quàm si perfoderetur umbilicus, aquâ S. Rosaliæ intrito lapidi admixtâ, atque epotâ, omissoque alio quovis medicamine, planè convaluit.

mulier ex hydrope sanata,

i

6 Marcellum verò Lopes *k*, cujus sinistrum oculum propè occupaverat vicinus tumor malis affectionibus scatens, febris etiam invasit. Coguntur medici plures, ut consilium capiant de eo curando: consentiunt omnes resecandum esse tumorem, vel cauterio inurendum: sed humanis remediis divina antevertunt. Admovet ille intumescenti fronti particulam ossis lapidi adhærescentem, quæ ex S. Rosaliæ reliquiis habebatur: exinde captus modico somno. Regressi postridie medici & febri & tumore liberum eum offendunt. Jurârunt omnes eam valetudinem nec

vir ex gravi oculorum malo;

k

naturæ beneficio, nec medicinæ ulli, sed divinæ solùm virtuti tribuendam.

tumor maxillæ momento ablatus, l

7 Simili ferè morbo Agatha Galla divinitus servata est. Hæc sibi derepentè genæ usque adeo intumescenti, ut quasi altera promineret facies, occurrit properè ingesto in os lapide *l* S. Rosaliæ, eique se ac salutem permittendo suam: nec verò cunctata est Virgo invocanti succurrere: eodem temporis puncto evanuit tumor. Id & mulieris ipsius & conjugis, & ancillæ confessione compertum est: insignes etiam medica arte homines juramento affirmant, non potuisse naturæ vi eam humorum copiam sine ipsius mulieris detrimento intrò refundi, sed altiùs eam caussam esse petendam.

diuturnum oculorum malum depulsum: m

8 Accedit his etiam Vincentius Ciaccius graviori periculo in eadem corporis parte liberatus: ex oculis nimirum magnopere ac diu *m* laborârat, ita ut eorum altero, sanguine suffuso nimioque calore inflammato, captus propemodum videretur: nec dolorem ex iis solùm, sed molestiam quoque trahebat maximam, quòd non modò adversum solem, sed ne illuminatum quidem aërem intueri, aut ferre posset: quod si quando per urbem ingrediendum esset, demissâ pilei orâ, vel alio quovis modo eos protegere necessum erat. Omnes ferè prosequutus fuerat vias, quibus eos sanari posse speraret: sed tantum abfuit ut juvarent remedia, ut aliquod eorum etiam noceret. At nunc expertus cælestis medicinæ vim, implicitum bombyce pulverem, lapidisque fragmenta chartulâ involuta oculis cùm admovisset, non plus interfuit moræ, quàm quantum pronunciandis semel oratione Dominica ac Salutatione angelica insumitur, quibus piè precibus usus est, cùm subitò doloris atque incom-

incommodi omnis expertem se sensit, omniaque cernere clariùs quàm quando incolumis fuerat.

9 Puellæ duæ à mortis limine revocatæ; in quibus quia tota rerum gestarum series admirationem habet, boni consulat lector, si quid nimis enucleari videbitur. Altera est D. Agatha Morsa *n*, nobilibus parentibus D. Francisco & D. Maria Morso nata. Hanc sub noctem febris aggreditur, dolorem capitis & inguinum secum afferens. Prima luce medicus cùm febrim & tuberculum in inguine exortum comperisset, peste infectam asserit: demum aliorum commercio interdici jubet. Flavia Majorana vicinæ suæ calamitate permota, aquam offert osse sanctæ Rosaliæ injecto, ac precibus ritè sacram: hanc ut ebibit puella ac res suas sanctæ Virginis commisit fidei, continuò levari se morbi molestiâ sentit, remittere febris vim, ac tumorem fermè evanescere. Quo comperto, parens puellæ contendit à D. Hieronymo Grimaldi, cujus curæ regio illa urbis à senatu commissa fuerat, ut habita cognitione levioris morbi, ne medicum mitteret ex iis, qui peste arreptos curare soliti, sed qui suspectos. Impetrat: mittitur Hieronymus Mancusus; qui cùm deferbuisse febrim & tuber abolitum ferè animadverteret, secus quàm prior medicus senserat, suspectis eam adjudicat. Hinc, ut plerumque homines ex eventu res metiuntur, commendare hunc, invehi in priorem medicum cœpit D. Franciscus, quòd non benè perspecto filiæ morbo, segregandam à civium communione duxisset domum. Excepit has querelas Flavia Majorana, & nacta occasionem, comiter hominem alloquuta est: perperam ab illo medicum incusari; habendam potiùs S. Rosaliæ gratiam, cujus aquæ potus ægritudinem filiæ minuisset:

Puella peste infecta, cùm meliùs haberet sumptâ S. Rosaliæ aquâ, n

nuisset : sed quo plus filia valetudinis acquirebat ; eo ille in sua sententia obdurabat magis.

ac ideo pater negaret peste infectam esse, ad extrema reducitur ;

10 Non inultum profectò tulit ingratum hominis animum sancta Virgo : quamquam in eo puniendo severitatem misericordiâ temperârit. Postero die increscit filiæ malum, reviviscit tumor, febris exitialis efficitur. Mutata puellæ habitudine, sententiam mutat Hieronymus, infectisque eam addicit : ipse se ab ejus removet cura. Succurrunt illi Demetrius homo Græcus, in eo morbi genere curando usu & exercitatione abundè pollens, & unà Pompilius Nastasi : utrique actum de corporis salute pronunciant : animo subveniendum. Itaque accitus sacerdos cælesti Pane, sacro Oleo roborat. Præceps ad mortem ruebat puella : vi appetendi amissa, quartam jam & vigesimam horam sine cibo ac potu traduxerat : deficiunt vires : natura concedit morbo, ac supremos jam anhelitus ciet : mater desperata filiæ salutem, ceream Christiano more facem, ac thus accensum cervicali apponit:&,quæ misera est eo tabescentium morbo conditio, ut à quibus maximè expectare deberent opem, destituantur, ipsa se à filiæ congressu divellit *o*. Sed enim pater, ut nihil intentatum relinqueret, quo spiranti adhuc filiæ subvenire posset, obtestatus uxorem est, ut ingressa cubiculum, electuarium ex hyacinto confectum, ex medici præscripto ultimum vitæ subsidium,afferret natæ. Recusat mater, rata filiæ nihil prodesse, sibi autem obesse plurimùm posse : vicêre tamen & patris preces, & maternus in filiam amor ; atque ut quoquo modo sibi caveret, aceto se proluit, quod ad retundendam contagionis vim, si quid aliud, natum est : tum hyacinthum, vel,quo incipiente morbo gaudere visa est, electissimum offert vinum.
Illa

Illa interroganti ne annuit quidem : quin & hyacinthi buccellam digito in os ingestam actutum respuit. Igitur cùm lachrymulam ab oculis labi, quod ultimum est recedentis vitæ vestigium, & pedes etiam calore destitutos sensisset, renunciat viro filiam extrema pati, ac de sepultura cum eo agit : hic itidem cum eo, cuiâ intererat, D. Hieronymo Grimaldi.

ac deinde, sumptâ rursum illâ aquâ, subitò sanatur.

11 Hos etiam sermones excepit Flavia Majorana, quod facile fuit, cùm utriusque domus in angiportu sitæ sese è regione respiciant : & quamprimum alloquendi copia fuit, matrem de salute filiæ percontata, cùm extinctam propemodùm accepisset, bonæ spei plena aquam S. Rosaliæ ossi consecratam offert. Redit cum hoc poculo ad filiam mater : vix rogata puella, utrùm sibi placeret ex ea sumere, demisso annuit capite, ac bibit. Cujus umquam tanta medicinæ vis, ut eam tam subitò à mortis ore, ac faucibus extraxisset? Respirat, oculos tollit, & quasi mellis, vel si quid melle dulcius est, delibata dulcedine, rursus eodem potu se recreat, vires statim ac sensus resumit, ac cibos expetit. Pater tam inopinato eventu stupens, properari cibos jubet ad instaurandas ægrotæ vires : his primùm cum voluptate pascitur : pòst paulo uberiori etiam cibo reficitur : somnum capit, à quo incolumis prima luce excitata est. Accersitus medicus, postquam tam insolitam ac mirabilem mutationem admiratur, supra naturam id esse affirmat.

ANNOTATA.

a *Titulum hisce miraculis talem præfixit auctor :* Aliquot miracula in inventione S. Rosaliæ virgi-

virginis Panormitanæ; *non quia omnia ipso inventionis die facta sunt, sed quia non diu post inventionem, & ante approbationem reliquiarum contigerunt. Relata illa primùm sunt Italicè à Cascino ex processibus coram Cardinali Doria institutis; Salernus verò è pluribus hæc Latinè exposuit.*

b *Lazaretum hîc est domus seu valetudinarium peste infectis unicè destinatum.*

c *Hoc miraculum narrat Cascinus lib. 1 cap. 12, ubi est vigesimum quintum ex centum, quæ eo capite referuntur.*

d *Id est, ubi extrema Unctio administrata erat infirmæ, ut habet Cascinus.*

e *Laudatus Cascinus habet, aquam fuisse consecratam reliquiis* S. Rosaliæ, *nec ille de pulvere loquitur.*

f *Legendum* anni MDCXXIV, *ut patet ex Cascino, cujus hoc est decimum septimum ex centum mox dictis.*

g *Ait Cascinus medicum non scivisse remedium; quo sanguinem sisteret; tantumque effluxisse sanguinis copiam, ut mox moriturus videtur, & jam instar mortui jaceret sine motu.*

h *Lapis hic sepulcri* S. Rosaliæ *à muliere præsente datus est Joanni Colonna medico, ut vocatur à Cascino, & ab ipso medico vulneri applicitus, quo sanguis mox stetit. Sequenti autem die, cum vulnus intumuisset, idem lapis rursum applicitus, invocata simul* S. Rosaliâ, *itaque vulnus expurgatum ac paucis diebus sanatum, teste Cascino.*

i *Per annum hydrope laborasse, & desperata fuisse medicis dicitur à Cascino, cui id est octavum miraculum.*

k Marcellus Lopez *vocatur à Cascino, cui hoc*

hoc miraculum est vigesimum quartum. Laboraverat sex mensibus grandi oculorum malo, cui ex febribus tumor ille accesserat. Verum, ubi aquam consecratam reliquiis Sancta tumido oculo cum fiducia admoverat (Salernus ipsam reliquiarum particulam scribit admotam) dormivit duabus horis, ac dein se prorsus sanum reperit, teste Cascino. Erat Lopez annorum quadraginta trium, ac unus è tribus capitaneis, ut vocant, servitio senatus Panormitani addictis.

l *Factum est hoc miraculum die sequenti corporis inventionem, seu 16 Julii anni 1624, atque idcirco tertium recensetur à Cascino, qui testatur frustum istud lapidis sepulcralis eodem die datum fuisse Antonio Gallo, qui id uxori sua porrexit; hanc verò istud ori imposuisse, recitata semel Salutatione angelica, itàque subitò sanatam.*

m *Cascinus, cui hoc quartum est, asserit malum istud oculorum durâsse quatuor mensibus, priusquam subitò sanaretur, prout exponit Salernus.*

n *Puellam fuisse annorum quatuordecim testatur Cascinus, qui id narrat octogesimum septimum miraculum, atque factum mense Januario anni videlicet 1625.*

o *Cascinus asserit, facta esse à patre, quæ hic matri attribuuntur. Prætereà omittit, quæ hic dicuntur de repugnantia matris in juvanda filia, de ceteris consentiens. Porrò, dum scriptores hi in similibus adjunctis dissonant, dubitari potest, uter rectiùs scripserit: nam, etsi Cascinus sit coævus ideoque videatur præferendus, potuit Salernus etiam habere processus authenticos, atque ex iis leviusculos Cascini errores corrigere, aut supplere nonnulla ab eo prætermissa.*

CA-

CAPUT II.

Aliæ sanationes, variis modis impetratæ post S. Rosaliam invocatam.

Puellula submersa aut vita divinitus

Altera est Laurentii ac Dorotheæ Avernæ filia, cui Angelæ inditum nomen. Hæc in aquas domestici fontis, qui erat in vicinis ædibus per caput & pedes ierat præceps: cùm in eo quartam jam horæ partem *a*, supinis, ut ceciderat, pedibus hæsisset, ac jam motum edere desiisset, eam ex adversa fenestra mulier Hieronyma casu conspicatur. Hæc S. Rosaliæ propitiam opem implorat puellæ: quod primum omnium insita in animo erga Virginem pietas suggessit. Sed omen sanè futuri miraculi fuit, quod non invocationi, sed reliquiis divino decreto debebatur. Advolat deinde, extrahit intermortuam *b*, quippe albicantibus oculis, exertâ linguâ, turgidulis genis, labellisque spumantibus: parentem puellæ in amicorum cœtu propter ipsas fores offendit. Hem! quò adversa fortuna tua redegit tibi filiam, inquit, Laurenti? O spectaculum non tibi, ac tuis modò, sed saxis etiam luctuosum! Modò eam aquis extuli non victuram potiùs, quàm morituram. Durum sanè; sed est patientiâ emolliendum, quod infectum fieri fas non est. His verbis, ac multo magis deformi filiæ aspectu perculsus parens lachrymari extemplò, pe-

ctus

ctus pertundere, questibus cœlum lacessere: ac desperatâ ejus vitâ, de funere cogitare. Misit etiam amicos ad proximum Franciscanorum cœnobium, qui id curarent: matrem verò celari rem voluit, ne quæ febri malignâ confecta erat, & jam sacro Viatico morti comparata, ei præriperet animam repentinus dolor. Interim clamoribus & nunciis excitus, de proxima officina accurrit Franciscus Christadorus, D. Rosaliam ipse identidem exclamans, bono esse animo parentem jubet: sperare se D. Rosaliæ auxilio filiam à morte vindicandam: fragmentum lapidis cum ossis particula concretum ex iis, quæ in monte Peregrino nuper reperta fuerant, admovet puellæ capiti atque humeris. Mirum dictu! In aspectu atque oculis multorum excitari puella cœpit & haustam aquam ac cibum evomere.

13 Ubi spes vitæ rediit; advocant medicos. Hi contrà longiorem lucis usuram illi superesse negant; præscribunt tamen sua de more remedia; quorum, matre ipsa teste, adhibitum nullum. Non tam igitur his, quàm S. Rosaliæ præsenti ope in spem adducti, factoque sibi animo, omnia ad matrem deferunt, quæ natam gremio suo, eodemque fovit lecto, quo ipsa jacebat. Vix media effluxerat hora, cùm parentem vocat, ostendit filiam omnino sospitem, renidentem sibi, unáque in lecto colludentem. Parens amicum adducit: mirantur ambo non solùm in integrum eam rediisse, acsi nihil uspiam mali passa esset, sed vegetiorem, pulchrioremque solito. Miraculum mox miraculo additum; mater e eò loci, quò paulo antè diximus, deducta, earumdem reliquiarum beneficio brevi convaluit.

aut sanitati restituta: ipsius quoque mater sanata:

e

14 His adscribi potest alia ab urgente etiam morte servata: Margaritæ Bottegaræ nomen est. Hæc

moribunda è peste sana-ta,

Hæc pestilenti febri vexata, ac duabus papulis exulcerato crure, admotum illis ignem perpessa, eò pervenerat, ut medicorum auxilio destituta, jam intermortuis oculis supremos traheret spiritus. Unde sacerdos quidam, qui eam de media via (nam tum custodes adeuntes cavebant ne cum infectis commercia jungerentur) agentem animam vidit, monere non desistebat eos, qui domi erant, ut Christianis eam monitis in eo agone confirmarent. Cùm eodem se contulisset Stephanus Garofalus medica arte præditus, quam aquam pridie ejus diei S. Rosaliæ sacram sibi paraverat, per eos, qui aditus observabant, tradendam morientis matri in manus dedit: quam ab ipsamet matre in os infusam cùm sorbuisset ægra, quieti sese in altera lecti sponda composuit, ibique convaluisse duas fermè post horas reperta *d*: postera luce è lecto excitata, in ipso aditu domus, sermonem miscere cum aliis visa est ab iis, qui eam pridie ut depositam luxerant.

d

alius eo malo laborare incipiens,

15 Alii non eò se redigi passi sunt; sed malum in ipso sui ortu de medio sustulerunt. D. Octavius Moradel legis peritus, ubi meridiari desiit, incaluisse se præter solitum sensit: oculos etiam caputque prægravari, æstuare cor, & quod maximo erat indicio, dextrum genu ad inguen usque dolore afflictari. Itaque uxoris suæ monitu in lecto decumbit: hinc verò magis ac magis ingravescit dolor: ad remedia adjiciunt animum. Sed uxor primùm omnium ad id, quod recèns à Deo fuerat oblatum, confugit. Potandam aquam S. Rosaliæ conjugi offert: quâ ille haustâ, sedari sibi cordis æstum sensit. Inde cùm secundari à Virgine spem vidit suam, tentare alia; digito in aqua intincto loca dolore infesta cœpit

pit

pit contingere: simul ac prima pars tacta est, hinc, velut adversum hostem ferre non posset, aufugit dolor: ille fugientem insequitur, donec continenter fugatus omnis. Cùm igitur vacuum se dolore exclamâsset, id S. Rosaliæ acceptum retulit, ac placidæ quieti se dedit. Postea nullius adminiculo surgens resedit in lecto, qui paulo ante versare non poterat latus *e*.

16 Similis etiam victoria non absimili ab hoste parta. Glans in inguine existit Hyacinthæ Ansuto, famulæ *f* D. Josephi Roasi sacerdotis spectatæ virtutis: dolor etiam caput, rigor ac febris totum quatiunt corpus. Hic ubi rem oculis ac manibus mulierum exploratam sensit, posthabitis aliis, ad hæc primùm arma confugit: recens enim vulgari cœperat miraculorum S. Rosaliæ fama: audierat etiam eodem die particulam lapidis excisi in antro montis Peregrini in potestatem venisse cujusdam feminæ, quicum sorori suæ consuetudo intercedebat. Hunc postquam ab illa commodatum accepit, vovit etiam rem divinam sanctæ Virgini se facturum: tum aquam à se ipso eo lapide ac precibus consecratam, bibendam famulæ suæ ministrat. Vovet etiam ægra jejunium; examen verò mulierum, quæ domi erant, & pro sua singulari pietate & sacerdotis etiam jussu in genua procumbens, præeuntei llo, statas S.Mariæ Virginis preces subm.urmurabat: quibus absolutis, quærenti D. Josepho, qui valeret, Meliusculè, respondit mulier, ac videri tumorem decrevisse. Instant igitur precibus; recedentem loco hostem, quibus S. Rosaliæ implorabant opem vocibus, veluti persequuntur. Inter precandum rogata identidem Hyacintha, detumescere sensim tuberculum asserebat, donec dimidio ferè quadrante, omnino dissipatum est.

e rursum alia jam correpta.

f

 17 His

17 His quoque armis ac vocibus alia mulierum manus abegit hostem. Francisca Grutta *g* quindecim annos nata, cùm è strato levaret corpus, malè affecta sensit inguina: vidit etiam intumuisse aliquantulùm. Re primo aspectu levis momenti ac neglectui habita, ad domestica munia obeunda se contulit. Verùm circa meridiem, cùm non molestiam modò, sed & dolorem traheret, atque adverteret paulo plùs tubercula prominere, sitire etiam se vehementer; amicam *h*, quæ domi suæ degebat, de tota re certiorem fecit. Illa fragmento lapidis S. Rosaliæ in aquam injecto, nullo alio ritu adjuncto, nepti non semel propinavit: at, quæ aliis statim salutem attulerat, in rem nihil profecit. Quis divina audeat divinare consilia? fortè ut quo magis in aperto esset malum, eo miraculum splendesceret magis. Igitur cùm invesperasceret, non solùm siti, sed & capitis dolore, & febri æstuare: nigrescere etiam labra, tubera eò magnitudinis procedere, ut quatuor transversos digitos longitudine, digitum latitudine exæquarent: variis etiam maculata coloribus acrem dolorem incutere. Accedit mater, ac de re tota cognoscit. Quid faciant? quo se vertant? ad medicasne artes, an ad sanctæ Virginis rursus refugiant opem? In altero periculum suberat vel commigrandi in lazaretum, vel per bimestre ferè intercludendæ à commercio domûs: in altero jam repulsam à sancta Virgine tulerant. Consuluerunt sanè aliquanto post meridiem pro foribus medicum, sed suppressa de tuberibus mentione; ut ejus consilia nocumenti fortè plus quàm adjumenti potuissent afferre.

item alia, g

h

18 Consternatæ itaque pari dolore ac metu, omissis illis, tres uno animo mulieres exposcendam rursus S. Rosaliæ opem censent, bonæque spei

post secundam invocationem,

ſpei plenæ, ante papyraceam ipſius imaginem cum animo corporibus quoque proſtratis, magnamque lachrymarum vim profundentes, eam exorare contendunt. Ecce autem inter orandum veluti divinitus impulſa ægra ipſa lapide ſtrumas contigit; nec non ſalutarem ſibi lapidis tactum ſentit: affirmat omni ſe capitis & inguinum dolore, tuberibus etiam vacuam. Aliæ vix credunt, ratæ à nimia cupiditate valetudinis aſſequendæ ea verba proficiſci. Oculis igitur ac manibus explorant, uti ſe res habeat: vident tantumdem eſſe omnia, acſi nulla umquam fuiſſent: quæ tamen paulo antè oculis viderant, manibuſque attrectârant. Tum verò admiratione ac gaudio perfuſæ, Dei Optimi Maximi potentiam, beneficiumque S. Roſaliæ laudibus efferunt. Hæc omnia ſacramento adactæ tres ipſæ mulieres retulerunt.

tres conſequenter in una domo peſte,

19 Eadem Virginis beneficentia in unam domum ſeſe effudiſſe viſa eſt; quater i etenim invocata, quater adfuit præſens. Nam Dominicus de Bartolo Panormi natus annos ſeptem & triginta, filiâ ſuâ, contagionis cauſſâ, ad lazaretum deportatâ, domi cum uxore, reliquaque familia ab aliorum conſuetudine ſejunctus, ut fit, ab ipſo ferè publicæ calamitatis initio continebatur. Cœpit etiam ipſe gravi capitis atque inguinis dolore tentari horam jam ipſam atque ampliùs. Eo preſſus non humano ſibi remedio, ſed divino opem contulit; pauxillum apud ſe aquæ habebat ex ea, quæ ſtillat in antro S. Roſaliæ; in hanc pulverem etiam ex eodem loco decuſſum infundit, eoque hauſto poculo, implorataque ejuſdem Virginis ope, ægritudine continuò liberatus eſt. Quatuor ex hoc effluxerant dies, cùm non ſimilis modò inguinis dolor, ſed & febris invaſit quadrimum ejus filium Hiero-

Hieronymum: tuberculum etiam in inguine apparuit. Igitur quod parenti saluti fuerat, idem in filio tentatum remedium; nec incassum: propinato illi eodem poculo, & invocantibus cunctis, ipso etiam infante, prout à matre edocebatur, S. Rosaliæ nomen balbutiente, febris unà cum dolore, ac tuberculo, quæ per horam incrementum fecerant, prorsus evanuit, optimaque deinceps puer valetudine usus est.

at tertius etiam polypo liberatus:

20 Sed profectò non videbatur pestilens malum domo exturbatum, sed ab uno depulsum alium petere. Sex dierum interjecto spatio, vehemens febris alterum filium Franciscum annos agentem tredecim aggressa est: sed eodem remedio subventum est illi ab optimo parente. Quamvis enim noctem integram febri laboràsset, cum prima tamen luce pristina illi reddita valetudo est: nec febris modò, sed & nullius pestis vestigium relictum. Hoc beneficium sancta Virgo alio in eumdem adolescentem confirmari, ceteraque in eamdem domum collata accumulari voluit. Morbus, quem polypum *k* medici vocant, mensem jam ipsum adolescentis oculum malè graviterque habebat. Eo ipso die præcipiti, quo filius convaluerat ex febri, freta sanctæ Virginis liberalitate, ac cælestis medicamenti vim experta, eodem aquæ ac pulveris immixto luto, tamquam novo collyrio, oculos inunxit. Nec spes in irritum cecidit: sequenti die liberum ab omni molestia filium recepit: nec deinceps aliquid ex eo morbo puer, nec alii ex aliis, ex quo S. Rosaliæ beneficio curati sunt, cœpère molestiæ.

21 Adjiciam ultimo loco singulare quiddam, quod ad faciendam sacris reliquiis fidem, siquis tamen eam post tot conscripta & contestata miracula

sanatio, petita eâ conditione, si essent reliquia S. Rosaliæ:
l

raculà desideret, plurimùm valet. Antonius Vismarra, cùm mane cognovisset puerum *l* suum pridie febri, & capitis dolore vomituque jactatum, cum occidente sole in lecto decubuisse, eaque mala etiam tum vigere; veritus maximè ne hæc symptomata, quæ peste tentatis inesse solent, hoc tantum mali domui suæ portenderent, his periculis ea prodigia procurare voluit. Particulam ossis S. Rosaliæ, quæ penes se erat, in aquam conjicit: tum eam non precatur modò, sed etiam obtestatur, ut si os illud ex suis esset, id levanda pueri sui ægritudine planum faciat. Quod sanè temerè fortasse ab ipso tentatum existimet quispiam; at certo Dei consilio permissum, ut reliquiarum veritas pateret magis. Igitur ubi aquam hausit æger, seque ac valetudinem suam sanctæ Virginis patrocinio tradit, sedatur continuò capitis dolor, compescitur vomitus, remittit febris.

plura alia prætermissa.

22 Hæc ferè celebriora in urbe fuêre miracula: multa etiam alia vulgata sunt, quibus sua quoque habenda est fides; quæ, ne longum faciam, ut suprà monui, silentio prætereo. Illud vero prætermittendum omninò non censeo, multa, ac fortè etiam plura esse, quæ in publicum prolata non sunt. Cùm enim multi, ne rei familiaris jacturam, aliave subirent incommoda, nulla medicorum ope, sed solo S. Rosaliæ beneficio, vel voto illi suscepto, vel lapide adhibito, aut aquâ potâ, pestem à se ac tota domo depulerint, pestem simul ac miraculum silentio involverunt, ne si se proderent, magistratûs offensionem incurrerent, à quo capite plectebantur hi, qui simul ac peste correpti essent, rem ad se non denunciâssent sed: quoniam hujusmodi beneficia clausa in pectore teneri

neri vix possunt, cum paucissimis ex familiarissimis communicabant.

ANNOTATA.

a *Cascinus, cui id est miraculum vigesimum sextum, non asserit, quanto tempore in aqua manserit triennis hæc puella, sed solùm dicit spatio sat longi temporis fuisse immersam. Et sanè, cùm nullus viderit illabentem puellam; tempus istud exactè nequit determinari.*

b *Mortua omnino credebatur, ac revera mortuam fuisse existimat Cascinus, idque mihi verisimilius apparet, tum quia omnes initio mortuam credebant, tum quia omnia mortuæ puellæ indicia recenset laudatus auctor. De morte ipsius adeo non dubitabat pater, ut Fratres Minores advocari jusserit ad eam sepeliendam; non verò medicos ad sanandam. Præterea nullum vitæ indicium dedisse legitur, priusquam cum S.* Rosaliæ *reliquiis, audito infortunio, accurreret Franciscus Christadorus. Scio quidem nonnullos, qui se ceteris hominibus prudentiores credunt, statim dicturos puellam non fuisse mortuam, quia aliqui homines satis diu sub aqua vivunt. Verùm, cùm plures citò sub aqua moriantur, cùmque necesse sit dicere, puellam saltem citiùs sanatam esse, quàm modo naturali potuisse sanari videatur; id solùm dici legitimè potest, de morte non omnino constare; ideoque in additionibus marginalibus aut vitæ aut sanitati divinitus restitutam asserui.*

c *Hæc gratia item breviter narratur à Cascino tamquam miraculum vigesimum septimum.*

d *Ipse medicus Stephanus Garofalus, teste Cascino, cui id est decimum miraculum, Margaritam*

garitam post duas à sumpta aqua horas invisit, & sanam reperit, miraculum hoc deinde testatus cum tribus aliis medicis.

e *Consentit Cascinus, id referens vigesimum tertium.*

f *Id nonum miraculum Cascino, qui exactè hîc relatis consonat, nisi quòd dicat famulam fuisse in domo Vincentiæ Ronasi, qua simul cum fratre Josepho in eadem domo habitabat, ita ut utriusque haud dubiè fuerit famula.*

g *Sextum hoc est miraculum Cascini, qui ait uxorem fuisse* Josephi la Grotta, *sed annis solùm quindecim natam.*

h *Erat hæc ipsius amita vel matertera, Italicè* Zia, & Vita *nomine.*

i *Sequentia quatuor miracula eodem modo narrat Cascinus consequenter, ac primum ex his ipsi est decimum tertium.*

k *Cùm polypus in naribus oriri soleat, non in oculis; dubitari potest, an non aliud potiùs fuerit oculorum malum; nisi fortè polypus in naribus ortus circa oculum fuerit egressus.*

l *Cascinus vocat* servum, *duodecimque annorum ætate fuisse testatur. Nomen ipsi erat* Jacobus Majorana. *Verisimiliter Salernus per* puerum *designavit servulum. Factum id mense Februario anni 1625, ideoque loco octogesimo nono relatum à Cascino, qui temporis ordinem plerumque secutus est in referendis hisce miraculis.*

CAPUT III.

Miracula facta in publico peste infectorum valetudinario.

Sanatio pestis,

SEd jam quæ in lazareto patrata sunt, scribere aggrediar. Nympha Gentilis Panormitana, annum agens octavum supra vigesimum, adeo fuerat veneno pestilentiæ imbuta, ut in plures id evomuerit corporis partes. Ex inguine tuber erupit: sinistrum pedem papula ulceravit: suram quoque majus ulcus fœdè corruperat, in quo venenum maximè prodebatur. Constituerant medici tibiam omninò resecare. Itaque infelix mulier, & futuri hujus cruciatus metu, & ceteris animi corporisque oppressa doloribus, dies noctesque in lachrymis ac querelis ducebat insomnis. Curandis in lazareto animis operam dabat P. Adrianus à Panormo ex Observantium S. Francisci familia. Hunc rogat conspicata mulier, ut aquam S. Rosaliæ ministraret sibi: obsequitur ægræ studio ac pietati Pater, nec aquam solùm, sed & pulverem largitur ex eodem antro petitum, ut eo ulcus aspergeret. Mira res! Hoc solùm adhibito medicamento vesperi, imploratàque S. Rosaliæ ope, ita convaluit, ut postridie chirurgus eam de more invisens, nihil, cui mederetur, invenit: ac biduo omnis omnino mali expers fuit a.

a

24 Fran-

24 Francisca de Arco, Panormi itidem nata, annos novem & decem, æstuante febri, ac duobus tuberibus, eò loci redacta erat, ut medicorum auxilio, sensuum usu, ac viribus derelicta, prope abesset à morte *b*. Assidebat ei Nympha Gentilis, quam modò S. Rosaliæ beneficio curatam diximus; hujus accitu properè accessit P. Adrianus, idem ille, de quo suprà diximus, qui Christiana monita moribundæ suggereret, inter quæ illud inculcabat, ut S. Rosaliam identidem invocarent; neque hoc solum officii præstitit, sed & S. Rosaliæ reliquias capiti imposuit, & aquam magno labore in os ejus, quam omnes defecerant vires, glutiendam ingessit. Igitur reliqua nocte cùm integris sensibus non uteretur, & sanctam Virginem, uti monebatur, & Nympham Gentilem etiam promiscuè compellaret, mulierem sibi videre visa est sanctimonialem cultu corporis habituque referentem, atque ita sibi amanter affari: Nympham Gentilem ampliùs ne appelles: super genua mea procumbe, ac somnum cape: jam vales, jam morbo libera es. His auditis, dormire re ipsa cœpit: prima verò luce experrecta, valentem se ac febri, & tuberum omnisque omnino expertem mali cognovit. Deinde cùm monialem illam, cujus oblectata colloquio fuerat, toto nosocomio quæritaret, negotium etiam dedisset aliis, ut sicubi eam ostenderent (verbis eam describebat) ad se ducerent, ut gratum illi præ se ferret animum; nullam similem ore, habituque reperire potuerunt. Unde apertè intellexerunt & colloquii & salutis tam subitò acquisitæ auctorem non aliam, præter sanctam virginem Rosaliam fuisse.

alia cum visione prævia,

b

tertia cujusdam pro mortuo habiti ac feretro impositi,

25 Curvanus Curvaia in solius divinæ gratiæ spe ægris in lazareto opitulandi laborem periculumque susceperat. Post aliquot verò dies magnum suæ charitatis fructum cepit, ut Dei caussâ pestilentiâ conficeretur. Sex etiam papulis totum ferè suppuraverat corpus; quarum unaquæque lurida ac virulenta, magnitudine etiam dimidio palmo parvo: ex singulis semissis putridæ carnis rescissus. His itaque doloribus absumptus, cùm nec somno nec cibo refici posset, adeoque dolorum acerbitate à sensibus ac ratione avocaretur, ut nec, ubi esset, nec utrùm esset, an non esset, planè cognosceret: tandem excessit è vivis, vel certè excessisse existimatus est. Impositus enim feretro est, atque aliis in eo cadaveribus aggestus. Huic pridie, quàm moreretur, qui cognatione conjuncti erant, aquam S. Rosaliæ potandam dederant. Et quamquam id tunc è sententia non processisset, quæ tamen erat eorum in Virginem pietas ac fiducia, defuncti etiam corpus, antequam in feretrum inferretur, eâdem aquâ perfuderunt. Vim, si fas est dicere, sanctæ Virgini attulisse visi sunt, ut eum vivum redderet sibi. Cùm enim jam efferretur, attollit è loculo caput. Exclamant omnes à mortuis excitatum *e*. Id comprobavit eventus: nam febri depulsa, ex vulneribus quoque brevi convaluit: incolumem quippe eum reperit postridie medicus. Is erat religiosus vir ex familia S. Francisci, quæ S. Luciæ cœnobium in suburbio situm incolit, qui ante hunc diem vità functum eum viderat.

e

item alterius jam feretro elati:

26 Nec minùs mirandum est, fortè etiam magis, quod adjungam. Joannem Dominicum Liziardum cùm septem dies maligna maceràsset febris, Sacramentis omnibus ritè expiatum ad infaniam

ſaniam priùs, quàm ad mortem adduxit. Malo eum genio agitari dixiſſes, ita febris æſtu debacchabatur. Nec injicienda ſolùm manibus pedibuſque vincula, ſed defixis etiam humi clavis, ac lignis colliganda, ut membra omnia coërcerentur. Quæ etiam abrumpere cùm conaretur, latus ſibi ac terga, colliſo in terram corpore, ſic laceravit, ut ſuo ipſe ſanguine obrueretur. Demum loquendi ac ſentiendi facultate deperdita, decem & quatuor horas *d* mortuus, vel mortuo ſimillimus, in lecto diſtentus eſt. Qui funera curabant, rati eum exhalâſſe animam, feretro impoſitum efferunt. Parùm aberant à noſocomio, cùm ille motum ciêre nonnullis viſus eſt. Exclamant hi rei gravitate permoti. Quibus vocibus excitus P. Adrianus ad feretrum pergit: jubet deponi corpus: apponit illi reliquias S. Roſaliæ, & aquam iis ſacram in fauces ægri tandem infudit. Cum aqua infundi viſus eſt iterum animus. Ita qui exanimatus jacebat, repentè revixit, ac brevi integram valetudinem recepit.

d

27 Adoleſcens quidam, Joannes Baptiſta Mignuni *e* nomen eſt, valetudine à ſancta Virgine ſupra humanas vires quaſi præmii loco ſuæ in parentes pietatis accepit. Hic pubertatis annos tum primùm attingens, florentem vitam abrumpere eorum cauſſâ, à quibus eam acceperat, præoptavit. Eos in lazaretum contagionis cauſſâ ductos ſequutus eſt, ut officium iis præſtaret ſuum. Nec multum intercesſit temporis, cùm contagionis particeps factus eſt. Itaque febris ac tuberum moleſtiâ duos ipſos dies cibum ac potum averſatus, jam inediâ contabeſcebat. Sed ſumptâ S. Roſaliæ aquâ evaneſcentibus ſtrumis, febris etiam abſceſſit, ac poſtridie ſoſpes reper-

alius item peſte liberatus,

e

repertus est. Ita confirmârunt parentes ipsius & cum aliis Raimundus Peres. *f.*

f

alius ter sanatus:

28 Sed hic non solùm alieni miraculi testis, sed etiam sui conscius non semel fuit. Incolumis hic in lazaretum quasi in ergastulum, judicum sententiâ, conjectus fuerat, ut cum capitis sui periculo coquum ageret. Et quidem ter peste tentatus, ac toties in summum vitæ discrimen adductus, ac Sacramentis omnibus ritè lustratus, ex primo & secundo morbo precibus obsecrato S. Rosaliæ ejusque hausto salutari poculo, evasit incolumis. Tertiùm verò cum obstructis duplici glande faucibus non modò quidpiam alimenti, sed ne guttulas quidem aquæ S. Rosaliæ sorbere posset, appositâ gutturi chartulâ, in qua pulvis ex antro ejusdem Virginis collectus continebatur, ut quem veluti conserta manu perimere hostem nequiverant, obsidione premerent, ea sanè non diuturna, sed brevissima, expulerunt.

grave gutturis malum sublatum in muliere moribunda:

29 Sed enim in alia cominus idem expugnatus hostis. Prudentia Bandis propter solam contagionis suspicionem ad lazaretum deducta, paucis pòst diebus re ipsa febri atque anginâ acerrimâ ita ægrotavit, ut multos dies à cibo abhorreret: & quamquam immisso paxillo reserarent palatum, vis tamen deglutiendi nulla erat, sed potiùs quidquid cibi, quamvis delicati, in os ingerebatur, continuò repellebat. Addebatur his malis etiam phrenesis, quæ miseram insanire cogebat *g*. Desperata itaque à medicis curatione, quartam jam horam extinctæ similis jacuerat; cùm adest vocatus idem P. Adrianus, præsentique remedio succurrit ægræ. Aquam S. Rosaliæ in os instillat. Magna profectò hujus aquæ vis, cui extemplo cessit hostis, qui omnibus medi-

g

medicorum artibus, omnibus amicorum machinis antè restiterat. Auribus etiam percepère, qui intererant, P. Adrianus ipse, Jacobus Recepertus, & ejus uxor excitatum per fauces strepitum quasi sublati obicis, qui meatus intercludebat, vel potiùs mortis obmurmurantis, quæ guttur elidere paratum habens, invita recedebat. Ab aliis quoque mors eadem, aliis appropinquans viis, rejecta est.

30 Maria de Carolo *h* pestifera febri ac glande sub ala prominente confecta, Sacramentorumque omnium præsidio munita, hausto S. Rosaliæ poculo, ab imminente morte servata est. Quod ipsa de se, & qui assidebant, P. Adrianus & Catharina Calcaterra solito jurejurando affirmârunt.

sanata peste, h

31 Verùm hæc eadem Catharina de se aliud quoque miraculum prodidit. Siquidem illi ingens lapis, è tecto delapsus, in caput cùm irruisset, & ipse bifariàm fractus est, & ei vulnus infregit, quo illa concussa attonitæque similis cecidit. Deinde receptis sensibus ita ex capite & genis dolore angebatur, ut nullus cibo aut quieti capiendæ daretur locus. Unà cum ea tum fuerat Agatha Consolincis, ab ictu tamen immunis. Hæc S. Rosaliæ opem identidem pro sociæ salute flagitabat. Iter illac commodè fecit P. Adrianus: qui fusis de more ad S. Rosaliam precibus, admovit capiti ipsius reliquias, aquam etiam propinavit. His solùm, nec aliis usa medicorum remediis, mulier ita convaluit, ut statim & cibo & potu se reficeret, nec ulla deinceps adhibita vulneri cautione, aut quicquam ea de caussa cibo ac potioni parcens, nihil ex eo acceperit detrimenti.

grave vulnus, i

32 Hæc eadem de alia Agatha *k*, cui Fontanæ

febris periculosissima, *k*

næ cognomen datum, testata aliud miraculum est. Nam vi febris ad extremum vitæ diem adducta, abjecta omni humani remedii spe, hausto solùm poculo S. Rosaliæ, proximo die, qui extremus illius vitæ medici judicio esse debuerat, non viva solùm, sed omnino incolumis reperta est; idque constat non Agathæ solùm, de qua diximus, sed & medici, & P. Adriani, & quotquot in eo lazareto agebant, testimonio.

pestis iterum: *l*

33 Idem Virginiæ Valenzuni *l* beneficium datum, cujus in coxa strumæ duæ ad mali medici magnitudinem intumuerant. Febri etiam vexata non delirare solùm, sed ita etiam furere cœpit, ut catenis esset compescenda. Extremum spiritum jam ducebat, sed S. Rosaliæ beneficio usura vitæ prorogata est. Vesperi epotâ aquâ, postridie mane strumis ac febri vacua reperta est.

mulier bis peste, ac tandem vexatione dæmonis, *m*

34 Neque his solùm finibus cælestis hujus aquæ vis continebatur, ut ab ægris corporibus morbos, sed etiam ut cacodæmones ab energumenis expelleret, magnam habuit vim. Utriusque in una muliere periculum factum. Catharina Samnoata *m* cùm semel atque iterum in pestem incidisset, ac duorum tuberum curatione, quorum alterum mali cydonii magnitudinem æquabat, alterum longè superabat, sævis fuisset doloribus excruciata; bis etiam S. Rosaliæ aquâ, non epotâ, ut ceteri, sed infusâ solùm ulceribus, sic valuit, ut non solùm pedibus iter faceret, sed cursum etiam, nescio qua data occasione, capesseret. Sed his perfuncta malis, molestiore alio ac diuturniore torquebatur. Plures annos *n* in eam septem cacodæmones exercuerant dominatum; audisses sæpè mulierem literarum rudem eorum operâ Latinos Græcosque sermones serere. Sed nihil in hoc literarum ludo molestiæ,

lestiæ, nisi ad verbera ac tormenta ventum esset. Biduum sæpè, vel quatriduum, quandoque etiam septem ipsos dies à cibo miseram prohibebant. Quòd si capere permisissent, retineri tamen sæpè non permittebant. Nunc sanguinis copiam ex variis corporis partibus exprimebant: aliàs mortis metu subigebant, ut intempesta ac nivali nocte è strato se proriperet. Præstigiis etiam infesti erant, si quando ad templum ibat, ut rei divinæ interesset: sacrosanctæ Eucharistiæ, & mulieris etiam, quacum quatuor & decem annos familiarissimè vixerat (Angela de Todaro appellatur) eam sumentis eripiebant aspectum. Fuit, quando filium ab ulnis miseræ matris avulsum in terram impingerent. Demum faucibus aliquando vim intulère, ut suffocarent.

35 His atque aliis multis dirisque agitata modis, quos enumerare supervacaneum esset, ad Drepanitanum Deiparæ Virginis templum, tamquam ad munitissimam arcem confugit, ut ab ea tyrannide liberari posset. Sanctam etiam virginem ac martyrem Christinam, hujus urbis patronam, oravit sæpè, nec exoravit tamen; sæpè sacris carminibus à religiosis viris, aliisque, qui in eo officio diu multúmque versati sunt, adjurati dæmones, nec expulsi: scilicet huic Virgini hæc palma servabatur. Alios enim aliis temporibus ex Sanctis suis honore cohonestat Deus. Itaque S. Rosaliæ reliquiis consignatâ aquâ, atque haustâ, manus illa dæmonum ejecta est, nec ullam deinceps mulier ab eis injuriam passa, neque impedita, quominus libero S. Eucharistiæ frueretur aspectu. Hoc ipsamet jurejurando asseruit. Idemque confirmant mulieres duæ Vincentia Sanfuni & Angela de Todaro, de qua suprà meminimus.

quæ diu duraverat, liberata:

Multa alia prætermissa.

36 Sed jam miraculorum narrationi, non miraculis finem imponam, tum sectandæ veritatis studio, tum vitandæ legentium satietatis, quam multarum rerum ad idem pertinentium similitudo & copia parere solet. Brevi tamen perstringam omnia. Sex & quadraginta numerantur, qui adhibitis sanctæ Rosaliæ reliquiis, vel aquæ potu, vel alia ratione ipsius ope implorata, præter naturæ modum ac vires curati sunt. Et quidem ferè omnes à gravissimo ac lethali pestilentiæ morbo, utpote in loco ei curando destinato, atque ab instantis jam mortis periculo, in quod plerumque pestilentiæ virus solet adigere: plurimi verò patris Adriani operâ, qui sanctæ Rosaliæ reliquias, ut præsentissimum hujus veneni amuletum, vel aquæ calicem, ut antipharmacum, toto nosocomio circumferebat, adeo ut salutem ac vitam omnium in manu sua habere videretur.

ANNOTATA.

a *Consonat Cascinus, cui est miraculum quinquagesimum.*

b *Intra duas horas morituram, dixerant medici, teste Cascino, qui id eodem modo refert loco quinquagesimo sexto.*

c *Septuagesimum septimum hoc est apud Cascinum, qui sine ulla dubitatione mortuum fuisse asserit. Verisimile est, revera mortuum fuisse, cùm diu pro mortuo habitus sit; attamen mors non omnino est certa: at certum, non potuisse modo naturali tam citò sanari, quàm sanatum testantur. Asserit enim Cascinus, reportatum fuisse ad lectum, ibique bene dormivisse ea nocte, ac sequenti die sanum inventum.*

d *Testa-*

d *Testatur etiam Cascinus, cui est septuagesimum quartum, quatuordecim horis pro mortuo habitum fuisse.*

e Mangione *scribitur à Cascino, qui id habet septuagesimum.*

f *Cascinus vocat* Jacobum Raimundum, *narrans triplicem ipsius sanationem loco* 61, 62 & 63. *Fortè nomen fuit* Jacobus Raimundus Peres.

g *Consentit Cascinus, apud quem est trigesimum octavum.*

h *Hoc narrat Cascinus quadragesimum septimum eodem planè modo.*

i *Eadem habet Cascinus loco octogesimo.*

k Angela *hæc nominatur à Cascino, cui hoc est miraculum quadragesimum quartum.*

l Virginia Valente *apud Cascinum, ubi est miraculum trigesimum nonum.*

m Catharina Samorcata *scribitur apud Cascinum, qui geminam pestis sanationem, pulsumque dæmonem consequenter narrat, ut tria beneficia, quorum primum est quinquagesimum primum:*

n *Septemdecim annos ita vexatam fuisse, asserit Cascinus.*

APPENDIX

Miraculorum ac beneficiorum.

CAPUT I.

Reliqua miracula seu beneficia, quæ præter prædicta Cascinus retulit lib. 1 cap. 12.

Præmonitio ad sequentia miracula ex Cascino collecta :

C*Entum* S. Rosaliæ *beneficia, inter corporis inventionem ac approbationem facta, juratisque testimoniis confirmata, narravit Cascinus lib.* 1 *cap.* 12, *ut jam antè monui. Ex hisce sua collegit Salernus, prout mox data sunt, causas reliqua omittendi has allegans :* Sed jam miraculorum narrationi, non miraculis finem imponam, tum sectandæ veritatis studio, tum vitandæ legentium satietatis, quam multarum rerum ad idem pertinentium similitudo & copia parere solet. *Tum quadraginta & sex miracula uno verbo perstringit. Verùm quæ ille prætermisit, forsan magis præ festinatione, quàm alia de causa, ex Cascino breviter colligere statui. Ut autem id majori brevitate fieri possit, atque ut adjuncta quædam minùs necessaria, aptius resecentur; non ipsa ejus verba Latinè reddam, sed facta ab eo relata meis verbis fideliter exponam,* nihil

nihil prætermissurus, ex quo major aut minor miraculorum evidentia valeat cognosci; ordinemque secuturus, quem ipse secutus est auctor, iis solum prætermissis, quæ relata sunt ex Salerno. Porrò previè hîc observo cum Cascino, tempore corporis inventi varia variis obtigisse, ad S. Rosaliam *utcumque spectantia, eaque multis fuisse salutaria: cùm enim disruptus est lapis, in quo sacra ossa erant abscondita, alii nonnullas ossiculorum, alii lapidis particulas sibi clanculùm vindicârunt: alii verò nonnihil de terra lapidi vicina, alii de aqua ibidem stillante quidpiam desiderârunt. Horum omnium usus, seu potiùs fiducia, quâ hisce utebantur, mirè profuit ad qualibet impetranda beneficia.*

2 *Ipso inventionis die, seu* XV *Julii anni* 1624, *Franciscus Ricoa, cui custodia turris in monte Peregrino demandata erat, virtutem* S. Rosaliæ, *quam dudum amaverat, feliciter expertus est. Cùm adesset corporis inventioni, quidpiam ossiculorum secum tulerat, domumque reversus, illud aqua imposuerat. Hanc deinde aquam inflatis cruribus uxoris suæ Petronilla dudum hydropica applicuit: atque ea continuò sanata est. Idem Franciscus* S. Rosaliæ *attribuebat aliud beneficium; quod ut minùs clarum prætermitto. Hoc primum apud Cascinum.*

sanati hydropica,

3 *Secundum eodem die patratum narrat in hunc modum. Carolus Cardona, quindecim annorum juvenis, ex febri, dolore capitis, carbunculisque tribus, peste infectus deprehendebatur. Avunculus ipsius D. Franciscus Burchi, accepto frusto lapidis sepulcralis* S. Rosaliæ, *consecravit aquam, cui illud imposuit. Hanc aquam vesperi æger sumpsit, & mox dolore liberatum*

peste laborans,

se

se sensit; nec ullum sequenti die inventum pestilentiæ vestigium.

mulier variis malis affecta,

4 *Tertio antè jam relato, transeo ad quartum, quod contigit die* xx *Julii, atque ita refertur. Francisca, uxor Francisci Balsamo, annos nata triginta octo, variis simul gravibusque premebatur malis, videlicet animi deliquiis, capitis doloribus ac stomachi, gravi sudore, febri vehementi, cordis palpitatione & vomitu. Hæc omnia oriri credebantur ex impressione pestifera, quam contrahere potuerat occasione rhedæ infectæ, missa ad vehendum corpus mortuum. Quidquid autem sit de causa infirmitatis, sumpsit illa aquam à marito oblatam, cui lapis sæpè laudatus erat impositus, præmissa oratione Dominica & salutatione Angelica, ac subitò integram sanitatem est consecuta.*

alius stomachi dolore,

5 *Relatum modò beneficium alteri, quod quintum est apud Cascinum, occasionem præbuit. Joannes Dominicus Costa, eodem ferè stomachi laborans malo, cùm audisset sanationem prædictæ Franciscæ vicinæ suæ, eamdem aquam flagitavit, præmissisque iisdem precibus, contra malum suum eam potavit, ac statim sanatus est.*

laborans febri pestilente,

6 *Josephus Schifano notarius pestilenti laborabat febri, ideoque tamquam suspectus de peste segregatus erat. Eò ipsum perduxerat vis morbi, ut medici judicarent non superfuturum, nisi ad quinque aut septem horas. Verùm cùm uxor ipsius aquam* S. Rosaliæ *accepisset, maritoque bibendam dedisset; hic dormire cœpit, ac mane tam bellè habere à medicis inventus est, ut triduo prorsus fuerit sanatus. Hoc beneficium, quod præcedentibus minùs subitò obtentum est, undecimum est apud Cascinum.*

7 *Duo-*

7 *Duodecimum, quod geminum est, sic narrat:* Eodem ferè modo ac eâdem aquâ sanatæ sunt soror Salvatoris Basilicò, & filia Vincentii Panicola, quæ ob febrem pestilentem ac mortiferam segregatæ erant, & ad extrema deductæ.

duæ aliæ eodem malo affectæ

8 *Uxor Andreæ Montalto quinque habebat vulnera in una mamilla: huic quinquies applicuit frustum lapidis sepulcralis Sanctæ, & sana fuit. Id decimum octavum apud Cascinum.*

quinque vulneribus laborans,

9 *Sequitur decimum nonum, hoc modo relatum. D. Antonius Agliata, septemdecim annorum juvenis, laborabat frigore, febri ac capitis dolore. Sumpsit paululum aquæ, stillantis in spelunca montis Peregrini, cui admixtum erat quidpiam terræ sepulcro vicinæ. Dormire deinde incipit, auditque in somno se moneri, ut sanus surgat, quemadmodum fecit.*

febricitans,

10 *D. Petrus Valdina, marchio della Rocca, annorum viginti & octo, gravem lateris dolorem ex calculo ortum sibi abstulit brevissimo tempore, postquam lapidem sepulcralem sibi applicuerat: ipsumque calculum sine labore effudit sequenti die mane. Id vigesimum.*

calculo laborans.

11 *Loco vigesimo primo observat auctor, varia beneficia contigisse in domo D. Josephi del Bosco senatoris Panormitani, qui cum aliis deputatus fuerat die* XVI *Julii ad montem Peregrinum, ut de inventione cognosceret. Primum, quod eodem die contigit, antè cum inventione corporis narraverat hoc ferè modo. Carolus di Palermo, duodecim circitèr annorum puer, cum pueris aliis ludebat in area domûs prædicti senatoris; cùm inter ludendum subitò retrocedens, in puteum, qui ibidem erat, capite deorsum verso se incogitans præcipitat. Cùm autem de invento S.* Rosaliæ *corpore audivisset, nec tamen nominis*

Lapsus in puteum mirabili modo servatur illæsus:

minis recordaretur, inter cadendum Sanctam invocavit his verbis: O Sancta, quæ nunc inventa es, adjuva me. *Mox se in puteo deprehendit recto corpore pedibus insistens sine ulla læsione. Ad cumulum beneficii accessit, quòd statim invenerit funem, quo vinum dimittebatur in putei aquam frigidam, eoque apprehenso tam agilis fuerit, ut sine ullo alicujus subsidio ad summitatem putei pervenerit, atque illæsus exiverit.*

pestis sanatur in puero,

12 *Alterum beneficium loco antè assignato sic refertur. Hieronymus, filius Josephi Curmaci, sex annorum puer ex familia domini del Bosco, febri laborare cœperat, atque alia pestis indicia in corpore circumferebat. Data est puero aqua, cui lapis sepulcralis erat immissus; & mox meliùs habere cœpit, atque intra horam omnino convaluit.*

item in viro.

13 *Deinde ipse D. Josephus, cùm die* 1 *Augusti ratione officii sui multùm fuisset occupatus negotiis peste laborantium, vesperi se debilitate, frigore, capitis dolore, vomitu, ac demum febri & tumore pestilente in inguine correptum advertit. Circa mediam noctem, cùm quietis expers esset, ad patrocinium* S. Rosaliæ *confugere statuit: sumptamque particulam lapidis, cui nonnihil quoque ossis* S. Rosaliæ *adhærebat, loco corporis inflato applicuit, Sanctam simul magno affectu invocans. Paulo pòst lapidem amovens, & tumorem abactum deprehendit, & febri omnique dolore caruit.*

Multi

14 *Hinc transeo ad vigesimum octavum Cascini, quod primum contigit in publico valetudinario infectorum mense Julio anni* 1624. *Joannes Thomas Ferro, novemdecim annorum adolescens, febri pestilenti ad extrema redactus erat intra duos dies. Verùm cùm unus ex eremitis montis*

montis Peregrini nonnihil reliquiarum S. Rosaliæ *eò portâsset, aquamque, cui illa fuerant imposita, ægroto bibendam dedisset, hic subitò integrè convaluit.*

15 *Eodem tempore infans Margarita lo Preste, febri tumoreque laborans pestilente, aquâ* S. Rosaliæ *sumptâ, intra duas horas febri, tumore, omnique malo liberatus fuit.*

16 *Josephus Jonico, adolescens quindecim annorum, peste eò erat adductus, ut desperatus ac derelictus à medicis jaceret in valetudinario. Advocatus ad moribundum P. Adrianus ex tertio Ordine S. Francisci, jam supra sæpè laudatus apud Salernum, aquam ei porrexit reliquiis Sanctæ consecratam. Qui quatuor diebus nec manducare nec bibere potuerat, hanc aquam sumere potuit, sumpsitque tam feliciter, ut subitò convaluerit.*

17 *Franciscus Barone, triginta annos natus, febri ac tumore pestifero jam sensuum usu carebat. Data ei nihilominus aqua frequenter laudata, eademque loco corporis affecto aspersa fuit. Mox cœpit dormire, ac brevì convaluit.*

18 *Nardus Montalbano, cùm peste non admodùm maligna laboraret, votum nuncupavit* S. Rosaliæ; *& tunc, etsi jam ad valetudinarium destinatus fuisset, tandem relictus est domi. Verùm redeunte post mensem ferè malo pestilente, rursus invocavit sanctam Virginem, aquamque ejus & loco affecto applicuit & bibit: ac mox tumore febrique liberatus est, & sanus permansit.*

19 *Hieronymus Scarpace, piscator triginta annorum, tam gravi febri tamque horrendis pestis tumoribus laborabat, ut medici malum resecare non auderent, ne hominem occiderent. Desperatus igitur erat, atque extremis Sacra-*

alii peste magie minúsve laborantes,

mentis ad mortem paratus; quando F. Joannes Maria Capucinus rogavit chirurgum, ut agroto resecaret tumorem pestilentem sub axilla. Ille id præstitit; agrotus verò invocans S. Rosaliam, *aquamque ejus bibens, & vulneri applicans, mox cessante febri, sanari cœpit, nec alio usus remedio, brevi omnino convaluit.*

aut alio etiam malo,

20 *Hieronymus Pileri, natus annos quindecim, vehemente febri & gravi gutturis malo sic laborabat, ut triduo cibum capere non posset. Cùm tamen potuisset sumere paululum aquæ sæpè dictæ, Sanctamque piè invocâsset, repetita tribus vicibus oratione,* Salve Regina; *omni liberatus est malo.*

& morti

21 *Stephanus Maiorana, annos natus viginti tres, pestilentiâ eò deductus erat, ut sensuum careret usu, nec ultra duas horas victurus crederetur à medicis. Huic aquam sacram infudit P. Adrianus, eumque sequenti die carentem febri deprehendit, non tamen sine glande pestilente. Vovit igitur infirmus se curaturum, ut Missa celebraretur: eâque celebratâ, omnino se sanum reperit.*

jam vicini,

*22 *Josephus Casata, annorum quadraginta & sex, pestilentem tumorem habebat supra stomachum, sanguinemque vomebat. Jam loquelâ & sensuum usu ad horam orbatus fuerat eo malo, quando nonnihil ad se reversus, sumpsit aquam* S. Rosaliæ. *Aperuit subitò oculos, evomuit malignos humores, at non sanguinem; locutus est, cessavit febris, ac convaluit. Hoc trigesimum septimum apud Cascinum.*

post S. Rosaliam

23 *Transeo ad quadragesimum. Angelica Starabba, annos nata viginti sex, bis sanata est post sumptam* S. Rosaliæ *aquam; prima vice ex maligna febri, quando jam erat derelicta à medicis,*

dicis; altera vice ex quatuor tumoribus pestilentibus.

24 *Joanna Barcasancio febri & peste sic erat correpta, ut medici pronuntiarent, sanari non posse, nisi à Deo. Vesperi bibit* S. Rosaliæ *aquam, quæ & locis affectis applicata est: mane verò surrexit sana.*

25 *Hieronyma Licet-domine, annorum viginti & quinque, eodem malo eodemque die laborans, eodem etiam modo sanata est.*

26 *Antonia di Casare, à medicis item desperata, sequenti die convaluit è peste, sumptâ eâdem aquâ.*

27 *Prætermisso uno, quod datum à Salerno, sequitur quadragesimum quintum hoc modo. Diana di Stephano, annorum viginti septem, bis sanata est, sumptâ* S. Rosaliæ *aquâ. Prima vice ob febrem malignam & pestis vehementiam deserta erat à medicis, quando sanata est. Altera vice rursus ad extremum deducta periculum, seu peste seu alio malo, quod non exprimitur, subitò sanata est, & sequenti die è lecto surrexit.*

28 *Philippa Christiana di Bivona, annos quadraginta nata, pestilentiæ & febris vehementiâ à medicis derelicta erat, & sensuum usu destituta, ac jam morti vicina. Ubi verò aqua* S. Rosaliæ *bibenda ei data est, & locis affectis adspersa, subitò cessavit febris: at pustulæ pestilentes sunt apertæ, quibus deinde nullum adhibere voluit remedium, nisi aquam ac oleum ejusdem Sanctæ: & sic brevì sanata est.*

29 *Angela di Theodoro, annorum viginti sex, gravi pestilentiæ malo & plaga gravi, è qua vermes scaturiebant, jam à medicis erat derelicta & sensibus destituta, quando nonnihil prædicta aqua ori ejus infusum est, plagaque adspersum.*

diversis modis in vota vocatam, subitò aut post breve

ſperſum. Hoc facto, rediit ei ſenſuum uſus, ceſſavit febris; ac plaga etiam brevi tempore eſt ſanata.

30 *Joanna Rizza, nata annos triginta, tumore brachium dexterum affligente febrique maligna, evidenti mortis periculo erat expoſita. Verum, dum ei maritus nonnihil aqua* S. Roſaliæ *attulit, ac ſignum crucis addidit, ipſa ſimul* miſericordiam *unica voce inclamante, diſparuit peſtilens tumor, febriſque ceſſans brevì ſanam reliquit.*

tempus

31 *Angela Oliva, viginti ſex annorum, præ febri vehemente, locíſque corporis peſte infectis, ad dies quinque cibo caruerat & quiete. Præterea tumor peſtilens ei jam abſciſſus erat, ſed alius alio loco natus. Quapropter aquam* S. Roſaliæ *utrique loco admovit, eâque refecti tumoris dolor ceſſavit, atque alter tumor diſparuit: & ſic brevi convaluit. Hoc quinquageſimum quartum eſt apud Caſcinum.*

omnino

32 *Sequitur aliud non minùs mirabile, quo hoc caput concludam. Vincentia Bongiorno, quatuordecim annorum puella, febri maligna, variſque ac glandibus peſtilentibus, ſenſuum uſum perdiderat, ac deſperata erat à medicis. Huic ipſa ſancta* Roſalia *dicitur aquam applicuiſſe, eique moribundæ medicata eſſe propriis manibus, quemadmodum ferè relatum eſt apud Salernum num. 27 de Franciſca de Arco, cujus ſanatio apud Caſcinum ſequitur. Obſervat autem Caſcinus ex duabus hiſce ſanationibus in valetudinario ortam eſſe famam, quòd Sancta in valetudinario infectos peſte ſanaret etiam propriis manibus.*

convaluerunt.

CA-

CAPUT II.

Profecutio eorumdem miraculorum ex Cafcino cap. 12.

Ex illis,

CAfcinus à beneficio 57 incipit quadam narrare de iis, qui fe pefte laborantium fervitio addixerant in valetudinario. Ex hifce autem, quòd perpetuo expofiti effent periculo, nonnulli variis vicibus fanati funt. Primus occurrit Petrus del Monaco, qui quater fanatus narratur; bis nimirum convaluit ex maligna febri, qua peftilens credebatur; ac bis item fanatus eft, quando manifefta habebat peftilentia indicia. Singulis vicibus momento convaluit, poftquam lapidem fepulcri S. Rofaliæ fibi applicuerat. De coquo valetudinarii ter fanato actum eft apud Salernum. Qua de caufa ad fexagefimum quartum progredior.*

qui ferviebant

34 *Francifcus Confolino octiduo fervierat in valetudinario, quando correptus eft febri peftilente, qua intra menfem eò ipfum deduxit, ut derelictus effet à medicis, & ad mortem obeundam presbyter pia eidem fuggereret monita. Verùm ubi ab eodem facerdote parùm aqua S.* Rofaliæ *acceperat, ceffavit malum, rediitque fanus ad fervitium infirmorum* XIV *Augufti. At die* V *Septembris peftis eum jam aperta corripuit: eâque rurfum liberatus eft potu aqua atque invocatione* S. Rofaliæ.

pefte laborantibus

35 *Bartholomaus Papa inter primos fervire cœpe-*

cœperat peste laborantibus , atque eodem correptus est malo , quod se manifestabat in sex corporis partibus. At ubi die XIII *Augusti nonnihil aquæ* S. Rosaliæ *bibisset , eâque partes corporis affectas tetigisset , sequente die sanum se reperit. Deinde pergens servire infectis rursum tanto oppressus est malo , ut & loquelam perdiderit , & supremis morientium subsidiis fuerit munitus. Verùm eâdem sumptâ aquâ , iterum convaluit , & quidem subitò.*

malumque contraxerant ,

36 *Joannes Nicoletti ad valetudinarium se contulerat , ut scribæ ibidem fungeretur officio. Laboravit primùm vehementi febri , ac deinde peste. At utraque vice saluti ei fuit aqua* S. Rosaliæ.

aliqui repetitis vicibus sanati ,

37 *Josephus Lombardo missus erat ad valetudinarium tamquam peste infectus , sed ex errore. Verùm morbo suo confestim liberatus , infectis servire voluit ; & pestem contraxit tam vehementem , ut extrema susceperit Sacramenta. Sumptâ quoque* S. Rosaliæ *aquâ , sanus repertus est* XII *Augusti , quando moriturus credebatur. Porrò reversus ad servitium infirmorum , peste rursus contractâ iterum videbatur ad extremum vitæ deductus ; sed sanatus est eodem remedio , quo antè.*

alii semel ,

38 *Didacus Gandaneri suspectis de peste servierat , maloque illo correptus atque ad publicum valetudinarium erat deportatus. Pesti ac febri tantus accesserat sanguinis vomitus , ut à medicis haberetur pro desperato. Verùm ille invocavit* S. Rosaliæ *opem , voto nuncupato de invisenda nudis pedibus spelunca ipsius. Post votum dormire cœpit , indeque manducare : potâque deinde etiam* S. Rosaliæ *aquâ , tam citò convaluit , ut post biduum ad mensam serviret eidem medico ,*

co, à quo derelictus fuerat ut certo moriturus.

39 *Rocchus Marchese in valetudinario erat, ut scriberet nomina ægrotantium & defunctorum. Peste febrique ibidem correptus est, eòque deductus, ut desperatus à tribus medicis, extrema susceperit Sacramenta, & jam animam ageret. Verùm modicâ* S. Rosaliæ *aquâ sensibus est restitutus, maloque cessante, sine alio remedio sanatus.* *postquam jam fuerant*

40 *P. Franciscus Marino Societatis Jesu, cùm diligenter assisteret peste infectis, contagium in fronte contraxerat ad partem dexteram, & sensibus jam erat orbatus, desperantibus medicis de sanatione. Verùm socius ipsius P. Antoninus di Agostino ope* S. Rosaliæ *sanandum sperabat. Quapropter hanc sanctam Virginem invocans, rogabat ut eâ gratiâ dignaretur confirmare apud Siculos veritatem reliquiarum suarum, promittebatque se ad honorem Dei & Sanctæ promulgaturum beneficium: atque ita sacras reliquias admovit ipsius capiti, quod ita erat inflatum, ut nec oculi nec humani capitis figura agnosceretur. Hoc tactu reliquiarum mox melius habere cœpit infirmus: neque tamen vel sic existimabant medici ipsum sanari posse; cùmque viderent malum diminui, affirmabant infirmum oculo dextero cariturum. Attamen perfectè tandem convaluit, oculusque eidem fuit salvus, ut integrum esset beneficium, relicta solùm ad supercilium cicatrice in gratiæ obtentæ memoriam.* *ad extrema deducti,*

41 *Laudatus mox P. Antoninus di Agostino pestilentiæ indicia in se ipso deinde expertus est, videlicet capitis dolorem, malam inguinis affectionem, nauseam, & vomitum aliaque contagio propria. Hac de causa jam se præparabat ad mor-* *aut saltem*

mortem piè obeundam, sumptoque manu osse S. Rosaliæ, *quod secum habebat, ei se commendabat, non ea intentione, ut vitam obtineret diuturniorem, sed potiùs ut cum Sancta perveniret ad conspectum Creatoris, desiderans, ut corpus suum cum illa reliquia sepeliretur. Cùm autem ea proferret, suavem sensit fiducia affectum; dixitque cupere se vivum aut mortuum esse cum* S. Rosalia; *at incongruum sibi videri, si os istud Sanctæ, cujus corpus quingentis ferè annis sub terra fuerat absconditum, suâ causâ rursum terra redderetur: eaque dicens, sacrum istud òs reverenter exosculatus est, quando ei subitò supervenit sudor copiosus, quo omne malum expellebatur: atque ita dormire cœpit, ac mane surrexit sanus.*

graviter

42 *Fr. Augustinus Kirieleisonne, ex Ordine S. Joannis de Deo, ad infirmorum servitium instituto, serviebat in valetudinario, ubi ter est sanatus. Febri valde maligna liberatus est* XII *Augusti ad solam* S. Rosaliæ *invocationem; & post dies octodecim eodem modo sanatus a grandi tumore pestifero. Verùm, postquam ad servitium infirmorum redierat, post dies quindecim graviùs relapsus est, & ad extrema deductus. Quapropter locum peste infectum conspersit aquâ per lapidem Sanctæ sepulcralem sacratâ; & febris omneque malum cessavit, seque subitò sanum agnovit.*

laborabant,

43 *Fr. Alphius Marcavia ejusdem Ordinis peste & febri eò deductus erat* I *Septembris, ut nec cibum ampliùs capere posset, ac deliraret præ mali vehementia, & à medicis esset desperatus. Verùm postquam aqua* S. Rosaliæ *ei data fuerat potanda, locaque infecta Sanctæ reliquiis con-*

contacta, manducare primùm cœpit, ac deinde aliis infirmis de more servire.

44 *Sebastiana di Noto, serviens in valetudinario mulieribus infirmis, febri maligna ac tumore pestilente prater modum grandi laborabat adeo, ut destituta esset à medicis, sensibusque orbata, atque animam brevi actura videretur. Verùm medica aqua* S. Rosaliæ *ori ipsius fuit imposita, ac tumori pestilenti admota: atque ita sequente mane prorsus erat sanata.*

Mulieres eodem ferè modo

45 *Hieronyma Gattusa, quæ antè sanata per* S. Rosaliam, *ut dictum est num.* 189, *occasionem præbuerat sacrum corpus quærendi, cùm ex charitate se addixisset servitio infirmorum in valetudinario, contagio afflata fuit, sed ope ejusdem Sanctæ sanata.*

sanatæ.

46 *Post relatas sanationes eorum, qui non nisi ex charitate, quantùm scitur, peste laborantibus servire voluerant, Cascinus nonnulla profert exempla, quibus patet, ne illos quidem sancta* Rosaliæ *beneficiis privatos fuisse, qui culpâ suâ tali servitio erant applicati, aut lucri solius intentione serviebant. Hieronymus Canina damnatus erat ad serviendum peste infectis in valetudinario; ibi tam gravi pestilentiæ malo fuit correptus, ut & sensuum usu privatus & à medicis esset derelictus. Verùm acceptâ medicâ* S. Rosaliæ *aquâ, intra horas viginti quatuor convaluit, & sanus surrexit.*

Aliæ pestis

47 *Josephus Graco, febri item & peste ibidem laborans, eâdem aquâ sanatus est.*

sanationes

48 *Petrus Pennizza, serviens ibidem ut mercenarius, febri ac peste in multis partibus corporis se manifestante ad extrema deductus est, ac sanctissimis Sacramentis ad mortem præparatus. Verùm saluti fuit aqua* S. Rosaliæ, *ex qua*

in publico

nonnihil bibit, & quidpiam locis affectis admotum est. Evanuerunt subitò pestilentes tumores uno excepto, qui cum modico dolore quasi pro signo erat relictus; atque hic brevì quoque sine alio medicamento fuit sanatus.

valetudinario.

49 *Dominicus di Messina ad valetudinarium deportatus fuerat infirmus; ibique sanatus aliis laborantibus cœperat servire. Deinde majori cum periculo pestem contraxit, eâque sic laboravit, ut desperatus esset à medicis. Verùm datâ eidem aquâ* S. Rosaliæ, *febris confestim cessavit, ac die sequente è lecto surrexit.*

Chirurgus à peste servatus:

50 *Hisce subdit Cascinus, multos quoque servatos fuisse in manifestis pestilentiæ periculis, ex quibus unum dumtaxat allegat pro specimine. Vincentius Daidone chirurgus nullum aliud contra pestilentiæ pericula subsidium voluit, nisi lapillum ex sepulcro* S. Rosaliæ, *quem ori imponebat, & sic magno animo fiduciâque de Sancta ad infectos accedebat. Dentem quoque postea impetravit, atque hisce præsidiis numquam contagio afflatus est, etiamsi ex aliis facilè triginta obiissent, partim medici partim chirurgi, teste Cascino.*

quidam sanati in confirmationem reliquiarum:

51 *Postea nonnulla beneficia refert laudatus auctor, quæ per reliquias* S. Rosaliæ *impetrata fuêre, addita protestatione, Si veræ ipsius essent reliquiæ. Duo jam ex iis dedi cum Salerno. Sequens verò apud Cascinum, ubi nonagesimum est, sic refertur. D. Josephus Ricupri sacerdos laborabat tumore in gutture, cui applicuit particulam memoratorum ossium. Porrò non solùm petiit, ut sanaretur, si hoc os esset* S. Rosaliæ; *sed ausus est adjungere; se id non crediturum, nisi sanaretur: ac momento evasit sanus.*

52 *Hæ reliquiæ, quibus eam gratiam obtinuerat*

nuerat laudatus sacerdos, mutuò ei data erant à Joanne Baptista di Gregorio, qui earum usu varias à Deo obtinuerat gratias. Primò ipse aliquando sic fuerat cordis dolore pressus cum vomitu, capitis dolore, & pestilentiæ signis, ut se moriturum crederet. Verùm admoto supra cor suum sacro illo pignore, momento relevatus fuit & sanus. Secundò ex duabus filiabus ipsius, Victoria & Vincentia, febri laborantibus cum indiciis pestilentiæ, prior subitò convaluit tactu ejusdem ossis ac potu aquæ ejusdem; altera verò potu aquæ S. Rosaliæ, *positoque supra partem affectam gossypio, quod prædictas attigerat reliquias. Tertiò Antonia, filiola ipsius triennis, ludebat in platea, cùm equus infrenatus pleno cursu sic in puellulam videbatur deferendus, ut ipsa nequaquam evadere posset periculum. Verùm matre* S. Rosaliam *invocante, furiosus ille equus subitò stetit, mirantibus omnibus. Evidentius est beneficium, quod de eadem puellula sequitur, & non diu post contigit. Labebatur puella è scala viginti graduum, ita ut videretur caput eidem comminuendum. At jam didicerat puella* S. Rosaliam *invocare, & sic evasit illæsa.*

varia alia beneficia per reliquias,

53 *Hisce duo alia ob similitudinem jungit auctor, sed quæ citiùs facta testatur. Infans expositus erat equo cursim accedenti, quando mater ipsius invocavit* S. Rosaliam *tanta felicitate, ut equus ille ante ipsum infantem consisteret, quamvis ab altero item accurrente truderetur.*

aut solam

54 *Franciscus Daidone, filiolus novennis Vincentii Daidone chirurgi antè laudati, labebatur è scala, non per gradus devolvendo, sed a latere, ita ut ob altitudinem scalæ evidens esset mortis periculum. Sed qui cadentem videbant,* S. Rosaliæ *opem implorârunt, atque invenerunt*

invocationem

 pue-

puerum stantem in terra & salvum, modicè tamen læsum à ferro, quod è scala in ipsum deciderat. Porrò testatus est infans, quòd sentiret inter cadendum, se sub axillis ab aliquo sustentari, ac leviter in terram deponi.

S. Rosalia à diversis obtenta.

Duo alii ejusdem cognominis Daidone, ambo febri, vomitu, glandibusque pestilentibus ad extremum vitæ periculum adducti, fuêre sanati sola applicatione lapidis sepulcralis S. Rosaliæ *eodem die* XV *Julii, unus spatio viginti quatuor horarum, alter brevi tempore.*

55 *Caput, in quo hæc omnia narravit, Cascinus concludit alio beneficio, ex quo ortum est contentionis aliquid, quod vertit in laudem Sanctæ. Hieronymam di Aragona, infantem infirmam, inspexerant medici atque ex glandibus pestilentibus pronuntiaverant peste infectam. Hac de causa toti domui, in qua habitabant viginti personæ, communi hominum commercio erat interdictum. Sequenti die domûs incolæ contenderunt, sibi injustè aliorum commercio interdictum esse, ideoque missus est primarius urbis medicus ad judicandum de illa lite, uno ex prioribus medicis comitante. Adducta est infans, nec ullum in ea deprehensum est pestis indicium, stupente medico, qui signa pestilentiæ in illa pridie agnoverat. Hinc crescente domesticorum contentione contra medicum, hujusque stupore, anceps hærebat medicus primarius, quando mulier aliqua ex interiore domûs parte exclamavit:* Dicite, dicite pro amore Dei, & ad laudem Sanctæ, infantem esse sanatam oleo ipsius lampadis. *Ad quam vocem cessavit contentio cum gloria* S. Rosaliæ.

CA-

CAPUT III.

Alia miracula & beneficia, relata à Cascino cap. 15 in confirmationem reliquiarum S. Rosaliæ.

Perceptus à multis suavis odor reliquiarum,

C*Ascinus lib.* 1 *cap.* 15 *mirabilia & beneficia narrat non pauca, quibus veritas reliquiarum* S. Rosaliæ, *jam antè aliis rationibus probata, etiam confirmatur. Cùm autem in hisce prolixior sit, quàm in ceteris, ea compendio huc ita transferam, ut tamen nulla alicujus momenti adjuncta omittere decreverim. Primum signum, seu liberationem Siciliæ à peste, quia abundè relata est, breviter solùm perstringit. Deinde de suavi reliquiarum odore à multis percepto, de quo subinde jam facta est mentio, memorat sequentia. Primò asserit suavem illum odorem perceptum fuisse ab initio inventionis, sed solùm à quibusdam, & numquam ab omnibus; seque in diuturna reliquiarum recognitione sæpè audivisse, odorem illum laudari à multis; at semper ingenuè confessum esse, à se non percipi. Secundò testatur, se tandem, cùm frangeret lapidem, cui aliquod os erat insertum, nihilque de reliquiarum odore cogitaret, improvisò tantâ suavis incognitique odoris fragrantiâ fuisse perfusum, ut odorem illum nulla odoris terreni similitudine explicare posset. Cùm autem ad istum odorem*

odorem invitaret socios, a nullo tunc fuit perceptus, licèt illi aliis vicibus dictitâssent se suavem percipere odoris fragrantiam. Idem sibi secunda vice accidisse testatur, & numquam postea.

quæ aquam, cui erant impositæ, etiam fecerunt odoriferam.

57 *Tertiò Erasmus Salato, unus è doctoribus medicinæ, qui ad recognitionem reliquiarum fuerunt adhibiti, particulam ossis, cui nonnihil terræ adhærebat, secum domum portavit, atque aquæ imposuit. Hoc facto, aqua ista concepit odorem quasi aquæ rosaceæ, qui à multis fuit perceptus: eaque de causa aqua ista diligenter fuit servata. Addit auctor, idem tam multis aliis contigisse, ut nimis prolixum esset, singula referre. Quartò cùm constet aquam rosaceam mutari nonnihil odore & colore, quando affunditur aqua pura; aliqui reverenter experiri voluerunt, an idem contingeret in aqua illa, quæ tantam odoris suavitatem ex impositis* S. Rosaliæ *reliquiis contraxerat. Quare experimentum istud bis sumptum est, præsentibus multis, semel in domo dominæ Vincentiæ Lucchese, probatæ virtutis matronæ, atque iterum in collegio Societatis Jesu. Sumpta est aqua rosacea, eique affusa est aqua pura: mox color aquæ rosaceæ mutatus est & odor imminutus. Allata similiter est aqua, cui odor ex impositis Sanctæ reliquiis inhæserat; eique eodem modo aqua pura est affusa. Verùm color hujus aquæ mutatus non est; odor verò adeo auctus, ut ab omnibus non sine stupore jucundo perciperetur magis quàm antè. Audierat hæc P. Franciscus Sparacino, nonnullis reliquiarum particulis donatus, ac simile experimentum capere voluit Calatagirone in collegio Societatis Jesu. Vasi imposuit lapidis sepulcri* S. Rosaliæ *frustulum, quantum est granum milii; eique infudit aquam copiosam. Mox aqua illa facta est odorifera*

rifera instar rosaceæ. Evacuato deinde vase, iterum & tertiò exiguæ isti particulæ affusa est aqua pura, quæ toties contraxit odorem rosaceum, præsentibus multis Societatis Jesu Patribus & stupentibus de miraculo.

Brachii dolor tali aqua subitò sublatus:

58 *Porrò dubitari nequit, quin hæc occasionem dederint bibendi aquam, cui vel reliquia vel lapis sepulcri* S. Rosaliæ *fuerat impositus, uti felicissimè contra morbos quoslibet factum, multis exemplis jam didicimus. Inter primos fuit P. Josephus Agostini Societatis Jesu, & socius Cascini in recognitione reliquiarum. Laborabat hic à mensibus tredecim gravi dolore dexteri humeri, isque tantùm accreverat, ut difficulter divina Mysteria peragere posset, & minùs etiam quietem capere. Itaque sacras* S. Rosaliæ *reliquias aquæ imposuit, eamque bibit, brevi prece præmissa. Vix tantum interfuit spatium, quo pota aqua ad stomachum pervenire posset, cùm sentit quasi manu aliena gravitatem humeri sui ac dolorem auferri; subitoque vibrans brachium ac cubiculo exiens, aliis Patribus obtentam gratiam communicare festinavit.*

reliquiæ ab infante mirabiliter honoratæ,

59 *Mirabile est, quod sequitur apud Cascinum, ubi refertur hoc sensu, sed multo prolixiùs. Vincentius Barbera, architectus civitatis Panormitanæ & pictor, particulam habebat reliquiarum* S. Rosaliæ, *sed eam absconditam servabat, donec lis de approbatione esset decisa. Die* XV *Februarii audivit approbationem esse decretam, etsi necdum esset promulgata. Mirè lætatus hoc nuntio, statim eâdem vesperâ cum reliquiis accedit aliquos Patres è Societate Jesu, qui alias Sanctæ reliquias viderant, ut earum audita similitudine se magis securum redderet. Reversus domum, rem communicat uxori, quæ hortatur,*

tatur, ut simul reliquias illas venerentur. Cùm autem chartam, quâ involutas tenebat reliquias, domesticis omnibus vellet ostendere, infans ipsius Franciscus, octodecim menses natus, quem amita vel matertera gestabat in brachio, vi cœpit se gestantis brachio evolvere, evolutusque se primus in genua provolvit, manu quoque significans, ut idem facerent alii; deinde verò expeditè pronuntiat, sancta Rosalia, *easdemque voces alacritate magna quater repetit, licet antea necdum voces ullas proferre soleret, nisi fortè* Mamma & Tata: *demum tot gestibus instabat, ut reliquia sibi traderentur, ut pater eas in manus daret infantulo, qui eas primus omnium reverenter exosculatus est. Hac omnium domesticorum testimonio firmata fuisse, testatur Cascinus.*

item ab alia puella, quæ simul sanatur.

60 *Huic simillimum est, quod subjungit, quódque eodem ferè tempore factum testatur. Puellula tredecim mensium ægrotabat. Hujus pater acceperat particulam reliquiarum* S. Rosaliæ, *quâ infantem tacturus accedebat. Infans verò nihil edocta, viso patre, pronuntiat,* S. Rosalia, *in lecto se elevans, ac subitò sanatur.*

Varia beneficia

61 *Alterius generis est, quod deinde prolixa narratione exponit Cascinus, quodque brevi compendio huc transfero. Franciscus Morillo Societatis Jesu ex villa quadam redibat Panormum per mare, quando ventus subitò factus est contrarius & tam vehemens, ut mare præter modum intumesceret, atque apertum esset naufragii periculum. Timorem augebat nox obscura, quódque cymba amissa esset, dum eam attrahere conabantur, ut in terram evaderent. Quapropter opem* S. Rosaliæ, *quam pia prece salutaverant, dum montem Peregrinum prænavigabant, implorare cœperunt, & mox prope navem*

appa-

apparuit cymba, nec tamen ea vice apprehendi potuit, quòd fluctu vehemente rursum dejiceretur ex oculis. Cùm mœsti essent nautæ, hac spe frustrati, cúmque cymbam per tenebras quærere non possent; hortante Francisco Morillo, qui S. Rosaliæ *reliquias secum habebat, ad iteratas preces convertuntur, nec frustra. Quippe cymbam viderunt prope navem, eamque invenerunt illæsam in tanta tempestate: nec mora, in cymbam ingressi, remisque adnixi, tam cymbam quàm navim, quam ei alligaverant, feliciter ad terram perduxerunt prope montem Peregrinum.*

62 *Huic beneficio alia quædam serius facta subduntur ob similitudinem. Lembus in mari Siculo impetebatur à navi inimica tam propinqua, ut nec fugere posset nec resistere. Qui lembo vehebantur, ubi agnoscebant periculum, vota fecerunt* S. Rosaliæ, *nec frustra, quantùm colligitur ab eventu. Dum enim rectores navis inimica vela vertere laborabant ad lembum meliùs apprehendendum, ita se implicârunt, ut ille interim se longè subduxerit, & feliciter ad terram pervenerit.* *naviganti-bus*

63 *Præterea non pauca beneficia navigantibus à* S. Rosalia *fuisse præstita, colligitur è multitudine tabellarum votivarum, quibus ecclesia Sanctæ ejusque spelunca in monte Peregrino jam olim abundabat. Ex his unum narratur hoc modo. Quatuor Patres Societatis Jesu è regno Neapolitano vela faciebant in Æthiopiam: atque inter hos erat P. Josephus Pomo, cui nonnullas* S. Rosaliæ *reliquias dederat Cascinus. Horum navis, bis acri tempestate jactata fuit & periclitata; primùm in sinu Joia *, qui est in ora Calabriæ ulterioris; deinde prope insulam Capream *, non longè à Neapoli. Utraque tamen* *præstita.*

* Gioia

* Capri

 vice

vice feliciter evaserunt, & salutem suam attribuerunt S. Rosaliæ. *Nam in prima tempestate P. Josephus Pomo thecam, in qua erant Sanctæ reliquiæ, funi alligatam immisit mari exiguo solùm tempore, & mox mari tranquillitas rediit: atque eodem ferè modo tempestas quievit altera vice prope Neapolim.*

Hernia

64 *Pergit deinde auctor ad alia beneficia, quorum hoc est primum. Quispiam, cujus nomen non indicatur, viginti annis hernia laboraverat insanabili. Hic conceptâ fiduciâ de* S. Rosalia, *cujus miracula audierat, pedes adire voluit montem Peregrinum; sed in media via subsistere coactus est, quòd vires deficerent. Cùm autem tristis sederet, & non sociis modò, sed etiam* S. Rosaliæ *se excusaret, quòd iter non posset perficere; animatum se sensit ad iter prosequendum, moxque se sanum deprehendens, mirantibus sociis, reliquum itineris currendo peregit: humillimasque Sanctæ agens gratias, ferreum ligamen, quo uti coactus fuerat, latus deposuit in monte Peregrino. Factum id est post primam expositionem reliquiarum* S. Rosaliæ *die* IX *Aprilis.*

quorumdam

65 *Eodem malo novem annis vexatus fuerat Fr. Ludovicus à S. Michaële, reformati Ordinis S. Augustini, quando* XXII *Novembris nudis pedibus ad montem Peregrinum ivit, sicut voverat. Postquam summo labore eò pervenerat, gratias egit* S. Rosaliæ *de itinere perfecto, novam simul flagitans gratiam: & mox se malo suo liberatum sensit.*

sanata:

66 *D. Antonius Francione sacerdos simili malo per annos quindecim laboraverat, quando speluncam* S. Rosaliæ *invisere voluit, sperans ibidem se sanandum. Verùm sine sanatione obten-*

ta:

ra rediit; neque tamen de illa obtinenda desperavit: sed ad alia pietatis exercitia conversus, ligamen, quo semper contra malum se munierat, rumpi sensit: auctaque hinc spe, Missæ sacrificium obtulit, votisque quibusdam nuncupatis, se ita reperit liberum, ut nullo egeret ligamine.

67 *Honophrius Buonarota laboraverat diu fistulâ inveteratâ sub costis, dixerantque medici graviùs affligendum infirmum, si illa consolidaretur. Evenit, ut dixerant: clausâ fistulâ, infirmi latera, pectus, aliaque corporis partes tam malè affecta sunt, ut de vita ipsius desperaretur. Cùm autem speraret, se sanandum patrocinio* S. Rosaliæ, *in sedili portatus est ad speluncam: ibique Sanctam piè cœpit invocare. Paulo pòst somno correptus obdormivit; ac sanus deinde evigilavit: nam sponte rursum aperta est fistula, per quam mali humores se exonerârunt, & sic recreatus ac fortis, gratias Sanctæ egit, sanusque & alacer domum rediit.*

alia

68 *D. Philippus Salonia gravi capitis inflammatione visum prorsus amiserat, & jam quinque mensibus, adhibita nequidquam arte medicorum, usu oculorum carebat. Invocatâ frequenter* S. Rosaliâ, *de cujus ope fidebat, tandem duci voluit ad speluncam montis Peregrini, eòque pedes pervenit ductoris subsidio. Diu ibidem oravit, ac sequenti etiam die sacra Communione refectus est. Verùm, non impetrato visu, domum repetiit, se divinæ providentiæ totum permittens; non tamen sine spe visum recuperandi. Cùm autem esset in reditu, pergens sem..r orare, exclamavit, se, quantùm existimaret, videre, & quidem videre* S. Rosaliam: *idem paulo pòst rursum accidit, audiente ductore, quid diceret, sed nihil vidente. Incertum tamen ipsi erat,*

corporis mala

erat, an hæc ab imaginatione processissent; an verò etiam oculis corporeis Sanctam ad momentum vidisset. Attamen spes hisce augebatur, pergebatque per viam orationi instare, donec jam tertiò Sancta ipsi appareret, quod factum, quando orationem de ipsa recitabat. Majus hac vice lumen vidit, atque oculis apertis, ita ut non ferens tantam lucem, humi laberetur instar mortui, atque ita jaceret per mediam horam, mirante socio, qui nihil videbat, ac frustra ipsum excitante. Surrexit tandem apertis oculis, & omnia rectè cernens. Testatus etiam est se in lapsu illo vidisse S. Rosaliam, *ac longè clariùs quàm duabus prioribus vicibus, tanquam fulgur ante se coruscantem, ac vocem audivisse dicentis:* Redi ad speluncam. *Qua de causa statim reversus est sine auxilio ductoris, utpote jam clarè videns, ut Sancta gratias ageret in spelunca, ubi eodem die cum Eremitis vicini monasterii hymnum* Te Deum *decantavit, ac postridie sacrosanctum Missæ sacrificium obtulit, mirantibus omnibus ac Deum laudantibus, qui eum duobus diebus præcedentibus cæcum ibidem viderant.*

ablata. 69 *Fr. Placidus à sanctissimo Sacramento, Augustinianus excalceatus in conventu S. Nicolai Tolentini, ita laborabat, ut nec alterum brachium movere posset nec collum, atque uno oculo prorsus esset captus & altero parùm cerneret. Cùm autem pia per conventum institueretur supplicatio cum reliquiis* S. Rosaliæ, *dum hæ ante cubiculum ipsius erant, humi se projecit miser, [illegible]rdiam implorans, ac mox de terra surrexit perfectè sanatus.*

CA-

CAPUT IV.

Alia beneficia & miracula, à Cascino relata cap. 16.

Duæ mulieres peste laborantes

C*Ascinus cap. 16 narranda suscepit beneficia cujuslibet generis, omissis ferè omnibus sanationibus à peste, ex quibus se duo tantùm hîc exponere asserit, quia reliquis magis sunt insignia ob adjunctam apparitionem. Primum est de muliere, quæ septemdecim diebus peste laboraverat, quæque morti tam videbatur propinqua, ut jam mandatum esset, ut carrus veniret mane ad corpus ipsius avehendum ad sepulturam. Venit statuto tempore carrus, sed mulier sana exierat lecto: narrabatque se nihil sumpsisse, nisi parùm aquæ, terræ & lapidis sepulcri S.* Rosaliæ*: Sanctam verò noctu sibi apparuisse, factoque supra se crucis signo, sanitatem momento reddidisse.*

ab apparente Rosalia sanatæ:

71 *Alia gravi quoque laborans pestilentia, noctu vidit formam beatissimæ Virginis Matris Dei; ac cum ea aliam Dominam admodùm speciosam* (ita nominabat S. Rosaliam, *inquit Cascinus.*) *Hæc infirmæ appropinquabat. At ea clamabat, ut abscederet, aut saltem aceto se lavaret, nimirum ne peste afflaretur. Respondebat illa, nullum esse periculum, & ne ipsam quidem morituram. Tum propriis manibus tetigit quinque corporis loca peste infecta, eademque lavit: aquamque infirmæ bibendam obtulit, di-*

cens

cens sic sanandam, quemadmodum revera contigit, Sancta eidem rursum apparente, eamque juvante. Ab hisce ita enarratis ad alia progreditur laudatus auctor.

72 *Josephus li Moli filiolam habebat quadrimam, Annam nomine, filium verò duodennem Matthaeum. Illa febri laborabat acutissimâ, filio gravis dentium dolor nullam concedebat quietem. Pater pro medicina utrique applicuit aquam* S. Rosaliæ *sæpissimè jam memoratam, quâ filiola intra tempus matutinum convaluit, & filii dolor momento fuit abactus.*

multi

73 *Gratia Casale calculo tam graviter affligebatur, ut morituram se crederet. Applicuit lateri dextro reliquias* S. Rosaliæ; *& dolor mox cessavit: ac paulo pòst lapillum ejecit notabilis magnitudinis. Similis gratia obtigit P. Francisco Guidara Societatis Jesu, qui antea fuerat medicus. Hic etiam calculorum dolore graviter cruciabatur, quando adhibitis frustra medicinis, reliquias* S. Rosaliæ *sibi applicuit. Intra spatium, quo psalmus* Miserere *bis posset recitari, cessavit dolor: deinde post mediam horam aut paulo amplius calculum effudit bene magnum, quem minores secuti sunt postridie.*

à morbis

74 *Vincentia, uxor doctoris Pompilii di Anastasio, ossiculum per guttur eo usque dimiserat, ut inhærente ossiculo suffocanda videretur. Tanto exposita periculo, ac memor* S. Rosaliæ, *mox conabatur dicere*, S. Rosalia, adjuva me, *sed voces formare non satis poterat ob difficultatem respirationis. At recordata, se aliquid secum habere de lapide sepulcri* S. Rosaliæ; *illud mox profert, ac gutturi admovet, Sanctam simul mente invocans. Mirabilis sanè gratia! simulac frustulum istud lapidis guttur attigit, ossiculum,*

variis

ficulum, quo suffocabatur, per os ipsius exsilit ad spatium trium palmorum, repertumque est tinctum sanguine, quo præstantia beneficii clariùs appareret.

75 *Hujus filia Nympha, quæ nupta erat doctori Fabritio Scarfelotti è San Basilio, non minor collata fuit gratia. Hæc acuta febri, per decem dies noctesque continuata, ad extrema erat deducta, nec confiteri poterat ob perpetua deliria. Aderat confessarius è Societate Jesu, sed ne per signa quidem impetrare poterat tantum, ut absolutionem auderet impertire, quòd non loquelâ modò, sed sensu quoque esset orbata. Qua de causa ad preces, & præcipuè ad patrocinium* S. Rosaliæ *confugerunt præsentes: ac primò nonnihil aqua sæpè dicta ori infirmæ per vim aperto infuderunt; ac deinde Sanctæ reliquias eidem admoverunt. Nihil tamen eo die videbantur proficere, nisi quòd infirma os aperuerit ac semel iterumque dixerit*, Sancta Rosalia, *quibus vocibus in spem erecti sunt præsentes. Tota nocte sequente in tali mansit statu, ut quinque medici, qui infirmæ assistebant, deinde testati sint, se cogitâsse non supervicturam ultra horam unam. Inter illos proprius ipsius frater, qui numquam aberat, affirmavit, se decem faciIè signa lethalia in sorore sua deprehendisse. Verùm quando aurora sequentis diei aderat, & illucescebat, audita est alta voce matrem aliosque vocare domesticos, quibus dixit:* Sum sana per gratiam S. Rosaliæ. *Deinde subjunxit:* Non auditis musicam? Audite, audite angelos. *Non credidit sanam mater, quia verba illa minùs expeditè proferebat; sed delirantem haud dubiè existimavit. Cùm tamen & confessarium desideraret; ille vocatus citò adfuit, & meliùs loquentem, ac rectè confi-*

& mortiferis

confitentem invenit. Hisce erectus in spem maritus quadam Missa sacrificia curavit offerenda; uxoremque oleo lampadis S. Rosaliæ *ungendam. Hac unctione tam citò convaluit infirma, ut cibum sumpserit, & sine alio remedio fuerit sana. Tam subita visa est Cascino hac sanatio, ut* quasi momento factam *afferat, præsertim quia tam gravis erat infirmitas, ut medici asseruerint sanari non potuisse sine miraculo. Nam hac ratio evincit, claro ac evidenti miraculo sanatam esse, & subitò etiam convaluisse; nec tamen sanatio momento est peracta, atque ea de causa dixit*, quasi momento. *Ceterùm Nympha post sanationem suam varia minutè narravit de habitu & forma pulcherrima* S. Rosaliæ *sibi apparentis, de verbis ipsius, dicentis, suas esse eas reliquias, ac de musica angelorum audita, qua auctor perstrinxit breviter.*

sanati,

76 *Vincentia di Maggio morti item vicina erat, nec vitam desiderabat longiorem. At jubenti confessario, ut sanationem suam rogaret, obedivit, & ad* S. Rosaliam *confugit. Apparuit ei Sancta habitu eremitico, & ægrotam momento sanavit. Hæc autem tanto simul spiritûs fervore donata fuit, ut Sanctam imitatura votum virginitatis nuncupaverit, & capillos abscissos ad speluncam ipsius miserit, ubi multa similia appensa testatur Cascinus.*

uti & infans,

77 *Infans, sexdecim dies natus, cùm infirmus per dies quatuor à lacte prorsus abstinuisset, defunctus est, certè ut credidit, & asseruit Cascinus. Verùm pater, natione Hispanus, imaginem* S. Rosaliæ *supra mortuum infantem posuit, tantaque fide oravit, ut infans oculos aperuerit, ac se moverit; moxque sanus lac maternum sugere cœperit.*

78 *Puel-*

78 *Puellula quoque in vico Hispanorum in fontem valde profundum deciderat, diuque ibidem manserat immersa: nam quæsita erat per totum vicum, priusquam sciretur submersa. Cùm non inventa esset, & quispiam diceret, infantem circa fontem fuisse visam; perticâ in fonte quærere cœperunt, ac tandem infantem invenerunt submersam. Summus erat parentum dolor; at fides non minor: tanto fervore institerunt precibus apud* S. Rosaliam, *ut infantem receperint vivam & valentem.*

& puella, qui credebantur mortui.

79 *Francisca Sieri varios* S. Rosaliæ *experta est favores. Primò adierat montem Peregrinum, ubi rixa erat tanta, ut quis sclopo manum admoveret, globum autem per errorem rectà in caput Franciscæ dirigeret. Illa* S. Rosaliam *subitò invocaverat, & sic illæsa fuit: nam globus plumbeus in velo capitis & in capillis ipsius hæsit, ibique visus à multis. Secundo ægrotans invisit corpus Sanctæ in ecclesia Panormitana, ibique levi somno correpta convaluit. Hosce experta favores, de tertio non dubitavit. Apparuit ei* S. Rosalia, *monuitque ut ad mortem post triduum obeundam se sacra confessione & Communione pararet. Paruit illa: confessa est de peccatis, & sacram Communionem tribus diebus continuis iteravit. Monita rursum est nocte sequentis diei, uti & nocte tertia. Monitionem quoque illam secretò indicavit confessario suo, & duobus aliis sacerdotibus magnæ probitatis. Neque decepta est: nam levi tacta est infirmitate die Sabbati; ac die Lunæ, qui tertius erat, animam Creatori suo reddidit.*

Sancta cuidam mortem suam triduo antè revelat;

80 *Mirabile est, quod sequitur, & præcedenti eatenus simile, quòd felicem mortem* S. Rosalia *clienti suæ prænuntiaverit. Antonia Mirendina,*

aliam ad moriendum suaviter invitat.

rendina, piissima septemdecim annorum puella, diuturno morbo ad extrema erat deducta. Cùm autem ut mortua aliquamdiu jacuisset, & ut mortua à matre aliisque præsentibus plangeretur, tamquam è somno evigilans, matri dixit: Mater, cur plangitis? Mortua non eram, sed suavissimè dormiebam: O quàm magna vidi! *Cùm verò mater rogaret, ut ea sibi diceret, diu noluit: sed voluit Cardinalem archiepiscopum advocari, ut ipsi ea referret. At, non audente matre Cardinalem accersere, ita inter ipsas convenit, ut vocaretur confessarius, qui omnia deinde Cardinali diceret. Verùm, non invento confessario, rursum institit mater, ut sibi visa referret. Cui tandem filia dixit, à* S. Rosalia *gratiam sibi factam moriendi: nam velle Sanctam, ut ipsa secum esset in supplicatione. Hæc ter ab ipsa fuisse repetita, non voce puellæ moribundæ, sed virili & forti, mandâsseque ut Cardinali dicerentur, testati sunt præsentes. Deinde post quadrantem & medium horæ, composito corpore clausisque oculis suaviter exspiravit.*

81 *Post hæc Cascinus refert beneficia nonnulla, impetrata ab iis, qui laborabant ad honorem Sanctæ, quando instituenda erat ac quando instituta est celebris illa supplicatio, quâ corpus approbatum prima vice per urbem fuit portatum. Stabat aliquis, cujus nomen non dicitur, in scalis excelsis ad parietem quemdam exornandum, quando rheda transiens scalas evertit, hominemque ita dejecit, ut conterendus videretur: nihilominus tam erat illæsus, ut laborem mox resumere potuerit. Alia rheda mulierem ita ad parietem pressit, ut præsentes contritam crederent; sed intactam repererunt. Equus marchionis della Rocca ita per rhedam contusus fuit, ut*

Nonnulli

ut ipse ex equo præcipitaretur: equus tamen & eques fuere illæsi. Hisce meritò addit, mirandum esse, in tanta hominum, equorum & rhedarum per plateas commeantium multitudine, quanta fuit eo tempore, nullum accidisse infortunium.

82 *Duo alio tempore facta his jungit ob similitudinem. Dominus Joannes de Torres cum militum cohorte accedebat, ut excubias mutaret ante palatium regium, in armis stante cohorte alia, quæ de statione decedebat, quando equus, quo vehebatur, subitò exterritus in lanceam centurionis Noëra, quam protensam tenebat ac in terra firmatam, sic invehit dominum suum, ut hic equo decideret. Transivit lancea thoracem ipsumque indutum, corpus tamen prorsus erat illæsum: quod* S. Rosaliæ *favori attribuit, quia illam subitò invocârat.*

in gravibus periculis

83 *Clarius miraculum est, quod sequitur. Vir probus equo vehebatur cum uxore retrò sedente, & cum filio, quem brachio tenebat. Cùm autem transiret per viam angustam montis Gebel Ros juxta præcipitium, equus improvisò sic exsiliit, ut mulier decideret, ac vir ipse cogeretur infantem dimittere, atque equo exsilire. Mox equus in præcipitio constitit, & omnes tres inventi sunt sine ulla læsione: nam* S. Rosaliam *equo se dejiciens piè invocârat.*

illæsi.

84 *Subjungit Cascinus quædam beneficia energumenis præstita, quorum hoc est primum. Mulier Hispana, D. Maria Figueroa de Torres, magico maleficio credebatur affecta. Quando adhibebantur exorcismi sacri, tam malè habebat, acsi moritura esset, quòd ad vomitum urgeretur, nec tamen vomere posset. Præsens aliquando fuit mox memoratus dominus Joannes de Torres, qui*

Maleficia ablata,

 parti-

particulam habebat ossis S. Rosaliæ. *Hanc ille particulam aquæ imposuit, & nonnihil ex ea bibere mulierem jussit. Potâ aquâ, mox evomere cœpit massas quasdam capillorum. Ejusdem aquæ potationem repetiit quatuor sequentibus diebus, ac semper aliquid simile evomuit, adjunctis etiam quandoque aciculis, donec perfectè sit sanata. Hæc coram multis testibus facta, affirmat auctor. Similem quoque gratiam eodem tempore alteri præstitam testatur, quæ, sumptâ similiter aquâ* S. Rosaliæ, *maleficorum præstigias per vomitum ejecit, ac sanata est.*

ac dæmones

85 *Antonia Leonti à sexdecim annis erat energumena, dixeratque, dum appropinquabat festum* S. Rosaliæ, *se morituram sequenti Sabbato. Qua de causa filius ipsius, susceptis antè sanctissimis Sacramentis, ipsam vehementer reluctantem perduxit ad ecclesiam metropoliticam, nec tamen pertrahere potuit ad sacellum, in quo servatur corpus* S. Rosaliæ, *cui multas dicebat injurias. Verùm ad nomen illius Sancta quatuor dæmones, ut creditum est, stationem suam reliquerunt, extinguentes candelam longè positam, quemadmodum se pro signo facturos prædixerant. Quintus demum post cancellos ferreos vehementiùs percussos, quàm fieri posset à femina, similiter egressus est, ac feminam, quæ credebatur à quinque malignis spiritibus obsessa, reliquit liberam.*

expulsi.

86 *In die autem corporis solemniter translati multos fuisse expulsos malignos spiritus, eademque per totam Octavam continuata beneficia, asserit Cascinus. Ex hisce unum refert nominatim, testaturque illud accidisse è regione collegii Societatis Jesu, se multisque Patribus præsentibus, ac coram innumera populi multitudine. Mulier valde*

valde honorata atque honesta à malignis spiritibus vexata fuerat per annos septemdecim sine remedio. Hæc è regione altaris ante collegium erecti sedebat modestè, omnemque ornatum contemplabatur, donec arca S. Rosaliæ *pervenisset ad initium istius plateæ. Verùm, ubi eò pervenerat, priusquam ibi ullus alius arcam adhuc longè distantem vidisset, subitò arrepta, clamore repentino & saltu in aëra palliumque dejiciens, ac capillos crispans, omnibus notum fecit, sanctam arcam appropinquare, seque inde torqueri. Mox ad stridores & injurias delapsus est dæmon, per os mulieris dicens:* Sta, canis: sta, canis, *idque tanta vi, ut mulier à quinque viris retineri non posset. Verùm non potuit malignus spiritus præsentiam sacrarum reliquiarum exspectare, sed exertâ prius linguâ præter modum crassâ & nigrâ, ante earum adventum fugit ac mulierem prorsus liberam reliquit. Hoc factum die Lunæ* IX *Junii, sicut ipse spiritus malignus præcedente die Lunæ prædixerat.*

Mirabiles quædam conversiones

87 *Ab hisce ad mirabiles quasdam infidelium conversiones progreditur. Mahometanus captus à Christianis, diligenter diu hero suo servierat, comparatoque peculio libertatem suam emerat. Verùm, abrupto commercio Panormi ob pestilentiam, non poterat in patriam suam discedere: auditisque miraculis* S. Rosaliæ, *sperabat se per eam à peste fore immunem: atque ea de causa imaginem ipsius sibi comparavit, ac vesperis singulis lampadem ante eam accendit. Quin & speluncam ipsius inviserat, atque alia faciebat ad ipsam honorandam, acsi fuisset Christianus, ut ejus patrocinio in patriam rediret. Grata fuère Sanctæ prædicta servitia: nam apparuit ipsi in somno, monuitque ut fieret Christianus, dicens hanc-*

hanc unam esse viam, quâ ad veram patriam, seu ad cælum pervenitur. Attonitus quidem fuit hoc somnio; at non conversus. Porrò ad patriam redire desiderans, jam cum alio Turca item libero ad iter erat paratus, quando Sanctæ reliquias antè invisit, ut de beneficiis gratias ageret, & pro felici itinere oraret. Sequenti nocte iterum apparuit Sancta, ejusque duritiam increpans, percussâ malâ ipsum excitavit. Evigilans itaque & internè motus, vidit cubiculum suum magno lumine illustratum, & in ea Dominam miræ pulchritudinis, quam aliter explicare nesciebat, nisi dicendo: Pulchra, pulchra, pulchra; multùm, multùm, multùm. *Hæc rursum ipsi dicens, ut se faceret Christianum, alioqui moriturum, disparuit. Hæc apparitio virum quidem vehementer movit; sed addictum patriæ sectæque suæ non ita penitus permovit, ut non fluctuaret ambiguus. Tertiò demum dormienti visa est sancta Virgo, mortem certam & infernum prædicens, nisi converteretur, tactâque leviter malâ disparuit. Evigilans igitur omnem deposuit dubitationem, ac mane ad pedes Cardinalis se projecit, baptismum flagitavit, eumque post sufficientem instructionem piè suscepit, vivens deinde de vocatione sua lætus ac contentus.*

Maurorum

88 *Maurus Algerii natus, cui nomen erat* Xiniffa, *mancipium erat Gabriëlis Mu, & subinde aliquid pauperibus dabat ad honorem* S. Rosaliæ. *Apparuit ipsi Sancta in somno, præcepitque, ut fieret Christianus: quod primò recusavit. At iterum jussus, rogavit nomen apparentis, auditoque* Rosaliæ *jubentis nomine, dixit se baptismum velle suscipere. Verùm cùm deinde parùm attenderet ad promissionem in somno factam; reversa rursum est Sancta nocte sequente,*

te, magisque institit, ut baptismum susciperet, atque etiam rogata à Mauro, quo nomine in baptismo vocari deberet, Petri *nomen eum eligere jussit, dexteram ipsius tangens. Quin & crucis signo ipsum in fronte signâsse dicitur, his additis verbis :* In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. *Certè Maurus divino hoc somnio ita permotus est, ut post debitam instructionem susceperit baptismum & Petri nomen, cui adjungi desideravit nomen Rosaliæ ad honorem Sanctæ.*

89 *Hisce similis additur conversio, at seriùs peracta. In triremibus Siciliæ diu servierat mancipium infidele, cui jam ætas erat sexaginta annorum. Quo huic modo succurrerit* S. Rosalia, *nescitur : sed Sanctam ei succurrisse, ab eventu colligitur. Nam postquam aliquot diebus febri laboraverat, baptismum flagitavit, &* Rosalinus *vocari voluit ad honorem* S. Rosaliæ. *Cùm ardenter instaret, & morbus ipsius jam esset gravis, baptismus ei mox collatus est, datumque nomen* Rosalinus. *Deinde, vix duabus horis elapsis à prima mentione baptismi, animam feliciter Creatori suo reddidit.*

infidelium.

90 *Deinde advertit Cascinus, in aliorum quoque Sanctorum Vitis legi, animalia ipsorum ope fuisse sanata, & nonnulla exempla similia narrat de* S. Rosalia. *Primò gallinæ quædam, quæ videbantur morituræ, semel iterumque servatæ sunt terrâ sepulcri* S. Rosaliæ. *Secundò catellus unus moribundus, & alter pro mortuo habitus, medicatus est re quapiam ad Sanctam utcumque spectante.*

Animalia etiam sanata :

91 *Demum prodigia duo adducit, alterum de vite, quæ recisa fuerat, atque iterum sic coaluit per terram sepulcri, ut uvas eodem anno produxerit. Alterum est de malo aurea, quæ in mona-*

prodigia alia.

monasterio quodam produxerat ramusculum novorum florum in pervigilio festivitatis S. Rosaliæ, *seu die* III *Septembris. Cùm autem Superior monasterii hunc vidisset ramusculum, dixit :* Utinam multi essent, conducerent cras ad coronam S. Rosaliæ texendam in sua festivitate. *Annuit Sancta pio desiderio : nam postridie mane tota arbor plena fuit floribus. Hactenus ex Cascino, cujus mentem fideliter exprimere conatus sum.*

CAPUT V.

Recentiora quædam beneficia compendio data ex Historia Mancusi part. 5.

Puella Coloniæ sanata,

MAncusus part. 5 *Historia* S. Rosaliæ *refert varia Sancta beneficia, partim antiqua, partim recentiora. Cùm autem antiqua jam dederim, & nonnulla quoque ex recentioribus occasione cultûs narraverim, hic solùm transferam alia, quæ necdum à me commemorata sunt, idque faciam tanta brevitate, quanta fieri poterit. Reliquias Sanctæ Coloniam fuisse portatas, Sanctæque patrocinium ibidem non inutiliter fuisse imploratum tempore pestis, narravi in Commentario num.* 439. *Porrò unum ex beneficiis ibi obtentis refert Mancusus* § 7, *citans auctoritatem P. Hermanni Crombach in collectione quadam Ms. Res ita habet. Puella nobilis, Gertrudis*

dis nomine, heres unica magnarum opum, anno 1636 pestilentiæ malo tacta, eóque deducta erat, ut extrema suscepisset Ecclesiæ Sacramenta. Aderat ei confessarius P. Adrianus Horn, rector Coloniensis collegii Societatis Jesu, cum reliquiis S. Rosaliæ. *Hic suasit, ut votum aliquod nuncuparet in honorem Sanctæ, cujus reliquias ei porrigebat exosculandas. Vovit illa perpetuam virginitatem servare, si convalesceret;* subitóque revaluit integris viribus, *inquit laudatus Crombach, addens eam adhuc superfuisse sanam anno 1670, quando scribebat.*

mulier moribunda Mazarini,

93 *Laudatus Mancusus* § 8 *refert sanationem moribundæ, factam anno 1680 Mazarini, quod oppidum est Siciliæ in valle Netina. Testatur autem se totum factum habere ex scriptura diligenter examinata, juramentoque firmata anno 1711, quando mittenda erat ad curiam episcopalem Syracusanam. Compendium beneficii accipe. Agatha, uxor Petri Maggio, honorata conditionis mulier, tum abortu gemini infantis, tum inscitiâ medentium ad extrema erat perducta, & jam moribunda; quando Alphius Ingala eam invisit. Hic, ubi deprehenderat nonnihil sensûs infirmæ superesse, suggessit nomen* S. Rosaliæ, *monuitque ut votum aliquod in honorem ipsius nuncuparet. Paruit illa, ac vovit gerere vestem modestam, qualis ibidem usurpatur ab iis, quæ Sanctæ singulari titulo sunt devotæ. Nuncupato voto, post horam loqui cœpit, meliúsque habere, id* S. Rosaliæ *attribuens: ac post duos tresve dies è lecto sana surrexit. Deinde prolis amans, promisit se primæ daturam nomen* Rosaliæ *in honorem Sanctæ: nec diu post concepit, felicique partu suo tempore edidit filiam, cui nomen* Rosaliæ *impositum.*

94 *Idem*

item alia mulier.

94 *Idem auctor § 9 palatium legati regis Hispaniarum Romæ à sæviente istic pestilentia immune fuisse asserit, patrocinioque Matris Dei Immaculatæ, ac* S. Rosaliæ *istud attribuit. Præterea ibidem asserit, doctori Bartolo Maggio, cùm oraret pro salute uxoris suæ Vincentiæ periculosè ægrotantis, visam fuisse Matrem Dei, quæ ad preces* S. Rosaliæ *vitam reddebat uxori ipsius, quæ revera citò convaluit: conjuges autem in gratiarum actionem mutuo consensu ab usu conjugii deinde abstinuisse. Pro utroque facto laudat Mongitorium in Opusculo, cui titulus:* Panormus Mariæ devota. *Similia haberi possunt pro beneficiis ab iis, qui gaudent tale quid sibi obtigisse, & meritò se gratos exhibent. Verùm recenseri debent inter minùs clara minúsque certa. Quæ verò refert § 10, non lubet huc transferre, quia non satis certa videntur, & modo utcumque diverso referuntur à Tornamira in Idea conjecturali pag. 156.*

Maurorum

95 *Mancusus § XI de conversione cujusdam mancipii Mahometani historiam narrat bene longam, quam compendio huc transfero. Anno 1694 Panormi periculosis stomachi doloribus decumbebat mancipium, cui nomen* Barca. *Sæpè rogatus, ut fieret Christianus, pertinaciter semper renuebat. Accessit P. Hieronymus Natale Societatis Jesu cum reliquiis* S. Rosaliæ, *rogavitque ægrotum, an vellet bibere aquam, quam consecraret cum* S. Rosaliæ *reliquiis. Annuit Barca, qui, licèt Mahometanus, Sanctæ erat devotus. Bibit aquam consecratam: rogatusque, an baptizari vellet, mox consensit. Iterum rogatus, adjecit se* Rosalinum *vocari velle. Brevi interim sanatur, ubi iterum de aqua illa consecrata largiter biberat. Verùm sanatus vacillare cœpit in*

pro-

proposito suo, dissuadentibus conversionem sociis quibusdam perfidis, qui illi aderant. Itaque rursum correptus est pristinis stomachi doloribus: ac sic ad patrocinium S. Rosaliæ *pro salute corporis ferventer recurrit, & revera vomitu atra bilis nonnihil est recreatus, ita ut somnum caperet. Dormienti apparuit Sancta, atque omnem exemit dubitationem. Multa de hoc somnio divino narrat auctor: at mihi sufficit dicere, eo somnio prorsus esse conversum. Narravit ille ostensum sibi fuisse infernum, deinde purgatorium, ac demum cælum. Hisce verò visis, Sancta disparuit, atque ipse evigilavit perfectè sanatus. Porrò mox instrui voluit, atque in ipso* S. Rosaliæ *festo baptizatus est, ac* Rosalinus *dictus. Piissimè deinde vixisse Rosalinum testatur Mancusus, qui eum novit.*

96 *Subdit auctor § 12 aliquot Mahometanos ita conversos, ut eorum conversio adscribatur favori* S. Rosaliæ. *Primus ab apparente* S. Rosalia *dicitur missus ad P. Alphonsum Mugnòs Societatis Jesu, ut ab eo instrueretur & baptizaretur; idque revera factum est. De hac conversione quadam adjuncta me docuit P. Caietanus Noto. Res contigit circa annum* 1685. *Mahometanus ille vocabatur* Mustafà, *ac ætatem habebat sexaginta circitèr annorum, dum conversus est. Primò ut mancipium servierat in triremibus Siculis; ac deinde ad domestica servitia translatus erat à quodam ex præfectis triremium, qui inter alia ipsum jubebat lampadem accendere coram imagine* S. Rosaliæ. *Hoc cùm distfecisset, ab apparente in somno* S. Rosalia *monitus est, ut fieret Christianus, quia citò erat moriturus; missusque ab eadem ad P. Alphonsum Mugnòs in domo professa Panormitana habitantem. Cùm autem*

quorumdam conversio

tem domum professam Mustafâ adibat, vidit imaginem Sanctæ circa portam domus, dixitque Sanctam sibi apparuisse eâdem planè formâ. Instructus igitur est baptizatusque, & non multo pòst tempore defunctus. Ita testabatur Fr. Petrus Mira Societatis Jesu, qui socius fuerat P. Alphonsi Mugnos ad instruendum Mustafam, & ætate admodum provecta supererat, dum hæc ante paucos annos mihi communicavit P. Noto. Redeo ad Mancusum.

Sanctæ attributa.

97 *Alter laborans arthritide, etiamsi infidelis esset, invisit speluncam* S. Rosaliæ *in monte Peregrino, ibique osculans pavimentum altaris, subitò variis præsentibus exclamavit, se Christianum esse velle, sicut revera factus est. Duo alii cum hero suo ad speluncam iverant, ut omnia curiosè lustrarent. Verùm herus unum ex illis excitavit ad Sanctam quoque honorandam; quod ubi ille tandem aggressus est, voluit mox fieri Christianus: deinde alter quoque ingressus, miratusque socii sui mutationem, idem quoque mox desideravit: atque ambo instructi sunt & baptizati. Quintus jam senex sæpe monitus erat, ab ipso etiam archiepiscopo, ut fieret Christianus; sed pertinaciter resistens, respondere solebat, id sibi non esse dictum à* S. Rosalia. *Verùm gravi infirmitate decumbens, improvisò clamare cœpit:* Vocate dominum archiepiscopum, ut me baptizet, quia S. Rosalia vult, ut fiam Christianus. *Re audita, illustrissimus archiepiscopus Jacobus Palafox accurrit ipse ad mancipium: instructumque, quantùm permittebat infirmitas, baptizat, dato illi nomine* Rosalinus. *Neque diu pòst piè defunctus est Rosalinus ille, eximium divinæ misericordiæ documentum. Eodem ferè modo conversus est sextus, qui item sub finem vitæ secre-*

ta monitione S. Rosaliæ *fidem Catholicam dicitur amplexus, & paulo post mortuus. Addit auctor plures ejusmodi factas esse conversiones; sed de aliis sibi non esse notitiam satis distinctam.*

98 *Laudatus auctor* § 13 *narrat varios favores, interveniente* S. Rosalia, *præstitos pia illustrique dominæ Catharinæ Venèro, baroni delli Magazzenacci, cui Sancta subinde apparuisse dicitur anno* 1696 *&* 1697. *Deinde* § 14 *narrat, ignis periculum bis depulsum post invocatam* S. Rosaliam. *Primum narratur accidisse Fratri cuidam Societatis Jesu, qui ut agros magis redderet fertiles, incendium in iis excitaverat. Verùm ventus exortus flammas eò deferebat, ubi grave metuebat periculum. Timens igitur imprudentiæ suæ damna, in genua provolvitur, & votum nuncupat* S. Rosaliæ. *Mox ventus mutatur, flammasque eò defert, ubi nullum erat periculum. Factum hoc frater ille dicitur jure jurando confirmâsse P. Philippo Noto rectori Bivonensi Societatis Jesu. Aliud, ex Mongitorio relatum, ita evenisse dicitur. Vitus Riccobono, cùm vicinum incendium ad vineam & silvam suam cerneret appropinquare, recurrit ad opem sanctissimæ Dei Genitricis, & simul ad* S. Rosaliam: *atque ita vinea mansit immunis à flammis, & levissimum dumtaxat damnum in silva fuisse asseritur.*

Alia quædam beneficia:

99 *Auctor* § 15 *narrat beneficium, quod contigit anno* 1696 *prope speluncam Quisquinensem, ubi tunc præsens erat, ita ut de re tota optimè potuerit esse instructus. Equus trunco alligatus, dum dominus sacra concioni intererat, evaserat liber, ac vagando pervenerat ad ingens præcipitium. Dum autem herus, ecclesiâ egressus, equum accedit, ut reducat; equus præceps per rupes*

equus post lapsum è præcipitio illæsus:

rupes illas devolvitur atque ad imum delabitur. Omnes credebant mortuum, & revera instar mortui jacebat. Verùm dum accedunt equum lustraturi; ille se erigit, ac reperitur sine ulla læsione. Hoc attributum favori S. Rosaliæ, *quia præsentes, non minùs timentes homini, qui equum in præcipitio stantem accedere volebat, quàm ipsi equo, Sanctam alta voce invocârant. Deinde § 16 exponit auctor favores factos illustri ac piæ virgini Panormitanæ, Antoniæ Mariæ Sandamiani, cui ait* S. Rosaliam *datam esse ab Immaculata Virgine magistram vitæ spiritualis: & cui mortem anno* 1698 *obitam à* S. Rosalia *prænuntiatam fuisse affirmat, laudans pro hisce Mongitorium. Talia facta breviter solùm perstringo, quia vera quidem esse possunt; sed non habent ea certa veritatis indicia, quibus nituntur pleraque beneficia & miracula ex Cascino & Salerno antè commemorata.*

tempestatis periculum ablatum:

100 *Certius apparet, quod sequitur. Redibant ex Africa in Siciliam circa finem seculi* XVII *P. Franciscus Raimondi & P. Michaël Angelus Haghiùs, feliciqne navis cursu delati fuerant ad portum Liburnicum. Verùm cùm deinde præterveherentur agrum Romanum, sævissima orta est tempestas, quæ omnem videbatur salutis spem eripere. Conversi sunt Patres ad preces, ac nominatim Haghiùs* S. Rosaliæ, *cujus penes se habebat reliquias, opem implorabat, addito voto de invisendo nudis pedibus monte Peregrino, si superiores Societatis permitterent.* Vix finieram preces, *inquit Haghiùs*, cùm navis, nescio quo modo, periculo fuit defuncta. Inde ortus ventus secundus, qui semper pergens prosperè spirare, nos quatuor dierum spatio salvos & incolumes perduxit in Siciliam. *Idem deinde narrationem*

tionem suam ita confirmavit : Ego P. Michaël Angelus Haghiùs confirmo, ut suprà, anno MDCCVI, mense Septembris, die III, in hac residentia Maziensi Societatis Jesu, in quorum fidem hæc omnia sigillo Societatis munivi, paratus juramento munire.

101 *Anno 1700, ut subdit Mancusus ex notitiis Francisci Pilosi, sacellani in monte Peregrino, die* XIV *Julii ad ecclesiam montis Peregrini portata fuit in sedili uxor Francisci di Carlo, quæ jam quinque annis nervorum contractione acutisque doloribus sic fuerat vexata, ut incedere non posset. Verùm ante sacrum altare subitò sanata, sine ullius ope pedes domum rediit læta & alacris.* *favores*

102 *Anno 1702, mense Septembri, ad speluncam venerunt quidam nautæ, ut votum persolverent, quo nuncupato, piratarum Saracenorum manibus fuerant erepti.* *varii*

103 *Eodem anno, die* XXVIII *Augusti, quædam persona laborans febri tertiana, post sumptum quidpiam de terra sepulcri* S. Rosaliæ, *continuò febri fuit liberata.* *à quodam*

104 *Eodem anno,* I *Septembris, Anna Landolina, cui apoplexia manuum ademerat usum, oravit Sanctam, ut sibi restitueret usum manuum, quibus victum sibi comparare posset. Exaudita est, ac* XXII *Septembris in monte Peregrino* S. Rosaliæ *egit gratias.* *in monte Peregrino*

105 *Eodem anno,* XXVIII *Decembris, filiola quadam Messana, ubi cum parentibus tunc erat, sic rhedâ exciderat, ut rota per ipsam transierit. Verùm illæsa fuit puella, accepto solùm signo quodam in pectore, idque favori* S. Rosaliæ *attributum à parentibus, qui reversi Panormum,* *scriptis*

mox

mox ad montem Peregrinum se contulerunt, ut se gratos Sanctæ exhiberent.

106 *Dominica Luisa, nata Petræ* * *in Sicilia, quindecim habebat ætatis annos, sed prorsus erat muta. Adducta est à parentibus ad montem Peregrinum die* VIII *Martii anni* 1703, *ibique accepit nonnihil gossypii, quod intinctum erat oleo lampadum in ecclesia ibidem semper ardentium, ut eo linguam attingeret. Illa verò etiam transmisit ad stomachum, & mox soluta est lingua ipsius in laudes* S. Rosaliæ.

olim * Petraglia

107 *Mirabile prorsus est, quod anno* 1706 *contigisse asserit in Sicilia prope Leontinos* *, *citans Francisci Pilosi mox laudati notitias. Quidam ab hero suo erat rogatus, ut montis quoddam jugum præceps, ubi nidus erat columbarum silvestrium, conscenderet. Cùm autem inter ascendendum manu apprehenderet saxum non satis firmum; cedente saxo, præcipiti lapsu ferebatur deorsum. At invocatâ* S. Rosaliâ, *mansit in aëre pendulus, solis retentus cruralibus fasciolis, donec è summitate montis funibus à præcipitio sit retractus.*

consignati. * Lentini

108 *Eodem anno infans quadraginta dierum Mazarini totum ferè corpus habebat ulceribus plenum, ita ut miserè cruciaretur, & lamentaretur. Porrò* XXIX *Junii capiti infantis impositum fuit numisma* S. Rosaliæ *insignitum effigie, & mox siluit & quievit ad quadrantem unius horæ. Postridie datus ei fuit cibus* S. Rosaliæ *(ita vocant glandes, quas ferunt ilices prope antrum* S. Rosaliæ *in monte Peregrino) redactus in pulverem, & mox quievit infans, nec diu pòst sanatus est. Verùm eodem rursus malo deinde correptus est; atque eodem etiam modo sanatus est in perpetuum.*

Sanationes

109 *Ursu-*

109 *Ursula Xacia, puellula biennis, pedibus ita distortis semper fuerat, ut loco se movere non posset, nisi rependo. Mater infantem miserata, votum nuncupavit* S. Rosaliæ: *mox pedes cruraque ad statum naturalem pervenerunt; materque cum infante* x *Maii anni* 1707 *adivit montem Peregrinum, ubi non modò Sancta gratias egit, sed miraculum quoque cum aliis rei consciis grata prædicavit. Hoc item factum ex notitiis Pilosi hausit Mancusus & § 20 innexuit, cum sequenti aliunde accepto.*

varia

110 *Eodem anno* 1707, *cùm Marsala concionaretur Mancusus, didicit miraculum diu antè factum, quod ei narravit ipse, qui ab apparente* S. Rosalia *momento erat sanatus. Senex hic erat sexagenario major, qui narrabat se in juventute sua, dum occuparetur ornandâ quâdam ecclesiâ, ita è scala portatili lapsum, ut brachium sibi ruptum esset, & caput vehementer læsum. Portatus itaque domum fuit pro mortuo, quia initio mortuus credebatur. Adhibitis verò medicamentis eò deductus est, ut de vita parùm aut nihil spei superesset, quando vidit* S. Rosaliam, *cui devotus erat, ad se appropinquantem: quæ; postquam infirmum bene sperare jusserat, manum suam imposuit rupto brachio, & capiti pessimè affecto; disparensque ita sanum reliquit, ut rediens medicus nullum mali invenerit vestigium. Hæc sibi tenerrimo affectu relata ab ipso sene testatur Mancusus, licèt alias nullam de facto repererit scripturam.*

illustresque

111 *Huic ex notitiis Pilosi subdit aliud, quod contigit anno* 1709. *Generalis Crucigerorum mense Septembri è gravi morbo convaluerat, sed visum eo malo penitus amiserat. Cæcus igitur nuncupavit votum juratum invisendi speluncam*

& momento peracta.

S. Rosaliæ, *cujus reliquias simul oculis admovebat: ac visum derepente recuperavit. Hac de causa mense Octobri venit ad montem Peregrinum, sicut facturum se voverat.*

CAPUT VI.

Prosecutio recentiorum miraculorum ex Mancuso.

Mazarini Sancta electa patrona contra locustas.

M*Ancusus § 21 incipit narrare varia beneficia, à* S. Rosalia *præstita in comitatu Mazarino, præmonens ea esse desumpta ex Actis authenticis, quæ Mazarini formata sunt jussu episcopi Syracusani, in cujus diœcesi est Mazarinum, oppidum non ignobile, & comitatûs titulo exornatum, de quo jam egimus suprà num. 93. Anno 1710 ingens locustarum agmen, quod ad eas Siciliæ partes supervenerat, vastitatem agris minabatur. Curaverunt Mazarinenses magnam pingi tabulam, in qua erat effigies S.* Rosaliæ, *eique altare erexerunt in ecclesia Societatis Jesu. Deinde magno cum apparatu in eadem ecclesia, eum in finem ornata,* S. Rosaliam *elegerunt civitatis patronam, maximè contra locustas. Formula istius electionis, suique oblationis per magistratum & civitatem facta, uti & totius festivitatis solemnitas, videri potest apud Mancusum, qui se præsentem fuisse, ac breviter ad concionem dixisse testatur. Reliquias quoque Sanctæ in solemnitate illa fuisse affirmat pag. 124, sed non indicat, unde fuerint acceptæ.*

113. *De-*

113 *Deinde favores*, S. Rosaliæ *patrocinio attributos, sic enumerat. Primò ait, territorio Mazarinensi levissimum aut nullum damnum illatum esse à locustis, quæ in vicinis territoriis nihil ferè reliquerant intactum, & non depastum. Secundo ait, locustarum magna examina avolâsse ex agris, quando aqua per reliquias* S. Rosaliæ *consecrata iis aspergebatur à personis particularibus, ac transvolâsse agros, quibus eadem aqua fuerat aspersa, aut certè iis non nocuisse: atque id etiam accidisse villæ collegii Societatis Jesu, in cujus sacello idcirco collocatæ sunt Sanctæ reliquiæ, per Mancusum ipsum donatæ. Tertiò affirmat, aquam illam à plurimis hominibus fuisse petitam; & nonnulla refert facta particularia, in quibus messem miraculo attribuit. Verùm ea prætermitto, quòd non satis clara videantur miracula. Quartò demum testatur, plurima oblata esse dona ab iis, qui crediderunt agros suos favore* S. Rosaliæ *servatos fuisse contra locustarum vastationes; diemque illum, quo Sancta fuerat electa patrona, sequenti etiam anno magna solemnitate fuisse celebratum.*

contra quas creditur defendisse agros Mazarinensium:

114 *Certius videtur miraculum, quod § 22 narrat ex Actis ad episcopum Syracusanum missis, quódque ita refertur. Sacerdos probatorum morum, & sacræ theologiæ doctor, natus Platiæ* *, *sed habitans Mazarini, ita ab anno & medio herniâ laborabat, ut equo vehi non posset, nec diu valeret pedibus consistere, etiamsi consuetis contra simile malum cautelis se munivisset. Hic in modò dicta solemnitate* S. Rosaliæ *rogatus fuit, ut tempore supplicationis diaconi fungeretur officio, quemadmodum pridie fecerat in Vesperis. Acceptat officium tractus pietate in* S. Rosaliam, *accensisque candelis quibusdam,*

herniâ sacerdotis

* Piazza

 rogat

rogat Sanctam, ut malo suo liberaretur. Porrò, cùm supplicatio ad duas circitèr horas durâsset, acres sentire cœpit dolores, qui cùm nimiùm augerentur, convertit se ad sacras reliquias, rogavitque Sanctam, ut subministraret vires ad ministerium cœptum perficiendum; ac subitò dolor ita ablatus est, ut posset ad finem usque supplicationi assistere. Finita supplicatione, quando reliquias deponebat manu sua, rursum Sancta se commendavit, & tunc quasi interna voce sibi audivit dici: Esto jam sanus. *Domum reversus, iterum idem audivit, ac revera se sanum reperit. Gratias igitur egit Sancta, sed sanationem suam quadraginta diebus siluit, interim ligamina omnia abjiciens, & equitans uno die Platiam, indeque Mazarinum eodem die revertens. Post quadraginta dies miraculum publicavit, illudque post duos menses coram testibus confirmavit juramento. Tres quoque medici locum, ubi malum fuerat, lustrârunt, juratoque testimonio affirmârunt, se ne quidem minimum herniæ invenisse vestigium.*

& infantis sanata:

115 *Infans eodem herniæ malo laborabat, cujus mater, audita sanatione laudati sacerdotis, sperare cœpit filiolum suum ita quoque sanandum. Itaque ducit ipsum ad altare* S. Rosaliæ: *capitque aliquid de rosis, quæ ibidem erant positæ in vasis aquâ plenis. Reversa domum, parti affectæ infantis abstrahit medicinas applicitas, & tria dictarum rosarum folia applicat. Deinde locum affectum iterum lustrans, vidit nullum superesse malum: doctaque iteratis postea inspectionibus filiolum suum certò sanatum esse, gratias Deo egit &* S. Rosaliæ. *Præterea rem totam ipsi Mancuso exposuit, & juramento firmavit,*

vit, rogans, ut beneficium istud scriberet, suppresso sanati nomine.

116 *Quidam medicinæ doctor, ut narrat Mancusus § 23, decumbebat febri vexatus ac gravissimo stomachi dolore. Adhibitis frustra remediis naturalibus, petiit ac obtinuit reliquias* S. Rosaliæ. *Deinde præmissa salutatione Angelica, propriis manibus reliquias stomacho admovet, præsentibus variis: ac mox dolorem pulsum sentit, ac Sanctæ agit gratias. Eâdem vesperâ bene cœnavit, sequenti autem die febri liberatus è lecto surrexit, atque exivit domo, uberiores Sanctæ gratias acturus.* *sanationes*

117 *Hisce generatim subdit auctor, varias aliæ per aquam* S. Rosaliæ *obtentas esse gratias Platiæ & Mazarini in malo quodam populari, quod Meridionalem Siciliæ oram percurrit. Deinde unum ex Actis Mazarinensibus jam laudatis nominatim refert in hunc modum. Vir nobilis correptus fuit febri tertiana quadruplici, eâque malignâ. Desperabat doctor medicus Trigona de vita infirmo conservanda, ideoque munitus fuit extremis Ecclesiæ Sacramentis. Deinde morti propinquus videbatur, quando petiit aquam* S. Rosaliæ, *ex qua bibit post brevem orationem. Bibitâ eâ aquâ, copiosissimè sudavit, ac sequenti die redeuntibus medicis sanum se exhibuit., de lecto surrexit, &* S. Rosaliæ *gratias egit.* *aliæ*

118 *Mancusus § 24 primò narrat, placidam mortem cuidam esse concessam à* S. Rosalia. *Deinde refert, filiolum cujusdam principis desperatum fuisse à medicis, applicatoque gossypio* S. Rosaliæ, *infantem eodem die ereptum esse periculo, ac non diu pòst sanatum. Alium eodem gossypio confestim liberatum malo gutturis; alium* *diversorum:*

verò

verò gravi laterum dolore. Hæc breviter perstringenda censui, quia non omnia iis confirmantur indiciis certitudinis, quæ in ejusmodi factis desiderantur, ut habeantur pro miraculis.

quidam mirabili modo è periculo ereptus,

119 *Magis confirmatum ac planè mirabile est, quod sequitur § 25. Dominus vicarius Catalaulturiensis (oppidum est Siciliæ in valle Mazara ad Himeram fluvium, quâ vallis Mazara separatur à valle Demonæ, ac vulgo dicitur* Caltavoturo) *iter noctu agebat, ut domum reverteretur, quando tam densis septus est tenebris, ut nec ipse, nec equus, quo vehebatur, quidpiam ampliùs cernerent. Sæva nimirum tempestas noctis auxerat tenebras, atque inter rupes montiumque præcipitia formidinem augebant fulmina & tonitrua. In tanto periculo constitutus, ad singularem patronam suam* S. Rosaliam *confugere statuit, ejusque opem imploravit ferventi oratione. Post preces vidit in aëre pulcherrimam & lucidissimam rosam magnitudine unius palmi, quæ se locavit prope brachium dexterum prædicti domini, eumque salvum & incolumem perduxit domum; ac dein mox disparuit. Duo hic adjungenda. Primò, quando invocatâ* S. Rosaliâ, *apparere cœpit rosa illa, erat vicarius cum equo suo prope præcipitium, quo de vita periclitabatur. Secundò lucida illa rosa equitanti tam erat vicina, ut subinde manum ad illam extenderit: at ipsa nonnihil recedebat. Demum vicarius domum reversus, tam erat attonitus stupore, ut mox genua flecteret, & humillimas* S. Rosaliæ *gratias ageret. Porrò factum istud didicit Mancusus ex P. Antonio de Nostris, viro magnæ virtutis ex Ordine S. Augustini, qui scripto testatus est, id sibi anno 1713 ab ipso domino vicario non sine tenerrimis lacrymis relatum esse.*

120 *Quod*

120 *Quod ſequitur, Mancuſo expoſitum eſt à viro æquè probo ejuſdem Ordinis Auguſtiniani, atque item ſcripto traditum. Erat Corleone (de quo oppido jam actum in Commentario num. 356) funium textor, nomine Balthaſar, cujus maxillam invaſerat gangrena terribilis, ac judicio medicorum inſanabilis. Cùm tamen aliquid ſpei ſupereſſe judicaretur, ſi ferro igneque adhibito reſecaretur malum, dies ſectioni tam periculoſæ jam ſtatutus erat, ac infirmus extrema Sacramenta hunc in finem ſuſceperat. Commendabat igitur ſe enixè favori* S. Roſaliæ *illa nocte, quæ ſectionem ſtatutam præcedebat. Senſit dolorem utcumque mitigatum, ita ut in ſomnum incideret. Dormienti autem apparuit* S. Roſalia, *quæ ſuavibus verbis ægrum ſolata eſt, dicens ſe eſſe* Roſaliam, *quam invocaverat, ſanandumque promittens. Hæc dicens locum affectum duobus attigit digitis, fecitque ut totum os corroſum maxillæ decideret in pectus ipſius, ubi illud evigilans invenit. Mox advocatæ uxori ſuæ os iſtud nigrum ac putridum oſtendit, ac viſionem enarrat. Mirantur ambo miraculum, & plurimas ſanctæ* Roſaliæ *gratias agunt. Sana prorſus erat maxilla, nullumque ſupererat mali veſtigium; niſi quòd gena nonnihil eſſet excavata, ubi os iſtud exciderat. Porrò hujuſce facti ſe* teſtem oculatum *eſſe ait P. Vincentius Simonetta Auguſtinianus, quia & infirmum & ſanatum vidit: teſtaturque factum Corleone fuiſſe notiſſimum, & juridica quoque ſolemnitate ſuperioribus manifeſtatum.*

alius æquè mirabiliter è gangrana ſanatus:

121 *Non abſimile eſt, quod ſubdit Mancuſus ex teſtimonio domini Philippi Sidoti, vicarii generalis antiſtitis Panormitani, qui ſorori ſuæ id accidiſſe narravit. Hæc Panormi in monaſte-*

os gutturi infixum mirabiliter evulſum:

rio

rio S. Viti repetitis vicibus fuerat abbatissa, & ibidem vocabatur Joanna Eleonora Crucifixa. *Porrò in grave mortis periculum inciderat ex frusto ossis, quod inter manducandum faucibus tam tenaciter inhæserat, ut nullo modo potuisset evelli. Cùm autem suffocanda videretur, ultimumque emissura spiritum, apparuit ei* S. Rosalia, *quam mente invocaverat, immissisque in guttur ipsius duobus digitis ossiculum benignè evulsit, ac disparuit. Narravit illa visionem suam toti monasterio, & sanatio ab omnibus attributa est miraculo: ideoque gratiæ* S. Rosaliæ *persoluta.*

gratiæ quoque internæ multis præstitæ.

122 *Demum § 26 colligit Mancusus gratias aliquot internas, quas attribuit patrocinio* S. Rosaliæ. *Verùm, etsi gratiæ internæ longè pluris facienda sint, quàm externæ, seu quàm spectantes ad felicitatem quamdam temporalem; non solent passim habere tam clara gratiæ prodigiosæ indicia. Cùm autem tales quoque sint, quas ibidem narrat laudatus auctor, eas silentio involvendas censeo; contentus observare probabilem conjecturam fieri posse de gratiis internis* S. Rosaliæ *patrocinio impetratis ex multitudine externarum & visibilium; nec dubitandum esse, quin Sancta animabus clientum suorum non minùs prospexerit quàm corporibus. Ceterùm commemoratis omnibus, quæ visa sunt huc transferenda ex Mancusi Opusculo, ultimum spicilegium aggrediar ex documentis novissimis.*

CA-

CAPUT VII.

Collectio beneficiorum & miraculorum ex documentis recentioribus, partim impressis, partim manuscriptis.

Unde accepta sint documenta sequentium beneficiorum:

D*iligentissimi ac frequenter laudati adjutores nostri, Castiglia & Noto, studiose collegerunt documenta omnia ad* S. Rosaliam *spectantia, quæ vel posteriora sunt Opusculo Mancusi, vel hujus diligentiam fugerunt; eademque nobis humaniter transmiserunt, annis 1737, 1744, ac demum hoc ipso anno 1746, quo hæc scribo. Quapropter ex his documentis referam posteriora Sanctæ beneficia, idque faciam ea brevitate, quâ sine rerum detrimento singula exponi poterunt; ac servato etiam temporis ordine, quantum patietur documentorum ratio. Primò occurrit scriptura, in bibliotheca collegii Panormitani Societatis Jesu servata, cujus titulus Italicus sic redditur Latinè:* Collectio miraculorum, quæ facit quotidie gloriosa mater, S. Rosalia virgo solitaria, in monte Peregrino in gratiam eorum, qui ipsi sunt devoti, incipiens ab ejus festivitate die IV Septembris anni MDCXCIV. *Hujus scripti* auctor videtur fuisse aliquis ex iis, qui sacræ cryptæ S. Rosaliæ curam gerunt, *ut rectè observatur in margine. Verùm ad*

duos tantùm annos videtur curam ea scribendi continuâsse, forsan quia diutiùs in officio suo non mansit, seu morte subtractus, seu aliò profectus. Certè duorum dumtaxat annorum beneficia mihi communicata sunt, quæ paucis subjungam.

124 *Anno* 1694, *die* IV *Septembris, ad montem Peregrinum venit*, S. Rosaliæ *gratias acturus, quidam Panormitanus, qui libertatem suam Sanctæ attribuebat. Captus fuerat à Tunetanis, & servituti addictus. Verùm, factis* S. Rosaliæ *votis, modum invenit, quo se natatu in libertatem vindicaret. Alterum ita refertur. Mancipium infidele, quod ad montem Peregrinum venerat cum R. D. Algaria parocho, ubi statuam* S. Rosaliæ *in medio speluncæ osculatum fuerat, liberè edixit se velle fieri Christianum, sicuti revera factum est. Fateor hæc non esse evidentia miracula. At evidentissimum est, quod sequitur ex eodem scripto. Quidam è servis proregis Siciliæ, rebus emendis præfectus, Messanæ mortifero correptus est morbo, & jam mortuus credebatur, ac feretro erat impositus, ut sepeliretur. Dilata fuit sepultura ob curam aliorum infirmorum ad mediam circiter horam, cùm evigilavit homo patrocinio* S. Rosaliæ, *quæ eidem apparens dixit, non moriturum eo morbo. Itaque, mirantibus omnibus, qui habitus fuerat pro mortuo, venit die* XIX *Julii anni* 1695 *ad ecclesiam montis Peregrini, ibique sacro epulo refectus*, S. Rosaliæ *egit gratias. Hæc tria ex eodem monumento mihi communicata, quorum ultimum eodem die* XIX *Julii fuit conscriptum, haud dubiè ex testimonio ipsius sanati.*

sanationes

125 *Sequitur ordine temporis alia relatio, item Italicè scripta, quæ auctorem habet R. P. Andream Bertolino, Ordinis Clericorum regularium, qui*

varia

qui infirmis ministrans, *&* Cruciferi *vel* Cruci-geri *nominantur. Relatio hæc accuratè concinnata est*, *sed prolixior*, *quàm congruat propositæ brevitati. Quapropter facta singula fideliter ex ea compendio tradam. P. Casimirus Selvago*, *laudati Ordinis sacerdos*, *ætatem habens annorum viginti & octo*, *quatuor mensibus tam gravi laboravit sanguinis fluxu*, *ut bis susceperit extrema Sacramenta cum indulgentiis istius Ordinis*, *quæ solent concedi* in articulo mortis. *Curam infirmi habebat celeber medicus Joannes d'Orlando*, *qui ex variis indiciis ei non nisi mortem præsagiebat*, *& revera non rarò capitis dolore*, *febribus*, *ac nimio sanguinis fluxu jam jam videbatur moriturus. Mense Octobri anni* 1715 *ita lamentabatur*, *ut alius ejusdem Ordinis Religiosus*, *obiens exercitia spiritualia S. Ignatii in vicino cubiculo*, *confestim accurreret*, *credens moriturum*.

126 *Ubi verò verbis paululùm solatus erat ægrotum*, *recordatùs est se in cubiculo suo habere reliquias* S. Rosaliæ, *abiitque eas allaturus. Portatis ad ægrum reliquiis istis*, *hic fiduciâ plenus vovit Sanctæ inter alia adire montem Peregrinum*, *ibique celebratâ Missâ*, *prædicare in honorem Sanctæ de ejus laudibus. Nuncupato voto*, *mox recesserunt vicinæ mortis indicia*, *& meliùs habere cœpit. Hac de causa dictas reliquiàs è collo suo suspensas gestare voluit. Eodem tamen die apparuit deinde in ægroto tale indicium*, *ut id medico videretur* mortale, *dicente contrà infirmo*, *se jam sanatum* S. Rosaliæ *patrocinio. Cùm autem advenisses dies* 1 *Novembris*, *de quo ex prædicto indicio malè ominatus fuerat medicus*, *se tandem vidit deceptum*, *dixitque eam esse gratiam divinitus acceptam*, *quam ve-*

ex manuscriptis

nerabili patri Camillo de Lellis, Ordinis institutori, attribuebat. Verùm respondit P. Casimirus concurrisse forsan servum Dei Camillum; at palmam deberi S. Rosaliæ, *quam viva fide invocaverat. Demum die* III *Novembris prorsus sanatus è lecto surrexit. Porrò eidem Patri aliud non diu post obtigit beneficium: nam cùm per horas aliquot gravi laborâsset dentis dolore, tandem reliquias Sanctæ ori imposuit, & momento disparuit dolor. Utrumque beneficium subscripto nomine testatus est laudatus Andreas Bertolino.*

relata:

127 *Idem quoque aliud refert beneficium, quod concessum testatur cuidam sui Ordinis sacerdoti, ac viro sanctitate vitæ conspicuo, quem nominare noluit, sed patriâ fuisse Calatagironensem affirmat. Hic cùm Panormi studiis navaret operam, multo affectu ferebatur in* S. Rosaliam *ejusque speluncam frequenter & piè invisebat in monte Peregrino. Post studia reversus in patriam, melancholicus primò, ac tandem phreneticus est effectus. Adhibitis nequidquam medicinis, malum ad octo ferè menses duravit, donec die* IV *Septembris in festo* S. Rosaliæ *quispiam ex laudato Ordine ipsum inviseret. Ille phrenetico significat, diem illum esse* S. Rosaliæ, *cui Panormi fatus fuerat devotus. Simulatque audivit* S. Rosaliam *nominari*, Adjuva me, *inquit*, S. Rosalia, adjuva me; ac memor esto obsequiorum, quæ tibi Panormi præstiti. *Ac sine mora, mirantibus omnibus, sibi restitutus est, eaque de causa ab aliis vocatus est* devotus S. Rosaliæ.

in Vita piæ cujusdam monialis dicitur S. Rosalia

128 *Hisce apparitionem* S. Rosaliæ *cum Jesu, Maria aliisque Sanctis subjungam ex libro impresso, de quo hac notavit Castiglia:* Vitam sororis Febroniæ Ferdinandæ à Jesu sanctimonialis, quæ in Panormitano S. Claræ monasterio

rio magna virtutis opinione obiit die XXIII Septembris MDCCXVIII, scripsit ejusdem confessarius, Fr. Caietanus à Panormo, Ordinis Minorum Observantium lector jubilatus, & typis edidit Panormi *anno* 1733, *ut in titulo adjuncto legitur. Titulus libri, sed Italicus, est* Speculum universale *&c. Ex hoc autem libro, qui mihi ad manum non est, visionem cap.* 85 *pag.* 314 *relatam communicavit laudatus Castiglia. Rem partim compendio, partim ipsis verbis Latinè redditis, lector accipe. Die* XV *Julii in festo inventionis* S. Rosaliæ *vitam solitariam Sancta considerabat soror Febronia, talemque sibi vitam vehementer optabat. Rapta tum fuit in spiritu, viditque sanctissimam Dei Genitricem cum Jesu puerulo, quem brachio gestabat: cum hisce quoque erant* S. Rosalia, *S. Franciscus & S. Bonaventura. Deinde à Jesu jussa est* S. Rosalia *alloqui Febroniam de statu suo, atque illa dicitur sic locuta:*

eam in apparitione allocuta verbis hìc relatis:

129 Soror mea charissima, Sponsus noster per infinitam sapientiam suam te duxit ad Religionem, & me in eremum. Verùm ego eò ducta fui, ut me solam facerem salvam, & tu in eo loco posita fuisti, ut aliorum etiam salutem procurares. Ego me eo modo salvare poteram, si verò fuissem in Religione, forsan non vicissem mundum, dæmonem & carnem, quia illustri nata genere, educataque secundum excellentiam humanam, facilè poteram allici commoditatibus corpori congruentibus; nec tantùm me humiliare potuissem & contemnere me ipsa, quantùm amari poteram colique & æstimari ab aliis. Verùm æterna Sapientia, quæ cernit omnia, me destinavit ad locum solitarium, valdè absconditum & occultum, quòd salvare me vel-

vellet; quia fortasse alio modo perdere poteram, quod nunc possideo. In te verò, charissima mea, cùm sis paupercula, portata ab altissima Providentia tam prodigiosè, ductaque ad hunc Religiosæ vitæ statum, locum habere nequit superbia, cùm multa habeas, quibus te humilies. Insuper ad hunc locum te duxit æterna Sapientia ad utilitatem multarum animarum: itaque destinata non es ad utilitatem dumtaxat tuam, sed in bonum aliarum. Si tu existimas, soror, magis perfectam esse vitam solitariam in eremo; ego tibi dico, perfectiorem esse statum tuum Religiosum, quia non deerit, quod patiaris in Religione, si perfectâ vivas observantiâ. Noli igitur mihi invidere; quia tibi assevero, me certò tibi inviſuram, si capax essem invidiæ. O soror charissima, quantùm obstricta es liberalissimæ dexteræ Dei nostri amantissimi, quia tantos tibi favores præstitit & amores. *Hactenus* S. Rosalia, *si credimus Vitæ auctori.*

at ex iis hauriri nequit argumentum alicujus momenti

130 *Quæret hic aliquis, an ex hac visione nequeat desumi argumentum contra monasticam sanctæ* Rosaliæ *vitam, & pro vita omnino ignota. Respondeo me nullam hujusce visionis mentionem facere voluisse, ubi de illis tractatum est, quia argumentum nullius ponderis hac relatione haberi puto. Nam primò non dicitur, utrum relatio istius visionis scripta fuerit ab ipsa sorore Febronia, an solùm ab ipsius confessario, dum Vitam exaravit. Secundò non explicatur, an Febronia statim post visionem, dum recens erat memoria, eamdem conscripserit, aut confessario suo dictaverit. Itaque, etsi visio ipsa omnino esset certa, de quo judicare nequeo, cùm Vitam non viderim; necdum scimus, an satis rectè sit exposita, & an verba* S. Rosaliæ *satis exactè sint rela-*

relata : neque enim tam longa oratio diu post exactè conscribi potuit, ideoque verendum est, ne præconceptas opiniones suas vel Vitæ auctor vel ipsa Febronia visioni immiscuerit. Præterea, etiamsi constaret Febroniam statim post visionem calamum assumpsisse, ut eam exactè enarraret, ne sic quidem satis esset certum, immixtas eidem non esse prævias ipsius opiniones de statu vitæ S. Rosaliæ, *cùm eas etiam immiscere potuerit statim post visionem, auditaque internè verba suo modo explicare, & defectu sufficientis memoriæ nonnihil immutare.*

131 *Hac de causa rectè dixit Papebrochius noster tom.* VI *Maii pag.* 246, *ubi agebat de revelationibus S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis,* in talibus (*visionibus aut revelationibus*) nihil esse præsidii ad quæstiones purè historicas, seu sacræ illæ seu profanæ sint, prudenter dirimendas; proinde nihil ipsis Sanctis detrahi, cùm talium veritas, citra ullum ad ipsas respectum, vocatur in controversiam, aliunde probanda vel infirmanda. *Hæc ibidem pluribus probantur exemplis, & ratio jam data est, nimirum quia solent opiniones naturaliter præhabitæ se immiscere visionibus istis, neque idcirco visiones istæ desinunt esse divinæ, & utiles ad finem intentum. Hujusce autem visionis scopus erat, ut Febronia contenta esset vitâ suâ Religiosâ, isque obtineri poterat, etsi eidem non explicaretur, an* S. Rosalia *ante vitam solitariam vixisset in monasterio. Demum in allegatis verbis ne quidem ullibi affirmatur,* S. Rosaliam *rectà ex ædibus paternis ad solitudinem abivisse, aut numquam vixisse in monasterio : omniaque verba, quæ* Rosaliæ *attribuuntur, vera essent, licèt per vitam monasticam gradum fecisset ad anachoreticam : quod enim*

contra opinionem de vita Sancta monastica.

enim dicitur, Si verò fuissem in Religione, *facilè intelligi potest*, sicut tu, *videlicet* ut vitam ibi finirem. *Hæc breviter observanda censui, quia adverti nonnullos existimâsse aliquid in illa visione latere præsidii contra opinionem de monastica* S.Rosaliæ *vita.*

CAPUT VIII.

Prosecutio eorumdem miraculorum aut beneficiorum.

Multi Religiosi in Africam navigantes ad redimendos captivos,

ANno 1725 S. Rosalia *insigne præstitit beneficium non paucis viris Religiosis ac sacerdotibus ex Ordine B. M. V. de Mercede, qui pro captivorum redemptione in Africam navigabant cum aliis quibusdam. Tota facti series mihi communicata est ex relatione R̄di admodùm Patris Marci à S. Antonio definitoris generalis Ordinis jam laudati de Mercede, qui præsens fuit. Carthagine nova* * *in Hispania navi, cui nomen erat a* S. Antonio, *se simul commiserant ex Ordine de Mercede P. Melchior Garzia Navarrus provincialatu perfunctus, & redemptor pro provincia Castellana, ac P. Emmanuel Priego, prædicator regius, & pro eadem provincia redemptor; ac jam laudatus P. Marcus a S. Antonio pro eodem regno. Totidem ex eodem Ordine erant pro regno Andalusia, videlicet PP. Petrus Ortega, Petrus Vos-Valler, & Franciscus à Spiritu sancto. His Patribus adjuncti erant quatuor Fratres laici ex eodem Ordine. Navem insu-*

* Cartagena

insuper ascenderunt P. Didacus Teglio jam dicti Ordinis, P. Genesius Mathaeus Ordinis Praedicatorum, P. Alfonsus Torilla ex Ordine Trinitariorum, & Josephus Torres saecularis. Hi omnes Carthagine nova solverunt die XVIII *Martii anni* 1725, *ac die Jovis sancto, seu* XXIX *ejusdem mensis venerunt in conspectum portûs, qui ab auctore* Farigna, *in tabulis Blavianis* Farina *vocatur, prope Tunetum, quò navigabant.*

133 *Verùm vento contrario impediti sunt, quo minùs portum intrarent; die autem sequente versus Sardiniam rejecti sunt gravi tempestate, quâ item sequenti Sabbato prohibiti sunt ab ingressu portûs Calaritani. Hac de causa die Dominica Paschatis Siciliam versus cursum direxerunt navarchi, ut intrarent portum Panormitanum. Verùm horâ vigesimâ primâ Italicâ, seu tertiâ post meridiem, orta est nubes tam terribilis, ut humanam spem omnem abjicerent. Ad divina igitur conversi praesidia, voverunt* S. Rosaliæ *Missam solemnem celebrandam, si imminens periculum effugerent, & Panormum pervenirent. Vix nuncupatum erat votum, cùm nubes illa in duas divisa est partes, ac navem reliquit in medio, in quam non nisi modicum quid grandinis incidit. Ventus quidem vehemens eo die continuatus est, sed sine ullo navis damno. Postridie verò, seu die Lunæ, 2 Aprilis, favente aura Panormum feliciter pervenerunt. Inde die Jovis sequenti omnes antè memorati Religiosi pedites se contulerunt ad montem Peregrinum, ut votum suum implerent: quod ibidem mira pietate & non modica solemnitate fecerunt. Demum sequenti die* VI *Aprilis totius beneficii relationem conscripsit, ac subscripto nomine confirmavit unus*

gravis tempestatis periculo liberantur post votum Sanctæ nuncupatum:

nus ex illis, nimirum jam antè dictus P. Marcus à S. Antonio, qui de pietate cujusdam Mauri infidelis erga S. Rosaliam *hæc addit. Cùm omnibus distribuerentur imagines* S. Rosaliæ *& quidpiam de terra sepulcri, Maurus in regno Tunetano natus, & dictus* Ali Almanzor, *ea non minùs avidè expetebat quàm Christiani. Causam verò rogatus à P. Marco, respondit,* gloriosam S. Rosaliam esse Sanctam Maurorum & Christianorum. *Notat Castiglia, idem factum esse relatum in Opusculo quodam Hispanicè scripto ab Emmanuele Mariano Ribera, & impresso Barcinone anno 1725, cui titulus:* Real patronato *&c.*

Havanæ in insula Cuba per Sanctam multa beneficia obtenta,

134 *Hisce subjungam alia quædem, collecta ex variis epistolis ex America scriptis in Siciliam. Scripsit hasce litteras P. Josephus Xaverius Alagna Societatis Jesu, patriâ Panormitanus, ac tunc degens Havanæ, unde eas misit Panormum, partim ad P. Antonium Ignatium Mancusi sæpe laudatum, partim ad P. Cajetanum Mariam Noto, qui ex iis mihi transmisit, quæcumque ad Sanctam nostram spectant. Porrò in prima ex hisce epistolis, datâ* v *Septembris anni 1738 ad Mancusum, generatim scribit, cultum* S. Rosaliæ *vigere multùmque augeri Havanæ, nomen Sanctæ multis imponi, multasque numerari gratias ipsius patrocinio impetratas, aliaque similia, quæ huc non transfero, tum quia de cultu Sanctæ in ditione Hispanica, cujus est Havana, nullum est dubium; tum quia solùm generatim relata sunt. Idem Pater anno 1740, eodem die mensis Septembris, ad P. Noto rursum repetiit multa per* S. Rosaliam *beneficia impetrari Havanæ, ac duo ex illis nominatim refert, affirmans ea esse facta suo tempore.*

135 *Pri-*

135 *Primum hoc modo exponitur. Puellula biennis circiter aut triennis gravi morbo ad extrema erat perducta : nam medicus ipse existimabat eo die, quo sanata est, se post Meridiem eam mortuam reperturum, quia jam aliquo tempore oppressa fuerat lethargo, ita ut nec cibum sumpsisset nec potum. Mater puellulæ multùm dolens accurrit tandem ad collegium Societatis Jesu, ac flagitat consecratam* S. Rosaliæ *aquam. Acceptâ hac aquâ, redit ad filiolam, multâque vi efficit, ut quidpiam ex ea aqua bibat, dicens esse* S. Rosaliæ. *Hac sumptâ, subitò oculos aperit puellula, vidensque mensam sanis ad manducandum stratam, ipsa quoque cibum petit, ac bene manducat. Mater, hisce visis, nullum aliud adhibere voluit remedium, ac sanam habuit filiolam, quam post paucos dies misit ad collegium Societatis Jesu ad eumdem Patrem Alagna, ex cujus epistola factum compendio tradidi.*

puellulæ moribundæ sanitas illic restituta,

136 *Alterum sic refertur. Virgo quædam primaria scrupulis primùm vexata fuerat, ac deinde in amentiam deciderat, multùm dolente ejus Patre, qui egregius erat* S. Rosaliæ *cultor. Hic itaque promisit celebrandam festivitatem cum oratione panegyrica de* S. Rosalia; *& sic exiguo tempore sanata est filia. Gratiarum actioni interfuit P. Alagna, qui id narrat ut beneficium* S. Rosaliæ, *non ut* apertum miraculum, *quemadmodum præcedens vocaverat. Multa deinde subjicit de devotione erga* S. Rosaliam *in alio oppido ejusdem insulæ, quod vocatur* Portus principis, *testaturque maximè invocari contra malum quoddam ibi particulare, quod describit. Verùm nullum nominatim refert factum. De cultu autem* S. Rosaliæ *in Portu principis jam dixi in Commentario num.* 476. *Hac de causa tam illa*

& menti sana amenti :

prætermitto, quàm alia, quæ subjungit de cultu ejusdem Sanctæ in Nova Hispania.

periculosa alterius gangræna sanata.

137 *In epistola* XXII *Februarii anni* 1742 *ad eumdem P. Noto data P. Alagna speciale refert beneficium, puellæ septenni circiter aut octenni, ut ex visu conjiciebat, concessum. Fuerat illa diuturno morbo variis vicibus deducta ad supremum mortis periculum, ac tandem in maxilla & in mento ipsius apertum erat vulnus, quo se manifestabat nigro colore perfecta gangræna.* Mors ipsius, *inquit Italicè*, momentis singulis exspectabatur, & jam parabantur necessaria ad sepulturam, quando proba mulier, ac devota S. Rosaliæ, eam visitans, dixit matri, bono esset animo, & juberet afferri aquam S. Rosaliæ, cum spe certa de sanatione filiæ obtinenda patrocinio Sanctæ. Ita factum est: venientesque eodem die medici summa admiratione detexerunt vulnus, videruntque tam colorem nigrum quàm omnia alia gangrænæ indicia disparuisse. *Id accidisse testatur duobus ferè mensibus, antequam scriberet, cúmque initio vocet* gratiam singularem, *insinuat filiam à morbo suo perfectè sanatam esse, etsi post data verba nihil ampliùs habeatur in parte epistolæ mihi communicata.*

CA-

CAPUT IX.

Panormus variis vicibus ſervata à periculo peſtilentiæ.

Panormus

*P*Riusquam *Actis* S. Roſaliæ *finem imponam, nonnulla ſuperſunt commemoranda de urbe Panormo variis vicibus in peſtilentiæ periculo ſervata, quæ in hunc locum diſtuli; ac demum quædam facta poſtremis hiſce temporibus. Vincentius Auria in ſæpè laudata Roſa cæleſti pag.* 103 *latè exponit, qua ratione factum ſit, ut anno* 1649 *periculum peſtilentiæ eſſet Panormi, ac quidam jam peſte obiiſſe dicerentur in gemino valetudinario iſtius urbis, conſentiente Mancuſo part.* 1 *pag.* 409. *Verumtamen peſtis illa initio ſuffocata eſt, idque patrocinio* S. Roſaliæ *attributum à Panormitanis, qui idcirco juſſu Vincentii Landolina urbis prætoris in gratiarum actionem die corporis inventi, ſeu* xv *Julii, inſignem magno apparatu feſtivitatem celebrârunt in honorem Sanctæ. Iterum anno* 1656 *Panormus periclitata eſt à peſte, quæ ſæviebat eo anno Neapoli, multiſque aliis Italiæ locis, quòd merces quædam infecta Panormum clanculùm eſſent introducta per mercatorem quemdam Florentinum, teſte Mancuſo mox laudato. Verùm extincta fuit flamma, antequam innotuerat; idque favori ſanctæ Patronæ ſuæ attribuit ſenatus Panormitanus, qui in gratiarum actionem ante portam ſpeluncæ montis Peregrini erexit ſimula-*

crum

crum marmoreum cum hac inscriptione : Divæ Rosaliæ patriæ servatrici anno MDCLVI S. P. Q. P.

variis vicibus

139 *Rursum anno* 1691 *trepidatum est Panormi , quod pestis invasisset Conversanum , civitatem regni Neapolitani in provincia Bariana, recursumque ad* S. Rosaliam *jussu prætoris Panormitani , qui ante sacrum* S. Rosaliæ *corpus , & ante statuam ejus in spelunca montis Peregrini multas semper faces ardere voluit in honorem Sanctæ. Majus & evidentius fuit periculum sub initium hujus seculi , ut disco ex relatione Ms. R. P. Petri Mariæ Tagliarini , quam scripsit Italicè & subscripto nomine confirmavit die* IX *Januarii anni* 1744 *, tunc rector Panormitanæ domus tertiæ probationis Societatis Jesu. Didicit ille factum ex ipso , cui imminebat periculum , sed aliquot annis postquam acciderat , ideoque annum certum determinare nequit. Verùm ex triginta annis , qui præterierunt post rem auditam , aliisque aliquot annis antè elapsis , utcumque colligitur , rem contigisse ante aut circa annum* 1710. *Præterea testatur , virum fuisse probæ vitæ , ac famæ integerrimæ mercatorem , cui periculum acciderat , quique haud dubiè cavit , ne vulgo innotesceret , quamdiu erat periculum conflandæ cuiquam invidiæ. Itaque mirari non possumus , hoc* S. Rosaliæ *beneficium à nemine hactenus fuisse scriptum. Rem fideliter enarratam accipe.*

pestis periculo

140 *Scripserat D. Maximilianus Delbono ad mercatorem Tuneti degentem , quocum habebat commercium , ut sibi transmitteret sapetem è lana contextum , quales Tuneti texuntur , ut eo in domo sua uteretur. Diu pòst tapes ille transmittitur Panormum cista inclusus , ferturque ad ædes D. Maximiliani , non apertâ in urbis introitum*

troitu cistâ. Vesperi ille cistam aperit, ut lustraret tapetem, præsentibus uxore, filiis ac servis ipsius. Verùm vix explicaverant tapetem, cùm omnes subitò vertigine ac febri se correptos sentiunt. Hinc cogitârunt tapetem illum advectum esse ex partibus peste infectis: ac revera adhuc eâdem vesperâ in se deprehenderunt tumores pestilentes. Itaque Maximilianus, ne fidem publicam læderet, mox domum suam obserari jubet, decernitque generoso animo rem manifestare magistratibus, qui publicæ sanitatis curam habent, ut prospicerent ne longiùs serperet contagio. Attamen, priusquam id faceret, voluit cum omnibus domesticis implorare patrocinium S. Rosaliæ, cujus (si bene memini, *inquit*,) penes se habebat reliquias. Omnes igitur humi prostrati, Sanctam piè oraverunt, ut se patriamque suam eo liberaret periculo. His factis, cum magna de protectione Sanctæ fiducia cubitum iverunt: maneque evigilantes, viderunt disparuisse tumores pestilentes, seque funesto isti periculo divinitus ereptos. Qua de causa ex animo gratias egerunt sanctæ suæ Protectrici, reque nemini indicata, tapetem simul cum cista combusserunt. *Hæc omnia sibi ab ipso Maximiliano Delbono relata, testatur laudatus Pater.*

expofita fuit,

141 *Anno* 1720 *rursum patrocinio* S. Rosaliæ *attribuerunt Panormitani, quòd pestilentia, quæ Massiliam eo tempore gravissimè afflixit, accensa non sit Panormi, quam istius contagii periculo expositam fuisse affirmant. Eam autem periculi Mancusus pag.* 411 *allegat rationem, quæ si satis est certa, periculum fuit manifestum. Quippe asserit navem infectam, quâ pestis Massiliam delata est, appellere voluisse Panormum, eòque cùm navem dirigerent rectores, ter impeditos*

ditos fuisse vento contrario, donec demum gravi procella longiùs rejecta sit navis, ideoque Massiliam directa.

& præsertim anno 1743,

142 *Viciniùs & manifestiùs fuit periculum, quod à pestilentia imminebat Panormitanis anno 1743, quando illa sævit Messanæ. Quanta pietate tunc Panormi imploratum sit Sanctæ patrocinium, exposui in Commentario num.* 309 *occasione expositi hunc in finem sacri corporis. Quàm verò manifestum fuerit periculum, hic restat explicandum. Sæpe laudatus adjutor noster P. Noto sic ad propositum nostrum hoc anno* 1746, XI *Februarii Panormo Latinè scripsit:* Minimè tamen est silentio prætereundum, quod Panormi non sine maximo totius civitatis emolumento evenisse, nuper accepi. Carolus Tuca nauclerus Messanensis mense Maio anni MDCCXLIII Messanâ Panormum appulit, &, nondum satis hic explorata Messanensi pestilentia, liberum habuit cum Panormitanis commercium. Post paucos dies febri primùm corripitur: deinde bubonem, clarissimum pestilentiæ indicium, in se deprehendit. Accersito medico, venam sibi aperiri postulat impetratque, dolorem simulans: pestis tamen indicia pernicioso quodam animi rubore minimè detegit. Cùm tamen ex eo silentio & sibi ipsi & toti huic civitati maximè metueret, divam Rosaliam illacrymans invocat, votoque se obstringit invisendi sacram ejus speluncam, si convalescat.

ut probatur:

143 Res mira! Cùm in tot animi agitationibus paulum conquievisset, ubi è somno evigilat, pestiferum tumorem jam evanuisse, & se sanitati prorsus restitutum advertit. Servatricem suam statim agnoscit: è lecto prosilit, & ad antrum S. Rosaliæ, ut spoponderat, accedit, &

lætus

lætus deinde Messanam remigrat. Totum id autem silentio involvit, donec, restituto Messanensibus commercio, omnem rei seriem non sine lacrymis narravit reverendissimo patri P. D. Georgio Caiuccio abbati congregationis Montis Oliveti, qui & ad me retulit. Idem ipse Caiuccius, qui in Messanensi contagio fuit, servatum se etiam à S. Rosalia prædicat, cui tabulam accepti beneficii testem, cùm in metropolitani templi sacello, tum in Erctææ speluncæ sanctuario, gratus appendit. *Idem* XVII *Julii ejusdem anni ita ad me scripsit:* Quo tempore Messanæ contagiosa lues sæviebat, quidam Messanâ profugus Panormum appulit, in publico valetudinario ex peste ægrotavit, ac tandem convaluit; quin tamen pestiferum morbum (quem nulli detexit) in eos, qui sibi ministrabant, derivaret. Quidam è nostris, suppresso profugi illius nomine, rem totam narravit, quæ planè S. Rosaliæ erga Panormitanos beneficentiam haud parùm confirmat.

his autem periculis patrocinio S. Rosaliæ se ereptos,

144 *Ex dictis satis colligitur, non inanem fuisse Panormitanorum formidinem tempore istius pestilentiæ, sed manifestum fuisse contagionis periculum, ideoque piè adscribi potuisse* S. Rosaliæ *patrocinio, quod immunes fuerint à contagione, eidemque, cujus opem supplices imploraverant, gratias meritò persolutas esse. Prolixum esset, minùsque necessarium est, omnia huc transferre, quæ in grati animi significationem præstiterunt Panormitani, eo periculo perfuncti. Quapropter pauca solùm à P. Noto communicata ex epistola hujus anni transcribam, premonens tamen varia jam facta esse anno* 1744 *in honorem Virginis Immaculatæ &* S. Rosaliæ. *At sequentia spectant ad annum* 1745: Die XI Januarii

anni præteriti MDCCXLV (qui dies solemnis est Panormi ob servatam hanc urbem ope S. Rosaliæ à terræ motu anni MDCXCIII) extraordinaria indicta est supplicatio, in qua præeuntibus Religiosis familiis, clero ac capitulo, ac subsequente Panormitano senatu, S. Rosaliæ reliquiæ à metropolitano templo ad senatorias usque ædes circumductæ sunt, ubi digesta undique luminaria, ac ludrici ignes festivo strepitu pompam auxêre. Die XVI Maii (in quem eodem anno MDCCXLV incidit festum patrocinii S. Josephi, totius Siciliæ patroni) sublato jam omnis contagionis metu, atque expurgatâ cum reliquis finitimis oppidis Messanâ, Panormitanæ urbis reseratæ sunt portæ omnes, ac deinceps portarum ablatæ custodiæ. Sequenti verò die XVII Maii excellentissimus senatus, (quod decessor suus eodem die anno MDCCXLIV magna pietate præstiterat) ad sacram S. Rosaliæ cryptam se contulit, sacram Synaxim sumpsit, ac scuta Sicula ducenta ad ejus altare donum obtulit. Prædicta autem omnia gesta sunt, prætore Josepho Emmanuele de Vigintimiliis, principe Pulchri Montis, qui præterea de sua pecunia sacellum S. Rosaliæ in ecclesia cathedrali æneis cancellis ornavit.

piè crediderunt Panormitani, eique festivas grates persolverunt

145 At Ignatius Migliaccius princeps Malvagnæ, qui proximè post illum præturam adeptus est, solemnitatem, quæ quotannis mense Julio per quatriduum celebrari consueverat (quæque anno MDCCXLIII & MDCCXLIV ad impediendam periculoso pestis tempore populi frequentiam fuerat intermissa) anno MDCCXLV maxima cum pompa quinque continenter dies celebrari jussit, innumeris propè hominibus, non ex viciniorbus modò, sed ex remotissimis etiam Siciliæ urbibus,

bus, turmatim Panormum confluentibus. Totius solemnitatis narrationem typis mandavit Petrus la Placa, Panormitani senatus cancellarius, sub hoc titulo: "I Trionfi di S. Rosalia V. P. „ domatrice della pestilenza &c. Panormi apud „ Antonium Epirum MDCCXLV in 4°. „. Sed & populus Panormitanus, editis per illos dies plurimis lætitiæ signis, haud parùm solemnitatem cumulavit. Visebantur passim per vias ac domorum limina constructæ aræ, coruscantes faces, quà aquarum quà ignium festivi lusus, erectæ denique multo artificio moles quamplurimæ, in quibus collatum urbi à S. Rosalia beneficium ante civium oculos ponebatur. Simile quid iterum præstitêre cives Panormitani eodem anno Nonis Augusti. Cùm enim hoc die per singulas penè urbis vias, plateas, vicos, angiportus, ubicumque icones beatissimæ Virginis sunt (sunt autem innumeræ) festa quotannis exhiberi soleant spectacula; hoc anno unà cum B. Virgine S. Rosaliam quoque expressêre, Panormitanæ urbi in præsenti discrimine opitulantes, ut videlicet tantum beneficium utriusque patrocinio referre se profiterentur acceptum.

CAPUT X.

Præter Panormitanos alii quoque Siculi ipsique Messanenses tempore pestis, anno 1743 Messanæ vigentis, Sanctæ patrocinium implorârunt; nec frustra.

Sancta Alcami patrona electa ob pestem Messanæ vigentem; idemque alibi factum.

P*Orrò non soli Panormitani tempore pestis Messanensis ad patrocinium* S. Rosaliæ *confugiendum censuerunt; sed alii etiam id fecêre. Imò vix dubitare possim, quin id factum sit per totam ferè Siciliam, si non ubique communi ac publico consilio, certè privata multorum pietate, prout etiam hic Antverpiæ factum memini. Lubet pro exemplo adducere civitatem Alcamum, quam anno 1625 post acceptas* S. Rosaliæ *reliquias peste liberatam dixi in Commentario num. 376: Alcamenses enim anno 1743 die* XV *Julii publicum nuncupârunt votum celebrandi quotannis festivitatem inventi corporis, idque per notarium Josephum Blasi in Acta referri voluerunt, additis subscriptionibus præcipuorum magistratuum. Ex Actis hisce, quæ mihi communicata sunt, præfationem huc transfero:* Cùm contagiosa pestifera labe hæc civitas laboràsset die IX Julii MDCXXV, beatissimæ Virginis Mariæ Miraculorum, ejusdem principalis patro-

patronæ, ac divæ Rosaliæ intercessione liberata fuit, ut omnibus notum est, & litteræ eminentissimi Joannettini Cardinalis Doria, tunc hujus regni proregis... sub die XXIII Septembris.. testantur. Memor modò tanti beneficii in præsenti universali regni timore ejusdem causâ morbi, à quo Messana vexatur, tremens ac fidens, ut eodem patrocinio tueatur, decrevit ipsam sanctam Panormitanam virginem Rosaliam quoque in patronam accipere, & diem ejus inventionis XV Julii perpetuò sibi sub infrà scripto solémni voto festivam facere & celebrare, & ut singulis omni ævo innotescat, ad præsentem actum devenire decrevit. *Formula voti hisce planè est consentanea. Hæc facta Alcami.* Sed & in reliquis Siciliæ urbibus S. Rosaliæ cultus est instauratus, eamque Servatricem in tanto rerum discrimine reliquæ totius insulæ urbes agnoscunt & prædicant, *inquit P. Noto in epistola ad me data* XXII *Maii anno* 1744.

Flumine Dionysii & Messana, quando pestis sæviebat,

147 *Pergit deinde ad loca, in quibus sæviit pestis, ita scribens :* Quin & in ipsa Messanæ plures, qui ad ejus opem confugerunt, vel Servatricem vel Liberatricem experti sunt, de qua re nonnulla misimus sincera documenta. In oppido etiam, quod FLUMEN DIONYSII vocant, & duodeviginti passuum millia Messanâ distat, incolæ peste correpti, S. Rosaliæ opem senserunt, festum magnâ pompâ celebrârunt ; & novum templum accepti beneficii monumentum erigere aggressi sunt : singuli cives, ecclesiasticis viris ac magistratu præeuntibus, lapides ad id suis humeris asportârunt. *Hoc anno rursum memoravit sequentia :* In oppido etiam Messanæ proximò, quod FLUMEN DIONYSII, vulgo FIUME-DINISI dicitur, haud pauci fuère, qui in S. Rosaliæ imagine,

gine, aut in ejus sepulcrali pulvere adversus pestiferam luem pharmacum opportunè nacti sunt.

148 Dignus est, qui memoretur, doctor Joannes Dominicus de Joanne, Panormitanus, qui oppidum istud nomine domini Calogeri Columnæ ducis Cæsarodis ac marchionis ejusdem Fluminis Dionysii administrabat. Hic mense Maio anno MDCCXLIII, Messanæ cùm moraretur, imaginem S. Rosaliæ depingi curavit, quam die XIV ejusdem mensis ab illustrissimo domino F. Thoma Moncada, Messanensis archiepiscopi generali vicario (nunc autem ejusdem urbis archiepiscopo) consueto ritu benedictam, ad proximum Fluminis Dionysii oppidum secum transtulit, & sequenti die in ecclesia cathedrali pia veneratione locavit. Post paucos dies Messanense contagium illuc illabitur, ac penè quingentos supra mille cives interimit. Gubernator oppidi, ubi duos è suis famulis (quos ægrotos inviserat, & pulsui haud semel manum admoverat) peste exstinctos videt, S. Rosaliæ opem postulat, & cum reliqua familia servatur incolumis: quod eò magis S. Rosaliæ refert acceptum, quòd deinde bis quotidie ex officio contagiosos omnes inviseret: quin & ad expurganda finitima alia oppida, peste sedatâ, designatus accesserit.

non pauci crediderunt se patrocinio S. Rosaliæ

149 *In documentis, de quibus mox num. 147 fit mentio, similia ferè referuntur Messanæ facta. Varii scribunt se inter evidentissima pericula mansisse incolumes, idque attribuunt patrocinio* S. Rosaliæ, *cujus penes se habebant reliquias. Primò D. Franciscus Carrascòn, armaturæ militaris inspector & senator Messanensis scripsit Messanæ anno 1743, XXX Augusti, sibi datas fuisse* S. Rosaliæ *reliquias*: Quæ, *inquit*, sunt unicum antidotum, quod semper mecum gestavi,

fuisse ab illo malo immunes,

vi, ac Deo per patrocinium Sanctæ me obstrictum agnosco, quòd in hoc conflictu me semper intrepidum servaverit & sanum. *Idem* 1 *Septembris ejusdem anni scripsit, incredibile esse, quantam pestilentia populo Messanensi intulisset ruinam; asseritque sæpe sibi* per cadavera corrupta & mirè fœtentia eundum fuisse, *quando ad senatum, ad valetudinarium publicum, aut aliò pro ratione muneris sui procedebat; nec tamen officio suo deesse voluisse, sed mira animi tranquillitate omnia peregisse; oblatum quidem sibi à chirurgo fuisse antidotum, sed reliquias* S. Rosaliæ, *miramque de ope ipsius fiduciam sibi fuisse pro antidoto; nec aliud se voluisse, ne fiduciam illam videretur minuere. Hæc pluribus verbis exposita sunt in laudata epistola. Porrò quanta fuerit populi Messanensis strages, colligi potest ex annotatione P. Castiglia, quæ ita habet:* Scripserat (*senatûs Messanensis scriba ad proregem Siciliæ*) paulò ante (*diem* 1 *Septembris anni* 1743) usque ad illum diem viginti sex circitèr hominum millia intra Messanensem urbem peste obiisse. *P. Hieronymus Maria Polara Societatis Jesu* XX *Martii anni* 1744 *ita scribit Italicè, sicut reddo Latinè:* Locutus sum postea cum plurimis personis, hîc Messanæ similiter à malo servatis à S. Rosalia, cui se commendabant, ut mihi dixerunt. Multi etiam à morbo sanati patrocinio ejusdem.

150 *Antea in eadem epistola dicit laudatus Polara, se fuisse quasi cadaver* animarum, *non se lanatos quidem febribus aut apertis mali pestilentis indiciis, sed molestia inquietudine interna; atque in eo statu votum nuncupâsse* S. Rosaliæ: *eadem verò nocte tam copiosum secutum esse sudorem, qui item nocte sequente continuatus, ut indumenta*

aliqui etiam asseruerunt:

menta interiora frequenter fuerint mutanda. Tam firmiter porrò credidit, se Sanctæ patrocinio fuisse sanatum, ut inferiùs sic loquatur : Pro gratia mihi facta, id juro & attestor ut sacerdos indignus, me miraculo sanctæ virginis Rosaliæ vivum esse, obligatumque voto veniendi Panormum, eundique peditem à radicibus montis Peregrini usque ad speluncam, curandique celebrari triginta Missas in honorem Sanctæ. *Mox addit de socio suo Petro Polara Societatis Jesu :* Ita etiam magister Petrus, qui item in vivis mansit miraculo S. Rosaliæ virginis. *Jam initio epistolæ idem de se ac socio suo dixerat, ibique addit, se votum jam dictum nuncupâsse cum socio, postquam P. Martinus de Andrea, ipsorum socius, correptus fuerat peste, quâ obiit IX Julii anni 1743, ipsis ei assistentibus. Quin & addit, se ambos creditos fuisse peste infectos, & jam mortuos. Petrus Antonius Bova Societatis Jesu, qui peste correptus fuit & convaluit, ita ad fratrem quemdam suum Panormi degentem Italicè scripsit XI Aprilis anni 1744 :* De me possum dicere, mihi, dum malo eram obstupefactus, suggestum esse, ut confugerem ad Sanctam nostram. Id feci, vovens ei jejunium in pane & aqua, cui jam satisfeci die III Septembris, *nimirum in pervigilio Sanctæ.*

quin & à multis imminutio istius pestilentiæ

151 *Finem pestilentiæ istius etiam patrocinio* S. Rosaliæ *à multis attribui, disco ex litteris jam laudatis. P. Noto de hisce ita hoc anno ad me scripsit :* Horatius Turrianus, qui à secretis est Mamertini senatus, librum edidit Italico sermone sub hoc titulo : " Memoria istorica del " contagio della città di Messina ". . . Ibi pag. 110 testatur à die XV Julii (quæ est anniversaria inventionis corporis S. Rosaliæ) anni MDCC-

XLIII

XLIII imminutam fuisse Messanæ in dies singulos morbi vim, quòd ejus cives in æde senatoria imaginem beatissimæ Virginis, ac S. Rosaliæ affixerint, & utrique quotidianas preces in Missa obtulerint. Eadem scribit auctor cujusdam libri Italici, cui titulus: " Istoria dell' anno MDCC-„ XLIII „ . . : additque lib. 3 pag. 262 in eadem æde senatoria publicas ob id Deo gratias Messanenses egisse. *Hæc confirmantur ex epistola, quam die 1 Septembris anni 1743 laudatus Horatius Turrianus direxit ad principem Bartholomæum Corsini proregem Siciliæ: nam in ea prorsus eadem asseruntur de imminuta à* XV *Julii pestilentia, deque imagine* S. Rosaliæ *in sacello senatorum unà cum imagine beatissimæ Virginis locata, ac demum de utraque Patrona quotidianis precibus invocata.*

& cessatio attribuitur patrocinio Virginis Immaculatæ & S. Rosaliæ:

152 *Tam hæc pestilentiæ imminutio, quæ passim* XV *Julii cœpta asseritur, quàm integra cessatio non diu post præcipuam* S. Rosaliæ *festivitatem, & in ipso festo natæ Virginis Mariæ secuta, teste jam laudato Horatio Turriano, fecerunt, ut utriusque patrocinio liberationem civitatis suæ multi attribuerint Messanenses. Multi initio existimabant neminem peste obiisse in urbe Messana post diem* IV *Septembris* S. Rosaliæ *sacrum: at me monuit P. Noto, unum deinde innotuisse, qui ex peste antè contracta die* VII *ejusdem mensis occubuit. Hac de causa Turrianus integram cessationem rectè affixit diei* VIII *Septembris, quâ Virginis Nativitas celebratur, quâque credunt Messanenses Epistolam ejusdem beatæ Virginis ad Majores suos delatam fuisse, ut notat Turrianus; sed de ea hic non disputo. De Flumine Dionysii hæc quoque scribit P. Noto:* Illud etiam notandum, quòd in eo oppido de-

clinare visa est morbi vis à die IV Septembris; nostræ Virgini sacro, quo effusissimus imber, diu expetitus, è cælo lapsus, pestiferas sordes è viis oppidi secum abduxit, atque aërem purgavit. Idcirco cives omnes S. Rosaliæ, quam sibi patronam adoptârunt, ædificando templo eâ, quâ in altera epistola scripsimus, solemnitate operam contulêre. *Hactenus de iis, quæ occasione pestis Messanensis S. Rosaliæ accepta referuntur, in quibus manifesta quidem non sunt miracula; varia tamen beneficia sic impetrata, ut piè & prudenter credi possit Sancta profuisse patrocinium, uti revera crediderunt Messanenses, qui anno* 1730 *Sanctam ritu solemni elegerant patronam.*

grata Panormitanorum in Sanctam Patronam suam pietas.

153 *Ceterùm quàm gratâ memoriâ Panormitani hactenus recolant istud* S. Rosaliæ *beneficium, ut urbi suæ reliquæque Siciliæ concessum, disco ex gemina hujus anni* 1746 *epistola. In priori P. Noto ita ad me scribit* XVII *Junii:* Parari jam cœpta sunt, quæ pro annua S. Rosaliæ celebritate futuro exhibenda sunt mense. Accepti autem beneficii recens memoria id efficiet, ut non minore pompa, ac fortasse etiam majore, quàm anno præterito solemnitas sacra celebretur. *Hæc de festivitate corporis inventi,* XV *Julii peragi solita. De qua celebrata ita deinde scripsit:* Magnificentissima omnium consensu fuit mense Julio annua S. Rosaliæ solemnitas, ad quinque dies producta, & novis aucta lætitiæ ac pompæ significationibus. Illud sanè memoratu dignum, quòd amplissimi principis templi interior facies ab imo ad summum, non jam holosericis, ut moris est, aliisque id genus ornatibus, sed tersissimis fuit obducta crystallis, quæ innumeris propemodùm cereis luminibus repercussa,

cussa, jucundissimum nocturno præsertim tempore oculis exhibebat spectaculum. Hæc autem præstari jussit Ferdinandus Maria Tomasi & Caro, princeps insulæ Lampadusæ & Palmæ dux, hoc anno iterùm prætor, qui litteratorum etiam Mecænas in suis ædibus academiam, sub nomine PISCATORUM ORETÆORUM, pridem instituit, in qua eruditam de S. Rosalia dissertationem quotannis habendam decrevit. *Hæc in laudem Panormitanæ pietatis erga* S. Rosaliam *pro coronide adjungenda duxi. Utinam urbes singulæ sanctos patronos suos, si tantâ nequeant magnificentiâ, pari certè pietate venerentur.*

F I N I S.